

HADİS
ANSİKLOPEDİSİ
KÜTÜB-İ SİTTE

Tercüme ve Şerhi

Prof. Dr. İsmail GAZİ

İTİBAR

**Prof. Dr.
İbrahim CANAN**

**HADİS
ANSİKLOPEDİSİ
KÜTÜB-İ SİTTE**

18. CİLT

ZAMAN

KAPAK

Tufan BİLGE

DİZGİ VE MİZANPAJ

Salih KARAHAH

Said KASIM

TASHİH

ZAMAN Gazetesi

Tashih Servisi

YAYINCI

AKÇAĞ YAYINEVİ

BASKI

GRAPHISCHER GROSSBETRIEB PÖSSNECK GMBH

EIN MOHNDRUCK BETRIEB

FEZA GAZETECİLİK A.Ş.

Çobançeşme Mah. Kalender Sok. No: 21

Yenibosna/İSTANBUL

Tel.: (0212) 551 14 77 - 652 33 50 (3 hat)

Fax: 652 24 23 Telex: 28 99 4

TEŞEKKÜR

Bu fihrist cildinin hazırlanmasında -fişlerin çıkarılmasından, tanzîm ve tashîh edilmesine, bilgisayarda yazılıp düzenlenmesine kadar- her safhada yardımını esirgemiyen talebe, meslektaş ve diğer yakınlarıma burada teşekkür bir borç biliyorum. Allah Teâla Hazretleri, bu kıymetli yardımlarını esirgemiyenlerden ebeden râzı olsun. Âmin! Okuyucularım da bu duaya Âmin! desinler: Şâyet o şâyan-ı şükrân yardımlar olmasaydı, gittikçe azalmayıp artan şahsî meşgalelerimiz sebebiyle bu cildin itmamı yıllar alırdı. Böylesi dost ve yardımcıların varlığını da Rabbimizin bir lütfu olarak biliyor, O'na olan hamdimi tekrarlıyorum, bu vesile ile Habîbine, Âl ve Ashâbına salât ve selam ediyorum.

ربنا لا تؤاخذنا إن نسينا أو أخطأنا...

Prof. Dr. İbrahim CÂNAN

Şanlıurfa-Ekim 1993

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على نبيه الكريم وعلى آله وصحبه أجمعين.

AÇIKLAMA

Muhterem okuyucum,

1987'de başladığımız **Kütüb-i Sitte Muhtasarı** ve Şerhi adlı eserin fihris de tamamlanmış oldu. Bu çalışmayı tamamlama imkânı veren Rabbimize hamd dimiz sonsuzdur.

Bu ciltten daha kolay istifade edilebilmesi için birkaç noktanın bilinme gerekmektedir.

BİRİNCİ NOKTA: Kitapta yedi farklı fihrist bulunmaktadır.

- 1) Mefhûmlar Fihristi
- 2) Lügatçe ve Istılahlar Fihristi
- 3) Şerhedilen Hadîsler Fihristi
- 4) Şerhte Geçen Hadîsler ve Arabî İfadeler Fihristi
- 5) Âyetler Fihristi
- 6) Meâli Geçen Âyetler Fihristi
- 7) Kaynaklar ve Kitaplar Fihristi

NOT: Her bir fihrist bölümünün başında kısa bir açıklama bulunmaktadır.

İKİNCİ NOKTA: Biz, bu fihristte, eserde temas edilen mefhumların v meselelerin gösterilmesine öncelik verdik. Bu sebeple, diğer bir kısım kitaplar için yapılan fihristlerde mûtab olarak rastlanan isim fihristine yer vermeyi gerekli görmedik. Söz gelimi, sâdece Ebu Hüreyre veya İbnu Abbâs (radiyallâh anhüm) gibi ismi çok geçen şahısların isimlerinin geçtiği her sayfayı göstermeye kalksa idik, gereksiz yere sayfalar dolduracaktık. Bu şekilde, bütün isimlere yer verilmesi hâlinde, fihrist cildimizin belki de yarıdan fazlasını, nâc araştırmacıların işine yarıyabilme ihtimali olan bir fazlalıkla doldurmuş olacaktık. Okuyucularımızın yüzde doksandan fazla bü-yük çoğunluğunu göz önüne alarak, daha faydalı olan ve herkesin başvurması muhtemel olan başka fihristler yer verdik. Böylece, eldeki cildin mahdud hacmini azami şekilde değerlendirdiğimize inanıyoruz.

Ama şu var ki, hakkında bilgi verilen şahısları, nerelerde geçiyorsa mefhum fihristinde göstermeyi ihmal etmedik.

İÇİNDEKİLER

FİHRİSTLER:

SAYFA NO:

Mefhumlar (Konular) Fihristi	7 - 280
Lügatçe ve Istılahlar Fihristi	281 - 444
M. Fethullah Gülen Hocaefendi'ye ait Makalelerin fihristi	445 - 449
Şerhedilen Hadisler Fihristi	451 - 545
Şerhte geçen Hadisler ve Arabî İbareler Fihristi	547 - 569
Ayetler Fihristi	571 - 588
Kaynaklar ve Kitaplar Fihristi	589 - 601

1. MEFHURLAR FİHRİSTİ

Bu kısım, fihristler cildinin en mühim bölümünü teşkil eder. İstenen k bahsi hemen bulabilmek için, herkesin sıkca müracaat edeceği kısım b rasıdır. Bu bölümü imkân nispetinde geniş tuttuk. Öyle ki, bir mesele birkaç farklı şekilde ifâde edilebiliyorsa, birçok durumda o şekillerin her biriyle vern eye çalıştık. Burada herkesin ittifak edeceği bir standarda ulaşmanın zor luğunu nazar-ı dikkate alacak okuyucularımızın, rastlayacakları bir kısır ekâketler sebebiyle bizi mûsâmaha ile karşılayacaklarını umuyoruz.

Bu kısım, alfabetik sırayla kaydedilen ana bölümler'le tâli bölümler'de meydana gelmiştir. Ana bölümlerin başlıklarını büyük harflerle yazdık. Tâli bölüm başlıklarını ise koyu harflerle yazdık. Tâli başlıkların muhtevasına giren mevzuları da teferruatlı olarak alt alta kaydettik.

Takdir edilecektir ki, tâli başlıkların altında yer alan mevzuları, alfabetik sırayla kaydetmek oldukça zordur. Buna rağmen biz, imkân nispetinde, ana başlığa uygun mevzuları, başlıktan hemen sonra alfabetik sırayla kaydetti. Aynı başlığa giren fakat başlıktakinden farklı kelimelerle ifade edilen mevzular da bilâhare kaydettik. Söylenen bu husus, bâzı kereler, mantikî teselsül gereği bozulmuştur.

Her hâl u kârda, okuyucumuz, istenen mevzuyu bulmada fazla zorlu çekmiyecektir.

FİHRİST

A

Abbas İbnu Abdilmuttalib (r.a.): 12, 306.

Abbâd İbnu Bişr: 10, 199, 98.

ABDEST HAKKINDADIR: 10, 125; 186

Abdest aldıktan sonra yapılan mühim bir dua: 10, 140.

Abdest alma tarzındaki ruhsat: 10, 151.

Abdest alırken başı meshetmenin keyfiyeti: 10, 147.

Abdest alırken göz pınarlarının meshedilmesi: 10, 153.

Abdest alırken suyu israf yasağının tahlili: 10, 181.

Abdest alırken unutulmuş veya kuru yer kalan uzuvların yıkanması veya abdestin yenilenmesi: 10, 154.

Abdest alırken uzuvların yıkanmasında titiz olmak: 10, 155-156.

Abdest alırken vesvese veren velehân (abdest) şeytanı ve onun vesvesesi: 10, 180.

Abdest uzuvlarında yara bulunması durumunda abdest nasıl alınır?: 10, 265.

Abdest alırken besmele çekmenin hükmü: 10, 186.

Abdest hadesten sonra vaciptir: 16, 570-571.

Abdest havlusu: 16, 562.

Abdest suyunun miktarı: 10, 177, 184.

Abdest ve namaz önceki ümmetlerde de mevcuttur: 14, 40-41.

Abdest üstüne abdest almak israf mıdır? Olmaması için ne yapılmalı: 10, 139, 140.

Abdeste besmele ile başlamak: 8, 101-102.

Abdeste sıkışan namaz kılması: 16, 580.

Abdesti bozan bir halden sonra hemen namazın terki: 10, 192.

Abdesti bozan kan: 10, 197, 202.

Abdesti bozan şeyler: 10, 187-227.

Abdesti bozulanın namazdan çıkış şekli: 8, 103.

Abdesti güzel yapanlara vadedilen mükafaatlar: 10, 125/136.

Abdesti tam almak: 10, 174-177.

Abdestin birinci sünneti misvak: 10, 162-167.

Abdestin imanın yarısı olması: 13, 88.

Abdestin faziletleri: 10, 125-140.

Abdestin muhafaza edilmesi: 16, 528.

Abdestin sıfatı: 10, 141-160.

Abdestin sünnetleri: 10, 163-186.

Abdestin sünnetlerinden mendil: 10, 184-85.

Abdestli iken abdest alanın sevabı: 10, 139.

"Abdeste ayaklara meshedilir" diyenlere cevap: 10, 156-57.

Abdestte besmele: 16, 547-48-49.

Abdestte dua ve besmele: 10, 185-86.

Abdestte iktisat: 16, 554-555.

Abdestte isbağ=mükemmel abdest: 16, 555-556.

Abdestte su israfının yasak olmasındaki mana: 10, 180-181.

Abdestten sonra eteğe su serpmeye: 16, 561-562.

Abdestten sonra okunan dua: 10, 186.

Abdestten sonraki dua: 16, 562-563.

Abdestsiz namaz olmaz: 8, 101-102.

Hiz. Ali'nin Hiz. Peygamber'in abdest alışını gösterdiği başka bir hadis ve görülen bazı değişik uygulamaların izahı: 10, 144-146.

Ateşte pişen birşey yedikten sonra abdest gerekip gerekmiyeceği: 10, 215-219.

Ayağa bulaşan pislik sebebiyle abdest yenilemek gerekir mi?: 10, 225.

Baygınlık hali abdest bozar mı?: 10, 213-214.

Bir abdestle birden fazla namaz kılmak: 10, 236-37.

Bir kimse hanımıyla cima yaptıktan sonra inzâl vâki olmasa gusûl icâ eder mi?: 10, 204-205.

Bizden önceki ümmetlerde abdest var mıydı?: 10, 177.

Cinsî organına (zekere) dokunmakla abdest bozulur mu?: 10, 205-206.

Devamlı surette abdestli olmak: 7, 340.

Ellerin yıkanması: 10, 167-170.

Her namaz için ayrı abdest almak efdaldır: 8, 102-106.

İki habisin (büyük ve küçük abdest) sıkıştırması: 8, 189.

İstinsar, istinşak ve mazmaza: 10, 169-173.

Kadın ve erkeğin bir kaptan abdest almaları: 10, 53.

- Kadınlara dokunmadan dolayı abdest icab eder mi?: 10, 203-204.
- Kamil bir abdest Besmele ile tamam olur: 10, 186-87.
- Kıyamet günü abdestten neş'et edecek parlaklığın artırılması: 10, 177.
- Kulakları meshetmek: 10, 174.
- Kusmak abdesti bozar mı?: 9, 143; 10, 191.
- Mazmaza ve istinşakın birleştirilmesi veya ayrılması: 10, 172-73.
- Mezheplere göre: Kanın abdesti bozup bozmadığı ve delilleri: 10, 201-202.
- Mezheplere göre: Hz. Peygamber ne kadar miktar su ile abdest ve gusül alırdı: 10, 178.
- Mezi abdesti bozar: 10, 193-196.
- Mezi akıntısından dolayı gusül gerekip gerekmediği: 10, 194.
- Mezi bulaşan yerin temizlenmesi: 10, 194.
- Mezi gelen kimsenin abdest almadan zekerini ve husyelerini yıkaması: 10, 194.
- Misvak kullanmak neyin sünnetidir?: 10, 166-67.
- Misvakın pek çok faydalarından bir kısmı: 10, 165-66.
- Namazda abdesti bozulan kimse namazını nasıl tamamlar: 8, 106.
- Namazda abdesti bozulan namazdan çıkmalıdır: 8, 103.
- Hz. Osman'a abdest sorulduğunda O'nun cevabı: 10, 142-43.
- Rafizîlerin ayaklara meshin vacib olduğuna delilleri: 10, 146.
- Resulüllah'ın abdest aldıktan sonra iki rekat namaz kılana verdiği müjde: 10, 141-42.
- Resulüllah'ın abdest aldıktan sonra kıldığı namaz: 10, 231.
- Resulüllah'ın abdest alırken ayağını meshetmesi nasıldır?: 10, 150.
- Resulüllah'ın abdest uzuvlarını farklı sayılarda yıkaması: 10, 160.
- Resulüllah'ın abdest uzuvlarını yıkamadaki farklı davranışları: 10, 148-49.
- Resulüllah'ın ağız temizliği hakkındaki bazı tavsiyeleri: 10, 166.
- Resulüllah'ın izarını kadınlar gibi uzatan kimseye abdest tazelemesini emretmesi: 10, 226-27.
- Resulüllah'ın "kulaklar baştandır" ifadesinin pratik sonucu: 10, 152.
- Resulüllah'ın küçük abdest bozduktan ve et yedikten sonra Kur'an okuması: 10, 299-300.
- Resulüllah'ın öğretmede kullandığı müessir bir metod: 10, 182.
- Resulüllah nasıl abdest almıştır: 10, 143.
- Resulüllah'ın abdest suyunu ashabin üzerlerine sürmesi: 10, 51; 11, 524.
- Sakal ve parmakları hilallemek: 10, 173-75.

Hilallemenin keyfiyeti ve hükmü: 10, 173-74.

Son oturuşta abdesti bozulanın namazı olur mu?: 8, 106.

Sünnete uygun misvakın vasıfları, misvaklanma âdabı: 10, 165.

Sünnette dişler muhakkak erak ağacından mamul misvakla mı temizle-
nir?: 10, 166.

Tek abdestle bütün namazlar kılınır mı?: 8, 103.

Temizlik olmadan namaz kabul olunmaz: 8, 102.

Uyku, bayılma, kendinden geçme: 10, 209-14.

Uykudan kalkınca elleri yıkama hadisinden çıkarılan faideler: 10, 169.

Uykudan uyanınca elleri yıkamanın hükmü: 10, 167.

Uykudan uyanınca üç kere sümkürmek ve bunun sebab-i hikmeti: 10
170-71.

Uyumanın abdesti bozup bozmayacağıнын ulema arasındaki ihtilafı ve ha-
nefi görüşü: 10, 210-12.

Ümmet-i Muhammed'in kıyamet günündeki abdest uzuvlarının parlaklığı
10, 176-77.

Vücuttan çıkan bozucular: 10, 189-202.

Yel çıkarma suretiyle abdestin bozulacağı: 10, 192.

Yellenmek, abdestin bozulması veya vesvesesi: 10, 190-91.

Yemek ve büyük küçük abdest ihtiyaçlarının namazdan önceye alınması
8, 18.

Zikrullahı olmayan abdest: 16, 549.

Ökçeleri yıkamak: 16, 559.

Suyun az olduğu zaman hafif abdest alınabilir: 4, 464.

Abdest bozarken konuşmak

Abdest bozarken Kudüs'e yönelmek mahzurlu mudur?: 10, 98.

Abdest bozma esnasında ön veya arka tarafın kibleye çevrilmesi yasağ
mutlak mıdır? Yoksa sadece açık araziye mi mahsustur?: 10, 94-97.

Abdest bozmak için her zaman yoldan uzaklaşmak mümkün olmayabilir
10, 100.

Abdest bozmak için uygun bir yer aramak: 10, 107.

Helaların yön ilibariyle insanın önü veya arka fercinin kibleye gelmeyeceğ
şekilde olması: 10, 94-95.

Kapalı yerlerde kible istikametinde inşa edilen helaların kullanımı: 10, 97.

Lânetlenmeye sebep olan iki davranış: İnsanların yollarına ve gölgelend-
ikleri yerlere abdest bozmak: 10, 92.

- Abdullah İbnu Abbas (r.a.): 12, 355.
Abdullah İbni Ebî Sarh: 2, 476.
Abdülûzza İbnu Hatul: 12, 48.
Abdullah İbnu Ka'b: 2, 446.
Abdullah İbnu Kami': 11, 469-70.
Abdullah İbnu Mes'ud (r.a.): 12, 331.
Abdullah İbnu Ömer (r.a.): 10, 349; 12, 49.
Abdullah İbnu Revaha: 7, 302.
Abdullah İbnu Sa'd İbnu Ebî Sarh: 12, 47-48.
Abdullah b. Sebe: 13, 329-30.
Abdullah b. Selam: 2, 335; 12, 372-74.
Abdullah İbnu Şihab ez-Zührî: 11, 469-70.
Abdullah b. Ubey b. Selul: 2, 411-12; 11, 512-13.
Abdullah İbni Zeyd İbni Sa'lebe: 7, 477.
Abdullah İbnu'z-Zîba'rî es-Sehmî: 12, 48.
Abdullah İbnu'z-Zübeyr (r.a.): 12, 357.
Abdullah İbnu'z-Zübeyr (r.a.)'ın fazileti: 12, 357.
Abdurrahman İbnu Avf (r.a.): 12, 301.
Abdurrahman b. Avf (r.a.)'ın fazileti: 12, 301.
Abdullah b. Revaha'nın Peygamber (s.a.v.)'e medhiyesi: 7, 305.
Abbas İbnu Abdilmuttalîb (r.a.) hakkında Resulullah'ın duası: 12, 355-56.
Hz. Abbas'ta mal sevgisi: 4, 144.
Abbas İbnu Abdilmuttalîb (r.a.)'ın fazileti: 12, 306; 16, 491.
Abdullah İbni Ebî Sarh'ın Vahiy katipliği ve sonraki hayatı: 2, 476-77.
Abdullah İbnu Hatal'ın iki cariyesi Kureyne ve Fertana: 12, 50.
Abdullah İbnu Mes'ud (r.a.)'ın fazileti: 12, 331.
Abdullah İbnu Ömer (r.a.)'ın fazileti: 12, 356.
Abdullah İbnu Zübeyr (r.a.)'ın hilafetini ilan etmesi: 12, 359-60.
Abdüluzza İbnu Hatal: 12, 48.
Acbu'z-zeneb nedir?: 14, 151-52
Acve hurması: 17, 457.

Acelecilik:

- Hayırlı olduğu kesin olan işlerde acele caizdir: 16, 257.
Allah'ın dini hususunda acele etmemek: 9, 198.
Hiçbir işte acele etmemek: 9, 198.

Acem ve Rum'un fazileti: 12, 473-74. Bak: Rum' ...

Acemin üstünlüğü: 12, 474-75.

Allah; kişinin işini gevşek tutmasını, acze düşmesini yasaklamıştır: 13, 446.

Açık bulunan suyu çalkalayıp içmek: 17, 451.

Aç olan yalan yere tokum demesin: 17, 430.

Açıktan okuma: Bak: Cehri okuma: 8, 19.

Açılmış bir kuyu sebebiyle zarar gören bir kimseye kuyu sahibi ödeme yapmaz: 6, 403.

Açlık: 6, 104

Resulüllah'ın açlıktan taş bağlaması, benzinin sararması: 6, 511; 17, 307.

Acıkınca hemen yemek yemeli mi?: 17, 442.

Aç karnına kan verdirmek: 17, 462.

Açlığın kısımları: 10, 430-31.

Açlıktan Allah'a sığınmak: 17, 442.

Adak:

Müslüman olmazdan önceki adak yerine getirilir mi?: 1, 265.

Adalet:

Her hususta Allah'tan korkmak ve adil olmak: 17, 581.

Mahkemelerdeki adaletsizliğin neticesi: 16, 327-28-29.

Adâletsizliğin doğurduğu sonuçlar: 6, 441-42-43.

Adem (a.s.) ve çocukları: 13, 489-90.

Hız. Adem'den bu yana insanların boyca eksilmesi: 9, 409-10.

Hız. Adem'in altmış zira boyunda yaratılması: 9, 408.

Hız. Adem'in oğulları Habil ve Kabil'in hikayesi: 13, 489.

Hız. Adem'in yaratılış sureti: 9, 408.

Hız. Adem'le Hız. Musa'nın münakaşa mevzûu: 13, 385-86.

Ademoğlunun mala karşı olan iç boşluğunu toprak doldurur: 5, 283-85.

Âdil olanlara sunulan Lutf-u İlahî: 5, 394.

Âdil ve zâlim hakim: 13, 433.

Adiyy: 12, 382-83 / 16, 474.

Affetme hakkında: 13, 553.

İslam'da ceza ve af hakkında bir mülâhaza: 5, 154-55.

Affın hikmeti: 5, 156.

Ağacın harîmi: 17, 312.

Ağacın harîmi nasıl ölçülür?: 13, 481.

Ağacı ve meyveyi satmak, satılan kölenin malı ve mala gelen musibete dair: 2, 35.

Ağaran saçları boyamak: 17, 482.

Saçtaki akların tağyiri, Resulüllah'ın sevmediği on şeyden biridir: 7, 50-51.

Ağlama, ehl-i cehennem içindir: 17, 639.

Bağırıp çağırmadan ağlamak caizdir: 9, 199.

Üzüntü sebebiyle ağlanılabilir: 7, 245.

Ahde vefa:

Ahdin bozulması, emniyetin kalmaması ve bu hallerde nasıl davranılacağı: 13, 179-80.

Ahdin bozulması halinde: 17, 557.

Ahir zaman kıyamet kelimesine de bak:

Ahir zaman alâmetlerinden Dabbetu'l-Arz: 3, 29-38.

Ahir zaman genci: 13, 302-303; 13, 338-39.

Ahir zaman insanları şişman olacak şişmanlık zuhur edecek: 12, 239-42.

Ahiret daha çok düşünölmeli: 17, 582.

Ahiret hayatında ölüm olmayacaktır: 14, 223-24.

Ahiret işleri dünyadakilere sadece ismen benzer, hakikatleri ayırdır: 14, 186.

Ahirette dünyanın alacağı hâl: 2, 469-70.

Dünyadaki azab ve nimet ahirette sona erer: 14, 222.

Ahirette herkes otuz yaşında olacak: 14, 263.

AHKÂM BÖLÜMÜ: 17, 273.

Resulüllah (s.a.v.)'in günümüzde rahat koltuklarında ahkam kesenlere işâreti: 4, 78.

Ahlaksız muhitten hicret: 16, 151.

Ahirette Resulüllah'a en yakın olan ahlakça en güzel kimsedir: 5, 307.

Cemiyeti ayakta tutan temel ahlâkî umdeler: 16, 327.

İnsanlara güzel ahlâkla muamele etmek: 16, 265.

Mizanda en ağır basan güzel ahlaktır: 5, 305-306.

Ahlak nazariyesinin Kur'an'a tatbiki: 10, 537-38.

Peygamber'in ahlakıyla ahlaklanmak gerekir: 16, 255.

Tıbbîî umurun üçüncüsü: Ahlat-ı Erba'a: 10, 534.

Ahlat-ı Erba'a: 10, 525-26.

Ahşabeyn: 15, 470.

Ahterî otunun faydaları: 11, 49-50.

- Ahvas İbnu Abd İbni Ümeyye: 11, 348.
- Aile ehli yerine bir davar kurban etme: 17, 412.
- Aile için harcanan sadakadır: 16, 184.
- Kişinin sebepsiz olarak ailesinden uzaklaşması mekruhtur: 7, 115.
- Hiz. Aişe çocuk yaşta evlenmiştir: 17, 220.
- Hiz. Aişe (r.a.) Peygamber (s.a.v.)'i sadece bir kere üryan görmüştür: 7, 126.
- Hiz. Aişe mi, yoksa Hiz. Hatice mi üstün?: 12, 408.
- Hiz. Aişe (r.a.)'ın bir oyunu: 17, 228.
- Hiz. Aişe'nin hadis sahasındaki gücü: 12, 408.
- Hiz. Aişe'nin Hiz. Hatice'yi kıskanma sebebi: 12, 399.
- Hiz. Aişe (r.a.)'ın Peygamber (s.a.v.) ile nikahlanma yaşı: 17, 195.
- Hiz. Aişe'nin sahabeye fıkhi anlatmada kullandığı "bizzat gösterme" metodu: 10, 293-94.
- Hiz. Aişe'nin Hiz. Safiye hakkındaki söyledikleri: 17, 219.
- Akabe Bey'atı: 1, 113; 12, 423.
- Akabe Cemresi (ilk taşlama yeri)nde durulmaz: 17, 395.
- Akabe'ye katılanların fazileti bak: Bedir: 12, 423-24-25.
- Akarını satan, parasını misline yatıran: 17, 312.
- Akan suyun kullanımında sıra: 17, 310.
- Akdü't-Temâim: 7, 50-51.
- Akibeti meçhul satış yasak: 17, 254, 365.
- Akıl gitti mi her şey gider: 7, 266.
- Aklın fazileti ile ilgili hadislerin sıhhati: 5, 334-35.
- Ak kılları yolma: 7, 48.
- Akıtmak bak: Bevletmek
- Akik vadisi ve orada kılınacak namazın fazileti: 13, 15.
- Akik ve Zülhuleyle: 13, 13-14
- Akika: 1, 311-12.
- Akika: 17, 354.
- Çocuk doğunca kesilen kurbanda verilen isimler ve ihtilaf mevzuları: 10 502-503.
- Erkek ve kız çocuklar için kesilen kurbanda fark gözetmenin hükmü: 10, 505.
- Erkek ve kız çocuklarına kesilen akika kurbanlarının farkı ve mahiyetleri 10, 503-504.
- Akika kurbanı kesmenin hükmü: 10,504.

Akika kurbanı olarak kesilen hayvanın vasıfları: 10, 504.

Akika kurbanından istifade ne suretle olur ve bunun hikmetleri?: 10, 504.

Akika kurbanından kimler istifade edebilir: 10, 504.

Akika kurbanının vakti ve mahiyeti 10, 501-502.

Akik: 4, 235.

Âkil: 13, 117.

Akraba:

Bir kavmin kızkardeşlerinin oğlu kendilerindendir: 13, 139-40.

Akrabaların cinayeti: 13, 540.

Akrabalık bağlarını kuvvetlendirmek: 6, 277.

Akrep:

Nerede olursa olsun öldürmek: 17, 62.

Resulüllah (s.a.v.)'in akrebe laneti: 17, 62.

Akrep sokmasına karşı duâ: 17, 465.

Akşam:

Akşam karanlığında çocukların dışarı salınmaması, kapların ağzının açık bırakılmaması vs. ile ilgili hadis: 16, 383.

Akşam namazı vakti: 16, 592.

Akşam yemeğini bırakmayın: 17, 442.

Akşamın sünneti: 17, 49.

Alak:

Rahimde alakanın oluşması: 13, 363-64-65-66.

Alçak gönüllü olma: 17, 600.

Aldatmaya dair: 1, 475.

Aldatma haramdır: 17, 369.

Aleni günah işleyen ve geceleyin işlediği günahı anlatan: 16, 367.

Alım-satım (bey') bölümü: 1, 421.

Alım-satımda caiz olmayan şeyler hakkında: 1, 463.

Alım-satımda caiz olmayan şeyler hakkında: 1, 473.

Alış-veriş akdine kesinlik kazandıran ayrılık: 1, 426-427.

Alım-satımı caiz olmayan şeylere dair: 1, 443.

Alış-verişte ayrılma: 1, 557-558.

Alış-verişteki ihtilaf durumu: 1, 555-56.

Alış-verişte muhayyerlik: 17, 253.

Alış-verişte mûsamaha: 17, 255.

Alış-verişte ve ikâlede (geri verme) kolaylık: 1, 429.

Alış-veriş yapanların doğru söylemeleri: 1, 553.

Alış-verişte yemin etmek: 1, 425-26.

Alış-veriş zamanı: 17, 256.

Bir şey alıp verirken Allah'ın adını kullanmanın âdabı: 3, 501.

Canlı hayvanın et mukabili satımı: 1, 472.

Cahiliyye insanların yaptığı yanlış bir deve satımı (alış-veriş): 1, 469-70.

Fuzulî şahsın bey'ine cevaz: 14, 48.

Gazve sırasında alış-veriş yapmak: 7, 342.

İki kimse yapmış oldukları alış-verişte ihtilafa düşer ve delilleri de yoksa durum ne olur?: 13, 453-54.

Kabzedilmeyen yiyecek satılamaz: 17, 258.

Kafirlerle alış-veriş: 6, 326.

Kıymet üzere satılan şeylerin tazmini kıymetine göre değil misliyle yapılır 12, 104.

Resulüllah (s.a.v.)'in alış-veriş karşılığında mal rehin bırakması: 6, 325.

Resulüllah (s.a.v.)'in Yahudi'den yiyecek satın alması: 6, 325-326.

Bir malı açık artırmayla satmanın cevazı: 13, 415.

Mal satış için çarşıya gelmeden yolda karşılamak: 1, 506-507.

Malın kabzedilmesi nasıl olur?: 1, 449-450.

Malın kusuru söylenir: 17, 262.

Mevcut olmayan şey satılmaz: 17, 253.

Mülâmese ve münâbezeye dair: 1, 499-501.

Âl-i Beyt "Ehl-i Beyt"e de bak.

Âl-i Beyt hakkında: 1, 180-81.

Âl-i Beyt'e Resulüllah'ın duası: 6, 255-56.

Âl-i Muhammed: 6, 135.

Âl-i Muhammed (s.a.v.)'e kimler dahildir: 6, 447.

Âl-i İmran ve Bakara sureleri hakkında: 2, 148-49.

Âl-i İmran ve Bakara sûresiyle ilgili tefsirler: 2, 245-46.

Hz. Ali İbnu Ebi Talib: 12, 287.

Hz. Ali'ye buğz eden münafıktır: 12, 291-92.

Hz. Ali İbnu Ebi Talib'in fazileti: 12, 287.

Ali soğuk ve sıcaktan etkilenmedi: 16, 486.

Ali İbnu Ebi Talib ve Halid b. Velid'in Yemen'e gönderilmesi: 12, 85.

Hız. Ali (r.a.)'nin, diğler halifelere efdal olduğunu söylemenin sorumluluğı: 12, 272-73.

Hız. Ali'nin Ebu Cehil'in kızına tâlip olması: 15, 518.

Hız. Ali'nin fazileti: 16, 484.

Hız. Ali'nin Resulüllah (s.a.v.) için çalışması: 17, 306.

Resulüllah (s.a.v.)'ın Hız. Ali'ye olan sevgisi: 8, 46.

Âlim geçinmek: 6, 215.

Âlim ve tâlip: 16, 514.

Âlimin âbide üstünlüğü: 11, 229-30-31.

Denizdeki balıklara varıncaya kadar mahlukatın istiğfar etmesi: 11, 235.

Hangi âlim Hız. Peygamber'in hakkında tafdilde bulunduğı âlimdir: 11, 235.

İlmi Allah rızası için talep etmeyen âlimlerin tabakaları: 6, 334.

Alkame İbni Mücezziz el-Müdlci ve Abdullah İbnu Huzafe es-Sehmi Seriyesi: 12, 81.

Alkolperestlik: 7, 290.

Alkolün tedavide kullanılmasıının caiz olup olmadığı: 11, 54-57.

Allah (c.c.)

Alan da Allah'tır veren de: 9, 199.

Allah'a el ayak vs. isnad eden ayet ve hadisler nasıl anlaşılmalıdır: 10, 293-94; 16, 509.

Allah adına yemin edilince razı ol: 17, 240.

Allah amelleri karşılıksız bırakmaz: 12, 361.

Allah borçlu ile birlikte dir: 17, 295.

Allah cezada mühlet verir ama ihlal etmez: 14, 232.

Allah gadabına Meleklerin lanetine maruz kalmak: 17, 263.

Allah gecenin hangi vakitlerinde rahmetini bollıştırır: 5, 498-99.

Allah hakkında hüsn-ü zan etmek: 13, 72-73.

Allah hakkında hüsn-ü zan nasıl olur?: 16, 260.

Allah hakkında hüsn-ü zanda bulunmanın fazileti: 16, 259.

Allah hem külliyyatı hem de cüz'iyatı bilir: 13, 373.

Allah her helal kıldığı şeyi sever mi?: 11, 198-99-200.

Allah her türlü şirkten müstağnidir: 17, 618.

Allah indinde en sevaplı yudum: 17, 611.

Allah kimlere azap edecektir: 17, 637.

Allah korkusuyla ağlamak: 17, 611.

- Allah korkusuyla ağlamak bir kurtuluş vesilesidir: 17, 617.
- Allah korkusuyla akan bir damla yaşın ehemmiyeti: 17, 617.
- Allah kullarını çok seviyor: 17, 636-37.
- Allah kulu şu hususta öncelikle hesaba çeker: 17, 556.
- Allah kulun kendisini andığı anda onunla beraber: 17, 621.
- Allah kulunun tövbe etmesine sevinir: 17, 627.
- Allah nazarında insanların en şeriri: 3, 149.
- "Allah rızası için" diyerek dilenene vermenin gerekliliği: 13, 419.
- Allah rızası için iffette riayet: 14, 45.
- Allah rızası için tevazu etmenin sevabı: 17, 602.
- Allah ve Resulullah için kullanılan zamir hususu: 8, 358-59.
- Allah ve Resulü'nü her şeyden fazla sevmek: 1, 84-86.
- Allah ve Resulü'nün hükmüne itiraz etmemek: 12, 215.
- Allah yolunda atmak: 17, 373.
- Allah yolunda cihad edenin misali: 17, 363.
- Allah yolunda cihad için at beslemenin fazileti: 17, 369.
- Allah yolunda cihadın fazileti: 17, 363-69.
- Allah yolunda nafakanın fazileti: 17, 364.
- Allah yolunda şehid olmanın fazileti: 17, 370.
- Allah yolunda ribat: 17, 364.
- Allah yolunda yapılan bağışlar uhrevi hayat için bir yatırımdır: 10, 438.
- Allah yolunda yaralananın ahiretteki durumu: 17, 370.
- Allah yolunda nöbet: 17, 366.
- Allah'a cihet atfetme hususunun izahı: 8, 149-50.
- Allah'a el, yüz izafesi: 3, 111; 9, 230.
- Allah'a isyanda (kula) itaat yok: 12, 82; 17, 377.
- Allah'a izafe edilen sağ taraf veya sağ el tabirlerinin izahı: 5, 394.
- Allah'a mahlukatın bir sıfatı olan "buğz" nispeti nasıl anlaşılmalıdır: 11, 200.
- Allah'a mekan izafesi mi? 5, 333.
- Allah'a parmak nispeti nasıl anlaşılmalıdır: 9, 554.
- Allah'a sağ el izafesi bulunan hadis ve açıklaması: 9, 230.
- Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanan ya hayır işlesin ya da sussun: 9, 446.
- Allah'tan en çok korkan Peygamber (s.a.v.) idi: 6, 508.
- Allah'ın hükmünü uygulamada hiçbir şey engel olmamalı: 17, 328.
- Allah'tan hakkıyla haya etmek nasıl olur: 5, 294-95.

- Allah'tan hakkıyla korkmak: 17, 406.
- Allah'tan her şeyin güzelini istemek: 14, 238.
- "Allah'tan korkulmaz, Allah sevilir" sözü doğru mu?: 14, 246.
- Haşa! "Allah'ı kim yarattı?" sorusuna karşı ashabın tutumu (veya) verilecek cevap: 7, 170.
- Allah'a nasıl sena edilir: 6, 11-12.
- Allah'ın arşı suyun üzerindedir: 7, 79.
- Allah'ın asla cennetine koymayacağı kimse: 17, 358.
- "Allah'ın dilediği sonra senin dilediğin" demek: 17, 243.
- Allah'ın isimlerini kişi kendi için kullanmak: 12, 319.
- Allah'ın 99 ismi vardır: 17, 524.
- Allah rahmeti yüze böldü 99'unu ahirete bıraktı: 17, 636.
- Allah eli: 7, 78.
- Allah'ın elinde mizan vardır: 7, 78.
- Allah'ın en çok buğzettiği üç kişi: 16, 329.
- Allah'ın en çok sevdiği isimler: 1, 280.
- Allah (c.c.)'in "evvel" olması ne demektir?: 16, 323.
- Allah'ın garantisi altında olan kimse: 17, 363.
- Allah'ın güzel isimlerinin şerhi: 5, 539.
- Allah'ın hataları silmeye, dereceleri yükseltmeye vesile kıldığı şeyler: 10, 125.
- Allah'ın haya vasfını nasıl anlamalıyız?: 5, 508-509.
- Allah'ın hazinesinin sonsuzluğu: 7, 78.
- Allah'ın hoşlandığı hoşlanmadığı kıskançlık: 17, 223.
- Allah'ın huzuruna hırsız olarak çıkmak: 17, 296.
- Allah'ın insanı helak etme yolları: 17, 567.
- Allah'ın İslam ordularını takviye etmesi: 12, 74.
- Allah'ın ismi şefaâtçi kılınarak yapılan taleplerden hayra yönelik olanlar yerine getirilir: 16, 258.
- Allah'ın istişâresi ne demek?: 16, 42.
- Allah'ın koymuş olduğu farzları daraltmamak veya bunların dışına çıkmamak: 7, 177
- Allah'ın kula en yakın olduğu zaman: 7, 432.
- Allah'ın kullarını affettiği hususlar: 17, 230.
- Allah'ın kulu için sevinmesi: 16, 612.
- Allah'ın lanet ettiği kimseler: 17, 558.

Allah'ın lütfünden iyiliğe kat kat (700 misline varan) kötülüğe bir karşılık vermesi: 1, 34.

Allah'ın nimetlerinin vukûuna bazı sebeplerin tesirini kabul etmek: 8, 453-54.

Allah'ın Peygamberi'ni uyarması: 17, 587, 560.

Allah'ın rahmeti: 17, 366.

Allah'ın rahmetinin genişliği: 14, 280-83.

Allah'ın Refik ismi: 7, 100-101.

Allah'ın rızasını arayanlara Allah'ın koyduğu alamet: 16, 254.

Cenab-ı Allah'ın seferde olan ashabı ağırlamaktan kaçınan kabile reisin cezalandırması: 11, 89-91.

Allah'ın semaya inmesi nasıl olur: 5, 499.

Allah'ın sevdiği mümin kul: 17, 584.

Allah'ın sevgisi kimlere vacibtir: 9, 366.

Allah (c.c.)'in sevinmesi: 16, 612.

Allah'ın sıfatları bölümü: 9, 547; 10, 11.

Allah'ın sıfatları hakkında umumî açıklama: 9, 547-48.

Cehennem fırkasının Allah'ın sıfatları hakkındaki görüşleri: 10, 7.

Selef ve halef ulemasına göre Allah'ın sıfatları ve O'nu insana benzeter müteşabih ayet ve hadisler: 9, 422-26.

Allah'ın sıfatlarının çeşitleri: 9, 547-48.

Allah'ın sıfatı ne maksatla istenir: 5, 342-43.

Allah'ın şerikten müstağni olması: 6, 337.

Allah (c.c.)'in taaccüb etmesi: 12, 365-66.

Allah'ın tevbe ettikten sonra bütün günahları affedeceğine dair: 3, 105-108.

Allah'ın ve halkın sevdiği kişi: 17, 580.

Allah'ın ve meleklerin bir kulu sevmesi: 2, 526-28.

Allah'ın vechinden murâd: 9, 550.

Allah'ın vechinin sunuhatı ne demektir?: 9, 550.

Cenab-ı Hakk'ın gölgesinden murad nedir?: 9, 365.

Cenab-ı Hakk'ın insanın kalbi üzerindeki tasarrufu: 9, 553-54.

Cenab-ı Hakk'ın kâfir ordusunu rüzgar ile dağıtması: 11, 497.

Cenab-ı Hakk'ın kendini medhetmesi: 12, 100.

Cenab-ı Hakk'ın öfkelenmesi: 12, 469.

Esmâ-i Hüsnâ'nın kısaca manaları: 17, 525.

Sıkıntılı ve belalı anlarda salih amelleri zikrederek Allah'a altıcada bulun

mak caizdir: 14, 45-47.

İnsanlar âhirette Allah'ı göreceklerdir: Rü'yetullah'a da bak: 14, 185-86.

Resulullah (s.a.v.)'ın savaşa katılan atları Allah'ın atları diye isimlendirmesi: 4, 50.

Yeryüzünde yükselttiği her şeyi alçaltmak Allah üzerine bir haktır: 7, 139.

Altı imamın menâkıbı ve ahvâli: 1, 18-23.

Altın takınmak: 17, 478.

Resulullah'ın sevmediği on şeyden biri altın yüzük takınmaktır: 7, 50-51.

Altın ve gümüş kapları kullanmak: 1, 319-323.

Altın ve gümüşün yaratılış hikmeti: 6, 358.

Altın ve gümüşün zekatı: 17, 177.

Altın ve gümüşü Allah yolunda harcamadan vefat eden kimsenin tasviri, durumu: 6, 380.

Altından burun ve diş: 6, 537.

A'mak ve Dâbık: 14, 100.

Amalık imamlığa (devlet reisliğine) mani midir: 5, 385-86.

Amden öldüren öldürülür: 13, 543.

Amel-İman münasebeti: 16, 468.

Amel ve ibadette mutedil olmak: 17, 618.

Amelde devam: 9, 124; 17, 625.

Amelde ihlasın önemi: 14, 45-46.

Amelde itidal: 1, 195.

Amelin en efdali: 7, 425.

Ameli azaltıp yakınlarından faziletli olanlarına güvenme: 9, 377.

Ameli olmayan, lütufla mı cennete gider?: 1, 209-210.

Amelî Tıbb: 10, 532.

Amelin yok olması iki çeşittir: 7, 380.

Ameller cennete ve cehenneme girmeye sebeptir: 13, 371.

"Amellerin en hayırlısı hangisi?" soruları cevapları: 9, 403.

Ameller kapta bulunan madde gibidir: 17, 617.

Amellerin en faziletlisi Allah için sevmek, Allah için buğzetmek. 9, 367.

Amellerin en hayırlısı orta yollu olanıdır: 6, 475.

Amellerin hayırlısı az da olsa devamlı olanıdır: 17, 655.

Amellerimizde Allah'tan başkasını ortak etmemek: 6, 336-37.

Allah nezdinde en hayırlı amel: 7, 351.

- Allah rızası için yapılmayan amelin Allah nazarında değeri yoktur: 12, 489.
- Az da olsa devamlı amel: 7, 519; 9, 124.
- Cenab-ı Hakk her bir hayır ameli en az on misliyle kabul eder: 9, 57-58.
- Kişi takat getireceği kadar amel etmeli: 8, 473-75.
- Kişi ameline göre semavat ve arz ehlince kabul görür, sevilir: 9, 369.
- Kişi en son ameline göre hüküm görür: 13, 369.
- Kişinin uzuvları, kıyamet günü amelini haber verirler: 14, 192.
- Sonradan Müslüman olan bir kimsenin önceki amellerinin durumu: 14, 194.
- Yapılan amellerin Cenab-ı Hakk'a sunulması: 9, 549.
- Ameliyat: 11, 134-135.
- Amin demenin fazileti: 7, 543.
- İmam ile birlikte âmin demek: 7, 543.
- Fatihayı okuduktan sonra âmin demek: 7, 539-40.
- Amenerresulü hakkında: 2, 150-51.
- Amenerresulüde geçen hükümler: 2, 241-44.
- Âmilîne aleyh (Zekat Memurları): 6, 461.
- Ammâre (Hz. Hamza'nın kızı): 5, 270-71.
- Ammâre'ye (Hz. Hamza'nın kızı) bakma ile ilgili ihtilaf: 5, 270-71.
- Ammar İbnu Yasir (r.a.): 12, 250-325.
- Ammar İbnu Yasir (r.a.)'in fazileti: 12, 325.
- Ammarı öldüren topluluğun durumu: 12, 327-28.
- Ammar'ın vefatı: 12, 327-28.
- Âmme hizmetlerini üzerine alan: 12, 143.
- Amr b. As: 12, 389.
- Amr b. As'ın Müslüman olması: 12, 388-89.
- Amr İbnu Abese'nin Müslüman olması: 10, 137-38.
- Amr b. Amir el-Huzaî: 2, 352.
- Ame İbnu Lüffey: 7, 65.
- Amr b. Said b. As: 12, 521.
- Amr İbnu Samit: 3, 523.
- Amr İbnu Sellme: 8, 273-74.
- Amr İbnu Umeyye ed-Dârimi: 11, 486.
- Amr İbnu Ümmî Mektum: 2, 311.
- Ana "anne", "ana-baba" ve "baba"ya da bak:
- Ana-babaya itaat: 17, 485.

Anne bedduası: 14, 40-41-42.

Babanın evladının malında tasarruf hakkı vardır: 14, 315.

Kâfir bile olsa anne ve babaya hürmet etmek: 1, 352.

Anne-baba ve cihad: 1, 348-349.

Anne-babaya itaatle ilgili hadisler: 1, 347-348.

Anne-babaya iyiliğin fazileti: 14, 45; 17, 485.

Anne ve babanın çocuğuyla oynaması: 7, 144.

Anne ve babanın nafakası evlat üzerindedir: 14, 315-16.

Anneye yapılan bağış: 1, 350-351.

"Annem babam sana feda olsun" tabirinin kullanılması: 5, 555-56.

Annenin cennete girme sebebi: 17, 488.

Anarşi:

Herçten murad anarşidir: 13, 171.

Anarşi ve zulüm: 6, 442-43.

Anberden vergi alınır mı? 6, 406.

Anızların yakılması: 6, 299.

Anlatma metodları: Bknz. Metod.

Cahiliye Araplarındaki antlaşma çeşitleri ve Hz. Peygamber'in değerlendirmesi: 9, 379.

Antlaşmaya uymadıkları için Hz. Ali Tağlebileri cezalandırdı: 4, 76-77.

Arafat: Hac kelimesine de bak.

Arafat: 4, 450.

Arafat Dağı'nın hasleti ve ehemmiyeti: 4, 451.

Arafat ve Müzdelife'de Telb.ye: 4, 533-34.

Arafat'ta duâ: 17, 392.

Arafat'tan Müzdelife'ye dönüş: 17, 393.

Arefe günü: 12, 495-96.

Arefe günü orucu: 17, 166.

Arefe günü mü efdal, Cum'a günü mü? 12, 496.

Aranan kadın örneği: 17, 190.

Arapça'yı ilk konuşan İsmail (a.s.) mıdır? 14, 30.

Arapların fazileti: 12, 471-72.

Arapların hacdan geldiklerinde evlere arkadan girmeleri: 2, 181.

Arazi çeşitleri ve bunlar üzerindeki tasarruf hakkı: 4, 98.

Arazi vergisi: 4, 98.

- Araz-i harâciye: 6, 393.
- Arazinin (toprak) çeşitleri: 6, 393.
- Araziyi öşriyye: 6, 393.
- Arazî-i memleket: 6, 393.
- Araziyi satışta komşuya haber ver: 17, 314.
- Haraç alınan arazi: 6, 393.
- Öşür alınan arazi, hangi araziden öşür alınır? 6, 393.
- Türkiye'deki arazi hangi grup araziye girer: 6, 393-94.
- Arıyı öldürmenin hükmü: 13, 517-18.
- Arc karyesi: 7, 296.
- Âriyet "ödünç mal"a da bak.
- Âriyet: 17, 294.
- Arkadaş: 7, 95.
- İyi ve kötü arkadaşın teşbihi: 9, 350.
- Arkadaşa yardım: 7, 105.
- Arkadaşın vasfı hakkında: 9, 354-55.
- Arkadaşlık dereceleri ve Resulüllah'ın tavsiye ettiği arkadaş: 9, 485-86.
- Çocuğun karşı cinsle arkadaşlığının mahzurları ve ahlâkında meydana getirdiği değişiklik: 9, 354.
- Dünyadaki arkadaşlar kişinin ahiretteki arkadaşlarını da bilirler: 9, 355.
- Farklı dinlerdeki kimselerle arkadaşlığın yasaklanması ve mahzurları: 9, 354-55.
- Resulüllah'ın "Kişi dostunun dini üzeredir" sözü nasıl anlaşılmalıdır: 9, 485.
- Samimi olunacak arkadaş sayısı: 12, 74.
- Arpa: 6, 326.
- Arpa ekmeği 17, 440.
- Arrâf: Bak. Kahin.
- Arş ne zaman yazıldı? 13, 393.
- Bediüzzaman'a göre, arş ve kevn: 14, 156.
- Arz dışında hayat: 5, 344.
- Arz yedi kattır: 12, 116.
- Arz ve semanın mü'minin ölümüne üzülp kafirin ölümüne sevinmeleri: 3, 123.
- Arzu duygusu nedir, nasıl olmalıdır? 6, 259-60. Bak: (Emel).
- Asabe'nin mirası: 13, 149-50

Asabiyyet: 3, 147-48; 4, 359; 17, 54.

Asabiyyet tarafgirlik demektir: 5, 416.

Asabiyyet ve ehva: 13, 277-78.

Asaib meselesi: 13, 226.

Ashab "Sahabe" ve "Sahabî" kelimelerine de bak.

Ashab ve istişâre: 16, 47.

Ashaba dil uzatmak: 12, 243.

Ashab'a sebbetmek: 16, 497.

Ashab'a sebbetmenin (sövmenin) hükmü: 12, 243.

Ashab semadaki yıldızlara benzetilmiştir: 12, 245.

Ashab askerî talim yapardı: 7, 403.

Ashabı Allah yıldızlara benzetmiş, övmüştür: 12, 245-46.

Ashab-ı Kiram müctehiddir: 12, 243-45-46.

Ashab-ı Kiram (r.a.) sıradan insanlar değildir: 12, 245.

Ashab-ı Kiram'ı fazilette kimse geçemez: 12, 243-44-45-46; 13, 311-12.

Ashab-ı Kiram'ın Allah'tan en faziletli ameli taleb etmeleri ve sonra ve-fasızlık göstermeleri: 3, 207-208.

Ashab-ı Kiram'ın vefat ettiği yer ve ahalisi kıyamet gününde nurlanır: 12, 245.

Ashabın Allah ve Resulü'nün yolunda her şeyden feragat etmesi: 11, 539.

Ashabın açlığı, sadakası; rivayetlerde gelen Ashabın bir yandan açlıktan karınlarına taş bağlamaları bir yandan bol bol infakta bulunmaları nasıl izah edilir?: 10, 396-97.

Ashabın büyüklerinin faziletleri: 12, 249-50.

Ashabın cuma hutbesi esnasında bir kervanı karşılamaları ve nazil olan ayet: 3, 208-209.

Ashabın fazilet ve menkıbelerinin yüceliği, 12, 247.

Ashabın hadis rivayetindeki titizliği: 12, 308.

Ashabın her işe başlamadan önce Peygamber (s.a.v.)'e sorması: 11, 542.

Ashabın her hususta Peygamber (s.a.v.)'e bağlılığı: 12, 85.

Ashabın her konuyu Peygamber (s.a.v.)'e sorması: 9, 94.

Ashabın ihtilafı rahmettir: 12, 246.

Ashabın kardeşini kendi nefsine tercihinin en güzel bir örneği: 3, 202.

Ashabın kerametleri: 12, 257-58.

Ashabın Resulullah (s.a.v.) yanındaki edebi, söz almayışı: 12, 213.

Ashabın (Ensar) Resulullah (s.a.v.)'a bağlılığı: 11, 513.

- Ashabın Resulüllah'a itirazı nasıl olurdu? 9, 335-36.
- Ashabın Resulüllah'a olan muhabbet ve bağlılığı: 7, 209.
- Ashabın Resulüllah'a saygısı: 7, 142-43.
- Ashabın Resulüllah'tan birşeyler öğrenmek için önünde, arkasında devamlı dolaşması, takip etmesi: 7, 334.
- Ashabın, Resulüllah'ın bazı hallerini anlayamaması: 12, 40.
- Ashabın Resulüllah'ın davetine gösterdiği hassasiyet: 10, 276.
- Ashabın Resulüllah'ı gelişine saygı göstermesi: 6, 489.
- Ashabla ilgili bir hadis-i şerif: 1, 191.
- Ashabdan bazılarının zühdü: Çokça ibadet, kadınları terk etme hususunda yeminleri üzerine Peygamberimiz'in verdiği cevap: 1, 195-96.
- Ashabdan kadınlarla istişâre hususunda örnek: 16, 79.
- Ashabu'l-Uhdûd: 14, 33.
- Asiye bintu Muzâhim: 12, 401.
- Askere katılma yaşı: 7, 152.
- Askeri birlik: 4, 51.
- Askeri terbiye yaşı: 7, 151.
- Askerlik diğer nafîle ibadetlerden daha hayırlıdır: 3, 471.
- Ashab-ı Kiram askerlik tâlimi yapıyorlardı: 7, 403.
- Resulüllah (s.a.v.)'in bir komutan olarak orduyu tanzim etmesi: 11, 472.
- Resulüllah ve ashabı birlikte askeri talim yaparlardı: 7, 404.
- Aşere-i Mübeşşere: 12, 247-48.
- Aşılanmış hurma malı alan köle satılmışsa: 17, 257.
- Aşure Günü kişinin ailesine geniş davranmasının ehemmiyeti: 9, 240.
- Aşure "Oruç" kelimelerine de bakınız.
- Aşure Günü hangi güne tekabül eder? 9, 101-102.
- Aşure orucu: 17, 167.
- At beslemek: 7, 157.
- At beslemekteki sevap: 7, 161.
- At besleyenlerin üç hali: 3, 508-509.
- At etinin yenip yenmeyeceğinin hükmü: 10, 451.
- Peygamber (s.a.v.)'in hoşlanmadığı at: 7, 160.
- Peygamber (s.a.v.)'in at sebebiyle azarlanması: 7, 162-63.
- Peygamber (s.a.v.)'in at sevgisi: 7, 162.
- At üç kısımdır: 7, 161.

- Ata evtar (kiriş) takmayın: 7, 157-58.
- Atı forma sokma şekli: 7, 136.
- Peygamber (s.a.v.) atı antrenmana tabi tutardı: 7, 136.
- Peygamber (s.a.v.)'in atı övmesi: 7, 160.
- Atın alnındaki, boynundaki ve kuyruğundaki tüyleri kesmemek: 7, 162.
- Atın bakımı: 7, 157-58.
- At beslenmesi hususunda teşvik: 7, 161.
- Kızıl atın tafdili: 7, 159.
- Atın renginin çeşitleri: 7, 159.
- Atın renkleri nasıl olmalıdır: 7, 157-58.
- Atın seher vakti yaptığı duâ: 7, 163.
- Atın vasıfları: 7, 157.
- İki koşu atının arasına sokulan üçüncü atın kazanacağı, önceden bilinen yarış caiz değildir: 7, 138.
- Peygamber (s.a.v.)'in antrenman için atları yarıştırması: 7, 136-37.
- Peygamber (s.a.v.)'in atlarının isimleri: 7, 165.
- Atatürk'ün İslamiyet anlayışı: 14, 351-355.
- (Atatürk'ün) İslamiyet'i ıslah proje ve lâyihası: 14, 352.
- Ateşe girecek olan kimseler: 17, 637.
- Ateşin değmeyeceği iki göz: 3, 503.
- Ateşte pişenden abdest mi? 16, 565.
- Peygamber (s.a.v.) atıcılığı öğrenip unutanı tehdit etmiştir: 7, 140.
- Peygamber (s.a.v.)'in atıcılığı öğrenmeyi teşvik etmesi: 7, 140.
- Peygamber (s.a.v.)'in atıcılığı övmesi: 7, 147.
- Atıcılık öğrenmenin ehemmiyeti: 10, 215-219.
- Atıcılık: 7, 131-34, 147; 17, 373.
- Atıcılığa teşvik: 7, 143.
- Atıcılıkta atma ve kuvvet: 2, 387-88.
- Atış müsabakasında tahrik ve şevke getirmek için yemin etmek: 7, 148.
- Atışta hedef olan hayvan yenmez: 6, 236.
- Alî ve kurbanı?: 17, 414.
- Av Bölümü: 17, 419.
- Av bölümü hakkında umumî açıklama: 9, 527.
- Avdan kan çıkması gerekir: 17, 499.
- Av köpeğinin satışı: 14, 341.

- Avlanmakla alakalı bazı hususlar: 10, 445-46.
- Av tehdidi: 6, 310.
- Bir ucu sivri sopayla öldürülen hayvan hangi durumda yenilir: 9, 529.
- Darbe (vurularak) ile öldürülen av hayvanından istifade mümkün müdür? 9, 535.
- Deniz avı: 9, 537-41.
- Eğlence ve zevk için avlanma yasağı: 6, 310.
- Hangi köpeğin yakaladığı av yenir: 9, 530.
- Kara avı: 9, 529-536.
- Mecusi'nin, Müslüman'ın av köpeğiyle avladığı hayvanın durumu ve ondan istifade: 9, 535-36.
- Müslüman kimsenin Mecusi'nin köpeği ile avladığı av hayvanının durumu ve ondan istifade: 9, 535-36.
- Muallem köpekler yakaladıkları avdan yerlerse onlardan istifade edilir mi? 9, 533.
- Sapanla avlanmanın hükmü: 9, 535.
- Yayla avlanırken besmele çekme ve bu hayvandan istifade: 9, 532.
- Avcının avını birkaç gün sonra bulduğunda ondan istifade edebilme şartı: 9, 532.
- Avcının özellikleri: 6, 310.
- Zevk için avcılık: 6, 217-18.
- Avrat: "Setrü'l - Avret'e de bakınız.
- Avrete bakmamak: 16, 587.
- Avret vakitler: Aile fertlerinin ebeveynlerinin odasına girerken izin alması gereken vakitler: 3, 17-18.
- İslam'a göre kadın ve erkeğin avreti. 3, 8-16.
- Avrupa'nın geçmişteki (mazideki) tekniğine bakış: 12, 188-89-91.
- Avrupa'nın sömürücü fikri: 6, 341-42.
- Avuçla su içmek: 17, 451.
- Ayağın üzerinden hacamat yaptırmak: 17, 251.
- Ayakla basılan eşyadaki resim: 17, 483.
- Ayakların yıkanması: 16, 559.
- Ayakkabıyı ayakta giymek: 17, 481.
- Ayakkabıların şekli: 17, 480.
- Ayakkabı nereye konmalı: 17, 102.

Ayakta bevletmek: 10, 99-101.

Aybaşı günlerinde kadınların günlük işlerinde ve insanlarla münasebetlerinde dikkat edeceği hususlar: 10, 384-385.

Aybaşı hususunda anne ve kız arasındaki muhabere ve bilgi alışverişi: 10, 379-380.

Aybaşı günlerinde kadınlardan sudur eden kokular: 10, 381.

Aybaşı temizliği yaparken kullanılacak suyun sıcaklığı: 10, 382.

Aybaşı halinde temizliğin ehemmiyeti: 10, 380-381.

Aybaşı temizliği nasıl yapılır?: 10, 381-382.

Aybaşı bir kadının temizlik için kullanacağı bezlerin cinsi: 10, 383-384.

Cemiyet ve temizlik yönünden aybaşı: 10, 379-380.

Genç kızlar için aybaşı temizliğine alışkanlık kazanmalarının ehemmiyeti: 10, 384.

Ayete'l-Kürsi ve ehemmiyeti: 2, 223-28.

Uyurken Ayete'l-Kürsi'yi okuyana şeytan yaklaşmaz: 8, 484.

Ayın en aydınlık olduğu günler: 9, 121.

Ayıp sebebiyle malı geri vermeye dair. 2, 31.

Ayıpları araştırmak: 17, 329.

Ayva kalbe rahatlık verir: 17, 445.

Aza rıza: 13, 406.

Azı yapmak: 7, 50-51.

Azab ile korkutma metodu: 7, 16.

Büyük azaptan önce gelecek olan yakın azap (secde 21): 3, 55-56.

Azad edilen cariyde muhayyerlik: 17, 236.

Bir kavimde bulunan azınlıklar o kavimden sayılır 4, 10.

Azi: 17, 204; 7, 50-51.

Azl niçin yapılır: 16, 15, 539.

Azl ve Gayle hakkında: 16, 15, 539-41.

Resulüllah'ın sevmediği on şeyden biri suyu mahallinden başka yere atmak (Azl): 7, 50-51.

Azvera: 8, 239.

B

Baba, çocuğundan şekke düşerse: 17, 224.

Baba, kocanın yanında kızını te'dib edebilir: 12, 40-41.

- Baba kocasıyla beraber olan kızının yanına girebilir: 12, 40-41.
Baba üzerine yemin etmemek: 17, 240.
Babanın çocuklarına ve bilhassa kıza iyi davranması: 17, 486.
Babanın kızı evlenmiş olsa bile onun üzerindeki hakları: 10, 251.
Babanın, kızını istemediği biriyle zorla evlendirmesi: 15, 477.
Bağış yapmanın ehemmiyeti ve zamanı: 11, 322-23.
Bağî: 2, 330.
Bağî, (isyancı) yolkesen ve mürted hakkında tahlil: 5, 144-152.
Bağîler ve katı'uttarikler: 2, 330.
Bağîlere karşı takib edilecek siyaset: 5, 147.
Bağîlere söz hürriyeti: 5, 148.
Bağîlik suçunun teşekkül etmesi için gerekli şartlar: 5, 147.
Bağy: 17, 620.
Bahaiye uğrayan yolcunun ondan istifade etmesi: 10, 467-68.
Bahreyn'den gelen malı Hz. Peygamber (s.a.v.)'in dağıtması: 4, 144.
Bakara Sûresi: 2, 146-48.
Bakara ve âl-i imran sûreleri hakkında: 2, 148-50.
Bakıldığıında Allah hatırlanan kimseler: 17, 583.
Bâkire kadının hususiyetleri: 17, 195.
Bâkire kız çekingen olur: 17, 194.
Bakire kızla evlenmek: 17, 191.
Bâkire kızların hususiyetleri: 17, 191.
Bakîu'l-Habhabe: 6, 405.
Bal: 11, 14-15; 17, 456.
Bal, hastalıkları defeder: 17, 456.
Bal ve dereotunun şifası: 17, 458.
Balın zekatı: 17, 161.
Bal şerbeti meselesi: 3, 216-23.
Baldırların açılıp mü'minlerin secdeye davet edileceği gün: 3, 225-26.
Balık ve çekirge avı: 17, 420.
Su yüzünde duran ölü balığın hükmü: 17, 423.
Bankalar: 1, 525.
Basra: 6, 265-66.
Basra veya Bağdat şehirleri hakkında: 13, 214.
Başka dünyalar mı?: 5, 343-44.

- Başkaları hakkında kötü konuşmaktan sakınmak: 17, 623.
- Başkasının evine izinsiz bakmanın şiddetle yasaklanması: 8, 290.
- Başkasının kusurunu araştırmanın hükmü: 16, 297.
- Başı mesh: 16, 557.
- Başkasının bir işi yapması veya yapmaması hususunda yapılan yeminin hükmü: 17, 242.
- Batha: 13, 14.
- Batı demokrasisi: 16, 60.
- Batı'nın medenî-barbar, Avrupalı-yerli, Şarklı ayrımı ve uygulamaları: 9, 417-18-19.
- Batı'daki ırk ayrımı: 9, 417-19.
- Batı niçin böyle?: 9, 417-19.
- Yeni fethedilen yerlerdeki halka muamelede Batı ile aramızdaki farkı gösteren 3. Mustafa'nın fermanı: 9, 417.
- En medenî cemiyetlerde bile görünen bazı batıl inançlar: 11, 75-76.
- Batn-ı idam: 1, 104.
- Bayram Cuma'ya rastlarsa her ikisini de kılmak gerekir mi?: 8, 527-29.
- Bayram gecelerini ihya: 17, 175.
- Bayram guslü: 17, 72.
- Bayram günlerini ve gecelerini Mîna'da geçirmenin hükmü nedir?: 5, 175-76.
- Bayram telâkkisi: 4, 527-31.
- Bayram hutbesi: 17, 66.
- Bayram namazı: 8, 517; 17, 65. Namaz bahsine bakınız.
- Bayram namazından önce kurban kesilmez: 17, 412.
- Bayram namazlarından önce ve sonra namaz: 17, 66.
- Bayram namazı, bayramın ikinci gününde kılınır mı?: 9, 72.
- Bayram namazına yaya gitmek sünnettir: 8, 531.
- Bayram namazında ezan ve ikame yoktur: 8, 520.
- Bayram namazında kaç tekbir vardır: 8, 518.
- Bayram namazında tekbirler ne zaman alınır?: 8, 519.
- Bayram namazlarında Resulullah ne okurdu?: 8, 525.
- Bayram namazlarına kadınlar da gider: 17, 70.
- Bayram namazını Resulullah (s.a.v.) kaç rekat kıldırды?: 8, 517.
- Bayram namazlarında Hz. Resulullah'ın musallada önüne harbe koyması: 8, 181-82.

- Bayram hutbesi, namazdan önce mi sonra mı?: 8, 520-521.
- Kurban bayramı namazından önce bir şeyler yenmez: 8, 532.
- Bayram namazlarına bir şeyler yiyerek gidiniz: 8, 531; 17, 171.
- Bayram namazlarına yaya gitmek: 17, 67.
- Bayram namazlarının miktarı: Bak: Bayram: 7, 357.
- İslamî bayram nasıl kutlanmalı: 4, 526.
- Teşrik günlerinin mahiyeti: 9, 126-27.
- Bayramda eğlence: 4, 528.
- Bayramda harbe sütte olabilir: 17, 70.
- Bayramda silah taşımak: 17, 72.
- Bayramda taklîs (çalgı): 17, 69.
- Bayramın manâ ve ehemmiyeti: 9, 127.
- Bayramın tarifi: 9, 126.
- Bayram ve cumanın aynı güne rastlaması: 8, 527; 17, 71.
- Bayramda yeme ve içme: 4, 527-28.
- Bayramda zikir: 4, 527.
- Gayr-i müslimlerin bayramlarında hediye verilmez: 16, 166.
- Bazı Arap kabilelerinin fazileti: 12, 459.
- Kureyş, Ensar, Habeş ve Ezd ile Yemen kabilelerinin güzel sıfatlarla tavsifi: 12, 466-67.
- Bazı kaplarda vurulan şıra: 17, 448.
- Beddua etmenin mahzurları ve kabul oluverme tehlikesi: 5, 524-25.
- Kafirlerin umumuna beddua etmek caizdir: 11, 482.
- Mazlum zalime beddua ederse intikamını dünyada almış olur: 5, 529.
- Mazlumun beddua ile değil, sabr ile daha fazla ecir alır: 5, 529-30.
- Peygamber (s.a.v.)'in beddua ettiği kabileler: 11, 485.
- Peygamber (s.a.v.)'in bir ay müddetince beddua etmesi: 8, 53.
- Anne bedduası almamak: 14, 40-41-42.
- Peygamber (s.a.v.)'in Mirac'da ifrit'e karşı bedduası: 6, 106.
- Peygamber (s.a.v.)'in bedduasına uğrayan kabile: 8, 53-54.
- Harem'de, mazlumun zâlim hakkında yaptığı bedduaya sütte icabet edilir: 14, 11.
- Bedir ehli: 16, 497.
- Bedir Gazvesi: 2, 383-84; 2, 447-530-532; 11, 395.
- Peygamber (s.a.v.)'in Bedir günü dua edip secdeye kapanması, ettiği dualar: 11, 420-21.

- Peygamber (s.a.v.)'in Bedir günü dua etmesinin sebebi: 11, 417-18.
- Peygamber (s.a.v.)'in Bedir Savaşı öncesi ashabıyla yaptığı istişâre: 11, 414.
- Bedir Gazvesi öncesi ilk seriyyelerdeki mücahidler hep muhacirdi: 11, 394.
- Peygamber (s.a.v.), Bedir Savaşı'nda öldürülecek müşriklerin yerlerini önceden söyledi: 11, 415.
- Bedir Savaşı'na, Cebrail (a.s.)'in iştirak etmesi: 11, 419.
- Bedir Gazvesi'ne dört büyük meleğin katılması: 11, 419.
- Ensar (r.a.)'ın Bedir Savaşı'na katılması: 11, 414-415-416.
- Bedir, Akâbe ve Bey'atur Rıdvan'a katılanların fazileti: 12, 423-24-25.
- Bedir Gazvesi'ne katılanların geçmiş ve gelecek günahlarının affedilmiş olması hakkında tartışma: 12, 56-57.
- Bedir Savaşı'na ve Hudeybiye'ye katılanların durumu: 17, 633-34.
- Cenab-ı Allah'ın Bedir gününde Müslümanları meleklerle takviye etmesi: 11, 417.
- Bedir Savaşı'nda Müslümanların ve müşriklerin sayısı: 11, 417.
- Bedir Savaşı'nda Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ashabına müjdesi: 3, 521-22.
- Bedru'l-Mev'id: 3, 437.
- Behz İbnu Hâkim: 6, 362.
- Bekârlık: "Evlenme" ve "nikah" kelimelerine de bakınız: 2, 206-207.
- Bekarlar evlendirilsin: 17, 190.
- Gayrimeşru cinsî temasla bekareti izale olan kadın bakire mi? yoksa dul mu sayılır: 17, 195.
- Beni Temim kabilesinin övülmesi: 12, 463.
- Belâ-Helak-Kötü kaza ve düşman şamatasından istiaz: 6, 103.
- Ezici belâ: 6, 103.
- Hangi insanlar en çok belâ çeker: 17, 559.
- Belâ ve musibetlere karşı tevekkül etmek: 16, 435.
- Belâlar peygamberlere katmerli gelir: 17, 559.
- Bu ümmetin ahiretteki cezaya keffaret olarak dünyada çeşitli belâlarla cezalandırılması: 12, 438-39. Bak: Ümmet.
- Ümmet-i Muhammed'e umûmi belânın (azabın) gelmemesi: 12, 440. Bak: Ümmet.
- Belâya sabır: 17, 558.
- Belkıs'ın istişâresi: 16, 75.
- Ben demek, ben diye konuşmak: 13, 80-81.
- Bencillik: 2, 41.

- Benî Bekr ve Huza kabilesi arasındaki anlaşmazlık: 11, 551.
Benî Haşîm kolları: 6, 447.
Benî İsrail Sûresi: 2, 479.
Ben-i İsrâilden rivayet edilen ibretli kıssaları anlatmak: 16, 427.
Benî Kaynuka: 11, 432.
Benî kaynuka kuşatması: 11, 431-33.
Benî kaynuka kuşatmasının sebebi: 11, 433.
Resulüllah (s.a.v.)'ın Benî kaynuka Yahudilerini uyarması: 11, 433.
Benî Kureyza kuşatması: 11, 431.
Benî Kureyza Yahudilerinin anlaşmaya uymaması, ihaneti: 11, 431.
Benî Kureyza kuşatmasından elde edilen ganimetler ve sonucu: 11, 432.
Benî Kureyza Yahudilerinden öldürülenlerin sayısı: 11, 432.
Benî Megâle: 14, 102.
Benî Müstalik gazvesi: 2, 552; 11, 511.
Benî Nadir gazvesi: 2, 400-401; 3, 195-96; 11, 427.
Benî Nadir kabilesi: 11, 427.
Benî Nadirin Medine'den sürülmesi: 3, 204-205.
Hz. Peygamberin Benî Nadr hurmalığını yaktırması ve hakkında nazi olan ayet: 3, 195-96.
Benî Tağlîb: 4, 76.
Berâat Gecesi: 12, 497.
Berâat ve Kadir geceleri: 3, 286-88.
Berâe ve tevbe ismi: 2, 399.
Berâ b. Mâlik (r.a.): 12, 378-79-80.
Berber ve Hz. Peygamber: 4, 502-03.
Bereket olan üç şey: 17, 266.
Bereket yemeğin neresine gelir: 17, 429.
Bereketli bir içecek: 17, 436.
Bereketli hayvanlar: 17, 271.
Berid: 13, 8.
Berîre: 11, 338.
Berîre b. Safvan: 1, 496.
Berri hayvan: 11, 40.
Besmele çekmek: 10, 397-402.
Besmele çekilmeden kesilen hayvandan yememek: 6, 216-17.

Hayırlı işlerimize hamdele, salvele ve besmele ile başlamak: 8, 362-63.

Besmelenin namazdaki yeri: 7, 533.

Otutarak Bevl: 16, 532.

Bevl edene selam verilmez: 16, 541.

Bevl ettikten sonra su kullanma vecibe midir?: 10, 114.

Arazideki haşarat oyuklarına ve kovuklarına akıtmanın yasaklanması: 10, 93.

Ayakta bevletmek için uygun bir yer bulunması ve yerin vasıfları: 10, 91-99-101.

Hız. Peygamber (s.a.v.)'in bir kavmin küllüğüne ayakta bevletmesi ve bundan çıkarılan faide ve hükümler: 10, 99-100.

Resulullah (s.a.v.) her bevl etmeden dolayı su kullanır mıydı?: 10, 114.

Kişinin yıkandığı yere bevletmesinin yasaklanması ve sebebi: 10, 93-95.

Hız. Peygamber (s.a.v.)'in oturarak bevletmeye teşviki ve sızıntı yüzünden benî İsrail'in uğradığı azabı örnek vermesi: 10, 103.

Hız. Peygamber (s.a.v.)'in gece ihtiyacı için bevlettiği bir çanağı vardı: 10, 94.

Abdest bozduktan sonra sızıntı vesvesesini izale için ferce su serpmek (intidah): 10, 113.

Allah iki kişinin beraberce helaya girerek konuşmalarından dolayı onlara gadap eder: 10, 104.

Beyaz ana babadan siyah çocuk doğabilir mi?: 17, 224.

Bey'atu'r-Rıdvan: 12, 286.

Bey'atu'r-Rıdvan'a katılanların fazileti: 12, 423-24-25.

Resulullah'ın kadınlarla biatı: 3, 205-207.

el-Bağâzi (r.a.): 8, 22.

Bey'i mevkuf caiz midir?: 16, 200.

Beyruha: 1, 471.

Beysan hurmalığı: 14, 93.

Beytullah (Kâbe) ve Mescid-i Aksa'nın imar tarihçeleri: 8, 135-36.

Beytullah'ı görünce eller kaldırılır mı?: 5, 71-72.

Beytullah'ta namaz kılmak isteyen hicre girsin: 4, 441.

Beytullah'a giriş: 4, 425-442.

Yeryüzünde ilk inşa edilen mescid: 8, 134-135

Beytu'l-Makdis: 13, 27; 14, 145.

Beytu'l-Makdis'in imarı, Medine'nin harabıdır: 14, 145.

Beyt-i Mâmur: 8, 433.

Bey'ül-Garar ve diğerleri hakkında: 1, 503.

- Bıçaklar keskin simalı: 17, 417.
- Bıyığı tıraş: 7, 40.
- Biat (Bey'at) ahkâmı: 1, 111.
- Dünyevî bir menfaat gayesiyle bir imama biat edenin cezası: 16, 281.
- Biata vefa gerekir: 17, 379.
- Resulüllah (s.a.v.)'ın bey'atta kadınların elini tutmaması: 12, 50.
- Bid'at meselesi: 1, 183-184.
- Bid'atlerden sakınmak: 17, 398.
- Bilâl-i Habeşî: 7, 479; 12, 251-52.
- Bin aydan hayırlı gece: 17, 155.
- Bina bölümü: 2, 49.
- Binaların yüksekliği: 2, 84.
- Binau'l-Müfsidinin yıkılması hususu: 2, 88-89.
- Binicilik: 7, 148.
- Binekten düşünce ne söylemek gerekir: 9, 440.
- Binme ve terbiye alma: 9, 439-40.
- Bir bineğe birden fazla kişinin binmesi: 9, 440.
- Resulüllah'la aynı bineğe binme şerefine nail olanlar: 9, 439-40.
- Bir gruba has müşterek faziletler: 12, 247.
- Bir günde iki bayram: 8, 527; 17, 71.
- Bir kişilik yemek iki kişiye yeter: 17, 425.
- Bir kova su bir hurmaya: 17, 305.
- Birku'l-Gimâd, bir yıllık mala zekat: 17, 177.
- Birbirine küs olanlar mağfiret olunmaz: 17, 168.
- Birbirinizi benden sonra öldürmeyin: 17, 540.
- Bir şeyi kıran hakkında hüküm: 17, 276.
- Bi'r-Mâune Gazvesi: 11, 484-86.
- Birr (Ebeveyne iyilik) bölümü: 1, 335.
- Birr nedir?: 9, 217-18.
- Bitkilerin resimleri yapılır mı?: 17, 483.
- Borç ve ödeme âdabı bölümü: 6, 179.
- Borçlanmaya teşvik: 17, 295.
- Boğazlanmayı hızlı yapmak: 17, 417; "Zebh" ve "Kesim"e bakınız.
- Borçlanmayı önlemek için Resulüllah'ın aldığı tedbirler: 9, 20-21.
- Borç alıp-vermede Allah'a tevekkülün fazileti: 14, 57-58.

- Borçluda şehadet: 14, 57-58; 7, 284.
- Borçlar yazılmalıdır: 17, 284.
- Borçlunun borcunu öderken içinden gelerek fazla vermesi durumu: 1, 545.
- Borçlunun borcunu öderken hediye vermesi: 17, 301.
- Borçlunun malı haczedilebilir: 17, 283.
- Borçluya mühlet: 17, 296.
- Borçlu olarak ölmek: 17, 296.
- Borçlu olarak ölen kimsenin cenaze namazını Peygamber'in kaldırması: 6, 193.
- Borçlu ölen kimsenin borcunun ödenmesi: 6, 179.
- Borçta ciddiyet: 6, 179; 17, 296.
- Borçta vâde caizdir: 14, 57-58.
- Borcun büyük günahlara müsavi olduğu: 6, 181.
- Borcun ödenmesinde kolaylık sağlamak: 6, 186-187.
- Borcunu hakkıyla ödeyenlerin mükafatı: 17, 299.
- Borcu tehir etmek: 6, 188-89.
- Borcu vaktinde ödemek: 6, 183-84-85.
- Borç verme işi üç şekilde cereyan eder: 1, 545.
- Borcunu istemede anlayış: 17, 297.
- Fakirlerin borçlarını İslâm devleti ödemek zorunda mıdır?: 9, 21.
- Havaleyi kabul etmek: 6, 183-84-85.
- İnsanları cennetten uzaklaştıran üç haslet, kibir, gulul, borç: 16, 271.
- Kişinin borcundan vazgeçmesi, hibe etmesi: 6, 188.
- Hz. Peygamber (s.a.v.)'in müminlerin maddi borçlarına kefil olduğu: 3, 60-61.
- Hz. Peygamber (s.a.v.) borçlu ölen Müslümanların borcunu nereden ödüyordu?: 9, 21.
- Lüzumsuz borçlanmadan kaçınmak gerekir: 9, 20-21.
- Hz. Peygamber borçtan kaçınmayı emretmiştir: 16, 271.
- Ödemek üzere borç almak: 6, 182-83.
- Ödünç alma ve borçlanma: 9, 191.
- Ölen kimsenin borcu kimin üzerinedir: 8, 357-58.
- Üç borcu Allah özer: 17, 302. Ödememe niyetiyle borçlanan: 17, 295.
- Boş kabın konuluş şekli: 17, 449.
- Boş vakti değerlendirme ve can sıkıntısını giderme yolu: 7, 146.
- Boş yere oruç tutan ve namaz kılanlar: 17, 164.

Boşama hediyesi: 17, 227.

Boşama kadının kocasına aittir: 17, 238.

Boşamada kocanın sözü geçerlidir: 17, 228.

Hul' yolu ile boşanmak isteyen kadınlara Peygamber (s.a.v.)'in itabı: 5 475-78.

Asr-ı Saadette vukubulan bir hul' vakası: 5, 478.

Brahmanizm: 14, 80.

Brahmanizm'de ihbar: 14, 80.

Boyacılar ve kuyumcular: 17, 250.

Bu kitabın (Camîu'l-Usul) aslı, ihtisarı hakkında bilgi: 1, 14-15.

Bu'âs: 12, 139.

Budâ'a kuyusu: 10, 39-40.

Budeyi İbnu Verka ibni Amr: 11, 555; 12, 7.

Buhari ve sahihi: 1, 20-21.

Buhur malzemesi: 7, 29.

Buhur yakmak: 7, 29.

Buluntu mal (lakit) meselesi: 1, 185-186.

Bulut ve fırtına, şimşek esrarında Hz. Peygamber'in tavrı: 6, 76.

Burçlar ve yıldız falı: "Fal"a da bakınız: 6, 72-73.

Busra: 14, 118.

Büluğa ermeden ölen çocukların uhrevî âkibetleri: 1, 166.

Büluğ çağından önce vefat eden çocuklar, ailesine şefaât edebilir mi?: 13, 381-82.

Büşeyr: 2, 319.

Bürûc Sûresi: 3, 268-70.

Bûvâne: 15, 576.

el-Büveytî: 10, 47.

Büyüğe ikram: 17, 493.

Büyük ve küçük abdestle ilgili meseleler: 10, 59-68.

Büyük günah işleyenin kalbinde hâlâ Allah ve Resulü'nün sevgisi olur mu?: 5, 239-40.

Büyük günahlar "Tevhid kelimesi" ile aff edilir mi?: 16, 240.

Kişi büyük günahları işlerken mü'min olarak işlemez: 16, 294.

Büyüklik ve azamet Allah'a aittir: 17, 600.

Büyüklik ve azamet hususunda Allah ile iddialaşmamak: 17, 600.

C

Câbir ibn-i Abdillâh: 12, 375-77.

Hız. Câbir'in şehid düşen babası ile ilgili bir hadise: 16, 507.

Cafer İbnu Ebi Talib (r.a.)'in fazileti: 12, 309.

Cahiliye devrinde çocukları diri diri toprağa gömme adeti: 3, 264-65.

Cam bardaktan içmek: 17, 452.

Camiye giderken atılan her adım sevap kazandırır: 3, 94.

Camiye girme ve oturma adabı: 8, 371-77.

Cami'ü'l-Usûl'un bir kusuru: 1, 16.

Cami'ü'l-Usûl'un mahiyeti: 1, 5.

Câriye ile çocuğunu ayırmak: 1, 513-14.

Câriyeleri fuhşa zorlamak: 3, 17.

Câriyenin iddeti: 17, 237.

Câriyesini azad edip nikahlayan: 17, 207.

Câriyeye had tatbiki: 17, 222.

Çalgıcı câriyelerin satın alınması meselesi: 1, 468.

Efendisinden çocuk doğuran câriyenin durumu: 11, 323.

Hamile câriyeye temas yasağı: 11, 355.

İstibradan önce câriyeye mübaşeretle bulunma (öpme-okşama): 11, 357.

Peygamber (s.a.v.)'in kızı üzerine câriye almak caizdir: 12, 85.

Ehl-i harbe karşı casusluk caizdir: 11, 441.

Müslüman yurduna giren casusun öldürülmesi ve sebebi: 4, 127-128.

Mekke fethinden önce Kureyşlilere habercilik (casusluk) yapan kimse: 12, 35.

Resulullah (s.a.v.)'in düşman casusunu öldürtmesi: 12, 68.

Resulullah (s.a.v.)'in Kureyşlilere haber ulaştıran bir casusu yakalatması: 12, 35.

Cebrail (a.s.)'in Peygamber (s.a.v.)'e her hususta ikaz ve hatırlatmada bulunması: 8, 109.

Cebrail'in Peygamber (s.a.v.)'i teselli etmesi: 17, 560.

Resulullah (s.a.v.) Cebrail'i asli şekliyle gördü mü?: 14, 288-89-91.

Cedde (Büyükanne)'nin payı: 17, 356.

Cedelin zararlı olduğu yer: 4, 185.

Cehennem ateşini sıkça hatırlatmak: 14, 247-48.

- Cehennem ateşinin miktarı: 17, 638.
- Cehennem ateşinin şiddet itibariyle derecesi: 14, 245.
- Cehennem çok kötü ve cazibesi çok fazladır: 14, 251-52.
- Cehennem ehlinin kadınlarına cennet ehlinin erkekleri talibtir: 17, 642.
- Cehennem yaratılmıştır: 7, 409-410.
- Cehenneme âsiler atıldıkça, daha çok isteyecektir: 14, 257.
- Cehennemde kafirin vücudu büyür: 17, 638.
- Cehennemdeki Veyl: 14, 248.
- Cehennemi çevreleyen surun durumu: 14, 247.
- Cehennemin kıvılcımı: 3, 258-59.
- Cehennemlikler: 14, 270.
- Cehennemlikler beş kısımdır: 16, 375.
- Cehennemlikler kan ağlayacak: 17, 639.
- Cehennemliklerin azab cihetiyle en hafif olanın hali: 14, 271.
- Cehennemliklerin cehennemdeki halleri: 14, 272-73-74.
- Cehennemin coşturulması: 7, 440.
- Cehennemin dile gelip Cenab-ı Hakk ile konuşması: 7, 409-410.
- Cehennemin evsafı: 14, 245; 17, 638.
- Cehennemin mevkî'e getirilmesi: 14, 250.
- Cehennemin yiyeceği zakkum: 14, 248-49.
- Azabı en hafif olan cehennemliğin durumu: 14, 222-23.
- İnsanları en çok cehenneme götüren iki uzuv: 16, 266.
- Yaz harareti ve kış soğuğu Cehennemin dünyaya gönderdiği bir soluktu 7, 409-410.
- Cehrî okuma: 7, 19; 16, 425.
- Cellâle (Pislik yiyenler): 10, 452-54. "Pislik yiyenler"e de bakınız.
- Cemaatten maksad nedir?: 8, 246; 5, 412.
- Cemaat halinde iki grubun selamlaşması: 9, 406.
- Cemaat içinde bir kişi ile hususi konuşmanın edebi: 7, 416.
- Cemaat içinde olmanın ehemmiyeti: 6, 200.
- Cemaat bulunmadığında ne yapılmalı: 5, 414.
- Cemaat camide mi olmalıdır?: 8, 250-252.
- Cemaat namazı: 8, 243-325.
- Cemaat namazının fazileti hakkında umumî açıklama: 8, 245-254.
- Cemaate devamın ehemmiyeti: 8, 262-63.

Cemaate sonradan gelenin önce geleni kaldırıp yerine oturmasının yasaklanması: 8, 262-63.

Cemaate sünnet-i müekkede diyenlerin açıklaması: 8, 259-61.

Cemaate uğrayan kimse imama ne zaman uyar?: 8, 307.

Cemaatin fazileti nereden geliyor?: 8, 249-50.

Cemaatin vücubu ve cemaate devam: 8, 255-264.

Cemaatle kılınan namaza verilen mükafatların miktarı için "derece" kelimesi kullanılmıştır: 8, 252.

Cemaatle namaz farz mıdır?: 8, 257.

Cemaatle namaz kılan kimseye verilen sevap derecesi: 8, 247.

Cemaatte bulunan günahların bile affedilmesi: 6, 200.

Cemaatten ayrılanları tel'in: 5, 414.

Cemaatten geri kalmamalı: 6, 612.

Cumaya ve cemaate gelmeyen kimsenin cezası: 8, 264.

Çetin hava şartlarında cemaatle namazın durumu: 8, 268-69.

Farklı cemaatlerin faziletleri: 12, 451.

İkametten sonra cemaatin azlığı sebebiyle Hz. Peygamber'in bir süre beklemesi: 8, 287.

İki kişi cemaat sayılır: 17, 21.

İki kişilik cemaatlerde cemaat olan, imamın sağına durur: 17, 22.

İmam cehrî okurken atlama ve unutma gibi hatalarda cemaatin hatırlatması: 8, 317.

İmam cemaate niyet etmese de ona uymak: 8, 294.

İmama uyan kimsenin namazla ilgili hususlarda imama takib etmesi: 8, 301.

İmama uyan tekse onun imamın arkasındaki yeri: 8, 294.

İmamdan önce hareket etmek ve bunun cezası: 8, 304-305.

İmamın oturarak namaz kıldırması gerektiğinde cemaatin durumu: 8, 302-304.

İmamın, sol tarafına duran kimseyi sağ tarafına alması: 8, 294.

İnsanlar ilk başta tek bir cemaat olarak yaşadılar: 14, 81.

Kırk gün yatsı namazını cemaatle kılmak: 16, 612.

Mescidde cemaatle namaz kılındıktan sonra ikinci ve üçüncü defa cemaat olabilir mi?: 8, 246.

Mezheplerin cemaatin hükmü hususundaki görüşleri: 8, 259-61.

Namazı fazlaca uzatarak cemaati bıktırmamak: 8, 281-82.

Namazın bir rekatını yakalamak cemaat sevabına sebep olur: 8, 345.

Özür sebebiyle cemaatin terki: 8, 267-69.

Özürlü kimsenin cematten ayrılması: 8, 283.

Hiz. Resulüllah (s.a.v.)'in cemaate icabet etmeyenlere olan kızgınlığı: 8 258-59.

Resulüllah (s.a.v.)'in cemaatin namaza yetişmesi için ilk rekati uzatması 8, 286.

Resulüllah (s.a.v.)'in cemaatle namaz kılmaya teşvik etmesi: 8, 247-48 255-57.

Resulüllah (s.a.v.)'in cuma günü geç gelip de cemaati yarararak yer aramayı yasaklaması: 8, 371.

Resulüllah (s.a.v.)'in namaz kıldırırken cemaatin durumunu dikkate alması: 8, 285.

Yatsı ve sabah namazlarının cemaati: 16, 612.

Cemel Vak'ası: 13, 286.

Cemel Vak'ası arefesinde cereyan eden bir hadise: 12, 409.

Cemel Vak'asını hazırlayan münafiğin talimatı: 6, 342.

Cenabetten temizlenmeden önce yapılabilecek bazı işler, uyumak ve yemek içmek gibi: 10, 303-304.

Cünüp ve hayızlıya haram olan şeyler: 10, 362-63.

Cünüp ve hayızlının Kur'an okuması meselesi: 10, 300.

Cünüp ve hayızlıya mekruh olan işler: 10, 363.

Cünüp kimse terlediği elbise içinde namaz kılabilir mi?: 8, 108.

Cünüp kimsenin sosyal hayattaki münasebetleri hakkında sünnette gelen bir ikaz: 10, 305-306.

Cünüp kimse durgun suda yıkansa bu su mâ-i müsta'mel olur mu?: 10, 47.

Cünüpken abdestsiz uyunur mu?: 16, 578.

Cünüpken durgun suyun içinde yıkanmamak: 10, 45-46.

Cünüplünün teri ve sütü temiz midir?: 10, 306.

Cünübün yıkanmayı te'hir etmesi: 10, 307-308-309.

Cünüplükten temizlenmede mühim bir husus: 10, 282.

Cünüplükten temizlikte saçların yıkanmasında dikkat edilecek husus: 10 283-84.

Hiz. Ali'nin cünüplükten temizlikte saçlarına gösterdiği hassasiyet: 10, 282

Dört şey cünüp olmaz: 10, 51.

Kişinin cünüpken, yıkanmaksızın müteakib temaslarda bulunabilip bulunamayacağı: 10, 290.

Müslüman cünüpken pis midir?: 10, 305.

Unutarak, cünüb olduğu halde namaz kılan: 17, 54.

Resulüllah (s.a.v.)'in namazda iken cünüp olduğunu hatırlayıp abdest alması: 10, 307-309.

Unutarak cünüp olarak namaz kıldıran imamın ve cemaatin durumu: 10, 310.

CENAZE BÖLÜMÜ: 17, 105.

Cenaze cemaati çoksa faydası: 17, 116.

Cenaze defnedildikten sonra onun cenaze namazı kılınır mı?: 9, 15-16.

Cenaze evinde toplanma: 17, 146.

Cenaze geçerken ayağa kalkmak: 17, 126.

Cenaze için yapılan duanın halisane olması gerekir: 8, 551-52.

Cenaze için kıraat: 17, 117.

Cenaze lahde konunca okunacak duâ: 17, 128.

Cenaze mescide sokulabilir mi?: 9, 11-13.

Cenaze namazı: 8, 547.

Cenaze namazı belli bir vakte bağlı değildir: 17, 118.

Cenaze namazı dört tekbirlidir: 17, 118.

Bir kimse abdest almaya gittiğinde cenaze namazını geçirecekse teyemmümle iktifa eder: 9, 10-11.

Cenaze namazı hangi vakitlerde kılınır?: 9, 9-10.

Cenaze namazı kılınmayan kimseler: 9, 19.

Cenaze namazı kılınmayan vakitler: 17, 123.

Cenaze namazı kılmanın fazileti: 8, 547-548.

Cenaze namazında duâ: 17, 118.

Cenaze namazında Fatiha okumak: 8, 550-51.

Cenaze namazında kadınlar nerde durur?: 9, 17.

Cenaze namazında kişi kendisi için de dua edebilir: 8, 552.

Cenaze namazında tekbirlerde eller kaldırılır mı?: 9, 11.

Cenaze namazında da saflar düzgün olmalı: 9, 17.

Cenaze namazındaki tekbirlerin sayısı ihtilaflıdır: 8, 549-50.

Cenaze namazını kılanlar yaptıkları dua sebebiyle ölüye şefaathçi olabilirler mi?: 9, 22-23.

Cenaze namazının mağfiret cihetiyle ölüye faydası olur mu?: 9, 22-23.

Cenaze taşımanın şekli: 17, 113.

Cenaze taşıyanın kıyafeti: 17, 113-114.

Cenazeyi yavaş taşımak: 17, 113.

Cenazenin kabre sokulması: 17, 128.

Cenazeye katılanların sevabı: 17, 126.

Cenazeyi bağırarak ve ateşle takip etmek: 17, 116.

Cenazeyi hemen defnetmek: 7, 405-406.

Cenazeyi definde sür'at: 7, 405-406.

Çocuğa cenaze namazı kılınır mı?: 9, 7; 13, 370; 17, 119.

Gıyaben cenaze namazı kılmanın hükmü: 9, 17-18.

Grup halinde cenaze namazı kılınabilir mi?: 17, 121.

Had ve recm sebebiyle öldürülen kimsenin cenaze namazı kılınır mı?: 9, 18-19.

İmam cenaze namazı kıldırırken cenazenin neresinde durur?: 9, 8.

İntihar edenin cenaze namazı kılınır mı?: 9, 22.

Kabir üzerinde cenaze namazı kılınır mı?: 9, 14.

Kadınlarda Peygamber (s.a.v.)'in namazını kılmışlardı: 17, 151.

Mekruh vakitlerde cenaze namazı kılınabilir mi: 7, 405.

Namaz kılınması ve cenazenin defninin yasaklandığı vakitler: 7, 430.

Mezheplere göre cenaze namazında "Fatiha" okumanın hükmü: 17, 118.

Mezheplere göre kabir üzerinde cenaze namazı kılmanın hükmü: 17, 129.

Ölünün cenaze namazından istifadesi nasıl mümkün olur?: 9, 24.

Resulullah (s.a.v.) cenaze namazında şöyle dua ederdi: 8, 552.

Resulullah (s.a.v.) definden sonra kabir üzerinde cenaze namazı kıldı mı?: 9, 15-16.

Resulullah (s.a.v.) Habeş Kralı Necaşi'nin gıyaben cenazesini kıldırıldı: 8, 547-48.

Resulullah (s.a.v.)'in cenaze namazına kimse imamlık yapmadı: 17, 151.

Resulullah (s.a.v.)'in oğluna cenaze namazı: 9, 7.

Cenin halinde takdir edilen yazı nesh kabul eder: 13, 370.

Cenin insan haline ne zaman gelir?: 13, 370-71.

Ceninde önce hangi uzuv belirir?: 13, 367.

Cenine ruh üfleme hadisesi: 13, 368-69.

Cenin miras durumu: 13, 374-75.

Çocuğun yaratılışında anne karnındaki üç karanlık meselesi: 13, 363-64.

Melek ceninin hangi hususlarını yazar?: 13, 368.

Meleğin cenine inmesi nasıldır?: 13, 367-68.

- Rahimde ceninin tekevvünü: 13, 366-67.
- Cennet ve cehennem: 14, 227.
- Cennet ve cehennem ehlinin tefriki yakındır: 17, 622.
- Cennet ve cehennem konuşabilir mi?: 14, 277-78.
- Cennet ve cehennemin müşterek yönleri: 14, 251.
- Cennet ve cehennemin sıfatları: 14, 227.
- Cennetlikler ve cehennemlikler: 14, 259.
- Cennetliklerin ve cehennemliklerin müştereken zikredildikleri hadisler: 14, 276.
- Resulüllah'ın cennet tasviri: 17, 642.
- Cennet ağaçlarının gövdelerinin altından olması: 14, 238-39.
- Cennet Allah'ın lütfudur: 14, 227.
- Cennet cazip ama kazanmak kolay değil: 14, 251-52.
- Cennete asla girmeyecek kimse: 17, 358.
- Cennet ehlinin durumu: 14, 239-40.
- Cennet ehlinin efendileri: 17, 575.
- Cennete giremeyen üç sınıf insan: 16, 291.
- Cennete girenlerin çoğunluğu miskinlerdir: 6, 490.
- Cennete girmekten imtina edenler: 12, 436-37.
- Cennet ehlinin evsafı: 14, 263-64.
- Cennet ehlinin genelde Hz. Muhammed ümmetinden olacağı: 12, 434-35.
- Cennet ehlinin yemeği: 17, 432.
- Cennet hangi maddeden inşa edildi?: 14, 231-33.
- Cennet hazinelerinden bir hazine: 17, 513.
- Cennetin çarşısı: 14, 244.
- Cennetin eşi yoktur: 17, 642.
- Cennetin evsafı: 14, 227.
- Cennetin genişliği: 14, 236-37.
- Cennetin iştiyak duyduğu üç kişi: 12, 369.
- Cennetin kapısı ilk olarak Peygamber (s.a.v.)'e açılacaktır: 12, 211.
- Cennetin kapısı üzerinde yazı olan şey: 17, 300.
- Cennetin kokusunu bulamayan kadın: 17, 232.
- Cennetin kokusunu duyamayanlar: 17, 338.
- Cennetin kokusunun duyulma mesafesi: 17, 232.
- Cennet kılıçların gölgesi altındadır: 3, 544.
- Cennetin tasviri: 6, 113-14.

- Cennetlik erkeğin şehvî gücü daimidir: 17, 643.
Cennetlikler: 14, 259.
Cennetliklerin ibadeti bir vecîbe değildir: 14, 262.
Cennetliklerin vasıfları: 14, 261-62.
Cennetlikler üç kısımdır: 16, 375.
Cennette akşam ve sabah: 14, 262.
Cennette bir karışık yer: 17, 641.
Cennette canın her çektiği, gözün her hoşlandığı verilecektir: 14, 241-42.
Cennette doğum yoktur: 14, 263.
Cennette en az zevce sayısı: 17, 643.
Cennette kazayı hacet: 14, 262.
Cennette mertebesi en düşük olan kişinin nimetleri: 14, 266.
Cennette mü'minin çok zevcesi olacaktır: 14, 236.
Cennette Müslümanların Allah Teala'yı görmesi: 14, 233-36.
Hesaba çekilmeden cennete girecek yetmiş bin kişi kimlerdir? 11, 93.
Cennette Peygamber (s.a.v.)'e komşu olmanın yolu: 17, 489.
Cennette Peygamber (s.a.v.) ile beraber olmanın şartı: 7, 344.
Mertebece farklı olan dostlar cennette nasıl beraber olurlar? 9, 371-72.
Cennette salih kullar için hazırlanan nimetler: 14, 227-231.
Cennette yüce mertebeler kazanmaya teşvik: 14, 266-69.
Cennetteki dereceler: 14, 237-38.
Cennetteki gurfelilerin durumu: 14, 259-60.
Cennetteki yasak ağaç ne idi?: 14, 272.
Cennetten olan şeyler: 17, 457.
Firdevs cennetleri: 14, 232-33.
İnsanları en çok cennete ulaştıran iki haslet: 16, 266.
İslâmî fırkalardan sadece bir cennetliktir: 17, 551.
Resulullah (s.a.v.)'in cenneti müjdelemesi: 12, 65.
Ümmet-i Muhammed'den 70.000 kişinin cennete hesapsız konulacağı
12, 433.
Yeryüzünde insanların zevk aldıkları toplantılar cennette de vardır: 1,
243-44.
Cerir İbnu Abdillâh el Beceli (r.a.): 12, 374-75.
Cezadan maksad: 2, 167-68.
Cezayı devlet verir: 2, 169.

Babasının hanımıyla evlenene verilen ceza: 5, 175-76.

Bu ümmetten kalkan cezalar: 2, 358-59.

Ceza ve af: 5, 154-55.

İmam, şeriatın kesin emirlerine uyamayan kimselerin katlini emredebilir mi?: 5, 176-77.

İslâm'da ceza çeşitleri: 5, 129.

İslâm'da ceza ve af hakkında bir mülahaza: 5, 155-56.

İslâmî cezanın taşınması gereken vasıflar: 5, 156.

İtibarlı kimselerin hudut dışındaki suçlarının cezası: 5, 35-36.

Kişi, karısıyla birlikte yakaladığı erkeği kendisi cezalandırabilir mi?: 5, 166.

Kölesine tecavüz edene ceza: 5, 177.

Rencide edici bir sözün cezası: 5, 206-207.

Resulullah (s.a.v.)'in ceza usullerinden biri "boykot": 12, 94-97.

Resulullah (s.a.v.) zamanında vuku bulan bir tecavüz olayı ve yapılan cezai muamele: 5, 171.

Suçluya ceza vermenin safhaları: 5, 179.

Suçunu itiraf edene uygulanan metod: 5, 184-85-86.

Cîdal ve Mira bölümü: 4, 181-190.

"Ciddisi de ciddi şakası da ciddi" olan üç şey: 11, 203.

Cihad Bölümü: 3, 469; 16, 139; 17, 363.

Cihadın fazileti: 3, 469-529.

Cihadın vacip oluşu ve cihada teşvik eden hadisler: 3, 533-48.

Cihada çıkmak: 17, 366.

Cihada gidene ganimet mukabilinde binek vermek: 12, 92.

Cihada izin veren ilk vahiy: 2, 532.

Cihada denk bir amel olabilir mi?: 3, 497.

Cihada katılanla katılmayan bir olmaz: 2, 310.

Cihaddan hangi durumda izin verilebilir?: 4, 26.

Cihadın âdabı: 3, 549-54.

Cihadın Allah yolunda olması dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır: 3, 490-91.

Cihadın daha hayırlı oluşu: 2, 423.

Cihad ile hac çakışırsa hac tercih edilir: 7, 109-110.

Cihad izni öncelikle muhacirlere verilmiştir: 12, 94.

Cihadla ilgili teferruat: 4, 61-190.

- Cihada iştirak etmeden cihad sevabı alanlar: 4, 47.
- Cihada katılan borçlu kimsenin karşılık alamayacağı: 3, 554.
- Cihadın müşriklerle yapılmasının mahiyeti: 3, 538-39.
- Cihad ve cihada mütaallık meseleler: 3, 531.
- Cihada İslâm'da izin safhaları: 16, 139.
- Cihada koşmak: 17, 367.
- Cihada niyyette sıdk ve ihlas: 4, 7-11.
- Cihada teşvik için cennetten bahsetmek: 17, 642.
- Cihadın en faziletlisi: 17, 365.
- Cihadda nöbet tutmak: 17, 366.
- Allah yolunda cihad için ücret alma: 3, 511-12.
- Allah yolunda cihad edenin derecesi: 3, 505-506.
- Allah yolunda cihad edenler insanların en efdalidir: 3, 498-99.
- Allah yolunda ilk ok atan zât: 11, 392.
- Allah yolunda gelen türlü yara ve ölümler de şehîd sevabı kazandırır: 492-93.
- Allah yolunda öldürülenin, borcu hariç bütün günahları bağışlanır: 3, 518-19.
- Ashabın (r.a.) cihad hususundaki hassasiyetleri: 7, 337.
- Hangi cihad efdaldır? 17, 556.
- Hangi durumlarda cihada katılmamaya ruhsat vardır?: 4, 148-151.
- Küffâra karşı cihadın devamlı kesilmemesi: 12, 448-49.
- Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Mekke'nin fethinde hicreti yasaklayıp cihadı enretmesi: 3, 540-41.
- Cîrrâne: 4, 235.
- Cima esnasında tesettür: 17, 202.
- Cima etmeksizin bir kadınla nefsinin tatmin eden kimseye karşı Hz. Peygamber (s.a.v.)'in tutumu: 2, 462.
- Cimadan maksad: 2, 209-210.
- Resulullah'ın cimayı kinaye ile izahı: 10, 274.
- Nefsin cimriliğini kıran Resulullah'ın tavsiyesi: 9, 237-38.
- Cimrilikle ilgili bölüm: 2, 37.
- Cimriliğin zemmi: 14, 269-70.
- Cimrilik ve korkaklık sebebi: 17, 487.
- Cimriliğin sonu: 16, 312.
- Cimrilikten zecr: 14, 54.

- Her güneşin doğuşunda cimriye dua eden iki melek: 9, 236-37.
- Cin Sûresi: 3, 229.
- Cin ile şeytan hakkında söylenenler: 3, 232-34.
- Cinler gecesi: 16, 545.
- Resulullah'ın cinleri irşadı: 3, 128-29.
- Resulullah (s.a.v.)'in cinlerle görüşüp görüşmediği: 3, 230-32.
- Cinler ve insanların göz değmesine karşı okudukları dua: 11, 86.
- Cinlerin gıdasından, kemik: 6, 230.
- Cinlerin görülüp görülemeyeceği ve mahiyetleri: 8, 151-52.
- Camide mü'min cinlerin yeri: 17, 25.
- Bir kimsenin cinayetinden onun akrabası mesul değildir: 14, 540-41.
- Cinayetlerin cezasının ahirette kalkıp kalkmayacağı (dünya cezası verildikten sonra): 1, 113.
- Fâil-i meçhul cinayetlerin diyeti: 6, 463.
- Cinnet hastalığına şifa: 17, 456.
- Cinsiyetle ilgili bazı meseleler: 2, 210-11.
- Cinsî bilgi: 2, 196.
- Cinsî hayat: 3, 202-203.
- Cinsî tatminde ta'cil: 2, 206-207.
- Resulullah'ın kadın-erkek münasebetlerine getirdiği kayıtlar: 3, 205-207.
- Cizye ve cizye ile ilgili hükümler: 4, 93.
- Cizyenin alınması gereken kimseler ve miktarı: 4, 94.
- Cizye vermeyenle savaşılmı?: 6, 371-72.
- Cizye ve haraca sebep: 6, 372.
- Cizye ve haraç mallarından halife ikramda bulunabilir mi?: 10, 459.
- Cizye devesi ile sadaka devesi arasındaki fark: 10, 458.
- Cizye ve sadaka devesi: 10, 457-459.
- Cömert olmak: 7, 77.
- Cu'ayl İbnu Suraka el-Gıfari: 4, 122.
- Cuhfe: 3, 440.
- Cu'fi: 1, 20.
- Cuma isminin tarihçesi: 8, 227.
- Cuma günü: 12, 497-98.
- Cuma gecesinin ehemmiyeti ve o gecede yapılan duanın kabulü: 6, 60-61.
- Cuma kıyafeti (güzel olmak): 10, 323; 17, 38.

- Cuma günü cemaate eza ve cefa vermek: 8, 338.
- Cuma günü çok salâvat getirmek: 17, 153.
- Cuma günü kerahatin dışındadır: 7, 440.
- Cuma günü mescidde muvazzaf melekler: 17, 36.
- Cuma günü namazdan önce cemaat teşkilinin yasaklanması: 8, 374-75.
- Cuma günü vefat eden mü'minin kabir fitnesinden korunması: 12, 499-500.
- Cuma günü yapılacak işler ve şekli: 17, 38-39.
- Cuma günü yıkanmak: 7, 293-94.
- Cuma gününde bulunan bir saat (Duaların kabul edildiği): 12, 500-501.
- Cuma günündeki saat-ı icâbenin hangi saatte olduğu: 12, 502-503.
- Cuma gününün fazileti: 8, 330.
- Cuma gününün beş hasleti: 17, 35.
- Cuma gününün faziletine dair: 3, 268-70.
- Cuma günü cîmaya zımnî bir teşvik: 8, 336.
- Cuma guslü: 10, 315-324; 17, 36.
- Cuma guslü farîza mıdır fazilet midir?: 10, 323.
- Cuma guslü herkese gerekir mi?: 10, 317.
- Cuma guslünün hikmeti ve zamanı: 10, 316.
- Cenabetten temizlenme guslü, cuma guslü yerine geçer mi?: 8, 343-44
- 10, 320-22.
- Cenâb-ı Allah'ın Müslümanlara cum'ayı buldurması: 12, 430-31.
- İki cuma arası küçük günahların affolunması: 17, 39.
- Cuma namazı: 8, 227-377.
- Cuma namazı hakkında umumî açıklama: 8, 227-229.
- Cuma cemaatinin sayısı: 8, 342.
- Cuma namazının fazileti, vücubu, ahkâmı: 8, 347.
- Cuma namazının bir rekatine yetişen kimse diğer rekati kendi başın kılabilir mi?: 7, 408.
- Cuma namazının miktarı: 7, 357.
- Cuma haricinde hutbeye çıkmak: 6, 249.
- Cuma hutbesi: 17, 40.
- Cuma hutbesi okunurken yanında konuşan kimseyi ikaz etmek: 8, 365-66
- Bak. Hutbe.
- Cuma namazı farz olmayan kimseler: 8, 341-343.
- Cuma namazının bir rekatine yetişen kimsenin durumu: 8, 346.

- Cuma namazına katılan üç grup mükafatları: 8, 337-38.
- Cuma namazının kılınabileceği yerleşim merkezleri: 8, 377.
- Cuma namazının zevelden önce kılınıp kılınamayacağı: 10, 395.
- Cuma Sûresi: 3, 208.
- Cuma vakti: 17, 39.
- Cumada çömelme: 17, 44.
- Cumada hatibe yönelme: 8, 339-341; 17, 44.
- Cumada saat-icâbe: 17, 44.
- Cumada yasaklanan oturuş şekli: 17, 44.
- Cumadan önce çarşı pazar işi durumu: 10, 319.
- Cumadan önce namaz: 17, 43.
- Cumanın farziyyeti: 17, 33.
- Cumanın farz olmasının şartı: 8, 343.
- Cumaya erken gitmek: 8, 330-334-335-336-338-341; 17, 36-37.
- Cumaya gelme mesatesi: 17, 42.
- Cumaya gelmeyeninin cezası: 9 Cülûs (Ka'de=Oturma): 8, 77; "Namaz"a da bak.
- Cumayı üç defa terk edenin kalbi mühürlenir: 17, 42.
- Cumayı mazeretsiz terk edenlerin durumu: 8, 346-47; 17, 42.
- Cumayı terk edenlere Peygamber (s.a.v.)'in bedduâsı: 17, 34.
- Cumanın ailesine dönebilen herkese farz olması: 8, 344-45.
- Cumanın fazileti: 17, 35.
- Cumanın nafileleri: 8, 449.
- Resulüllah (s.a.v.) cumanın sünnetlerini nasıl kılardı?: 8, 452.
- Cumanın vakti hakkında: 8, 349-51.
- İki cuma arası küçük günahlar affedilir: 13, 35.
- Kıyamet, cuma günü kopacaktır: 17, 35.
- Cumartesi elden geldiğince oruç tutmak: 17, 166.
- Cumartesi orucu: 17, 166.
- Curuf (yer ismi): 10, 309.
- Cübbeye yüz silmek: 17, 475.
- H. Cüleybib (r.a.): 13, 385-86.
- Cüvesâ (yer): 8, 162-264.
- Cüveyriye (r.a.): 11, 512.
- Cüzzamlılara devamlı surette bakmamak: 17, 469.

Hız. Peygamber'in cüzzamlı hastalara karşı muamelesi: 10, 435-37.

Ç

Çalın için silah taşımak mekruhtur: 17, 72.

Çalınmış malını bulan hemen sahiplensin: 17, 276.

Çalınmış malını bulanın alma hakkı: 17, 275.

Çalıntı malı satın alan parasını satın aldığı kimseden alır: 17, 276.

Karın tokluğuna çalışma: 17, 275.

Çanın dindeki yeri: 7, 111.

Çarşamba günü uğursuz mudur?: 7, 40.

Çarşamba gününün hastalığı: 17, 462.

Çarşılar: 17, 259.

Çarşı-pazarı, devlet reisi olarak kontrol etmek: 1, 478-479.

Çarşı pazarlar: 1, 439.

Çarşıların kötülüğü: 17, 260.

Çekirge: 10, 449-451.

Çekirge avı: 17, 420.

Çekirgenin Allah'ın ordusu olarak tesmiyesi ve sebep-i hikmeti: 10, 451.

Çekirge istilasına karşı Bediüzzaman Hazretleri'nin göstermiş olduğu bir tedbir: 12, 185.

Çekirgenin yenip yenmeyeceğinin hükmü: 10, 450-51.

Hız. Peygamber (s.a.v.)'in çekirgelere bedduâsı: 10, 450.

Çevre

Avlu ve meydanların temizliği: 10, 34-119.

Büyük insanlar çevreleri ile büyüktür: 12, 183.

Çevre koruma: 4, 161.

Çevre korumasında ilk örnek: 12, 54.

Daru'l harpte bulunmak: 16, 150-51.

Kötü muhitten hicret: 16, 151-52.

Mekan temizliği: 10, 118.

Mesire (piknik) yerlerinin temizliği: 10, 119.

Yolların temizliği: 10, 120.

Çevrenin kişi üzerinde tesiri hakkında Bediüzzaman'ın görüşü: 16, 149.

Çevrenin terbiyedeki rolü: 16, 148.

Yakın ve uzak çevrenin temizliği: 10, 118.

Çiğ ete değmekle el yıkama mecburiyeti nasıl olur mu?: 10, 81.

Çirkinlik sebebiyle koca boşamak: 17, 233.

Çobanı görülmeyen sürüden süt sağlamak, sahibi görülmeyen bahçeden meyve yemek: 17, 267-68.

Peygamberlerin nübüvvetten önce çobanlıktan geçmelerindeki hikmet: 10, 487.

Resulullah çobanlık yaptı: 6, 493.

Çocuk: "Neseb" kelimesine de bakınız.

Çocuğa ebeveyn hakkında muhayyerlik: 17, 281.

Çocuğa ilk doğduğunda yapılacak muamele: 1, 306-317.

Çocuğa ilk gıda (Tahnik): 1, 307.

Çocuğa ilk libas: 1, 306.

Çocuğa ilk yapılan muamelelerden biri dua: 1, 308-309.

Çocuğa meslekten önce dini öğretilmelidir: 7, 360.

Çocuğa namazı kıldırma yaşı: 7, 360.

Çocuğu hangi mesleğe göre yetiştirmeli: 14, 302-303.

Çocuğa yapılacak en güzel terbiye şekli: 7, 363.

Çocuğu ifsat: 7, 50-51.

Çocuğu kimler işe verebilir: 14, 337.

Çocuğa öğretmeye başlama yaşı: 7, 359.

Çocuğu sünnet etmek: 1, 312-315.

Çocuğun anne veya baba tarafına çekmesi ve benzemesinde rol oynayan unsurlar: 10, 279.

Çocuğun babası üzerindeki hakları: 7, 363.

Çocuğun cezaî ehliyeti: 5, 258.

Çocuğun cihada katılma yaşı: 7, 361-62.

Çocuğun cinsiyetine te'sir eden bir faktör: 10, 281.

Çocuğun cinsiyeti ve benzemesi: 10, 278-281.

Çocuğun (İslâm) fıtratı üzerine doğması: 1, 164.

Çocuğun İslâm'daki hakları: 14, 303.

Çocuğun istihdamı: 9, 438; 14, 335.

Çocuğun karşı cinsle arkadaşlık etmesinin mahzuru: 9, 354.

Çocuğun karşı cinsle yaptığı arkadaşlığın onun ahiâkında meydana getirdiği değişiklik: 9, 354.

Çocuğun maddî istikbalini düşünme: 14, 301.

Çocuğun malı ve ebeveyni: 1, 405.

Çocuğunu bile bile inkar eden adamın durumu: "Neseb" bahsine de ba
17, 358.

Çocuğun sünnete göre terbiyesinin safhaları: 7, 359.

Çocuğunu kaybedenin sevabı: 17, 144.

Çocuk dövülür mü?: 7, 358-59.

Çocuk iddia etme: 17, 359.

Çocuk küfrü temyiz yaşında bilse ve böyle ölse durumu nedir?: 9, 438.

Çocukla ana arası köle bile olsa açılmaz: 5, 263.

Çocukla büyük arasındaki hudut 15 yaştır: 7, 361-62.

Çocuklara eşit muamelesi: 1, 364-67.

Çocuklara ganimetten hak verilmez: 14, 338.

Çocuklara öncelikle imanın öğretilmesi: 16, 466.

Çocuklara savaş aletlerini tanıtmak ve kullanımını öğretmek: 7, 151.

Çocukları iyi terbiye etmek: 17, 488.

Çocukları kazanç sağlamak için zorlamak yasaktır: 14, 334.

Çocukların çalıştırılma ve istihdamları meselesi: 14, 334.

Çocukların işe verilmesi ile ilgili bir padişah fermanı: 14, 338.

Çocukların hayvanlarla oynaması: 7, 151.

Çocukların öpülmesi ve öpmenin çeşitleri: 16, 494.

Çocukları te'dib: 1, 378-381.

Çocukların hükmü: 14, 381.

Çocukların mescide sokulması: 6, 449.

Çocuklarla alakalı bazı hususlar: 6, 449.

Çocukları diri diri toprağa gömen de gömülen de ateştedir: (Tekvir: 8-
ayetinin yorumu: 3, 264-65.

Çocukların yataklarını ayırma yaşı: 7, 359-360.

Çocuk mahkemesi: 5, 260.

Çocuk öldürme yasağı: 1, 367-70; 2, 365.

Çocuk ölümü: 13, 103-104.

Çocukta askerî terbiye bülüğdan önce tamamlanabilir: 7, 362.

Çocukta namaz kılma yaşı: 7, 360-61.

Çocuk terbiyesi bakımından arkadaşın ehemmiyeti: 9, 353-354.

Çocuk terbiyesi ve hayvan: 6, 311-12 Bak: Hayvan.

Çocuk yatak sahibine ait: 17, 224.

(Bülüğa eren çocuk) Nelerle mükelleftir: 7, 363.

Beşikte konuşan üç kişi; Hz. İsa, Cüreyc'in arkadaşları: 14, 40-42.

Cahiliyye devrinde çocuk öldürme: 2, 365.

Mü'minlerin vefat eden çocuklarının ebeveyne ahirette cehenneme karşı perde olmaları: 13, 104.

Resulüllah'ın ilk konuşmaya başlayan çocuğa ezberletmiş olduğu âyet: 7, 361.

Sünnette çocuğun sosyal hayatta hazırlanması için arkadaşlarıyla beraberliklerini tecviz eder: 9, 354.

Zenginliğin çocuk terbiyesine tesiri: 9, 354.

Yeni doğan çocuğa ilk yapılacak telkin: 1, 309.

Çoğunluğa tabi olmak: 7, 96.

Çok gülmemek: 17, 612.

Çok kadınla evlenmek: 2, 273-74.

Çok yemeyi zemm: 10, 419-431.

Çöl bedevisi ve çocuklar ve ihtiyaçların dinine tabi olmak meselesi: 1, 192-93.

Çörekotu: 11, 15-16.

Çörekotu her derde devadır: 17, 456.

D

Dabbetu'l-Arz: 3-29-38; 14, 143-45; 17, 348.

Dağlama: "Rukye" ve "Key"e de bakınız.

Dağlama: 11, 43-44-45.

Dağlama bir tedavi metodu olarak kullanabilir mi?: 11, 69-71.

Dağlama çeşitleri ve bunların hükmü: 11, 70.

Günümüz tıbbında dağlama: 11, 71-72.

Dağlama ile tedavi: 11, 134.

Resulüllah'ın bir ashabın tedavisi için dağlama yapması: 11, 491-92.

Dağlamayı yasaklayan hadislerle ruhsat tanıyan hadisler arasındaki tearu-zun cem edilmesi: 11, 69-17.

Dağlama ile tedavi: Bak: Rukye.

Dakûka: 13, 471.

Dal üzerinde meyva satışı olabilmesi için gerekli şart: 1, 458.

Damân Bölümü: 10, 21-23; "Zaman"a da bakınız.

Damda yatmak: 16, 85.

- Dar ev ve çocuk: 2, 68.
- Dargınlık, Resulullah (s.a.v.)'in bir an ashabıyla dargın kalması: 11, 528.
- Daru'l-Harpte bulunmak: 16, 150.
- Davalar ve Beyyineler: 13, 455.
- Delil getirme davası üzerine, yemin de davalı üzerine gerekir: 13, 455-56.
- Muhakeme mescidde yapılabilir ama had mescidde vurulmaz: 13, 447-4.
- Resulullah'ın hükme bağladığı davalar: 13, 475.
- Davar besleme: 17, 269.
- Davarın zekatı: 17, 180.
- Davete icabet: 8, 122; 9, 427-28; 16, 169; 17-202.
- Davete icabet vecibe mi?: 17, 432.
- Davete icabet hangi şartlarda vacibtir: 9, 428.
- Davete icabet eden oruçlunun orucunun açıp açmaması hususu: 10, 497.
- Davete icabet edenin yanında birilerini getirmesi için evsahibinden izin istemesi gerekir mi?: 10, 495.
- Davetin en şerlisi, yalnızca zenginlerin davet edildiğidir: 10, 501.
- Davetlinin beraberinde bir başkasını götürüp götürmeyeceği: 10, 493.
- Davetlinin yemekten yeme mecburiyeti olup olmadığı: 10, 497.
- Davetli sayısına göre yemek hazırlamak ve hatta geniş davranmak: 10, 494.
- Davet yemeği: 10, 489-495.
- Davet yemeğinden yemek: 8, 122.
- Aynı anda yapılan davetlerden hangisine icabet edilmesi gerektiği hususunda ölçü: 10, 492.
- Birine yemek hazırlayan evine mi davet etmeli yoksa yemeği o kimser evine mi göndermeli?: 10, 493.
- Resulullah, ashabının davetlerine icabet ederdi: 10, 478.
- Da'vetu't-Tâmme: 7, 452.
- Hiz. Davud (a.s.): 12, 166-67.
- Davul: "Def"e de bakınız.
- Davul sesi: 17, 200.
- Davul yasaktır: 7, 236.
- Dayak: "Dövmek"e de bakınız.
- Hatası sebebiyle küçük çocuğa vurmamak: 17, 533.
- Hizmetçi köle de olsa yüze tokat vurmanın yasaklanması ve hikmetle 11, 316; 4, 37.

- Dayanışma ve yardımlaşma: 9, 373-385.
- Deccal ve Mehdi hakkında umumî açıklama: 14, 67.
- Deccal çıkana kadar cihad devam edecektir: 12, 95.
- Deccal'ın çıkması: 17, 568.
- Deccal'ın fitnesi: 13, 206-207; 14, 89.
- Deccal'ın ateşi: 14, 96-97.
- Deccal'ın fitnesine karşı korunmak için Kehf Sûresi'nden ezberlemenin faydası: 2, 497-98.
- Deccal'ın harikulâde halleri: 14, 95.
- Deccal'ın iki gözü arasında "Keferre" yazar. 14, 98.
- Deccal Mekke ve Medine'ye giremez: 12, 545-46.; 14, 90-93.
- Deccal nerededir?: 14, 90-92.
- Deccal'ın vasıfları: 14, 94-95-97-98.
- Bediüzzaman'a göre Mehdi ve Deccal: 14, 84-87.
- İslâm âleminin her köşesinde şerir insanlara Deccal, bunlarla mücadele eden Müslüman büyüklerine de Mehdi denebilir: 14, 70.
- Her peygamber kendi ümmetini ahirzaman Deccalinin şerrinden Allah'a sığdırmıştır: 14, 70.
- Resulüllah (s.a.v.) namazlarından sonra dualarında Deccal'ın şerrinden istiaze etmiştir: 14, 70.
- Otuz tane yalancı Deccal çıkmadıkça kıyamet kopmaz: 14, 123.
- Def: "Davul"a da bakınız.
- Def çalma: 14, 576.
- Defîne (Hazine) nedir?: 6, 401.
- Dehri kötüleme: 16, 379.
- Hakkın ortaya çıkması için delil getirmek caizdir: 13, 387.
- Deli: "Mecnun"a da bakınız.
- Delilik(cünûn): 6, 101.
- Deliye Hz. Peygamber'in uyguladığı afsun tedavisi: 17, 574-75.
- Dellâl ile haber çıkarma (yayma): 6, 422.
- Demokrasinin sonu anarşidir: 16, 62.
- Demokrasinin tenkidi: 16, 60.
- Denizde ölen balıktan istifade hangi şartla mukayyedir: 9, 541.
- Denizde ticaret yapmak: 7, 122.
- Denize ait meytenin hükmü: 10, 38.
- Deniz gazvesinin fazileti: 17, 367.

Deniz hayvanlarının her türlüünden istifade hususunda İslâm âlimlerin görüşleri: 9, 538-39.

Denizin altında ateş, ateşin altında deniz vardır: 7, 121-122.

Deniz suyu ile abdest: 10, 35.

Deniz ticareti ve gemiye binmek caizdir: 14, 58.

Deniz yolculuğu: 7, 121.

Mezheplere göre: Balık dışındaki deniz mahluklarının yenip yenilmeyeceği: 10, 38-39.

Müslümanların ilk deniz seferi: 7, 122.

Hanefi mezhebine göre deniz hayvanlarından istifade: 9, 540.

Bir gazve esnasında ashabın, denizin attığı balinadan istifade etmesi: 9, 538

Denklik: "Küfüv"e de bakınız.

Denklik: 17, 208-10.

Dereotu: 17, 457.

Deriler hakkında: 10, 82-83.

Derilerin ve meyte (ölü hayvan) derisinin dabaklanarak temizlenmesi ve ondan istifade edilmesi: 10, 82-84.

Resulüllah'ın ölmeden iki ay önce meytenin derisinden istifadeyi yasalandığı hadislerle, istifadenin ibahetine delalet eden diğer hadisler arasında taârruz: 10, 86.

Resulüllah (s.a.v.)'in yırtıcı hayvanların derisini kullanmayı yasaklaması: 10, 87.

Deve çeşitleri: 6, 379.

Deve etleri: 10, 222-223.

Deve eti yeyince abdest mi?: 16, 567.

Deve koşusu: 7, 139.

Develerin yaşlarına göre isimleri: 6, 142.

Devenin hakkı nedir?: 6, 357.

Develerin zekatı: 17, 179.

Erkek develeri emaneten vermek: 6, 357.

Deve eti yemeden dolayı abdest alınması icab eder mi?: 10, 222.

Deveye yük vurmak suretiyle istifade edilir: 7, 245.

Erkek deveye parayla çekme: 1, 471.

Deve şeytanlardandır: 8, 126.

Resulüllah'ın devesi: 11, 542.

Binmek veya yarıştırmak amacıyla deve besleme: 7, 139.

Resulüllah'ın "Develer şeytandır" sözünün izahı: 10, 222-23.

Devlet başkanının savaşa yolladığı orduya tavsiyesi: 17, 377.

Devlet malından çalmak (Gulül): 16, 328.

Devlet reisine itaat: 5, 385.

İslâmî ve beşerî devlet nizamları arasındaki fark: 5, 425-26.

Devlet reisinin arkadaşlarını ziyareti ve ev sahibinin çocuklarıyla şakalaşması: 11, 263.

Devlet reisinin vefasızlığı: 16, 372.

Devlet ricalini küçük düşürmeyin: 5, 416.

Devlete isyan: 13, 207-208.

Devs: 12, 465.

Deylem'in fethi ve Kazvin'in fazilesi: 17, 367.

Deyyus kimsenin cezası: 16, 290.

Dımâm İbnu Salebe: 7, 354.

Mescid-i Dırar hakkında nazıl olan ayet: 12, 96.

Dışarı çıkan kadına şeytan nasıl musallat olur: 9, 483.

Dımeşk'in fazileti: 13, 27; "Şam"a da bakınız.

Dikbaşlılık ve serkeşlik eden zevceye karşı nasıl davranılacağı: 2, 295-96.

Dikilecek en hayırlı fidan: 17, 508.

Dilencinin zemmi: 13, 407.

Dilencilik ve haram kazançtan kaçınmak: 17, 584.

Dilencinin âkıbeti: 13, 407-408-409.

Dilenciye özür beyan etmek, iffetli olmasını söylemek caizdir: 13, 400-401.

Dilenmek haramdır: 6, 455-56.

Dilenmek kime caizdir: 14, 408-409.

Dilenmek şu şartlarda caiz olur?: 14, 421.

"Allah rızası için" diyerek dilenmek: 14, 418-419.

Her istemek dilencilik midir?: 14, 409-410.

Kimden dilenilir? 14, 411-413-418.

Ne kadar malı olan dilenebilir?: 14, 411-412.

Dili muhafaza etmek: 17, 547.

Dilin afetleri: 16, 337.

Dilin, çirkin şeyi söylemekten çekinmesi hususu: 16, 361.

Diline sahip olamayan kimseler ve bunların akıbeti: 5, 307-308.

Diline ve şehvetine hakim olan cennettedir: 16, 293.

Resulüllah zamanında kullanılan dinarların nereden geldiği ve İslâm'da il dinarın tedavüle girmesi: 10, 23.

Din değiştirenlerin durumu: 14, 199.

Din, nasihattan ibarettir: 16, 23-24-25.

Din-Sultan ayrılığı: 13, 263; Bak: Sultan-Din ayrılığı.

Din ve zaman: 16, 124.

M. Akif Ersoy'un din düşmanları hakkındaki hatırası: 7, 26.

Dindarla evlenmeli: 17, 190.

Dinde doğru istikamette bulunmak ne demektir: 3, 115.

Dinde zorlama hakkında: 2, 229-30.

Dini emirlerin tedrici olarak emredilmesi: 6, 354.

Emevi idarecilerin dini ananeye olan lakayıtlarına bir örnek: 8, 554.

Resulüllah'tan bu yana Müslümanların yavaş yavaş dini emirlerc gevşeklik göstermesi: 8, 264.

Dine yeni bir şey sokmanın cezası: 17, 398.

Dinî işlerde Kur'anî takvim emredilmiştir: 16, 127.

Dini kolaylaştırmak zorlaştırmamak, usandırmamak: 1, 210-12.

Dinî bir hikaye: 17, 561.

Dinî sınırlamaların gayesi: 16, 68.

Dinimizde cehennemle korkutma ve cennetle müjdeleme: 3, 113.

Dinin gayesi: 5, 130; 7, 266.

Dinin gereklerini öğrenme hususunda utangaçlık yoktur: 17, 204.

Dinin tamamlanması: 2, 328-29.

Dinin tatbikatı zorlaşır: 13, 265-66.

Dinlenme ve istirahatın vasıta, yer ve zamanları: 4, 531; 16, 88-89.

Dinlenme vasıtası: Uyku: 16, 88-89.

Dinlenme istirahatın mahalli: Ev: 16, 91.

Kalbi, caiz olan levhiyatla dinlendirmek: 7, 301.

Diri hayvandan kesilen parça: 6, 218.

Diş: 13, 547.

Diş aralarının temizliği ve çıkan artıkların durumu: 10, 105-107.

Dişlerin kenarlarını törpüleyip inceltmek: 7, 47-48.

Diş ve tırnakla hayvan kesmek: 6, 229-230.

DIYETLER BÖLÜMÜ (Altı fasıldır): 6, 139; 17, 341.

Diyetin mirası: 13, 140-41.

- Diyetin kıymeti: 6, 148-163.
- Diyet alınan kimse artık öldürülmez: 6, 169.
- Diyetlerle ilgili hükümler: 6, 165.
- Diyetlerin kime verileceği: 6, 159.
- Uzuvların ve yaraların diyeti: 6, 151.
- Uzuvlardan ayağın diyeti: 6, 158.
- Beyin zarına kadar ulaşmış yaranın (me'mune) diyeti: 6, 158.
- Birbirine eşit olan diyetler: 6, 159.
- Uzuvlardan burunun diyeti: 6, 158.
- Ceninin diyeti: 6, 161.
- Uzuvlardan çıkan küçük kemiğin (münekkile) diyeti: 6, 158.
- Uzuvlardan cinsiyet organının (zeker) diyeti: 6, 158.
- Uzuvlardan dilin diyeti: 6, 158.
- Uzuvlardan dişin diyeti: 17, 344.
- Uzuvlardan elin diyeti: 6, 158.
- Uzuvlardan gözün diyeti: 6, 151-52, 58.
- Hataen adam öldürmenin diyeti: 6, 141-44.
- Hayvan tarafından öldürülünce diyet ödenmez: 6, 403.
- Uzuvlardan iki dudağın diyeti: 6, 158.
- Uzuvlardan iki gözün diyeti: 6, 158.
- Uzuvlardan iki yumurta (husye)nin diyeti: 6, 158.
- Kadının diyeti: 6, 145-46.
- Uzuvlardan parmağın diyeti: 6, 156-57-58; 17, 345.
- Karın ve karın boşluğuna kadar ulaşan yaranın diyeti: 6, 158.
- Kasten adam öldürmenin diyeti: 6, 141.
- Katil diyetten ve mirastan hisse alamaz: 6, 170.
- Kişiye kamburlaştırmanın diyeti: 6, 158.
- Nefsin (Şahsın) diyeti: 6, 141.
- Öldürülen kafirin diyeti: 6, 148.
- Öldürülen kölenin diyeti: 6, 46.
- Öldürülen muâhed'in diyeti ve hükmü: 6, 146-47-48.
- Öldürülen mukâtebin diyeti: 6, 145-46.
- Öldürülen Yahudi ve Hristiyanların diyeti: 6, 149.
- Kemiğe ulaşan yaranın (muziha) diyeti: 6, 156-158.
- Sakat uzuvların diyeti: 6, 160.

Uzuvların diyetindeki umumî prensib: 6, 151.

Diz avret değildir: 12, 269.

Doğruluğu tavsiye: 17, 520.

Doğru sözlü olmak: 17, 620.

Doğum

Arap memleketinde doğuran Acem kadın ve miras alması durumu: 13, 122.

Ölü olarak doğan çocuk, diri doğan çocuk ahkâm farkı: 13, 132.

Yeni doğan çocuğun ana tüylerinin traş edilerek ağırlığınca altın ve gümüş tasadduk etmek: 10, 506-507.

Dosta ve düşmana ölçülü davranmak: 9, 364.

Doyasıya çok yememek: 17, 441.

Dört sınıf insan: 6, 248.

Dövme (Veşm): "Veşm"e de bakınız.

Dövme yaptırana lanet: 7, 45; 11, 120; 14, 332.

Dövme yaptırma ve göz değmesi arasındaki münasebet: 11, 120.

DUÂ BÖLÜMÜ: 2, 175-77; 5, 479; 17, 517.

Duâ ile ilgili umumî açıklama: 5, 483-84.

Duâ edebi: 2, 497; 5, 485.

Duâ alçak sesle olmalı: 5, 518; 17, 518.

Duâ edenin heyeti (dış görünüşü): 5, 505.

Duâ edenlerin kısımları: 6, 355.

Duâ ederken el kaldırmak müstehabdır: 12, 223.

Duâda elleri kaldırma yüze sürme: 17, 42.

Duâda hüsn-i hatime istemek: 13, 372-73.

Duâda ısrar etmek azimli ve ümidvar olmak: 5, 517.

Kulluğun en güzel ifadesi "Senden sana sığınıyorum" demek: 6, 11.

Duâdan sonra "Âmîn" demek: 5, 517.

Duâda seci (kâfiye) yapmanın yasaklanması: 11, 255-56.

Duâ ederken ellerimizle yapacağımız davranışlar 5, 507.

Duâ ederken Resulüllah'a salat getirmenin ehemmiyeti ve zamanı: 5, 512-13.

Duâ etme şekli: 17, 42.

Duâ fiilin programıdır: 5, 484.

Duâ ibadettir: 5, 487.

Duâ ilaç gibi tedavi eder: 11, 76-77.

Duânın Allah katına yükseltilmesi: 5, 553.

- Duâların makbul olduğu yer mültezem: 4, 385.
- Duânın makbul olması için gerekli birkaç âdab: 5, 509-510; 11, 77.
- Duânın fazileti: 5, 491-504.
- Duânın kabulü şu üç şekilde olur: 5, 524-25.
- Duânın keyfiyeti: 5, 511-22.
- Duânın kısımları: 5, 531.
- Duâsı makbul olan üç kişi: 5, 505; 14, 231.
- Duâya icabet için gerekli iki şart: 5, 494.
- Duâya başlama adâbı: 5, 511-12.
- Duâya kendinle başla: 17, 520.
- Duâ yerine geçen zikirler: 6, 95.
- Duâ yoluyla hasta tedavi etmek: 11, 79-136.
- Allah duâ ederken ellerini açan kulunu boş çevirmez: 5, 508-09.
- Allah'ın derhal kabul buyuracağı dualardan birisi: 5, 503-04.
- Allah'ın duâya icâbeti çeşitli şekillerde olur: 13, 57.
- Allah, en çok sıhhat için yapılan duâdan memnun olur: 5, 492.
- Allah, kendine duâ etmeyene ve istemeyene buğz eder: 5, 526.
- Akşam ve sabah yapılacak duâlar: 6, 31-32.
- Arefe günü Kadir gecesı duâsı: 6, 79.
- Belaya uğrayanı görünce okunacak duâ: 6, 89.
- Bir bedevinin sadece Resulüllah (s.a.v.) ve kendisi için duâsı: 10, 65-66.
- Borçlu olan kimsenin yapacağı duâ: 6, 92.
- Cebrail (a.s.)'in Resulüllah hastalandığında O'na öğrettiği duâ: 11, 86-87.
- Cennete girme, cehennemden korunma talebi duâsı: 6, 92.
- Çarşıya, pazara çıkarken okunacak duâ: 6, 122-23.
- Hız. Davud (a.s.)'un duâsı: 6, 85.
- Dinlenmeyen duâ: 6, 102.
- Elbise giyilince edilecek duâ: 6, 65.
- Elbise yenilenince okunacak duâ: 6, 63.
- En iyi duâ nasıl yapılır: 5, 510-14.
- En ziyade kabule şayan bazı duâ vakitleri: 5, 499-502.
- Evden çıkış ve eve giriş duâları: 6, 41-42; 17, 526; 6.
- Fakirliğe karşı duâ: 6, 56.
- Gece uyanınca okunacak duâ: 6, 38.
- Giyinme ve yemek duâları: 6, 63.

- Gök gürleyince, rüzgar esince, bulut çıkınca okunacak duâ: 6, 75.
- Günde yüz kere okunması tavsiye edilen duâlar: 6, 122.
- Hafızayı güçlendirme duâları: 6, 59-60.
- Heladan çıkarken duâ: 6, 67-68.
- Hangi elfaz ile Cenab-ı Allah'a yalvarmak ve duâ etmek?: 6, 56.
- Hapşıranın duâsı: 6, 82.
- Hapşırın bir kimseye yapılan duâ ve hapşırının ona cevabı: 6, 84.
- Her peygamberin müstecab bir duâsı vardır: 14, 210.
- İbni Mes'ud'un namaz sonunda duâ etme tarzı ve Hz. Peygamb (s.a.v.)'in bunu te'kid etmesi: 5, 514-15.
- Hilali görünce okunacak duâ:
- Her duânın icâbet (kabul) göreceği hususunda bir açıklama: 5, 492.
- Kazay-ı hâcet duâsı: 6, 67.
- Kişi geceleyin uyandığında ne okumalı: 8, 472-73.
- Kuraklık olduğunda İmamın halkı duâyâ çağırması müstehabdır: 8, 545.
- Mâlâyani konuşulan yerden kalkarken okunacak duâ: 6, 43.
- Mazlunun bedduâsı: 6, 351.
- Mazlunun duâsı: 14, 231-32.
- Mazlunun duâsı makbuldür: 6, 351-355-56.
- Mescide giriş-çıkış duâları: 6, 69.
- Musibetlere karşı edilen duâlar insanı nasıl korur: 5, 492-93.
- Namazdayken hapşırınca duâ edilip edilmeyeceğine dair hüküm: 6, 83-84.
- Oturma-kalkma duâları: 6, 43.
- Resulullah bazan başkalarına duâ edeceği zaman önce kendi için duâ ederdi: 5, 515.
- Resulullah'ın ashâbının yanından ayrılırken çok kere okuduğu duâ: 6, 44.
- Resulullah'ın belaya uğrayan kimseyi görene tavsiye ettiği duâ: 6, 89.
- Resulullah'ın bir meclisten kalkmadan önce söylediği duâ ve istiğfar: 6, 120.
- Resulullah bir şey yiyip içtiğinde okunacak duâ: 6, 64.
- Resulullah'ın bulut belirtisi (kümesi) gördüğünde ettiği duâ: 6, 76.
- Resulullah'a gelen veya Resulullah'ın uğradığı hastalara okuduğu duâ: 11, 81.
- Resulullah'ın devamlı söylediği duâ: 17, 625.
- Resulullah'ın din, dünya, ahiret, hayat ve ölüm için yaptığı duâ: 6, 91.
- Resulullah'ın duâ ederken yaptığı davranışı: 3, 457.
- Resulullah'ın duâdan sonra ellerini yüzüne sürmesi: 5, 506-07.

Resulüllaḥ'ın duâsı: 17, 517.

Resulüllaḥ'ın Ensar'a duâsı: 11, 489.

Resulüllaḥ'ın günahları affolunduğu halde çok duâ etmesinin sebepleri, ikmetleri: 6, 16.

Resulüllaḥ'ın harbin muzafferiyeti için duâ etmesi: 12, 68.

Resulüllaḥ'ın hastalandığı zaman muavezeteyn ve ihlas sûrelerini okuması: 6, 33.

Resulüllaḥ'ın hastalığında kendisini okuyup üflemesi: 6, 33-34.

Resulüllaḥ'ın iki parmağıyla dua eden kişiye ikazı: 5, 507.

Resulüllaḥ'ın isteyen ashabı için duâ etmesi: 12, 76.

Kadir gecesinde yapılması tavsiye edilen duâ: 6, 78.

Resulüllaḥ'ın minberdeki duâ hali: 5, 508.

Resulüllaḥ'ın misafirlikte yediği yemekten sonra ev sahibine yaptığı duâ: 6, 66.

Resulüllaḥ'ın Hz. Osman (r.a.)'a yapmış olduğu bir duâ: 7, 222.

Resulüllaḥ'ın teṣehhud ve selâm arasında okuduğu duâ: 6, 15.

Resulüllaḥ'ın vefatından önce sıkça okuduğu duâlar: 6, 111-112.

Resulüllaḥ'ın yağmur başladığı zaman ettiği duâ: 6, 76.

Resulüllaḥ'ın yağmur için yaptığı duâ: 8, 545.

Resulüllaḥ'ın yatağa girdiği zaman okuduğu duâ: 6, 33-37.

Resulüllaḥ'ın yeni elbise giyildiğinde yapılmasını istediği bazı tavsiyeler ve luâ: 6, 64.

Secdede yapılan duânın kabul edileceğine dair: 6, 7.

Seterde okunacak duâlar: 6, 47.

Sıkıntı ve borçlu olanın duâsı: 6, 55-57.

Şimşek çakınca okunacak duâ: 6, 75.

Teṣehhüdden sonra okunacak duâ: 6, 18.

Uykuda korkanın duâsı: 6, 34.

Uyuma ve uyanma duâları: 6, 33-38.

Ümmî ve Acemî olana kifayet edecek duâ miktarı: 6, 110.

Üzüntü ve tasa halinde duâ: 6, 53-54-56.

Yağmur duâsı: 17, 65.

Yemek duâsı: 6, 65.

Yiyip içtikten sonra hamd etmek: 6, 65.

Yolculukta yapılacak duâ: 6, 47-51.

Yatarken ve kalkarken yapacağımız duâ ve fazileti: 5, 497.

Hız. Yunus (a.s.) kavminin duâsı: 6, 87.

Yunus (a.s.)'in yapmış olduğu duâ: 6,61.

Duhâ Sûresi: 3, 277-78.

Duhan Sûresi: 3, 119.

Duha Sûresi'nin nüzul sebebi: 3, 277.

Duhan-Hamim Sûresi: 3, 119.

Dul kadın pervasızdır: 17, 194.

Dul kadının evlenirkenki durumu: 17, 194.

Dul ve bakire ile istişare: 17, 193.

Dulla değil, bâkire ile evlenmek: 1, 490.

Dûmetu'l-Cendel: 4, 97.

Dureyd ibnu's-Summe: 12, 76.

Durgun Su: "Su"ya da bakınız.

Durgun suyu akıtmalı: 16, 539.

Dübürden temas haramdır: 17, 203.

Düğün: 10, 510-511; 12, 139.

Düğün hazırlıkları: 17, 200.

Resulüllah'ın düğünlerde eğlenceye teşviki ve gösterdiği usûl: 10, 510-1

Düğün vs. gibi sebeplerle verilen velimenin ve ona icabetin hükmü önemi: 10, 496.

Düğün yemeği: 10, 495-501; 17, 200.

Düğün yemeği bir gün kafidir: 17, 202.

Resulüllah'ın hanımlarıyla izdivaçları zamanında verdiği velîmeler (düğ yemekleri): 10, 497-98.

Hız. Zeynep'le evlenirken verdiği velîmenin hususiyeti: 10, 497-98.

Düğün yemeğinin faydaları: 17, 202.

Düğünde def çalmak, güfte söylemek: 17, 199.

DÜNYANIN VE YERYÜZÜNDEKİ BAZI YERLERİN ZEMMEDİLMİ BÖLÜMÜ: 6, 241.

Dünyanın zemmi ve kötülenmesi: 6, 244.

İslâm'ın reddettiği dünya: 6, 261-62.

Dünya için talep emri: 14, 300.

Dünya kötülüklerin tarlasıdır: 17, 582-83.

Dünya malına düşkün ve hırslı olanın tasviri: 6, 245-46.

Dünya malına ehemmiyet vermemek: 6, 359.

- Dünya malını kazanmada orta yollu olanın tasviri: 6, 246.
- Dünyaya muhabbeti olana şeytanın çokça vesvese vermesi: 6, 256.
- Hız. Adem (a.s.) ve Havva'nın hatalarının bir sebebi: Dünya sevgisi.: 6, 54-55.
- Dünya talebinde orta yollu olmak: 17, 248.
- Dünya ile içindekilerin mel'un olması: 6, 250-51.
- Dünyada cezası gecikmeden gelen iki günah: 16, 315.
- Dünyada fazla yememek: 6, 254.
- Dünyada garip ve yolcu gibi ol: 1, 329-30.
- Dünyalıkta kendinden aşağıya diyanette kendinden yukarıda olana bak-ak: 16, 269.
- Dünyanın en hayırlı metal: 7, 26.
- Dünyanın mel'un olmasının sebebi: 6, 252.
- Dünyanın mü'mine hapisane; kafiye de cennet olması: 6, 251-52.
- Dünyanın süs ve güzelliklerinin insana zararı: 6, 245-46.
- Dünyanın tasviri ve dünyanın kötülüğünden muhafaza: 6, 249.
- Dünyaya ilgi: 17, 581.
- Dünyaya meyletmek: 16, 460.
- Dünyaya muhabbet etmek her hatanın başıdır. 6, 252.
- Ebediyet yolculuğunda dünyanın mü'min için ehemmiyeti: 6, 257.
- Fakih olmak için, dünyayı terk etmek: 6, 253.
- Allah katında dünyanın değeri: 6, 257; 17, 582.
- Allah (c.c.) sevdiği kulunu dünyadan korur: 6, 258.
- Gözü dünyada olanın hali: 17, 581.
- İnsanın dünyadaki pozisyonu: 6, 256-57.
- Dünyanın Allah katındaki değeri: 17, 582.
- Düşen ekmeği temizleyip yemek: 17, 442.
- Düşük çocuk ebeveynini cennete sokar: 17, 145.
- Düşük sahibinin sevabı: 17, 145.
- Düşmanla karşılaşmayı temenni etmemek: 3, 543-46.
- Düşmanla yapılan sulhten sonra onlardan daha fazla bir şey istenilmeme-: 4, 80.
- Düşmanın şamatası: 6, 104.
- Kişinin düşmanı ile olan münasebetlerinde takip edeceği siyaset: 9, 364-65.
- Düşmanın yaptığına aynıyla mukâbele edilebilir mi?: 2, 478-79.

E

Ebdâl meselesi: 13, 221-22.

EBEVEYNE İYİLİK (BİRR) BÖLÜMÜ: 1, 335.

Ebeveyne iyilik: 1, 337-346.

Ebeveynin nafakası evladın üzerine vaciptir: 17, 267.

Ebû Abdîrrahman (İbnu Ömer): 5, 117.

Ebû Abdîrrahman (Sefîne): 5, 379.

Ebû Bâir: 11, 528-30.

Ebu Bekr Sıddık (r.a.) 12, 259-60.

Hiz. Ebu Bekr (r.a.) ile Hiz. Ömer (r.a.) arasındaki ihtilaf: 6, 17.

Hiz. Ebu Bekr ile Hiz. Ömer (r.a.)'ın hilafetlerine işaretler: 12, 247-50.

Hiz. Ebu Bekr (r.a.)'ın Atik diye isimlenmesi: 12, 259.

Hiz. Ebu Bekr (r.a.)'ın cömertliğı: 12, 262-63.

Hiz. Ebu Bekr Sıddık (r.a.)'ın fazileti: 12, 259-273.

Hiz. Ebu Bekr (r.a.)'ın halife olunca maaşının tesbiti: 14, 321-23.

Hiz. Ebu Bekr (r.a.)'ın hilafete müstehak olmasının delili: 12, 264-66.

Hiz. Ebu Bekr (r.a.)'ın İran-Rum savaşı ile ilgili Ubey İbnu Halefle gir bahis: 3, 46.

Hiz. Ebu Bekr (r.a.)'ın kapısı dışındaki kapıların kapanması: 12, 264-65

Hiz. Ebu Bekr (r.a.)'ın karnını doyurmak için Yahudiye çalışması: 6, 510

Hiz. Ebu Bekr (r.a.)'ın kendine yapılan hakarete karşı davranışı ve Peygamber'in reaksiyonu: 4, 190.

Hiz. Ebu Bekr, Hiz. Ömer, Hiz. Aişe'nin (r.anhüm) diğer sahâbilerden f letçe önde olmaları: 12, 89-90.

Resulüllah (s.a.v.)'ın Hiz. Ebu Bekr (r.a.)'ın imametini ısrar etmesi: 12, 270

Resulüllah (s.a.v.)'ın vefatından sonra Hiz. Ebu Bekr (r.a.)'ın tavsiyesi: 17, 52

Ebu Cehil: 11, 422-23.

Ebu Cehil'in başının kesildiğı gün: 17, 85.

Ebu Cehil'i (öldüren) sahâbi: 11, 422.

Ebu Cehil'in (r.a.) kellesi getirilince Peygamber'in okuduğı şükür du 11, 423.

Ebu Cehm: 11, 360-61.

Ebu Cendel İbnu Suhely İbni Amr: 11, 526-27.

Ebu Davud ve Süneni: 1, 22.

- Ebu Gazvan'ın Müslüman olması: 10, 420-21.
Ebu Hazm Sahr İbnu'l-Agle: 4, 64.
Ebu Hind: 15, 480-483-84.
Ebu Humeyd es-Sâ'idi: 8, 94.
Ebu Hureyre (r.a.): 17, 305.
Ebu Hureyre'nin bir nüktesi: 1, 191.
Ebu Hureyre'nin Resulullah'tan öğrendiği bazı hadisleri gizlemesi ve bunun sebebi: 11, 263.
Ebu Leheb: 3, 23.
Ebu Lübâbe İbnu Abdî'l-Münzir: 11, 432.
Ebu Mahzura: 7, 478.
Ebu Musa el-Eşârî'nin hakem tayin edilmesi: 12, 371.
Ebu Musa el-Eşârî'nin Kur'an'ı güzel okuduğu: 12, 370-71.
Ebu Musa el-Eşârî ve Muaz'ın Yemen'e gönderilmesi: 12, 83.
Ebu Ra'î' Abdullah İbnu Ebi'l-Hukayk'ın öldürülmesi: 11, 438.
Ebu Riğâl: 16, 444.
Ebu's-Senâbil: 11, 350.
Ebu Seyyâre: 4, 448.
Ebu Süfyan'ın Müslüman olması: 2, 264; 12, 37-38.
Resulullah (s.a.v.)'in Ebu Süfyan'a Müslüman ordusunu göstermesi: 12, 38.
Ebu Talha: 1, 471; 12, 364.
Ebu Tâlib'in imanı: 3, 41.
Ebu Talib öldüğünde Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Hz. Ali'ye onu gömmesini emretmesi: 10, 330.
Mekkeli müşriklerin Hz. Peygamber (s.a.v.)'i amcası Ebu Talib'e şikayetleri: 3, 103.
Resulullah'ın (s.a.v.) Ebu Talib'e İslâma girmesi için ısrarı üzerine nâzil olan ayet: 3, 39-40.
Ebu Talha el-Ensari (r.a.)'ın fazileti: 12, 364.
Ebu Ubeyde İbnu'l-Cerrah (r.a.)'ın fazileti: 12, 304.
Ebu Ubeyde Ma'mer İbnu'l-Müsenna (Garibu'l-Hadis): 13, 374.
Ebu Umeyye Mevlâ Ömer: 11, 338.
Ebu Zem'a: 3, 274.
Ebu Zerr el-Gıfârî (r.a.): 2, 39; 12, 338.
Ebu Zerr'in fazileti: 12, 338; 16, 495.
Ebu Zerr'in Müslüman oluşu: 12, 340-41.

Ebu Zerr (r.a.)'in zühdü: 12, 347-48.

Resulullah (s.a.v.)'ı İslâm selâmı ile ilk selamlayan Ebu Zerr'dir: 12, 341.

Ebu Zerr'in (r.a.) Hz. Peygamber'in hadislerini rivayet etmedeki pevasızlığı: 11, 264-65.

Ebu Zerr Gifârî ile ilgili bir hadise: 2, 426-28.

Ebu Zeyd: 3, 379.

Ebva: 11, 392.

Ebva Gazvesi: 11, 393.

ECEL VE EMEL BÖLÜMÜ: 1, 327.

Ecel: 17, 44.

Ecdad ile övünmek: 3, 143-44.

Ecdatla övünmede ölçü: 3, 144-45.

EDEB BÖLÜMÜ: 17, 485.

"Eğer şöyle yapsaydım böyle olmazdı" demek doğru mudur?: 13, 378-79

EĞLENCE BÖLÜMÜ: 12, 132.

Eğlence içinde üç şey mübahtır: 7, 142.

Eğlence mevzuunda Resulullah'ın şahsî sünneti: 10, 323-24.

Eğlence ve çalgıdan mümkün olduğunca uzak durmak: 12, 141.

Eğlence ve oyunun zararları: 12, 132.

İçkili, kadınlı, çalgılı eğlenceler: 12, 135.

Bayram günlerinde eğlence hususunda aile efradına geniş davranma: 12, 139-40.

Bazı meşru eğlence fırsatları: 12, 137.

Düğünde eğlenme ruhsatı: 12, 141.

Kur'an'ın oyun ve eğlenceye bakış tarzı: 12, 132.

Resulullah (s.a.v.) Hz. Aişe (r.anha)'yi kılıç-kalkan oyunlarını seyretmey götürmesi: 12, 139.

Resulullah (s.a.v.)'in kılıç-kalkan oyunlarına müsaade etmesi ve seyretmesi: 12, 139.

Resulullah (s.a.v.) meşru eğlencenin hududunu şöyle tayin etmiştir: 12, 133.

Yasak oyun ve eğlenceler: 12, 134.

Ehl-i Beytin faziletleri: 12, 414-15-16-17.

Ehl-i Beyt kimlerdir: 12, 416-17.

Ehl-i Beyt belâ ve musibetlere düşer olacak: 17, 573-74.

Ehl-i Bid'a: "Bid'at"a da bakınız.

Ehl-i bid'a tekfir edilir mi?: 6, 371.

Ehl-i garp kimlerdir: 12, 446.

Ehl-i kible tekfir edilmez: 16, 467.

Ehl-i kitaba her konuda muhalefet etmek: 9, 102.

Ehl-i kitaba Müslümanların dini mevzularda soru sormaları câiz midir?: 13, 470.

Ehl-i kitap içinde ruhbanlığın ortaya çıkışı: 3, 183-87.

Ehl-i kitabı İslâm'a davet ederken hangi tertibe riayet edilecek? 6, 35-52

Ehl-i kitabı İslâm'a da'vette yapılacak ilk şeyler: 6, 351.

Ehl-i kitabın birbirine şahitliği: 17, 286.

Ehl-i kitabın din adamlarını Rab yerine koymaları: 2, 424.

Ehl-i kitabın söylediği bazı haberler hususunda Hz. Peygamberin sünneti: 4, 281.

Ehl-i kitabın yemek ve kablarının kullanılması: 9, 531-33.

Resulüllah niye bazı hususlarda ehl-i kitab'a uydu? 7, 14-18.

Ekmek atılmaz: 17, 442.

Ekmeğe hürmet: 17, 442.

Hz. Peygamber (s.a.v.) zamanında ekmek yapımında kullanılan un: 10, 395-96.

Resulüllah elenmiş undan ekmek yemedi: 17, 437.

El emeğiyle kazanmaya teşvik: 5, 368-69.

El emeğiyle kazanılan temizdir: 17, 247.

İslâm'ın el emeğine verdiği önem: 14, 312-13.

Elleri dizler üzerine koyma: 17, 11.

El yıkama: (bknz: Abdest).

El ve ağzın yıkanması: 10, 416-19.

Resulüllah'ın ellerini yıkamadan da yemek yemesi vaki midir? 10, 419-420.

Yemekten önce ve sonra elleri yıkamanın hikmeti: 10, 417-18.

ELBİSE BÖLÜMÜ: 17, 473.

Elbise: Bak: Giyecek, libas, kıyafet.

Elbise için en güzel renk: 17, 475.

Elbisesini kibirle sürmek: 17, 476.

Elbise temizliği: 7, 56.

Yeni elbise giyince hamdetmek: 17, 474.

Eman ve Sulh:

- Eman verdikten sonra öldüren: 17, 349.
 Emanı kimler verebilir? 4, 91.
 Emanetin gidişi: 17, 567.
 Emanete hıyanet etmek: 13, 442.
 Emel (arzu, istek) duygusu nedir? Nasıl olmalıdır? 6, 260.
 Emel ve ecel: 17, 624.
 Emirlik ve Hilafetin Ahkâmı: 5, 373-424.
 Emire imama itaatin vacib oluşu: 5, 407-17.
 Emirler halka karşı su-i zana düşerse halkı ifsad ederler: 5, 423.
 Emirler imkan ölçüsünde insanların ihtiyaçlarını gidermelidir: 5, 393.
 Emirlerin hayırlı ve şerhileri kimlerdir? 5, 410.
 Emirlerin ve imamların yardımcıları: 5, 419-24.
 Emirliği taleb etmemek: 5, 402.
 Emirliği ve imamlığı sahih olanlar: 5, 381-87.
 Emir ve imamın vazifeleri: 5, 389-98.
 Emir olmanın kötülüğü: 5, 399-405.
 Emir'e itaatte sabırlı olmak ve itaatin sınırı: 5, 409.
 Allah raiyetine hile yapan emiri cennetinden mahrum eder: 5, 395-96.
 Emir ve nehyi vâcip kılan şartlar: 1, 244-45.
 Kimlere (emir ve nehy) vâciptir? 1, 245-48.
 Emme: "Rada", "Reza" kelimelerine de bak.
 Emme (rada) ile ilgili bazı meseleler: 15, 506-7-8.
 Emme müddeti ne kadardır? 15, 498.
 Emme yoluyla hasıl olan süt akrabalığı: 15, 496.
 Emniyet ve güven (ne zaman) kalmaz? 13, 272-73.

EMR-İ Bİ'L-MA'RUF VE NEHY-İ ANİ'L-MÜNKER BÖLÜMÜ: 1, 229.

- Emr-i bi'l- ma'ruf nedir, nasıl ve kimlere tatbik edilir? 6, 340.
 Emr-i bi'l- ma'ruf ve nehy-i ani'l-münker: 1, 230-237; 6, 340.
 Emr-i bi'l- ma'ruf'un hükmü: 1, 242-43.
 Emr-i bi'l- ma'ruf kimler üzerine vacibtir? 6, 341.
 Emr-i bi'l- ma'ruf ve nehy-i ani'l münkeri terk: 1, 248; 17, 556.
 Emr-i bi'l-ma'ruf ve nehy-i ani'l-münkeri terk etmenin cezası: 14, 113.
 Emr-i bi'l- ma'ruf nehy-i ani'l-münker vazifesini yapan kimsenin söylediği şeyleri önce kendisinin tatbik etmesi, yapması: 6, 340.
 Günah işleyen bir kimseyi uyarmazsak, ahirette o bizden şikayetçi olu

4, 173.

En büyük dahi de istişareye muhtaçtır: 16, 46.

Enceşe: 7, 303.

En çok korkulan şey şirktir: 17, 618.

En çok yalan söyleyen insanlar: 17, 250.

En efdal insan: 17, 620.

En efdal kadın: 17, 189.

En faziletli cihad: 17, 370.

En fazla gıbtaya değer kimse: 17, 583.

En hayırlı arkadaş, askerî birlik ve ordunun sayısı: 4, 51.

En hayırlı insan: 17, 583.

En hayırlı şeyler: 7, 342.

En hayırlı ve en şerli insan: 16, 268.

En yüksek amelde bile çok dikkatli olmak: 17, 626.

En son nazil olan ayet: 17, 265.

Enes b. Mâlik: 5, 111.

Hiz. Enes'in Emevî devrinde düştüğü karamsarlık: 1, 190-91.

Hiz. Enes'in sünnete uymadaki gayretine son derece güzel bir örnek: 10, 478.

Enes İbnu'n-Nadr ve hakkında nazil olan ayet (Ahzab 23): 3, 63-64; 11, 66-67; 13, 492.

Emmâr Gazvesi: 11, 513-14.

Ensâr: "Ashab", "Sahabî" kelimelerine de bakınız.

Ensâr'ın fazileti: 12, 421-22-23.

Ensâr: 16, 499.

Ensâr (r.a.)'ın Resulullah (s.a.v.)'e itaatı, sadakatı: 11, 414-15-16.

Ensâr (r.a.)'ın Resulullah (s.a.v.)'i yalnız bırakmaması: 12, 67.

Resulullah (s.a.v.)'in Ensâr'ı övmesi: 12, 67.

Erlideoğulları: 12, 139.

Eriha: 4, 89.

Erkeğin başka bir erkek, kadının da başka bir kadının avret mahallerine akması: 15, 553.

Erkeğin aile hayatını neşretmesi yasaklanmıştır: 9, 320.

Erkeğin başka bir erkekle, kadının da başka bir kadınla aynı örtü altında atması: 3, 9.

Erkeğin iki kadın arasında yürümesi: 9, 482.

Erkeğin nikahı altındaki kadınlardan birinin nöbetini başka bir kuması devretmesi: 15, 534.

Erkek, aralarında yakın akrabalık bulunan iki kadını aynı anda nikahlayamaz: 15, 513.

Erkek karısını yabancı ile yakalarsa: 17, 335.

Erkekle kadının yalnız kalması: 9, 467; Bak: Halvet.

Erkeklerin ve kadınların sürünme maddeleri: 7, 29-30.

Birinci kısım erkekler hakkında: 12, 259.

Erkende bereket: 17, 260.

Erken ihtiyarlamanın bir sebebi: 17, 442.

Erken başlanan (yapılan) işin ehemmiyeti: 7, 92.

Her işe başlarken erken başlamak: 7, 92.

Esâbiu'r-Rahman (Rahmanın parmakları): 3, 109-110.

Esir ile efradı birbirinden ayrılmaz: 17, 263.

Esir düşen kimsenin emanı kabul etmesi: 11, 482.

Esir edilen hamile kadının istibrası: 11, 354.

Esir edilen karı kocanın nikahı: 11, 353-54.

Esir edilmiş kadının istibrası: 11, 354-55.

Esir kadınlar Müslüman erkeğe helâldir: 11, 353.

Bakire olan esir kadının istibrası: 11, 357.

Hamile olan esir kadına dört mezhep de doğum yapıncaya kadar tema yasaklar: 11, 357.

Resulullah (s.a.v.)'ın kızı Zeyneb'in esir kocasını (damadını) serbe bırakması: 11, 424.

Esbab-ı Nüzule dairdir: 2, 143-558.

Geçmişte azaba uğramış eski kavimlerin harabelerini ziyaret etmek takınılacak tavır: 6, 262.

Eski milletlerle ilgili haberler, dini ilgilendirmedeği takdirde dinlenebilir: 14, 51.

Eski peygamberlerin sünnetleri: 7, 36.

Eski peygamberlerin sünnetinden olan dört şey: 16, 254.

Esmâ Bintu Yezid: 6, 389.

Esmâ-i Hüsna: 17, 524.

Esmâ-i Hüsna: Bak: Allah'ın isimleri.

Esmâ-i Hüsna ve ism-i a'zam duâları: 5, 433.

Cenab-ı Allah'a duâ ederken Esmâ-i Hüsna'yı zikretmek: 3, 545-46.

Esname: Bak: Hapşırma.

- Esname ve hapşırma hakkında: 9, 423-430; 17, 26.
- Esnemeyi şeytan neden sever?: 9, 429.
- Esnerken ağzı kapamak ve ses çıkarmamak: 17, 20.
- Esnerken kendini tutmak nasıl olur?: 9, 429.
- Esvedü'l-Anesî: 6, 365.
- Eş: "Karı-Koca"ya bakınız.
- İyi eşin vasfı: 6, 360.
- Eş'arî kabilesi geceleyin mescidden dönerken yüksek sesle Kur'an okurdu: 12, 461.
- Eş'arî kavminin övülmesi: 12, 462.
- Eşecc el Asarî: 17, 610.
- Eşek arısı yuvasını yakmak: 6, 294.
- Eşkiya: "Muhârib"e de bakınız.
- Eşkiya (Muhârib)'nin cezası: 5, 150-51.
- Eşkiyanın mağlup olmadan önce tevbe etmesi: 5, 152.
- Eşkiyaya nefiy (sürme) cezası nasıl verilir: 5, 152.
- Tövbekâr eşkiyaya bir misal: 5, 152-53.
- Eşya ilmine dayalı Kur'an ve hadis metinlerinin açıklamalarında dikkat edilecek hususlar: 13, 366.
- Dinimizde eşya hakkında üç hüküm vardır: 14, 307.
- Et: 10, 459-460.
- Et yemeği: 17, 432.
- Eti kızartarak yemek: 17, 434.
- Eti yenen hayvanların bevleri temiz midir?: 5, 143-44.
- Etin en güzel tarafı: 17, 432.
- Etle yağı yemekte birleştirme: 17, 443.
- Çok et yeme hususunda Hz. Ömer'in tutumu: 10, 459-60.
- Resulüllah'ın et pişirirken uymamız gereken bir tavsiyesi: 10, 483.
- Ustura ile etek tıraşı olmak: 11, 479.
- Ev: "Mesken"e de bak:
- Ev hususunda israfa gitmemek: 17, 594.
- Hz. Fatıma'nın ev işlerinin ağırlığı sebebiyle Hz. Peygamber'den bir köle stemesi ve bu hadisten çıkarılan hükümler: 9, 287-88.
- Evde resim (tasvir) bulunması: 17, 482.
- Eve girerken izin istemek sünnettir: 7, 245-246.

- Evin hayır ve bereketinin artması: 17, 426.
- Evin seyyaliyeti: 2, 64.
- Evin tezyini: 7, 28.
- Duvarların halı ile süslenmesi: 5, 505.
- En iyi ev ve en kötü ev: 17, 489.
- Evcil hayvanlardan kaçanlar vahşi hayvan hükmündedir: 6, 222-23.
- Evlat ve akrabalara iyilik: 1, 357.
- Evladın malında babanın hakkı vardır: 1, 346-47.
- Evlat ve eşlerin ibadete mani olmaları: 3, 214.
- Evlenme: "Nikah"a da bakınız: 2, 202-205.
- Evleneceklerle yardımcı olmak: 17, 210.
- Evlenmeyen ne yapmalı: 17, 187.
- Evlenilecek kadın hür olmalı: 17, 191.
- Evlenilecek kıza ne zaman ve nerelerine bakılır?: 17, 192-93; 3, 11-12.
- Evlenilen kadının hamile olduğu anlaşılırsa: 15, 525.
- Evlenilmesi ebedî şekilde haram olan kadınlar: 15, 492.
- Evlenmenin fazileti: 17, 187.
- Evlenmenin en başta gelen gayesi: 15, 541.
- Evlenmeye aracı olma: 17, 210.
- Evli erkek ve kadınla alakalı bazı fevâid: 9, 311-13.
- Evlilikte denklik önemli bir unsurdur: 17, 208-210.
- Evlilik için hakkında bilgi istenilen kimseye bilgi vermek: 11, 360.
- Bir kadının kendisi evlenmek için kız (veya Müslüman) kardeşini l casından ayırmak istemesi: 11, 202-203.
- Daha önce bir dulla evlenmenin mahzuru: 9, 312.
- Denk birini bulunca evlenmek: 7, 404; 6, 405.
- Efendi kendi kölesinin cariyesinin cariyesini alabilir mi?: 11, 191.
- Görerek evlenmek uyum ve saadeti temin eder: 17, 193.
- Evlenmede kadının görülmesi: 9, 507-510.
- Mehir vermeden yapılan evlenme şekli yasaktır: 6, 387.
- Evs ve Hazreç kabilelerinin meziyetleri: 11, 441.
- Evtas gazvesi: 12, 74.
- Evvâbin namazının fazileti: 3, 155.
- Eyüp (a.s.)'ün hastalığı ve göstermiş olduğu sabır: 12, 172-73.
- Bediüzzaman Hazretleri'nin Hz. Eyüp (a.s.)'ün kıssasından çıkarm

olduğu hisse: 12, 173-74-75.

Eyyâmu'l-Bî'z: 9, 121.

Eyyâmu'l-Biz'in mânâ ve ehemmiyeti: 9, 121-122.

Ezâ nedir?: 10, 120.

Ezâyı temizlemek: 1, 315.

İnsanlara karışıp onların ezâlarına katlanmak: 9, 206-207.

Resulüllah (s.a.v.) ümmeti tarafından eziyete uğramıştır: 9, 204-205.

EZAN (VE İKAMET) BÖLÜMÜ: 16, 595; 7, 445.

Ezan ve ikamet hakkında umumi açıklama: 7, 445-446.

Ezan dinleme adabı: 7, 452.

Ezan duâsının ehemmiyeti: 7, 451.

Ezan duâsının açıklaması: 7, 454.

Ezan hadisesi: 16, 597-98; 7, 495.

Ezanı abdestli okumak: 7, 489-90.

Ezanı uzun okumak ikameti çabuk yapmak: 7, 488.

Ezan Mekke'de mi teşrî edilmiş, Medine'de mi?: 4, 495.

Ezan mı daha faziletli imamet mi daha faziletlidir?: 7, 445.

Ezan nasıl başladı?: 7, 506.

Ezan okuma şekli: 7, 488.

Ezan okumanın fazileti: 7, 447.

Ezan okununca mescidden çıkılmaz: 9, 43.

Ezan okunurken ezanı tekrar etmek ve selât-u selâm getirmek: 7, 451-52; 7, 483.

Ezanın tekrar edilmediği durumlar: 7, 452.

Ezan okuyan cennete girer: 7, 450.

Ezan ve ikametle ilgili hükümler: 7, 483.

Ezan ve ikamet okunduğu zaman şeytanın durumu: 4, 448.

Ezanda adı geçen sahabîler: 7, 476.

Ezanda sünnet: 16, 598.

Ezanda terci': 16, 596.

Ezanın değiştirilemeyeceği hususunda Bediüzzaman Hazretleri'nin açıklaması: 7, 446.

Ezanın fazileti: 16, 600; 7, 447.

Ezanın hükmü hususunda ihtilaf edilmiştir: 7, 496.

Hiz. Bilal'in ezan okumadan önce Müslümanlara duâ etmesi: 7, 489.

- H. Bilal (r.a.)'in ezan okuyuş şekli: 7, 494.
 Kırdaki ve tarlada ezan okumak: 7, 462.
 Namazda iken ezan tekrar edilir mi?: 7, 452.
 Resulullah (s.a.v.) ezan okumuş mudur?: 7, 495.
 Rüyasında ezanı görmüş ve öğrenmiş ashabin sayısı: 7, 495.
 Sabah ezanındaki "Namaz uykudan hayırlıdır" ibaresi: 7, 472-74.
 Sefer halinde ezan okumamak: 7, 492-93.
 Vaktinden önce okunan ezan: 7, 483-84.
 Yedi yıl, sevabını umarak ezan okumak: 7, 459.
 Ezd: 12, 464.

F

- el-Fadl İbnu Abbâs: 7, 215-216.
 Resulullah güzel isimlerle tefeul ederdi: 11, 548.
 Faiz: 17, 263.
 Faiz birçok günaha sebeptir: 17, 264.
 Faiz işine katiplik, şahitlik yapmak da haramdır: 14, 332.
 Faiz malı altır: 17, 265.
 Faiz yiyenlerin ahiretteki acı tablosu: 17, 264.
 Faiz yiyenlerin durumu: 17, 157-58.
 Faizin çeşitleri: 17, 264.
 Faizle ilgili hadisler: 1, 528-34.
 Fakr nedir?: 6, 471.
 Hakiki fakir kimdir?: 6, 455; 13, 402-403-404.
 Fakrın beş mertebesi (Gazali'ye göre): 6, 471.
 Fakirle miskin arasındaki fark: 13, 405.
 Fakirler övülmüştür: 17, 585.
 Fakirleri hakir ve hor görmek: 17, 587.
 Fakirlerle düşüp kalkma: 17, 585.
 Fakirlerle haşrolmak: 17, 585.
 Fakirler cennete zenginlerden 40 bahar veya 500 yıl önce gireceklerdir: 6
 485-86.
 Fakirleri boş çevirmemek: 6, 485.
 Fakirleri koruma himaye: 6, 492-93.
 Fakirlikten dolayı insanlara şekvada bulunmanın cezası: 13, 418.
 "Fakirlik küfür olayazdı" hadisinin kuvvet derecesi: 6, 486.

Fakirlik mi zenginlik mi?: 6, 473-76.

Resulüllah (s.a.v.) ve ashabının yaşayışlarında fakirlik: 6, 461.

Falcılık caiz değildir: 16, 99.

Fal okları: 7, 65.

Fal oklarını ilk bulan: 7, 65; 4, 440.

Arapların kullandığı fal oklarının mahiyeti ve ne amaçla nasıl kullandıkları: 4, 438.

Yıldız falı ve burçlar: 6, 73-74.

Fâluzec (Bal helvası): 17, 440.

Farzla kılınan sünnetler: 17, 46-47.

Farzları yerine getirip nafilelere yer vermeyen kurtuluşa erecektir: 7, 353-354.

Fâsık, zâlim imam: 1, 128.

Fâsık imama ve zâlim imama itaati emreden hadisın tam metni: 1, 131-32.

Fâsık imamın arkasında namaz: 3, 538.

Fâsık olan hayvanlar: 17, 424.

Hız. Fatıma (r. anha): 12, 406-407.

Hız. Fatıma ve Hız. Ali'nin düğünü: 17, 200.

Hız. Fatıma'nın Hız. Ebu Bekr'e küsüş sebebi: 5, 449-50.

Hız. Fatıma'nın Hız. Ebu Bekr'den miras talebi: 5, 448.

Hız. Fatıma'nın tesettüre riayeti: 12, 407.

Fâtır Sûresi: 3, 91.

Fatıma bintü Kays: 11, 359-60.

Fatihatsız namaz noksandır: 16, 618.

Fazilet kimde olsa örnek durur: 9, 313.

el-Fazilet: 7, 455.

Fechu'r-Revâ: 12, 512.

Fedek hususunda Hız. Ali ve Abbas'ın anlaşmaları: 4, 137.

Fedek hakkında Hız. Ali'nin siyaseti: 5, 450-51.

Fen ve tekniğin gayr-İmüslimlerden alınması. 8, 311.

Ferâ ve Atire: 10, 507-509; 17, 415.

FERAİZ BÖLÜMÜ: 13, 111; 17, 357.

Feraiz (varislerin pay hakları) ilmine teşvik: 17, 357.

Feraizin ahkamı ve varisler: 13, 125.

Ümmetten çekilip alınacak ilk ilim feraizdir: 17, 357.

Feraset; alimlerimize göre nedir?: 2, 472-73.

Ferç şehvetinin kötülüğü: 16, 267.

Fetanet ve şişmanlık: 3, 114.

Fetih Sûresi: 3, 129-132.

Fetih gazvesi: 12, 33.

Fetih gazvesi ramazan ayında olmuştur: 12, 36.

Fetih Sûresi'ndeki müjdeler: 4, 105.

Resulullah (s.a.v.)'in fethedilen yerde üç gün ikamet etmesi: 4, 54.

Hiz. İsa (a.s.) ile Hiz. Muhammed (s.a.v.) arasındaki fetret dönemi ne kadardır?: 14, 59.

Fetret devri: 1, 39.

Fetvâ ile amel eden mukallide sorumluluk yoktur: 16, 37.

Nefsin fetvası müftinin fetvasına tercih edilir mi?: 9, 221.

Resulullah (s.a.v.)'in bilmeden fetva verenlere bedduâsı: 10, 265.

Fevat, ihsar ve fidye: 5, 39-61.

Resulullah (s.a.v.)'tan sonra Fey'in nereye harcanacağı: 4, 69.

Fey taksimi: 4, 146.

FEZAIL BÖLÜMÜ: 12, 149-54.

Bazı peygamberlerin fazileti: 12, 155.

Faziletçe eşitlik halinde, yaşlı olana öncelik tanınır: 14, 12.

Fezare gazvesi: 11, 487.

Fezâne gazvesi: 11, 487.

Hangi durumda savaştan kaçan firaridir: 4, 28.

Firavun'un öldürdüğü Müslüman aile: 17, 562.

Firavun'un suda boğulurken iman edip etmediği: 2, 458-60.

FİTNELER, HELVALAR VE İHTİLAFLAR BÖLÜMÜ: 13, 165; 17, 535.

Fitne bir kere çıktı mı sonu gelmez: 13, 258-59.

Fitnede gençler rol oynar: 13, 270-71.

Fitnede herkese ferdi olarak terettüp edecek vazifeler: 13, 186.

Fitnede müdafa- nefis: 13, 197-98.

Fitnede sabır: 13, 186.

Fitnede sahabenin tutumu: 13, 328.

Fitneden kimler salim olabilir: 17, 549.

Fitne, fikrî gruplaşmadır: 13, 260.

Fitne hadislerini sahabeler çıkarmadı: 13, 328-29-30.

Fitne hususunda İslâm'ın fetvası: 13, 250.

Fitne-irşad münasebeti: 1, 237.

- Fitne-isyan: 5, 147.
- Fitnenin çeşitleri: 13, 205-206.
- Fitne Hz. Osman (r.a.)'ın hilafetiyle başladı: 17, 152.
- Fitne patlak verince yapılacak tavsiye: 13, 177-178.
- Fitne sebebiyle zaman fenalaşması: 17, 562.
- Fitnenin geldiği cihet ve fitnelerin çıktığı kimseler: 13, 281-82-83.
- Fitnenin girmediği ev kalmaz: 13, 274-75.
- Fitnenin vasıfları: 13, 255-56.
- Fitne sırasında Müslümanların takip edeceği siyaset: 13, 184.
- Fitne yavaş gelişir: 13, 256-57.
- Fitne zamanında cimrilik artar, asiller öldürülür, meydan adillere kalır: 13, 269.
- Fitneye karışmanın yasak olması: 13, 181-82.
- Fitneye karışan sahâbeler: 13, 335-36.
- Fitneyi ihbar: 13, 172.
- Fitne zamanında dilini tutmak: 13, 201-202.
- Fitne zamanında din lafta kalır: 13, 264-65.
- Fitne zamanında eve çekilmek, dağa çekilmek: 13, 189-90-91.
- Fitne zamanında herkes kendi görüşünü beğenir, cehalet artar ve şaşkınlık olur: 13, 262-63.
- Fitne zamanında irtidat artar: 13, 267-68.
- Fitne zamanında kerahet: 13, 202.
- Fitne zamanı katli vak'aları artar: 13, 271-72.
- Fitne zamanında kişinin kendiyle meşgul olması, başkasının sapıklığı ona zarar vermemesi: 13, 178.
- Fitne zamanında öldürmektense ölmeyi tercih etmek: 13, 194-95.
- Fitne zamanında ölüm aranır, ganimet (devlet malı) helal addedilir: 13, 274.
- Fitne zamanında silah edinmemek: 13, 203-204.
- Fitne zamanında terk-i diyâr etmek: 13, 191-92.
- Fitne zamanında yalan artar: 13, 260.
- Fitne zamanında zenginlik artar: 13, 268-69.
- Fitnecileri yalnız bırakmak: 13, 188-89.
- Demirbaş fitne: 13, 206.
- Dört büyük fitne: 13, 230.
- İctimaî kargaşa olarak fitne: 13, 168-69.
- İsmen zikredilen fitneler: 13, 209-210.
- İsmen zikredilmeyen fitneler: 13, 229.

- Kıyamete kadar hakim olacak fitne: 13, 237.
 Medine'ye fitnenin çokca yağması: 13, 238.
 Sahâbe ve fitne hareketleri: 13, 327-28.
 Sahâbe ve Tabiîn arasında çıkan kavga ve ihtilaf: 13, 291-92-93.
 Zamanla vukua gelecek fitne ve hevalardan zikredilenler: 13, 205-206-207
 Fiyat kızıştırmaya dair: 1, 487.
 Fiyat söylerken yüksek değil satmak istenilen fiyat söylemelidir: 17, 256.
 Fıtır sadakası: 6, 421-23.
 Fıtır sadakası dört şeyden verilebilir: 6, 424.
 Fıtır sadakası hangi şeylerden verilir?: 6, 421-22.
 Fıtır sadakası ailenin her ferdi için vaciptir: 6, 423.
 Fıtır sadakası Müslüman olan herkesin üzerine farzdır: 6, 421.
 Fıtır sadakası ne zaman verilir?: 6, 422-23.
 Çocuğun fıtır sadakasını ailesi öder: 6, 423.
 Fıtır sadakasının miktarı: 6, 422-23.
 Fitrat nedir?: 7, 33.
 Fitrattan olan şeyler: 7, 35.
 Fitri duygularının yönlendirilmesi: 9, 331-32.
 İnsan fıtratı ve mahiyeti hakkında bilgiler: 13, 422-23.
 İnsan fıtratında olan beş şey: 7, 33.
 İnsanın fıtratında olan diğer şeyler: 7, 36.
 İnsanın fıtratında olan yaptığı işler: 7, 20.
 Fıde, fevar ve ihsar: 5, 61.
 Fıdyenin verileceği yer: 5, 45-46.
 Fıde olarak ödenecek sadakanın cinsi ve miktarı: 5, 46.
 İsrailoğullarında fuhuş evleri vardı: 14, 44.
 Fahişenin mehri yoktur: 14, 331.
 Furat İbni Hayyan: 13, 485.

G

- Gadab: "Ötke"ye bakınız.
 el-Gâbe: 8, 312.
 Gadr: "Vefasızlık"a da bakınız.

GADR (VEFASIZLIK) BÖLÜMÜ: 12, 143.

- Kıyamet günü vefasızların durumu: 12, 143.

- Milletin devlete karşı yaptığı vefasızlık: 12, 145.
- Gaflet: 6, 116.
- Galinos: 10, 524-25.
- Ganimetler ve fey: 4, 105.
- Ganimet içinde bulunan Müslüman malları, ganimete mi dahil yoksa sahibine mi iade edilir: 4, 165.
- Ganimet malını yağmalama lâşe yemek gibidir: 4, 159.
- Ganimet malları: 2, 383-84.
- Ganimet payını almakta sabırsızlık gösteren Bedeviler: 7, 81.
- Ganimetten çalanın dünyevi cezası: 4, 157.
- Ganimet dağıtımı hususunda imam muhayyerdir: 7, 82.
- Hz. Ali'nin (r.a.) ganimetten aldığı cariye ile o gün temasta bulunması: 12, 85.
- Hz. Ali'nin ganimet taksiminde görevlendirilmesi: 12, 85.
- Bazan Resulullah (s.a.v.)'ın Mûellefe-i Kuluba ganimetten fazla pay vermesi: 4, 122.
- Diğer ümmetlere helal olmayan ganimetten Ümmet-i Muhammed (s.a.v.)'e helal olması: 4, 149.
- Komutanın ganimetten ayrı olarak askere verdiği hediye miktarı: 4, 120.
- Kureyşin meşhurlarına verilen savaş ganimetleri: 12, 71.
- Resulullah (s.a.v.)'tan sonra O'nun ganimetten alacağı pay kimlere verilir: 4, 67.
- Resulullah (s.a.v.) ganimetten çalanın cenaze namazını kıldırılmazdı: 4, 156.
- Ganimetten çalan kimsenin dünyevî ve uhrevî cezası: 4, 152.
- Ganimetten çalan kimsenin tevbe etmesi mümkün müdür?: 4, 155.
- Ganimetten pay alan Zevî'l-Kurba kimdir?: 4, 130.
- İslâm'a ısındırmak için kafire savaş ganimetinden pay vermesi: 11, 377.
- Sağlığında Zevî'l-Kurba'ya ganimeti dağıtmakla Hz. Ali'yi görevlendirmesi: 4, 135.
- Taksim edilmeden önce temellük edilemez: 1, 469.
- Taksim edilmeyen ganimet malından satmamak: 11, 355.
- Zahmetsiz ganimet: 9, 123.
- Garânîk hadisesi: 8, 215-19.
- Gars kuyusu: 7, 221.
- GASB BÖLÜMÜ: 12, 113.**
- Gasbın azı da çoğu da haramdır: 12, 114.
- Arazi gasbı büyük günahlardandır: 12, 115.
- Haksız yere mal gasbbedenin kıyametteki cezası: 12, 113.

Sahibinin izni olmadan bir arazide kuyu açılmaz: 12, 116.

Gavres İbnu'l-Haris: 8, 411.

Gayb âlemi: 14, 154-55.

Gayba muttali olabilenler: 3, 47-48.

Gaib üzere hüküm vermek: 14, 318.

Bediüzzaman'a göre, âlem-i gayb: 14, 155.

Gayr-ı müslime teşmî: 9, 431.

Gayr-ı müslimin selamı alınır: 17, 492.

Gayr-ı müslimlerle anlaşma şartı: 4, 81.

Gayr-ı müslimlerin işinde çalışmak: 6, 510.

Gazaya katılmanın veya temenni etmenin ehemmiyeti. 3, 541.

Dünyalık ve ahiret için yapılan gazanın vasıfları: 3, 552.

Gaziye techiz etmenin fazileti: 17, 363.

Ganimet ve zaferle dönen gazi ile meşakkat çeken gazinin eciri: 4, 45.

GAZVELER BÖLÜMÜ: 11, 391.

Gazve ve kıtal ahkâmı: 4, 13.

Gazve ganimetlerinden olan fey' hakkındaki ulemanın görüşleri: 3, 196-201.

Gazvelerde ensar ve muhacirlerin sancaklarının ayrı ayrı olması: 11, 49.

Gazvelerden elde edilen gelirlerin statüsü ve istifade etme imkanı bunlar: 3, 196-201.

Gazveler sonucu Hz. Peygamber (s.a.v.)'e kalan ganimetler: 3, 195-98.

İbnu Abbas Necdî İbnu Amir tarafından sorulan Gazve hakkındaki bîhaslet: 4, 30.

İlk gazvedeki Müslüman ordunun ve küffar ordusunun sayısı: 11, 392-93.

Küffar ile gazvenin yapılmasının izni: 11, 391.

Kürz İbnu Cabir'i takib gazvesi: 11, 393.

Resulullah (s.a.v.)'in gazveye çıkarılan âmâ olan Ümmî Mektumu ve bırakması: 5, 385-86.

Resulullah (s.a.v.)'in Medine'de gerçekleştirdiği ilk gazve: 11, 392.

Resulullah (s.a.v.)'in bizzat iştirak ettiği gazveler ve sayısı: 11, 393.

Benî Nâdir gazvesi: 11, 427.

Buvat gazvesi: 11, 393.

Ebva gazvesi: 11, 393.

Hendek gazvesi: 11, 489.

Hudeybiye gazvesi. 11, 514; 4, 106.

Hüneyn gazvesi: 11, 330-353-377.

- Mute gazvesi: 12, 27.
Recî gazvesi: 11, 477.
Uhud gazvesi: 2, 262-63; 11, 462-470.
Veddan gazvesi: 11, 392.
Zâtu's-Salâsil gazvesi: 12, 88.
Zâtu'r-Rika' gazvesi: 11, 510.
Zü'l-Halasa gazvesi: 12, 85.
Zül'l-Uşeyre gazvesi: 11, 393.
Gece ibadeti ve tesbihi: 3, 343-45.
Gece ibadetlerini uyuklu olarak yapmaktan kaçınmak ve bunun mahzuru: 3, 340.
Gece kaç rekat teheccüt: 17, 79.
Geceleyin yatarken lambaları söndürmek: 7, 219.
Gece namazı: 8, 469. Bak: Namaz.
Gece namazı kılmanın fazileti: 12, 357.
Gece namazında kıraat: 17, 78.
Gece namazlarında kıraatin ister gizli ister açıktan yapılabileceği: 3, 331-32.
Gecenin en eldal vakti: 17, 79.
Geceyi ihya etmek nasıl olur? 8, 471.
Mütad olarak geceleyin namaz kılan kimse uyuya kalırsa, Allah ona aynı sevabını verir: 8, 485-86.
Geceleyin köpeklerin havlaması merkeplerin anırmasında ne yapılması gerektiği: 16, 393.
Geceleyin ortalık sükunete erdiği zaman dışarı çıkmayı azaltmak: 16, 385.
Gece ve taksimatı: Bak Zaman: 16, 130.
Miracdan önce gece namazı: Bak: Namaz.
Resulullah'ın geceyi kullanma şekli: 17, 80.
Resulullah'ın gece namazı kılması ve bunun ümmetine farz olmasından korktuğu için yaptığı davranış: 8, 312-13; Bak: Namaz.
Gece namazının fazileti: 8, 469.
Resulullah (s.a.v.)'ın gece namazı kaç rekattı? 8, 489-90.
Geçmiş: "Eski"ye de bak.
Geçmiş hadiselerden ibret almak: 14, 56.
Geçmiş ümmetlere ibret nazarıyla bakıp ders almak: 12, 189.
Geçmiş ümmetlerden ibret almak: 6, 263.
Deniz ticareti ve gemiye binmek caizdir: 13, 513.

Gemiyle yolculuk: 7, 121.

Gençlik (Sebâbet): 16, 488.

Gerçek mümin: 17, 539.

Gerçeklerin istismarı: 13, 261-262.

Gerdek: 9, 521.

Gerdeğin müstehab vakti: 17, 220.

Gıda: "Yiyecek" maddesine de bakınız.

Kişinin aldığı gıda ona maddî ve mânevî bir kısım te'sirlerde bulunma tadır: 2, 363-64.

Kafirlerin cehennemde yiyecekleri: 3, 124.

Resulullah (s.a.v.) elenmiş undan yapılmış beyaz ekmek yememiştir: 17, 437.

Resulullah'ın günlük yiyeceği: Hurma ve su: 6, 507.

Resulullah en çok hayvanın budunu yemeyi severdi: 10, 484.

Resulullah ve ashabının yediği yemekler: 10, 475-487.

Yabancıların yemeği: 10, 463-468.

GIYBET VE NEMİNE (SÖZLEŞME) BÖLÜMÜ: 12, 117.

Gıybet: 12, 117.

Gıybet ve söz taşıma hakkında umumî açıklama: 12, 117.

Gıybet ayetinin (Hucurat 12) Bediüzzaman Hazretleri'ne göre tefsiri: 12, 119.

Gıybet edene nasıl mukabele etmeli?: 12, 120-21.

Gıybet edenlerin ahiretteki durumları: 12, 123.

Gıybet hakkında (Hucurat Sûresi'nin) açıklamaları: 12, 118.

Günahkarın günahını zikretmek maksadıyla söylemek gıybet olmaz: 11, 247.

Gıybet eden veya gıybeti dinleyen kişinin yapacağı şey: 12, 120.

Gıybetin caiz olduğu yerler: 12, 120.

Gıybetin ırkçılıkla münasebeti: 12, 117-18.

Gıybetin ta'rif edildiği hadis: 12, 121-22.

Gıybeti yasaklayan ayetler: 12, 117.

Gıybetle ilgili ayetin açıklaması: 12, 118.

Gıybet ne kadar pis bir şeydir?: 12, 122.

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'ne göre gıybet: 12, 118-19.

Cemaatlerin birbirlerinin gıybetini yapması: 12, 124.

İslâm'ın gıybeti böyle çok kötölemesinin sebebi: 12, 123-24.

İşlenen günahlar açığa çıkarılmamalı, anlatılmamalı: 12, 126.

Kendisine dedikodu yapılan kimsenin yapacağı şey: 12, 128.

Laf getirip götürme: 12, 127-128.

Mazlumun zalimi şikayeti gıybet değildir: 7, 245.

Mücahir fasık hakkında gıybet etmek: 12, 126.

Mü'min hakkında gıybet edildiği zaman mani olmak: 12, 125.

Ömer b. Abdülaziz'in (r.a.) laf getirip götürüne karşı aldığı tedbir: 12, 128.

Giyecek: Bak: Elbise, libas, kıyafet.

Elbisenin eteğine ipekli takma yasağı: 7, 48.

Erkeğin sarı renkli elbise giymemesi: 7, 52-53.

Gömleğin yen'i ne kadar uzun olmalı: 17, 477.

İpek giymek: 6, 533.

İpekli elbise giymeme ve ipekli eşya kullanmama: 7, 52-53-54-55.

İslâm'da giyinmenin ölçüsü: 6, 497-98.

İslâm'da moda var mıdır?: 6, 497-98.

Kenarı ipekle dikilmiş elbise giymemek: 7, 55.

Kırmızı renkli şeyler giymek: 7, 57.

Mütevazı giyinmek imandandır: 6, 497-98.

Resulullah'ın giydiği gömlek modeli: 17, 477.

Gök küresi, Kürsü ve Arş: 5, 331-34.

Gölgenin mânâsı: 7, 437.

Gömlek: 17, 477; "Giyecek"e de bakınız.

Göz tedavisinde tavsiye edilen bir bitki: 11, 18-23.

Göz yaşarmasına karşı dua: 17, 467.

Gözyaşı dökülecek yer: 17, 388.

Göze fayda veren şey: 17, 463.

Göze şifalı şey: 17, 456.

Göz zanîdir: 7, 31.

Gulül: "Devlet malından çalmak"a da bakınız.

Gulül (Ganimetten çalma): 6, 437; 16, 271-72; 17, 375.

Gurbette ölen şehit midir?: 17, 147.

Gusül hakkında: 10, 271.

Gusl ederken örtünmek: 10, 295.

Gusülde avret yerlerinin yıkanmasından sonra elin toprağa vurulması: 9, 248-49.

Guslden sonra namaz abdestinin icab edip etmeyeceği: 9, 252.

Gusl etmeyi gerekli kılan hallerden mübaşeretle inzal gerekli midir?: 10,

272-75.

Cenabetten gusül: 10, 272-307.

Erkek kadının dört uzvunun arasına çöktüğünde gusl vacip olur: 10, 272.

Gusl eden kadınların saçlarının örgüsü: 10, 289-90.

Gusül sırasında perde: 16, 579.

İçine çeşitli losyon veya temizlik maddeleri karıştırılmış suyla guslün gerçekleşip gerçekleşmeyeceği: 10, 298-99.

İhtilam olup yaşlık gördüğünde veya görmediğinde guslün icabı: 10, 277.

Kadın ve erkeğin beraber gusletmeleri: 10, 292.

Karı ve kocanın birbirlerinin artığı suyla gusül etmeleri: 10, 292.

Müslüman olunca gusül: 10, 333-335.

Müşrikken gusl, abdest ve teyemmüm eden kişi Müslüman olunca bunları yenilemesi gerekir mi?: 10, 334.

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in gusl ederken kullandığı su miktarı: 10, 292-93.

Resulullah (s.a.v.) guslün teferruatında teşeddüd göstermesi: 10, 288-89.

Resulullah (s.a.v.) dört şeyden dolayı gusl ederdi: 10, 330.

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in haftada bir yıkanmayı tavsiyesi: 10, 324.

Resulullah'ın tek bir gusülle bütün hanımlarını dolaşması nasıldır?: 10, 290.

Sünnete uygun şekilde gusül: 10, 285-287.

Gûta: 13, 27.

Gerçek zaaf, gerçek güç: 13, 227.

Gül suyu ve hurma suyu ile abdest alınır mı?: 16, 546.

Gülme

Resulullah (s.a.v.)'i bir yıl güldüren hadise: 7, 145; 17, 220.

Resulullah (s.a.v.)'i kaçmak: 16, 433.

Göz değmesi: "Nazar" ve "Tıbba"a da bakınız: 17, 30.

Gözlerin haramdan korunması: 7, 31-32.

İnsanları güldürmek için yalan söylemek: 14, 364-65

Gümüş kaptan içme: 17, 451.

Gümüş ve gümüş kapların kullanılması: 13, 162.

Günah: 5, 309.

Günah çok olsa bile tövbeyi bırakmamak: 17, 627.

Günahı alenî işleyen ve sonra anlatan: 16, 367.

Günahları döken kelimeler: 17, 511.

Günahları hatırlamak: 17, 625.

- Günahların kaydı gecenin üçte ikisi geçinceye kadar kaydırılır: 17, 81.
Günahlar rızkı kaldırır mı?: 16, 328.
Günahların örtülüp sevapların arttığı şeyler: 17, 610-611.
Günahları temizleyen hastalık: 17, 460.
Her günah kalbe düşen kara bir noktadır: 3, 266-67.
İnsanların büyük-küçük günah işlemelerine göre kısımları: 7, 332-333.
Kişi, gizli günahlarını başkalarına açmasın: 14, 190.
Resulullah'ın geçmiş ve gelecek günahları affedilmiştir: 17, 101.
Gündüz ve taksimat: 16, 130. Bak: Zaman.
Güneş nereye gidiyor ve ibadeti nasıldır?: 14, 129; 5, 354-55.
Güneşin Allah'a duâsı: 17, 638.
Güneşin Batı'dan doğması: 14, 125-26.
Güneşin Batı'dan doğmasının Bediüzzaman'a göre açıklaması: 14, 125-26.
Güneşin Batı'dan doğmasıyla kıyametin kopması arasındaki zaman: 14, 126-29.
Güneşin doğuş ve batışı Hz. Peygamber ve ashabı hatırına değiştirilmiştir: 4, 148.
Güneşin hareketi ve buna delalet eden ayeti kerime (Ya-sin, 38): 3, 97-99.
Güneş şeytanın iki boynuzu arasında doğar: 7, 391.
Güneşe tapanlar şeytana tapıyorlar: 7, 391-392.
Güneş ve Ay kimsenin ölümü veya hayatı için tutulmaz: 8, 540.
Güreş: "Spor"a bakınız.
Günün ilk vakitleri bereketlidir: 17, 260.
Pazartesi-perşembe gününün mânâ ve ehemmiyet: 9, 119-120.
Resulullah (s.a.v.)'a göre günler arasında fark yoktur: 9, 124.
Güvercinle oynamak: 7, 152.
Güzel ahlak: "Ahlak" ve "Edeb" kelimelerine de bakınız.
Güzel ahlakın fazileti: 16, 266.
Güzel ahlakla ilgili Kur'an ayeti: 2, 381-82.
Güzel ahlakta en fazla en yakınlarımıza karşı hassas olmalıyız: 5, 305-06.
Güzellik kadından gidicidir: 17, 136.
Güzellik mefhumu: 6, 214.

H

- Habbâb İbnu'l-Eret: 2, 50; 2, 524-26, 3, 461.
Habbâb (r.a.)'ın fazileti: 16, 496.

Haber-i Vahidle ahabın amel etmesi: 4, 263.

Habeşliler ve Türklerle ilgili bir hadis: 12, 469, Bak: Türkler ve Habeşliler

Habeşlilerin Kâbe'yi sökmeleri: 12, 532-33.

Habeşistan'dan dönenlerin Hayber ganimetlerinden pay aldıkları: 4, 114.

Habib İbnu Mesleme: 13, 309.

Habibû'n-Neccar ve kabilesini irşadı: 3, 96.

Hacamat nedir? Nasıl yapılır?: 11, 45-46; 17, 460.

Hacamatı hangi gün ve ayda yaptırmalı: 17, 461-62.

Hacamat hangi halde olmalı: 11, 64-65.

Hacamat veya fasd yoluyla kan aldırmanın bugünkü tıbdaki yeri: 11, 47.

Hacamat yapan kimsenin bu iş karşısında ücret alması caiz midir?: 11, 66-67

Hacamat yapanın kesbindeki kerahat: 14, 343.

Hacamat yaptırma ameliyesi ve hacamatın faydaları: 11, 51.

Haccam'ın kesbi: 14, 328.

Haccamın (Hacamat yapan kimsenin) ücreti ne kadardır?: 11, 67.

Kan vermek hacamatın yerine geçer mi?: 11, 66.

Hacamat yerlerinin hastalıklara göre tesbiti: 11, 60.

Miraçta meleklerin Resulullah'a ısrarla hacamatı tavsiye etmeleri: 11, 67

Oruçlu iken hacamat olmak caiz midir?: 11, 61.

Resulullah'ın hacamat olmada zaman seçimi: 11, 61-62.

Resulullah'ın hacamat usulü ve bunun diğer hastalıkların tedavisine tesiri: 11, 59

Resulullah'ın hacamat yaptırdığı bazı organları. 11, 60.

Salı günü hacamat olmanın mahzuru veya faydası: 11, 68.

Yaşlılıkta hacamat olmanın mahzuru: 11, 67.

Zamanımız tıbbına göre hacamat: 11, 46-48.

HACC UMRE BÖLÜMÜ: 17, 381; 4, 193.

Hacc Sûresi: 2, 528.

Hacca gitmede acele etmek: 17, 381.

Yaya olarak hacc yapmak: 17, 406.

Hacca gitmek için kadına mahrem şart mıdır?: 7, 108-109.

Hacc esnasında hayız olan kadının hali: 4, 339.

Hacc etmeye nezredip de yapamadan ölenin durumu: E, 79.

Haccın farz kılınması: 17, 381; 4, 211.

Haccın feshi: 17, 391; 4, 351.

Haccı umreye çevirmek: 17, 391; 4, 327.

Hacca iki defa niyet eden kimsenin durumu: 4, 352.

Hacc kendine farz olan acele davranmalı: 4, 218.

Haccı ilgili müteferrik hükümler: 5, 81-113.

Haccı ilgili nezir: 15, 570.

Hacc mevsimi: 4, 224.

Hacc sırasında hutbe verilmesi gereken yerler ve zamanı hususunda alimlerin ihtilafı: 5, 89-90.

Hacca ve Telbiyeye Resulullah (s.a.v.) nerede başladı: 4, 291.

Hacc ve umreyi beraber yapana bir kere sa'y yeterli mi?: 4, 201.

Hacc ve umreyi peşpeşe yapmak: 17, 382.

Haccda kurban kesmek mutlak vecibe midir?: 4, 209.

Borçlu olan önce borcunu mu öder hacc mı yapar?: 5, 110.

Çocuğun haccı: 5, 93-95.

Haccda niyabet: 5, 75-80.

Hangi hacc ve hacı daha makbuldür: 5, 109.

İslâm'da hacc yapmamak yoktur: 4, 207.

Resulullah'ın hacc ve umresi: 5, 115-125.

Resulullah veda haccından sonra zevcelerine haccetmeyi yasakladı mı?: 5, 106-108.

Muhassaba inmek haccın menasikinden midir?: 5, 66-67.

Hacc ve umrenin fazileti: 17, 382; 4, 199.

Haccın duâsındaki fazilet: 17, 382.

Hacc cihaddır: 17, 391.

Hacılar ve umre yapanlar Allah'ın elçileridir: 17, 382-383.

Bediüzzaman'a göre haccın ihmal edilmesinin zararı ve sonucu: 4, 197.

İmkânı olup da hacca gitmeyi bekleyen tehlike: 4, 217.

Küçüğün, büyüğün, zayıfın ve kadının cihadı hacc ve umredir: 4, 210.

Resulullah (s.a.v.)'ın hacılara su vermeye teşviki: 5, 125.

Haccın çeşitleri ifrad, kıran, temettü: 4, 309.

Resulullah (s.a.v.) haccını ne çeşit hacc ile yaptı: 4, 325.

Resulullah (s.a.v.) haccını hacc-ı kıran olarak yapmıştır: 4, 315.

Haccın efdal olanı hangisidir?: 4, 209.

Haccı ifrad: 17, 390; 4, 311.

Haccı kıran: 17, 390; 4, 315.

Hacc-ı kıranın yasaklandığını belirten Hz. Muaviye'nin rivayeti ve işin aslı: 4, 312.

Abdullah İbnu Zübeyr de Resulullah (s.a.v.)'ın kıran haccı için bir tavaf bir sa'y yaptığını söyler: 4, 321.

Hiz. Osman'ın hacc-ı kiranı yasaklaması ve Hiz. Ali'nin ona muhalefeti: 4, 318.

Hiz. Ömer de hacc-ı kirana cevaz vermiştir: 4, 317.

Hacc-ı temettu ve haccın feshi: 4, 323.

Hacc'da temettu veya mu'ta: 4, 338.

Hiz. Muaviye'nin hacc-ı temettu'yu ilk tahrimi olarak yasaklaması: 4, 324.

Hiz. Osman'ın hacc-ı temettuyu yasaklaması ve Hiz. Ali'nin muhalefeti: 4, 323.

Hiz. Ömer'in haccı temettuyu tecvîz etmemesinin mahiyeti: 4, 346.

Temettu haccı'nda kurban kesemiyen orucu ne zaman tutar? 4, 332.

Haccda niyabet (vekillik) ve şartları: 17, 384; 5, 75.

Niyabeten hacc yapılan kimse sıhhatine kavuşursa: 5, 77.

Niyabeten hacc yapabilme izni ne zamandır?: 5, 77.

Niyabet haccını kadın yapabilir mi?: 5, 76-78.

Adına niyabeten hacc yapılan kimse hacc borcundan kurtulur mu?: 5, 76.

Kendi adına hacc yapmamış kimse vekâleten başka birinin adına hacc yapabilir mi?: 5, 80.

Harem-i Şerîf'e giriş, konaklama ve çıkış âdabı: 17, 387; 5, 63-74.

Mekke'ye gece gelen önce vakfe yapmalıdır!: 4, 419.

Mekke'ye ihramsız girilebilir mi?: 5, 74.

Resulullah (s.a.v.) Mekke'ye girişte neden yüksekçe tercih ederdi?: 5, 64.

İbnu Ömer'in Mekke'ye giriş âdabı: 5, 65.

Harem'de savaş meselesi: 13, 521-22.

Harem bölgesinin ağaçlarının kesilmesi: 12, 525.

Mikât yerleri: 17, 384; 4, 223; "Hacc"a da bakınız.

Mikât ve ihram hakkında: 4, 221.

Mikâte olmayan kimselerin hükmü: 4, 234.

İhramdan çıkma (tahalül) şartları: 17, 386; 4, 505-515.

Bir mazeret sebebiyle ihramdan çıkan kurbanını nerede keser? 5, 48-49.

Hacc için sadece hacc aylarında ihrama girilir: 4, 227.

İhramdan çıkma vakti: 4, 508-515.

Kâbe'ye kurban hediye eden ihram giyer mi?: 5, 27-29.

Teşrik günlerinde tekbir: 5, 83-86.

Teşrik tekbirleriyle ilgili hususlarda ulemanın ihtilafları: 5, 84-86.

Arafat ve Müzdelife vakfesinin şartları: 4, 445.

Arafat'a yetişen son ne zaman haccını tamamlamış olur? 4, 459.

Arafat ve Müzdelife vakfelerinin zamanı ve hükmü: 4, 458.

Arafat ve Müzdelife'de telbiye: 4, 471.

- Beytullah'ın etrafında telbiye getirilir mi? Telbiye ne zaman bırakılır?: 4, 423.
Mukim olanlar veya umre yapanlar telbiyeyi ne zaman keserler? 4, 295.
Müzdelif: 4, 446.
Müzdelif nisbesi: 17, 395.
Müzdelif'de gecelemeenin durumu: 4, 466.
Müzdelif'de vakfe: 17, 395.
Müzdelif'nin de her yeri vakfe yeridir: 4, 462.
Mina: 4, 447.
Mina'da inşaat yasağı: 5, 105.
Mina'da yapılacak işlerde takdim te'hir olabilir mi?: 4, 508.
Mina'da hutbe: 5, 87-91.
Mina'da kılınan vakit namazları: 4, 456.
Mina'da sorulan sorulara cevap vermesi: 17, 396.
Mina'da yapılan amellerin sıra ile olup olmaması: 17, 396-97.
Mina'nın her yeri kurban kesme yeridir: 4, 461.
Mina'ya çıkma: 17, 392.
Mina'yı terk etme zamanı: 4, 461.
Resulullah'ın Mina'da verdiği hutbelerle ilgili hususlar: 5, 88-89.
Hacc için kurban edilebilecek hayvanlar: 4, 330.
Hacc'ı esnasında Resulullah'ın kestiği kurbanlar: 4, 349.
Şeytan taşlama: 4, 479-98.
Taşlamanın vakti: 4, 489-92.
Taş atma mahalleri ve ne zaman ne kadar taş atılacağı?: 4, 481.
Taşlama yerlerinin coğrafi vaziyeti: 4, 482.
Binerek veya yürüyerek taşlamak: 4, 493-96.
Cemrelerde taşları atma usulü ve söylenecek şeyler: 4, 484-85.
Cemrelere atılan taşların adedi: 4, 484.
Cemrelere atılan taşların ne olduğu: 4, 498.
Cemretu'l-Akabe ile diğer iki cemre arasındaki fark: 4, 484.
Remyin (taşlama) keyfiyeti (Nasıl yapıldığı): 4, 483-87.
Resulullah (s.a.v.)'in şeytanı taşlamada çobanlara tanıdığı ruhsat: 4, 491-92.
Özürlü olarak taşlamayı yapamayan kimsenin durumu: 4, 489.
Zayıflar ve kadınların şeytan taşlamaya erken gitmeleri: 4, 466.
Taşlama yerlerinde edebe ve âdaba uygun olmayan hareketlerden kaçınmak: 4, 486-87.

Başın tıraş edilmesi: 1, 316.

Halk ve taksîr: 4, 499-504.

Taksîr tıraşın yerini tutar mı?: 4, 503-504.

Resulüllah'ın saçlarını ihramdan çıkmak için kesmesi ve halka dağıtması ile ilgili hükümler: 4, 500.

Beytullah'ı Arapların çıplak olarak tavaf etmeleri: 2, 368.

Tavaf esnasında kendini yeddiren adama karşı Peygamber (s.a.v.)'in tutumu: 4, 417.

Remel'in hükmü: 4, 362.

Hiz. Ömer'in remel hususundaki görüşü: 4, 370.

İbnu Abbas'ın remel hususunda birkaç noktaya getirdiği tavzih: 4, 364.

Haceru'l-Esved'i istîlam: 14, 33; 17, 388.

Haceru'l-Esved'i bastonla istîlam: 4, 397.

Haceru'l-Esved'in mânâ ve ehemmiyeti: 17, 388-89.

Haceru'l-Esved'de sıkışıklık varsa nasıl davranılır?: 4, 381.

İbni Ömer'in her halukârda Haceru'l-Esved'i öpme ısrarı ve ulemanın mûlahazası: 4, 379.

İbni Ömer diğer sahabeden çok Haceru'l-Esved'i öpmek için ısrarlıydı: 4, 383.

Hiz. Ömer'in Haceru'l-Esved karşısındaki tutumu ve ulemanın bazı yorumu: 4, 373.

Resulüllah (s.a.v.) her şartta her iki rûknüde öperdi: 4, 379.

Resulüllah (s.a.v.) neden sadece Kâbe'nin iki rûknünü öpmüştür: 4, 376.

Safa ve Merve arasındaki duâ adabı: 5, 73.

Hastalık ve eza sebebiyle mahsur kalanlar: 5, 43-49.

Sakatlanma sebebiyle hac yapamayanların durumu: 5, 47.

Düşman tarafından mani olunan kimse: 5, 51-54.

Şartlı hacc: 5, 97-98.

Müddette yanılanlar veya yolu kaybedenler: 5, 55-57.

Hiz. Ömer'in cüzzamlı birini haccdan menetmesi: 4, 418.

Haccâc: 13, 316-317.

Haccacın namaz vakitlerinde yaptığı değişikliğe imâen Hiz. Enes'in sözü: 1, 191.

Haccac-ı Zalimin Mekke'yi muhasarası: 4, 321.

Hiz. Hacer 3, 436.

Hacet Namazı: Bak: Namaz: 17, 83; 9, 35.

Hacet namazı kılmak sünnettir: 9, 35-36.

Hacet namazının kılınışı: 9, 35.

Hacet namazından sonra okunacak duâ: 17, 83.

Haddler: "Mücrim" bahsine bakınız.

HUDUD BÖLÜMÜ: 17, 327; 5, 127-261.

Hadd, Ta'zir, Te'dib: 4, 37.

Hadlerin tatbiki: 17, 327.

Hadd cezasında kimseye şefaât ve iltimas olmaz: 17, 329-30; 5, 215-16.

Had cezası uygularken acımamak, merhamet etmemek: 6, 278.

Had cezasına dayanamayanın cezalandırılma şekli: 17, 332.

Had cezasını devlet reisi affedebilir mi?: 7, 334.

Had cezalarının faydası: 17, 328.

Had cezalarının yerine getirilmesinin ehemmiyeti: 17, 327.

Hadd cürmü işleyenin dünya ve ahiretteki durumu: 5, 256.

Hadd suçunu itiraf ve tövbe eden kimseye takınılacak tavır: 7, 333-336.

Hadd cezasını gerektiren suçlar: 7, 264.

Hadd için şefaât, Peygamber (s.a.v.)'in ötkelenmesi: 17, 330.

Hadd ve kısas cezaları: 5, 130-31.

Hastalara (nifas gibi) iyileşinceye kadar hadd tatbik edilmez: 5, 169.

Çok ağır hastaya nasıl hadd uygulanır?: 17, 332; 5, 254-55.

Hadd tatbik şeklindeki bir farklılık: 17, 332.

Hadd, şüphede düşer: 17, 328-29.

Yaşlı ve hastaya hadd vurulur: 17, 331.

Hadd-i sirkat (Hırsızlık haddi): 5, 209-227.

Hadd-i sirkat sefer esnasında tatbik edilir mi?: 5, 226-27.

Hadd'den sonra mal, hırsız da bulunmamışsa tazmin ettirilir mi?: 5, 225.

Haddü'l-Hamr: 5, 229.

Hadd-i zina: 5, 160.

Hadden kurtulması için mücrime telkin?: 5, 214.

Hadd'lerde Peygamber (s.a.v.)'in hassasiyeti: 17, 330.

Haddlerde şefaât ve müsamaha hakkında: 5, 245-261.

Haddlerde şefaât resmiyete intikalden önce olur: 5, 248.

Haddlerden başka cezalara uygulanacak miktar: 5, 250-53.

Mansun olsun olmasının köleye had tatbik edilir: 5, 169.

Hudud belirirse Şu'â yok: 17, 314

Hududa giren suçlara ne zaman şefaât edilir?: 5, 246.

Rezulullah'ın hadd tatbik ettiği kimse ler: 5, 183-200.

Şüphe ârız olduğu hallerde hadd cezası düşer mi?: 16, 278.

Hadesten Taharet: Bak: Taharet: 8, 101.

Hadîd Sûresi: 8, 456.

Çocuğun hadis dinleme ve rivayet etme yaşı ve bunun makbuliyeti: 11, 262-63.

Ehl-i Sünnet ulemasının Hz. Peygamber'e yalan isnadı hususunda taviz siz tutumu: 11, 262.

Hadis dini bilgilerimize veya müşahedemize aykırı düşerse: 6, 243-44.

Hadis rivâyeti ve nakli: 11, 259-265.

Hadisin yazılması: 11, 267-270.

Hadislerin yazılmasını yasaklayan ve teşvik eden hadisler: 11, 267-270.

Hadislerde amel etmede dikkat edilecek hususlar: 11, 23.

Hadis rivayetinden çekinme: 16, 461.

Resulullah (s.a.v.)'ın hadis rivayetine teşviki: 11, 259-60.

Resulullah'ın kendisine yalan isnad etmeyi yasaklaması karşısında ashâbın hadis rivayet etmedeki tutumu: 11, 260-61.

Resulullah (s.a.v.)'ın lafzi rivayete verdiği ehemmiyet: 11, 259-60.

Resulullah (s.a.v.)'ın vefatından sonra, ashâbın hadis rivayeti hususunda hassasiyeti: 6, 121.

Selef'in anlatmasını mekruh addettiği hadisler: 11, 257.

Sonradan çıkan hadisler karşısında ictihad etmek: 6, 368.

Hafaza Melekleri: 13, 37.

Hatice Bintu Hüveylid (r. anha): 12, 397.

Hatîf okuma: 16, 425.

Haftanın günleri: 9, 119.

Haftanın her günü Allahındır: 7, 40.

İbni Hacer'in Ebu Musa el-Eş'ari'ye hakemliği sebebiyle dil uzatan Haric ve Rafizîlere verdiği cevap (Tenbih): 12, 85.

Haksız yere bir mü'mini öldürme: 14, 177.

Haksız yere kan dökmenin cezası: 14, 485.

Hâkim (Müstedrek): 14, 119.

Hâkimin hüküm vermezden önce meseleyi sulh yoluyla halletmesi: 11, 194-95.

Hâkimin hükmüyle haram helal olmaz: 6, 288.

Hakkında hayırla konuşulan cennetliktir: 17, 623.

Kişinin birinde bir hakkı olduğunda onu bizzat kendisinden talep etmes

gerekir: 16, 329.

Hak sahibi söz sahibidir: 17, 297.

Kime olursa olsun yapılan haksızlık karşısında susmak: 17, 556.

İhtilafların çözümünde Resulullah'ı hakem yapmak: 12, 215.

Hakemeyn hadisesi ve hariciler: 11, 149-150; 13, 312-313; Bak: Hariciler.

Duvarların halı ile kaplanması: 5, 505.

Halid b. Velid (r.a.)'in komutanlıkları: 12, 8-10; 12, 388.

Halid b. Velid (r.a.)'in iyi tahkik etmeden hükmetmesi: 12, 81.

Halid b. Velid (r.a.)'in Peygamber (s.a.v.)'in saçından birkaç parçayı takkesinde devamlı olarak taşıması: 12, 10.

Halid b. Velid (r.a.)'in son sözleri: 12, 10.

Halid b. Velid ve Hz. Sa'd İbni Ebi Vakkas'ın ordu kumandanlığından azlediliş sebepleri: 5, 468.

Hiz. Ömer (r.a.)'in Halid b. Velid'i komutanlıktan azledişi ve sebebi: 12, 9.

Resulullah (s.a.v.)'in Halid b. Velid'e Seyfullah labakını vermesi: 12, 9.

Halife Mervan'ın bayram hutbesini namazdan önceye alması ve uyarılması: 1, 229.

Halim olmanın fazileti: 16, 271.

Halk arasında iyi bilinmenin faydası: 13, 371.

Halk ve taksir hakkında: 4, 499-504.

Halka hayrı öğretmek: 16, 318.

Halkın dikkatini kendine çekmek: 6, 333.

Halkın rızasını Allah rızasına üstün tutana, Allah buğz eder: 16, 273.

Halktan değil Haktan kork: 17, 553.

Halûk sürme yasağı: 6, 555-56; 7, 51.

Halvet erkeğin yakınları ile olursa: 9, 468.

Hamdele: Bak: Besmele.

Hamile kadına kısas: 17, 350.

Hamilenin iddeti doğum ile biter: 17, 227.

Hâmîl-i Kur'an kimdir?: 9, 383.

Hâ-Mîm el Mü'min Sûresi: 3, 111.

Hâ-Mîm-Ayn-Sîn-Kâf Sûresi: 3, 116.

Hâ-Mîm-Dûhan Sûresi: 3, 119.

Hamrın tahrimi ve yapıldığı maddeler: 7, 231-243-244.

Hamr nedir?: 5, 229.

Hamr hakkında tıbbın en son söyledikleri: 11, 57-58.

- Hamr nelerden yapılır?: 7, 239.
- Hamrın azı da, çoğu da haramdır: 7, 243.
- Hamrın haram olduğunu açıklayan ayetin farklı yorumları: 7, 238.
- Hamrın (içkinin) haramlığı gelmeden önce onu satmak ve istifade etme: 7, 244.
- Hamr yasağından sonra herkes yanındaki içkiyi sokağa dökmüştü: 7, 24.
- Hanefîlere göre hamr: 7, 231-232.
- İslâm'ın hamr'a (içki ve uyuşturucular) bakış tarzı ve onunla mücadele metodu: 7, 263.
- Peygamber (s.a.v.)'in hamr konusunda lanetlediği on kişi: 7, 231.
- Hamam hakkında: 10, 337-39.
- Erkek ve kadınlar için hamama girmenin hükmü ve âdabı: 10, 337-39.
- Vücuda hamam otu sürmek: 17, 500.
- Hız. Hamza (r.a.): 17, 121-22.
- Hangi mü'min daha akıllıdır: 17, 629.
- Hangi mü'min daha faziletlidir?: 17, 629.
- Hanımı kocasına karşı kıskırtan bizden değildir: 16, 336.
- Hapşırma ve esneme hakkında: 9, 423-431.
- Hapşırma teşmit: 17, 494.
- Hapşırana ne zaman teşmitte bulunulur ve hükmü nedir?: 9, 427.
- Hapşıranın söylemesi gereken bazı tahmid formülleri: 9, 426-27.
- Hapşırıpta hamd edeni işitene teşmit bir vazifedir: 9, 430.
- Hapşırma sırasında dikkat edilecek edep: 9, 431.
- Allah esnemeyi sevmez hapşırmadan hoşlanır: 9, 428.
- Çok hapşırana üçten fazla teşmitte bulunmamak: 9, 427-28.
- Namazda esneme, hapşırma, uyuklama şeytandandır: 9, 428.
- Hapis ve Takîb: 13, 473.
- Resulullah hapis cezası vermiş midir?: 14, 473-74.
- Harac: 14, 340.
- Haram bölgelere gereken ehemmiyet ve bakımı: 17, 365.
- Haram aylarında oruç: 17, 168.
- Haram helâli haram kılmaz: 17, 226.
- Haram kazanç duanın kabul olmasına manidir: 14, 313.
- Haram kılınan yiyecekleri zikreden En'am Sûresi'nin 145. ayeti hususu da ulemanın görüşü: 10, 471.
- Haram olan şeylerden ilaç yapılıp yapılmaması hususu: 10 550-51.

- Haram paradan verilen sadaka kabul olmaz: 8, 101.
- Haram yiyecekler: 10, 469-473.
- Harama sebep olan emme küçüklükte olan emmedir: 15, 502.
- Harama sebep olan emmenin şartları: 16, 505.
- Haramla beslenen kişinin ibadeti makbul değildir: 14, 305-306.
- Haramlığa sebep olan süt emmenin miktarı: 16, 498.
- Ateş, haram olan bir şeyi helal kılmaz: 7, 256-57.
- Cahiliye Araplarının bazı yiyecekleri haram kılması ile İslamiyet'in haram kılması arasındaki fark: 10, 470-471.
- Kimseye helal olmayan üç şey: 8, 289-90.
- Malına haram karıştıran kimseden borç almak ve davetine icabet etmemin durumu: 14, 325.
- "Harb Hiledir": 3, 551, 11, 496.
- Harb esnasında gözcü göndermek: 12, 65.
- Harb malzemesi yerli olmalıdır: 7, 151.
- Harb esnasında elde edilen yiyecek maddeleri yenebilir mi; ganimete mi dahildir? 4, 166.
- Harbde hile caizdir: 12, 550.
- Düşmana ani baskın yapmak: 11, 512.
- Düşman ordusuna nifak, fitne sokma: 11, 495-96.
- En hayırlı askerî birliğin sayısı: 12, 74.
- En hayırlı ordunun sayısı: 12, 74.
- Komutan olarak Peygamber (s.a.v.)'in savaşa komuta etmesi, talimat vermesi: 11, 495.
- Mescide yaralıları için çadır kurulması: 11, 490.
- Müslümanların birbirleriyle savaşları: 13, 285-86-87.
- Resulullah (s.a.v.)'in başına miğfer takması: 12, 39.
- Resulullah (s.a.v.)'in çadırının korunması: 11, 495.
- Resulullah (s.a.v.)'in harbin muzafferiyeti için dua etmesi: 12, 68.
- Resulullah (s.a.v.)'in harb sanayiine teşviki: 7, 141-142.
- Resulullah'ın harb dönüşü el ve yüzünü yıkaması: 11, 490.
- Savaş anında Müslüman olduğunu söyleyen kâfirin kanı haramdır: 13, 491.
- Harem: 13, 495.
- Harem'de silah taşımak hakkında: 5, 99-101.
- Harem'de sapıtmak: 16, 329.
- Hariciler: 13, 300; 16, 500.

Hariciler: 13, 300; 16, 500.

Haricilere Hz. Ali'nin yaptığı muamele: 5, 148.

Hâris İbnu Hişâm: 2, 264.

Hârise İbnu Sûrâka (r.a.): 12, 386-87.

Harra: 8, 371; 10, 456.

Harûriler kimlerdir?: 2, 513.

Hasais: "Resulüllah" bahsine bakınız.

Resulüllah (s.a.v.)'in diğer insanlardan üstün kılındığı hususlar: 12, 195-204.

Diğer peygamberlere verilmeyip de Hz. Peygamber (s.a.v.)'e verilen bir şey: 12, 194-95-96-97-99.

Peygamber (s.a.v.)'in şeytanı Müslüman olmuştur: 12, 200.

Has'am: 12, 87.

Hz. Hasan-Hüseyin: (r.a.): 12, 311.

Hz. Hasan: 5, 472.

Hz. Hasan ile Hz. Muâviye'nin karşılaşması ve yapılan sulh: 5, 471-73.

Hz. Hasan ve Hüseyin'e Hz. Peygamber'in gösterdiği alaka: 16, 494.

Hasan ve Hüseyin (r.a.)'in faziletleri: 12, 311.

Hz. Hasan (r.a.)'in hilafetten çekilmesi: 12, 318.

Hz. Hasan (r.a.)'in vefatı: 12, 319.

"Hasbunallahu ve ni'mel vekil" cümlesi ile ilgili: 2, 268-69.

Haseb: 16, 268.

Hasebin önemi: 16, 269.

HASEDLE İLGİLİ BÖLÜM: 5, 273-79.

Hased: 17, 619.

Hased edilecek iki şey: 5, 275-77.

Hased hayırları yer bitirir: 17, 619.

Hasedin çaresi: 5, 274; 13, 407.

Bediüzzaman'a göre hasedin tedavisi: 5, 274.

Hasedin zararları: 5, 274-277-79.

Məşrú hased: 5, 275.

Hasletlerin en hayırlısı: 17, 453.

Hassan İbnu Sabit'in müşrikleri hicvetmesi: 7, 306-307-309-310.

Hastalık: 11, 129; 2, 322.

Hastalık ölüm ve musibetlerin faziletleri: 13, 99.

Hastalık ve musibetler: 13, 99-100.

Hasta namazı: 17, 56.

- Hasta olunsa bile hacca niyet etmek: 17, 386-87.
- Hasta yemeğe zorlanmaz: 17, 455.
- Hasta ziyareti ve fazileti: 9, 432-438; 13, 49; 17, 105.
- Hastayı ziyaret âdabı: 9, 436-437.
- Hasta ziyaretini Allah rızası için yapmak: 9, 432-33.
- Hasta ziyaretinin vakti: 17, 106.
- Hastadan duâ talep etmek: 17, 107.
- Hastalanarak ölen: 17, 147.
- Hastalık ve tedavi yolları: Bakınız: Tıb; 11, 129-137.
- Hastalanınca tedavi yollarını aramak: 17, 453.
- Hastalığa sabır: 9, 196.
- Hastalığın mükafatları: 9, 196-97.
- Hastalığın sebepleri: 10, 530.
- Hastalık ve şifa talebi: 11, 81.
- Hastalıklar günahlara keffarettir: 6, 294.
- Hastalıktan şikayet etmemek: 9, 197.
- Hastalıklarda bulaşıcı özellikler var mıdır?: 13, 373-74.
- Hastaya Allah yedirir, içirir: 17, 455.
- Hastaya istediği bir şeyin olup olmadığını sormak: 17, 454.
- Hastaya iştihası çeken şeyi vermek: 17, 106.
- Hastaya su vermenin zararı: 6, 258.
- Hastayı ziyarete giderken abdest alma: 9, 432-33.
- Hafif hastalıklar için de ziyaretin meşruiyeti: 9, 435.
- Resulüllah hastalıkta bulaşma yoktur derken neyi kasetmişti?: 11, 212.
- Resulüllah (s.a.v.)'tan eceli gelmeyen hastaya okunan şifa duası: 9, 436.
- Resulüllah'ın hastalığı: 17, 148.
- Resulüllah'ın hastalıkta kıldığı namaz: 17, 57.
- Resulüllah'ın hastalıktan bayılması: 17, 58.
- Resulüllah'ın saralı bir hastaya tavsiyesi: 9, 196.
- Has undan yapılan ekmek: 17, 437.
- Haşereler: 10, 454-455.
- Haşeratın yenip yenmeyeceğinin hükmü: 10, 455.
- Haşir: "Kıyamet"e de bakınız.
- Haşr hakkında: 14, 159.
- Haşir gününün dehşeti: 14, 216-17.
- Haşir nedir ve kaç çeşit haşir vardır?: 14, 161-62.

Haşır meydanının hususiyetleri: 14, 159-60.

Haşır meydanında insanların durumu: 3, 261-62.

İnsanlar haşırde üç kategoride toplanırlar: 14, 164-65-66.

Haşırde, Resulüllah'ın ümmetinden zannedip de, ümmeti olmayan kimseler: 14, 162-163.

Allah, mahlukatı ahirette nasıl yeniden diriltir?: 14, 156.

En son haşredilecek iki kişi: 12, 549.

İnsanlar haşırde; yalınayak, çıplak ve sünnetsiz olarak haşrolunacaklar: 14, 160-61.

Kıyamet günü hayvanlar da haşredileceklerdir: 14, 173.

Haşır Sûresi: 3, 193.

Hata ve âmmden hata: 13, 524.

Hatakarlık bütün insanların müşterek vasfıdır: 3, 403.

Hatib İbnu Ebî Belte'a: 12, 35-54.

Hatılını komşu duvara sapla: 17, 277.

Hz. Hatice (r.anha): 12, 404.

Hz. Hatice'nin (r.anha) büyüklüğü: 17, 224.

Hz. Hatice'nin çok büyük imanı: 17, 121.

Hz. Hatice'nin efdaliyeti: 12, 402.

Hz. Hatice'nin imtiyazlı tarafları: 12, 399.

Havale: 17, 294.

Havâzin ve sakîf kabilelerinin Müslümanlar aleyhine birleşmesi: 12, 69.

Havkale: 6, 107.

Havz-ı Kevser: Bak: Kevser.

Kevser havzının, Mizan'ın ve sırat köprüsünün evsafı: 14, 197.

Cennette her peygamberin müstakil bir havzı vardır: 14, 198.

Havz-ı kevserde ilk gelen: 17, 540.

Havz-ı kevserin vasıfları: 17, 637.

Kevser havuzuna ilk gelecek olan Resulüllah (s.a.v)'tir: 14, 199.

Kevser nehrinin civarında yaşayan bir kuş: 14, 198-99.

Resulüllah (s.a.v)'in havuzundan kovulacak olanlar: 14, 202

Resulüllah (s.a.v)'in kaç havzı vardır?: 14, 203.

Resulüllah (s.a.v)'in kevseri: 14, 201-202.

HAYA BÖLÜMÜ: 5, 287-297.

Hayâ: 17, 602.

Hayâ duygusu fitrî mi mükteseb mi?: 5, 287-88.

- Hayâ imandandır: 17, 610.
- Hayâsızlık cehennemdedir: 17, 610.
- Hayat ve Ölüm: 6, 99.
- Hayat tabakaları ve şüheda hayatı: 2, 267.
- Hayber gazvesi: 13, 545; 4, 78-86-108.
- Hayber'de ele geçirilen servet: 4, 81.
- Hayber arazisi için Yahudilerle yapılan anlaşma: 6, 397.
- Hayber fethinde Resulüllah'ın yenmesini yasakladığı bazı hayvanlar ve bazı hususlar: 10, 472.
- Hayber Yahudileri'ni sürmede Peygamberimizin acele etmemesinin sebepleri: 4, 89.
- Hayberde savaşa katılan kadınlara pay: 4, 111.
- Hayberdeki ganimet taksimi: 4, 108.
- Hayberin fethedilmesinin sebepleri: 4, 88.
- Resulüllah (s.a.v.)'in Hayber'in fethinden sonra yaptığı mahsül antlaşması ve müsakat akdinin mühim bir şartı müddet: 4, 81.
- Allah bir kulun hayrını diledi mi onu istimal eder: 14, 375.
- En hayırlı kadınlar Hz. Meryem ve Hz. Hatice: 12, 400-401.
- Gizlice hayır yaparken halkın muttali olması: 13, 93.
- Hangi mü'min daha hayırlıdır?: 14, 378.
- Hayır ömrü uzatır: 16, 476.
- Hayır ve şerrin tamamı Allah'ın takdiri ve icadiyle olur: 13, 372.
- Hayır yapmak: 1, 418; 2, 292-93.
- Hayırlı evlat: 17, 485.
- Hayırlı işin sevabı: 17, 165.
- Hayırlı vezir hayırlı sultana verilir: 5, 419.
- Şu altı şeyden önce iyi ameller işlenecek: 17, 568.
- Hayız Hakkındadır: 30, 341-385; 16, 572.
- Hayız hakkında umumi açıklama: 10, 343-44.
- Cünüp ve hayızlının çocuklara Kur'an öğretmesi: 10, 363.
- Cünüp ve hayızlıya haram olan şeyler: 10, 362-63.
- Cünüp ve hayızlıya mahzurlu olan işler: 10, 363.
- Hamile kadın hayız görür mü?: 10, 361-62.
- Hanımı hayızlı iken cinsî münasebette bulunan erkeğin hükmü: 10, 351-53.
- Hayız kanı: 10, 73-74.
- Kanamanın mahiyetini tespit etmek için Resulüllah'ın kadınlara tavsiyesi:

10, 371-72.

Hayız kanı bulaşan elbisenin temizliği: 10, 74.

Hayız gören kız kapanmalıdır: 16, 584.

Hayız müddetinden sonra görülen bulanıklık ve sarılığın hükmü: 10, 375-76.

Hayızlı kadın temizlikten sonra sarılık, bulanıklık görürse: 16, 583.

Hayızlı iken kadınlarla mübaşeretin kısımları: 10, 349-50.

Hayızlı kadının kaza etmesi gereken ibadetler: 10, 359-60.

Hayızlı kadının kocasıyla aynı yatağı paylaşması: 10, 355-56.

Hayızlı kadının yapabileceği işler: 10, 354-55.

Hayızlı mescide giremez: 16, 582.

Hayızlı kına yakar: 16, 587.

Hayızlının Kur'an okuması: 10, 300.

Hayızlı ve hayızlıyla ilgili hükümler: 10, 345-363.

Hayızlı ve nifaslı kadınların yıkanması: 10, 311-14.

Kadın hayızlı iken yeme içme gibi günlük işlerde kocasıyla beraber bulunması: 10, 356-59.

Kadının hayızdan temizlenip temizlenmediğini gece kontrol etmesi: 10, 377-78.

Hız. Peygamber (s.a.v.)'in hayızlı kadına yaklaşana şiddeti: 10, 346.

Hız. Peygamber'in zevceleri hayızlı iken onların kucağına yaslanıp Kur'an okuması: 10, 353-54.

Sahabeden hanımların hayız müddetlerini teşhis için Hız. Aışe'ye müracaatlarındaki metodları: 10, 377.

Ümmühatû'l-Mü'mininin hayızlı iken kullandıkları hususi elbiseleri: 10, 355.

Yahudilerin hayızlı kadınlara muamelesi ve ashabın bu konuda Hız. Peygamber'e müracaatları: 10, 345-46.

Hayvan bakımı: 6, 292-93.

Hayvan boğazlamadan önce herhangi bir uzvunu kesmemek: 6, 307.

Hayvan eğitiminde yumuşak olmak: 6, 313-14.

Hayvan etinin helal olmasının şartları: 6, 230.

Hayvan hakları: 6, 301-308.

Hayvan kesiminde merhametli olmak: 14, 513; 6, 307-308.

Hayvan vs. ile ilgili teferruat: 1, 541.

Hayvan, kuyu veya maden sebebiyle ölme: 14, 545.

Hayvan sağarken tırnakların kesik olması: 6, 246.

Hayvanı yaralıyarak öldürmek: 6, 221-222.

- Hayvana temas: 2, 211.
- Hayvana temasın haddi: 5, 204.
- Hayvanatın konuşması: 12, 278-79.
- Hayvanlara acımak merhamet etmek: 6, 277; 16, 298.
- Hayvanlara eziyet ve işkenceden men: 6, 305-306.
- Hayvanlara fazla yük vurmamak: 6, 305-306.
- Hayvanlara su vermek: 6, 290; 17, 491.
- Hayvancılığa teşvik: 17, 269-270.
- Hayvanı boynuzundan tutmak: 17, 416.
- Hayvanın sırtında iken durup uzun müddet bekletmemek: 6, 293.
- Hayvanın üzerinde iken konuşmak: 6, 293.
- Hayvanlara eziyet etmek: 6, 291.
- Hayvanlara gerdanlık (çan) takmak: 7, 57.
- Hayvanlara hakaretten men: 6, 309.
- Hayvanlara iyi muamele ve merhamet: 6, 301.
- Hayvanları fitrî vazifelerinde kullanmak: 6, 305.
- Hayvanları hedef ittihaz edip atış yapma yasağı: 10, 453-54; 17, 417.
- Hayvanları hizmet için istihdam etme: 12, 185.
- Hayvanları rahatsız etmekten men: 6, 309.
- Hayvanları yaralı olarak bırakmak: 6, 307.
- Hayvanların Cenab-ı Allah'ı tesbih etmesi: 6, 297-99.
- Hayvanların gıdalarına ihtimam: 6, 303.
- Hayvanların hayat haklarına riayet: 6, 302.
- Hayvanların korunması: 6, 300.
- Hayvanların temizlik ve bakımı: 6, 303.
- Hayvanların yavrusuna ihtimam ve hayvan neslinin korunması: 6, 304.
- Hayvanların yüzüne vurmamak: 16, 382.
- Hayvanların zekatı: 6, 381.
- Hayvanlardan mubah ve mekruh olanlar: 11, 11; 10, 439.
- Hayvanlarla oynamak: 12, 134.
- Bir kimsenin bağına, bir hayvan girse ve zarar verse: 13, 479.
- Çocuk terbiyesi ve hayvan: 6, 311-12.
- Dinimizde hayvanlara verilen ehemmiyet: 6, 300.
- Evde güvercin beslemek: 6, 309-310.
- Evde hayvan beslemek: 6, 291.

Evde kedi beslemek: 6, 309.

Eza veren canlının öldürülmesi: 6, 298.

Haksız yere serçe veya daha küçük bir hayvanı öldürmek: 6, 307.

Kaçan hayvanın vermiş olduğu zararı, sahibi hangi şartlarda tazmin ede (öder): 6, 403.

Kur'an'da hayvana verilen yer: 6, 300-301.

Horozun hasletleri, özellikleri: 6, 309.

Köpek ve diğer hayvanlar hakkında: 10, 75-82. "Köpek" kelimesine d bakınız.

Koyun, keçi, deve, at beslemek: 6, 309. "Koyun", "Keçi", "Deve", "At" keli melerine de bakınız.

Öldürülmesi caiz olan ve olmayan hayvanlar: 13, 505-506.

Öldürülmesi haram olan hayvanlar: 6, 302; 13, 516-517.

Hz. Peygamber'in hayatında hayvan: 6, 308-309.

Peygamber (s.a.v.)'in hayvanlara şefkat ve merhameti: 6, 306-307.

Peygamber (s.a.v.)'in hayvanlarla konuşması: 6, 292.

Peygamber (s.a.v.)'in hayvanları: 6, 308.

Peygamber (s.a.v.)'in sevdiği hayvanlar: 6, 308.

Hz. Peygamber'in sünnetinde hayvanın yeri 6, 301.

Sahibinin izni olmadan sağmal hayvanın sağılması: 6, 324.

Susuz hayvanlara su vermenin fazileti: 13, 516.

Zararlı hayvanları öldürme, imha etme yolları: 6, 299.

Zararlı hayvanları öldürürken eziyet etmemek: 6, 290.

Zararlı hayvanların öldürülmesi (yılan, akrep, keler, karga, fare): 6, 290.

Zararlı da olsa hayvanları ateşle öldürmemek: 6, 294.

Hazine (Define) nedir?: 6, 403.

İnsanları hedef yaparak öldürme yasaktır: 4, 39.

Heder olan (Tazmin edilmeyen) zararlar: 17, 347.

HEDİYE BÖLÜMÜ: 16, 161.

Hediye ile ilgili umumî açıklama: 16, 161.

Hediyeden dönülmez: 16, 163.

Hediye insanlar arasındaki sılayı sağlar: 16, 161.

Hediye kabul edilmeli: 16, 162.

Hediyeleşmenin fazileti: 16, 167.

Hediyenin hangisi temizdir: 16, 164.

Hediyenin veriliş maksatları: 6, 435.

- Hediye olarak gelen eti kabul etmek: 17, 432.
- Hediye, sadaka değildir: 16, 161.
- Hediye ve ihsan insanı bende kılar: 16, 163.
- Hediye ve memur: 6, 434.
- Hediyeye mukabele etme: 16, 162.
- Devlet memurunun hiçbir şekilde hediye kabul etmemesi: 6, 426.
- Gayr-ı müslimlerin bayramlarında hediyeleşmek caiz değildir: 16, 166.
- Karşılık almak için hediye vermek batıldır: 16, 168.
- Memurun hediye alması rüşvettir: 16, 164.
- Müşriklerden hediye: 16, 165.
- Ömer b. Abdülaziz'in hediye hususunda titizliğine bir misal: 6, 440.
- Peygamber (s.a.v.) hediye kabul ederdi: 6, 448-457-460-61; 9 83.
- Resulullah'a gelen hediyeler: 16, 165.
- Peygamber (s.a.v.)'e komşu krallardan hediyeler gelirdi: 6, 528.
- Resulullah'ın hediyeleri: 16, 166.
- Yarışlarda tek taraflı hediye vermek: 12, 136.
- Yasak hediye: 16, 163.
- Zekat memurunun hediye alması yasaktır: 6, 425-26.
- Hâkimin ichtihadına tabi olunur: 6, 370.
- Hedy'in cinsi nedir?: 5, 59-61; Bak: Hac bahsi.
- Helâ: Bakınız: Bevletmek.
- Helâ âdabı: 16, 533.
- Helâ duâsı: 16, 531.
- Helâda gözükmemek: 16, 538.
- Helâya girerken yüzüğü çıkarmak: 10, 109; 6, 531.
- Helakin gelmesi: 6, 103-104.
- Helal kazanca teşvik ve haramdan sakındırma: 14, 305.
- Helal kılınanı haram yapmamak: 2, 341-42.
- Helal rızık emek eseridir: 14, 299.
- Helal ve haram nedir?: 14, 311.
- Helal yiyecekler hususunda günah mıdır diye şüpheye düşmemek: 10, 472.
- Helali almak haramdan kaçınmak: 17, 249.
- Resulullah'ın Kur'an'dan başka pek çok helal ve haramı teşri' ettiği: 4, 78.
- Mü'minlerle helalleşmeye teşvik: 14, 171.
- Hem dünya hem de ahirete himmet göstermek: 17, 249.

Hemdân halkının Müslüman olması: 4, 70.

Hendek gazvesi: 11, 489.

Peygamber (s.a.v.)'in ashabıyla beraber hendek kazması ve topra taşıması: 11, 490.

Hendeklerin kazılma süresi: 11, 494.

Hendek gazvesinde her iki tarafın asker sayısı: 11, 493.

Hendek gazvesinde Beni Kurayza Yahudilerinin ihaneti: 11, 494.

Hendek gazvesinde Kureyş ile Kurayza Yahudileri arasında fitne soku ması: 11, 496-97.

Hendek gazvesinde Müslümanlar'ın çektiği sıkıntı: 11, 498.

Hendek gazvesini hazırlayıcı sebep: 11, 492.

Hendek muhasarasının müddeti: 11, 498.

Azhab Sûresi'nin Hendek Savaşı'yla alakası: 11, 498.

Her duyulan açlıkta yemek yememek: 17, 442.

Her hastalığın bir devası vardır: 10, 552; 17-453.

Her hayrın başı yumuşaklıktır: 6, 314.

Her kılın dibinden cenabetlik: 16, 578.

Her kimsenin iki menzili vardır: 17, 643.

Her şey fazl-ı ilahî ve rahmeti ile dir: 17, 618.

Her şeye Allah'a hamd ederek başlamak: 17, 198.

Her şeyin dizginini Allah'ın elindedir: 17, 560.

Her şeyin kaderi takdir edilmiştir: 17, 470.

Her yükselmenin bir de düşüşü vardır: 7, 139.

Her zorlukla beraber bir kolaylık vardır: 16, 250.

Herkes helak oldu sözü: 16, 367.

Herkes kendi cinayetinden sorumludur: 17, 346.

Herkeste bulunan üç şey: 9, 429.

Herkese bir ev: 2, 84.

Herkesin sorumluluğu: 5, 389-392.

Hesap ve kullar arasında hükmün verilmesi: 14, 171.

Hesabı hakkında münakaşa eden kimsenin durumu: 14, 173-74.

Hesabı ilk görülecek ümmet son ümmettir: 17, 635.

Hesapta insanlar üç sınıfa ayrılır: 14, 172.

Hesap günü: 14, 169.

Hesap günü kişinin farzlarında eksiklik olursa nafileleri ile tamamlanır: 14 175-76.

Hesap günü Resulullah dışındaki peygamberler kendi nefislerini düşünecekler: 14, 216-18.

Hesap gününün ahvali: 14, 184-86.

Kıyamet günü dört şeyden hesap vermedikçe kulun ayakları Rabbinin huzurundan ayrılmaz: 14, 177-180.

Kıyamet günü insanlar arasında hükmedilecek iki şey kan mı yoksa namaz mı?: 14, 176-77.

Kıyamet günü kişinin ilk bakılacak ameli namazdır: 14, 175-76.

HİRS BÖLÜMÜ: 5, 281-85.

Hırsızlık: "Haddler"e bakınız.

Hırsıza hadd: 14, 121.

Hırsız konuşturulmak için dövülebilir mi?: 5, 222-223.

Hırsızlığın cezasının miktarı: 5, 210.

Hırsızlığın en kötüsü: 8, 28.

Hırsızlık dışında mal kaybına sebebiyet veren suçların cezası: 5, 218-19.

Hırsızlık sebebiyle ölüm cezası verilebilir mi?: 5, 219-20.

Hırsızlık yapan kölenin cezası: 5, 221-222.

Hırsızın elinin kesilmesinin sınırı: 17, 333.

El kesmeyi gerektiren nisab miktarı: 5, 211-12.

Çaldığı şey yanında bulunmayan hırsıza karşı Peygamber (s.a.v.)'in tutumu: 5, 152.

Köle çalarsa: 17, 333.

Meyve hırsızlığı, miktarı ve cezası: 5, 217-18.

Mezar hırsızlarının cezası: 5, 223-24.

Resulullah (s.a.v.)'a getirilen bir hırsıza karşı şefaath isteyen cevabı: 5, 247.

Hıyanet: 6, 104.

Hıyanetten Allah'a sığınmak: 17, 442.

Hızır (a.s.): 12, 179.

Hızır (a.s.) hayatta mıdır?, değil midir?: 12, 180-181.

Hızır (a.s.) nebî midir?, velî midir?: 12, 180.

Hızır ve İlyas (a.s.) hakkında Bediüzzaman Hazretleri'nin açıklaması: 12, 181.

Hızır (a.s.)'a bu ismin verilmesi: 12, 180.

Hızır'ın hayatı: 2, 505.

Hızır (a.s.)'ın nesebî (kimliği): 12, 180.

Hızır'ın öldürdüğü oğlan: 15, 544.

HİBE BÖLÜMÜ: 16, 175; 17, 289.

Hibeden dönme: 17, 289-90.

Hibeden dönen kimsenin durumu: 17, 290.

Hibe bağıştan dönmek haramdır: 16, 175.

Hicâz'ın iman yeri olması: 13, 18.

Hicr: 6, 263.

Hicr Kâbe'den midir?: 4, 382.

Hicr Sûresi: 2, 470.

Hicr Sûresi'nin 9. ayetindeki te'kidler: 12, 208.

Hicr Sûresi'nin 24. ayetinin muhtelif yorumları: 2, 470-71.

HİCRETLER BÖLÜMÜ: 16, 109.

Hicretle ilgili umumî açıklama: 16, 112.

Hicret bir kaçış mıdır?: 16, 137.

Hicret bitmiş midir?: 16, 145.

Hicretin farziyeti: 16, 142.

Hicretin fazileti: 16, 143.

Hicretin İslamî tebliğde yeri: 16, 136.

Hicretin siyasi yönü: 16, 141.

Hicretin terbiye metodu oluşu: 16, 147.

Hicret üzerine etmenin ehemmiyeti: 17, 242.

Hicretin 1. yılı hadisesi: 11, 392.

Hicretten sonra Ensar ile Muhacirler arasındaki kardeşlik antlaşması: 7
83-84.

Fetihten sonra hicret kalmamıştır, fakat sevabını kazandırabilecek amelle
vardır: 1, 88.

Müslüman olarak dar-ı harb'den hicret eden kadınların izdivaç durumu: 4, 41.

Hiz. Peygamber ile Hiz. Ebu Bekr (r.a.)'in hicretleri: 16, 118.

Hidâb (Saç boyaması): 6, 539.

HİDÂNE BÖLÜMÜ: 5, 263-272.

Hidane (çocuğa bakma)ye hak sahibi olanlar: 5, 267.

Hidane için şartlar: 1, 519.

evlenmeyen kadın çocuğuna bakmaya (hidano) daha layıktır: 5, 268-69.

Hidane nedir, bu hak kimedir?: 1, 515.

Hidaneye ehak olanlar: 1, 519.

Hidayet:

Bir kimsenin hidayetline sebep olmak ve kazanılacak sevabın büyüklüğü
11, 250.

İnsanlara beddua ederek helaklerini değil, niyaz ve tazurru ederek hidayetlerini talep etmek: 12, 465.

Hikaye (Kıssa) anlatım: 17, 500.

Halka kim hikaye anlatır? 17, 501.

Hikmet nedir?: 12, 356; 17, 599.

Hikmetli sözü iyi dinlemek yanlış anlamamak: 17, 600.

HİLAFET VE İMAMETLE İLGİLİ BÖLÜM: 5, 371-474.

Hilafet ve emirliğin ahkâmı: 5, 373-424.

Hilafet ihtilafıyla ilgili Hz. Ömer'in hutbesi: 5, 215-19.

"Hilafet ümmetimin arasında 30 yıl sürecektir" hadisinin izahı: 4, 485-86.

Abdurrahman ibnu Avf'ın Hz. Ömer'den sonra halifeyi belirlemesi: 5, 465-66.

Hiz. Ali'nin Hiz. Ebu Bekr'e geç blatı onun hilafetine zarar verir mi?: 5, 450-51.

Hiz. Ebu Bekr'in Hiz. Ömer'i halife seçmesi ve Hiz. Ömer'in bir konuşması: 5, 453.

Halk arasında Hiz. Ömer'den sonra Hiz. Osman'ın halife olacağı hususu bir efkarı âmmе olmuştu: 5, 467-68.

İki halife ortaya çıktığında yapılacak iş: 5, 383-84.

Hiz. Ömer'in vefatı sırasında halife seçimi için takip ettiğı yol ve çıkarılan bazı hükümler: 5, 454-57.

Hiz. Ömer'in vefatından sonra halife seçimi: 5, 463-64.

Resulullah (s.a.v.), Hiz. Ebu Berk'den başka birinin hilafete talip olduğunda mü'minlerin reddetme hakkının bulunduğunu belirtmiştir: 5, 451-52.

Resulullah (s.a.v.) kendisine halife seçmekten kaçınmıştır: 12, 349.

Resulullah'ın sağlığında kendinden sonra halife olacaklara işareti: 5, 427.

Resulullah'ın vefatı esnasında Hiz. Ali ve Hiz. Abbas'ın hilafet hususunda bir muhâreveti: 5, 428.

Resulullah'ın vefatından sonra ilk hilafet halledildi: 5, 430-35.

Hilali görünce Resulullah (s.a.v.)'in takındığı tavır: 6, 72-73.

Hile yapan bizden değildir: 17, 258.

İhtilafli meselelerde, hile yoluyla, açık gözlülükle haklı çıkmaya çalışmak haramdır: 13, 449-50.

Hilfu'l-Mütetayyibîn cemiyeti: 9, 397.

Hill: 4, 230; 13, 505.

Hilm ve teenni iki güzel haslet: 17, 610.

Hilmin önemi: 16, 256.

Himyer halkının bazı mümtaz taraflarıyla tafdil edilmesi: 12, 464.

Hîr (Muhannis): 9, 480.

Hitâtan "Sünnet etme"ye de bakınız: 16, 255.

Hizmetçinin dövülmesi ve kazf: 11, 315-18.

Hizmetçiye yemekten ikram: 17, 429.

Horoza sövmemek: 16, 393.

Homoseksüellere verilmiş olan bela:

Hubâb İbnu'l Munzir: 16, 53.

Hubeyb (r.a.) 11, 479.

Hucurât Sûresi: 3, 132.

Hucurât 1-2. ayetlerinin sebab-i nüzulü: 3, 133-34.

Hucurât 4. ayetinin sebab-i nüzulü: 3, 135-36.

Hudeybiye Gazvesi: 11, 514.

Hudeybiye antlaşması ve metni: 11, 525-26; 11, 548-49.

Hudeybiye antlaşmasının ehemmiyeti: 11, 549-50.

Hudeybiye antlaşmasında baş taraftan Bismelenin ve Muhammed Resulullah'ın çıkarılması: 11, 525.

Hudeybiye antlaşması ile Hayber fethinin alakası: 4, 88.

Hudeybiye antlaşmasında ashabın hazmedemediği maddeler: 11, 549-50.

Hudeybiye Gazvesi'nin sebepleri ve neticeleri: 11, 545.

Hudeybiye sulhünde adı geçenler: 11, 552.

Hudeybiye sulhünden âlimlerin çıkardığı faideler ve hükümler: 11, 550-51.

(Hudeybiye) Sulhün bozulması: 11, 551.

Hudeybiye sulhünün en büyük meyvesi Allah'ın kılıcı Hâlid: 12, 8-9.

Hudeybiye'de nazil olan fetih suresindeki müjdeler: 4, 105.

Hudeybiye'de Resulullah'ın engellenmesi: 5, 51-54.

Hudeybiye'de Müslümanların gayesi: 11, 538-45.

Resulullah'ın hudeybiye antlaşmasına harfiyen uyması: 11, 526-30.

Hudud: "Hadd" bahsine bakınız.

Hûd Sûresi: 2, 460.

İbnu Abbas'a göre Hûd Sûresi'nin sebab-i nüzulü: 2, 461.

Hudû: 8, 99.

HUL' BÖLÜMÜ: "Boşanma" ve "Talak" kelimelerine de bakınız: 5, 475-78.

Hulefai Raşidîn ve onların seçimleri: 5, 425-74.

Hulle meselesi: 15, 516; "Boşanma" ve "Talak" meselesine de bakınız.

HULK (HUY) BÖLÜMÜ: 5, 299-312.

- Humma: 11, 29-30-32-33-34-36; 17, 460; "Tıb" bahsine de bakınız.
- Hummanın tedavisi: 17, 460.
- Hummaya karşı dua: 17, 466.
- İlk Humus'un alınışı: 11, 434.
- Huneyn Gazvesi: 11, 353-377; 12, 58.
- Huneyn'de ganimet taksimi: 1,6, 502.
- Huneyn gününde Müslüman ordusunun sayısı: 12, 67.
- Huneyn Savaşı'nda Peygamber (s.a.v.)'in yanından ayrılmayanlar: 12, 70.
- Huneyn Savaşı'ndan elde edilen ganimet miktarı: 12, 70.
- Resulullah (s.a.v.)'in Huneyn Savaşı'nda müşriklerin gözlerine, yüzlerine taş, toprak atması: 12, 70.
- Huneyn'de Resulullah (s.a.v.)'in müellefe-i kulub'a fazla pay vermesi ve Ensar'ın tepkisi: 4, 124.
- Hurilerin vasıfları: 14, 242-43-44.
- Hurma bir katık mıdır, yoksa bir yemek midir?: 10, 478.
- Hurma göz hastalığına iyi gelmez: 17, 455.
- Hurma tilkînî meselesi: 16, 386.
- Hurma ve üzüm ortaklığı: 17, 307.
- Hurma yerken ağgözlülük yapmamak: 17, 437.
- Resulullah'ın hurma ile beraber yediği yiyecekler ve hikmeti: 10, 478-81.
- Huruf-u mukatta' ve muhkem müteşabih ayetler: 2, 246.
- Huşû: 8, 99.
- Hutbe ve hutbe ile ilgili hususlar: 8, 353-66.
- Hutbe âdâbı: 10, 318.
- Hutbede kiraata yer vermek ve zamanı: 8, 367-69.
- Hutbede iken el ve kolları oynatmak ve kaldırmanın hükmü: 8, 355.
- Hutbede imama soru sormak hususu: 8, 364-65.
- Hutbede okunması gereken zikirler: 8, 358.
- Hutbe esnasında Resulullah'ın hutbe tarzında oturmayı yasaklaması: 8, 373-74.
- Hutbe esnasında soru sorana cevap vermek: 14, 135.
- Hutbenin verilmiş âdâbı: 8, 353-54.
- Resulullah'ın hutbe okurken dayandığı şeyler: 17, 40.
- Hutbe okunurken uykusu gelen kimsenin yerini değiştirmesi: 8, 355.
- Hutbe sırasında imama yakın bulunmanın mükafatı: 8, 364.
- Hutbe ve namazın kısalığı ile ilgili Resulullah'ın tavsiyesi: 8, 360-61.

- İmamın hutbede harici kelim konuşması: 8, 355.
- Hatıpları can kulağıyla dinlemenin ehemmiyeti ve mükafatı: 8, 365.
- Cuma hutbesi okunurken yanında konuşan kimseyi ikaz etmek: 8, 365-66.
- Cuma hutbesinin hükmü: 8, 360.
- Resulüllah (s.a.v.)'ın hutbe okuyuş şekli: 17, 40.
- Resulüllah (s.a.v.)'ın hutbede yağmur duası okuması: 17, 65.
- Resulüllah'ın önemli bir hutbesi: 17, 34.
- Huveyris İbnu Nukaya: 12, 48.
- Huy fıtrî midir iktisabî (sonradan kazanılan) midir?: 5, 299.
- Huvey İbnu Ahtab: 4, 87.
- Huza' kabilesi: 11, 522.
- Huza' ve Beni Bekr kabilesi arasındaki anlaşmazlık: 11, 551.
- Huzeyfe İbnu'l-Yeman (r.a.)'nin faziletleri: 11, 426-27; 12, 348.
- Huzeyme İbnu Sabit: 3, 372-79.
- Huzeyme (r.a.)'nin şehadeti: 13, 467-68.
- Hüküm delile göre verilir: 17, 274.
- Hüküm zahire göredir: 17, 537.
- Bir davada her iki taraf da delil getiremezse nasıl hükmedilir? 13, 459.
- Bir mal hakkında iki kişi ihtilafa düşse ikisi de delil getirirse nasıl hüküm verilir? 13, 458.
- Gaib aleyhine hüküm verilebilir: 14, 15.
- Hakkı bilerek, yanlış hüküm verenin durumu: 13, 430-31.
- Hükmi ve hakiki akrabalık: 15, 483.
- Hülagü'nün mektubu: 13, 216-17.
- Hülleciye lanet: 17, 205; "Boşanma" ve "Talak" maddelerine de bakınız.
- Hür kadın üstüne câriye nikahlanabilir mi?: 15, 520.
- Hür kimseyi köle diye satmanın cezası: 16, 292.
- Hür, köleye karşı öldürülür mü?: 17, 345.
- Hür ve velud olanla evlenilsin: 17, 191.
- Hürriyet sahası: 16, 68.
- Hürriyet telakkisi: 16, 66.
- Hürmeten insanlara karşı ayağa kalkmanın hükmü: 9, 342.
- İnsanlara hürmeten ayağa kalkmanın çeşitleri: 9, 342.
- Kişi kalktığı yere oturmaya başkasından daha layıktır: 9, 342-43.
- Hüzün kuyusu nedir?: 6, 334-35.

İ-İ

Irak: 6, 266-67.

Batı'daki ırk ayrımı sadece renklerden mi?: 9, 416-418.

İrkçilik: 3, 138-141.

Müspet ve menfi bütün yönleriyle ırkçılık: 3, 138-54.

İrku'n-Nesâ'nın ilacı: 17-460.

Irak, sihir ve şer diyarı: 6, 266-67.

İslahat lâyihasının özeti: 14,353.

İtbân: 8, 267.

İbadet Allah'tan korkulduğu için mi?: 8, 374.

İbadetlerde itidal: 1, 195; 17-625.

İbadet ne için yapılmalı: 8, 374-76.

İbadetlerde riyakarlık: 17-619.

ibadetleri alelacele bitirmeye çalışmak mezmumdur: 16, 258.

İbadetlerin az da olsa devamlı olanı hakkında: 1, 207.

İbadette teşeddüt ve aşırılık: 1, 211-213.

İbadet nezredip de yapmadan ölenin durumu: 5, 79-80.

En hayırlı ibadet: 7, 339-40.

Gece ibadetinin fazileti: 8, 382-83.

İhtiyarladıkça daha çok ibadet: 1, 332- 333.

Resulüllah (s.a.v.) gecenin üçte birini ibadetle geçirirdi: 8-99.

Resulüllah (s.a.v.)'in ibadet aşkı: 8, 472.

Eşyada asl olan İbahe midir yoksa mahzur mudur?: 10, 454.

İbnu Abd (Kemaleddin İbnu Abdu'l-Mü'min ed-Dımeşkî): 11, 22.

İbn-i Cüd'an: 1, 416.

İbnu Ebi Evla (Alkame İbnu Halid İbni'l-Hâris el-Eslemî): 6, 431.

İbnu Hişam (İbrahim): 4, 410.

İbn-i Mâcen'in ziyade hadisleri: 16, 453.

İbnu Ömer ihramlı iken bazı mahallerde yıkanırdı: 4, 264.

İbnu Ömer'in vefatı: 5, 99-100.

İbnu Sayyâd hakkında: 14, 99-102.

İbnu Ümmî Mektum'a Peygamber (s.a.v.)'in tavrı ve nazil olan ayet: 3, 260-61, 11, 360.

İbnu'z-Zübeyr devri: 13, 313-14-15-16.

Hız. İbrahim (a.s.): 2, 252-55; 12, 155-157.

Hız. İbrahim ateşe atıldığında ateşi söndürmeye yardım etmeyen hayvar 13, 513.

Hız. İbrahim'in bütün insanları hacca daveti: 14, 33.

Hız. İbrahim'in Cenab-ı Allah'a ölümleri nasıl dirilttiğine dair soru sorması 2,231-33.

Hız. İbrahim (a.s.)'in hususiyetleri, ayrıcalıkları: 12, 141-42.

Hız. İbrahim'in zikri: 6, 136.

Hız. İbrahim'le Hız. İsmail'in beyti inşası: 14, 32.

Hız. İbrahim (a.s.) kaç yıl yaşamıştır?: 7, 41.

Hız. İbrahim (a.s.) ve oğlu: 12, 141.

Hız. İbrahim (a.s.) Müslüman'dır: 12, 142.

Kıyamet günü ilk elbise giyecek olan Hız. İbrahim'dir: 14, 162.

İbrahim İbnu Abdillâh el-Lâzurdî (bir tıbbî âlimi): 10, 542.

İbrahim (a.s.) Sûresi: 2, 465.

İçmeye muhalefet küfrü gerektirir mi?: 13, 496.

İctihadla hüküm verme: 13, 449.

İÇECEKLER BÖLÜMÜ: 17-447, 7, 199.

İçecekler hakkında umumî açıklama: 7, 201.

Peygamber (s.a.v.)'e sunulan içecekler: 7, 224.

Yüzü koyun dudakla su içilmez: 17-451.

İçeceklerin en iyisi (lezizi): 7, 262.

Mirac'da Peygamber (s.a.v.)'e ikram edilen içecekler: 7, 261-62.

Resulüllah'ın en çok sevdiği içecek: 7, 263.

İçme âdabı: 7, 203.

Ayakta içmenin caiz olduğunu ifade eden hadisler: 7, 204.

Ayakta içmemek: 7, 207.

Ayakta yiyip içmekten men eden hadisler: 7, 207.

İçerken nefes alıp vermek: 7, 211.

Kapların ağzından içmek: 7, 209.

Resulüllah'ın kırbanın ağzından ayakta su içmesi: 7, 209.

İçki: Bak: Şarap.

İçki yasağının dinî, imanî bir mesele olarak ele alınması: 7, 274.

İçki yasağı tedricî olarak gelmiştir: 7, 271.

İçki yasağında şiddet: 7, 270.

Resulullah (s.a.v.)'ın Kur'an'da sadece şarap haramdır diyenlere cevabı: 5, 229-230.

Hulefa-i Raşidin devrinde içki içene verilen cezanın keyfiyeti: 5, 231-32.

İçki bütün kötülüklerin anasıdır: 7, 266-67.

İçki cezasının miktarının tarihi seyri: 5-233.

İçkide ısrar eden öldürülür mü?: 5, 235.

İçki düşkünün kimsenin cezası: 16, 291; 17-448.

İçki içene hadd vurulurken ölürse ne lazım gelir?: 5, 237.

İçki içene sürgün cezası verilir mi? 5, 238.

İçki içen kölenin cezası: 5, 238.

İçki içenlerin ahiretteki içkileri: 7, 240.

"İçki içen mü'min olduğu halde içki içemez" ne demektir?: 5, 239-40.

İçkili, kadınlı, çalgılı eğlenceler: 12, 135.

İçki müptelası kimdir?: 7, 276.

İçkinin hammaddesi meselesi: 7, 269.

İçkinin insana neler yaptırabileceği: 7, 245.

İçki satımı da yasaktır: 1, 448.

İçki ve ideoloji veya sineği kartala hakim kılan silah: 5, 240-244.

İçki yaşağının ağırlığı: 7, 264.

Alkollü içkilerin açmış olduğu zarar: 7, 265.

Alkollü içkilerin tahrimi, içenlerin zemmi: 8, 132.

Alkollü içkiler ve şıralar: 7, 225.

Ashab nazarında şarap içmek puta tapmak gibiydi: 7, 241.

Bal ve mısırdan yapılan içkiler de haramdır: 7, 232.

Bugün pazarlanan tüm alkollü içkiler haramdır: 7, 232.

Her sarhoş edici haramdır: 7, 229-237.

İslâm'ın içki ile mücadele metodu: 7, 270.

Kaynatılarak elde edilen sarhoş edici şeyler de haramdır: 7, 236.

Resulullah içki (hamr) ile ilgili olarak 10 kişiyi lanetledi: 7, 240-241.

Sarhoş eden içkinin azı da çoğu da haramdır: 7, 229-30.

Üzüm müstahsili üzümünü içki fabrikasına satarsa oda aynı günaha ve la'nete mazhar olur: 7, 241.

Rusya'da ideolojinin birinci aleti alkoldür: 7, 278.

İç yağı yemenin hükmü: 6, 237.

İdam ederek veya kurşuna dizerek öldürmek: 6, 371.

İdam sırasında namaz kılmak sünnettir: 11, 479.

İdam sırasında namaz kılmayı ilk sünnet kılan kimse: 11, 479.

İDDET VE İSTİBRA BÖLÜMÜ: 11, 341.

Umumî açıklama: 11, 343.

İddet: 11, 153.

İddet bekleme emrinin sebab-i nüzulü: 11, 345.

İddet bekleyen kadının evini terk etmemesi: 11, 362.

İddet içinde kadınla evlenmenin hükmü: 11, 374

İddetin çeşitleri: 11, 342-43

İddet müddeti bitmeden evlenen kadının durumu: 11, 374

İddet nedir?: 11, 342

Aylar ile iddetin müddeti: 11, 343

Bir aylık iddet beklemek nesh edilmiştir: 11, 365- 66

Boşanan kadının iddetini istediği yerde bekleyip bekleyemeyeceği: 11, 365

Boşanma iddeti bekleyen kadın gündüz evden dışarı çıkabilir mi? 11, 362-375

Hamile iken kocası ölen kadının iddet müddeti: 11, 341-51

Hayız ile iddet ve müddeti: 11, 342

Kadının dört ay on gün iddet beklemesinin hikmeti nedir? : 11, 369

Kadının iddet müddeti içinde süs eşyası kullanması: 11, 369-374

Kocası ölen kadının iddetini bekleyeceği yer: 11, 365

Temasta bulunmadan boşanmış kadının iddeti: 11, 346

Vaz-ı haml (doğurma) ile olan iddet: 11, 344

Vefât iddeti: 11, 349

İdrarın bugünkü tıb'da kullanılması: 11, 43

Hiz. İdris (a.s.)?: 2, 519

Hiz. İdris (a.s.)'in hayat tabakası: 2, 519

İfâza hakkındadır: "hacc" maddesine de bakınız: 4, 463.

İfâza sırasında sükûnet: 4, 463

İfâza'dan sonra yolda hızlı yürümek esastır: 4, 465

İfk hadisesi ve bundan çıkarılan hükümler: 2, 545-58

İFLAS BÖLÜMÜ: 3, 451-56

İflas edenin yanında bulunan malla ilgili mezheplerin görüşleri: 3, 452-54

İftar:"Oruç"a da bakınız.

İftar hususunda Yahidelere muhalefet: 17, 163

İftar vaktinin ehemmiyeti: 17, 155

İftarda acele: 17, 163

- İftihar edilecek intisab dindir: 16, 424
- İftira yönü ile insanların en büyüğü: 17, 502
- Müslüman'a iftira atanın ahiretteki durumu: 12.122
- Resulüllah'a yöneltilen beş iftira: 8, 215-233
- İhlas nedir?: 6,329
- İhlas Sûresi: 3,306-311
- İhlas Sûresi'nin fazileti: 3,307-309.
- İhram: "Hacc"a da bakınız.
- İhram: 17-385 "Hacc"a da bakınız.
- İhrama mikatta girmek şart mı?: 4, 230
- İhrama girmeden önce yıkanmak: 4, 264
- İhrama, kimler nerede ve niçin girer: 4, 228
- İhramda iken münasebet-i cinsiyede bulunanların cezası?: 4, 302
- İhramdan çıkma (Tahallül) ve vakti: 4, 505-515
- İkinci fer' ihramını ifsad edenler hakkında: 4, 301
- İhramın renkli olmasında kesin bir hüküm yoktur: 4, 371
- İhram yasağını ihlalin fidyesi: 5, 43-47
- İhramlı av etinden yiyebilir mi: 4, 272
- İhramlı bit sebebiyle fidiye vererek tıraş olur: 5, 41-46
- İhramlı evlenme, evlendirme ve dünürlük işlerini yapabilir mi?: 4, 271
- İhramlı hamama girebilir mi?: 4, 264
- İhramlı iken aynaya bakmak: 4, 260
- İhramlı iken boyalı elbise giyilebilir mi?: 4, 242
- İhramlı iken çekirge avının hükmü: 4, 280
- İhramlı iken göz ağrısı sebebiyle sürme çekmek: 4, 268
- İhramlı iken hacamat (kan aldirmek, diş çektirmek): 4, 266
- İhramlı iken kaşınmak: 5, 372-73. 4, 287
- İhramlı iken koku sürünmek hususunda geniş bir muamelât: 4, 250
- İhramlı iken kuşak bağlamak: 4, 247
- İhramlı iken ölen kimseye yapılan muamele: 4, 258
- İhramlı iken saçın dağılmaması için bazı şeyler sürmek: 4, 265
- İhramlı iken tedavi için yağ sürmek: 4, 260
- İhramlı iken telbiye yanında diğer zikirlerin yapılacağı: 4, 477
- İhramlı iken yüzün örtülmesi caiz midir?: 4, 248
- İhramlının ailesini te'dir etmesi: 4, 288
- İhramlının av cezası: 17, 401. 4, 303

- İhramlının devesinin üzerindeki haşereleri temizlemesi: 4, 288
 İhramlının izar bulunmaması halinde şalvar giyme izni: 4, 243
 İhramlının öldürmesi caiz olan hayvanlar: 17, 401. 4, 286
 İhramlının yıkanması: 4, 261
 İhramlıya av hayvanı yemek yasaktır: 17, 402
 İhramlıya gölgelik: 17, 385
 İbnü Ömer'in Mekke'de ihrama girdiğinde yaptığı umre ve Hanefi görüşü
 4, 369
 Kadınların ihramlı iken mest giyme ruhsatı: 4, 242
 Kudüs'te (İlîya) ihrama girilebilir mi?: 4, 236
 Mikatlar dışında ihrama girmek caiz midir?: 4, 237
 Mikat yerinden sonra hacc ve umreye niyet eden ihrama nerede girer?: 4, 232
 Resulüllah'ın (s.a.v) Kudüs'te ihrama giren kimseye müjdesi: 4, 204
 İhram ve haramları: 4, 299
 İhramlı kadınların giyimlerinde dikkat edeceği hususlar: 4, 241
 İhramlıya giymesi yasak olan elbiseler: 4, 239
 İhsan İslâm'ın temel prensiplerinden: 6, 213
 İhsanı kabul etmek: 13, 419
 İhtiba ve İştimal: 16, 86
 İhtida heyetleri: 1, 21.
 İhtikâr ve pahalandırmaya dair hadisler: 17, 280
 İhtilalciler sulhtan rahatsız: 13, 333-34
 Resulüllah (s.a.v.) hiç ihtilam olmadı: 9, 146
 İhtisa edilmek: 15, 554
 İhtisar çalışmaları: 1, 282
 Mezheplere göre ihtisarın hükmü: 7, 528
 İhtiyaç sahibine istemeden vermeye Hz. Peygamber (s.a.v)'den örnek: 9, 249.
 İhtiyarlık (Yaşlılık): 6, 97
 İhtiyarın kalbi iki şey hususunda daima gençtir: 17, 624
İHYÂU'L-MEVAT BÖLÜMÜ: 1, 267
 İk'a: Bak: "Namaz".
 İkaledde kolaylık: 1, 429
 İkamet okuma şekli: 8, 360; "Ezan"a da bakınız.
 İkamette birer birer okuma: 16, 601
 İkametteki lafızların sayısı hakkında görüşler: 7, 469-70
 İki büyük nimet: Boş vakit ve sıhhat: 16, 435

- İki kişinin arasını bulmada elde edilecek ecr: 10, 491-92
 İki Müslüman birbirine kılıç çekerse: 17, 545
 İki yalancı peygamber: 16, 439
 İki yarışçı: 14, 355
 Yemeklerinin yenmesi caiz olmayan iki yarışçı: 14, 355, 56
 İki şeyin hakkı çiğnenmemelidir: 17, 489
 İki şifa: 17, 456
 İkiyüzlü insanlar, ikiyüzlü olmak: 6, 337
 İkiyüzlü insanların kıyamet günü durumu: 6, 337
 İkiyüzlü kimdir?: 6, 339
 İkra' (Alak) Sûresi: 3, 278-80
 Değersiz de olsa misafire bir şeyler ikram etmek: 10, 486
 İkrâm etmeyen kimseye mukabele-i bi'l-misl caizdir: 11, 90-91
 İnsanlara mevkilerine göre ikramda bulunmak: 9, 384
 İkrime İbn Ebi Cehl: 12, 47
 İkta': 14, 326.
 İkta' caizdir: 14, 326-28.
 İktisadî inhitaf tarihimizin ahlak ve zihniyet meseleleri: 1, 440.
 İktisatlı yemek: 17, 441.

İLÂ BÖLÜMÜ: 1, 271.

- İlâ: 17, 233.
 İlâ hadisesi: 9, 45.
 İlânın müddeti: 17, 234.
 Resulüallah (s.a.v.) hanımlarına İlâ yapmıştır: 17, 234.
 Resulüallah'ın İlâ yapması: 1, 275.
 İlâç: Bknz-Tıp.
 İlaç kullanma: 11, 135.
 İlaçların en hayırlısı: 17, 463.
 Kur'an-ı Kerim'de görülen ilahî emirler: 7, 272-73.
 İlhâd: 16, 329.

İLİM BÖLÜMÜ: 11, 222- 274.

- Umumî açıklama: 11, 223.
 İlim âdabı: 11, 249-50.
 Hz. Ali'ye Resulüallah gizli bir ilim vermiş midir?: 13, 534-35-36.
 Allah rızası dışında hangi maksatla ilim talep edilir: 7, 309.

İlim, böbürlenmek için öğrenilmez: 16, 506.

İlim cühela takımıyla münakaşa için öğrenilmez: 16, 522.

Dünyevî maksatlarla ilim talep etmek yasaktır: 6, 332.

Faydasız ilim: 6, 101.

Fıkıh öğrenmek sadece iktisab değil aynı zamanda Allah'ın rahmetiyledir: 11, 239.

Günümüzde çokça söylenen "Çalışmak ibadettir" sözünün gerçekleşmesinin şartı: 11, 230.

Kim İslâm dininin gerektirdiği esasları öğrenmezse hayırdan mahrum kalır: 11, 239.

Meleklerin ilim talep edene kanatlarını koyması ne demektir?: 11, 233.

İnsanlara ilim anlatmanın hududu: 11, 255.

İnsanların konuşmalarını keserek ilim anlatmamak: 11, 256.

İsteksiz olana ilim anlatmamak: 11, 255.

İlim meclislerindeki halkalara katılmanın usulü ve âdabı: 11, 246-247.

İlim nasıl gider?: 17, 565.

İlim öğrenmek günahlara keffaret olur mu?: 11, 241.

İlim öğreten ve öğrenenin değeri: 6, 252.

Resulullah'a göre sağlam ve gerçek ilim üçtür: 11, 245-46.

Hz. Peygamber'in ilim talebi için seyahat etmeyi teşvikleri ve bunun sebebi: 11, 240.

Resulullah'ın vefatından sonra ashabından uymalarını istediği; ilim öğrenmeye gelen kimseye nasıl muamele edileceği hususundaki vasiyeti: 11, 250.

İlim, sual ve cevaptır: 14, 135.

İlim talep eden kişinin bu işi onun geçmiş günahlarına keffaret olur: 11, 241.

"İlim talebi için yola çıkan kimse dönünceye kadar Allah yolundadır": 11, 240.

İlim talebine erken başlamak: 7, 92.

İlim ve öğrenme âdabı: 11, 255-57.

İlimde zikir meclislerinin halka şeklinde olması: 11, 246- 247.

Faydasız ilimden Allah'a sığınmak- 17, 518.

İlme teşvik: 11, 238-247.

Kamil bir mü'minin vasfı ilme doymaması: 11, 243.

Resulullah'ın farklı bir üslubla ilme teşviki: 11, 271- 72.

Resulullah'ın ilme teşvikleri ve günümüzde ilmin ve tekniğin ulaştığı noktalar: 11, 235.

Allah'ın ilmi değişir mi?: 13, 376.

- İlmi Allah rızası için talep etmeyen alimlerin tabakası: 6, 334.
- İlmi ve âmil olmayanların kıyamet günündeki durumları: 6, 339.
- İlmi ketmetmenin (gizlemenin) kıyamet günündeki cezası: 11, 249.
- İlmi kimden almak? ve dünyaya fazla muhabbet etmeyenden ilim almak: 6, 254.
- İlmi, layık olmayana öğretmek: 16, 515.
- 'İlmi olan kimsenin nefsinin zayi etmesi uygun değildir' hadisinin izahı: 11, 252.
- İlmi tebliğ: 16, 517.
- Kişi ilmi ve amil olmalıdır: 6, 339.
- Hz. Peygamber'in ilmi ve âlimi tafdil edici beyanları: 10, 389-90.
- İlmin göğüslerden kaldırılması nasıl anlaşılmalıdır: 11, 271-72.
- İlmin kaldırılması: 11, 271-72.
- Hz. Peygamber'in ilmin kaldırılacağı hususundaki ihbarını nasıl anlamalıyız: 11, 273-74.
- Hz. Peygamber'in feraiz (miras) ilmini öğrenmeye teşvikleri: 11, 242-43.
- İlimle amel: 16, 522.
- İlimle ilgili veda hutbesinden öğrenilenler: 1, 163-64.
- Hz. Peygamber'in öncelikle öğrenilmesini istediği ilimler: 10, 389-90.
- Hangi ilimleri gizlemek cezayı müstahaktır: 11, 249.
- İlimsiz fetva verenlerin zemmi: 11, 271-72.
- İnsan bedeninin ahvaliyle ilgili ilim: 10, 535-36.
- İlyâ: 4, 236.
- İlk mescidi Ammar (r.a.) inşa etmiştir: 12, 330.
- İlk mücahidler: 11, 394.
- İlk Müslümanlar'ın maruz kaldıkları muâmele: 16, 496.
- İlk nazar: Bak: Kadına bakma.
- İlyas (a.s.) ve Kur'an'da geçen isminin kıraatıyla ilgili ihtilaf: 3, 100.
- İmam kıraatte bulunurken me'mun da kıraatte bulunur mu?: 8, 206-208.
- Kadın, erkeğe imam olamaz: 17-34.
- İmam namazdan sonra abdestsiz olduğunu hatırlarsa durum ne olur: 8, 325.
- İmam namazı kısaltır: 17-23.
- İmam tayini farz-ı kifâyedir: 1, 123-24.
- İmam ve emire itaatın vacip oluşu: 5, 408-417.
- İmam ve emirin vazifeleri: 5, 389-398.
- Duvar gerisinde imama uyulup uyulamayacağı: 8, 313.
- Farz kılan kimsenin nafile kılan imama uyup uymayacağı: 8, 277-78.

İmama isyan edeceklere yapılacak muamele: 13, 301-302.

İmama itaatın hududu: 1, 134-40

İmama vacip olan: 17, 22

İmamda aranan şartlar: 1, 124-25

İmamdan önce rükû sücûd: 17, 19

Son teşehhüdü tamamladıktan sonra imamdan hades vaki olmama durumu: 8, 324

Kıyamette Allah'a en yakın olan; adil imamdır: 5, 398.

İmamı göremeyen cemaatin durumu, imama nasıl uyacağı: 8, 299.

İmamın vasfı: 8, 271-290.

Hiz. Peygamber'in müezzin ve imamın vasıflarını belirtmesi: 8, 272-73.

İmamın namazı fazla uzatmaması ve hikmetleri: 8, 283-85.

İmamın rukuda iken namaza yetişebilecek olanları beklemesi: 8, 286.

İmamın sadece kendisine değil cemaate de dua etmesi: 8, 289-290.

İmamın, cemaatten daha yüksek bir yerde durarak namaz kıldırması: 8, 308.

İmamın yaptığı hatalar ve cemaatin durumu: 8, 324-25.

İmamın tayini ve tespiti: 1, 145.

İmamın Kureyşî olması meselesi: 1, 125.

İmamın varlığı dinen zarurîdir: 1, 122.

İmamın zâmin, müezzinin mü'temen olması: 13, 44.

Hadiste bahsedilen on iki imamın mahiyeti: 5, 381-82.

İmamın arkasında durmak müstehabdır: 17, 22.

İmamın dikkat etmesi gereken iki önemli husus: 17, 22.

Her ümmetin kendi imamıyla hesaba çekileceğine dair: 2, 484.

İmamlar Kureyş'tendir? 5, 373-382.

İmamlar Kureyş'tendir' mealindeki hadislerin tahlili ve mezhepler görüşleri: 5, 373-379.

İmamların ve emirlerin yardımcıları: 5, 419-24.

Âmâlık imamlığa (devlet reisliğine) mani midir?: 5, 385-86.

İmamlığa en liyakatli olan kim?: 1, 126.

Cemaat tarafından sevilmeyen kimsenin imamlığı: 8, 278-279.

İmamlığı ve emirliği sahih olanlar: 5, 383-84.

Mushafın yüzünden okuyarak imamlık yapma hususu: 8, 275-76.

İmamet ve itaat meselesi: 1, 116.

İmamete layık olanların vasıfları ve mezhepler arası farklılıklar: 8, 271-72

Âmânın imamet: 8, 276-77

- Kölenin imamet-i caiz midir? 8, 275.
- Misafirin, ev sahibinin izni olmadan imamet-i caiz midir? 8, 271-72.
- Mümeyyiz çocuğun imamet-i caiz midir? 8, 274.
- İmametle alakalı hükümler: 1, 120.
- İman, İslâm, ihsan nedir? 1, 50-51.
- İman kapısı her zaman herkese açıktır: 2, 260.
- İman sahibi ve doğru olan cennete girer: 17, 634.
- İman ve İslâm'a giren müteferrik hadisler: 1, 167-75.
- İman ve İslâm'ın fazileti: 7, 27-28.
- Kamil imana ermenin yolu: 12, 213-14.
- Kalbinde hardal denesi kadar imanı bulunan cennete gidecek: 14, 214.
- İmamın artıp eksilmesi: 10, 240-244.
- İmanın fazileti: 14, 185-86.
- İmanın hakikati: 1, 47.
- İmanın şu'beleri: 1, 78-83.
- İmanın tadını almak için üç şeyin yapılması: 1, 70-71.
- Diliyle imanını ikrar edenin kanı haramdır: 13, 492.
- Hz. Peygamber'in Müslüman olan mülteci kadınların imanını imtihan etmesi: 4, 41.
- Kimsenin imanının varlığı ve yokluğu hakkında konuşamayız: 12, 32.
- İmanla kabre giren herkes, günahlarının cezasını çektikten sonra cennete girecektir: 14, 278-80.
- İmanlı olarak kabre girildiği zaman büyük günah işlemiş olsa da cennete girilebileceği: 1, 29.
- İmansız iyiliğin sevabı olmaz: 1, 33.
- İmtihan olunacak beş şey: 17, 557.
- Asırlarca her yerde aynı inançlar: 10, 226-27.
- İnfâk etmek için çok zengin olmak gerekmez: 2, 182.
- İnfak ve tasadduk'a teşvik: 9, 241-253.
- Kişi malını infak ederken başta yakınlarından başlamalı: 13, 401-402.
- İnsan amelleri yoksa lütûfla mı cennete gider? 1, 209, 210.
- İnsan ecelinin olduğu yere gider: 17, 629.
- İnsan ne zaman sorumlu değildir: 17, 230.
- İnsan sokağa çıkınca iki müekkel meleği mevcuttur: 17, 527.
- İnsan ve hayvanlara su vermek: 6, 291.
- İnsan yaratılışı, kaderi: 2, 370-79.

- İnsan yaşlandıkça genç kalan iki duygu: 6, 260.
- İnsanda ilk kokacak yer karındır: 16, 293.
- İnsanı hüsranda kılan dört şey: 6, 260.
- İnsanı utandırabilecek, dinî konularda haya edilir mi?: 5, 292.
- İnsanın azalarından dil: 16, 337.
- İnsanın gözünü toprak doyurur: 17, 625.
- İnsanın yaratılış şekli: 13, 360.
- İnsanın yaratılışı: 2, 370-79.
- İnsanlar Allah'ın şahitleridir: 17, 117.
- İnsanlar birbirlerine muhtaçtırlar: 14, 299.
- İnsanlarinsanlar dünyalık karşısında dört kısımdır?: 2, 44.
- İnsanlardan değil Allah'tan korkmak: 17, 553.
- İnsanların en hayırlısı Peygamber (s.a.v.) zamanında yaşayanlardır: 12, 239.
- İnsanların şerlileri: 16, 337.
- "İnşaallah" demenin ehemmiyeti: 3, 278.
- İnşikak 19. ayetindeki "le terkebünne" kelimesindeki kıraat ihtilafı ve manaları: 3, 267-68.
- İnşikak Sûresi: 3, 267-68.
- İntidah: 10, 113.
- İntihar eden kimse cehennemde ebedi mi kalacak?: 13, 501-502.
- İntihar edene cenaze namazı kılınır mı: 9, 22, 13, 504.
- İntihar edenin durumu: 16, 326.
- İntihar edenin hükmü: 13, 501.
- İntihar edenin namazı kılınır...: 13, 502.
- İntihar haramdır: 15, 582.
- Şiddetli yaraya dayanamayıp intihar edenin durumu nedir?: 13, 503.
- İnziva uzleti ve fazileti: 13, 192-93.
- İnzivaya çekilme ve şartları: 3, 499-500.
- İpeğin yasaklanması: 1, 320-21.
- Elbise eteğine ipekli takma yasağı: 7, 48.
- İpekli giymek, altın takınmak kadınlara helâl: 17, 478.
- İrşad bida'yetinde ihmal edilmemeli: 1, 239.
- İrşad ederken korkmamak, yılmamak: 1, 241.
- İrşad-fitne münasebeti: 1, 237.
- İrşadda ashâbın yeri: 1, 240.
- İrşadda haddini bilmek: 1, 247.

- İrşadda teennî: 1, 250.
- İrşadı terketme kararında teennî: 1, 252.
- İrşadı yapmayan eski milletlerin toptan helaki: 1, 238-39.
- Hiz. Ali'nin (r.a.) irtidat edenleri yaktırması: 5, 139.
- İrtidat eden kadın öldürölür mü?: 5, 139.
- İrtidat edeni cezalandırmadan önce tevbe etmeye davet edilir mi?: 5, 138-39.
- İrtidatın çeşitleri: 6, 363.
- İsa (a.s.) 12, 175; 14, 70-74.
- Bediüzzaman Hazretleri'nin Hiz. İsa (a.s.)'ın doğumu hakkındaki yaklaşım ve açıklaması: 12, 177-178.
- Hiz. İsa (a.s.) doğduğunda ağlamamıştır: 12, 175.
- Hiz. İsa (a.s.) hakkında 2, 258-59; 1, 28-29; 12, 512.
- Hiz. İsa inince yeryüzünde ne kadar kalacak: 14, 74.
- Hiz. İsa semaya çekildiğinde kaç yaşında idi: 14, 74.
- Hiz. İsa ve Mehdî hakkındadır: 14, 67.
- Hiz. İsa (a.s.)'nın ahir zamandaki vazîfesi: 12, 179; 14, 71-73.
- Hiz. İsa (a.s.)'ın doğumu: 12, 177.
- Hiz. İsa (a.s.)'ın göğe yükseltilmesi, alınması: 12, 177.
- Hiz. İsa (a.s.)'ın su içme kabı: 17, 451.
- Hiz. İsa (a.s.)'a inananların sayısı: 12, 178.
- İSİM VE KÜNYE BÖLÜMÜ: 1, 277.
- Konmaması gereken isimler: 1, 281.
- Hiz. Peygamber (a.s.)'ın isim koyduğu kimseler: 1, 287.
- Hiz. Peygamber'in (s.a.v.) isim ve künyesini alma hakkında gelen rivayetler: 1, 299.
- Çirkin isimleri kullanmanın keraheti ve güzel isim kullanmak: 10, 502.
- Makbul ve mekruh isimler: 1, 279.
- İsim değıştirme: 17, 498.
- Kişilere güzel isim koymak ve isimlerin kaderle tevâkufu: 11, 206.
- Kişinin çocuğuna ve kölesine isim koymasına teşvik: 11, 206.
- Kişileri çağırırken öz ebeveynlerine nisbet etmek gerekir: 3, 57-59.
- Resulüllah'ın beldelele güzel isim koyması ve kötü isimleri değıştirmesi: 11, 206.
- İshalin balla tedavisi: 11, 13.
- "İslam değirmeni otuzbeş veya otuzaltı yıl döner." hadisi: 16, 412.

İslam garip başladı: 17-547.

"İslam garip başladı garib sona erecek." hadisinin güzel bir şerhi: 17, 548-49

İslamın garip olarak gelip garib olarak gitmesi: 1, 169-70; 13, 206-207.

İslam dini tedricidir: 8, 140.

İslam-iman tartışması: 1, 52-53.

İslam inancı, insanı saran fiziki çevrenin insanla şuurkârâne alaka içinde olduğu: 13, 13.

Kıyamete kadar İslam yeryüzünde devam edecektir: 1, 4, 74-75.

Peygamberimiz'e ahabın İslam hakkında sormaları: 1, 71-76.

İslam kardeşliği: 12, 263.

İslam nedir?: 16, 474.

İslam öncesi Arap cemiyetinde şarab istihlaki: 2, 345.

Bir kişi İslama girdiğinde eski günahlarının affedilmesi meselesi: 1, 32.

İslama davet mektubu göndermesi: 16, 398.

İslama davette metod: 6, 315-320.

İslama davetteki usul: 12, 88.

İslama girdiği halde cahiliye sünnetini arayan kimsenin durumu: 16, 329.

İslama göre Hz. İsa'nın durumu: 14, 70-71-74.

İslamda Allah için kan akıtan ilk kimse: 12, 298-99.

İslamda cihad izni: 16, 139.

İslamda doğan ilk çocuk: 12, 357-58.

İslamda kadınlarla istişare: 16, 74.

İslamda kanun koyma mekanizması: 16, 63.

İslamda mesken: 2, 55.

İslamda silinecek: 17-566.

İslamda şıgan yoktur: 17-198.

İslamdan başka bir dinle yemin etme caiz değil: 17-239.

İslamı kabul etmeden önce araştırmak menduptur: 7, 354.

İslamı tebliğde sabır: 16, 134.

İslamı yaşamak gittikçe zorlaşacak: 17, 564.

İslamın Arap yarımadasında hakim olması: 13, 19-20-21.

İslamın beş esas üzere bina edildiği: 1, 47.

İslamın hakkı: 6, 367.

İslamın huyu hayadır: 17, 602.

İslamın Mekke döneminde sabır: 16, 134.

İslamın mümtaz özelliği: 1, 28-29.

- İslamî ahkâmı özetleyen dört hadis: 9, 377.
- İslamî terbiyede mühim bir esas: Fitrî duyguların yönlendirilmesi: 9, 331-32.
- İslamiyet ferdin bütün haklarını muhafaza altına almıştır: 13, 530.
- İslamiyet'ten çıkış merhaleleri: 17-567.
- İsm-i Azam: 17, 521.
- Hiz. Aişe'nin ism-i azam'ı öğrenmek için gösterdiği çabaları: 17, 523.
- İsm-i Azam olabilecek isimler: 17-522.
- İsm-i Azam şefaathı yapılarak edilen duanın kabul edileceğini kasekle müjdeliyor: 5, 533-37.
- İsm-i Azam ve Esmâ-i Hüsnâ duaları: 5, 533, 536.
- İsm-i Azamı Resulullah'ın kimseye söylememesi: 17- 523.
- İsm-i Azam'la ilgili: 2, 224.
- İsmid sürmesi: 17-462.
- İsraftan kaçınmak: 16, 321.
- Resulullah (s.a.v.)'in İsraîlî haberleri rivayet etmeye cevazı: 10, 312-314.
- İstanbul fethedilecek: 17-369.
- İstanbul'un fethiyle, kıyametin ilişkisi: 14,111.
- İstek duygusu nedir? Nasıl olmalıdır. Bak: emel. 6, 260-61.
- İstenmeyen şahidlik çeşitleri: 12, 241.
- İsteyerek şişmanlamak kötülenmiştir: 12, 242.
- İstetilmiş olan kıza talip olmak: 1, 510
- İstiâze: 6, 97.
- Beş şey hususunda Allah'a istiaze etmek: 6, 19-20.
- İstiâzeli kadının abdesti: 10, 367.
- Resulullah'ın istiâze ettiği hastalıklar: 6, 100.
- Resulullah (s.a.v.)'in istiâze şekli: 6, 97.
- istibra: 11, 353.
- İstidrâd: 7, 263.
- İstiftah: 5, 549.
- İstiğfar: 17, 511.
- İstiğfar, tesbih, tehlîl, tekbîr, tahmîd ve havkale: 6, 107.
- Çok istiğfar etmenin faydaları: 17-512.
- Resulullah (s.a.v.)'in günde 100 defa istiğfar etmesi: 17, 511.
- Resulullah (s.a.v.)'in istiğfarı tavsiye etmesi: 17, 512.
- İstiharenin önemi: 13, 377.
- İstihare namazı nasıl kılınır: 9, 32.

İstihare namazı rüyada bir işaret alınamazsa kaç defa tekrar edilir?: 9, 34.

İstihare ile ilgili açıklama: 9, 31.

İstihare duası: 9, 31-32.

İstihare hangi işlerde yapılır: 9, 33.

İstihare namazında ne okunur: 9, 33.

Resulullah (s.a.v.)'in istihareye verdiği önem: 9, 31-32.

İstihâze ve nifas hakkında: 10, 365-385.

İstihâzeli kadının hayızlı halinin belirlenmesi: 10, 367.

Hiz. Ali'nin istihâzeli kadınlar için bir tavsiyesi ve fetvası: 10, 374.

Devamlı istihâzeli olan kadının hayız müddeti: 10, 368-70.

Devamlı kanamaya maruz kalan bir hanım sahabe ve Hiz. Peygamber'in tavsiyesi: 10, 368-69. 71-72.

Hiç kesilmeyen kanamaya (istihâze) maruz kalan kadınlara Resulullah'ın tavsiyesi: 10, 370.

Müstehâzeli kadının yıkanması icab eden vakitler: 10, 374.

Resulullah zamanında müstehâzeli olan kadınlar: 10, 369.

Yedi yıl istihâze kanaması olan Ümmü Habibe'nin Hiz. Peygamber'e müracaatı ve bu hadisten çıkarılan hükümler: 10, 365.

Müstehâzeli kadının Kâbe'yi ziyareti: 10, 375.

Kadınların Resulullah'a hacâletâver soruları: 10, 278-79.

Öğrenme öğretmede istihza olmaz: 10, 192.

Resulullah (s.a.v.)'in: 11, 511-12.

Resulullah (s.a.v.)'in istihbarat kuvveti: 12, 35.

İstihdam: Bak: Müşriğin istihdamı: 9, 436.

İstikamet: 1, 72.

İstikamet üzere olmak ne demek?: 7, 339-40.

İstîlâm: 4, 373.

İstinca: 16, 541; Bak: Temizlik, Taharet.

İstinca hakkındadır: 10, 89-121.

İstincanın âdabı: 10, 91-110.

Kemik ve kuru hayvan mayısını istincada kullanmamak: 3, 128- 29.

Su ile istinca: 16, 541.

İstirca etmek: 9, 193.

İstîskâ (Yağmur) namazı: 9, 541, Bknz: Namaz.

İstîskâ namazının vakti: 8, 545.

İstîskâ namazının kılınışı: 8, 544.

- İstiskâ namazı şehrin dışında kılınmalı: 8, 544-45. •
- İstişâre dışı mevzular: 16, 49.
- İstişârede kararın alınması: 16, 56.
- İstişâre esnasında kişinin kusurunu söylemek: 11, 360-61.
- İstişâre mevzuları: 16, 49.
- İstişârede şahsî kararda direnmemek: 16, 58.
- Resulüllah'ın istişâreden gayesi: 16, 46.
- İstişârenin ehemmiyeti: 16, 40.
- İstişârenin mekanizması: 16, 49.
- İstişârenin şekli: 16, 52-53-54.
- İstişâreye teşvik: 16, 43.
- Kadınlarla istişâre yapılır mı?: 11, 550.
- Kendisine istişâre edilen hak ve doğruyu söylesin: 17, 499.
- Meşveretin ehemmiyeti: 11, 550.
- Resulüllah (s.a.v.) hanımlarının makûl tavsiyelerine uymuştur: 9, 192.
- Resulüllah (s.a.v.)'in ashabıyla istişâre etmesi: 11, 495.
- Resulüllah'ın dört veziri: 16, 46.
- İsti'zan hakkında umumî açıklama: 9, 385-390.
- İsti'zan talebi: 9, 385-398.
- İsti'zanla (izin alma) ilgili bazı âdab: 9, 398.
- İsti'zanın teşri edilmesinin sebepleri: 9, 385.
- Resulüllah'ın İsti'zan (izin alma) âdabı: 9, 391-92.
- İsyân-fitne: 5, 147.
- İsyancı (Bağî), yolkesen ve mürted hakkında tahlil: 5, 144-152.
- İşçi çalıştırılıp da ücretini vermeyenin durumu: 16, 292.
- İşçinin ücreti: 17, 304.
- İşçiye ücretini teri kurumadan vermek: 17, 304.
- Bizden önceki ümmetlerin çekmiş olduğu işkenceler: 9, 198.
- İnsan bir söz işitince iyice düşünmeden karar vermeme: 15, 211.
- İtaate dinimizde verilen ehemmiyet: 1, 116-20.
- İtaat edilecek üç makam: 3, 535.
- Komutanın emrine kesin ittiba: 17, 378.
- İtaat meselesi: 1, 182-83.
- Vacip bir emre itaat etmek: 9, 153.
- İtaatla ilgili bazı meseleler: 3, 534.

Amel ve ibadette itidal: 17, 618.

Müslüman olmak isteyen birinin nelere itikat etmesi gerekir: 8, 149.

Müslümanım diyen kimsenin İslamiyetine itikad nasıl olur?: 8, 149.

İTİKAFLA İLGİLİ BÖLÜM: 1, 257.

İtikafın sevabı: 17, 175.

İyi niyet adi adetlerin ibadet olması: 13, 82.

İyilik edene duada bulunmak: 16, 259.

İyilik güzel ahlaktır: 5, 308-309.

İyilik imanla makbuldür: 1, 33.

Kırk iyilik üzerine: 1, 411.

Sana ihanet edene ihanetle değil iyilikle karşılık vermek: 1, 227-28.

İyilik üzerine müteferrik hadisler: 1, 411.

İyilik yapana (Cezâkellahu hayran) demek: 16, 259.

Yapılan iyiliği başa kakmanın cezası: 16, 291.

İyiliklerin Allah rızası için yapılması: 1, 415.

İyilikte ve kötülükte öncülük yapanların durumu: 9, 250.

Yapılan işin iyi veya kötü olduğu nereden anlaşılır?: 17, 623.

İyne usulüyle satış: 16, 395.

İzarı topuklardan aşağıya sarkıtmamak: 17-476.

İzarın yeri: 17-476.

İzhîr otu: 12, 526.

İzin istemek hazar sebebiyledir: 9, 394.

İzin isterken kapıda durma adabı: 9, 393.

Kişi en yakın (anasının) yanına girerken bile izin istemesi: 9, 395.

Yabancı eve bir elçi ile gidildiğinde izin gerekir mi? 9, 395.

İzinsiz eve bakmanın cezası: 9, 398.

İzinsiz yabancı bir eve bakmaktan şiddetle yasaklama: 9, 394.

İzni delil olabilecek işaret bulunursa izne gerek yoktur: 9, 395.

K

Ka'b İbnu Eşref: 4, 73. 11, 434.

Ka'b İbnu Eşref'in öldürülme sebebi: 11, 437.

Peygamber (s.a.v.)'in Ka'b b. Eşref'i öldürtmek için gönderdiği kimseleri uğurlaması: 11, 438.

Ka'b İbnu Malik: 2, 446-53.

Kâbil: 13, 490

KAPLARLA İLGİLİ BÖLÜM: 1, 319.

Kaba ağızdan su dökmek: 16, 587.

Kabın ağzını kaparken besmele çekmek? 7, 219.

Kabın içine soluma: 17, 451.

Kapları kapayacak kapak bulamasak bile teberrüken üzerine birşey koymak: 7, 219.

Kapların ağızlarının örtülmesi: 7, 219. 17.450.

Haram ve helal olan kaplar: 7, 259.

Su kaplarını günde iki kere yıkamak: 7, 251.

Gece yatarken kapıların kapatılması (Kilitlenmesi): 7, 219-20.

Hz. Peygamber'in kabak yemeğine teveccühü: 10, 476-77.

Kâ'benin inşası ile ilgili bazı açıklamalar: 12, 527-28-29.

Kâ'benin inşası sırasında peygamberimizin başından geçen bayılma haberi: 12, 530-31.

Kâ'be, yeryüzünde inşa edilen ilk mâbeddir: 12, 509.

Kâ'bedeki mallar ve onların vakıf malı olması: 12, 514-15.

Kâ'be'de namaz caiz değil mi?: 4, 434.

Kâ'be'ye Beytu'l-Atik denmesinin sebebi: 2, 531.

Kâ'be'de bulunan iki boynuz: 4, 440.

Kâ'be'nin rükünlerinden başka öpülecek şeyler: 4, 378.

Kâ'be'yi ilk inşa eden kimdir? 14, 76.

Düzmece Kâ'be'nin Resulullah tarafından yıkılması: 12, 87, 88.

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Kâ'be'ye girişiyle ilgili gelen rivayetlerden çıkarılan bazı incelikler: 4, 429-435. 12, 42.

Resulullah (s.a.v.) Kâ'be'nin içinde namazı nerede ve nasıl kıldı: 4, 433.

Resulullah (s.a.v.) Kâ'be'ye girince kapısını niye kapattı: 4, 434.

Peygamber (s.a.v.)'in Kâ'be'yi açarak içeri girmesi: 12, 42.

Kabızlık: 11, 25.

Kabilelerden birini inkar eden: 17-338.

Kabir azabı: 15, 302-304.

Kabirdekiler de hayattakiler gibidir. 17, 134.

Kabir taşı: 17, 133.

Kabir üzerinde namaz: 17, 123.

- Kabir üzerinde yürünmez: 17, 133.
 Kabir üzerine bina yapmak: 17-129.
 Kabir ziyareti ve kadın: 17, 136.
 Kabir ziyaretinin ehemmiyeti: 17, 134.
 Kabir ziyareti: yasak ve cevaz: 17, 134.
 Kabre imanlı olarak girenler kimlerdir?: 1, 31.
 Kabri geniş tutmak: 17, 133.
 Kabrin kazılması: 17, 132.
 Kabrin üzerine su serpmek: 17, 128.
 Kabristanda abdest bozmamak: 17, 134.
 Ka'bu'l-Ahbar: 3, 162. 6, 267.
 Kabzedilmeyen satışa dair: 1, 449.
 Kaç davar bir deve yerine geçer: 17, 411.
 Kaddûm Nâm: 7, 51.

KADER BÖLÜMÜ: 13, 344-47-48. 16, 471.

- Kadere iman: 1, 93. 13, 351-52.
 Kadere rıza: 13, 377-79.
 Kader-Kaderiye: 16, 471.
 Kader nedir?: 13, 389.
 Kader inancı ve tedavi: 11, 132-33.
 Kaderiye fırkası niçin mecusilere benzetilmiştir?: 13, 389-96.
 Allah'ın ilminde olan kader değişmez: 13, 369.
 Kader. İnsanın yaratılışı: 2, 370-79.
 Kaderle amel: 13, 355-57. 13, 361-377.
 Kader üzerinde münakaşa mü'minlik edebine yakışmaz: 16, 472.
 Kişinin kaderi ne zaman tamam olur? 13, 362.
 Bu ümmetin mecusisi kimlerdir: 13, 389.
 Kader hakkında Abbullah İbni Ömer'in açıklaması: 1, 50.
KAZA (DA'VA) VE HÜKÜM BÖLÜMÜ: 13.
 Kadi'da aranan şartlar: 13, 430-31.
 Kadınla ilgili olarak Kur'an'da geçen vasıflar: 17-190.
 Kadına bakma. 9, 467-484.
 Kadına gayri iradi ilk nazar: 9, 470.
 Kadın ancak kocasının hakkını eda etmekle mükelleftir: 17-188.
 Kadına temas etmekle abdestin bozulup bozulmayacağına dair: 6, 13.

- Kadınlara arkadan temas etmek haramdır: 10, 192.
- Kadına ve ferce değme: 10, 203-207.
- Kadına verilen yataktan ayırma cezası nasıl olmalı?: 9, 302-303.
- "Kadın avrettir" hadisi nasıl anlaşılmalıdır: 9, 482-83.
- Kadın boşandığı eski kocasıyla tekrar evlenebilir mi?: 16, 15, 514.
- Kadın hayızlı ise: 16-581.
- Kadın ihtilam olur mu?: 16, 579.
- Kadınlara iyi davranmak: 17-211.
- Kadına selam vermek: 10, 486.
- Kadında aranan vasıflar: 17-189.
- Kadında aranmayan vasıflar: 17-190.
- Kadın-erkek eşitliği mi?: 8, 522-23.
- Kadın fitnedir: 6, 250.
- Kadın gününü kumasına verebilir: 17-210.
- Kadının artığı ile gusul: 16, 544.
- Kadının boşanma talebi mekruhtur: 17-232.
- Kadının kan hususundaki affı caizdir: 13, 555.
- Kadının erkekleşmesi: 16, 290.
- Kadının farz olan zekatını kocası verebilir mi?: 17, 185-86.
- Kadının fitnesi: 17-553.
- Kadının İslamda yeri: 9, 322-25.
- Kadının kocasına secde etmesi meselesi: 9, 279-80.
- Kadın, kocasının malından bağışta bulunabilir mi? 16, 177.
- Kadının kocasının meşru olan her emrini yerine getirmesi: 17-188.
- Kadının nafakası erkeğe vacibtir? 14, 318-19.
- Kadının nikahlanması hususundaki görüşler: 17-197.
- Kadının okuma ve yazması, ilim tahsili: 9, 325.
- Kadının saçlarını kesmesi: 7, 12.
- Kadının zeyli: 17, 477.
- Kadın kendi malından dilediği gibi tasadduk edebilir: 17-291.
- Kadınlardan nefislerini Resulullah'a hibe edenler: 9, 505.
- Kadınların ellerine kına yakması: Bknz: Kına. 6, 545-46.
- Kadınların erkeğe bakması: 9, 481-82.
- Kadınların erkeklere, erkeklerin kadınlara benzemesi yasaktır. 6, 546. 9, 480.
- Kadının süslenip, çalımla dolaşması: 17, 553.

- Kadın kocası için süslenir: 9, 202. 17, 210.
- Kadın kocasının izniyle nafile ibadet yapar: 9, 285, 17-172.
- Kadının kocasının serkeşliğinden korkması halinde, anlaşmaları: 2, 326.
- Kadınlara iyi muamele: 9, 311. 17, 211.
- Kadınlar aklen nâkıs mıdır?: 9, 315-16. 15, 182-83.
- Kadınlara istenen şekilde temas edilmesi: 2, 181-92
- Kadınlara nazik olmanın ehemmiyeti: 9, 293-94.
- Kadınlar arasında adalet: 15, 533.
- Kadınlara vaaz etmek müstehabdır: 8, 523.
- Kadınlar bayramlarda musallaya çıkabilir: 8, 523. 15, 182.
- Kadınlar cenazeyi teşyi etmez: 17-136.
- Kadınlar erkekler için nasıl fitne olur?: 9, 318-319.
- Kadınların bazı fıtri zaatları: 9, 294-316.
- Kadınların ekseriyeti cehennem ehli mi?: 6, 490, 8, 521-22 9, 315-316.
- Kadınların erkeklerden baskın olduğu tarafları: 17-18.
- Kadınların iki hususiyetleri: 17-18.
- Kadınların kıskançlığı: 9, 321.
- Kadınların şişelere teşbih edilmesi: 7, 303-304.
- Kadınlar hakkında: 2, 272-75.
- Kadınların biât şekli: 1, 115-16.
- Kadınların dövülmesi: 1, 153-54, 3, 274-75. 9, 283-84.
- Kadınların erkeklere bakması: 9, 471-72.
- Kadınların fitratları (Yaratılış özellikleri): 6, 490.
- Kadınların, koca ve evlatlarının mallarındaki tasarruf hakları: 14, 316-17-18.
- Kadınların mescide (camiye) namaz kılmaya gitmesi: 7, 31.
- Kadınların mümtaz yönleri: 7, 25.
- Kadınların Peygamber (s.a.v.)'e sevdirelmiş olmasının sebepleri: 7, 25.
- Kadınların savaşa katılmaları ve görevleri: 4, 33.
- Kadınların yabancı erkeklerin oyunlarına bakması: 4, 525.
- Kadınlarla istişare: 16, 74.
- Kadınlarla istişare meselesinde temel prensip: 16, 80.
- Kadın sahabilerin faziletleri: 12, 396-97-98.
- Kadın sebebiyle vay erkeğin haline: 17-553.
- Kadın sorusunu hususi sormak isterse: 9, 469-470.
- Kadın süsleyicilerin (berber) yeri: 6, 549-50.
- Kadın ve erkek aynı kaptan gusleder: 16, 544.

- Kadının devlet işlerinde bulunması caiz midir?: 5, 387.
- Kadın hakları: 9, 300.
- Kocasının izni olmadan kadın tasadduk edemez: 16, 377.
- Peygamberimizin kadınlara vaaz için hususi bir gün ayırması: 13, 103.
- Fetih günü öldürölmeleri emredilen kadınlar: 12, 49.
- Kadid yani güneşte kurutulmuş et: 17-435.
- Kadir Gecesi: 1, 259-60, 17-155.
- Kadir gecesinin ihyası: 3, 288.
- Kadir gecesinin ümmet-i Muhammed'e verilış sebebi: 3, 280.
- Kadir gecesinin verilmesi ve zamanı: 3, 284-86.
- Kadir ve Beraat geceleri: 3, 286, 88.
- Kâif: 17, 280.
- Kâfire karşı imanı gizlemek: 12, 330.
- Kâfir ile onu öldüren ebediyyen cehennemde bir araya gelmezler: 3, 504-505.
- Kâfir diyeti: 17, 343.
- Kâfirin kanı antlaşmadan sonra haramdır: 4, 90.
- Kâfirin küfründen tevbe ederek dönmesi kabul edilir: 6, 371.
- Kâfirin cehennemdeki durumu: 14, 274-75.
- Kâfirken nezirde bulunan Müslüman olduğu takdirde nezri yerine getirir mi? 15, 570.
- Kâfirler cehennemde ebedi kalacaklar: 14, 224.
- Kâfirlerin cehennem yiyeceği: 3, 124.
- Kâfirlerin mütevatir haberi makbuldür: 14, 263.
- Kâfirlerle alış-veriş: 6, 328.
- Kâfirler necis midir? 10, 305.
- Kâfir olarak ölen baba ve akraba için istiğfarda bulunulmaması: 2, 438-40.
- Kâfir zimmeti: Bknz: Zimmet- 11, 479.
- Kâhine gidenin kırk gün namazı kabul olmaz: 7, 192-93.
- Kâhine gitmenin Hz. Peygamber(s.a.v.)'e indirilenden teberri etmek olduğu: 10, 34-8.
- Kâhine verilen ücret haramdır: 14, 331.
- Arraf'a giderek çizgi falına baktırmanın haram olduğu: 8, 148.
- Hız. Peygamber'in kâhin ve arraf'a gitmeyi yasaklaması: 8, 145-46.
- Kainatın büyüklüğü hususunda bir hadis?: 5, 337-340.
- Kalbi karartan ve katılaştıran şey: 12, 134.

Kalbin hususiyeti: 17.517.

Kalplerin öldüğü günde kalbin ölmemesi: 17, 175-76.

Maddi ve manevi kalbin birbiriyle alakası: 9, 552.

Kâmil manada hakim insan: 16, 271.

KANAAAT BÖLÜMÜ: 13, 397.

Kanaat: 17, 590.

Kanaatin medhi ve ona teşvik: 13, 397.

Kan veren kimsenin ücret alması haramdır: 14, 332.

Kan aldırma: 11, 134. 11, 44-45.

Kan akrabalığı: Hakiki Baba, Hakiki Anne, Hakiki Evlat: 3, 59.

Kan aldirmek orucu bozmaz: 9, 87-88. Bknz: Oruç.

Kan alma işini yapan ücret alabilir mi: 14, 328-29.

Kan bağı ve iman bağı: 15-486.

Kan hangi damarlardan verilir: 17-461.

Kan vermenin ehemmiyeti: 17-461.

Kanun koymada İslamî mekanizma: 16, 63.

Kapı çalma (izin isteme): 9, 396. 17, 492.

Kapı çalma edebi: 9, 396.

Kaplan derisi üzerine oturmak: 7, 48.

Kaplan derisinin kullanılması: 16, 406.

Karaborsacılık: 17-251.

Resulullah (s.a.v)'in fetih günü kara liste ilan etmiş olmasının hikmeti: 12, 53.

Kararsız, zayıf iradeli insanın zemmi: 16, 272.

Karların en hayırlısı: 7, 341.

Allah'ın emrettiği şekilde kardeş olmak: 9, 330-331.

Kardeşinin ırzını koruyan kimseye ahiret günü Allah'ın mükafatı: 9, 380-81.

Kardeşimize zalim de olsa mazlum da olsa yardım etmek: 9, 380.

İslam kardeşliği nasıl olmalıdır?: 9, 373-74-75.

Mü'minler bir bedenün uzuvları gibidiler: 9, 359-60.

Kişi sevdiği kimseye kendisini sevdiğini söylesin: 9, 361-62.

Karganın hükmü: 17-424.

Karı-koca hakları: 1, 152-53.

Karının koca üzerindeki hakkı: 9, 293-325.

Karı-koca arasındaki ihtilafın düzeltilmesi: 2, 293-95.

Karı-kocadan biri Müslüman olursa nikah durumları ne olur: 15- 525.

- Koca karısını farz olan hacc'dan men edemez: 7, 109-110.
- Kocalar kadınlarına lütufkar davranmalıdırlar: 12, 140.
- Kocanın karısının seferine müdahalesi: 7, 109-110
- Kocasından izin almadan bir kadının kocasına ait bir keffareti ödeyip ödeyemeyeceği: 11, 221.
- Kişinin hanımını kendine haram kılmasının hür ve cariye olan kadınlara göre hükmü: 11, 164-65.
- Kişinin hanımını kendine haram kılması talak ahkamı mıdır? Yoksa yemin ahkamı mıdır?: 11, 162-64.
- Hz. Peygamber'in zevcesini (Mariye (r.anha)) kendine haram kılması ve Tahrir Suresi'nin nüzulü: 11, 163.
- Kötü iş yapmadığı müddetçe erkek karısını dövemez: 9, 300-301.
- Koca, kadından üstündür: 17-188.
- Kocanın ehemmiyeti (Büyüklüğü)- 17-188.
- Kocanın kadın üstündeki hakkı: 9, 279-292. 17, 167.
- Kocadan izinsiz kadının hibede bulunması: 17-290.
- Kocasını kaybeden kadının iddeti: 15, 525.
- Kocasını üzen kadın: 17-225.
- Koca karısını bakire olarak bulamazsa ne yapar: 17-235.
- Kocası yatağa çağırınca gitmeyen kadının durumu: 9, 280-282.
- Hz. Peygamber hastalık için aldığı karantina tedbirleri ile hastalıkta bulaşma yoktur dediği hadislerin te'vili: 11, 212.
- Karın ağrısına şifa: 17-458.
- Karın tokluğuna ücret: 17-304.
- Karınca: 13- 516.
- Karınca öldürmek: 6, 295-99.
- Karınca ve arıyı öldürmenin hükmü: 13, 517-18.
- Her insanda biri şeytan biri melek hiç ayrılmayan iki yaratık vardır. Kârin denir: 12, 325.
- Kam: 5, 304. 4, 323.
- Karnu'l-Menâzil: 5, 311. 4, 229.
- Kar ve dolunun temizleyici vasfının olması: 5, 551.
- KASEMBE BÖLÜMÜ: 14, 7.
- Kasâme: 17, 348.
- Kasâme hakkında umumi bilgi: 14, 7.
- Kasâminin hükümleri: 14, 14-15.

Kasâme, İslamın kabul ettiği bir cahiliye adabıdır: 14, 11-12.

Kasâme sadece insan için yapılır: 14, 14.

Cahiliye devrinde cereyan eden kasâmeye örnek: 14, 8-9-10.

Kasem: Bknz: Yemin.

Kasr (Namazın kısaltılması): 8, 385-393.

Kaşları yolmak (inceltmek) yasaktır: 7, 46.

Katır beslemek caizdir: 7, 164-65.

Peygamber (s.a.v.)'in eşek ve atın birleştirilmesiyle elde edilen katırı hoş karşılamamıştı: 7, 164-65.

Kâtı uttarikler ve Bağiler: 2, 330.

KATL BÖLÜMÜ: 13, 483.

Katilden nehy: 13, 485.

Katili affetmek: 13, 526-27.

Katili affetmek her zaman doğru mudur? 13, 554-555.

Katili affetmenin fazileti: 13, 553.

Katil için, maktul tarafı neleri isteyebilir?: 13, 553.

Katil için tevbe var mıdır?: 13, 486-87.

Katili bilinmeyen maktulün durumu: 13, 525-26.

Katilin mirası: 17-358.

Katil kısas olunursa günahına keffarettir: 13, 527.

Katil maktulüne varis olamaz: 3, 121; 17, 344.

Katil ve maktul cehennemdedir: 17, 545.

Katlin mubah olduğu yerler: 13, 495.

Katlin çeşitleri: 6, 145.

Akrabaların cinayeti: 13, 540.

Allah mü'min öldürenin peşini cehenneme varıncaya kadar bırakmaz: 17, 541.

Âmmden katletme: 13, 523.

Âmmden adam öldüren, maktulü öldürdüğü gibi öldürülür: 13, 543.

Âmmden öldürülenin velisi neleri talep edebilir?: 13, 523.

Baba ile evlat birbirlerinin cinayetinden sorumlu değildirler: 13, 530.

Delil olmadan zâniyi öldüren: 13, 541.

Diyet ödeyen katil öldürülmez: 6, 169.

Haksız yere bir mü'mini öldürmek büyük cinayettir: 13, 486-88.

Hataen öldüren adamın durumu: 13, 528.

Her katilin günahının bir misli Kabil'e gider: 13, 488.

İlaç ve zehirle öldürme: 13, 544.

Kıyamet gününde kâtil nasıl muhakeme edilecek?: 13, 491.

Meşru bir mazeretle cana kıyan kimseye kısas uygulanamaz: 13, 496.

Şîbh-i amd suretinde öldüren katilin durumu: 13, 527.

Katığın efendisi: 17-436.

Kat'u'r-Rahm: 16, 320.

Kavmi için savaş: 3, 146-50.

Kavmini sevmek: 3, 141.

Kavmiyetçinin şahadeti merduttur: 3, 149.

Kays İbnu Abbâd: 3, 553.

Kaza: 17, 273.

Mezheplere göre kaza namazı kılma vakti ve zamanı: 7, 364-365. Bknz:

Namaz

Kazanca teşvik: 17, 242.

Kazanç yolunu bozulup güçleşinceye kadar değiştirmemek: 17, 249-50.

En temiz mal kişinin kendisinin kazandığı maldır: 14, 315.

Mubah olan kazançlar ve taamlar: 14, 316.

Mü'min kazancı hususunda helal ve harama dikkat etmelidir: 14, 313.

Kazfetmek: 11, 317.

Kişinin ümmü veledine zina iftirasında bulunması ve cezası: 11, 317.

Kucaklaşmak, tokalaşmak: 7, 126-127.

Kaza Umresi: 12, 10.

Kedâ (dipnot): 7, Bknz: Umre

Kedinin alınıp-satılması: 14, 342-43.

Kedinin temizlik hususundaki hükmü ve onların artıkları: 10, 79.

Kedinin artığı kullanılır mı?: 6, 310.

Kedi artığı ile abdest: 16, 543.

Evde kedi beslemek: 6, 291.

Kedi, zatı itibariyle temiz midir?: 10, 80.

Kefaf (Orta yol) üstündür: 6, 474.

KEFFARET BÖLÜMÜ: 17, 239.

Keffaret: 16, 243.

Keffaretini ödeyip yemini bozmak: 17, 241.

Keffaret ödemedi kölenin mü'min veya gayr-ı mü'min olması durumu: 1, 67-68.

Keffarete tertip vaciptir: 9, 176.

Keffaret olarak yedirilen yemeğin Müslüman fakirlere yedirilmesi: 11, 327.

Yeminin keffareti: 9, 172.

Kefenlenen ölüye bakmak: 17-112.

Kefenlenmeden önce ölüye bakmak: 17-112-113.

Kehanet: 7, 189.

Kehanetin hükmü: 7, 191.

Kehanetin çeşitleri: 7, 190.

Cinden alınan kehanet: 7, 190.

Cinlerin dostlarına haber verdiği kayıplarla ilgili kehanetler: 7, 191.

Tecrübe ve âdete dayanan kehanet: 7, 191.

Zan, tahmin ve hads'e (sezgi) dayanan kehanetler: 7, 191.

Kim bir kahine arrafa giderse Muhammed'e indirileni inkar etmiştir: 7, 190.

Kelale (ne evlat ne de baba bırakmadan ölen): 13, 136-37.

Keler: 10, 439-443.

Resulullah'a sunulan keler eti karşısındaki tutumu: 10, 440-441.

Keler etini yemenin hükmü: 10, 442.

Kelerin mahiyeti: 17-422.

Resulullah (s.a.v.)'in hanımları keler öldürüyorlardı: 17, 422.

Keleri öldürmenin hükmü: 17-421.

Kelime-i Şehadet getirenin cennete girmesi meselesi: 1, 34.

Kelime-i Şehadetin fazileti: 14, 193.

Kelime-i Şehadet ve onun dil ile ikrarının hükmü: 1, 99.

Kelime-i Tevhid'in faydası: 17-566.

Kelime-i Tevhid'i faziletçe hiçbir amel geçemez: 17-506.

Kelime-i Tevhid'in fuyuziyeti: 17-505.

Kelime-i Tevhid'in kudsiyeti: 6, 207. 17, 537-38.

Kelime-i Tevhid'in söyleyenin can ve mal güvenliği sağlanmıştır: 17-327.

Peygamber (s.a.v.)'in amcası Ebu Talib'e son nefesinde Kelime-i Tevhid telkin etmesi: 17-505-506.

"Ey Üsame, Lâilâhe illallah diyen bir kimseyi niye öldürdün" hadisesi: 1, 102.

Kemik cinlerin gıdasındandır: 6, 230.

Kendilerinden sorumluluk kaldırılan üç kişi: 5, 257-58.

Kendini Hz. Peygamber'e bağışlayan bir kadını Hz. Peygamber'in evlen dirmesi hadisesi: 9, 503-510.

Kendinize düşene bakın: 17, 556.

Kendinizi tahkir etmeyin: 17, 553.

Ebu Zerr-i Gıfarı (r.a.) ile Hz. Muaviye (r.a.) arasındaki kenz hususundak

Artışma: 6, 358-360.

Hız. Ali'ye (r.a.) göre kenzin miktarı: 6, 358.

Kepekli ekmek makbuldür: 17, 439.

Keramet meselesi: 11, 483.

Keramet okumakta değil okunanı hayata tatbik etmektedir: 17, 566.

Keramet zahir olan kimsenin evliya olduğunu anlama yolu: 11, 483.

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin keramet-istidrac arasındaki farkları beyan etmesi: 11, 483-484.

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'ne göre kerametın kısımları: 11, 484.

Her keramet sahibi veliyyullah değildir: 11, 483.

Peygamber (s.a.v)'in bir mucizesi, kerameti: 11, 521.

Velilerin kerameti haktır: 11, 482.

Kerbala hadisesi: 12, 314-15,

Kertenkele: 17-423.

Kertenkele niçin öldürölür?: 13, 513.

Kertenkele yenir mi?: 17-423.

KESB (KAZANÇ) BÖLÜMÜ: 14, 293.

Dünyayı kazanmak için çalışmak: 14, 295-96.

Kesb (kazanç)'le ilgili umumi açıklama: 14, 295.

Kesim âdabı ve yasakları: 5, 11-14. 6, 213.

Kesme aleti: 6, 229.

Kesim şekli ve yeri: 6, 221.

Kesim güzel olmalı: 17, 416.

Besmele çekilmeden kesilen hayvandan yememek: 6, 219-20.

Dört mezhebe göre hayvan kesiminde besmele çekmenin hükmü: 6, 236.

Ehl-i Kitap'tan sünnetsiz olan kimselerin kestiğinden yemek: 6, 237-39.

Hayvanın neresinden kesileceğine dair: 6, 221.

Hayvan kesiminde bıçağı bilemek: 6, 213.

Hayvan kesiminde dikkat edilecek hususlar: 6, 213.

Karnında yavru olan bir hayvanı kesmek ve o yavruyu yemek: 6, 225.

Kesilen hayvandan çıkan yavrunun yenmesinin şartı: 6, 225-26.

Kesilirken besmele çekildiği şüpheli olan şeyden yemek: 6, 235-36.

Kimlerin kestiği yenmez: 6, 220.

Taş ile hayvan kesmek: 6, 231.

Şer'i kesim: 6, 224-25.

Ebter (güçük) kalan İslamî keşifler: 10, 538-40.

Kevser havzı: 17-637.

Kible: 17-25.

"Bir yerde iki kible olmaz" hadisinin te'vili: 4, 101.

Kiblenin araştırılması: 2, 153.

Kiblenin tahvili: 2, 157-58.

Peygamber (s.a.v.)'in kible hususunda vahiy beklemesi: 17-27. Kıl yolma 7, 48. Bknz: Tüy yolma.

Peygamberimiz kına kokusunu sevmezdi: 6, 545.

Kadının eline kına yakmasının ehemmiyeti: 6, 549.

Kıraate hakkındadır: 3, 347-68.

Kıraate Fatiha ile başlamak: 16-616.

Kiraatler hakkında çeşitli rivayetler: 3, 355-68.

Kıraate ne ile başlanır?: 16-615.

Akşam namazında kıraat: 16, 617.

Ashabın Peygamber (s.a.v.)'in namazda kıraatini ölçmesi: 16, 617.

Cuma günü sabah namazında kıraat: 16, 616.

Cuma namazında kıraat: 17, 42.

İmamın arkasında kıraat: 16, 618.

Öğle ve ikindide kıraat: 16, 616.

Rüku ve secde sırasında Kur'an okuma yasağı: 7, 52-53.

Resulullah'ın kıraatı: 3, 332-36.

Resulullah'ın Kur'an okumaya teşviki ve ezberlerin muhafaza edilmesini tenbihi: 3, 321-22.

Resulullah'ın Kur'an okurken yaptığı tercî ve mahiyeti: 3, 334-35.

Resulullah Kur'an'ı başkası tarafından okunurken dinlemeyi severdi: 3 336-37.

Kıraatin açıktan okunduğu namazlar: 8, 19.

Toplu ibadet yapılan yerlerde birbirini rahatsız edecek şekilde kıraatte bulunmanın yasak olduğu: 3, 328.

Kıran haccı için tek tavaf ve sa'y yeterli midir?: 4, 319.

KISAS BÖLÜMÜ: 13, 519.

Kisasla ilgili umumî açıklama: 13, 521.

Kisas ve hadd cezaları: 13, 521.

Kısasa kısas: 17-342.

Ağır bir cisimle öldürmenin hükmü: 13, 543.

Cemaate bir kişi sebebiyle, hür'e de köle sebebiyle kısas: 13, 530.

Kisas kılıçla yapılır: 17-346.

Kisas nerede yok?: 17-342.

Baba ve evlat arasında kısas: 13, 529.

Bir cemaat bir kişiyi öldürse hepsine kısas gerekir: 13, 530-31-32.

Deli ve sarhoşlara kısas: 13, 529.

Diş kırma fiilinde kısas caridir: 13, 548-49.

Eli ısırılan kimse elini çekerek ısıranın dişlerinin dökülmesine sebep olursa kısas gerekir mi?: 13, 548.

Hataen birinin kulağının kopmasına sebep olana ne gerekir?: 13, 550.

İnsan uzuvlarıyla ilgili kısas: 13, 547.

Kulak'ın kisası: 13, 549.

Kadını öldüren erkek öldürülür: 13, 543.

Kisas uygulamasının sınırı: 17-343.

Hür bir insan köle birini öldürürse kısas nasıldır?: 13, 532-33.

Kâfir sebebiyle Müslüman'a kısas: 13, 534.

Kisasa mani olanın durumu: 13, 524.

Kisasın yenine getirilmesi: 13, 551.

İmam maslahat görmesi halinde kisasın affedilmesini isteyebilir: 13, 550.

Varislerden sadece bir tanesi kısıstan vazgeçse, kısas düşer: 13, 555.

Resulullah kendi nefesine kısas uygulamıştır: 13, 552.

KISKANÇLIK BÖLÜMÜ: 12, 99, 17, 223.

Allah'ın kıskanç olması: 12, 99-100.

Hz. Aişe (r. anha) kıskançlığı: 12, 104.

Hz. Aişe (r. anha)'nin Peygamber (s.a.v.)'i kıskanması: 12, 103.

Kıskançlık ne için olmalı?: 17, 223-24.

Peygamber (s.a.v.)'in hanımları arasındaki kıskançlık örneği: 11, 379.

KISSALAR BÖLÜMÜ: 14, 21.

Kissalarla ilgili umumî açıklama: 14, 21.

Ad kavmini helak eden rüzgarın kıssası: 14, 49.

Beşikte konuşanların kıssası: 14, 38.

Bir dinar borç alanın kıssası: 14, 56.

Cüreyc'in kıssası: 14, 40-41.

Hz. İbrahim ve Hz. İsmail (a.s.)'in kıssaları: 14, 22.

Kel, alatenli ve âmânın kıssası: 14, 53.

Kırda bir sürüye rastlayan kimsenin hayvanların sütünden istifade etmesi:

10, 466.

Kıfı Kıssası: 14, 48.

Mağara ashabının kıssası: 14, 44.

Kıtâl ve gazve ahkâmı: 4, 13.

Kıyafet: 6, 548.

Giyim ve kıyafet: 6, 547.

Kıyafette cinslerin ayrımı: 6, 548.

Çocukların küçük yaştan itibaren kendi cinsleri için uygun kıyafetlere alıştırılması: 6, 549.

Başları deve hörgücü gibi olan kadınlar: 16, 422.

İştîmâlû's-Samma: 1, 500.

Kırmızı rengin sünnetteki yeri: 7, 55-56.

Kırmızı renkli yaygıya oturmak: 7, 55.

Kız ve erkek çocukların giyim kuşam tarzı: 6, 450.

Resulüllah'ın elbiseleri: 17-441.

Yasaklanan iki kıyafet: 17-474.

Tek giysi içinde namaz: 17-31.

Yeni elbise alana "üstünde eskisin, sağlıkla eskit" demek sünnettir: 17-62-65.

KİYAMET VE KİYAMETLE İLGİLİ MESELELER BÖLÜMÜ: 14, 61.

Kıyametle ilgili umumî açıklama: 14, 67. 14, 65.

Kıyamet alametleri: 1, 50-51; 17, 564

Resulüllah (s.a.v.)'tan sonra kıyamet yakındır: 14, 115-116.

Kıyamet alametlerinin sırası: 14, 126-27.

Kıyametin büyük alametleri: 17, 567-68.

Kıyametin başka alametleri: 14, 131.

İlk çıkacak kıyamet alameti: 14, 143.

Kıyamet emareleri iki çeşittir: 14, 126.

Hicaz bölgesinden çıkacak bir ateş: 14, 117-118.

"Allah Allah diyen kaldıkça kıyamet kopmaz" hadisinin yorumu: 14, 133-34.

Ateş kaç defa zuhur edecektir?: 14, 118-119.

Dabbetu'l-Arz'in çıkması: 14, 143-45, Bak: Dabbetu'l-Arz.

Kıyamet alametlerinden Duhân: 3, 120-22.

Dinî işler, ehli olmayanın eline geçince kıyamet kopar: 14, 134-35.

Ehliyetsiz kişiler işbaşına gelecektir: 14, 132-33.

"Emanet kaybolunca kıyameti bekleyin": 1, 226.

Kur'an ve (dinle ilgili) ilimlerin yok olması: 17, 565.

Fırat'tan çıkan altınlara sahip olmak için savaşılmadan kıyamet kopmaz: 14, 136-37.

Hilafet merkezinin, Medine'den Şam'a taşınması kıyamet alametlerindendir: 14, 141.

Fırat Nehri kuruyup, altın hazineleri çıkmadan kıyamet kopmaz: 14, 136.

Kahtan'dan, insanları değneği ile idare eden bir adam çıkmadıkça kıyamet kopmaz: 14, 135.

Kişi mü'min olarak sabahlar, kafir olarak akşamlar: 14, 113.

Melhame hadisesi: 14, 145-46.

Tekrar puta tapılır: 14, 132.

Zaman yakınlaşmadıkça kıyamet kopmaz: 14, 139.

Zaman yakınlaştıkça mü'minin rüyası yalan söylemeyecek: 3, 413-16.

Müslümanlardan iki grup birbirleriyle savaşmadıkça kıyamet kopmaz: 14, 112.

Kıyamete yakın, Müslümanlar Yahudilerle savaşacak ve herşey onları Müslümanlara haber verecek: 14, 112.

Herkesin ölümü kendisi için bir kıyamettir: 14, 122.

Kıyamet öncesi fitneler: 14, 105. 17, 569.

Kıyamet sadece şerir insanların üzerine kopacaktır: 14, 139-140.

Kıyametin kopma vaktini Allah'tan başkası bilemez: 17-572.

Kıyamet kopmadan önce bir rüzgar gelip bütün mü'minlerin ruhunu alır: 14, 139-140. 17-573.

Müslümanlar şu on beş şeyi yapmaya başlayınca kıyametin kopması vacip olur: 14, 142-43.

Kıyamet cuma günü kopacaktır: 17-35.

Kıyamet günü Güneş ve Ay'ın sarılması: 5- 355.

Kıyamet günü yeniden yaratılış kuyruk sokumundan başlayacaktır: 14, 151.

Kıyamette bütün insanlar babalarına nispetle çağrılacaktır: 14, 135.

Kıyamet günü en kötü mertebeye sahip olan kimse: 17, 546.

Kıyametin dehşetli olması: 12, 433.

Kıyamet günü hesap verme esnasında insanların halleri: 14, 166-69. 17-573.

Kıyamet günü insanlar üç sınıf olarak haşrolunurlar: 14, 163 64.

Kıyamet günü ağlamaktan müstesna olan gözler: 9, 471.

Kıyamet günü insanlar üç kere Allah'a arz edilirler: 14, 188. 17, 633.

Her kul Allah'ın huzuruna getirilecek ve birer birer hesap vereceklerdir: 14, 190.

Allah, kıyamet gününe has teraziler yaratacaktır: 14, 191.

Kıyamet günü asî müminler iki kısım olur: 14, 190.

Kıyamet günü, Allah (c.c.)'ın yüzlerine bakmayacağı üç sınıf insan: 16, 281.

Kıyamet günü Allah'ın rahmeti: 17, 635.

Allah'ın kıyamet günü yedi sınıf insanı bizzat kendi gölgesinde gölge-
lendirmesi: 13, 88.

Kıyamete kadar Allah'ın yardımına uğrayacak cemaat: 11, 239.

Kıyamet günü Resulullah bütün âdemoğlunun efendisi olacaktır: 14, 216-18.

Kıyamet günü Resulullah (s.a.v.) nerede olur?: 14, 202-203.

Yeryüzü ve sema, kıyametten sonra değişecektir: 14, 275-76

Bediüzzaman'a göre kıyamet: 14, 65-66.

Kıyamet ve ölüm hadiselerinin anılması insanlara nasihat ve ders içindir?:
14, 149.

Kıyamu'l-Leyl: Teheccüd kelimesine de bakınız: 17-74.

Kıyamu'l-Leyl'den maksat: 8, 495.

Kıyamu'l-Leyl'in müddeti: 8, 493.

Kıyamu'l-Leyl ve aile: 8, 496.

Kıyamu'l-Leyl' ve ehemmiyeti: 8, 490.

Kıyas nedir?: 13, 436-37.

Kızıl rüzgar hadisi: 14, 142-43.

Kızarmış et yemek: 17-434.

Kız çocuğu yetiştirmenin mükafatı: 9, 324.

Kız çocuklarına iyi muamele etmek: 17-488.

Kız çocuklarına erkeklere göre öncelik tanınması gereken durumlar: 9, 325.

Kız çocuklarını öldürmenin sebebi: 12, 485-86.

Kız, hala veya teyzesi üzerine nikahlanamaz: 17-204.

Kızın gönlü olmadan evlendirilmez: 17-194.

Kızlara karşı nefret duymamak ve onlardaki hoşnutsuzluklara sabır: 9, 324.

Kızların sünneti: 1, 314.

Kızlara yapılan iyilik: 1, 362.

Hz. Peygamber'in kız çocuklarına gösterdiği ihtimam: 8, 185-86.

Hz. Peygamber'in Arapların kız çocuklarına olan menfi tutumlarına karşı
takındığı tavır: 8, 185-86.

Kibir ve cimriliğin zemmi: 14, 269-70.

Kibirden kaçınmak: 16, 316.

Kıfl: 8, 189.

- Kim kırk gün Allah'a ihlaslı olursa: 16, 18.
- Kin ve husumeti bertaraf eden üç haslet: 17, 397.
- Kirpi: 10, 448-49.
- Kirpi etinin yenip yenmeyeceğinin hükmü: 10, 448-49.
- Kişi dört şeye inanmadıkça mü'min sayılmaz: 1, 66-67.
- Kişinin cennet ve cehennemi: 17-485.
- Kişinin kendisini takat getiremeyeceği işlere sürüklemesi doğru değildir: 16, 273.
- Kişi konuşmalarını dinlemesini istemediği kimseleri dinlememeli: 16, 324.
- Kişinin sahip olmadığı şeyler üzerine söz söylemesinin muteberliği: 11, 188.
- Kişi yüzüne karşı meth edilebilir: 12, 269.
- Kişinin izinsiz yemeklerini yemesinde mahzuru olmayan evler: 2, 286-87.
- Kişinin kavmini sevmesi: 17-541.
- Kişiye sıfatlarıyla anma: 17-622.
- Kişi sevdiği ile beraberdir: 9, 355-56.
- Kinde kapıları: 3, 120.
- Koku ve yağ: 7, 25.
- Güzel kokunun faydası: 7, 26.
- Güzel koku (mis) ikram edildiğinde geri çevirmemek: 7, 27.
- Hususi günlerde koku sürmek: 7, 28.
- Kadının koku sürmesi: 7, 28.
- Kadın dışarıda güzel koku süremez: 7, 29-30-31.
- Resulüllah (s.a.v.)'ın çokça koku kullanması: 6, 544.
- Kolaylık zorlukla: 16, 250.
- Kolay ve sevabı bol bir amel: 17-510.
- Koltukaltı tıraşı: 7, 40.
- Komşuluk hakları: 9, 442; 17, 448.
- Komşu evler birbirine bitişik olabilir: 17-277-78.
- "Komşuyu, komşuya varis kılacağını zannettim" hadisinden ulema ne anlamıştır: 9, 441.
- Komşuluk hakkı yakın olana daha fazla: 9, 446.
- Komşuya yardıma en yakından başlamanın hikmeti: 9, 446.
- Komşu hakkının imanla alakası: 9, 444.
- Komşuluk hududunun tayini: 9, 447.
- Komşudan gelen hediyenin küçümsenmemesi: 9, 447.

Komşusuna eza ve cefa verene Allah da eza ve cefa verir: 9, 451.

Komşuyu himaye: 9, 441-451.

Komşuluğun mertebeleri ve hakları: 9, 442.

Yahudi komşuya ikram: 9, 443.

Komutan askerlerini sınavabilir: 17-359.

Komutana itaat: 17, 359.

Komutanın bazı askerini başarısından dolayı ödüllendirmesi: 4, 118.

Peygamber (s.a.v.)'in komutan ta'yin etmesi: 12, 28.

Konuşmadan hacc yapmak: 16, 347.

Konuşulması gereken yerde konuşmak: 17-553.

Ya hayır konuşmak, ya da susmak: 16, 340.

KORKU BÖLÜMÜ: 5, 313-326.

Allah korkusu: 14, 49.

Ashabın korku ve ümidi: 5, 321.

İslami manada korku: 17, 62. 5, 313-314.

Korku namazı hakkında umumi açıklama: 8, 407-408.

Korku namazının kılınışı şekli: 8, 407-408.

Korku halinde namaz: 7, 355-356.

Korku namazının nazil oluş sebebi ve yeri: 11, 510.

Cemaatle korku namazı kılmak: 17, 65.

Korku namazı emrinin inmesine vesile olan hadise: 8, 412-13.

Hiz. Peygamber (s.a.v.)'in bulut gördüğünde korkması: 5, 317-18.

Ölüm anında nasıl bir korku sahibi müjdeye mazhardır?: 5, 316-17.

Hiz. Peygamber'in korku namazı kıldığı ilk gazve: 8, 411.

Tehlikeli hallerde ima ile namaz kılınıp kılınamayacağı: 8, 415-16.

Koruyucu hekimlik: 10, 529. 11, 125-28.

Koyun mübarek hayvandır: 8, 126.

Koyunların zekatı: 6, 377.

Kainat kürevî mi?: 5, 333.

Köpekler hakkında: 543-46. 13, 513.

Av köpeği beslemek. 13, 515.

Av köpeğinin satışı: 14, 341.

Bazı köpekler haricinde köpek besleyenlerin ecrinin eksileceği: 9, 543-46.

Köpeğin bandığı kabın temizlenmesi: 9, 75.

Çevre temizliği ve köpek: 9, 545-46.

- Hangi ihtiyaçlar için köpek beslenebilir?: 9, 544-45.
Köpeğin salyası düşen kuyunun temizlenmesi: 9, 546.
Köpek besleme hususunda ulemanın hükmü: 13, 515-516, 9, 544-45.
Köpeğin alınıp satılması: 14, 331.
Köpeğin semenî: 14, 340-41.
Köpek edinmenin durumu: 14, 341.
Hangi köpekler öldürülür?: 13, 514-15.
Melekler, içinde köpek ve çan bulunan kafileye arkadaşlık etmez: 7, 113.
Resulüllah'ın köpekleri öldürtmesi: 9, 302-303.
Köpek bulunan eve melaîke girmez: 6, 536.
Resulüllah'ın sebepsiz yere köpek beslemeyi yasaklamasının hikmetleri: 9, 304-305.
Kötü Ahlak: 6, 103.
Kötü adamın kabirdeki hesabı ve durumu: 17, 631.
Kötü iş yapma hususunda yemin etmek: 17, 241.
Kötü kaza: 6, 104.
Kötülerin yanında iyilere de musibet gelir: 16, 17.
Kötülerle beraber oturmamak: 16, 17.
Kötülüğü alenî yapmak: 17-330.
Kötülüğü bertaraf edecek en güzel yol: 3, 116-17.
Kötülük görüldüğü zaman mü'minin tavır alması: 1, 234.
Kötülüğe karşı hiçbir şey yapılmadığı takdirde umumi belanın gelmesi: 1, 234-36.
Kötülükler, kötü şeyler şeytana benzetilir: 7, 8-9.
Kötü sondan kim kurtulabilir?: 13, 371.
Resulüllah kimseye sövmedi: 17, 473.
- ÂZAD ETME, MÜDEBBER KILMA VE MÜKÂTEBE YAPMA VE KÖLE İLE MUHASEBE (ARKADAŞLIK) BÖLÜMÜ:** 11, 297. 11, 321.
- Kölelik hakkında umumi açıklama: 11, 313-299.
Kölenin kadın efendisine bakması: 9, 479.
Köleyi affetmek: 11, 312-13.
Allah köle azad eden kimsenin her bir uzvunu, kölenin her bir uzvuna bedel, ateşten azad eder: 11, 309-310.
Akraba olan kölenin mezheplere göre hürriyet durumu: 11, 323-24.
Azâd edilmesi caiz olmayan köleler: 11, 327.
Azâd edilmesi faziletli olan kölenin vasıfları: 11, 330-32.

Dâr-ı harbe kaçan kölenin durumu: 11, 320.

Efendisi tarafından hadım edilen kölenin durumu: 11, 324-25.

Efendisinden çocuk doğuran kölenin hakları ve durumu: 11, 322.

Erkek köle azad etmenin kadın köle azad etmekten daha kıymetli olmasının hikmeti: 11, 247.

Evli olan bir kadın kölenin azad edilmesiyle kazandığı muhayyerlik hakkı: 11, 192-93.

Evli olan kadın kölenin azad edildikten sonra muhayyerliğini kocası kendisine temas etmeden kullanması: 11, 195-96.

İslâm'da kölelikten yükselenler: 3, 150-54.

İslâm'ın kölelere tanıdığı bazı haklar ve neticeleri: 11, 298-99.

İslâm'ın köle karşısındaki hassasiyet ve inceliği: 11, 311.

Köle, aileden sayılır: 6, 451.

KÖLE AZADI BÖLÜMÜ: 17, 321.

Köle azad olmanın fazileti: 11, 195-96.

Köle azad etmek veya ölü adına tasaddukta bulunmak caiz midir?: 11, 328-29.

Köle azad etmesi gereken bir kimse nasıl bir köle azad edecek?: 11, 326-27.

Köle azad etme vakti ve zamanı: 11, 322-23.

Köle borcunu ödemediği takdirde yine köledir: 17-323.

Köle efendisinin izni olmadan evlenemez: 17-207.

Köle keffaret için azad edilince Müslüman olursa: 11, 310.

Köleler ve hürler Allah katında eşittirler: 11, 318.

Kölelere kötü muamelenin cezası: 17-492.

Köle mülk edinebilir mi?: 17-324.

Kölenin boşaması: 17-237.

Kölenin firar etmesi: 11, 320.

Kölenin efendisine hitap şekli: 11, 318-20.

Kölenin malı ve mala gelen musibet: 2, 35.

Kölenin muhayyerliği: 17-262.

Kölenin tesmiyesi: 11, 317.

Köle sahibinin kölesine hitap şekli: 11, 318-20.

Köleye evlat muamelesi yapmak: 11, 318.

Köleye iyi muamele: 11, 311-12. 16, 445; 17, 491.

Köleye muhasebe ve muamele adabı: 11, 311- 12. cildin baş kısmı.

Köleye zina iftirası yapmak: 11, 316-17.

- Köleyi müdebber kılma mukâtebe yapma: 11, 333.
Köleyi kamçı ile dövmemek: 11, 316.
Malı olan köle azad edilince mal kime aittir?: 11, 329-30.
Mezheblere göre müdebber kölenin durumu: 11, 334.
Mudebber köleye temasta bulunmak: 11, 334.
Mukatebe köle hür olduğunda, kocasıyla bir olma hususunda serbesttir: 11, 340.
Mükatebe yapan kölenin, bir dirhemlik borcu kalsa yine köledir: 11, 335.
Mukatebe yapan köle borcunu ödeyemeden ölürse?: 11, 336.
Mükateb kölenin diyet ve mirası varsa hürriyeti miktarınca hak alır: 11, 337.
Mükatebe yapmak isteyen köleye mükatebe yapmak efendiye vacibtir: 11, 338.
Ortak olan köleyi azad etme şartları ve biçimi: 11, 321-22.
Şarta bağlı olarak köle azad etmek: 11, 325-26.
Zina mahsulü bir kölenin azad edilmesi: 11, 327.
Ku'ayk'ân: 4, 361.
Kuba Köyü: 7, 221.
Kuba Mescidi: 12, 547.
Kudüm (Seferden dönüş) namazı: 7, 129.
Kulaklar baştandır: 16, 557.
Kulağın delinmesi: 1, 315.
Kul hakkının ehemmiyeti: 6, 181.
Kulun Allah'ına en yakın anı: 5, 502.
Kulun Cenab-ı Allah'a Cenab-ı Allah'ın kuluna yaklaşması: 6, 197.
Cenab-ı Allah (c.c.)'ın affettiği ve cennete koyduğu kul: 7, 339.
Cenab-ı Allah'ın (c.c.) hoşuna giden kul: 7, 339.
En hayırlı kul: 12, 161-62.
Kul hakkı: 14, 171-72-73.
Kulluk edebi: 10, 330-31.
Kulle nedir?: 10, 42.
Kumar oyunları: 7, 51. 12, 134.
Kunut: 17, 51. 8, 53.
Kunutun okunduğu namazlar: 17, 51.
Namazda kunut okumanın tarihi başlangıcı: 8, 53-54.
Namazda kunutun yeri: 8, 53-54.
Sabah namazında kunut: 17, 61.
Büyük imamların kur'a çekme hususundaki görüşleri: 11, 322.

Peygamber (s.a.v.)'in kur'a çekmesi: 11, 322.

Kur'an'dan başka şeyi (hadis vs.) reddedecek insanlar: 1, 184-85.

Kur'an'ın faziletine dair: 2, 105.

Kur'an en büyük mucize: 12, 204

Kur'an'a temiz olanların dokunması ile ilgili hususun mahiyeti: 3, 170-71.

Kur'an'dan bir tek ayeti inkar edenin durumu: 17, 327.

Kur'an'ı ezberledikten sonra unutan: 2, 140.

Kur'an öğrenip öğreten: 16, 513.

Kur'an öğretimine ücret alınır mı?: 11, 92. 17-251.

Kur'an-ı Kerim'de geçen malca ve kuvvetçe güçlü olan kavimler: 12, 188.

Kur'an-ı Kerim her şeye ehemmiyeti nispetinde yer verir: 14, 296-97.

Kur'an-ı Kerim iki büyük dairenin mühim meselelerini açıklar: 14, 297.

Kur'an'da insanların maymuna çevrildiğini belirten ayetlerle evrimci görüş arasındaki fark: 10, 443.

Kur'an-ı Kerim'in i'câzı: 12, 206-207.

Kur'an ilimleri kıyamete yakın yok olacak: 17, 565.

Kur'an'ı inkar edenlere Ahmed Davudoğlu'nun cevabı: 12, 207-209.

Kur'an'da Hz. Muhammed Ümmeti'nin tebcili: 2, 159-60.

Kur'an'da mesleki ihzâryeler: 14, 298.

"Kur'an hakkında münakaşa küfürdür"den maksat nedir?: 4, 187.

Kur'an-ı Kerim ve itaat: 3, 37.

Kur'an'ın kalbi Yâ-sîn: 3, 93.

İhlas Sûresi Kur'an-ı Kerim'in üçte biri demektir: 17, 504.

Kıyamet günü Kur'an-ı Kerim'in insan şeklinde gelişi: 17, 504.

Kur'an şifadır: 11, 77-79. 17, 463. Bknz: Tıb.

Kur'an ve hadise uymaya dair: 1, 179.

Kur'an ve kadınlarla istişare: 16, 75.

KUR'AN VE SÜNNET'E SARILMA BÖLÜMÜ: 1, 177.

Kitabullah ile hükmetmeyi terk halinde: 17, 557.

Kur'an'ı yazma ve öğretmenin ücreti: 14, 320.

Koltuğuna oturup Kur'an'dan başka bir şey tanımayız diyenler hakkında: 1, 184-85.

KUR'AN'IN TERTİBİ BÖLÜMÜ: 3, 369-85.

Kur'an'ın cem edilmesi için Hz. Ömer'in, Hz. Ebu Bekr'e müracaatı ve Zeyd İbnu Sabit'in görevlendirilmesi: 3, 370-71.

Kur'an'ın ceminde Zeyd İbnu Sabit'in hizmeti: 3, 377-80.

Hiz. Ebu Bekr zamanında toplanan suhuf-la, Hiz. Osman zamanında bu suhuf-tan istinsah edilen mushaf arasındaki farklar: 3, 383.

Hiz. Osman'ın Kur'an'ı istinsah ettirmesi: 3, 371-82.

Kur'an Hiz. Osman zamanında kaç nüsha çoğaltılmıştı?: 3, 382.

Kur'an'ın vahyinden itibaren ilk yarım asırda yapılan çalışmalar: 3, 373-84.

Kur'an'ın yedi harf üzere nazil olması ne demektir?: 3, 350-53.

KUR'AN'IN TİLAVETİ VE KIRAATI BÖLÜMÜ: 3, 319-68.

Kur'an'ı hizb ve evrad kılma: 3, 343-45.

Kur'an nasıl okunur?: 8, 16.

Kur'an tilavet etmek: 2, 129.

Kur'an'ı hafi ve cehri okumak: 2, 132-33.

Kur'an-ı Kerim'in kıraatini sesle güzelleştirmek: 2, 137. 3, 323-26. 17, 74.

Kur'an'ı güzel sesle okuyanı Cenab-ı Allah dahi dinler: 17, 77.

Kur'an'ı kekeleyerek mahir olarak okumak: 2, 136.

Kur'an'ı lahn ve terci' ile okumak: 2, 131.

Kur'an'ı teğannî ile okumak: 3, 324.

Kur'an tilavetine verilen sevap: 2, 128.

Kur'an okuyunca cennette derecenin yükselmesi: 2, 136.

Kur'an'ı okurken ve namaz kılarken sesin alçaltılıp yükseltilmesi: 2, 496.

Kur'an-ı Kerim'in kıraatı anında ağlamanın dışındaki hareketlerin sünnete aykırı olduğu: 3, 338-39.

Kur'an-ı Kerim'in okuma şekli: 17, 75.

Kur'an okurken manaya nüfuz edilmesi: 3, 339.

Kur'an okuma zamanları: 12, 84.

Kur'an okuyan kimsenin vasfı: 17, 77.

İnsanlar, Kur'an'la olan ilgi derecesine göre değişik evsaftaki topraklara düşen yağmura benzetilmiştir: 1, 186-87.

Kur'an kıyamete yakın bir gecede kaldırılacak: 17, 566.

Kur'an'ın terci' ile okunmasının yasak oluşu: 3, 326-27.

Ashabın Kur'an okuyuş şekli ve zamanları: 12, 84.

Kur'an tilavetinde Hiz. Peygamber (s.a.v.) ve ashab ağılardı: 3, 337.

Kur'an okumada Hiz. Muaz'ın (r.a.) takip ettiği usul: 12, 84-85.

Kur'an okumada Hiz. Ebu Musa (r.a.)'nın takip ettiği usul: 12, 84.

Kurbağanın tedavide kullanılması caiz olup olmadığı: 11, 59.

Kurbağayı öldürmek caiz değildir: 13, 518.

- Kurbanlar (Hedy ve Ehâdi): 4, 517-54. 5, 37.
- Kurbanın tarihçesi: 17, 410. 4, 519.
- Kurban Bayramı'nda hutbe: 17, 397.
- Kurban, bayram namazından önce kesilmez: 17, 412.
- Kurban Bayramı'nda kurban vacib mi?: 17, 409.
- Kurban kesmenin sevabı: 17, 410.
- Kurbanın vacib oluşu ve sebepleri: 4, 519-531.
- Kurban etinden yemeye dair: 17, 414. 5, 15-17.
- Kurban kesmenin yeri ve zamanı: 5, 7-10.
- Kurbanın asgarî yaş haddi: 17, 412.
- Kurbanlığın işaretlenmesi: 4, 551-54.
- Kurban kesmeyen kimsenin yapacağı ameliye: 4, 523.
- Kurban niyetiyle satın alınan hayvan sakatlanırsa: 17, 412.
- Kurban olabilecek hayvanlar: 4, 543-46.
- Müstehab olan kurbanlar: 17, 410.
- Kurban olamayacak hayvalar: 4, 547-49.
- Kurbanlık hayvanların yaşı: 4, 543-44.
- Kurbanın vacib olduğunu söyleyen ulemanın delili: 4, 519-24.
- Kurban gününün Cenab-ı Hak tarafından bayram kılındığına dair: 4, 525.
- Kurban etinin üç günden fazla saklanması yasaklanması: 5, 15-16.
- Kurban eti ve derisi satılabilir mi?: 5, 36.
- Kurbanın kemiyeti ve miktarı: 4, 533-542.
- Kurbanlık deveye binmek: 5, 23-25.
- Kurbanlık olarak tayin edilen mutlaka kesilir: 5, 32.
- Büyükbaş hayvan (bedene) doğurursa yavru anasıyla beraber kesilir: 5, 31.
- Büyükbaş hayvanların kaç kişi için kesileceği: 4, 533-534.
- Dişi ve erkek hayvanlardan Mekke'ye kurban gönderme: 17, 403.
- Hangi kurbanın etinden kesen yiyemez: 5, 36-37.
- Helak olan kurbanlık hakkında: 5, 17-20.
- İslam'da kurbanın yeri ve hükmü: 4, 518.
- Kadınlar kurban kesebilir mi?: 5, 13-14.
- Kasabın ücreti kurban etinden verilebilir mi?: 5, 35.
- Kesilecek hayvanda aranan fiziki vasıflar: 4, 534-35.
- Koyunun kuzusu iki yaşındaki keçinin vazifesini görür: 4, 546.
- Oğlağın kurban edilmesi mümkün müdür?: 4, 544-45.
- Ölüler için kurban kesmek: 4, 539-40.

- Peygamber (s.a.v.)'in şerita kurbanını nehyetmesi: 6, 217.
- Resulullah (s.a.v.)'a göre kurbanın ve kefenin en hayırlısı: 4, 538-39.
- Udhiye ve hedy: 4, 519.
- Urve (r.a.)'nin kurban için evlatlarına mühim bir tavsiyesi: 4, 540.
- Vakti olduğu halde kurban kesmemenin keraheti: 17, 410.
- Kurtlu meyvenin yenilip yenmeyeceği: 10, 412.
- Kureyne ve Fertana (Abdullah İbnu Hatal'ın cariyesi): 12, 49.
- Kureyş'in fazileti: 12, 451-56. 5, 373-74.
- Kureyşlilerin hepsinin Müslüman olacağını Peygamberimiz'in haber vermesi: 12, 457.
- Kurtlu hurmanın kurtları ayıklanarak yenir: 10, 412.
- Kurtuluşa ermek için uyulacak yol: 1, 179-80.
- Kurtuluş istenilecek devir: 17, 569.
- Kurt ve tilki: 17, 422-23.
- Kuru' kelimesi ile tuhur (temizlik) anlaşılmıştır: 11, 348.
- Kuru hurma: 17, 436..
- Kus İbnu Saide'nin ahiretle ilgili bir şiiri: 7, 299-300.
- Kus İbnu Saide'nin hutbesi: 7, 299-300.
- Resulullah (s.a.v.)'in parmağını boğazına sokarak kusması: 6, 450.
- Kusuru örten diri gömülmüş birine hayat vermiş gibi olur: 5, 423.
- İnsanların kusurlarını araştırmak veya örtmek: 9, 461-64.
- Müslüman'da görünen çirkin bir davranışın örtülmesi: 9, 463.
- İslam'da gizli ayıpların istihsarî tarzda araştırılması: 9, 464.
- Resulullah'ın insanların kusurlarını araştıranları münafık olarak nitelendirmesi: 9, 461-62.
- Kuşla oynamak: 7, 152-53.
- Kuşluk namazı: 8, 499. Bknz: Nafile namazı
- Kuttau't-Tarîk (yol kesenler): 5, 149-152.
- Kuvvet, atmakta ve atıcılıktadır: 2, 388-89.
- Kuyu açtırırken çalışan işçiye gelen zararı kuyu sahibi öder: 6, 403.
- Buda'a kuyusu: 10, 39-41.
- Kuyunun harimî: 17, 311.
- Kuyumcular: 17, 250.
- Kuzah: 4, 461.
- Kuzmân: 13, 504.

Küçük abdesti yaptıktan sonra biraz beklemek ve avret mahalline su serpmek: 7, 38.

Ehemmiyetsiz gibi görülen günahlardan sakınmak gerekir: 16, 333.

Küçük günahlarda ısrar etme durumu: 1, 157-58.

Küçük günahlardan kaçınmanın önemi: 14, 308-310.

Küçük kızları babaları evlendirebilir: 17, 195.

Küçük kızı baba dışında evlendiren: 17, 195.

Küçük livata: 17, 203-204.

Küfre düşme korkusu: 3, 118.

Küfrün bazı şark cihetinde olması: 13, 22.

Küfrün imanı yok etmesi: 7, 380.

Da'vet ulaştığı halde küfürde ısrar eden müşrikleri pusu yoluyla öldürmek caizdir: 11, 441.

Küfüvlük (Denklik): 15, 479.

Küfüv meselesinde neseb: 15, 481.

Külâb: 6, 536-37.

Kül ile tedavi: 10, 52-53.

Yabancı kültüre mensup unsurların yıkıcı rolü: 16, 465.

Künye meselesi: 1, 283, 295.

Çocuğu olmayana künye: 17, 498.

Küpte sirke yapmak: 17, 450.

Kürsü arş ve gök küresi: 5, 331-34.

Kürz İbnu Cabir'in takip gazvesi: 11, 393.

Küsuf namazı: 8, 539. Bak: Namaz

Küsuf namazının hükmü: 8, 540.

Küsuf namazı kılmanın hikmeti: 8, 539.

Küsuf namazının keyfiyeti: 8, 540.

Kafirle küsülür mü? Bu küsme nasıl olur?: 9, 458.

Konuşmamak üzere nezir veya yemin edenlerin durumu: 9, 456.

Küsme nasıl sona erer?: 9, 455-56.

Küsmenin Caiz olduğu yerleri: 10, 11-12.

Küsüşmek hakkında: 9, 454-50.

Meşru olan uzun süreli küsüşmek: 9, 457-58.

Uzun süre küs kalmanın cezası: 9, 454-55.

Üç günden fazla küs kalabilmenin izni: 9, 456.

Lağv: 16, 238.

- Lahavle Vela Kuvvete İlla Billah: 17, 512.
- Lahid müstehabtır: 17, 128-132.
- Lailahe illallah cennetin anahtarıdır hadisi: 1, 44.
- Lailahe illallah diyen bir kişinin öldürülmesi hadisesi: 1, 102.
- Lailahe illallah diyene dokunulmaz: 12, 32, 17, 535.
- Lailahe illallah'ın fazileti: 17, 504.
- Lakit (buluntu mal): 1, 185-86.
- Lakit ve şaibe ile ilgili hüküm: 13, 153-54.
- La'net: 9, 317.
- La'nete uğrayan tacir: 17, 251.
- Mü'mine la'net onu öldürmedir: 16, 326.
- Müslüman asiye la'netle korkutmak caiz midir?: 9, 282.
- Resulullah mü'minlere la'net etmeyi yasaklamıştır: 5, 238.
- Resullullah (s.a.v.)'ın la'net etmesi: 17, 61.
- Resullullah (s.a.v.)'ın Yahudi ve Hristiyanlara la'net etmesi: 8, 128.
- La'netlemeye sebep iki davranış: İnsanların yollarına ve gölgelendikleri yerlere abdest bozmak: 10, 92.
- La'netli yerlerden ağlayarak geçmek: 6, 263-264.
- La'netli yerlerden faydalanmamak: 6, 264-265.
- Lemem: Zinanın dışında kalan Allah'ın affedeceği küçük günahlar: 3, 164-67.
- Lebid İbnu'l-A'sam: 7, 194.
- Lebid İbnu Rebia İbni Amir İbnu'l-Lalik el-Amirî Sümme'l-Ca-ferî: 7, 312.
- Kalbi caiz olan levhiyatla dinlendirmek: 7, 301.
- LİAN BÖLÜMÜ: 17, 235.
- Mülâ'ane çocuğu: 13, 132.
- Licâc: 16, 241.
- Livata yapanlara tatbik edilecek ceza: 5, 202.
- Liyakatsızın imamlığı: 1, 126-27. "İmamet ve devlet başkanlığı" maddelerine de bakınız.
- Hz. Lokman (a.s.): 13, 394-95.
- LUKATA (BULUNTULAR) BÖLÜMÜ: 17, 319.**
- Hz. Lut (a.s.): 2, 233-234.
- Lut kavminin münkeratı hakkında nazil olan ayet ve yorumu (Ankebut 28, 29) 3, 43-44.
- Homoseksüellere verilmiş olan bela: 5, 203.
- Homoseksüellere ve hayvana temasın haddi: 5, 201-204.

M

Ma'bedu'l-Cühenî: 1, 52.

Maddi bolluk rehavet ve gevşeklîğe sebep olur: 6, 496-497.

Maden nedir?: 6, 401. 14, 347.

Maden kuyusuna düşüp zarar görene kuyu sahibi bir ödemede bulunmaz 6, 402.

Mahkemede yemin: 17, 275.

İslamiyet'in mahremiyet anlayışı üzerine bir tahlil: 9, 387-88.

Mahremi köle olmaz: 17, 323.

Erkeğin tek başına kadınlar cemaatine imamlık yapması: 7, 109.

Erkek birden fazla yabancı kadınla bir arada bulunabilir mi?: 7, 109.

Erkek yabancı bir kadınla bir arada bulunamaz: 7, 109.

Kocası gurbette olan kadının yanına girmemek: 7, 117.

Kadın yabancı bir erkeğe bakabilir mi?: 11, 360-61.

Resulüllah'ın kadın ve erkek münasebetlerine getirdiği kayıtlar: 3, 205-207.

Aynı örtü altında kadın kadına erkek erkeğe yatma yasağı: 7, 49.

Mahrum kişi: 17, 353.

Mahsûlatın miktarını takdir eden kimsede bulunması gereken vasıflar: 6, 396.

Mahşerde ilk dirilecek olan insan: 12, 158-59-60.

Mâ'i müsta'mel nedir? Hükümü nasıldır?: 10, 46-47.

Maîşet talebinde itidal: 17, 248.

Makam-ı İbrahim ve rûkn hakkında: 13, 162. Bak: Rûkn

Makam-ı Mahmud: 7, 455.

Makam-ı Mahmud'un mahiyeti: 2, 486-87.

Mal biriktirip zengin olmak caizdir: 16, 184.

Mal biriktirme meselesi: 2, 431. 6, 359.

Mal ile imtihan: 2, 42-43.

Kişi, mal ve yaratılıştaki kendisinden aşağıdakilere bakacak: 13, 406-407

Resulüllah (s.a.v) mal dağıtımında birtakım siyasi mülâhazaları gözetirdi 13, 422-23.

Mal toplamada kefaf miktarla yetinmenin fazileti: 13, 401-402.

Mal ve evlatça hiffet: 13, 202-203.

Mala ve mevkiye aşırı hırsı olanın dine verdiği zarar: 5, 282-83.

Malda bulunan iki hak: 6, 361.

Malı, elde fazla tutmadan tasadduk etmek: 17, 588.

- Malına zarar verene tasarruf yasağı: 17, 281.
Malı olan köle azad edilmişse: 17, 324.
Malın hayır ve şer olması: 6, 247.
Malını müdafaa ederken ölen şehittir: 17, 332.
Malın kaçta kaç tasadduk edilir?: 17, 355.
Malla ilgili nezir: 15, 573.
İstenmeksizin gelen malı almak efdaldır: 14, 348-49.
Kendiliğinden verilen malı almak gerekir: 13, 419-20.
Müslüman'ın kifaf miktarı malı nelerdir?: 13, 398-99.
Mubah olan emvale sahiplenmenin kaidesi: 14, 330.
Mâlâyânî konuşulan yerde oturmak: 6, 43.
Gazali'ye göre mâlâyânî'nin tarifi: 16, 345.
Mâlâyânî'yi terk etmenin fazileti: 13, 394-95.
Mânen rivayet: 10, 408-409.
Ma'rufu tavsiye: 9, 334.
Mantar ve Medine'nin acve hurması: 17-456.
Matem (İhdâd): 11, 367-69.
Matem sırasında giyilecek kumaşın rengi: 11, 372-73.
Dövünerek üst-baş yırtarak matem yasağı: 17, 114.
İslamiyet'te mâtem tutmak var mıdır?: 11, 367-68.
Kadının, ölen kocası için mâtem süresi: 11, 367-72.
Mâtem tutmanın süresi: 7, 11.
Mâun (Eraeyte) Sûresi: 3, 298-99.
Mâun Sûresi'ndeki "Mâun" kelimesinin muhtelif manaları: 3, 299.
Mayıs atma: Cahiliye devrinden bir adet: 11, 367-68.
Mayıs atma nedir?: 11, 371.
Mazereti kabul: 17, 494.
Mazlumun bedduası: 6, 351.
Mazlumun duası: 14, 231-32.
Kamil manada mazmaza nasıl olur?: 16, 549.
Tek avuç ile mazmaza istinşak: 16, 549.
Meafir: 7, 47.
Mecâz hakkında: 1, 77.
Meclis adabı: 9, 335-347.
Emniyeti bulunmayan üç kötü meclis: 9, 351.

- Gadaba uğramışların oturuşundan sakınmak: 9, 345.
- Halkanın ortasına oturma yasağı: 9, 344.
- İzinsiz iki kişinin arasına oturmanın kerahati: 9, 344.
- Resulullah tekrar döneceği cemaatten ayrılırken bazı şeylerini bıraktı: 9, 346.
- Sohbette halka teşkili ve halkaya katılma adabı: 9, 343.
- Mecusilik: 14, 79-80.
- Mecusilere ahkamda nasıl davranılır? 4, 95.
- Mecusilik'te ihbar: 14, 79.
- Bu ümmetin Mecusîsi: 13, 389.
- İranlılar Mecusîliği nereden öğrendiler?: 14, 59.
- Medih: 17, 449.
- Birbirini medhetmemek: 17, 499.
- Erkek ve kadınların mehâsininden bahsetmek: 9, 313.
- Medine'de ilk doğan muhacir çocuğu: 1, 289.
- Medine mescidinin fazileti: 12, 546.
- Medine Resulullah tarafından haram kılınmıştır: 12, 536-37.
- Medine site devleti anayasası: 16, 112.
- Medine'de mücâvir kalmak: 12, 538.
- Medine yakınlarından çıkan ateş: 14, 118-19.
- Medine'de muhacirlerin hasta olması, havasına alışamamaları ve dua etmemeleri: 12, 543-44.
- Medine'nin haram ilan edilmesi, mahiyeti ve manası: 13, 7-8.
- Medine'nin fazileti: 17, 405.
- Medine'nin terk edilmesi: 12, 548-49.
- Medine'ye hicret eden bedevîlerin İslam telakkîsi: 2, 528.
- Ölünceye kadar Medine'de ikamet etmek: 12, 541.
- Resulullah (s.a.v.)'ın Medine için Allah'a etmiş olduğu dua: 17, 405.
- Mehdi ve Deccal hakkında umumi açıklama: 14, 67.
- Mehdi meselesi: 13, 220-21.
- Mehdinin çıkması: 17, 573.
- Mehdi-Deccal mücadelesi: 14, 82.
- Mehdi Ehl-i Beyt'tendir: 17, 575.
- Mehdi Hz. İsa'dan başkası değildir: 17, 564.
- Mehdi için zemin hazırlayan insanlar: 17, 575.
- Mehdi ile ilgili hadis: 14, 75.
- Mehdi inancının faydaları: 14, 82-83.

Mehdi ve Deccal, şahs-ı manevî midir?: 14, 83.

Bediüzzaman'a göre Mehdi ve Deccal: 14, 82-84-87.

Bütün dinlerde gelecek bir kurtarıcı inancı: 14, 79-83.

İslam'da mehdi inancı: 14, 69-70.

Kur'an'da mehdi meselesi: 14, 76-79.

Nerede olunursa olunsun mehdiye ulaşmak: 17, 574.

MEHİR BÖLÜMÜ: 9, 499-524.

Mehir bölümü ile alakalı umumî açıklama: 9, 501-502.

Mehir: 9, 507-510. 17, 198.

Mehirde anlaşmalı nikah olmaz: 17, 198.

Mehrin ahkâmı: 9, 517-524.

Mehrin asgarî ve azamî miktarları: 10, 501-507; 17, 198.

Mehrin kıymeti: 9, 568.

Mehirsiz nikah sahih değildir: 6, 555.

Mehir ödeme zamanı: 9, 502.

Mehirleri belirlenmeden ve gerdeğe girmeden kocası vefat eden kadının durumu: 9, 519-20.

Gerdekten önce mehir ödemek nikahın sıhhatinin şartı mıdır?: 9, 521.

Resulüallah zamanında nikah esnasında takdir edilen mehir miktarları: 9, 510-512.

Mehmet Akif Ersoy ve din düşmanları hakkındaki hatırası: 6, 341.

Mehzûr: 13, 479.

Faziletli mekanlar: 12, 507.

İbadette gaflete düşüren yerden uzaklaşmak: 7, 368-370.

Mekke'nin fethi: 2, 476.

Mekke evlerini kiraya verme: 17, 403.

Fetih günü Kâbe'de bulunan put sayısı: 12, 40.

Mekke fethinin ehemmiyeti: 12, 38.

Mekke fethinden sonra Medine'ye hicretin sona erdirilmesi: 12, 523.

Mekke haram beldedir: 17, 404.

Mekke sulh yoluyla mı yoksa savaş yoluyla mı fethedildi?: 12, 51-52.

Mekke ve Medine Dışında yasak bölge: 13, 10 11 12.

Mekke'de silah taşımak: 12, 526.

Mekke'nin fazileti: 12, 509-510.

Af dışı tutulanlar (Mekke'nin fethinde): 12, 39-47.

Mekke'nin fethinde Müslüman olanların durumu: 12, 388.

- Mekke'nin fethinde ganimet alınmamıştır: 12, 43.
- Mekke'nin fethinde İslam orduları: 12, 38.
- Mekke'nin fethiyle ilgili diğer bazı notlar: 12, 49.
- Mekke'nin tahrimi: 12, 54.
- Mekke'ye af: 12, 51-52.
- Mekke'ye girmek sadece Peygamber (s.a.v.)'e nasib olmuştur: 12, 42.
- Resulullah (s.a.v.)'in Mekke fethi günü Kâbe'de bulunan resimleri (suretleri) kaldırtması: 12, 41.
- Resulullah (s.a.v.)'in Mekke fethi günü şehre devesinin üzerinde girmesi: 12, 42.
- Resulullah (s.a.v.) Mekke'nin fetih hazırlığını kimseye sezdirmemiştir: 12, 43.
- Resulullah (s.a.v.)'in Mekke'yi övmesi: 12, 42.
- Resulullah (s.a.v.)'in şehre girerken yaptığı ilânatı: 12, 38.
- Yezid'in Mekke'ye asker göndermesi: 12, 521.
- Allah (c.c.)'in mekruh kıldığı üç şey: 16, 329.
- Mekruh kazançlar: 14, 331.
- Mekruh vakitler: 7, 427. 17, 62.
- Mekruh vakitler hakkında umumî açıklama: 7, 427-28.
- Mekruh vakitlerde yapılan ve yapılmayan ibadetler: 7, 428-436.
- Resulullah (s.a.v.)'in sevmediği on şey: 7, 47-48-49-50-51.
- Ufukla güneş arasındaki yükselme miktarını ölçmede pratik yol: 7, 433.
- Meks (Usulsüz vergi): 14, 356.
- Mektupların mühürlenmesi: 6, 523-524.
- Resulullah (s.a.v.)'in Zî Merrân ve akk el-Hemdanî'ye gönderdiği mektuplar: 4, 72.
- Melekler hangi evlere girmez: 7, 62.
- Melekler, içinde köpek ve çan bulunan kafileye arkadaşlık etmez: 7, 113-114.
- Melek savaşa iştirak etmiştir: 11, 419.
- Hârut ve Mârut melekleri: 6, 267.
- İnsandan hiç ayrılmayan melekler: 8, 111-112.
- Melekler insan suretinde gelir mi?: 12, 213.
- Melekler oruçluya rahmet duasında bulunur: 17, 170.
- Meleklerin münavebe ile yeryüzüne inşi: 13, 37.
- Melekler mi üstün, insan mı?: 13, 75-76.
- Kıyamet alametlerinden olan melhame hadisesi: 14, 145-46.
- Me'mumla (imama uyan) ilgili hükümler, safların tertibi, iktidanın şartları ve me'mun adabı hakkında: 8, 291-325.

- Memur, âmiri tarafından hesaba çekilebilir: 6, 426.
- Hiyanet edip çalan memur kıyamet günü onu geri getirecektir: 5, 397.
- Memur maaşları ve hediye almakla ilgili hükümler: 14, 323-24-25.
- Memur ve hediye: 6, 434.
- Memurun maişeti: 14, 321.
- Memurluk meselesinde Resulullah (s.a.v.)'in tavrı: 5, 401.
- Memurluk talebi ne zaman meşru olur?: 5, 404.
- Devlet memuru olarak gönderilen kimseye vesika vermek ve mühürlemek: , 376.
- Resulullah (s.a.v.) devrinde devlet memurunun durumu: 6, 441.
- Neden Peygamber (s.a.v) memurluğu tavsiye etmezdi: 5, 399.
- Zamanımız Türkiye'sinde memurların durumu ve memuriyet: 6, 441-442.
- MENASİK (HAC VE UMRE) BÖLÜMÜ: 17, 381 Bak: Hac bölümü
- Mendil: 10, 184.
- Meni hakkında: 10, 69-72.
- Meni bulaşığı bulunmayan elbise ile namaz kılınır: 8, 107.
- Elbiseye bulaşan meninin temizlenme usulü: 10, 70, 8, 107.
- Hayvanların menisinin temiz olup olmadığı: 10, 70.
- İbnu Abbas'ın "menin sümük menzilesinde olduğu" hususundaki şahsi ir fetvası: 10, 72.
- Meni necis midir?: 8, 107. 10, 70.
- Hiz. Ömer'in meniyi temizleme hususunda Ümmet-i Muhammed'e kolay olu göstermesi: 10, 71-72.
- Çeşitli merasimler: 12, 137.
- Karşılama merasimi: 12, 138.
- Temel atma merasimi: 12, 138.
- Merfu, mevkuf, maktu hadisler: 11, 473.
- Çocukları merhamet ve şevkatle sevmek: 6, 280.
- İnsanın kendi nefesine merhamet etmesi: 6, 279-280.
- Hayvan kesiminde merhametli olmalı: 6, 306-307.
- Merhamet edene merhamet edilir: 6, 280. 6, 281.
- Merhametsiz kimdir: 6, 2/9.
- İnsanlara merhamet etmek: 16, 298. 6, 277-279.
- Resulullah'ın hayvanlara karşı olan şefkati: 6, 292. 6, 307.
- Zararı olmayan hayvana merhamet etmek: 6, 289-290.
- Me'rib: 6, 419.

Merr-i zahrân: 10, 445-487.

Mersed İbnu Ebî Mersed: 2, 534.

Merkebi ata aşırmaq: 16, 427.

Mervan'ın bayram hutbesini namazdan öne alması: 1, 230.

Meryem (a.s.) Sûresi: 2, 515.

Meryem: 2, 521-23. 12, 402.

Hız. Meryem, Hız. Musa'nın (a.s.) kardeşi olan Harun (a.s.)'ın kız kardır mıdır?: 2, 515-16.

Hız. Meryem'i himayede çekilen kur'a: 2, 258-59.

MESCİDLER BÖLÜMÜ: 1, 439. 15, 313; 17, 5.

Mescidde çalgılı türkölü eğlence caiz olur mu?: 4, 529-30.

Mescidde hadd uygulanmaz: 17, 334.

Mescidde mekruh işler: 16, 605-606. 5, 255.

Mescidde misafir ağırlamak: 17, 172.

Mescidde şıır okumak: 8, 375.

Mescidde tek grup teşkil etme: 9, 345.

Mescidde tükürmenin adabı: 8, 162-164. 16, 608.

Mescidde yemek: 17, 431.

Mescide abdestlik yapmak: 16, 606.

Mescide alaka: 1, 92.

Mescide devam ve namazları bekleme: 16, 612.

Mescide girerken dua: 16, 609-610.

Mescide hizmet: 2, 256.

Mescid nereye yapılmalı: 16, 605.

Mescidin tedavi merkezi olarak kullanılması: 9, 435.

Mescidi süslemek: 16, 604-605.

Mescidleri diğér mabedlere benzetmek: 16, 604.

Mescidler sade, mütevazi olmalıdır: 16, 604.

Mescidi temizlemenin mükafatı: 9, 15.

Mescid namazı: 3, 271-72. "Tahiyetü'l-Mescid'e bakınız.

Allah için mescid bina etmek: 16, 603-604

Çocuklar mescide sokulmalı mıdır?: 16, 606.

Evi mescide uzak kimselerin mükafatı: 13, 48. 16, 612.

Ezan duyulmayacak kadar mescidden uzak evde oturmanın mahzuru: 8, 254

Mahallelerde mescid: 16, 606.

Mescid-i Aksa: 8, 137.

- Mescid-i Aksa'da namaz: 17, 95.
Mescid-i Aksa için kandil bağışlamak: 17, 95.
Mescid-i Aksa'nın mahiyeti: 17, 95.
Mescidu'l-Aşşâm: 13, 29-30.
Mescid-i Haram ve Aksa'da kılınan namazların sevabça üstün olmaları: 12, 519.
Mescid-i Haram ve Mescid-i Nebî'de namazın fazileti: 17, 88.
Mesh (Yere batırılma) maddî mi manevî mi?: 16, 415.
Meshin caiz olmadığı haller: 10, 229.
Mest üzerine meshetme: 10, 227-244.
Mest üzerine meshetmek mensuh mu?: 10, 235-236.
Mestin üstünün meshedilmesinin sebep-i hikmeti: 10, 240-244.
Mestin üst ve altına mesh: 16, 576.
Mest üzerine meshetme müddeti: 10, 242-244.
Başa yapılan meshin miktarı: 10, 232-33.
Çoraplar üzerine meshetme hususunda ulemanın görüşü: 10, 238-240.
Sarık üzerine meshetmek caiz midir?: 10, 158. 10, 232-234.
Sünnete uygun meshin yapılışı: 10, 229.
Mesih Deccal'dan daha ürkütücü bir şey: 17, 618.
Mesken telakkisi: 2, 90.
Meskene müdahale: 2, 86-87.
Meskende plan: 2, 60.
Meskenin manevî havası: 2, 80-81.
Meskenin tezyini: 2, 77-79.
Meskendeki sabit unsurlar: 2, 65.
Mesken ve kültür: 2, 55.
Mesken siyaseti: 2, 82.
Dar meskenlerin mahzurları ve içtimaî değer ölçüleriyle alakası: 9, 389-390.
Fena meskenlerin içtimaî ve iktisadî neticeleri ve bunları telafi etmek için gösterilen gayretler: 2, 70.
Mikro planda mesken: 2, 58-59.
Sünnete uygun mesken: 9, 389.
Hz. Peygamber'in evinin planı: 2, 63-64.
Fuzûlî inşaat yasağı: 2, 82.
Meslek öğretimi: 14, 296.
Meslek mevzuunda yüksek ideal: 14, 301.

- Meslek ve meşguliyetin ruha te'siri: 16, 420.
En hayırlı meslek: 14, 303.
Meşaru'l-Haram: 4, 447.
Meşıyy: 11, 48.
Meşıyyet: 11, 153.
Metalurjinin ilk kaynağı: 12, 186.
Resulüllah'tan metoda müteallık bazı rivayetler: 8, 28.
Peygamber (s.a.v.)'in öğretme metodu: 7, 383-841.
Peygamber (s.a.v.)'in soru yoluyla öğretme metodu: 12, 105.
Temsil metodu ile bir meseleyi anlatma: 12, 213.
Peygamberimiz'in yüce hakikatleri tesbih ve temsille anlatması: 1, 168-69.
Mevat arazi: 1, 267.
Mevkif sırasında mü'minlerin rızıkları: 14, 264-66.
Hz. Meymune'nin feraseti: 10, 442.
Meyte (murdar ölen) hayvanların derisi: 17, 478.
Meyvelerin ve ekinlerin satışına dair: 1, 455.
Meyveler: 17, 445.
Meyvenin satılabilmesi için belirli olgunluğa gelmesi: 2, 20-21.
Meyve ve sebzede el kesilmez: 17, 334.
Aynı toprak ve sudan yaratılan meyvelerin birbirine olan üstünlükleri: 2, 465.
Bir meyve bahçesine uğrayan bir yolcunun istifadesi: 10, 466.
Melâhîm (Şiddetli savaşlar): 17, 576.
Mîcdeh yıldızı: 16, 103.
İnsanın mideleri yedi tanedir: 10, 425.
Mikdad'ın fazileti: 16, 495.
Mikdad İbnu'l-Esved: 11, 416-17.
Mikdam b. Mâdikerib: 16, 404.
Mikdam ile Muaviye arasında geçen hadise: 16, 404.
Mikyas İbnu Subare: 12, 48.
Mina: "Hacc"a da bakınız: 4, 447.
Minberin inşası, kütüğün ağlaması: 17, 100.
Resulüllah'ın ilk defa yaptırdığı minber ve bundan çıkarılan hükümler: 8, 310-312.
Mirac'da ehemmiyeti gösterilen bazı emirler: 10, 296-97.
Mirac'da Peygamber (s.a.v.)'in kıyamet hakkındaki müzakereleri: 17, 572.
Resulüllah'ın Mirac'da gördüğü korkutucu bir tablo: 12, 123.

- Mirasa hak kazandıran sebepler: 2, 279-80, 13, 113.
Mirasçıyı zengin etmeye çalışmak caizdir: 16, 184.
Mirasın sebepleri, manileri: 13, 113-114.
Mirasların taksim çeşitleri: 17, 361.
Mirasta, maldan 1/3 vasiyet etmek: 11, 322.
Dayının veraseti: 13, 150.
Dede ve ninenin mirastan pay alması durumu: 13, 125.
Erkek kardeşlerin miras durumu: 13, 129-131.
Farklı dinlerden kimseler birbirlerine mirasçı olamazlar: 4, 163. 13, 114-116.
Hiç varisi olmayanların durumu: 13, 153-54.
Kadın üç ayrı mirasa hak sahibidir: 13, 133.
Kızlar ve kızkardeşlerin mirastaki durumu: 13, 127.
Mü'tedde (İddet bekleyen kadının) mirastaki durumu: 13, 133-34.
Ölenin, torunun annesi olmadığı takdirde büyük anneden toruna altıda bir miras düşmektedir: 13, 127.
Peygamber'e varis olunamaz: 13, 157.
Resulullah (a.s.m.) ve geride bıraktıklarının mirası: 13, 155-56.
Resulullah'ın geride bıraktığı mallar: 13, 157-58.
Resulullah'ın mirasını Hz. Ali, Fatıma ve Abbas niçin talep ettiler: 5, 448.
Velanın miras olması: 13, 147.
Veled-i zina babaya varis olamaz: 13, 124.
Zevi'l-erhamın varis olma durumu: 13, 151.
Mirbed (Mirbedu'n-Neam) (Yer): 10, 267.
MİSAFİRLİK (ZİYAFET) BÖLÜMÜ: 10, 13-20.
Misafirlik (Ziyafet) bölümü hakkında umumî açıklama: 10, 13.
Misafir edinme: 17, 442.
Misafire ikramla, kâmil iman münasebeti: 10, 20.
Misafiri ağırlamanın hükmü: 10, 14-15.
Misafiri kapıya kadar uğurlamak: 17, 443.
Misafirlik müddeti ve bu zamanda misafirin ağırlanma tarzı: 10, 18-19.
Bir yolcunun uğradığı yerde bir gece bakılma hakkı: 10, 14.
Ev sahibi tarafından ağırlanmayan misafirin, ev sahibinin malından zorla alması: 10, 16-17.
Kişinin kendini ağırlamayan ev sahibini, o misafir olduğunda ağırlaması: 10, 17-18.
Misafir nafile orucu ev sahibinin izni ile tutar: 17-173.

Ziyafet ve müsaferet arasındaki fark: 10, 13.

Misaktan maksad: 2, 374-75.

Miskin: 9, 350.

Misvak: 16, 531.

Misyonerler: 6, 342.

Abdülhamit zamanında İstanbul'a gelen bir İngiliz misyoneri: 6, 342.

En mükemmel mizaç: 10, 533-34.

İnsanın mizacı fiziki yapısına tesir eder mi?: 14, 55.

Resulüllah'ı mizaçta en mutedil yapan sebepler: 10, 533.

Mizanın evsafı: 14, 197.

Mizan haktır: 14, 203.

İslamda moda var mıdır: 6, 497-498.

Resulüllah (s.a.v.)'in İslam'a yeni girmiş beldelere muallim göndermesi: 12, 84.

Resulüllah (s.a.v.)'in Yemen'e muallim göndermesi: 12, 83-86.

Resulüllah'ın muasırlarının ömrü: 14, 121.

Hiz. Muaviye (r.a.): 11, 360. 12, 393-94.

Muaviye'nin hakşinaslığı: 16, 405.

Hiz. Muaviye'nin hilafeti ve saltanata çevirmesi: 12, 396.

Hiz. Muaviye'nin ihtilaflarından sonra bile Hiz. Ali'ye takdirkârâne te-veccühü: 13, 541-42.

Hiz. Muaviye'yi çok şiddetli ağlatan hadis-i şerif: 6, 332.

Muaviye'nin, oğlu Yezid'i halef tayin etmek istemesi: 3, 124-27.

Muavvizeyn sûreleri: 3, 311-12.

Muavvizeyn sûrelerinin Kur'an'dan olup olmadığının ihtilafı: 3, 313-15

Muavvizeyn sûrelerinin medhi: 3, 311-12

Her namazın arkasından Muavvizeyn okumak: 6, 27.

Resulüllah (s.a.v.)'in hastalandığı zaman Muavvizeyn ve ihlas sûrelerini okuması: 6, 34.

Resulüllah (s.a.v.)'in yatağa girdiğinde Muavvizeyn ve İhlas sûrelerini okuması ve bunu tatbik ediş şekli: 6, 34.

Muaykib: 6, 525.

Muaz b. Reml: 6, 352.

Resulüllah'ın Muaz'ı (r.a.) Yemen'e gönderirken yaptığı son bir tavsiyesi: 5, 304.

Resulüllah (s.a.v.)'in bazı mucizeleri: 11, 479-80, 544, 12, 28.

MUDAREBE BÖLÜMÜ: 14, 17.

Mudarebe hakkında umumi açıklama: 14, 17.

Mudarebe'ye ashab'tan örnekler: 14, 18-19.

Muğammis: 2, 66.

Muğayyebâtı Hamse Meselesi: 3, 48.

Muğayyebâtı Hamse hususunda Bediüzzaman'ın tesbiti: 3, 50-52.

Mugire İbnu Şu'be: (Dipnot) 11, 523-24.

Hız. Mugire'nin İran valisine söylediği ibretli sözler: 3, 516-17.

Muhabbet ve sevginin mahiyeti: 12, 216.

Muhabbetin (Sevginin) kısımları: 12, 214.

Allah'ın rızası ve sevgisi Sünnet'e uymakla elde edilir: 12, 216.

Mü'min'in kendinden fazla olarak Peygamber (s.a.v.)'i sevmesi: 12, 213-14.

Resulullah'ı sevmek ne demek: 12, 214-215.

Muhacirlerin Mekke'de kalma süresi: 5, 69-70.

Medine'ye hicret eden Müslümanlar'ın maddi durumu: 6, 488-489.

Muhakale: 1, 459.

Muhakemenin şartları: 13, 443.

Hem ahiret ve hem dünyada muhakeme vardır: 3, 103-104.

Muhallem İbnu Gassam: 1, 104.

Muhalil kime benzer: 17, 206.

Muhalillik en adi bir iştir: 17, 206.

Muhammas: 7, 439.

Muhammed İbnu'l-Hanefiyye: 12, 281-82.

Muhammed İbnu Mesleme (r.a.): 11, 435.

Muhammed İbnu Şirîn: 11, 339.

Muhannis: 17, 200.

Muhünnislerin Medine'den sürdürülmesi: 6, 547.

Muaarib (Eşkıya): 2, 330-32.

Muhassab: 5, 66-67.

Muhassab nam mevkiinde konaklama: 17, 400.

Muhayyerlik hakkında: 1, 549-50.

Muhayyisa (r.a.): 11, 430.

Muhkem, müteşâbih ayetler ve huruf-u mukatta'a: 2, 246.

Muhtâr: 17-350.

Muhtekir kaybeder: 17, 251.

Hızır ile olan arkadaşlığı ve meydana gelen vâkıalar: 2, 501-506.

Hızır'ın isti'carı: 16, 75.

Hızır'ın istihyası ve maruz kaldığı iftira: 3, 85-86.

Hızır (a.s.)'ya verilen (ayetler) mucizeler: 12, 160-161.

Resulullah (s.a.v.)'in Hızır (a.s.)'ı övmesi: 12, 158.

Musafaha (Tokalaşma) üzerine: 9, 421-422.

Bazı sahabelerin tanzim ettikleri mushaflar: 3, 314.

Musibet: 9, 189, 17, 142.

Musibete uğrayanın okuyacağı dua: 9, 191, 17, 144.

Cenab-ı Allah kullarını her türlü musibetlerle imtihan eder: 11, 482.

En büyük musibet: Resulullah'ın yokluğu: 9, 205-206.

En fazla musibete düşen Peygamber (s.a.v.)'dir. 17, 144.

Musibetzedeyi taziye: 17, 144.

MUSİKİ VE EĞLENCE BÖLÜMÜ: 12, 129.

Musikî ve eğlence hakkında umumi açıklama: 12, 129.

Musikî: 10, 511-514.

Musikî (Müzik)'nin hükmü: 10, 511-14, 7, 154-55.

Musikî mevzuunda Bediüzzaman'ın orijinal bir tespit ve değerlendirmesi: 10, 514.

Musikî tesiriyle canlıları yönlendirmek: 7, 303.

Resulullah (s.a.v.)'in kahramanlık türküleri söyleyenlere karşı çıkmaması: 12, 139.

Resulullah (s.a.v.)'in yanında câriyelerin türkü söylemesi: 12, 139-40.

Rukye ve muskalar: 11, 73, 121.

Muska takma: 17, 466.

Muska veya boncuk vs. gibi çeşitli maksatlar için kişinin üzerine taktığı şeylerin caiz olup olmadığı: 11, 89-92.

Bir nevi rukye olan nüşrenin şeytan işi olup olmamasının açıklanması: 11, 98.

Çeşitli maksatlarla kullanılan muskaların caiz olup olmadığı: 11, 10-11.

İslam itikadına uygun olmayan cahiliye muska ve nazarlıklarını takmaktan şiddetle sakındırılması: 11, 99.

Kur'an-ı Kerim'i rukye niyetiyle okumak: 11, 90.

Resulullah'ın ağırılı bir hastaya öğrettiği rukye tarzı: 11, 88-89.

Resulullah'ın bir hasta için tükürüğü ve toprakla rukye yapması: 11, 82.

Resulullah'ın göz değmesi ve zehire karşı rukye yapmaya izin vermesi: 11, 79-80.

- Rukye meşrudur: 11, 76-79.
- Rukyeden nehiy: 11, 93-99.
- Rukye mukabilinde ücret almak: 11, 89-91.
- Rukye sırasında duanın tekrarı: 11, 89.
- Rukye ve temimlere şirk isnad eden hadisin izahı: 11, 97.
- Rukye ve temimlerin (muskaların) cevazı: 11, 75-92.
- Rukye ve temimlerin (muskaların) cevazı hususunda umumi açıklama: 10, 5-79.
- Şirke delalet etmeyen rukye mahzurlu değildir: 7, 187.
- Resulüllah'ın sevmediği on şeyden biri muskadır: 7, 50.
- Mut'a nikahı haramdır: 17, 208.
- Mutaffitîn Sûresi: 3, 265-66.
- Mutalakka ve Muhtelea'nın iddetleri: 11, 345; "Talak", "Boşanma" ve iddet'e de bak.
- Mutarraf: 7, 122.
- Mut'atu'l-Hacc: 4, 328.
- Mûte Gazvesi: 12, 27.
- Mûte Gazvesi'nde düşman ordusunun sayısı: 12, 30.
- Mûte Gazvesi'ndeki ordu komutanları: 12, 28.
- Mûte Gazvesi'nin sebebi: 12, 30.
- Resulüllah (s.a.v.)'in Mûte savaşında şehid olanları önceden haber alması: 12, 28, 31.
- Mu'tekif hasta ziyaret eder, cenazeye katılır mı?: 17, 174.
- Mu'tekif mescide yerleşir: 17, 174.
- Mu'tekif neler yapabilir, neleri yapması caizdir: 1, 264-65.
- İslam dininde mutfağın yeri ve önemi: 10, 389-90
- Muttaki olmak: 17, 249.
- Muzdar: 10, 455-57.
- Muzdar, hayvan etinin yenmesinin şartı ve hükmü: 10, 456-57.
- Mübareze (Tek tek savaş) ve seleb: 17, 385.
- Mübeşşirât bâkîdir: 17, 529.
- Maslahat için sözü mübhem tutmak caizdir: 11, 441.
- Mücâdele Sûresi: 3, 187.
- İslam mücadele metodunun mahiyeti: 7, 271.
- (Gerçek mücahid) Nefsiyle cihad edendir: 3, 473.
- Mücâmaat (Birleşme): 5, 160.

Müceddidin vazifeleri: 14, 68.

Bazı din büyüklerinin müceddid olarak bilinmesi dine muhalif değildir: 14, 69.

İslam'da müceddid inancı: 14, 67-68.

Mücrime hadd'den kurtulması için telkin yapılır mı?: 5, 214.

Mücrime lânet olunur mu?: 5, 213.

Mücrime şefaatin mahzuru: 5, 245-46.

Müctehîd içtiihadında hata ederse durum ne olur?: 13, 435-36.

Müctehîd kimdir?: 13, 436-38.

Müctehîdin sevabı: 13, 435.

Her müctehîd hakka isabet eder mi?: 13, 437-38.

Müddesir Sûresi: 3, 252.

Müdebber: 17, 321; "Kölelik" bahsine de bak.

Müebbet haramlığı gerektirmeyen durumlar: 15, 511.

Müellefe-i kulub: 6, 460.

Müellefe-i kulub'a zekat verilir mi verilmez mi?: 6, 460.

Müellifin son sözü: 16, 447.

Müeyyide: 6, 550.

Müezzinlerin kıyametteki durumları: 7, 462-64.

Âmâ müezzinlik yapabilir mi?: 7, 487.

Bir camide iki müezzin olur mu?: 7, 487.

Resulullah (s.a.v.)'in iki müezzini vardı: 7, 487.

Ücret mukabilinde müezzinlik: 7, 490-91.

Müflis: 17, 283.

Müftülerin fetvasına ihtiyat gösterme: 9, 221-22.

Mühtedi'nin traş olması: 10, 335.

Müjdeleyin, nefret ettirmeyin- kolaylaştırın, zorlaştırmayın: 4, 18.

Mükatebe: 17-323, "Kölelik" maddesine de bakınız.

Mûla'ane: 13, 132; "Boşanma", "Lian" ve "Talak" bahsine de bakınız.

Mûlamere ve mûnabeze: 1, 499-500, "Alış-veriş"e de bakınız.

Mûlâyemetin (Yumuşaklık) şümulü: 6, 318-319.

Resulullah'ın sünnetinde mûlâyemet: 6, 317-318-319.

Mûlk Sûresi: 3, 223.

Mü'min bir kısım meleklerden üstündür: 17, 541.

Mü'min bir (yılanın) deliğinden iki defa sokulmaz: 16, 274.

Mü'minde bulunması gereken iki mümtaz sıfat: Şükür, Sabır: 1, 38.

Mü'min kabirde bile ibadeti düşünür: 17, 631.

- Mü'min neden en çok hayır görür: 17, 190.
- Mü'min olabilmenin asgari ölçüsünü belirten hadis: 1, 31.
- Mü'min'e ancak hüsn-i zan edilir: 17, 539.
- Mü'mine zarar ve hile: 16, 314.
- Mü'mini kasten öldüren mü'minin günahının affedilip affedilmeyeceği: 2, 05-306.
- Mü'minin mütemadiyen bela ve musibetlere giriftar olması: 167, 3, 213.
- Mü'minin hususiyetleri: 16, 274.
- Mü'minler birbirine buğzetmez: 9, 314.
- Mü'minler sayıca az olmalarına rağmen kafirleri yener: 2, 390.
- Mü'minlerin düştüğü bir vesvese: Her zaman aynı uhrevi hâleti aşayamamak: 1, 218-19.
- Mü'minin kanı, malı haramdır: 17, 538.
- El-Mü'min, Hâ-Mîm Sûresi: 3, 111.
- Mü'min Sûresi'nin 1-3. ayetlerini sabah akşam okumanın fazileti: 3, 112.
- Mü'minûn (Kad Eflaha) Sûresi: 2, 532.
- Mümtehîne Sûresi: 3, 205.
- Münafikûn Sûresi: 3, 210.
- Münafık kimdir?: 2, 410.
- (Münafık) Faaliyetlerinin muhtevası: 2, 412-13.
- "Münafıkların öldürülmesi" isteğine Peygamberimiz'in cevabı: 1, 100.
- Münafığın hastalanmasının misali: 6, 295-296.
- Münafıkların azabı kafirlerin azabından daha şiddetlidir: 16, 96.
- Münafıkların Bedr'den önceki tutumu: 16, 403.
- Münafıklarla Müslümanlar arasındaki bir fark: 17, 398.
- Münafık ve müşriklerle istişare: 16, 48.
- Bir münafığın Müslüman oğlu: 11, 513.
- Cemal vakasını hazırlayan münafığın talimatı: 6, 342.
- Din adamı kisvesindeki münafık tahribatçılar: 6, 340-341.
- İçimizdeki münafıkların Resulüllah'ı terketmeleri: 2, 414-15.
- Hz. Peygamber'in münafıklara karşı takip ettiği siyaset: 2, 410-16.
- Resulüllah'ın münafığı idare etmesi, onu öldürmemesi: 1, 100, 11, 513.
- Resulüllah zamanında münafıkların bir vasfı: 6, 335.
- Münakaşa batıl ise: 16, 464.
- Münakaşadan vazgeçen kimsenin mükafatı: 4, 186.
- Münakaşa mekruhtur: 7, 284-85.

Münazarada edep kaidelerine riayet etmek gerekir: 13, 387.

Münkerat bulunan ziyafete katılmak caiz değil: "Ziyafet"e de bakınız: 7, 63.

Mürcîe kimdir?: 13, 391-92.

Mürcîe ve Kaderiyye: 16, 466.

Mürselât Sûresi: 3, 258.

Mürted: 6, 196-203; "İrtidâd"a da bakınız. 5, 144-152.

Yanında sadece abdest için suyu bulunan kimse bunu susuz mürted'e verebilir mi?: 6, 94; 5, 31.

Mürted, Yolkesen ve Baği (isyancı) hakkında tahlili: 6, 196-203; 5, 144-152.

Mürtedin durumu: 13, 496.

Mürtedler: 2, 330; 6, 196. 5, 144.

MÜSABAKA-ATICILIK BÖLÜMÜ: 7, 131.

Müsabaka ve atıcılık ile alakalı umumi açıklama: 7, 133.

Müsabaka ve atıcılıkla ilgili hükümler: 7, 133.

Müsabakada kazanana verilecek armağan: 7, 138-139.

Mükafatlı müsabakalar (veya) müsabaka sonunda mükafat vermek: 7, 133.

Deve yarışı, at yarışı, ok atma yarışı yapmak: 7, 133-137.

Resulüllah (s.a.v.) de deve yarışına katılmıştır: 7, 148.

Müsâkat akdi: Bak: Hayber.

Müsâkât akdi caiz midir?: 6, 398.

Müsâkât akdi nedir?: 6, 398.15, 200-201.

Müşellel: 2, 163.

Müseylemetu'l-Kezzab: 6, 365. 16, 440.

Müseyleme'nin Resulüllah'a yazdığı mektup: 16, 442.

Resulüllah'ın Müseyleme'nin mektubuna cevapları: 16, 442.

Günümüz tıbbına göre müşilin önemi: 11, 48-49; "Tıb" bahsine de bakınız.

Dinimiz müsleyi yasaklamıştır: 13, 552.

Müsle yapılan köle hürdür: 17, 349.

Müslim: 1, 21.

Müslüman kimdir?: 6, 368.

Müslüman kimse hangi hallerde öldürülür?: 13, 495-96.

Müslümana cizye yoktur: 5, 181; 4, 101.

Müslümana sövmek fısktır: 17, 540.

Müslüman kadın gayri- müslim'le evlenemez: 17, 210.

Müslümanı kafirlik, münafıklık ve benzeri tabirlerle itham edemeyiz: 1, 101-109.

- Müslümanı öldürmek küfürdür- 17, 540.
- Müslümanı tekfir etmek: 16, 326.
- Müslümanı zulmen öldüren: 17, 341-42.
- Müslüman'ın daru'l-harpte durması: 16, 150.
- Bir Müslüman'ın malından izinsiz istifade edilebileceği ve edilemeyeceğini ifade eden hadislerin te'lifi: 10, 466.
- Müslüman'ın Müslüman üzerindeki hakları: 9, 322; 17, 105.
- Müslümanlar Allah'ın zimmetinde (garantisinde)'dir: 17, 540.
- Müslümanlararası münasebetin temel prensipleri: 9, 328-331.
- Müslümanlar birbirleriyle savaşacaklardır: 17, 543.
- Müslümanlar diğer ümmetleri takib edecek: 17, 553.
- Müslümanlar'ın içinde Müslümanlara karşı en büyük cürüm işleyen: 7, 178.
- Müslümanlar üç şeyde ortak: 17, 308.
- Müslümanlar 73 fırkaya bölünecek: 17-551.
- Müslümanlar'ın daha çok İslama sarılmalarını ihtar eden ayet ve yorumu: 3, 180-81.
- Müslümanlara; yere batırma, sûret değişmesi ve taş yağması gibi belalar gelecek mi?: 13, 392.
- Müslümanlar'ın kanı eşittir: 13, 536.
- Bir Müslüman'ın diğer Müslüman'ın birşeyini izni olmaksızın almasının ya-saklanması: 10, 463.
- Müslümanlıkları'nı aleniyete vuran ilk yedi kişi: 12, 330.
- Müslüman uyanık olmalı: 13, 446-47.
- Müsteşar emin olmalıdır: 17, 499.
- Müsteşar mu'temendir: 16, 39.
- Müşavir'in durumu: 16, 49.
- Müşavirleri gücendirmemek: 16, 58.
- Müşriğin istihdamı ve ziyareti: 9, 437.
- Müşrik çocukları cennetlik midir?: 13, 382-83-84.
- Müşrikler Mescid-i Haram'a girebilir mi?: 2, 405-406.
- Müşriklere tasadduk: 6, 290.
- Müşriklerin adetlerinden kaçınmak: 12, 485.
- Müşriklerin ölümlerinin müşriklere para ile satılıp satılmaması: 4, 58.
- Müşriklerin, Mekke'de Resulullah (s.a.v.)'a yaptıkları zulüm ve hakaret: 12, 299.
- Müşriklerin taptığı putların mahiyeti: 2, 482-83.

Müteferrik adablar: 10, 430-38.

Müteferrik namazlar, Tahiyetu'l-Mescid: 9, 27.

Müteferrik amel ve fiillerin faziletleri: 13, 35.

Mütercimmin son sözü: 6, 448.

Mütercimmin sunuşu: 1, 5-11.

Mütevazî: "Tevazu"ya bakınız

Mütevazî olmak: 17, 620.

Müzemmîl Sûresi: 3, 250.

Müzemmîl Sûresi'ndeki gece kalkışı ve mü'minlerin uygulaması: 3, 251-52.

N

Nabız ve muâyene: 10, 528. "Tıb" bahsine de bakınız.

Nahl Sûresi: 2, 475.

NAMAZ BÖLÜMÜ: 7, 317; 16, 591.

Namaz hakkında umumi açıklama: 7, 319; 8, 537.

Namaz ne demek: 7, 319-320.

Namazın kadrinin yüceliği: 13, 57-58; 17, 86.

Namaz, abdestsiz makbul değildir: 16, 527.

Namaz Allah ile meşguliyettir: 8, 142.

Namazda kişi Allahu Teâla ile yüz yüzedir: 17, 29.

Namazın bedene de faydası var: 17, 458.

Namazın göz sağlığı açısından ehemmiyeti: 11, 141.

Namaza düşkünlük misali: 7, 342.

Namazın ehemmiyeti ve üstünlüğü: 12, 77.

Namaz beş vakittir daha azaltılamaz: 7, 355.

Namaz devletin meselesidir: 7, 389.

Namaz dışındaki ibadetleri yerine getirmemenin cezası: 7, 378.

Namaz elli vakitten beş vakite nasıl inmiştir: 17, 88; 7, 351.

Namaz esnasında elbiseyi bol giymek: 7, 507-509.

Namaz günaha keffarettir: 17, 86.

Namazı inkar edenle savaşmak: 6, 367.

Tembellikle namazı terkedenlerin tekfiri mümkündür: 10, 198.

Namaz, ibadet insanı dinlendirir: 9, 49.

Namaz kılanın önünden geçmek: 8, 176-77.

Namazları makbul olmayan üç kişi: 8, 279-81.

Namaz kılmadan cennete giren kimse: 3, 522.

Namaz önceki Peygamber ve ümmetlerine farzdı: 7, 387.

Namaz şifadır: 17, 458.

Aile fertleri namaz için birbirini uyandırır. İmtina gösterenin yüzüne su serpilir: 8, 481-82.

Namazla zekat bir bütündür ayrılmazlar: 6, 364-67.

Saçı topuz, kolları çemrenmiş kimsenin namazının sıhhati: 8, 188.

Tek giysi içinde namaz: 17, 31.

Ashabın ok darbelerine galebe çaldığı namazdan aldıkları haz: 10, 198-200.

Ayakkabı ile namaz: 7, 146. 17, 30.

Beş vakit namaza devam etmek: 7, 357.

Beş vakit namazın farz oluşu: 17, 86.

Beş vakit namaz Mirac'da farz kılınmıştı: 7, 355.

Beş vakit namazın ilk ve son vakitleri: 7, 383-85.

Beş vakit namaz on misliyle Allah katında makbûldür: 7, 355.

Binek üzerinde farz namazı kılınmaz: 8, 132-33.

Gibril (a.s.)'ın namaz vakitlerini Peygamber (s.a.v.)'e tatbiki olarak öğretmesi: 7, 387.

Farz namazdan sonra iki rekat namaz kılmak: 7, 341.

Hazerde namaz: 7, 355-56.

İdrarı sıkışık olanın namaz kılması: 8, 290.

İlk farz olduğu zaman namaz: 7, 356.

İlk safta namaz kılmanın fazileti: 7, 447.

İmamın namazı fazla uzatmaması ve hikmetleri: 8, 283-85; Bak: İmam.

Kişinin Allah'a karşı borçları arasında en mühimmi namazdır: 14, 175.

Kişinin namazda kendi kendine konuşması: 10, 141.

Kişinin, sebepsiz aynı namazı bir vakitte iki defa kılması: 8, 321.

"Kul ile küfür arasında namazın terki vardır" hadisinin te'vili: 7, 378.

Müslüman ile şirk arasındaki fark namazı terketmesidir: 7, 375.

Müşterilerine güven duygusu vermek için namaz kılmak veya ibadet etmek: 6, 337.

Namaz kılarken, rekatlerde şüpheye düşen kimsenin durumu: 8, 193-98.

Namaz kılarken tükürülmez: 17, 27.

Tükrüğün namaza mani olup olmaması: 8, 163.

Spor olsun diye namaz kılmak: 6, 337.

Şeytanın namaz kılana musallatı: 7, 448.

- Namaz kılmayan kafir midir?: 7, 377.
Namaz kılmayan küfre düşer: 7, 376.
Namaz kılmayan öldürülür mü?: 7, 377.
Namazı terkeden: 17, 33.
Namazı terketmenin tehlikesi: 7, 375; 17, 33.
Tadil-i erkan'ın hükmü: 8, 27. "Tadil-i Erkan"a da bakınız.
Namaz vakitleri: 7, 383.
Namaz vakitlerinin Mirac'daki ilk sayısı: 7, 355.
Namaz vakitlerini Resulüllah'ın tatbiki olarak öğretmesi: 7, 383-84-85.
Namazı, vakti girince kılmak: 7, 422-23-24.
Namaz vakti girince hemen kılınmalıdır: 8, 134.
Uyurken kaçırılan namaz, ihmal sayılmaz: 7, 366-67.
Vakit çıkmadan önce namazın bir rekatine bile yetişmekle o namaza dahil olma: 7, 422-23.
Yolculuk esnasında Resulüllah namaz vakli yakını ise bekler ve vakit girince namazı kılardı: 7, 398-99.
Namazda niyet: 17, 624.
Mahiyeti ve rükünleri: 7, 499.
Namazın farzları: 7, 321.
Namazın sekiz şartı: 8, 101.
Namazın mekruhları: 17-20.
Namazda kıyamda ellerin durumu: 7, 522.
Namazda kıyamda eli boş böğür üzerine koymak ve koymamak: 7, 526-528.
Namazda parmakları kenetlemek: 7, 525.
Namazda uzun kıyamın efdaliyeti: 8, 471-72.
Kıraat ve isti'aze: 7, 431; 16, 615.
Namazda kıraata besmele ile başlanması: 7, 531-532.
Namazda kıraati unutma ve hükmü: 8, 17.
Fatıhasız namaz olur mu?: 7, 535-37.
Fatihanın son ayetlerini uzun okumak: 7, 539.
Namazda Fatıha Sûresi'nin okunmasının ehemmiyeti: 7, 535-37.
Namazda Fatıha'dan sonra sûre okumak: 7, 536-37-38.
Namazda okunan sûre: 7, 545.
Namazda öksürük geldiğinde kıraati kesmek: 7, 546.
Namazda sûreleri şiir mırıldanır gibi okumamak: 8, 15-16.
Namazda zamm-i sûre makamında iki ve daha fazla sûrenin okunması: 8, 13.

- Şafiîlere göre; farz namazında kıraatin şekli: 5, 554.
- Zaruret halinde namazda okunacak en kısa ayet: 7, 539.
- Namaz duaları: 5, 549.
- Hiz. Ebu Bekr'in Peygamber (s.a.v.)'den, namazda okuması için dua talep etmesi: 6, 15.
- Nafile namazda Resulüllah'ın kıraata geçmeden önce bazen okuduğu dua: 5, 554.
- Mezheplerin görüşleri nelerdir?: 5, 554.
- Namazda Kur'an'da olmayan bir şeyle dua etmenin caiz olduğu: 5, 551.
- Namazda okunacak olan duanın Hanefilerde şekli: 6, 15.
- Namazda Resulüllah'ın okunmasını tavsiye ettiği dua: 6, 62.
- Namazda tahrime tekbiri ile kıraat arasında dua okumanın meşrû olduğu: 5, 550.
- Namazda tekbirle kıraat arasında okunacak dualar: 5, 549-554.
- Namazda selam verdikten sonra Resulüllah'ın üç kere "Esteğfirullah" denesi: 6, 24.
- Namazı bitirdikten sonra Resulüllah'ın okuduğu dua: 6, 24.
- Namazların her birinin arkasından Muavezeteyn okumak: 6, 27.
- Selamdan sonra okunacak dua: 6, 20.
- "Sübhanek..." Duasının namazda okunmasının hükmü: 5, 554.
- Namaza giderken dua etmek: 16, 611.
- Namazda tekbir getirirken elleri kaldırmak hususunda imamların görüşleri: 7, 501-504.
- Tekbirde el kaldırmanın hikmeti: 7, 503-504.
- İftitah tekbiri sırasında el kaldırmanın hükmü: 7, 503.
- İftitah tekbirinde eller nereye kadar kaldırılır: 7, 514.
- İftitah sırasında el mi önce, tekbir mi önce yoksa ikisi beraber mi?: 7, 503.
- İftitah tekbiri ile kıraat arasında okunacak dua: 8, 26.
- İntikal tekbirleri nerelerde nasıl alınır: 7, 506.
- Namazda rükû: 17, 9.
- Namazın rükû'nda Cenab-ı Allah' ta'zim, secdede dua etmeye dair: 6, 7.
- Rükû ile secde arasında okunacak dua: 8, 37.
- Rükû ve secdede beli tam doğrultmak: 8, 27.
- Rükû ve secdede Kur'an okunmasının yasaklanması: 6, 7-8.
- İmamın rükû ve secdede tesbihat miktarı ne olmalı?: 8, 35-36.
- Rükû ve secdede okunacak dualar: 6, 7.

- Rükû ve secdede okunacak tesbihatın fazla okunması: 6, 13.
- Rükû ve secdede yapılacak zikrin hükmü (Mezheplere göre): 6, 14.
- Rükû ve secdelerin miktarı: 8, 35.
- Rükû ve sücûdun şekli: 8, 42.
- Rükûda diz kapaklarını tutmak: 8, 42.
- Rükûdan kalkınca okunan dua: 7, 499.
- Dizlerinden rahatsız olanlar secde anında dizlerinin altına yumuşak birşey koyabilir: 8, 49.
- Hanefi ve Şafiîlere göre Fatiha'nın secde ve rükûda okunmasının hükmü: 6, 8.
- Hasta kimse secde edemez ise ima eder: 8, 49.
- İki secde arasında okunacak dua: 6, 15.
- Secde anında saç ve elbiseyi toplamamak: 8, 51.
- Secde azaları: 8, 51.
- Secdenin yapılış şekli: 8, 30-32.
- Secde ve rükûda Kur'an okunmasının yasaklanması: 6, 7-8.
- Secde ve rükûlarda okunacak dualar: 6, 7.
- Secde ve rükûlarda yapılacak zikrin hükmü (Mezheplere göre): 6, 14.
- Secdede ayakları dikmek: 6, 13.
- Secdede duayı çok yapmaya dair: 6, 12.
- Secdede ellerin yere değmesi: 8, 48.
- Secdede en az üç defa Sübhâne Rabbi'l-A'la demek: 6, 13.
- Secdenin hikmetleri: 8, 43.
- Secdede Resulüllah'ın çokca okuduğu dua: 6, 8-9-15.
- Yerin sıcak veya soğuk olması sebebiyle secde yerine birşey koymak: 8, 125.
- Namazda bağdaş kurup oturmak: 8, 80.
- Namazda iki oturuş arasındaki farklılıklar: 8, 81.
- Namazda oturuşta elleri yere koymamak: 8, 46-47.
- Namazda yanlışı oturuş şekli: 7, 525.
- Namazı oturarak ve yatarak kılmak: 7, 517.
- Oturarak kılınan namazın ecri ve sevabı: 7, 519-521.
- Oturarak namaz kılarken bağdaş kurmak: 7, 518.
- Resulüllah (s.a.v.)'in namazda oturuş şekli: 8, 77-78-79.
- Resulüllah'ın son bir senesinde namazını oturarak kılması: 7, 520.
- Namazdan çıkış şekli: 8, 88.
- Namazda selam: 17, 14.
- Namazda tek tarafa selam: 17, 16.

Selam veriş şekli: 17, 16.

Selamdan sonra ne okumalı: 17, 17.

Selamdan sonra dua etmek için beklemek vacip değildir: 7, 82-83.

Namaz kılanın önünden geçmenin çirkinliği: 17, 18.

Namaz kılanın önünden geçmek isteyene işaret etmek: 17, 18.

Namaz kılanın önünden geçilmez: 17, 18.

Önden geçen namazı bozar mı?: 17, 18.

Namaz kılanın önünden bazı şeylerin geçmesiyle namazının bozulması: 171-72.

Namaz kılanın önünden geçen hangi şeyler namazı bozar: 8, 180-81.

Namaz kılanla onun önünden geçenin günah işleyip işlememe durumları: 177.

Namaz kılarken konulacak sütün boyu: 8, 179-80.

Namazda sütün olarak duran hayvanların kullanılması: 8, 182.

Namazda kullandığımız sütün yeri neresi olmalı?: 8, 184.

Namaz kılarken sütün olarak kullanılabilecek şeyler: 8, 179.

Uyuyan ve konuşanın gerisinde namaz kılmak: 8, 178.

Uyuyan kimseye karşı namaz kılmanın caiz olup olmadığı: 8, 170.

Namaz kılarken secde mahillinden başka yere bakılması: 12, 64.

Namaz kılarken Resulullah'ın önünden geçen kimseye beddua etmesi: 8, 178.

Akşam namazı: 8, 7.

Akşam namazı ilk vaktinde kılınmalıdır: 7, 403.

Akşam namazı fazla uzatılmamalıdır: 7, 403.

Akşamın farzından sonra iki rekat sünnet kılmanın fazileti: 8, 446.

Akşam namazında Resulullah'ın okuduğu sûreler: 5, 393.

Akşamın sünneti: 8, 43.

Akşamın sünnetini evde kılmak efdaldır: 8, 45.

Akşam yemeği hazır ise yemeğe namazdan önce başlamak: 7, 413-414.

Akşam ile yatsı namazlarını birleştirmek: 7, 441-42.

Müzdelife'de akşamla yatsının cem-i tehiri: 8, 397-98.

Yatsı namazı: 8, 11.

Yatsı namazının ehemmiyeti: 7, 391.

Yatsı namazının efdaliyeti: 7, 420-21.

Yatsı namazının vakti: 7, 416-17-18.

Yatsı namazını kılma vakti: 7, 386.

Yatsı veya sabah namazı, gece namazı yerine geçebilir mi? 8, 484.

- Hız. Ömer (r.a.)'ın Yatsı namazı kılmayanlara ettiğı beddua: 7, 389.
- Yatsı namazını kılmayan kimseye Resulüllah'ın ettiğı beddua: 7, 389.
- Yatsı namazında Resulüllah'ın okuduğı dualar: 7, 356. 8, 11-12.
- Yatsıya ateme demeyin: 16, 594.
- Yatsıdan önce yatılmaz, sonra konuşulmaz: 16, 593.
- Vitirle ilgili umumi açıklama: 8, 453.
- Vitir namazının fazileti: 8, 459.
- Vitir vacib mi yoksa sünnet mi?: 8, 454-56.
- Bir gecede iki vitir kılınmaz: 8, 463.
- Vitir farz değildir: 8, 454.
- Vitir kaç rekattir: 8, 456-57.
- Vitir namazının ikinci rekatında selam verilir mi?: 8, 464.
- Vitir namazında okunacak dua: 8, 57-58.
- Vitir namazının vakti: 8, 458.
- Vitir namazının gecenin sonuna bırakılmasının müstehab olduğı: 8, 170.
- Vitir vaktinde kılınamaz ise kaza yapılabilir: 8, 462.
- Vitir namazını Resulüllah ne zaman kılardı?: 8, 460-461.
- Vitirde Resulüllah ne okurdu?: 8, 459.
- Vitir namazının sonunda Resulüllah'ın okuduğı dua: 8, 58.
- Sabah namazının ehemmiyeti: 7, 424. 17, 541.
- Sabah ve yatsıyı cemaatle kılan geceyi ihya etmiştir: 13, 43-44.
- Sabah namazına kalkamayan kimsenin kulağına şeytan işemiştir: 8, 485.
- Sabah namazı için ne zaman kalkılmalı: 7, 392.
- Sabah namazında kunut: 17, 61.
- Sabah namazının vakti: 7, 423-24; 10, 197-98.
- Sabah namazını giriş anından çıkış anına kadar uzatarak kılmak: 7, 387.
- Sabah namazında ikamet sırasında sünnet kılmak: 8, 429.
- Sabah namazında okunan ayet miktarı: 7, 393.
- Sabah namazından bir rekati güneş doğmadan önce kılan sabah namazına yetişmiştir: 7, 405-406.
- Sabah namazında Resulüllah'ın okumuş olduğı ayet sayısı ve sûreler: 7, 545-46-47.
- Resulüllah (s.a.v.)'in sabah namazının selamından sonra okuduğı dua: 17-17.
- Sabah namazının sünneti ile farzı arasında konuşmak: 8, 426.
- Sabah namazının sünneti ve farzı arasında yatma hususundaki görüşler

8, 427

Sabah namazının sünneti ile farzı arasında uyumak: 8, 426-27.

Sabah namazının peşinden okunacak zikir: 17, 507.

Sabahın sünneti: 17, 47.

Sabah namazının sünnetinin önemi: 8, 424.

Sabah namazının sünnetinde okunan sûreler: 8, 424. 17, 47.

Sabahın sünneti kaçarsa ne zaman kaza edilir?: 8, 432. 17, 47.

Sabah namazını güneş doğduktan sonra tamamlamak: 7, 406-407.

Sabah namazından sonra namaz kılmamak: 8, 428-29.

Sabah ve akşam namazlarını kılan kimsenin tekrar cemaatle kılamayacağı: 8, 321-22.

Sabah namazı kılanın Allah'ın garantisi altında olması: 13, 36.

Sabah namazını kadınlar cemaatle kılabilir mi?: 7, 396-97.

Hız. Ömer'in hançerlendiği gün o halde sabah namazını kılması: 10, 201.

Resulüllah (s.a.v.)'in cuma günü sabah namazında okuduğu sûreler: 7, 548.

Sabah ve ikindi namazı: 13, 37.

Sabah ve ikindi namazları diğer namazların yerine geçer mi?: 7, 357-58.

Öğle namazı: 8, 434.

Öğle namazında gölgenin, mevsimlere göre uzunluğu: 7, 395-96.

Öğle namazının farzından önce iki rekat sünnet: 17, 48.

Öğlenin sünnetleri: 8, 434-35.

Öğle namazının farzından sonra iki rekati kaçıran: 17, 48.

Öğle namazında Resulüllah'ın okuduğu sûreler: 7, 551-52.

Sıcak günlerde öğleyi te'hir edip, serinliğe bırakmak: 7, 409.

İkindi namazı: 7, 551.

İkindi namazını ilk vaktinde kılmak: 7, 441.

İkindi namazını kaçırmamanın zararı: 7, 376.

İkindi namazının bir rekatını güneş batmadan önce kılabilen ikindi namazına yetişmiştir: 3, 306. 7, 405-406.

İkindi namazının ehemmiyeti ve terketmenin zararı: 7, 378-379.

İkindi namazının vakti kısadır hemen kılınmalıdır: 7, 399.

İkindinin farzından önce kılınan namaz: 8, 449-50.

İkindinin sünneti: 8, 449.

İkindinin sünnetinin önemi: 8, 449-50.

İkindi ve sabah namazının bir rekatını vakit çıkmadan kılmakla namaz tamam olur mu?: 8, 306.

- Namazın ilk ve son vakti vardır: 8, 389.
- Öğle ve ikindi namazlarında kıyamın miktarı: 8, 97-98.
- Öğle ve ikinde namazları: 7, 551.
- Öğle ve ikindi namazlarının kıyamını Resulüllah'ın uzun tutması: 8, 97-98.
- Özürsüz namazları (öğle ile ikindi, akşamla yatsı) cem etmenin cezası: 8, 399-402.
- Namazı ilk vaktinde kılmak: 8, 431, 440-41. 17, 88.
- Namazı ilk giriş vaktinde ve son çıkış vaktinde kılmak: 7, 383-84.
- Namazı geciktirenlerin durumu: 7, 441.
- Namaz kılınan yerler: 8, 122.
- Namaz her yerde kılınabilir: 8, 134.
- Namaz kılınan yer temiz olmalı: 8, 122.
- Namaz kılındığı yere göre sevabı artar: 17, 100.
- Bâbil topraklarında namaz kılmak yasaklanmıştır: 8, 130-31.
- Bağ ve bahçede namaz kılmak: 8, 138.
- Camide namaz: 17, 100.
- Evde kılınan nafile namaz nurdur: 17, 81-82.
- Evde namaz kılmayı teşvik: 8, 137-38.
- Hasır üzerinde namaz: 8, 122-123.
- Hayvan üzerinde nafile namaz kılmak: 17, 53.
- İşyerinde namaz kılmak: 8, 138.
- Kâ'be'nin damında namaz kılınır mı? 8, 127.
- Koyun ve deve ağılında namaz: 16, 608. 8, 126. 10, 222-23.
- Koyun ağıllarında namaz kılmak: 8, 126.
- Mezarlıkta namaz kılınır mı?: 8, 126, 27.
- Yatak üzerinde namaz kılmak: 8, 170.
- Yaygı üzerinde namaz kılmak: 8, 123.
- Namaz kılınması yasak olan yedi yer: 8, 126-27.
- Bayılan ve akli giden kılamadığı namazı kaza etmez: 7, 374-75.
- Kaza namazları tertibe tabi tutularak kılınmalıdır: 7, 373-474.
- Kaza namazında her vakit için ayrı ikamet getirmek: 7, 373.
- Mezheplere göre kaza namazı kılma vakti ve zamanı: 7, 364-65.
- Namaz kılmayı unutmak: 7, 363.
- Resulüllah (s.a.v.) namaz kaza etmiş midir?: 7, 364-372-73.
- Resulüllah (s.a.v.)'in savaş anında bazı hallerde namazı kazaya bırakması: 11, 495.

- Sabah namazı sünneti ile beraber kaza edilir: 7, 367-68-69.
- Unutulan namazın keffareti: 7, 363-64.
- Nafile Namazlar: 8, 417-18.
- Nafilenin önemi: 13, 54-55.
- Nafile kaç rekat?: 17, 73.
- Nafileleri ikişer ikişer kılmak: 8, 462.
- Nafile namazı kılarken Resulüallah'ın Hz. Aişe'ye kapıyı açması: 8, 164-65.
- Nafile namaz cemaatle de olsa ezan ve ikamet terk edilir: 8, 512.
- Nafile namazı binek üzerinde kılmak: 8, 32.
- Nafile namazlarda amel-i kesir caiz midir?: 8, 164-65.
- Nafile namazı evde cemaatle kılınır: 8, 122.
- Nafile namazları evde kılmak: 17, 50.
- Nafile namazlarında mezheplere göre kaç rekatte bir selam verilir: 17, 74.
- Nafile namazlar oturularak kılınabilir: 8, 481.
- Nafileyi akşamın farzından önce kılmak: 8, 443-44.
- Nafileyi ezanla ikamet arasında kılmak caizdir: 8, 444.
- Farz kılınırken nafile kılınmaz: 8, 430-31.
- Nafileyi ikindi namazından sonra kılmak: 8, 423, 450-51-52.
- Farz namaz kıldıktan sonra kılınacak nafile namaz için yer değiştirmek: 8, 287-88.
- Nafile kılan kimse farz kılana imam olabilir mi?: 8, 281-82.
- Resulüallah (s.a.v.)'in nafile ibadetleri hali muhtelif idi: 9, 99.
- Sünnette gelen 12 rekat namaz ve önemi: 8, 421.
- Yatsının nfilesi: 8, 447.
- Yolculukta nafile namaz: 8, 403-404. Bak: Yolculuk.
- Kuşluk namazı kaç rekattir?: 8, 501.
- Kuşluk namazını hafif kılmak müstehaptır: 8, 501.
- Kuşluk namazı kaç rekat olarak kılınır? 8, 500.
- Kuşluk namazının fazileti: 8, 503.
- Kuşluk namazının vakti: 8, 499.
- Gece namazı: "Teheccüt"e de bak.
- Gece namazı için Resulüallah (s.a.v.) ne zaman kalkardı?: 8, 488.
- Gece namazı için karı-koca birbirlerini teşvik etmelidirler: 8, 481-82.
- Gece namazı ikişer ikişer kılınır: 8, 450.
- Gece namazının üzerinde çok niçin ısrar ediliyor?: 8, 497.
- Gece namazını Hz. Peygamber'in kılması ve bunun ümmetine farz ol-

masından korktuğu için yaptığı davranış: 8, 312-13.

Teravîh namazı: 8, 506.

Teravîh Hz. Ömer zamanında cemaatle kılınmaya başlanmıştır: 8, 507.

Teravîh Resulüllah (s.a.v.) zamanında cemaatle hiç kılındı mı?: 8, 512.

Teravîh namazı için Hz. Ömer'in kadın ve erkeklere ayrı ayrı imam tahsis etmesi: 8, 57.

Teravîh namazının uzun olması: 7, 529.

Teravîhi Resulüllah (s.a.v.) kaç rekat kıldırı?: 8, 513.

Teravîhi Resulüllah (s.a.v.)'in cemaatle kılmamasındaki hikmet: 8, 510.

Namazın âdâbı: 8, 40.

Yemek ve büyük-küçük abdest ihtiyaçlarının namazdan önceye alınması: 8, 189; Bak: Abdest.

Namazda ağzın kapatılmasının yasaklanması: 8, 166.

Namazda ağlamanın hükmü nedir? Namazı bozar mı, bozmaz mı?: 8, 24-25.

Namazda alnı silmek: 17, 20.

Namazda bakınmak "helak olmaktır": 8, 159.

Namazda bir müstehab yapmayı azmeden kimsenin sonra bundan vaz geçmesi: 8, 286.

Namazda bir yere dayanmak: 7, 529.

Namazda çocuk taşımak: 8, 185-86.

Namazda dikkat çekici elbise giymek: 8, 158.

Namazda elbiseyi omuzlara koyarak sarkıtmanın yasaklanması: 8, 166-67.

Namazda gözlerin bakacağı mahal: 17, 152.

Namazda gözleri semaya kaldırmamak: 17, 31.

Namazda herhangi bir maksatla birine işarette bulunmak: 10, 80.

Namazda ik'ânın hükmü: 8, 84-85.

Namazda iken secde mahallinde bulunan çakıl taşı, toz çerçöp gibi şeyleri düzeltmek: 8, 153.

Namazda imamın hatasını söyleme şekli: 17, 29-30.

Namazda istenilen şekilde durmak: 7, 509-510.

Namazda işaret etmek: 8, 141.

Namazda konuşmamak: 8, 139. 8, 144-45

Namazda konuşmanın hükmü: 8, 141.

Namazda musallinin herhangi bir uyarıda bulunmak için yapılmasına müsaade edilen hareket: 8, 161-162.

Namazda, namazla ilgili olmayan şeyleri tefekkür etmek: 7, 82.

- Namazda öldürülmesi caiz olan hayvanlar: 8, 165; 17-61.
- Namazda parmak çıtlatmak: 17-20.
- Namazda riayet edilmesi gereken hususlar: 8, 29-30-31.
- Namazda saçın örülüp bağlanması: 8, 187-89.
- Namazda sağa, sola ve semaya bakmak: 8, 158-160.
- Namazda secde edilecek yerdeki toz ve toprağın üzerine secde etmenin fazileti: 8, 166.
- Namazda selama mukabele etmek: 8, 160-161.
- Namazda, şehadet parmağını kaldırmanın hükmü: 8, 84.
- Namazda tükürmemek, sümkürmemek: 17-21.
- Namaza uyanan kimselerin uyanamayanları kaldırması: 7, 492.
- Namazda uyarı tesbihi ve el çırpma: 17, 29.
- Namazda uyuklamak: 8, 186-187.
- Namazda uyuklayan kimsenin namazı terketmesi gerektiği ve hikmeti: 8, 186-187.
- Namazda üfleme: 8, 166.
- Namazdan ayrılırken illa da sağından mı ayrılmak gerekir?: 9, 41.
- Namazdan çalmak: 8, 28.
- Namazdan çıkış: 17, 17.
- Namazda yapılan dualardan namazı bozan ve bozmayanlar: 8, 52.
- Namazdan sonra cemaat sesli zikir yapabilir mi?: 9, 42.
- Namazı alelacele kılmak: 7, 521.
- Namazı alelacele kılan kimseye Resulullah (s.a.v.)'in yaptığı ihtar: 8, 95-96.
- Namazı çabuk kılanların teşbihi: 7, 441.
- Namazı önemli bir durum halinde kısaltmak: 17, 23.
- Namaza göre sevap: 8, 100.
- Namazları beklemenin mükafatı: 16, 612.
- NAMAZI EDA VE NAMAZIN SÜNNETLERİ BÖLÜMÜ: 16, 615.**
- Namaza duruş ve kılınış şekli: 8, 99.
- Namazı faydasız olan üç kişi: 17, 21.
- Namazın uzunluğu ve kısalığı hakkında: 8, 97.
- Namazı fazla uzatmak: 12, 110.
- Namazı uzun kılmanın fazileti: 8, 98.
- Namazı görsünler diye güzel kılmak: 17, 618.
- Namazı ihmal etmemek: 17, 353.

- Namazı tamamlama: 17, 33.
- Namazı ta'dil-i erkan ile kılmak: 8, 141.
- Topuz saçla namaz kılmanın keraheti: 8, 188-87.
- Namaza yürüyerek gitmek: 16, 610.
- Namaza giderken Resulullah (s.a.v.)'in acele etmeyi tavsiye etmesi v hikmetleri: 8, 314-15.
- Namazda abdesti bozulan: 17, 55.
- Namazın rekatlerinde şüpheyi düşen kimse için taharri nasıl olur?: 8, 199.
- Zaruret halinde namazı kılma şekilleri: 7, 516.
- Resulullah'ın abdest aldıktan sonra kıldığı namaz: 10, 231.
- Resulullah (s.a.v.)'in namaza giriş ve namaz kılış şekli: 7, 499.
- Resulullah (s.a.v.)'in namazı öğretme şekli: 8, 41-42.
- Resulullah (s.a.v.) araya zikir gibi bir şeyle fasıla koymadan peş peşe namaz kılınmasını hoş karşılamadı: 9, 42-43.
- Resulullah (s.a.v.)'in ashabını namaza kaldırma şekli: 7, 492.
- Resulullah (s.a.v.)'in bineği üzerinde namaz kılması: 11, 514.
- Resulullah (s.a.v.)'in çok namaz kılması: 17, 101.
- Resulullah (s.a.v.)'in üzüldüğü zaman namaz kılması: 7, 341.
- Resulullah (s.a.v.)'in farzı bitirince kadınların çıkması için bir müddet beklemesi: 8, 288.
- Resulullah (s.a.v.)'in hanımlarının odasında namaz kılması: 17, 18.
- Resulullah (s.a.v.)'in namaz ile ilgili üç adabı ikaz etmesi: 8, 40.
- Resulullah (s.a.v.)'in namaz kılış şekli: 8, 94.
- Resulullah (s.a.v.)'in namazının uzunluğu: 8, 98-99.
- Resulullah (s.a.v.)'in torunu Ümame'yi omuzuna alarak namaz kıldırması: 8, 185-86.
- Resulullah'ın önünde sütre bulunmadan namaz kılması ve bunda çıkarılan hükümler: 8, 172-73.
- Resulullah (s.a.v.)'in namazını kılmadığı kimselerin vasfı: 6, 360.
- Resulullah (s.a.v.)'in namaz ve hutbesinin vasatlığı: 8, 360-364. Bak: Hutbe.
- Hiz. Ömer (r.a.)'in namaza verdiği ehemmiyet: 7, 389.
- Hiz. Ömer (r.a.)'in valilerine namaz vakitlerini yazıp yollaması: 7, 389.
- Önceden namazını kılan birinin bir cemaate rastladığında tekrar kılmasının mübahlığı: 8, 318-19.
- Resulullah (s.a.v.) namazların isimlerinde karışıklığa meydan verilmemesini istemiştir: 9, 45-47.

Resulullah (s.a.v.) yalınayak ve ayakkabılı olarak namaz kıldı mı?: 9, 41.

Yolculuk esnasında cemaatle namaz kılmanın fazileti: 13, 41.

NAFAKA BÖLÜMÜ: 9, 225-265.

Nafaka: 9, 236.

Nafakanın önceliği: 6, 326.

Aile fertlerinin nafaka yönüyle hiyerarşik sıralanışı: 9, 256-57.

Bain talakla boşanan hamile kadına nafaka ve sükna vermek: 11, 361.

Boşanan kadının nafakası: 11, 360.

Boşanan kadının sükna hakkı: 11, 361-62.

Üç talakla boşanan kadının iddet esnasındaki nafaka ve sükna hakkı: 11, 361.

Kocası ölen kadına nafaka verilmesi meselesi: 11, 361-66.

Şafii'ye göre kadının nafaka ve sükna hakkı: 11, 361.

Nâfi İbnu'l-Ezrâk: 2, 249.

Nakişlar, suretler ve örtüler hakkında ressamın zemmi, resimli örtülerin ceraheti: 7, 59.

Nakî': 6, 547.

Nasr Sûresi: 3, 302-305.

Nazar: "Namahreme bakmak"a bakın.

Yabancıya bakma yasağı ile ilgili istisnalar: 3, 13.

Nankörlük haramdır: 8, 524.

Narh: 17, 254.

Piyasaya müdahale edilmez: 17, 254.

Piyasaya narh konmaz: 17, 254.

Piyasaya otoriteler tarafından fiyat koyma: 2, 27.

"Nasılsınız?" diye hali sorulan: 17, 492.

NASİHAT VE MEŞVERET BÖLÜMÜ: 16, 23.

Nasihât dinlemenin önemi: 9, 203-204.

Nasihât eden kimse kendine zarar gelmesinden korkarsa nasihat eder mi?: 9, 378.

Nasihâtın en kısası: 12, 107.

"Din nasihattır" hadisi ne demektir?: 9, 377-78.

Kimler için nasıl nasihat vardır?: 9, 377-78.

Nazar: Göz Değmesi: 11, 121.

Göz değmesi (nazar) haktır: 7, 186. 11, 113.

Bir bölgedeki devlet yetkilisinin gözü değen kimseyi bilmesi halinde alacağı resmi tedbir: 11, 116.

- Göz değmesi İbnu Hacer'e göre nasıl vukua gelmektedir?: 11, 113.
- Göz değen kimseye yapılacak tedavi: 11, 119.
- Göz değmesine karşı Hz. Peygamber'in öğrettiği bazı dualar: 11, 115-116.
- Göz değmesi ve kader: 11, 120-21.
- Göz değmesi ve yapılacak işler: 11, 111.
- Göz değmesine karşı alınacak tedbirler: 11, 115-116.
- Göz değmesini inkar eden ehl-i bid'a'ya bir cevap: 11, 115.
- Göz değmesinin mahiyetini bugün, kü tıbb açıklayabiliyor mu?: 11, 115.
- Göz değmesiyle ilgili bazı müteferrik hükümler: 11, 119-20.
- Göz değen, herhangi bir kimse tarafından tecziye edilebilir mi?: 11, 117.
- Göz değen kimsenin alacağı abdestin mahiyeti ve hükmü: 11, 119.
- Göz değen kimsenin söylediği "Bârekâllah" sözünün tesirini akıllarını sığıştıramayanlara bir cevap: 11, 117-118.
- Göz değen ne yapmalı?: 11, 117-118.
- Nazar (Bakmak): 2, 212.
- Nazar boncuğu: 11, 10-11.
- Nazar: 11, 79-86.
- Nazar değen kimseye yapılacak tedavi: 11, 119.
- Nazarı değen kişinin abdest suyu nazarzedeye nasıl şifa olur?: 11, 115.
- Nebat: 4, 100.
- Nebe Sûresi: 3, 259.
- Nebilerin ruhları kazbedildikten sonra geri yollanır: 12, 326.
- Nebiz ile abdest: 16, 545.
- Nebiz hakkında Peygamberimiz'e sorulan soru ve verdiği cevap: 12, 39.
- Nebiz ne kadar zaman içinde içilmelidir: 7, 251-252.
- Nebiz yapmanın şekli: 7, 254.
- Nebizi kuru üzüm-hurma, taze hurma-hurmadan elde etmemek: 7, 252-53.
- Nebizi Resulüallah'ın reddetmesi: 7, 250-51.
- Resulüallah (s.a.v.) nebiz içmiştir: 7, 220.
- Necaset-i ğalıza olan ve ibadete mani olan miktarı: 10, 195.
- Necasetler: 1, 445.
- Necasetin izalesi: 10, 57-87.
- Bir bedevinin mescide bevl etmesi ve Resulüallah'ın (s.a.v.) tatbikatı: 10 61-62.
- Büyük ve küçük abdestle ilgili meseleler: 10, 59-68.
- Çocukların sidiği nasıl mütal edilir ve temizlenmesi nasıldır?: 10, 59-60.

Farkına varılmayan necasetle kılınan namaz olur mu?: 8, 109.

Namaza durmadan önce elbise ve ayakkabılarındaki necaseti temizlemek: 8, 109.

Toprak üzerine düşen necasetin temizliği: 10, 62-63.

Necâşi: 9, 513; 12, 479; 17, 125.

Necm Sûresi: 3, 156.

Necm Sûresi'ndeki secde ayeti hususundaki ihtilaflar ve iftiralar: 8, 214-233.

Necm Sûresi'ndeki secde ayetinde secde edilip edilmeyeceği hususu ve izahı: 8, 233.

Necrân: 16, 432; 4, 75.

Necrânîlara mübâhale talebi: 16, 433.

Resulullah (s.a.v.)'in Necrân Hristiyanlarıyla yaptığı mübâhale ve sulh anlaşması: 4, 74.

Nefel (Ganimetten ayrı olarak verilen para): 17, 376.

Doymayan nefis: 6, 101.

Nefis muhasebesi yapmak: 15, 180.

Nefisle ilgili edebe giren hadisler: 16, 249.

Nefsin afetlerine de temas eden hadisler: 16, 281.

Nefsin cimriliğini kıran Resulullah'ın tavsiyesi: 9, 237-248.

Bazı nehirler: 13, 30.

Dört nehrin cennet nehri olması. 13, 30-31.

Nemîre: 4, 456.

Neml Sûresi: 3, 28.

Nesaî ve Süneni: 1, 23.

Nesebe verilen ehemmiyet: 17, 338.

Asıl babasını bilerek inkar edip başkasını söylemek haramdır: 16, 376; 17, 338.

Neseb hususunda Hz. Ebu Bekr bilgin kişiydi: 7, 308.

Kabileden birini inkar: 17, 17.

Nesebten haram olan süttende haram olur: 15, 494.

Yabancıyı baba diye iddia eden: 17, 338.

İftihar edilecek nisbet dindir: 16, 424.

Nesh üç çeşittir: 15, 500.

Neshedilen bir ayet: 11, 346.

Nesî meselesi: 1, 162-63.

Nevazilin çözümünde münâzara etmek caizdir: 6, 368.

Nevfel el-Bikâli: 2, 504.

Nevruz ve mihrican günleri: 14, 492.

NEZİR (ADAK) BÖLÜMÜ: 15, 557.

Nezirden nehy: 15, 561.

Nezire uy: 17, 224.

Nezir (adakta) bulunup yerine getirmemek: 12, 239-41.

Başkasının malı üzerine nezr edilmez: 4, 56.

Nezrin yeri: 17, 245.

Nezir borcu ile ölen: 17, 246.

Bir yerde namaz kılmak üzere nezr etmek: 15, 567.

Ma'siyetle ilgili nezir: 15, 579.

Şeriatın ibadet olarak talep etmediği meşakkatleri kendi nefsinı çekirtmeyi şart koşarak nezirde bulunmak: 15, 569.

Nezleye karşı çörekotundan hazırlanan bazı terkipler: 1. 15.

Nısf-u Ş'aban: 12, 496-97.

NİFAK BÖLÜMÜ: 16, 93.

Nifak: 6, 104.

Moral bozucu nifak hareketleri: 2, 415.

Doğumdan sonraki kanama (nifas) ve hükmü: 10, 378-79.

Nifas kaç gün?: 16, 584.

Nifas ve istihaze hakkında: 10, 365-385. Bak: "İstihaza"ya da bak.

Nifaslı kadın hacc menasikinden hangilerini yapabilir?: 4, 282.

NİKAH BÖLÜMÜ: 15, 473. 17-187.

Nikah: "Evlenme"ye de bakınız.

Nikah akdine delalat edebilecek kelimeler: 9, 509.

Nikahta denklik (Küfüvlük) 7, 405. 9, 509.

Nikah akdi yapılırken ileri sürülecek şart: 15, 549.

Nikahın ehemmiyeti (Kerametü): 17, 187.

Nikahta def ve güfte: 17, 199.

Nikah duası, kız isteme nazar: 17, 198.

Nikaha müteallık bazı şartlar: 9, 522, 24.

Nikahı fesheden ve etmeyen durumlar: 15, 523.

Nikahı ilan: 17, 199.

Nikah mevzuuna giren başka meseleler: 15, 549.

Nikahın manileri: 15, 491.

Nikahta müteferrik hükümler: 15, 523.

Nikahta veli meselesi: 15, 473.

Kadın kadını evlendiremez: 17, 197.

Nikahtan önce talak olur mu?: 17, 230-32.

Kızın gönlü olmadan evlendirilemez: 17, 194.

Mükreh ve utananın nikahı: 17, 230.

Ölen babasının hanımı ile evlenen: 17, 227.

Resulullah'ın tavsiyesi en hayırlı nikah kolay olanıdır: 9, 518.

Kardeş olan cariyeleri aynı nikah altında tutmak: 15, 514.

Zani, zina ettiği bilinen kadının kızıyla evlenilebilir mi?: 17, 226.

Nimete karşılık hamd etmenin fazileti: 17, 508.

Nimete karşı küfür: 16, 102.

Nimete karşı nankörlüğün cezası: 14, 54-55.

Nimetler Allah'tan bilinmeli: 16, 101.

İYİYET VE İHLAS BÖLÜMÜ: 16, 7.

Niyyet: 16, 237.

Noter müessesesi: 17, 284.

Nöbet: 17, 366.

Nuh Sûresi: 3, 226.

Hız. Nuh (a.s.) örneği: 12, 186.

Nuh (a.s.) bütün insanlığa mı yoksa kendi kavmine mi gönderilmiştir: 12, 95-96.

Nuh'un çocukları ve bunlardan hangi ırklar meydana geldi: 3, 99-100.

Hız. Nuh'un gemisinde (fırın) buhar kazanı var mıydı?: 12, 187.

Hız. Nuh (a.s.)'un gemisinin inşası: 12, 186.

Nuh kavminden sonra Araplara geçen putlar ve isimleri: 3, 227-29.

Hız. Nuh'un orucu: 17, 164.

Numan İbnu Mukarrin: 4, 21.

Nun (Kalem) Sûresi: 2, 533.

Nûr Sûresi: 2, 533.

Nûr, 6-7. ayetlerinin sebep-i nûzulü: 2, 539-40.

Nûrla nâr arasındaki fark veya nûrânî ile madde arasındaki fark nedir?: 9, 550.

Nutfe anne karnında ne zaman şekillenir?: 13, 361-62.

Nutfe şekillenirken rahime meleğinin inmesi: 13, 361-62-63.

Resulullah (s.a.v.)'in nûbha ve müsleyi yasaklaması: 4, 40.

Nücûm ilminin haram kılınması: 16, 99.

Nüfus sayımı ile ilgili hadis: 13, 323.

Nüşre: "Muska", "Rukye", "Tıb", "Temim" meselelerine de bakınız.

Nüşre iki kısımdır: 7, 186.

Nüşûz (Dik başlılık): 15, 547.

O

Ordunun en hayırlısı: 17, 374.

Yola çıkarılan ordu ile ilgili mühim esaslar: 4, 14.

Ordunun sayısı: 4, 51.

Ortaklık ve müdârebe: 17-266.

Malları ayrı olan ortaklar birleştirilmez: 6, 376-379.

Malları birleşik olan ortakların malları ayrılmaz: 6, 377-378-379.

Orta yol (Kefaf) üstündür: 6, 473.

ORUÇ BÖLÜMÜ: 9, 55; 17, 152.

Oruç hakkında açıklama: 9, 56.

Oruç bedeninin zekatıdır. 17, 169.

Oruç ateşe karşı bir perdedir: 9, 59-60.

Oruç borcu nasıl ödenir?: 9, 164.

Oruç sabrın yarısıdır: 17, 169.

Oruç tutma hususunda Peygamber (s.a.v.) ile yarışmak: 9, 144-45.

Oruçla ilgili nezir: 15, 567.

Oruç tutmak için nezedenden, oruç tutmanın yasak olduğu bayramlara rastlarsa ne yapar?: 15, 568.

Oruçlu cünüp sabahlarsa: 17, 163.

Oruçlu iken misvak kullanmak: 9, 146-47.

Oruçlu iken yalan söylemek: 9, 147-48.

Oruçlu kusarsa: 17, 160.

Oruçlu, misvak ve sürme kullanır mı?: 17, 160.

Oruç tutamamanın sebepleri: 9, 178.

Oruç tutamayan oruca bedel fidiye eder: 9, 178.

Oruç tutmanın şekli: 9, 148-49.

Oruçlunun ağız kokusu: 9, 147.

Oruçlunun ağız kokusunun Allah'a misk kokusundan daha hoş gelmesi: 60-61.

Oruçlunun duası makbul: 17-170.

- Oruçlunun kan vermesi: 9, 89.
- Oruçlunun mükafatı: 9, 63.
- Oruçlunun yanında yemek yemek: 9, 15, 17, 170.
- Oruçlu yemeğe davet edilince ben oruçluyum desin: 9, 150-51.
- Oruçluya iftar ettirmenin fazileti: 9, 64.
- Oruçluyken mübâşeret: 17, 162.
- Oruçluyken öpme: 17, 161.
- Öpmek orucu bozar mı, bozmaz mı?: 9, 97.
- Orucu açmanın mübah olma şartları: 9, 153.
- Orucu bozan şeylerden kaçınmak: 9, 87.
- Orucu bozmayan üç şey: 9, 87.
- Orucu bozmayı gerektiren şeyler: 9, 162.
- Orucun rükünleri: 9, 81.
- Orucun haram olduğu günler: 9, 125.
- Orucun hikmetleri: 9, 56.
- Orucun sünnetleri: 9, 133.
- Orucun keffareti: 9, 171-72.
- Bir ramazanda kaç keffaret olur: 9, 177.
- Orucun keffareti ile alakalı hadisten çıkan hükümler: 9, 175-77.
- Yenen gün için iki aylık keffaret orucuna ilaveten o günü ayrıca kaza etmek gerekir mi?: 9, 177.
- Orucun ve ramazan ayının fazileti: 9, 56, 17, 155.
- Allahu Teala'nın "Oruç benim içindir" buyurması ne demektir. 9, 61-62.
- Arefe orucu günahlara keffarettir: 9, 117-18.
- Ramazan orucunun önemi: 9, 170.
- Ramazanda "Şeytanların bağlanması" nasıl olur? 9, 170-71.
- Ramazan orucunu bile bile tutmamanın günahı: 9, 170.
- Oruçluya sema kapı arının açılması: 9, 171.
- Niyyet: 9, 81.
- Niyetsiz oruç olmaz: 9, 81.
- Oruca niyetin vakti: 9, 81.
- Mezheplere göre oruca niyet vakti: 9, 82.
- Sahur yemeği ne zamana kadar devam eder: 9, 136-137.
- Sahur yemeği ve önemi: 9, 133-34.
- Sahur ve sabah namazının vakti: 9, 134-35.

İftar vakti: 9, 141-42.

İftarda ta'cil ve ehemmiyeti: 9, 143.

İftar yemeği sırasında okunacak dua: 9, 144.

Önce namaz mı? İftar mı?: 9, 142.

Resulüllah (s.a.v.) orucu ne ile açardı: 9, 143.

Resulüllah (s.a.v.)'ın oruç tutma zamanı: 9, 99-100.

Yanında yemek yenen oruçlu kimsenin kemikleri bile tesbih eder: 17-170.

Bir başkasının yerine oruç tutulur mu?: 9, 166.

Cünüp olarak sabaha eren kimsenin orucu: 9, 146.

Erken açılan oruç: 9, 62-63.

Kan aldırma orucu bozmaz: 9, 87-88-89.

Kötü söz ve gıybet orucun sevabını azaltır: 9, 58-59. 17, 162.

Oruçlu hacamat olur mu?: 17, 161.

Oruçlu iken hanım öpülür mü?: 9, 93-94.

Oruçta visal: 9, 145.

Ramazan orucunu başlatmada, sona erdirmede de hilalin görülmesi vaciptir: 9, 67-68.

Sefer sırasında oruç tutulur mu?: 9, 153-54-55.

Yola çıkan oruçlu orucu bozabilir mi?: 9, 160-161.

Sürme çekmek orucu bozar mı?: 9, 92.

Yıl orucu tutmak: 1, 204-205. 9, 113.

Bir seneyi oruçlu geçirmenin şekli: 9, 113.

Bayram günlerinde oruç tutmak haramdır: 8, 528-29; 9, 125.

Cuma günü oruç tutmamak: 9, 131.

Cumartesi oruç tutmamak: 9, 132.

Yevmi şek'te oruç tutulur mu?: 17, 156; 9, 68.

Nafile oruç: 13, 71-72.

Nafile oruç ziyafete davette bozulabilir mi?: 9, 86.

Nafile orucun niyeti: 9, 83.

Nafile orucun niyet vakti: 9, 81.

Her nafile oruç on misli ile kabul olunur: 9, 123.

Kadın kocasının izni olmadan nafile oruç tutamaz: 9, 151.

Misafir olduğumuz yerin izni olmadıkça nafile oruç tutmamak: 9, 150.

Ramazandan sonra en efdal oruç: 9, 66.

Aşûre gününde neler vuku bulmuştur: 9, 104-105-106.

- Aşûre orucu: 9, 101.
- Aşûre orucunun ehemmiyeti: 9, 101.
- Aşûre orucu günahlara keffarettir: 9, 104.
- Aşûre orucunu iki gün tutmak: 9, 102-103.
- Aşûre orucu ramazan orucundan önce tutuluyordu: 9, 103.
- Aşûre orucunu Yahudiler de tutar: 9, 104.
- Aşûre orucunun üç mertebesi: 9, 103.
- Ayin 13, 14, 15. günlerinde oruç tutmak: 9, 121.
- Her aydan üç gün oruç tutmak: 8, 502, 9, 122-23.
- Pazartesi ve perşembe oruçları: 9, 114-118.
- Resullüh Ramazan dışında hiçbir ayı tam olarak oruçlu geçirmedir: 9, 98-109.
- Receb orucu: 9, 107.
- Şâban orucu: 9, 109.
- Şâban ayının ehemmiyeti: 9, 111.
- Şâban ayının yarısından sonra oruç tutmamak: 9, 129.
- Resulullah Şâban ayında niçin fazla oruç tutmakta idi?: 9, 110-111.
- Şevval'den altı gün: 9, 113.
- Zilhicc'den on gün: 9, 114.
- Orucu bilerek bozmak: 9, 87.
- Unutarak oruç yenirse bozulmaz: 9, 97.
- Unutularak yapılan cima orucu bozar mı?: 9, 98.
- Emzikli, hamile kadınlara oruç hususunda ruhsat verilmiştir: 9, 158.
- Hamile kadının orucu: 9, 158.
- Hastalık sebebiyle oruç tutmamak: 9, 163.
- Hamile kadın tutamadığı oruç için ne yapar: 9, 178.
- Gazve sırasında hizmet oruçtan evladır: 9, 154.
- Resulullah (s.a.v.) zaruret halinde orucunu açmıştır: 9, 153.
- Oruçta fidye: 2, 172-74.
- Fidye vermenin hükmü: 9, 179.
- Fidyenin miktarı: 9, 179.
- Üzerinde oruç borcu olan kimse ölürse bedeli verilir: 9, 164.
- Üzerinde ramazan orucu olarak ölen kimsenin fidesini velisi verir: 9, 178.
- Osman (r.a.): 12, 282.
- H. Osman'ın Bedir muharebesine katılmadığı halde ganimetten pay alması: 4, 115.

- H. Osman'ın fazileti: 12, 282; 16, 481.
- H. Osman'ın haksız olarak kınandığı üç nokta: 12, 285-86.
- H. Osman faziletçe H. Ali'den efdaldır: 12, 255-57.
- H. Osman (r.a.)'in haya duygusu: 12, 282-83.
- H. Osman (r.a.)'in sehaveti: 12, 487-88.
- H. Osman'ın şehadetini H. Peygamber (s.a.v.) haber vermişti: 16, 484.
- Osman İbnu Maz'un: 3, 449-50.
- Osman İbnu Talha: 4, 436.
- Müslümanların ortak olduğu ot, su, ateşin durumu: 14, 329-30.
- Ota mani olmak için suya mani olunmaz: 17, 308.
- Oturarak kılınan namaz Bknz: Namaz.
- Oturarak namaz kıldıran imama uyan cemaat ayakta mı yoksa oturarak mı kılar: 1, 273.
- Oturma şekli= İhtiba: 16. 86.
- Yanında oturana saygı: 17, 494.
- Yarı gölgede oturulmaz: 17, 497.
- İslama göre çocukların oyunu: 7, 144.
- Anne, babanın çocuğuyla oynaması: 7, 144.
- Çocukların oyuncakla (bebekle) oynaması: 7, 145.
- Çocukların oyunlarına mani olmamak: 7, 144-45.
- Oyun çeşitleri: 7, 145.
- Gayeli oyunlar: 7, 146.
- Güvercinle oynamak: 17, 502.
- Oyalayıcı oyunlar: 7, 152.
- Resulullah (s.a.v.)'in çocuklarla oynaması: 7, 144.
- Satranç oynamak: 7, 154.
- Tavla oynamak: 7, 154.
- Zararlı oyunlar: 7, 153.

Ö

ÖDÜNÇ (ARİYET) BÖLÜMÜ: 11, 377.

Ariyet'in şartları ve tahakkuku: 11, 377.

Ödünç alınan mal, kişinin elinde telef olursa: 11, 380-83.

Ödünç mal vermenin fazileti: 11, 383

Bir şeyi ölünceye kadar bir kimseye ödünç vermek: 11, 385.

Resulüllah (s.a.v.) ödünç (ariyeten) silah alması: 11, 377-78.

Ödünç verilen mal garantili midir?: 11, 377-380.

Ödünç verme: 17, 299.

Ödünç vermenin mükafatı: 17, 300.

ÖFKE (GADAP) BÖLÜMÜ: 12, 105.

Gerçek pehlivan öfkesine hakim olandır: 12, 105.

Öfke fitrîdir: 12, 69.

Resulüllah (s.a.v.)'in öfkesi: 11, 531-32; 16, 612.

Öfke yasaklanmıştır: 12, 105-106.

Öfkelenen kimse otursun: 12, 106.

Öfkelenince abdest almak: 12, 106.

Öfkeden kurtulma yolları (Bediüzzaman'a göre): 12, 108.

Öfkelenince "Euzü besmele" (çekmek) okumak: 12, 106.

Öfkelenmek: 16, 372.

Öfkenin doğurduğu neticeler, zararları: 12, 108-109.

Öfkenin en iyi çaresi, tevhid: 12, 110.

Öfkenin insan üzerindeki etkisi: 12, 109.

Öfkesini yenen kimsenin ahiretteki mükafatı: 9, 188. 12, 111.

Öfkeyi yutmak: 17, 611.

Hiz. Ömer (r.a.)'ı öfkелendiren bir hadise: 12, 111.

Resulüllah (s.a.v.) dini ilgilendiren meselelerde öfkelenmiştir: 12, 110.

Resulüllah (s.a.v.)'in misal vererek bir konuyu öğretmesi: 16, 606.

Resulüllah (s.a.v.)'in öğretme metodu: 16, 610-611.

Ölçüler ve tartılar hakkında: 1, 433.

Ölçü ve tartı ile ilgili hadis ve hükümler: 1, 436-37.

Ölçü ve tartıda hile: 16, 327; 17, 557.

Ölçüp tartmadan satış olmaz: 17, 258-59.

Öldürme: Bak: Katl.

Öldürmede iffetli olmak: 4, 39.

Öldürme tarzında insanların en ölçölüsü, Müslümanlardır: 13, 551.

Teşkilatlar adına öldürme: 13, 176.

öldürmenin (katlin) çeşitleri: 6, 144.

Öldürülmesi yasak hayvanlar: 17, 421.

Ölüm: 6, 99.

Ölümün mânâ ve mahiyeti: 14, 224.

- Kişinin nerede öleceği bilinebilir mi?: 13, 393.
- Ölümde korku ve dehşet vardır: 17, 129.
- Ölüm ve uyku arasındaki münasebet ve farklılıklar: 6, 35-36.
- Ölüm ve Allah'a kavuşma faslı: 13, 107-108.
- Ölüm ahirette herkese gösterilecektir: 17, 641.
- Ölümün ahirette kesilmesi, boğazlanması: 14, 223-24.
- Ölmek üzere olan kimsenin yanında ne konuşmalı: 17, 108.
- Ölecek kimseye "Lailahe illallah" telkini: 17, 107.
- Ölmeden önce Allahu Teala'ya tövbe etmek: 17, 34.
- Ölüm anında Kelime-i Tevhid getirmek: 17, 505.
- Mü'min can çekişme halinde sevap kazanır: 17, 108.
- Ölen mü'minin ruhu nereye gider?: 14, 152-53.
- Göz, çıkan ruhu takip eder: 17, 109.
- Ölen ve öldürenin de Cennet'e gireceği iki kimse: 3, 507.
- Ölen çocuklar: 17, 119.
- Ölen çocuk, hayattaki çocuktan hayırlı mıdır?: 17, 145-146.
- Ölen çocuklar ailesi için Allah indinde mağfiret vesilesidir: 8, 553.
- Ölenin kabirde uğradığı fitneler: 6, 20.
- Ölü, yani insan cesedi necis midir?: 10, 331-332.
- Ölünün gözü kapatılır: 17, 109.
- Ölen kimsenin vasiyeti yerine getirilir: 16, 196.
- Ölene bedel Hac yapmalı: 17, 383.
- Ölene bedel oruç tutmak: 1, 351. 17, 246.
- Ölü adına hayır yapmak: 9, 265-266.
- Ölünün borcunu ödeme: 17, 301.
- Ölü adına tasaddukta bulunmak veya köle azad etmek caiz midir?: 11 328-29.
- Ölünün kemiği kırılmaz: 17, 148.
- Ölü arkasından üzülmünün haddi: 17, 141-142.
- Ölü, ehlinin üzerine ağlamasıyla azab görür mü?: 17-140.
- Ölü üzerine ağlamak: 11, 469; 17, 139.
- Resulullah (s.a.v.)'ın oğlu İbrahim için ağlaması: 17, 112, 139.
- Ölü üzerine mersiye okumak: 17, 140.
- Bir annenin evladının ölümü karşısındaki soğukkanlılığı: 9, 201.
- Ölüyü yıkama ve kefenleme: 17, 109.

- Karı kocayı, koca karıyı gasledebilir mi?: 17, 110.
- Güvenilir kimselere cenazeyi yıkatmak: 17, 109.
- Cenazeyi soğuk su ile yıkamak: 10, 328.
- Cenazeyi yıkarken kullanılan temizleme ve koku maddesi kullanmak?: 10, 326-27.
- Ölünün yıkanması ve ölüyü yıkayanın yıkanması: 10, 325-332.
- Ölü yıkayana gusül, taşıyana abdest alması gerekir mi?: 10, 328-29.
- Ölü yıkamanın sevapları: 17, 110.
- Ölüyü tahnit etmek: 10, 331.
- Ölüyü hayırla yad etmeli: 17, 115.
- Müslümanlar'ın ölülerinin arkasından hayır konuşmak: 17, 109.
- ÖLÜMÜ TEMENNİ BÖLÜMÜ: 3, 357.
- Ölümü temenni etmek yasaklanmıştır: 3, 357.
- Ölüm temennisi niçin yasaklanmıştır: 3, 459.
- Ölüme hazırlıklı olmak: 17, 612.
- Ölümü hatırlamanın faydası: 17, 628-29.
- Ölümü çokca hatırlamanın faydası: 17, 629.
- Ölüme sabır: 9, 194.
- Ölmüş hayvanın iç yağı meselesi: 1, 445.
- Hiz. Ömer (r.a.): 12, 273.
- Hiz. Ömer'in tavizsiz adaleti: 14, 19-20.
- Hiz. Ömer (r.a.)'in adaletine bir örnek: 6, 438.
- Hiz. Ömer (r.a.)'in emr-i ilahiyeye muvafakatı: 12, 276-77.
- Hiz. Ömer'in temennisine muvafık nazil olan ayet: 2, 153.
- Hiz. Ömer'in fazileti: 12, 273; 16, 478.
- Hiz. Ömer'in "Faruk" lakabını alışı: 13, 478.
- Hiz. Ömer'in Hiz. Ebu Bekr (r.a.)'i hesaba çekercesine yaptığı itirazı: 11, 528.
- Hiz. Ömer (r.a.)'in Resulullah'ı hesaba çekercesine yaptığı itirazı: 11, 527.
- Hiz. Ömer (r.a.)'in sünnete bağlılığı: 17, 445.
- Hiz. Ömer'in halife olmasından sonra ihtilam olmasının artması: 10, 310.
- Hiz. Ömer (r.a.)'in Hayber yahudilerini sürmelerinin sebebi: 4, 86.
- Hiz. Ömer'in Muhacir ve Ensarı zaman zaman yemeğe davet etmesi: 10, 458-59.
- Hiz. Ömer'in oğlu vasıtasıyla Hiz. Peygamber (s.a.v.) ve Ebu Bekr'in yanına defni için izin istemesi: 5, 462-63.
- Hiz. Ömer'in Resulullah'ın kendisinden sonra Hulefa-i Raşidin'in sünnetini

tavsiye eden hadis karşısındaki hassasiyet ve feraseti: 10, 72.

Hiz. Ömer'in Resulüllah'ın vefatından sonra Ümmühatül-Mü'minine ola saygısı ve ikramı: 10, 458.

Hiz. Ömer Resulüllah'ın zevcelerine Hayber'den pay verdi: 4, 147.

Hiz. Ömer'in şehadetini Resulüllah (s.a.v.) haber vermişti: 16, 484.

Hiz. Ömer'in şehid edilmezden önce kendini şehid edenle yaptığı bir mu havere: 5, 465-66.

Hiz. Ömer (r.a.)'in valilerine yazdığı bir emir, nasihat: 7, 389.

Hiz. Ömer'in yaralanması: 5, 461.

Hiz. Ömer'le Hiz. Ebu Bekr arasında müşterek hadisler: 12, 277.

Ömrâ: 17, 289.

Ömrü uzatan, kaderi geri çeviren şey: 17, 558.

Önder durumundaki kimselerin hususi hallerinin ibret için anlatılması: 10, 71.

Öpme ve mübaşeret: 9, 93.

Öpmek cımanın başlangıcıdır: 9, 195.

Öpmek orucu bozar mı?: 9, 95.

Öpme abdesti bozar mı?: 16, 568.

Öşür ve Haraç: 17, 184.

Nebat ahalisinden Hiz. Ömer'in aldığı öşür miktarı: 4, 100.

Zirai ürünlerde öşür durumu: 6, 399.

Hatalı kimsenin özür dilemesi: 8, 283.

Peygamber (s.a.v.) özür dileyenin özrünü kabul etmiştir: 9, 189.

Özürlü kimseyi özüyle tavsif etmek caizdir: 7, 487.

P

Panayırlar: 2, 185.

Paranın kullanımı: 6, 476-477.

Paraya, altına, gümüşe tapınmak: 2, 45-46.

Parayı durdurmayıp işletmek: 17, 313.

Parayla Kur'an öğretimi: 17, 251.

Parmakları hilalleme: 16, 558.

Parolanın Resulüllah zamanında da gazvelerde kullanılması: 3, 550.

Pazarda normal fiyattan düşük fiyata satmak: 2, 27.

Pazarlık: 17, 255.

Pazartesi-perşembe orucu: 17, 167. Oruç bahsine de bakınız.

- Perhiz: 11, 134. 17, 454.
- Resulullah'ın perhiz tavsiyesi: 11, 52.
- Perşembe gününün mübarekiyeti: 17, 260.
- Peşinden koşulması caiz olan ihtiyaçlar: 13, 398-99.
- Meleklerin, bir temsil ile Peygamber (s.a.v.)'in Peygamberliğini anlatmaları: 12, 213.
- Önceki peygamberlerin kısımları: 12, 197.
- Peygamber isimlerinin çocuklara verilmesinin caiz olduğu: 2, 515.
- Peygambere hain gözlü olmak yaraşmaz: 12, 40.
- Peygambere itaat eden Allah'a itaat etmiştir: 16, 457.
- Peygamberimiz'in Al-i Beyt'e üç tavsiyesi: 16, 426.
- Peygamberimiz'in İslam'a davet mektupları: 16, 398.
- Peygamberimiz'in Kisra'ya gönderdiği mektup: 16, 398.
- Peygamberimiz'in nazarında en mühim şey, Namaz: 16, 445.
- Peygamberin ruhu kabzedilmeden cezanın gelmemesi ve bunun rahmet oluşu: 12, 450.
- Peygamberler kabirlerinde diridirler: 12, 498.
- Peygamberler arasında tahyir: 12, 181.
- Peygamberleri birbirlerine üstün kılmamak: 12, 155, 158, 161-62, 181. 17, 155.
- Peygamberlerin anaları ayrı babaları birdir: 12, 176.
- Peygamberlerin cesedleri çürümez: 17, 153.
- Peygamberlerin hepsi koyun çobanlığı yapmıştır: 6, 493.
- Peygamberlerin çobanlıktan geçmelerindeki hikmet nedir?: 6, 493-494.
- Peygamberlerin günahları: 14, 218.
- Peygamberlerin mucizeleri ve ilmi: 12, 182.
- Peygamberliğin yetmiş cüzünden biri: 17, 529.
- Yeryüzünde ve gökyüzünde bulunan hâlâ hayatta olan peygamberler: 12, 180-81.
- Peynirin yapıldığı madde ve bunun temiz olup olmadığı: 10, 478.
- Pislik yiyenler (Cellâle): 10, 358-360.
- Az veya çok pislik yiyen hayvanların etinden yenip yenmeyeceğinin hükmü: 10, 453-54.
- Pişmanlık tövbedir: 17, 628.
- Son pişmanlık fayda vermez: 17, 355.
- Kişi propagandasını yaptığı şeyden sorumludur: 14, 196.
- Putlar varken Peygamber'in Kâbe'ye girmeyişinin sebebi: 7, 65.

R

- Rada' (Süt emme): 15, 494; "Süt emme"ye de bakınız.
- Rafizilere bir cevap: 6, 365-366.
- Rahmet "acımak" veya "esirgemek" midir?: 6, 271.
- Allah kullarını bir ananın evladına olan sevgisinden daha çok sever: 6, 288.
- Allah'ın Rahman ve Rahim ismi ve aralarındaki fark: 6, 271-272.
- Allah'ın Rahmet ve Gadab sıfatları: 6, 283-284.
- Allah'ın rahmeti, gazabını geçmiştir: 6, 283-284.
- Allah'ın (c.c.) yeryüzündeki rahmeti yüzde birdir: 17, 636. 6, 285-287.
- Yeryüzündeki bütün mahlukatın şefkat ve merhameti Cenab-ı Allah'ın rahmetinden gelir: 6, 287-288.
- Rahmetin çeşitleri: 6, 286.
- Rahman isminin yüzde tecellisi ve yüze vurma yasağının hikmeti: 4, 37.
- Ramazan ayının fazileti: 17, 155.
- Ramazan orucunun fazileti: 16, 276.
- Ramazan ayı kaç gün?: 17, 157.
- Ramazan gecelerini ihya etmenin fazileti: 8, 506.
- Ramazan hilalini gördüğünü iddia eden kimseye yemin gerekir mi: 9, 70.
- Ramazan hilalinin sübutu için kaç şahid gereklidir: 9, 71-72.
- İki ramazan arası küçük günahların affı: 13, 35.
- Ramazan orucunun başlama ve bitme günleri cemaatle ve çoğunlukla yapılması gerekir: 9, 75-76.
- Ramazandan önceki üç gün oruç tutmak: 17, 156.
- Yirmidokuz da olsa otuz da olsa, ramazan ayının sevabı eşit mi?: 9, 77-80.
- Ramazanda bir gün yemenin keffareti: 17, 158.
- Ramazanda Müslüman olan: 17, 171.
- Ramazanda Müsüman olan geri kalan orucu tutar: 17, 172.
- Ramazanda tek niyet kafidir: 9, 80.
- Ramazanda umre: 17, 391.
- Ramazandaki umre hac gibidir: 4, 205.
- Ramazanı bir iki gün önceden oruç tutarak karşılamamak: 9, 129-130.
- Ramazanın geleceğini Peygamber'in önceden söylemesi: 17, 158.
- Rastlanan sürü ve bahçeden istifade: 17, 267.
- Ravha: 5, 93.

Rebeze: 2, 428.

Rabia İbnu'l-Haris: 1, 526.

Rebî'atu'r-Re'y: 11, 252.

Recî gazvesi: 11, 477.

Evliliğin altıncı ayında doğum yapan kadına Hz. Osman recm cezası verilmişse de, Hz. Ali itiraz etmiştir: 5, 192-93.

Hz. Ömer'in bir hutbesinde recm ayeti ile ilgili beyanı: 5, 161-63.

Hz. Peygamber zamanında tatbik edilen iki recm cezası: 5, 162-63.

Kadının recmedilme adabı: 5, 188-89.

Recmedilenler için mezar kazılır mı?: 5, 187.

Redd edilmeyen (geri çevrilmeyen) üç şey: 7, 28.

Rehabilitasyon: 10, 529.

REHİN BÖLÜMÜ: 17, 303.

Rehinin rüknü: 6, 239.

Hanefi mezhebinde rehinin hükmü: 6, 239.

Rehin geri alınır: 17, 303.

Rehin mala temellük edilmez: 6, 325.

Rehin olarak bırakılan maldan istifade etmede mezheplerin görüşleri: 6, 322-323.

Resulullah (s.a.v.)'in Müslüman rehineleri kurtarmak için uyguladığı metod: 4, 55.

Vadesi içinde borcunu ödeyemeyen vade dolduktan sonra borcunu ödeyen kimse rehin verdiği malı geri alır: 6, 325.

Reklam, hadislere göre: 16, 351.

Remel: "Hacc"a da bakınız.: 4, 364.

Remz: "Hacc"a da bakınız. 4, 480-498.

Resim: 17, 482.

Resim ve heykelin olduğu yerde namaz: 12, 51.

Ressamların ahiretteki durumu: 7, 59-61.

Resim edinme meselesi: 7, 66.

Resimli bezler minder olarak kullanılabilir: 7, 60.

Yasak olan resimler: 7, 65.

Bediüzzaman'a göre "Yasak resim ve heykel, zulüm, riya ve heva vasıtasıdır": 7, 66-67.

Bitki ve tabiat resmi yapmak: 7, 61.

Canlı tasvir yapmak: 16, 324.

- Cebrail (a.s.)'ın, içinde köpek ve resim olan eve girmemesi: 7, 64.
Çıplak kadın resimlerine bakmanın yapmış olduğu tahrib: 7, 67.
Kıyamette en çok azab çekeceklerden biri ressamlar: 7, 59.
Köpek ve resim bulunan eve melekler girmez: 7, 62.
Öğretici mahiyetteki resim ve fotoğraflar: 7, 67.
Peygamber (s.a.v.)'in Mekke fethi günü Kâ'be'ye girmeden suret ve tasviri imha ettirmesi: 7, 65.
Resulullah'ın hayatındaki hicretler: 16, 138.
Resulullah'ın hayatı boyunca terk etmediği dört şey: 9, 115.
Resulullah'a Hayber'de zehirleme suikastı: 10, 485.
Resulullah koyun çobanlığı yapmıştır: 6, 493.
Resulullah'ın birşey tamir etmesi: 17, 594.
Resulullah'ın def-i hacet için seçtiği uygun yerler: 6, 292.
Resulullah'a gelen hediyeler: 16, 165.
Resulullah'ı yaralayan, dişini kıran şahıs: 11, 469.
Resulullah'ın ayağı çıkmıştır: 17, 461.
Resulullah'ın zevcelerinin irtihali: 12, 412.
Resulullah'ın ehl-i beyti: 12, 319-320.
Peygamberler cima yönüyle normal erkeklerden daha güçlüdürler: 16, 232.
Resulullah ailesine en iyi davranandır: 17, 211.
Resulullah Hz. Aişe ile koşu yarışı yapmıştır: 17, 219.
Resulullah'ın ailesinin açlıkları: 6, 507-508-509.
Resulullah ve ailesinin maişeti: 6, 484.
Resulullah'ın Hz. Aişe'nin şişmanlaması için tavsiye ettiği beslenme usulü: 10, 481.
Resulullah'ın hanımlarını idare şekli: 17, 220.
Resulullah'ın hanımlarının birbirlerini kıskanmaları: 17, 220.
Resulullah'ın hanımlarının birbirleriyle münakaşası: 17, 220.
Resulullah'ın meskeni: 1, 206.
Resulullah'ın hücreleri: 17-591.
Resulullah'ın zevce-i pakeleriyle kırgınlığı: 9, 3200-322.
Resulullah'a peygamberlik ne zaman vacib oldu?: 12, 217-18.
Resulullah'ın nuru Hz. Adem'in yaratılışından ondört bin yıl önce yaratılmış: 12, 324.
Resulullah'ın risalet hayatı sadece Cenab-ı Hakk'ın takdiriyle cereyan etmiştir: 2, 520.

- Resulullah'ı Cenab-ı Allah'ın ihtar etmesi: 11, 469.
- Resulullah'ın değiştirdiği isimler: 1, 293.
- Resulullah'ın emri dışına çıkmamak: 9, 153. 6, 403.
- Resulullah'ın konuştuğu yerde (meselelerde) susmak: 12, 215.
- Resulullah'ın her rica ve isteği emir midir?: 11, 195.
- Resulullah'ın gördüğü hatayı hemen düzeltmesi: 17, 10.
- Resulullah'ın kadınlarla istişaresi: 16, 77.
- Resulullah'ın kendisine secde edilmesini yasaklaması: 17, 188.
- Resulullah'ın mü'minlere nefislerinden evla veya yakın olması: 16, 485.
- Resulullah'ın, Müslümanlar arasında Kur'an bilgisinin artması için aldığı tedbirler: 2, 118.
- Resulullah'ın önemli tenbihatı: 7, 404.
- Resulullah'ın sorulan sorulara cevap vermesi: 17, 62.
- Resulullah'ın şehircilik meselesine yer vermesi: 17, 277.
- Resulullah'ın bıraktığı iki ağırlık: 12, 419-20.
- Resulullah'ın yasakladığı on şey: 7, 47-52.
- Resulullah'ın oğlu yaşasaydı, Nebî olacaktı: 17, 120.
- Resulullah ahabî birlikte askerlik talimi yaparlardı: 7, 403.
- Resulullah'ın gazveden dönen Zeyd (r.a.)'ı karşılaması: 7, 126.
- Resulullah'ın orduyu teftiş etmesi: 7, 361-62.
- Resulullah yarın için hiçbir şey biriktirmezdi: 7, 79.
- Resulullah'ın dünya malına ehemmiyet vermemesi: 6, 326.
- Resulullah'ın evinde bazan 1 ay ocak yanmazdı: 17, 591.
- Resulullah uzun müddet sıcak yememişti: 17, 593.
- Resulullah hiç yufka ekmek yemedi: 17, 440.
- Resulullah'ın açlıktan benzi sararırdı: 17, 307.
- Resulullah'ın açlıktan karnına taş bağlaması: 6, 518.
- Resulullah'ın evinde yiyecek miktarı: 17, 592.
- Resulullah'ın günlük yiyeceği hurma ve su: 6, 507.
- Resulullah'ın kurtlu hurmaların kurtlarını ayıklayıp yemesi: 10, 412.
- Resulullah'ın maddi darlık çekmesi: 17, 306.
- Resulullah'ın Osman b. Mazûn'un bütün gece namaz kılmak, kadınla da nikah yapmamak üzere yaptığı yeminden dolayı onu uyarması: 1, 199-200.
- Resulullah'ın ramazan ayının hesabını öğretmesi: 17, 234.
- Resulullah'ın bile Allah'ın işine karışmaması: 11, 469.

- Resulüllah'ın bir şeyi öğretme metodu: 7, 250-51.
- Resulüllah'ın görmüş olduğu yanlışlığı eli ile düzeltmesi: 7, 523.
- Resulüllah'ın insanları tahlili: 17, 550.
- Resulüllah'ın muhataba göre davranması: 7, 341-352-53.
- Resulüllah'ın ilâhî hakikatleri insanların anlayacağı şekilde anlatması: 7, 79.
- Resulüllah'ın hitabeti: 8, 356.
- Resulüllah'ın kabullendirme metodu: 17, 534.
- Resulüllah'ın intak metodu: 7, 409.
- Resulüllah'ın insanların itibar ettiği kimselere hususi muamelede bulunması: 9, 435.
- Resulüllah'ın her işi sağlama bağlaması: 17, 291.
- Resulüllah'ın mühim bir metodu: 11, 513.
- Resulüllah'ın mü'minleri müjdeleyiş şekli: 16, 612.
- Resulüllah'ın parmağıyla hesap yapması: 17, 157.
- Resulüllah'ın temsil yoluyla bir konuyu öğretmesi: 1, 188. 7, 331. 17, 268
- Resulüllah'ın fazilet ve menkıbeleri: 12, 193.
- Resulüllah'ın peygamberlikten önce ve sonraki mümtaz vasıfları: 9, 269.
- Resulüllah'ın tüm insanlığa ve cinlere gönderilmiştir: 12, 199-200.
- Resulüllah bir beşerdir: 17, 269.
- Resulüllah bütün insanlığın efendisidir: 12, 162-63.
- Resulüllah tüm insanlığa gönderilmiştir: 1, 39; 12, 194.
- Resulüllah peygamber geldikten sonra diğer dinlerin neshi ve inanmaya gayr-ı müslimlerin cehenneme gireceği: 1, 38.
- Resulüllah ilâhî himaye altında idi: 2, 339-40.
- Resulüllah Cenab-ı Hakk'ın hazinelerinde tasarruf hususunda yetkilidir: 7, 350-51.
- Resulüllah her şeyiyle güzel bir örnektir: 7, 369.
- Resulüllah her zaman diridir: 17, 153.
- Resulüllah'tan hatalı bir fiil sadır olur mu?: 8, 200.
- Resulüllah istişâye muhtaç mı?: 16, 43.
- Resulüllah'ın kıyamet günü ilk dirilecek ve insanlar adına ilk konuşacak kişidir: 12, 193
- Resulüllah kimlerin kendi ümmetinden olduğunu tanıyacaktır: 14, 200-201.
- Resulüllah'ı ve ashabı gören Müslüman'a ateş değmeyecektir: 12, 242.
- Resulüllah'ın affedilen geçmiş ve gelecek günahları: 14, 219.
- Resulüllah'ın ahirette şefaati: 17, 398, 638.

- Resulullah'ın Allah'tan dilediği şeyin olması: 17, 122.
- Resulullah'ın Allah tarafından yedirilip içirilmesi: 9, 90.
- Resulullah'ın arka tarafı görmesi: 8, 30-32.
- Resulullah'ın Cenab-ı Allah katındaki yeri ve Cenab-ı Allah'a karşı olan nazarı: 12, 222-223.
- Resulullah'ın cenneti tasvir etmesi: 17, 642.
- Resulullah'a dünyada sevdiren iki şey: 7, 24.
- Resulullah'ın geçmiş ümmetlerden haber vermesi: 9, 199.
- Resulullah'ın geleceğine dair kadim kitaplardaki işaretler: 2, 493-95.
- Resulullah'ın nefsinde cemettiği üç şey: 6, 473.
- Resulullah'ın şeytanı Müslüman olmuştur: 7, 117. 12, 102.
- Resulullah'ın ümmeti ile iftihar ettiği husus: 17, 188.
- Resulullah'ın ümmetinin çokluğuyla iftihar etmesi: 17, 398.
- Resulullah'ın ümmetin geleceğinden haber vermesi: 17, 440.
- Resulullah'ın ümmelinin bağışlanacağına dair müjdeli bir haber: 12, 222.
- Yahudi bir kadının Resulullah'ı zehirlemek istemesi; "Etin zehiri haber vermesi"; 13, 545.
- Resulullah ashabının İslam'ı yaymak için yeryüzüne dağılacığını haber vermiştir: 12, 245.
- Resulullah'ın kıyametin yaklaşmasıyla ilgili haberi: 8, 356-357.
- Resulullah'ın üstün ahlakı: 2, 355-56; 17, 276.
- Resulullah içtimai hayatı ilgilendiren her hususla alakadar olmuştur: 17, 260.
- Resulullah herkesin derdi ile ilgilenirdi: 17, 159.
- Resulullah kimseye sövmemiştir: 17, 472.
- Resulullah'ın başkasına ait mektuba bakılmasını yasaklaması: 5, 506.
- Resulullah'ın Bedevilere muamelesi ve hoşgörüsü: 10, 61.
- Resulullah'ın çocuklarla oynaması: 7, 144.
- Resulullah'ın ashabıyla kendisini eşit tutması: 6, 489.
- Resulullah'ın dört veziri: 16, 46.
- Resulullah'ın müşavirleri: 16, 47.
- Resulullah'ın müşkül meselenin çözümünde sahabelere başvurması: 17, 280.
- Resulullah'ın fakirlere gösterdiği nezaket ve ihtimam: 17, 587.
- Resulullah'ın fakirlerle olma talebi ve duası: 17, 585.
- Resulullah'ın hayası: 5, 295-96.
- Resulullah'ın sözüne sadakati: 17, 598.
- Resulullah'ın sabrı: 7, 81.

Resulullah'ın tevazu'u: 9, 189; 17, 427.

Resulullah'ın tevekkülü: 7, 79.

Resulullah'ın karşılaşmış olduğu kimseye muamelesi: 17, 494.

Resulullah ahabının hal ve hatırını sorardı: 17, 493.

Resulullah'ın kendindeki güzel hasletleri söylemesi takdis-i nimettir: 7, 81.

Resulullah'ın menîha olarak bir deve istemesi: 17, 590.

Resulullah'ın müşriklerden yardım istememesi: 11, 425-26.

Resulullah'ın torunlarına olan şefkati: 12, 314.

Resulullah'ın verdiği karardan dönmemesi: 11, 472.

Resulullah ne çeşit hac yapmıştır?: 4, 311.

Resulullah'ın kurbanları: 17, 409.

Resulullah'ın ramazanı ihya etme gayreti: 8, 508-509.

Resulullah'ın okuduğu şifa duası: 17, 465.

Resulullah'ın son kılmış olduğu namaz ve şekli: 17, 58.

Resulullah'ın ordusunun uyuyarak sabah namazını kaçırmaması: 7, 364-65.

Resulullah'ın ayakkabısı ve modeli: 17, 480.

Resulullah'ın bazı kapları şıra yapımında yasaklaması: 1, 63-66.

Resulullah'ın giydiği elbise: 17, 441.

Resulullah'ın minberi: 8, 309; "minber"e de bakınız.

Resulullah'ın istinca (taharet) için kullandığı malzeme: 10, 111.

Resulullah'ın mührü: 6, 376.

Resulullah'ın zırhı: 17, 303.

Resulullah'ın kendisine yaptığı dua: 6, 485.

Resulullah'ın kendine inanan kimseye yaptığı dua: 17-589.

Resulullah'ın Cenab-ı Allah'tan istediği nurlar: 6, 23.

Resulullah'ın kabrinin mescid yapılmaması için Allah'a dua etmesi: 8, 121.

Resulullah'ın Hz. Ali'ye duası: 17, 273.

Resulullah'ın Ebu Evfa'ya duası: 6, 431.

Resulullah'ın Hz. Ömer'e duası: 17, 577.

Resulullah'ın duasını talep etmek: 17, 590.

Resulullah'ın saçını tıraş edenlere duası: 4, 501.

Resulullah'ın sığınma talep ettiği şeyler: 17, 517.

Resulullah'ın ümmetinin affı için Cenab-ı Allah'a yalvarması, dua etmesi: 12, 222.

Resulullah'ın ümmeti için istediği üç şeyden ikisinin verilmesi: 17, 543.

Resulüllah'ın Allah'tan taleb ettiği üç şey: 17, 543.

Resulüllah'ın hırsızlara lâneti: 5, 213.

Resulüllah'ın doğuda olanlara dua etmesi: 17, 385.

Resulüllah'ın Kureyş'e bedduası: 7, 373.

Resulüllah'ın lanetleri: 17, 200-338.

Resulüllah'a en sevgili olan insanlar: 12, 89.

Resulüllah'dan sonra insanların en hayırlıları: 12, 280-81.

Resulüllah'ın güzel hasleti ile övdüğü zat: 17, 611.

Resulüllah'ın Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'e sevgisi ve bunun sebebi: 12, 120-22.

Resulüllah'ın Medine-i Münevvere'yi övmesi: 11, 464.

Resulüllah'ın üç nesli tebcili: 17, 283.

Resulüllah nasıl yemin ederdi?: 17, 239.

Resulüllah rüyada hiç ihtilam olmamıştır: 9, 146.

Resulüllah samimi olduğu kimsenin başı üzerine elini koyardı: 7, 521.

Resulüllah'a vesvese gelir miydi?: 16, 323.

Resulüllah'ı ağlatan bir haber: 17, 440.

Resulüllah'ı güldüren bir hadise: 7, 146; 12, 69, 77.

Resulüllah'ı öfkелendiren bir hadise: 11, 469; 12, 30; 6, 424; 6, 533; 7, 59.

Resulüllah'ın ağlaması: 17, 612.

Resulüllah'ın ayak izi Hz. İbrahim (a.s.)'ın ayak izine benziyordu: 17, 281.

Resulüllah'ın bazı hususlarda ehl-i kitaba uyma sebepleri: 7, 16-17.

Resulüllah'ın ehl-i kitab'a muhalefet nev'inden verdiği emirler: 7, 16-17.

Resulüllah'ın gülmesi: 9, 173; 11, 468, 546.

Resulüllah'ın güzel isimlerle tefeulde bulunması: 11, 548.

Resulüllah'ın hüznlenmesi, ağlaması: 12, 28.

Resulüllah'ın kızı Fatıma'ya kızması: 6, 533.

Resulüllah'ın mükemmel mantık ve zekâveti: 17, 534.

Resulüllah'ın öfkesi: 17, 234.

Resulüllah'ın sağlığa verdiği önem: 10, 535-36.

Resulüllah'ın tebessümü: 17, 394.

Resulüllah'ın unutulması: 8, 201-202.

Resulüllah'ın yüzünde öfkenin belli olması: 17, 390.

Resulüllah ve ashabının yediği yemekler ve onların medhi: 10, 475-87.

Resulüllah'ın devesi Adbâ: 4, 55.

Resulüllah'ın hayatında hayvan: 6, 308-309.

Resulüllah'ın hayvanları: 6, 308; Bak. Hayvan.

Resulüllah'ın sevdiği hayvanlar: 6, 308; Bak. Hayvan.

Resulüllah'ın hastalanması ve vefatı: 17, 111.

Resulüllah'ın hastalığında Hz. Ebu Bekr'i imamlığa geçirmesi: 17, 58.

Resulüllah'ın hastalığı esnasında kendine zorla ilaç içirenlere karşı tavrı: 11, 8-9.

Resulüllah'ın vefatı sırasındaki üç vasiyeti: 16, 185.

Resulüllah'ın vasiyeti: 17, 353.

Resulüllah vasiyette bulundu mu?: 16, 185.

Resulüllah'ın vefatı ve defni: 17, 148.

Resulüllah'ın yıkanması, kefelenmesi: 17-111.

Resulüllah'ın yıkama, gasli için yapmış olduğu vasiyet: 17, 112.

Resulüllah'ı kim yıkamıştır: 17, 112.

Resulüllah hangi kuyunun suyu ile yıkanmıştır: 17, 112.

Resulüllah'ın avretini görenin gözü kör olur: 17, 112.

Resulüllah'ın kefeni: 17, 113.

Resulüllah için ölüm ızdırap değildi: 17, 151.

Resulüllah'ın vefatıyla gelen hüznün: 17, 153.

Resulüllah'ın öldüğü yere defnedilmesi: 17, 150.

Resulüllah hangi gün defnedildi: 17, 150.

Resulüllah'ın defni sırasında kabre inenler: 17, 150.

Resulüllah'ın kabre konuş şekli: 17, 130.

Resulüllah'ın kabri nasıldı?: 17, 150.

Resulüllah'ın kabri mescid yapılmaz: 8, 128-29.

Resulüllah'ın mirasında ihtilaf: 5, 448.

Resulüllah'ın vefatında Hz. Hasan ve Hüseyin'in yaşları: 7, 152.

Resulüllah'ın vefatından sonra Araplar dört kısma ayrılmıştır: 6, 365.

Resulüllah'ın vefatıyla başlayan hadiseler: 17, 151.

Peygamberler de hür değil: 16, 67.

Peygamberlerin müşterek sünnetleri: 7, 54.

Resulüllah'a benzeyen sahabiler: 12, 107.

Resulüllah'a selât u selâm: 7, 453.

Resulüllah'a yapılan bir nezaketsizlik örneği: 17, 298.

Resulüllah'ın Hz. Ali (r.a.)'a yapmış olduğu tenbih: 7, 404.

Resulüallah'ın ashabı tarafından kınanması: 11, 527-28.

Resulüallah'ın ayağı kırık bir sahabeyi tedavi etmesi: 11, 441.

Resulüallah'ın bir tedavisi: 17, 471.

Resulüallah'ın gölgede, güneşde ve yarı gölgede durmakla ilgili tavsiyesi: 346-47.

Resulüallah'ın güzel tavsiyeleri: 17, 621.

Resulüallah'ın her türlü ihtiyacın Allah'tan istenmesini tavsiyesi: 5, 525-26.

Resulüallah'ın işlerimizde tek sayıyı tavsiyesi: 4, 547.

Resulüallah'ın peder ve validelerinin uhrevî durumları: 16, 276.

Resulüallah'ın sünnetini beğenmeme: 1, 198.

Resulüallah'ın tükürüğünü ashabın teberrükten derilerine sürmesi: 11, 524.

Resulüallah'ın Kâ'be'yi tavaf ederken söylemiş olduğu sözler: 17, 539.

Resulüallah'ın üç önemli öğüdü: 17, 599.

Resulüallah'ın ümmeti üzerindeki te'sirâtı: 17, 151.

Resulüallah'ın ümmetin hal ve hatırını sorması: 9, 189.

Resulüallah'ın ümmetinden farklı oluşu: 7, 417.

Resulüallah'ın validelerinin imanı hususunda Bediüzzaman'ın görüşleri: 16, 277.

Resulüallah'ın ümmetinin ömrü: 14, 121.

Rey ve kıyastan kaçma: 16, 464.

Rezin: 1, 5.

RİFK BÖLÜMÜ: 6, 312.

Resulüallah'ın sünnetinde rıfk ve mülâyemet: 6, 317-318-319.

Menfî durumların tatlılıkla halledilmesi: 8, 283.

Rızk

Allah sevdiği kulunu kendi besler: 11, 479.

Bir kimsenin mukadder rızkına o rızkı elinde bulunduran mani olamaz: 11, 91.

Rızk helal ve temiz olmalıdır: 11, 298.

Rızk hususunda Allah'a tevekkül gerekir: 17, 599.

Rızk hususunda yeise düşmemek: 17, 598.

Rızk önceden takdir edilmiştir: 13, 371.

Rızkı, kişiyi arar bulur: 17, 249.

Riba (faiz) hakkında: 1, 521.

Riba'nın zemmine dair: 1, 523.

Faiz yiyenlerin kıyametteki halleri: 12, 124.

Riba malları: 1, 529.

Ribanın en kötüsü: 12, 123.

Ribanın tozunun ulaşması: 1, 524.

Ribatın değeri: 17, 364.

Ric'at: 11, 151.

Rifâ'a el Kurâzi: 15, 515.

Şeyh, talebelerinden hadis rivayet edebilir: 14, 93.

RIYA BÖLÜMÜ: 6, 329.

Riya nedir?: 6, 329.

Riyanın azı da şirktir: 17, 550.

Riya ve süm'a: 17, 617.

İmam-ı Gazali'ye göre riyanın dereceleri: 6, 329-330.

İmam-ı Gazali'ye göre riya ve çeşitleri: 6, 329.

Riyakâr Kurraların cehennemdeki yeri: 6, 335.

Riyakârlık yapanın durumu: 16, 297; 6, 335.

Ruh nedir?: 10, 534. 6,9.

Ruhun mahiyeti ve İsra 85. ayetinin tefsiri: 2, 488-89.

Ruh çağırma ile ilgili Bediüzzaman'ın açıklaması: 16, 104.

Ruh çağırma ile ilgili bir istidrac: 16, 104.

Ruh hakkında mühim bir açıklama: 7, 371.

Uyku halinde ruh bedenden ayrılıyor mu?: 7, 371-72.

Cesette kaç ruh vardır?: 7, 371.

Ruhun hususiyetleri: 14, 153-54-55.

Yaratıldıktan sonra birbiriyle tanışan ruhlar bir araya gelir tanışmayan ayrılır: 9, 371-72.

Ruhların yaratılmalarından sonra tanışmaları ve uyuşmaları: 9, 371-72.

Kişinin ruhu, kendi kabriyle irtibatlıdır: 14, 154.

Sûfiyyede ruh: 6, 11.

Rukye (Dua ile tedavi): 17, 464.

Rukye Sefsunlama, okuma) ve dağlama ile tedavinin caiz olmadığı: 11, 21.

Rukye ile tedavi: 11, 136.

Rum ve Acem'in fazileti: 12, 473-74.

Kıyamet sırasında insanların ekseriyetini Rumların teşkil etmesi: 12, 476

Rumlarla anlaşma ve savaş: 17, 577.

Rumlarla savaş olacak ve İstanbul fethedilecek: 17, 577.

(Rusya'da) alkol niye yaygın?: 7, 280.

- Rusya'da ideolojinin birinci aleti: Alkol: 7, 278.
- Rükû ve secdede beli düzgün tutmak: 17, 9.
- Rükû ve secdede fazla tesbihat okunması: 6, 13.
- Rükûda üç defa Sübhanerabbîyel-Azîm demek: 6, 13.
- Rükûdan doğrulunca okunacak dua: 17, 10; 6, 14
- Rükû ve secdelerde yapılacak zikrin hükmü (Mezheplere göre): 6, 14.
- Rükûya giderken rükûdan kalkarken elleri kaldırma: 17, 7.
- Rükû ve secdelerde okunacak dualar: 6, 7.
- Hanefilere göre Fatiha'nın secde ve rükûda okunmasının hükmü: 6, 8.
- Şafilere Fatiha'yı secde ve rükûda okumanın hükmü: 6, 8.
- Rükû ve secdede Kur'an okunmasının yasaklanması: 6, 7-8. 7, 52. 6, 26.
- Rükn ve makam hakkında: 12, 511.
- Rükn-i Yemenî 70 meleğe emanet edilmiştir: 17, 389.
- Rükn'ü Hz. Peygamber bastonu ile istilam etti: 4, 397.
- Rüşvet: 17, 273.
- Rüşvet nedir, ne değildir?: 6, 432-434.
- Rüşveti alan da veren de melumdur: 6, 433.
- Rüşvet alan ve verenin ahiretteki acı tablosu: 17, 274.
- Rüşvet niyetiyle verilen ihsanlar da haramdır: 14. 350-351.
- Zulüm korkusuyla rüşvet vermek: 6, 436.
- Rüşvete aracı olanın durumu: 13, 441.
- Rüşvet ve selef: 6, 438.
- İctimâî (Sosyal) emniyet ve rüşvet: 6, 441.
- Hakimlerce alınan rüşvet: 6, 433.
- Kişi gasp edilen hakkını -başka yol yoksa- rüşvet yoluyla alabilir mi?: 13, 441.
- Şefa'at (tavassut) mahallinde alınan hediye rüşvettir: 16, 164.

RÜYA TABİRİ BÖLÜMÜ: 17, 529.

- Güzel rüya anlatılabilir: 17, 530.
- Rüyanın çeşitleri: 2, 457-58.
- Rüya üç kısımdır: 17, 530.
- Rüya ilk yorumlayıcıya göre vukua gelir: 17, 532.
- Rüya neye dayanılarak yorumlanmalı?: 17, 532.
- Hoşlanılmayan rüya görülünce: 17, 531.
- Kötü rüyalar anlatılmamalı: 17, 532.
- Peygamber (s.a.v.)'i görmek haktır: 17, 530.

- Rüyada beyaz ve yeşil görmekle, siyah ve kırmızı görmenin manaları: 9, 34.
 Görmediği halde, rüya gördüm iddiasında bulunanın durumu: 16, 323.
 Halk huzurunda Peygamber (s.a.v.)'in rüya tabir etmesi: 17, 534.
 Resulullah'ın rüya tabir etmesi: 17, 533.
 Rü'yetullah (Allah'ın (c.c.) görülmesi): 14, 285.
 Kıyamet günü mü'minler Allah (c.c.)'ı gözleriyle görecektir: 14, 285-86.
 Allah'ı görmek mü'minlere hastır: 14, 187.
 Müslüman, bulutsuz bir günde Güneş'i gördüğü gibi, ahirette de Allah (c.c.)'i görecektir: 14, 181-82.
 Resulullah (s.a.v.) Allah (c.c.)'i görmüş müdür?: 14, 287-91.
 Rüzgâr da Allah'ın ordularındandır: 14, 52.
 Rüzgârın faydaları: 6, 77.
 Rüzgâra küfretmemek, lânet etmemek: 6, 77.

S

- Sa', Müdd, Rıtl: 10, 182.
 Her gecede bir saat-ı icâbe olması: 12, 505.
 Saadet; hayatın mes'ud olmasını sağlayan faktörler: 13, 397-98.
 Sabah ve akşam yapılacak dualar: 17, 526.
 SABIR BÖLÜMÜ: 9, 183.
 Sabır: 9, 183; 11, 50; 12, 457.
 Sabrın tarifi: 9, 183.
 Sabretmek: 2, 301-302.
 Sabırla alakalı ayetler: 9, 183.
 Sabırla alakalı hadisler: 9, 183-84.
 Sabrın İslami tebliğdeki yeri: 16, 134.
 Sabrın mükafatı: 9, 183-84.
 Sabrın çeşitleri: 9, 183; 13, 79.
 Sabır şartıyla hastalıklar günahlara keffarettir: 13, 101-102.
 Allah'tan başka kimse daha sabırlı değildir: 9, 204.
 Allah'ın sabrettiği şeyler: 9, 204.
 Cenab-ı Allah kimin iki sevdiği kişiyi alırsa sabrı karşılığında ona cennet verir: 9, 194-95.
 Çocuğu ölen kimsenin sabretmesinin mükafatı: 9, 194-95.
 En büyük ihsan sabırdır: 13, 400-401.

- Hastalığa karşı sabretmek: 9, 146.
Makbul sabır: 9, 189.
Musibetlere ilk anda sabretmek: 9, 189.
Öfkeyi tutmanın mükafatı: 9, 188.
Peygamber (s.a.v.)'in sabrı ve merhameti: 9, 204.
Sabran öldürme: 13, 320.
Sabır ve sūfâ otunun tedavi yönü: 11, 50.
Sabır Dağı: 6, 92.
Saç bakımı sünnettir: 7, 7-8.
Gün aşırı saç bakımı yapmak: 7, 9.
Dinimize göre saç kesme hususunda mühim birkaç husus: 10, 283.
Saçta ak: 13, 90.
Saçtaki akların yolunması: 7, 17-18.
Saçtaki akların tağyiri: 7, 50.
Peygamber (s.a.v.)'in sakalındaki beyaz kılların sayısı: 6, 544.
Saç boyama (Hidab): 6, 539.
Saç boyama hakkında umumi açıklama: 6, 539.
Başa (Saçlar) kına yakmak: 6, 542-543.
Saç bakımı ve taranması: 7, 55.
Hz. Peygamber sakalını boyadı mı?: 6, 544.
Saç boyama hususunda ulemanın görüşü: 6, 542.
Saç boyamada renk nedir?: 6, 540.
Kına boyama maddesi olarak kullanılır: 6, 545.
Saç dışında boyama yapmak caiz değildir: 6, 541.
Saçlarını kızıla veya sarıya boyamak: 6, 540.
Saç ve sakalı siyaha boyamak: 17, 481. 6, 540.
Saç ve sakalı boyamayı terkin hükmü: 17, 481.
Yahudi ve Hristiyanlar saçlarını boyamazlar: 6, 540.
Saça kurdela ve toka takmak: 7, 14.
Saçı alına dökme ve ayırma: 7, 15-16.
Sâbit İbnu Kays: 2, 279.
Sa'd İbnu Ebi Vakkas (r.a.): 11, 392, 12, 297.
Sa'd İbnu Ebi Vakkas (r.a.)'in fazileti: 12, 297.
Sa'd İbnu Ebi Vakkas Seriyyesi: 11, 393.
Sa'd İbnu Muaz (r.a.): 11, 490-91, 12, 351.

Sa'd İbnu Muaz (r.a.)'ın fazileti: 12, 351.

Sâd sûresindeki secde ayeti okununca secde edilmesi şart olan secde ayetlerinden midir?: 8, 211-214.

SADAKA BÖLÜMÜ: 9, 225-265. 17, 293.

Sadaka hakkında umumi açıklama: 9, 227-28.

Veren el alan elden üstündür: 13, 402.

Sadaka: 1, 412.

Sadaka ve nafakanın fazileti: 9, 240.

Allah indinde makbul olan sadakayı sağ eliyle alır: 9, 229-30.

Allah, sadaka ve zekat hususunda hiç kimseye hüküm verme yetkisi tanımamıştır: 6, 436.

Allah'ın kabul ettiği sadaka nasıl maldan yapılır?: 9, 229.

Sadaka malı artırır: 17, 590.

Makbul olan sadaka Allah indinde artar ve büyür: 9, 230-31.

Kişinin kendine sadaka olarak verilen malı hediye ve bağış olarak tasarrufu: 11, 193.

Sadaka verilen şey satın alınabilir mi?: 17, 293.

Sadaka azabı defeder: 8, 523.

Sadaka ve belanın yarışı: 9, 243.

Sadakanın def' ettiği en önemli iki şey: 9, 236.

Sadaka ile ilgili: 13, 82.

Sadaka verirken ihlas nasıl olur?: 9, 251-52.

Sadaka ölüm sırasında değil, hayat boyu verilmeli: 17, 355.

Cenab-ı Hak gizli sadaka vereni nasıl teşbih ediyor?: 9, 243-44.

Tasadduk ve infaka teşvik: 9, 241-253.

Sadakayı gizli vermek ehemmiyetli midir?: 9, 244.

Sadakanın zamanı var mıdır?: 9, 245.

Sadakanın ahkamı: 9, 245-266.

Sadaka-i cariyeye: 16, 203.

Sadakanın mirası: 13, 141-142.

Resulüllah'ın sadaka olarak verilen develerden (ashabdan bir zat için) fiye olarak vermesi: 6, 462-463.

Dört mezhebe göre Allah yolunda gazve yapan kimsenin zengin bile olsa sadaka alıp alamayacağı: 6, 457.

İhlasla fakat sadaka ehline verilmeyen sadaka ne olur?: 9, 251-52.

Fâsık kimselere sadaka verilir mi?: 9, 253.

Resulullah ve Âl-i Beyt'e sadaka haramdır: 9, 324.

Resulullah evinde bulduğu bir şeyi sadakadan olabilir diye yemezdi: 6, 450.

Sadaka şu beş kişi dışında zengine helal değildir: 6, 456.

Sadaka verilebilecek kimsenin bulunmadığı zamandan sakınma: 9, 241-42.

Sadaka verirken sıla-i rahm olanlara öncelik tanımak: 9, 272-73.

Sadakalar (devlet haznesi) kimlere hangi sıraya göre verilir?: 6, 456-457.

Dilenciye sadaka verirken dış görünüşün fonksiyonu sahabeye göre nasıldır?: 9, 234.

Sadakanın haram olması meselesinde Âl-i Beyt aynen Resulullah gibi midir arada bir fark var mıdır?: 6, 448.

Sadaka (zekat) toplayanlar (tahsil edenler): 17, 180.

Kadın kocasından izin almadan kendi malından ve kocasının malından tasadduk edebilir mi?: 9, 261-63.

Evin hanımı, vekilharcı ve kölesi efendilerinin malından tasadduk edebilir mi?; ve sevabı kimin olur?: 9, 260-61.

Sadaka verecek kimsenin maddî durumu nasıl olmalıdır?: 9, 238.

Yapılan sadakadan dönmek veya sufin olmak: 9, 264-65.

Cizye ve sadaka devesi: 10, 457-59. Bak: Cizye.

Efendisinin emriyle sadaka veren vekilharcın sevap kazanmasının şartı: 9, 263.

En hayırlı sadaka: 9, 228.

Sadaka ettiği şey verasetle gelirse?: 17, 293.

Sadaka geçmiş ve gelecek günahların affına vesile olabilir mi?: 12, 286-87.

Sadakanın en faziletlisi: 17, 487.

Sadakanın en üstünü: 16, 520.

Hangi sadaka daha üstündür: 16, 181.

Sadaka olarak verilen deveden istifade etmek: 6, 463.

Harâm olan sadakanın şümûlü: 6, 447.

Sadaka hayır olan her şeyde câridir: 3, 167.

Hayırlı amelin dinen sadaka sayılabîlmesinin şartı: 9, 227.

Aile efradının nafakası için harcanan şeyler sadakadır: 16, 184.

Aile için hangi harcama sadaka hükmüne geçer: 9, 239.

Bir Müslüman'a elbise giydirmenin sevabı: 9, 234.

Mal sahibinin emriyle hizmetçinin, kocasının emriyle karısının vereceği sadaka aynen mal sahibi gibi sevap kazanmaları: 1, 228.

- Kamil manada sadaka ne zaman verilir?: 9, 255.
- Resulüllah'a göre en efdal sadaka: 9, 266.
- Resulüllah'ın en hoşuna giden sadaka hangisidir?: 9, 246.
- Tasadduk edilen malın kıymeti Allah katında neye göredir?: 9, 232-33.
- Sadakanın miktarı: 16,182.
- Malın ne kadarı tasadduk edilir: 17, 355.
- Malının tamamını tasadduk caiz midir?: 9, 255-56.
- Muhtaç duruma düşecek şekilde tasaddukta bulunmak ve buna karşı Hz. Peygamber'in tutumu: 9, 258-59.
- Sadakanın iyi maldan verilmesi: 2, 237-38.
- Sadakayı haram kılan miktar ne kadardır?: 13, 412.
- Elinden geldiği kadar sadaka verilmesi: 2, 434-35.
- Resulüllah'ın hurma yetiştirenlere mescide hurma salkımı astırması: 9, 247-48.
- Saf: Hz. Peygamber safların meleklerin safları gibi tertipli olmasını tavsiye ediyor: 8, 300.
- Resulüllah'ın safları tertipte takip edilmesini istediği yol: 8, 292-93.
- Üç kişi cemaatle namaz kılarken safların durumu: 8, 294.
- Safın gerisinde tek durulmaz: 17, 25.
- Safın sağ tarafı: 17, 25.
- Safın gerisinde tek namaz kılmak: 8, 298-99.
- Ön safın fazileti: 17, 23.
- İlk safta bulunmanın maslahatları: 8,301.
- Resulüllah'ın safların düzeltilmesinde omuzlarımızın yumuşak olmasının tavsiye etmesi: 8, 298.
- Resulüllah'ın safların düzensizliğinden dolayı haber verdiği va'id: 8, 295.
- Resulüllah'ın safların tertibine verdiği önem: 8, 291-92.
- Safların düz tutulmasının mahiyeti: 8, 297.
- Safları doldurma ve düzeltmenin mükafatı: 17, 23.
- Safları düzeltme: 17, 23.
- Erkek ve kadınlar için safların en hayırlısı: 8, 295.
- Kadınların safları: 17, 24.
- Safâ ile Merve arasındaki sa'y: 2, 163-64.
- Safer nedir?: 13, 374.
- Safiyye (r.a.)'nin güzel yemek yapması: 12, 104; 12, 410-11, 15, 499.
- Safiyye bintu Abdulmuttalib: 11, 481.

- Hız. Safiye ile Hatısa (r.a.) aralarındaki bir hadise: 12, 411.
Safvân İbnu Muattal: 9, 285.
Safvân İbnu Ümeyye: 2, 264; 11, 377-79; 12, 47; 15, 530.
Sağ ve sol elin kullanılacağı mahaller ve işler: 10, 108; 17, 428.
Sağ elin temizlikte kullanılışı: 10, 33-34.
Sağ elle yemek yemek: 17, 428.
Bir şey dağıtırken veya verirken sağdan başlayıp devam etmek: 7, 216.
Sağ ele tekrimen onun bazı kirli işlerden sakındırılması: 10, 107-108.
Sağ hayvandan kesilen parça haramdır: 17, 420.
Sağlık: Bknz: Tıb.
Sağlıklı olduğun sırada hastalık halin için hazırlık yap: 1, 330.
Sağmal hayvanı kesme yasağı: 17, 416.
Kur'an'da ismi zikredilen tek sahâbi: 17, 521.
Sahâbelerde efdaliyet sırası hilafet sırasına uygundur: 12, 281.
Sahâbede bir şüfa hadisesi: 2, 9-10.
Son vefat eden sahâbe: 6, 431.
Sahâbelerden bazılarının faziletleri: 12, 259.
Sahâbenin kanaatkârlığı: 10, 485-86.
Sahâbenin misafirperverliği: 12, 365.
Sahâbe hanımlarının cömertliği: 8, 521-22.
Sahâbeler arasındaki muharebelerin mahiyeti ve hikmeti: 13, 340-41-42.
Sahâbedeki zühd örneği: 17, 580-81.
Sahâbenin adaleti: 9, 203-204.
Sahâbenin imanı: 12, 305.
Sahâbenin dini yaşamadaki hassasiyeti: 16, 334.
Sahâbenin Resulüllah'ın emrine harfiyyen uyması: 11, 439-40.
Sahâbenin Resulüllah'a teslimiyetleri: 12, 277-79.
Sahâbeye veli yetişemez: 16, 499.
Sahâbeye niye yetişilemez (Bediüzzaman'a göre): 10, 200-201.
Sahâbe dışında bazı kimselerin fazileti: 12, 477.
Sahipsiz bitkilerden istifade: 10, 486-87.
Sahur: 17, 163; "Oruç"a da bakınız.
Saîd İbnu Zeyya (r.a.): 12, 299.
Sakal: 17, 480.
Sakalı hilalleme: 16, 556.
Sakalı sarıya boyamak: 6, 543.

Sakalın uzatma ve kesmi şekli (uzunluk miktarı): 7, 22.

Sakalla ilgili mekruhlar: 7, 23.

Sakif'ten bir yalancı bir de zalimin çıkması: 13, 319.

Resulüllah'a salavât: 17, 13; 6, 129.

Resulüllah'a salavât getirmenin mükafatı: 17, 14.

Resulüllah'a, sana nasıl salât okuyabiliriz? sualine karşı "Salli-Barik" tavsiye etmesi: 6, 130.

Resulüllah'ın ümmetini salavât getirmeye teşviki: 6, 131-32.

Resulüllah (s.a.v.)'in Zat-ı Muhammediyeye salat-u selam getirmesi: 6, 69-70.

Resulüllah'ın ismi zikredildiği halde salavât getirmeyenin durumu: 16, 276.

Salât ile dua kimlere mahsustur: 6, 431-32.

Resulüllah dışında bazı kimselere de "salât" kullanılabilir mi?: 5, 528; 6, 549; 6, 194.

Salât nedir?: 6, 133-34.

Salâtın ehemmiyeti: b, 6, 137-38.

Selat-ü selâmın hükmü: 6, 132-33.

En güzel salâvat şekli: 17, 13.

Salâvatı çokça yapmak: 17, 14.

Salâvatı güzel yapmak: 17, 13.

Salâvatı unutmamak: 17, 14.

Salatü'l-Vusda: 7, 370.

Salih evlat: 16, 319.

Salih kimselerden istigfar taleb etmek: 12, 479.

Salih kişinin kabirdeki hesabı ve durumu: 17, 630.

Salih mü'minin vefatından arş-ı a'zam titrer: 12, 352-54.

Salim Mevla Ebu Huzeyfe: 17, 76.

Sanatlar: 17, 250.

Peygamber (s.a.v.)'in sancağı: 12, 38.

Peygamber (s.a.v.)'in sancağını diktirmesi: 12, 39.

Sapıklık için ictima edilmez: 17, 543.

Saptırıcı imam: 13, 237.

Sâre Mevlatü Amr İbni Abdülmuttalib: 12, 49.

Sargı üzerine mesh: 16, 585.

Sarhoş eden şeyin azı da haramdır: 17, 449; "İçki"ye de bakınız.

Sarhoş: 11, 179.

- Sarhoş kaçarsa: 5, 235; 6, 285.
- Sarhoş niçin yaptığı işlerden mes'uldür: 13, 538.
- Sarhoşla karşılaşınca yapılacak davranış: 7, 246.
- Peygamber (s.a.v.)'in elbisesini ve sarığını sarıya boyaması: 6, 543-44.
- Sarıya boyanmış elbisenin hükmü: 6, 554-55.
- Sarıklar: 15, 45; 17, 478.
- Satıcılık yapanların dindar olması, onlardan alış-veriş yapılması: 1, 440-41.
- Satın alınan mal hususundamuhayyerlik müddeti: 17, 283.
- Satranç oynamak: 7, 154; 12, 134.
- Hanefi mezhebine göre satranç oynamanın hükmü: 12, 134; 15, 138.
- Savaşa katılmak istemeyene izin meselesi: 2, 432-33.
- Savaşa giderken günün erken saatlerinde gitmek: 7, 92.
- Savaşa toptan veya kısmen katılma ile ilgili ayetler: 2, 455-56.
- Savaştan önce her zaman İslam'a davet gerekir mi?: 5, 93; 4, 17.
- Savaşmanın mühim birkaç adabı: 2, 384-85.
- Savaştan kesinlikle kaçmamak: 5, 55; 3, 525.
- Savaş esnasında ashab bağıırıp çağırma: 5, 81-82; 3, 553.
- Savaş sırasında her şey söylenebilir: 11, 438.
- Savaş oyunlarını küçük yaştan itibaren öğrenmek: 7, 146-47.
- Savaşa katılan kadın, çocuk ve zimmiye pay verilir mi? 5, 192-95; 4, 112.
- Savaşırken kişinin kendini tanııtmasına izin: 5, 87; 4, 10.
- Savaşlarda Resulullah (s.a.v.)'in öldürölmelerini yasakladığı kimseler: 5, 95-97; 4, 20.
- Savaşta işkence yapmak: 17, 377.
- Ölünün üzerinden çıkan (seleb) öldürenindir: 5, 200; 4, 119.
- Savaş sırasında alım-satım: 17, 373.
- Az sayıda Müslüman'ın çok sayıda müşriğe saldırması caizdir: 11, 443.
- Müşriklerin savaşta Müslümanlara müslle yapması: 11, 467.
- Peygamber (s.a.v.)'in savaş ve mahiyeti hakkında ashabıyla istişare etmesi: 11, 471.
- Peygamber (s.a.v.)'in askerlerini teşvik etmesi: 11, 468.
- Peygamber (s.a.v.)'in savaş taktiğı vermesi: 11, 495-96.
- Peygamber (s.a.v.)'in savaşa ısrarla dua etmesinin sebebi: 11, 421.
- Resulullah ile birlikte birçok melaikenin savaşmasının hikmeti nedir?: 11, 419.
- Resulullah'ın savaşı durdurduğı vakitler: 5, 97-99; 4, 21.
- Resulullah'ın yapacağı savaş baskınlarında dikkat ettiğı husus: 5, 99-100;

4, 23.

Peygamber (s.a.v.)'in Yahudilere bir tehdit haberi (ültimeatom) göndermesi: 11, 429.

Peygamber (s.a.v.)'in yahudilerin hurma bahçesini yakması: 11, 427.

Savmu'd-dehr hakkında görüşler: 1, 204; "Oruç"a da bakınız.

Safa ile Merve arasında yapılan sa'yin keyfiyeti: 5, 476-80; "Hacc"a da bakınız: 4, 390.

Safa ve Merve arasında sa'y: 5, 499-500; 4, 415.

Sa'yin cezası: 5, 387-92; "Hacc"a da bakınız: 4, 303.

Sayica fazla hayvanın peşin mübadelesi: 17, 263.

Selâm: 10, 169; 5, 542; 6, 24.

Selâmı yaymak: 17, 425; "Selam"a da bakınız.

Sövüp sayma: Resulüllah'a sövüp sayan birinin durumu: 13, 538-39.

Sebil çeşmesi yaptıranın ilki Hz. Osman'dır: 7, 222.

Sebir Dağı: 5, 496; 4, 411; 6, 93.

es-Seb'ul-Mesâni: 2, 474.

es-Seb'ut-Tivâl: 2, 474.

Secân: 6, 365.

Seccâde üzerinde namaz: 17, 29.

Çok secde: 17, 101.

Hutbede secde ayetini okuyan kimsenin durumu: 8, 209.

İki secde arasında ne demeli: 17, 12.

İki secde arasında oturma: 17, 12.

İnsan insana secde eder mi?: 17, 188.

Kadınların secdeden başlarını erkeklerden sonra kaldırmaları: 8, 315.

Kur'an'daki secde ayetlerinin sayısı: 8, 203-204.

Mufasssal sûrelerde secde olduğu hakkındaki hadisler: 8, 234.

Secde ayeti olan sûreler: 17.

Secde ayetini okuyan secde ederse dinleyenlerin de edeceği: 8, 208.

Secde ayetlerinin sayısı hakkındaki ihtilaflar: 8, 205.

Secde etmenin mana ve ehemmiyeti: 17, 101.

Sıcakta-soğukta elbise üzerine secde: 17, 29.

Sedd-i Zülkarneyn: 2, 507-12.

Sedd-i Zülkarneyn nedir?: 2, 507-12.

Sedd-i Zülkarneyn ve Ye'cüc ve Me'cüc hususunda Bediüzzaman S.N. Hazretlerinin izahı: 2, 511-12.

Seferde namazı kısaltmanın illeti: 2, 314-15.

Sefihlerle münazara: 6, 333.

SEHAVET VE KEREM BÖLÜMÜ: 7, 69.

Resulullah'ın sehaveti: 14, 46-47.

Seher ne zamandır?: 8, 460.

Sehiv secdesi: 8, 191-92.

Sehiv ve tilavet secdeleri: 8, 191-237.

İmam ve me'mum'un sehiv secdesi: 8, 192.

Namazda Sehiv'in mezhepler arasındaki hükmü: 8, 191.

Namazda yanılan kimse selam ve kelandan sonra sehiv secdesi yapabilir mi?: 8, 198.

Sehiv secdesini tek olarak yapmak: 8, 192.

Sehiv secdesinin yeri: 8, 192.

Sehm-i Safiyy: 5, 217; 4, 135.

Selamlaşmak hakkında umumi açıklama: 9, 399-401.

Selam: Bak: Namaz: 8, 87.

Selamlaşmak: 9, 399-420.

Selamın manası: 9, 399-400.

Selamlaşmanın hükmü: 9, 401.

Selam teşrîftir ehl-i kitap teşrife layık değildir: 9, 414-416.

Selam verdikten sonra okunacak dua: 8, 89.

Selam vermenin şekli: 8, 87.

Selamı yaymak: 17, 492.

Selamın mahiyeti, şekil ve hükmü: 8, 89-90-91.

Selamın vâz' ediliş şekli: 9, 399.

Selamlamada eğilmenin yasaklanması: 9, 422.

Selamlaşmada Yahudi ve Hristiyanlara benzememek: 9, 400.

Sünnete uygun selam: 9, 359.

Allah üzerine selam vermemek: 8, 61.

Abdest bozarken selamlaşma ve hükmü: 9, 420.

Bid'at ehline ve açıktan günah işleyene selam vermemek caizdir: 15, 72-73.

Çocuğa selam verme: 9, 404.

Diğer dinlerde selam var mıydı?: 9, 409.

Ehl-i Kitapla selamlaşma adabı: 9, 414-416.

Ehl-i Kitabın selama layık olmayışının hikmeti: 9, 415-16.

Gayrimüslimin selamı nasıl alınır?: 17, 492.

- İslam selamıyla Resulüallah'ı ilk selamlayan: 9, 409.
- İslamca selam veren kimseye sen mü'min değilsin demeyin: 12, 33.
- Kadınlarla selamlaşma: 9, 405.
- Kadınla selamlaşmada İmam Nevevî'nin açıklaması: 9, 405-406.
- Karşılaşma ve ayrılma sırasında verilen selamlar ve hükümleri: 9, 401-402.
- Resulüallah kendisine verilen selamı alır, işitir: 12, 326-27.
- Tanıdığın ve tanımadığına selam: 9, 403.
- Ziyade kelimelerle selam verme ve sevabı: 9, 410-11.
- Resulüallah (s.a.v.) bir kimseyle vedalaştığında şöyle derdi: 6, 50.
- Seleb komutanın iznine bağlı mıdır?: 5, 207-208; 4, 126.
- Kim bir kafiri öldürürse seleb'i onundur: 17, 375.
- Selef; tebcil edilen üç nesil: 12, 239; 17, 283.
- Bir hadiste geçen selef kelimesi: 1, 489.
- Selem (önceden satma) hakkında: 2, 15.
- Selemde riba addedilen fazlalık: 2, 23.
- Seleme ibnu Ekva: 11, 538-541.
- Selmanu'l-Farisi (r.a.): 12, 367.
- Selman (r.a.) Ehl-i Beyt'tendir: 12, 369.
- Semavat ve arz ehlinin hayır öğreten kimseye duası: 11, 229-30.
- Semud kavminin kuyularından su almamak: 6, 262-63.
- Semud kavminin meskenleri: 6, 262.
- Senâ otu: 11, 25.
- Sened satışı: 1, 452.
- Seriyetü'l-Veda: 7, 126.
- Seref ve rebeze (yer): 5, 246; 4, 162.
- Abdullah İbnu Cahş Seriyyesi: 2, 393-94; 11, 394.
- Abdullah İbnu Huzafe es-Sehmî ve Alkame İbnu Mücezzib el-Müdlîcî Seriyyesi: 12, 81.
- Hız. Hamza Seriyyesi: 11, 393.
- İlk askeri seriyyelerin gayesi: 11, 393.
- İlk seriyyeler: 11, 393.
- İlk seriyyelerin ehemmiyeti ve gayesi: 11, 394.
- Sa'd İbnu Ebi Vakkas Seriyyesi: 11, 393.
- Ubeyde İbn'ul-Hâris Seriyyesi: 11, 393.
- Sesi Peygamberimiz'in sesinden fazla yükseltmekle ilgili bir hadise: 12, 380.
- Setrû'l-avret: 8, 109.

- Setrül'avret'in sınırı: 8, 110.
Başkasının avretine bakmamak: 8, 110-111.
Çıplaklıktan sakınmak: 8, 111-12.
İpek kaftan ile namaz kılınır mı?: 8, 121.
Kadının başörtüsüz namazı olmaz: 8, 116-17.
Kadın namazda ayağını örter mi?: 8, 118.
Namaz kılan kimsede bulunan kıyafetler: 8, 114.
Namaz kılarken dikkati dağıtacak elbise giymemek: 8, 119-20.
Namaz kılarken kadında bulunması gereken giysiler: 8, 117-18.
Namazda her iki omuzu da örtmek: 8, 114.
Resulullah ipekten kaftan ile namaz kılmıştır: 8, 121.
Tek başına bile olsak avret mahallini açmamak: 8, 120.
Tek parça elbise ile namaz kılmak: 8, 114-15.
Uyluk avret mahallindendir: 8, 113.
Sevab amele bağlı değildir: 14, 257.
Her hayırlı işin on misli sevabı vardır: 9, 123.
Sevab daima meşakkatin varlığına bağlı değildir: 9, 80.
Sevab ümidiyle hibe: 17, 290.
Sevabı en çok hayırlı amel: 17, 620.
Sevadu'l-A'zam (Ekseriyet): 17, 541.
Sevde bintu Zem'a: 2, 325; 12, 411-12.
Ashabın Resulullah'a olan sevgi ve muhabbetinin nihayetsizliği: 11, 480.
Bir kişi hakkında kalbe hakim olan sevgi, onun kusurunu göstermez: 16, 335.
Karşılıklı muhabbet: 9, 359-72.
Sevgi (Aşk) âşığı sarhoş eder: 6, 254.
Sevgi kurtuluş vasıtasıdır: 9, 356.
Sevgi sıralaması kan bağına göre değil, efdaliyete göredir: 12, 254-55.
Sevgide aleniyet: 1, 377.
Peygamber (s.a.v.)'i hakkıyla sevmek: 7, 494-95.
Sadece üç mesu'd için seyahat yapılabileceği: 12, 515-16.
Tek başına seyahate çıkmak: 6, 290.
"Ümmetimin seyahati Allah yolunda cihaddır.": 5, 32; 3, 502.

SİDK (DO-RULUK) BÖLÜMÜ: 9, 222.

- Sıdk (Doğruluk) hakkında umumi açıklama: 9, 212-16.
Allah indinde sıddık ve kezzab diye kaydedilmek: 9, 219-20.
Sıdktaki kemal ve sıddık olabilmedeki yol: 9, 220.

Sıdk kişiyi nasıl cennete ulaştırır?: 9, 218-19.

Sıdk ve emanet (Güven): 1, 423.

Bediüzzaman'a göre sıdk ve kizb: 9, 214-16.

Sıdkına delil olan kafirin haberine itimad etmek: 11, 551.

Sıhhat zenginlikten hayırlıdır: 17, 248.

Sıklık: 2, 41-42.

Sıkışık durumda son sünnetin vakti kaydırılabilir: 17, 49.

SILA-İ RAHM BÖLÜMÜ: 9, 267-73.

Sıla-i Rahm hakkında umumi açıklama: 9, 267-69.

Sıla-i Rahm: 17, 620.

Sıla-i Rahm için neseb öğrenme: 9, 270.

Sıla-i Rahm ömrün uzamasına sebep olur mu, nasıl?: 9, 270-72.

Sıla-i Rahm ve ehemmiyeti: 6, 278-279.

Sıla-i Rahmi kesmek: 16, 315.

Sıla-i Rahmi kesmenin cezası: 9, 268.

Sıla-i Rahmi koparmamak: 17, 241.

Sıla-i Rahmin dereceleri: 9, 267-68.

Sır tutma ve ifşa hususunda: 9, 352.

Kişinin ölümünden sonra sırrını ifşanın hükmü: 9, 352.

Sırat Köprüsü'nün, Kevser Havzi'nin, Mizan'ın evsafı: 14, 197.

Sırat Köprüsü üzerinde ölüm öldürülür: 17, 641.

Sırat Köprüsü'nden ilk geçecek olan bizim Peygamberimiz ve ümmetidi
14, 185.

Sırat Köprüsü'nün durumu: 14, 185-86.

Sırf arazi-i memlûke: 6, 393.

Sırtlan: 10, 446-47.

Sırtlan etinin yenip yenmeyeceğinin hükmü: 10, 447.

Sırtüstü yatmak: 16, 83.

Sıyr Dağı: 7, 102; 6, 93.

Sidik değen toprağın temizlenmesi: 16, 574.

Sidik sıçrantısı: 16, 540.

Sidre ağacının kesilmesi: 16, 380.

Sigaranın durumu: 14, 312.

SİHİR VE KEHANETLE İLGİLİ BÖLÜM: 7, 179.

Sihir ve kehaneteli ilgili umumi açıklama: 7, 179.

Sihir: 17, 469.

- Sihrin çeşitleri: 7, 182.
- Keldânilerin sihri: 7, 182.
- Ashab, evhamın ve kuvvetli nefislerin sihri: 7, 182-83.
- Arzdaki ruhlardan yardım görerek yapılan sihir: 7, 182.
- Tahayyülât ve gözbağlama denen sihir çeşitleri: 7, 183.
- Çeşitli sanat oyunlarına dayanarak yapılan aletlerin yardımıyla ortaya ko-
an acaib işler: 7, 183.
- Bazı ilaç, ot ve cisimlerin kimyevi hassalarından istifade ederek yapılan si-
ir: 7, 183.
- Kalbi bağlamak suretiyle yapılan sihir: 7, 183.
- Gayr-i meşru işlere vasıta yapılan sihir: 7, 184.
- Çağdaş sihir ve iki surenin mesajı: 7, 184-85.
- Büyülenmiş kişinin (Müslüman) büyüünü çözmek: 7, 186.
- Ehl-i Bid'a Peygamber (s.a.v.)'e büyü yapıldığını kabul etmez: 7, 195.
- Melekler sihir öğretir mi?: 7, 182.
- Radyo-tv-basın bir sihir unsurudur: 7, 184.
- Resulullah kendine büyü yapan kişiyi cezalandırmamıştır: 7, 196-97.
- Resulullah'a büyü yapan kişi: 7, 195.
- Resulullah'a büyük yapılmıştır: 7, 194-95-96.
- Sihir iki şeye dayanır: 7, 181.
- Sihir ilmini şerde kullanmamak: 7, 181.
- Sihir-mucize-keramet: 7, 187.
- Sihir öğrenmek şer ve haram değildir: 7, 181.
- Sihri öğreten melekler: 7, 180.
- Sihir te'siri: 7, 180.
- Sihir yapmaya talib olmamak: 7, 180-81.
- Sihri yapan şirke düşer: 7, 192.
- Sihri caiz kılan şartlar: 7, 185.
- Sihrin çok olduğu yer: Irak: 6, 266-67.
- Sihrin kapasitesi: 7, 188.
- Sihrin hükmü: 7, 185.
- Sihrin te'sir gücü nedir? Sihirle bir varlık başka bir varlığa çevrilebilir mi?:
, 189.
- Sihrin varlığına delalet eden Kur'an ayetleri: 7, 180-81.
- Sihrin zararları: 7, 182.
- Sihirbazın cezası nedir?: 13, 499.

Sikkelerin kırılması: 16, 429.

Silah: 17, 371.

Bir mü'minin başka bir mü'mine silah çekmesi haramdır: 13, 255.

Kılıç kabzalarını gümüş yapmak: 6, 537.

Silah yerli olmalı: 17, 372.

Silahı yere atmamak: 17, 371.

Simâ güzelliği ve ehemmiyeti: 6, 215.

Sirke: 17, 450.

Resulullah'ın sirkeyi katık olarak övmesi: 10, 475.

Siyah sarık: 17, 478.

Siyasi suçlular (bağı): 5, 145-46.

Siyasi vak'a olarak hicret: 16, 141.

Sofra çeşidi (Hz. Peygamber'in kullandığı): 10, 393-94.

Sofra kalkmadan kalkmamak: 17, 430.

Sofra örtüsü çok pahalı olmamalı: 17, 434.

Soğan: 17, 445.

Çiğ soğan ve sarımsak yeme hususunda nebevî tavsiye: 10, 461-62.

Çiğ soğan ve sarımsak yiyerek mescidlere gelmenin hükmü ve hikme
10, 462-63.

Soğanı çiğ yememek: 17, 445.

SOHBET BÖLÜMÜ: 9, 275-485.

Sohbetle ilgili umumi açıklama: 9, 277.

Sohbet adabı: 9, 327-334.

Büyüklerin vaaz ve nasihat etmelerine teşvik: 9, 318.

Resulullah sabah namazından sonra güneş doğana kadar mescidde as
abiyla sohbet ederdi: 9, 44-45.

Resulullah yatsıdan sonra lüzumsuz yere uzun vakte kadar sohbet etme
kerih görürdü: 9, 47.

Kişiye yüzüne karşı medh etmek: 9, 314.

Sol el: 17, 428.

Son pişmanlık fayda vermez. 17, 355.

Resulullah (s.a.v.)'a hangi mevzularda soru sormak yasaklanmıştır:
292-97; 4, 211.

Sorumlu kılmada aranan şartlar: 6, 223-24; 5, 172-73.

Herkes kendi cinayetinden sorumludur: 12, 143.

Sömürü ağası misyonerler: 6, 342.

- Birisinin geçmiş atasına sövmek: 13, 550.
- Hiz. Ebu Bekr (r.a.)'in kızdığı bir kimseye sövmesi: 11, 523.
- Müşriklerin sebbetmelerine karşı Müslümanlar da sövebilir: 7, 311.
- Söz taşıyan cennete girmeyecektir: 12, 127.
- "Hikmetli söz mü'minin yitiğidir" hadisindeki hikmetli söz nedir? Nasıl müminin yitiği olur?: 11, 243-44.
- Söz sanatı kıyamet alameti mi?: 16, 352.
- Resulullah'ın güzel sözler sarf eden muhatabını teşcii ve ümidlendirmesi: 11, 206-207.
- Resulullah hoşuna giden bir söz işitince ne yapardı?: 11, 206-207.
- Kime verilirse verilsin verilen sözün yerine getirilmesi: 11, 427.
- Sportif oyunlar: 12, 135-36-37.
- Güreş: 7, 150.
- Antrenman amacıyla spor yapmak. 7, 135.
- Harpte yardımcı olacak her türlü spor yapılabilir: 7, 151.
- Hiz. Hasan ve Hüseyin (r.a.)'in güreş yapması: 7, 150.
- İslâm'da spor anlayışı: 7, 132.
- Resulullah ile Hiz. Aişe'nin yarışması: 7, 150.
- Resulullah'ın güreş yapması: 7, 150-51.
- Resulullah'ın koşu yapma yarışına müsaade etmesi: 11, 542.
- Resulullah'ın koşuyu teşvik etmesi: 7, 150.
- Suların ahkamı: 10, 37-57.
- Kirlenmeyen suyun miktarı: 16, 571.
- Suyun iyi olması için aranan on vasıf ve bunların korunması: 10, 54-55.
- Suda çer-çöp görüldüğünde suyu dökmek: 7, 213.
- Su dağıtırken cemaatin büyüğünden başlamak: 7, 216.
- Su dökerek temizlikle ilgili çıkarılan hükümler: 10, 62-63.
- Su ile istinca: 16, 541.
- Suyun mahiyeti ve pislikle karıştıktan sonraki durumu: 10, 41.
- Suyun satımı: 1, 464-65.
- Suyu sadaka etmenin fazileti: 17, 489.
- Açık arazilerde bulunan suların temizliği: 10, 42.
- Ashabın Resulullah'ın abdest suyunu, traş artığını, terini vb. toplamaları ve Resulullah'ın tutumu: 10, 51.
- Bir cemaate içecek dağıtan en son içen: 7, 216.
- Durgun suların temizliğinde esas alınan ölçü: 10, 42-44.

Durgun suya bevletmenin yasaklanması: 10, 45.

Ensar ve muhacirlerin su yüzünden birbirleriyle kavgası: 11, 512.

Gözedden ağızla su içmek caizdir: 7, 223-24.

İhtiyaç sahibine su vermek cehennemden kurtulmaya vesiledir: 17, 489-91.

Mümkünse iyi (tatlı) su içmek: 7, 221-22.

Müslümanların ortak olduğu; ot, su ve ateşin durumu: 14, 329-330.

Resulüallah'ın "Su temizdir onu hiçbir şey kirletemez" sözünün izahı: 10 39-41.

Su içenlerin öncelik sırası: 7, 215.

Su içerken Besmele çekmek: 7, 211.

Su içerken su kabına nefes etmemek: 7, 212-13; 10, 107-108.

Su kabının ağızından içmeyi yasaklayan hadisler: 7, 210.

Suyu ayakta içmek: 7, 206: "Ayakta içme"ye de bak.

Suyu içtikten sonra "Elhamdülillah" demek: 7, 211.

Suyu iki-üç solukta (yudumda) dinlenerek içmek: 7, 211.

Suyu tek el ile içmemek: 17, 451.

Suyu tek solukta içmek: 7, 213-14.

Suyu üç yudumda içmenin faydaları: 7, 211.

Suyu yudum yudum içmek: 17, 51.

Resulüallah'ın suyu küçüğe vermesi: 7, 215.

Sıcak günde soğuk su içilebilir: 7, 224.

Suyun üzerine süt katıp içmek: 7, 223.

Su verirken büyüğün öne geçirilmesi: 7, 216-17.

Suyun soğutmada kullanılması: 11, 35.

Su tatbiki ile tedavi: 11, 135.

Su uyur düşman uyumaz: 6, 341-42.

SUAL BÖLÜMÜ: 7, 167: "Soru"ya da bak.

Sual sormanın adabı: 2, 346-50; 14, 135.

Bir mesele hakkında çok soru sorarak o meseleyi haram kılmak: 7, 168.

Çok soru sormanın yasaklanması, zararları: 7, 167.

İnsanların şerhlerinin sorduğu soru: 7, 176.

Rastgele soru sormamak: 7, 168.

Resulüallah'ın sorulan soruları cevaplaması: 17, 453.

Soru sormanın sonra Allah'ı inkara kadar gidebilir: 7, 169-170.

Soruya karşı soru ile cevap verme metodu. 12, 57.

Sübhaneallah ile Elhamdülillah'ın yer-gök arasını doldurması: 13, 74.

- Subâ'a: 6, 152; 5, 97.
- Suizan uyandıracak hadiselerden kaçınmak: 1, 264.
- Sulamada hudud: 17, 309.
- Sulamayı önce yukarıdaki yapar: 17, 309.
- Suyun kaynağına yakın olan kimse suyu ne kadar tutabilir?: 13, 478.
- Suyun taksimi: 17, 311.
- Sulh ve eman: 5, 139-171; 4, 63.
- Sulh İslâm'ın en büyük zaferi: 11, 549.
- Sultana yakınlaşmak: 16, 420.
- Sultanın ihsanı: 14, 347.
- Es-sunuh (yer adı): 6, 459; 5, 432.
- Sûr nedir?: 14, 150.
- Sûr'a kaç defa üflenecektir: 14, 150.
- Sûr'a kaç melek üfleyecek: 14, 156-57; 17, 631.
- Sûr'a üflemeden maksat nedir?: 14, 157.
- Sûr'a üflenmesi ve neşr: 14, 149.
- Birinci Sûr'a üflemede herkesin ölüpte kendilerinin istisna edildiği kimse-
ler: 12, 159.
- İki Sûr arasında ne kadar zaman vardır?: 14, 151.
- İsrafil (a.s.) Sûr'a üfleme emrini beklemektedir: 14, 149.
- Sübey'a: 11, 350.
- Süheyl İbnu Amr: 11, 554-55.
- Süknâ ve Nafaka: 11, 359.
- Sükunet ve istirahat zamanı: Gece: 16, 91.
- es-Sükya: 7, 221.
- Süleymlilere ait suyun tahsisi: 5, 140-42; 4, 64.
- Süleyman (a.s.): 12, 168.
- Hz. Süleyman (a.s.)'ın Beytü'l Makdis'in inşaatından sonra Allah'tan iste-
diği üç şey: 17, 100.
- Hz. Süleyman (a.s.) devrinde heykel haram değildi: 12, 170.
- Hz. Süleyman (a.s.) devrinde sanat ve teknik: 12, 184-85.
- Hz. Süleyman (a.s.) kendisine verilen ismi (kitap) ne yapmıştır?: 12, 185.
- Hz. Süleyman (a.s.) ve hayvanlar: 12, 185.
- Hz. Süleyman (a.s.)'ın üç imtiyazı: 12, 170.
- Hz. Süleyman (a.s.)'a verilmiş olduğu kabul edilen ilim: 12, 184.
- Hz. Süleyman (a.s.)'ın bazı vasıfları: 12, 171.

- Hız. Süleyman (a.s.)'ın bir davada göstermiş olduğu zekavet: 12, 168-69.
Sümeyye (r.a.): 12, 329; 16, 496.
Sünen-i Ebu Davud: 12, 39.
Sünnet (çığıır) açmak: 16, 510.
Sünnete uymak: 12, 215; 16, 457.
Günlük işlerimizde, sünnete uyarak adabı ve âdetleri ibadete dönüştür
mük: 10, 105.
Sünneti bırak, Kur'an'a bak düşüncesi: 16, 461.
Sünnet vahiydir: 1, 342-43; 16, 426.
Resulüllah'ın sünnetine ittiba vecibe midir?: 10, 105.
Sünnetle Kur'an'ın tahsis edilebileceğine bir delil: 10, 86.
Peygamber (s.a.v.)'in sünneti bizzat eliyle göstermesi: 7, 22.
Sünnette cinsi terbiye: 2, 193.
Sünnet yaşı: 7, 42.
İlk sünnet olma: 12, 156.
Sünnet için merasim: 1, 315.
Hz. İbrahim'in sünnet olduğu yaş: 7, 41.
Kızların sünnet olması: 7, 42-44.
Müslüman olan kimsenin sünnet olması: 10, 335.
Sünnet olmak Hz. İbrahim (a.s.)'in sünnetindendir: 7, 38.
Sünnet olmanın hikmeti: 7, 42.
Kadının sünnetinde dikkat edilecek hususlar: 7, 44.
Sünya meselesi: 1, 461.
Sürelı ve anlaşmalı nikah yoktur: 17, 206.
Sürme: 11, 28-29.
Sürme kirpikleri besler: 17, 463.
Sürme ne zaman çekilmelidir?: 17, 463.
Sürme orucu bozar mı?: 9, 92; Bak: Oruç.
Sürme üzerine bir açıklama: 11, 29.
Sürmeyi uyku zamanı çekmek: 9, 92.
Süslü eve girmek Peygamber'e uygun düşmez: 7, 63.
Süt: 17, 436.
Süt kardeşliğı: 17, 206-207.
Süt içince mazmaza: 16, 568.
Peygamber (s.a.v.)'in süte su katarak içmesi: 7, 215.
Sütlerin farklılık arzemesi nereden kaynaklanır ve bunun sonucu nedir?

11, 42.

En sahih ve halis süt ve diğer süt çeşitlerinin sıralaması:

Peygamber (s.a.v.) sulu süt içmiştir: 7, 223.

Sütün şifası hususundaki hadisler: 11, 40.

Süt ve bevlde şifa mutlak mı?: 11, 42-43.

Günümüz şartlarında beslenen hayvanlar hadislerde tavsiye edilen sütü ve sidiği şifalı hayvanlar grubuna girer mi?: 11, 40-42.

Resulüllah'ın sütünü ve sidiğini tavsiye ettiği devenin hususiyeti: 11, 40.

Süt devresiyle ilgili iki mesele: 15, 507.

Sütlü hayvan kesilmemeli: 17, 256.

Sütü hayvanın memesinde bekletmeye dair: 1, 481.

Sütü memede bırakılan hayvanın satışı: 17, 262.

Sütannenin iyi seçilmesi: 15, 507.

Peygamberimiz (s.a.v.)'in sütannesine karşı tavrı: 1, 355.

Sutanne Hristiyan olabilir mi?: 16, 509.

Süt veren anneyi hamile bırakmamak: 7, 540-41; 7, 50-52.

Sûveylime: 2, 87

Şabanın ondördünde oruç tutmak ve namaz kılmak: 17, 84; "Oruç"a da bakınız.

Şaka: 16, 359; 17, 496.

Müslüman kardeşini silahla korkutmak: 13, 288.

Şakanın da böylesi olur mu?: 17, 497.

Şakada yalan caiz değil: 16, 359.

Şakk: 17, 130.

Şam: 13, 214-15; 3, 547.

Şamata: 16, 334.

Şarabı dünyada içen: 17, 448.

Şarabı kaynatarak alkolünü almak mı?: 7, 255-56.

Şarap farklı isimler altında içilecek: 17, 448.

Şarap her kötülüğün anahtarıdır: 17, 447.

Şarap kendi kendisine sirkeleşirse temizdir: 7, 261.

Şaraptan sirke yapmak caiz midir? Bu sirke kullanılır mı?: 7, 261.

Şâri'den çok şeriatçı olmamalı: 1, 251.

Mübah sözlerle şarkı söylenilebilir: 7, 245-47.

Şarkı yasaklanmıştır: 17, 340.

Şartlar ve istisna hakkında: 1, 487-89.

- Şefaathakkındadır: 14, 204.
- Şefaathakkında umumi açıklama: 14, 204.
- Şefaath nedir? Şefaatte bulunmak caiz midir?: 9, 381-83; 17, 398.
- Şefaath kaç kısımdır: 14, 205.
- Şefaath haktır: 12, 440-43.
- Şefaath hakkında Haricilerin görüşüne reddiye: 14, 220-21.
- Resulüllah (s.a.v.)'a şefaath yetkisi verilmiştir: 12, 195-99.
- Kıyamet günü sadece bizim Peygamberimiz'in şefaath hakkı olacaktır: 14, 213-14.
- Resulüllah (s.a.v.)'ın şefaathi: 14, 202-203.
- Şefaath kimlere olacaktır: 17, 638.
- "Şefaathım ümmetinden büyük günah işleyenleredir" hadisi: 12, 441-42; 14, 211-12.
- Şefaath talep etmek sadece günahkarlara has değildir: 14, 187.
- Resulüllah bir kısım cehennemlikleri şefaathiyle kurtaracaktır: 14, 280.
- Şefaath (tavassut) mukabili alınan hediye rüşvettir: 16, 164.
- Şefkat ve çeşitli izhar yolları: Kucaklamak, öpmek: 1, 372-76.
- Resulüllah (s.a.v.)'ın ümmetine olan şefkati: 8, 510; 14, 211; 15, 163-64.
- Adalet ve şehadet: 13, 463.
- Şehadetin yüceliği: 16, 508.
- Şehadeti kabul olmayan kimseler kimlerdir?: 13, 463-64; 17, 285.
- Şahitlik talep edilmeden gidip şehadette bulunmanın fazileti: 13, 466-67.
- Şahitlik istemeden her zaman fazilet mi?: 12, 240-41; 17, 283.
- Bedevinin şehadeti caiz midir?: 13, 465.
- Cansız varlıkların şehadeti ve tesbihi nasıldır: 7, 461.
- Ehl-i Kitab'ın şehadeti: 13, 469.
- Ehl-i zimmenin şehadeti: 13, 471.
- Hayatta olanların ölmüş olanlara şahit olmaları: 12, 429.
- Huzeyme (r.a.)'nin şehadeti: 13, 468.
- Malla ilgili davalarda bir şahit yeterlidir: 13, 456.
- Peygamber (s.a.v.) nasıl şehadet getirmiştir: 7, 458.
- Yalan şehadet Allah'a şirkle bir tutulmuştur: 13, 465.
- Küffarın şehadeti makbul müdür?: 13, 470.
- Resulüllah (s.a.v.)'ın ümmetine karşı duyduğu şefkati: 14, 207.
- Şehadet ve şahidin fazileti: 3, 515; 17, 370.
- Cennete girdiğinde şahidin Allah'tan arzusu: 5, 44-45; 3, 515.

- Şehit olanlara Uhut'ta Resulü Allah'ın şehadeti: 5, 58-59; 3, 528.
- Şehit ve gazilerin ücreti: 5, 24-25; 3, 494.
- Şehidliğin dereceleri: 5, 49-50; 3, 520.
- Şehid olarak ölme şekilleri: 17, 147.
- Kişi malını müdafaa ederken ölürse şehittir: 13, 497.
- Şehid defnedilinceye kadar meleklerin himayesi altındadır: 11, 469.
- Şehidlere cenaze namazı var mı?: 15, 278; 17, 121.
- Şehidlerin iki-üçünün aynı yere gömülmesi: 11, 476.
- Şehidlerin cesetleri çürümez: 8, 16-17; 11, 480.
- Şehidlerin ve mücahitlerin, kıyamete kadar ruhlarının durumu: 14, 153.
- Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şehidlerden saydığı kimseler: 5, 258-63; 4, 175.
- Fukahaya göre şehidlerin çeşitleri: 5, 256-57; 4, 173.
- Şehidler hakkında: 5, 256-65; 5, 173.
- Şehidler kabir azabından beridirler: 8, 158.
- Şehidler neden kabir imtihanından muaftırlar: 5, 53-54; 3, 524.
- Şehidlerle beraber haşrolan tacir: 17, 247.
- Şehidler ve peygamberler kimlere gıpta ederler?: 9, 367-68-69.
- Şehid edilen Hz. Ömer neden normal bir cenaze gibi yıkanıp kefenlendi?: 5, 265-66; 4, 182.
- Şehircilik: 17, 277-78.
- Şehvet; ferc şehveti: 16, 267.
- Şerefli kimselerin kısımları: 11, 232.
- Şer'î beyanların vukua geliş şekilleri: 6, 460.
- Şer'î mesken: 2, 90-91.
- Şeriat zahire göre hükmeder: 6, 368.
- Şevvalden altı gün: 17, 164.
- Şevval ayında evlilik ve zıfat: 17, 232.
- Şeytan insanı nasıl aldatır?: 7, 370.
- Şeytan insanın içine girer mi?: 17, 471.
- Şeytanın insanın vücudunda (kan gibi) dolaşmasının manası: 7, 118-19; 16, 336.
- Kötü, pis ne varsa her şey şeytana nispet edilir: 7, 392.
- Şeytanı kovalayan şeytan: 17, 502.
- Şeytanı olmayan kimse yoktur: 12, 103.
- Güneş ile şeytanın boynuzunun yakınlığı: 7, 430-31.
- Şeytanın kızdığı bir davranış: 17, 437.

- Şeytanın Kur'an'ı: 7, 294.
- Şeytanın mühim iki oyunu, aldatmacası: 6, 109.
- Şeytanın yiyip içmesi: 10, 401-402.
- Şeytan taşlama (Remy): 6, 8, 19-22; "Hacc"a da bakınız: 4, 481, 493-96.
- Şıra: 17, 449; "İçecekler"e de bak.
- Haram ve helal olan şıralar: 7, 249.
- Üzüm şırasını kaynatarak buharlaştırma miktarı: 7, 255-56.
- Şıra yapılması yasaklanan kaplar: 7, 258.
- Şibh-i amd: 13, 527.
- Şifası olmayan hastalık yoktur: 17, 454.
- Şifası olmayan hastalıklar, ihtiyarlık ve ölüm hakkında bir tahlil: 10, 553.
- Şigar nikahı yasaktır: 17, 197; "Nikah"a da bakınız.
- ŞİİR BÖLÜMÜ: 7, 287.
- Şiirle ilgili umumi açıklama: 7, 287.
- Şiirle çokça meşgul olmamak: 7, 295.
- Şiirde hikmet ve sihir vardır: 7, 293.
- Şiir nelere teşbih edilmiştir: 7, 294-95.
- Kötü şiir: 17, 501.
- Kur'an-ı Kerim'de beyt şeklinde bulunan ayetler: 7, 315-16.
- Peygamber (s.a.v.)'in Kureyş'e karşı şiir ve şairleri desteklemesi: 7, 292.
- Peygamber (s.a.v.)'in şairi: 7, 302-303.
- Peygamber (s.a.v.)'in yanından ayrılmayan üç şair: 7, 291-92.
- Peygamber (s.a.v.)'in şiirlerini dinlemekten hoşlandığı şair: 7, 297-98.
- Peygamber (s.a.v.)'in ashabından şiir ve cahiliyye ile alakalı hadiseler dinlemesi: 7, 301.
- Peygamber (s.a.v.)'in ezbere şiir okutması: 7, 297.
- Peygamber (s.a.v.)'in şiir terennüm etmesi: 7, 313-14; 11, 489-90.
- Şairin şeytana teşbih edilmesi: 7, 294-95.
- Din ve Müslümanlarla alay eden şairler öldürülmüştür: 7, 287-88.
- Müşriklere karşı şiirle (hicivle) mukabele etmek: 7, 306.
- Ümeyye b. Ebi's-Salt'tan bazı beyitler: 7, 297-99.
- Şikâk: 6, 103.
- Şikak, nifak ve kötü ahlak, açlık ve hıyanetten Hz. Peygamber'in istiazesi: 6, 103.
- Şimşek: 6, 75.

- Şimşek çakınca Hz. Peygamber ne yapardı?: 6, 76.
- Şirk-i hafi: 17, 618.
- Şirk: 7, 376.
- Şirk-i hafi nedir?: 2, 515.
- Allah'a şirk koştan ölen mü'minin cennete gireceği hakkında hadis: 1, 37.
- Şirk koştur ve neticesi: 1, 38.
- ŞİRKET BÖLÜMÜ: 7, 281.
- Şirketlerle ilgili umumi açıklama: 7, 281.
- Şirketlerin devam edebilmesi için karşılıklı güven ve dürüstlük şarttır: 7, 281-85.
- Hiz. Aişe'nin şişmanlaması için Resulullah'ın tavsiyesi: 10, 481.
- Maddi ve aynı zamanda ahir zamanın manevi bir hastalığı: 2, 514-15.
- Şişmanlar zayıflamalıdır: 12, 242.
- Şöhret elbisesi: 15, 62; 17, 478: "Kıyafet"e de bakınız.
- ŞUF'A BÖLÜMÜ: 2, 7; 17, 314.
- Şuf'a talebi: 17, 316.
- Şuf'ada veraset yoktur: 2, 11.
- Şuf'aya hak sahibi olan: 2, 12.
- Şüheda hayatı ve hayat tabakaları: 2, 266.
- Şuhh: 16, 313; "Cimrilik"e de bakınız.
- Şûra demokrasi demek midir?: 16, 40.
- Şükürle yiyen oruçlu gibidir: 17, 173.
- Allah'ın nimetleri şükür ister: 14, 181-83.
- Kul Allah'ın nimetlerine şükürle mukabele etmezse ceza görür: 14, 181.
- Nimete karşı şükür: 8, 474.
- Şükür secdesi: 8, 239; 17, 85.
- Hayırlı bir iş karşısında şükür secdesi yapmak: 17, 85-86.
- Şüphe ile haddin düşmesi: 16, 278; 17, 328-30.
- Şüpheli haddi uzaklaşmak: 17, 328-29.
- Şüpheli şeyler nelerdir?: 14, 308.
- Şüpheli şeylerden kaçınmanın fazileti: 14, 307.

T

- Taate yönelik nezir: 15, 565.
- Tabii umur nedir?: 10, 532-34.

Tabye ve taktik olarak hicret: 16, 132.

Tadil-i erkan: 8, 27; Bak: Namaz.

Tağlebîler: 5, 153-55; 4, 76.

TAHARET BÖLÜMÜ: 10, 25 ve 11. ciltte devam ediyor.

Taharet bölümü hakkında umumi açıklama: 10, 29; 14, 373.

Takdis-i nimet; Resulullah kendindeki güzel hasletleri takdis-i nimet olarak söylemiştir: 7, 81-84-508-509.

Tahiyyetü'l-mescid namazının keyfiyeti: 9, 27-28; 17, 27.

Tahiyyetü'l-mescid oturduktan sonra kılınmaz mı?: 9, 28.

Bir mescide herhangi bir namazı kılmak için giren kimseye tahiyyetü'l-mescid gerekmez: 9, 28.

Tahmid: 6, 107.

Tahmin-takdir nedir, nasıl olur?: 6, 396.

Tahnîk yapmak caizdir: 12, 358.

Taif Gazvesi: 12, 77-293; 13, 105; 4, 64.

Taiflilerle yapılan bir muahede: 13, 10.

Taiflilerle yapılan anlaşmada taiflilerin ileri sürdüğü şartlar: 12, 77-79.

Taif kuşatması kaldırıldı: 12, 76.

Takdim: 1, 13-18.

Takılar hakkında: 6, 521.

Takılar hakkında umumi açıklama: 6, 521.

Kur'an-ı Kerim'de takı: 6, 521-22.

Takma (iğreti) saç takmak: 7, 12-15.

Takma saç kullanmanın haram olmasının sebebi: 7, 14-15.

Takma saç takana la'net: 7, 13; 7, 45.

Takma saç ticareti yapmak: 7, 15.

Takva ehlinin bir kısım alametleri: 16, 279.

Takvanın ehemmiyeti: 17, 550.

Takvanın fazileti: 16, 268.

Takvanın mertebeleri: 6, 501.

Takvaya ulaşmak: 6, 501.

Allah'tan ittikanın fazileti: 16, 265.

En iyi azık takva: 2, 186.

Takvalı olmak: 17, 190.

Takvimde kameri sistem emredilmektedir: 16, 127.

Takvime ihtiyaç duyulması: 16, 123.

Takvim meselesi ile ilgili istidrad: 16, 124.

Dini işlerde Kur'anî takvim değişmemeli: 16, 127.

İslâmî takvimde hicretin esas alınması: 16, 121.

TALAK VE BOŞANMA BÖLÜMÜ: 11, 143; 11, 204.

Talak (Boşanma) bölümü hakkında umumi açıklama: 11, 146-154; 17, 227.

Talakta kullanılan elfaz: 11, 155-67.

Talakın çeşitleriyle ilgili tabirler: 11, 150-54.

Talakın (boşanmanın) kategorileri: 11, 146-47.

Boşanma iki defadır: 11, 347.

Talak-ı Bâin: 11, 151.

Talak-ı Bette: 11, 151.

Talak-ı Bette (sen kesin boşsun sözü) ile boşanan kimsenin talakının hükmü: 11, 159-60.

Talak-ı Ric'i: 11, 151.

Talak-ı Selâse: 11, 151.

Talak-ı Bette ile karısını boşayan erkeğe talakın sayısı hususunda yemin ettirmek: 11, 159-60.

Talakı üçten fazla yaparak dinin ahkâmıyla istihza etmemek: 11, 157-58.

Muhalâa yoluyla boşanmak: 11, 348-49.

Muhalâa yoluyla boşanmışın iddet müddeti: 11, 348-49.

Talakta şaka yok: 17, 227.

Talakın şakası da ciddidir: 11, 203.

Tefviz-i talak: 11, 151-52.

Allah'ın en sevmediği helal talaktır, sebebi: 11, 198-200.

Abdurrahman İbnu Avf'ın boşanırken hanımları güzelce salma kaidesine uygun bir hareketi: 11, 204.

Aynı anda verilen üç talakla nasıl bir boşanma hasıl olur?: 11, 169-72.

Bir kimse boşadığı bir kadını tekrar almak isterse kaç talak hakkı olur? Önceden kullandığı talaklar muteber midir?: 11, 198.

Bir kimse ilâ yaptığı takdirde dört aylık müddet geçince talak vaki olur mu?: 1, 274.

Bir kimse karısını boşadığında veya iddeti içerisinde geri döndüğünde bunu şahidlendirmesi gerekir mi? 11, 202.

Bir kölenin köle bir kadını iki talakla boşaması durumu: 11, 190.

Boşanmada kadının köle olması mı, yoksa erkeğin mi köle olması nazarı dikkate alınır?: 11, 190.

Boşanma durumunda çocuk kimde kalır?: 6, 313-17; 15, 131; 5, 263-272

Boşanma hususunda göstermemiz gereken hassasiyet: 11, 153-54.

Boşanmada muhayyer bırakılan kadın kocasını tercih ederse herhangi bir şeyin gerekip gerekmeyeceği: 11, 167.

Boşanma muhayyerliği istismar edilmemeli: 11, 149.

Boşanmaya sebep olan haller: 11, 148-49.

Boşanmayı önlemek için her iki taraftan bir hakem tayini: 11, 149-50.

Cahiliye tarzı talakı yasaklayan ayetin hükmü: 11, 202.

Cariyenin boşanması kaç şekilde meydana gelebilir?: 11, ????

Cariye efendisi tarafından zorla hür bir koca ile evlendirilip de azad edilsin hakk-ı hıyarı olur mu?: 11, 194.

Cariyenin talakının adedi ve iddet müddeti: 11, 189.

Çocuğun talakı muteber midir?: 11, 183.

Duhulden (gerdekten) önce boşanma: 11, 169-174.

Efendi kölesine evlenme izni verdiğinde talak hakkı kimindir?: 11, 191.

En kabih boşanma üç talak birden olandır: 11, 158-59.

Erkek karısını boşarken "üç" lafzıyla "üç talakla boşsun" diye söylerse kadın tamamen boş olur mu?: 11, 155-57.

"Evleneceğim her kadın boştur." diyen bir kimse evlendiğinde talak vaad edilir olur mu?: 11, 186-87.

Hamile kadını boşamanın zamanı: 11, 171.

Hanefi mezhebine göre bاین talakla boşanan kadının gece ve gündüz evden çıkmaması: 11, 364.

Hataen veya unutarak yapılan talak muteber midir?: 11, 182.

Hayızlı kadının talakı: 11, 175-77.

Hayızlı kadının boşanması hangi hallerde haram değildir?: 11, 147.

Hiç şakası olmayan ve müsamaha gösterilmeyen nikah, talak, ric'at ve bir boşanmanın hikmeti: 11, 203.

Resulullah'ın hanımını, üç talakla birden boşayan bir adama öfkelenmesi: 11, 158-59.

İcbar edilenin, delinin, sarhoşun talakı: 11, 179-83.

Ma'tuh. çocuk ve uyuyanın talakı: 17, 230.

Karı-koca iki köleyi azad ederken önce erkeği azad etmenin gerekliliği: 11, 191-92.

Karı-koca iki köleden önce karının boşanması ve muhayyerliği: 11, 191-92.

Karısını "İpin boynundadır" gibi kinayeli sözlerle boşayan bir kimsenin talakının sayısı: 11, 160-61.

Kinaye ile boşanma nasıl olur?: 9, 313.

Kişinin hanımına "İşini kendi eline verdim" demesi ve kadının da kendini boşamasıyla talak vaki olur mu?: 11, 165.

Kocasına ciddi bir sebep yokken boşanma talebinde bulunan kadına yapılan tahdid-i ilahi: 11, 200-201.

Köle ve cariyenin talakı: 11, 189-96.

Mecnunun talakı muteber midir?: 11, 183.

Makâteb kölenin iki talakla boşadığı hanımını tekrar kendine alabilir mi?: 11, 191.

Mükrehin talakı muteber midir?: 11, 180.

Mümeyyiz çocuğun anne veya babasını seçmede serbest bırakılması: 5, 269.

Nikahtan önce evleneceği kadını boşayacağına yemin eden kimsenin nikahtan sonra talakı vaki olur mu?: 11, 185-88.

Resulullah'ın karısını boşayan bir erkeğe onu temizleninceye kadar yanında tutmasını istemesinin hikmeti: 11, 176-77

Ric-i talak bekleyen kadının evden çıkmaması: 11, 362-63.

Sünnete uygun olarak boşanma: 11, 176.

Talakla ilgili istilahlar: 11, 149-50-53.

Sarhoşun talakı muteber midir?: 11, 180-82.

Tahyir: 11, 152.

Tefviz (boşanma hakkının kadına verilmesi) suretiyle boşanmada kaç talak vaki olur?: 11, 165-66.

Üçten fazla talakla karısını boşayan erkeğin durumu: 11, 157-58.

Tefviz yoluyla (kocanın kadına) "İşini eline verdim sözüyle" meydana gelen boşanma: 11, 165.

Yabancı bir kadın için yapılan talağın muteberliği: 11, 187-88.

Talha İbnu Ubeydullah: 12, 472; 4, 244.

Tâlib: 13, 117.

Tâli muamelelerde araştırma edebi: 16, 355.

"Tanrıların Arabaları" adlı eser hakkında: 12, 188-89.

Târik İbn Şihab: 8, 341.

Tarlada altın bulma: 16, 408.

Tarlaların sınırı hakkında azami dikkat etmek: 12, 113-14.

Sahibinin izni olmadan bir tarlanın ekilmesi caiz midir?: 13, 480.

Tartıda hile yapmak: 17, 258.

Tasadduk (müşrikler): 6, 290.

- İslam'da tasvir: 14, 249.
- Bediüzzaman'a göre İslam'da resmin yeri: 14, 249.
- Tatbikat sırasında azim: 16, 59.
- Resulüllah'ın tatlılara gösterdiği ilgi nasıl anlaşılmalıdır?: 10, 481.
- Tatlı söz sahibi olmak: 13, 71.
- Taun ve veba: 11, 101-108.
- Tavaf va sa'y: 4, 442-526; 4, 357.
- Tavafın fazileti: 17, 388.
- Tavaf namazının hükmü ve Resulüllah (s.a.v.)'in okuduğu sözler: 5, 47; 75; 4, 389.
- Tavaf namazı ve diğer vakitlerle olan münasebeti: 5, 471-74; 4, 386.
- Tavaf ve sa'yin mahiyeti: 5, 443-480; 4, 357.
- Tavaf esnasında remel yapmak nasıl ortaya çıktı: 5, 445; 4, 361.
- Tavaf sırasında okunacak dua: 17, 389.
- Tavaf sırasında mümkün olduğunca konuşmamak: 17, 389.
- Tavaf ve sa'y ahkamı: 5, 481-507; 4, 395.
- Erkeklerin kadınlarla karışık tavafları: 5, 494-96; 4, 409.
- Resulüllah'ın tavaf sırasında okuduğu dua: 4, 421; 5, 503.
- Tavaf namaz gibidir malayani konuşulmaz: 5, 481; 4, 395.
- Tavaf ve sa'yde dua: 5, 504-507; 4, 421.
- Tavaf-ı ziyarette de remel var mıdır?: 5, 454; 4, 369.
- Tavla oynamak: 7, 154.
- Tavşan etinin helal olması: 6, 232-33; 10, 444-46.
- Tavşan etinin yenip yenmeyeceğinin hükmü: 10, 445.
- Taybe: 17, 301.
- Ta'zir'in mahiyeti ve meşruiyeti: 5, 131; 6, 183; 17, 335.
- Ta'zir cezasının miktarı: 17, 335.
- Ta'zir'in ehemmiyeti ve nevileri: 5, 131-136; 6, 183-88.
- Taziye ve geçmiş olsun ziyaretlerine izinsiz gidilebilir: 9, 199.
- Tebdil-i mekan: 11, 136.
- Resulüllah'ın kendine sorulan soru veya meselelere tebessümle cevap vermesinin manası: 10, 265-67.
- Tebettül (bekar kalma): 2, 206.
- Tebliğci önce kendi yaşamalı: 6, 339.
- İslam'a davette bir metod: 12, 70-79-84; 12, 382.
- Muhataba göre irşadda bulunmak, anlayamayacağı şeyleri anlatmama ve bunun sebab-i hikmeti: 11, 256-57.

- Resulüllah'ın anlatma sırasında kullanmış olduğu misal verme metodu: 7, 36.
Resulüllah'ın öğreticilik vasfı veya muhatabına ikaz metodu: 8, 143-145.
Tebliğ edebi, biktırmamak: 15, 531.
Tebük Seferi: 2, 447; 12, 90-91; 15, 73.
Tebük gazvesinin sebebi: 12, 93.
Tebük seferi dönüşü Resulüllah'ın merasimle karşılanması: 7, 125.
Tebük seferine katılmayanlar hakkında nazıl olan ayet: 2, 452; 9, 218; 12, 96.
Tebük seferinde Müslüman ordusunun sayısı: 12, 94.
Tebük seferine katılmayanlara karşı Resulüllah'ın tutumu: 4, 14-21; 12, 94.
Tebük seferinin ehemmiyeti ve sonuçları: 12, 94-95.
Tedavi: 11, 129.
Tedavi esnasında mahremiyet söz konusu olur mu?: 11, 138.
Tebdir almak Allah'ın kaderindendir: 17, 454.
Tebdirli olmak: 17, 621.
Teenni, ahiretle ilgili olanlar dışında her amelde güzeldir: 16, 257.
Teenninin Allah'tan olması: 16, 255.
Tek başına bir ümmet olarak dirilecek bir adam: 12, 483.
TEFSİR BÖLÜMÜ: 2, 97.
Tefsirden sakınmaya dair: 2, 99-100.
Şahsi re'ye göre Kur'an'ı tefsir etmek: 2, 99-101.
Teheccüd namazı: 12, 503.
Resulüllah teheccüd namazını hiç terketmedi: 8, 480.
Resulüllah'ın teheccüd namazının uzunluğu: 8, 98.
Resulüllah'ın teheccüd namazına kalktığı zaman okuduğu dua: 6, 28.
Teheccüd namazı esnasında dua: 6, 28.
Tehlil: 6, 107.
Tek ayakkabı ile yürümek: 17, 480.
Tekbir, teşrik günlerinde: 6, 141-44; 5, 83-86.
Savaşta Resulüllah'ın yamaçlarda tekbir, inişlerde tesbih etmesi: 3, 549;
, 77.
Teke tek savaş: 17, 374.
Tekfir: 1, 93; 9, 318; 16, 326.
Tekfirin başka manada kullanılması: 9, 318.
Teknik: 12, 184-85.
Tek şahid ve yeminle hüküm: 17, 285.
Resulüllah'ın telbine yemeğini tavsiyesi: 11, 37-38.

Telbiye hakkındadır: 4, 291; 5, 376-85.

Telbiye ne zaman yapılır?; 4, 299; 5, 385; 17, 396.

Telbiyede yüksek sesin miktarı: 4, 313; 5, 396.

Telbiye ve deve kesmekle ilgili kısa bir malumat: 4, 350; 5, 437-38.

İhramın giyilmesinden başlayan telbiye ne zaman biter?; 4, 474; 5, 554-55.

Resulullah'tan gelen çeşitli telbiye rivayetleri: 4, 296; 5, 381-84.

Muaviye ve Hz. Ali taraftarlarının siyasi sebeplerle telbiyeyi terk etmele
4, 475; 5, 555-56.

Samimi bir telbiyeye bütün mevcudat iştirak eder: 4, 201; 5, 281.

Te'lifü'l-Kur'an'dan murad: 4, 485; 13, 25.

Temas vuku bulmadan ayrılma: 17, 228.

Tembellik: 6, 97-98.

Temettu haccında kurban temin edemeyenin tutacağı oruçların zamanı:
332; 5, 417.

Resulullah'ın sevmediği on şeyden biri "Akdü't-Temaim"dir: 7, 50.

Temîmu'd-Dârî: 2, 353-54; 14, 290.

Temizliğin sevabı: 16, 527.

Baş ve bedenle ilgili beş temizlik: 7, 19.

Beden (ve elbise) temizliği: 10, 33.

Dini vecibelerin ifası ile temizliğin münasebeti: 10, 29-30.

Elbisenin necasetten temizlenmesi: 10, 297.

Gazzali'ye göre İslam'ın mü'minden talep ettiği mertebeleri: 10, 30-31.

İslam'ın temizliğe verdiği önem ve temizlik çeşitleri: 10, 118-119.

İslam ve temizlik: 10, 29-34.

İçine fare düşen yağın hükmü, temiz olup olmadığı: 10, 80-81.

İstincada kullanılması yasaklanan malzemeler: 10, 115-116.

İstinca için üç taş yeterli midir?: 10, 115.

İstincada su kullanmak bir vecibe midir? Su kullanmayan sahabe mevc
mudur?: 10, 111.

İstincada kullanılan şeyler: 10, 111-121.

Kadınların yere değen eteklerinin temizliği: 10, 66.

Karıyla kocanın birbirlerinin artığı suyla yakınmaları: 10, 49-50.

Mühim işler yaparken temiz olmanın müstehablığı: 10, 306.

Pislik bulaşan ayakkabının temizliği: 10, 657-68.

Temizlik işleri cuma günü yapılır: 7, 39.

Temizlikte nebizin kullanılıp kullanılmayacağı: 10, 53-54.

- Mekan ve çevre temizliği: 10, 34.
(Temizlikte) sağ ve sol ellerin kullanılışı (şekli): 10, 33-34.
Toprağa değen pisliğin temizliği nasıldır?: 10, 78.
Kar ve dolu temizleyicidir: 5, 551.
Yemeğe başlamayan çocuğun sidiği: 16, 573.
Temsil-teşbih, yüce hakikatlerin temsil ve teşbihle anlatılması: 1, 168-69.
Temyiz yaşı (fukahaya göre): 11, 263.
Tenkiye (Çocuğa doğumunun yedinci gününde yapılacak işler): 1, 310-11.
Terbiye metodu olarak hicret: 16, 148.
Tersine tedric: 7, 273.
Tekbir: 6, 107.
Teraziye ağır tutan: 17, 257.
Sübhanellahilazim: 6, 107-108-113-121-124.
Sübhanallah, Elhamdülillah, Allahuekber, Lailahe illallah tesbihlerini söylemenin önemi: 6, 114.
"Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billah" demenin ehemmiyeti: 6, 125.
Namazdan sonra tesbih çekmek: 6, 25-107.
Namazdan sonraki tesbihatın adedi hakkındaki görüşler: 6, 25-26.
Sabah namazından sonra tesbihat: 6, 27.
Tesbih çekerken alet kullanma: 6, 26.
Tesbih çekerken parmakları kullanma: 6, 26-107-114-115.
Yapılan tesbihatlar arşın etrafında dönüp sahibini andırırlar: 17, 510.
Yatınca yapılacak tesbih: 6, 107.
Tesbih namazı: 9, 37.
Tesbih namazının fazileti: 9, 37-38.
Tesbih namazı ne zaman kılınır?: 9, 39.
Tesettürde önemli olan elbisenin bedeni göstermemesi: 16, 422.
Teslimiyet; kişi akıyla kavrayamadığı İslami meselelerde teslim olacaktır.
13, 385-86.
Teşbih-temsil, yüce hakikatlerin temsil ve teşbihle anlatılması: 1, 168-69.
Teşehhüd: 8, 59; 17, 14.
Teşehhüdde okunacak dua: 17, 518.
Teşehhüd duasının okunmasıyla ilgili hükümler: 8, 71.
Teşehhüdün ehemmiyeti: 8, 59.
Teşehhüdün mana ve ehemmiyeti: 8, 71.
Teşehhüd namazda niçin okunur?: 8, 72.

Teşehhüdün manası: 8, 59-63.

Teşehhüdden sonra dua etmek: 8, 59-60-65.

Teşehhüdü sessiz okumak: 8, 71-72.

Teşehhüdde geçen bazı tabirler: 8, 63.

Mezhepler arasındaki teşehhüd farklılıkları: 8, 61-62-69-70.

Teşehhüdde işaret parmağının kaldırılması: 8, 78-79.

Bediüzzaman'ın teşehhüdle ilgili açıklaması: 8, 63-72-75.

Salavatın teşehhüdde okunmasının hikmeti nedir?: 8, 74.

Şafiîlerin teşehhüddeki farklılıkları: 8, 66.

TEŞEKKÜR BÖLÜMÜ: 3, 463; 5, 10-15.

Yapılan iyiliğe hemen teşekkür etmenin ehemmiyeti: 3, 465; 5, 11-15.

Teşhir; kimseyi kötü sözle teşhir etmemek: 16, 362.

Teşmit; gayr-ı müslime teşmitte bulunmak: 9, 431.

Teşriî; İslam, idarecilere teşriî ma'suniyet tanımaz: 13, 552.

Teşrik günlerinin ehemmiyeti: 17, 165.

Teşrik günleri oruç tutulmaz: 17, 165.

Tevazu: "Mütevazı"ya de bak: 16, 520.

Resulullah bir köleye bile tevazu gösterirdi: 17, 602.

TEVBE İLE İLGİLİ BÖLÜM: 4, 494-504; 17, 627.

Tevbe Sûresi'nin önemi: 12, 294.

AF VE MA-FİRET BÖLÜMÜ: Bak: Tevbe: 11, 277-96.

Af ve mağfiret bölümü hakkında umumi açıklama: 11, 277-82. Bak: Tevbe.

Tevbe ve hükmü: 7, 239.

Tevbe eden günahsız gibidir: 17, 628.

Tevbe etmek büyük günahlara keffarettir: 7, 237; 6, 115-16, 252-53.

Tevbe ettikten sonra affedilmeyecek günah var mıdır?: 11, 279-80.

Tevbe ile madem günahlar affediliyor, günah işleyip sonra tevbe etsek olmaz mı?: 11, 280-81.

Tevbenin edebi: 11, 281-82.

Tevbenin makbul olmasının diğer şartları: 11, 282.

Tevbe sütunu: 17, 174.

Tevbe ve istiğfar arasında bir fark var mıdır?: 11, 287-89.

Allah'ın affından mahrum olan kimseler ve günahları: 11, 294.

Allah artık şu kimseye mağfiret etmez gibi peşin hüküm vermekte sakınmak: 11, 290-91.

Amelimize güvenmeyip Allah'ın rahmetinden ümid, gadabından korku üzre olmak: 11, 291-92.

Bir kimse tevbe etse de tekrar aynı günahı hatırlayınca yeniden tevbe etmesi gerekir mi?: 11, 282.

Eğer ümmet-i Muhammed hiç günah işlemeseydi Allah Teâlâ onları helak edip günah işleyip tevbe eden kimseler yaratırdı: 11, 285-86.

İslam'ın tevbeye verdiği ehemmiyet ve tevbenin neticeleri: 11, 279-80.

İşlenen günah ne kadar büyük olursa olsun Allah'ın rahmetinden ümid kesmemek: 11, 293-94.

Kişinin, günahının çokluğuna bakarak Allah'ın mağfiretinden ümid kesmesi: 11, 289-90.

Tekrar tekrar günah işleyip tevbe eden kimsenin durumu: 11, 286-89.

Günde yüz (100) defa tevbe: 6, 116-17.

Her günah akabinde (peşinde) tevbe-i istiğfar etmek: 6, 120.

Tevbe Süresi'ne hesmele konulmaması: 2, 397-98

Tevekkülün fazileti: 13, 370.

Çeşitli musibetler karşısında Allah'a tevekkül nasıl olmalıdır?: 11, 95-96; 17, 594.

Tevekkül ve yakın: 17, 594.

Tevrattaki reccm ayetinin değiştirilmesi: 5, 197-98; 6, 248-49.

Tevhidin açıklaması: 1, 28-29; 17, 562.

Hiçbir şeyi Allah'a ortak koşmamak: 17, 562.

Tevriye: 16, 239.

Teyemmüm: 16, 577.

Teyemmüm ayetinin sebab-i nuzulünü teşkil eden olay: 10, 249-50.

Teyemmüm ayeti nazil olduğunda teyemmümün ilk yapılış şekli: 10, 253.

Teyemmüm bir azimet midir; yoksa ruhsat mıdır?: 10, 249.

Teyemmümü meşru kılan sebepler: 10, 260.

Teyemmümle namaz kılan kimsenin vakit çıkmadan suya kavuşması: 10, 267-270.

Teyemmüm nasıl yapılır?: 10, 259.

Bir teyemmüm ile birden fazla vakit namaz kılınır mı?: 10, 261-62.

Soğuk ve susuz kalma endişesiyle teyemmüm: 10, 265-67.

Yolcu kimsenin teyemmümü: 10, 267-69.

İbn Abbas'a göre teyemmümde mesh için yeterli miktar: 10, 262.

Resulullah'ın Ebu Zer'e teyemmümü tavsiyesi: 10, 262.

Resulullah sanki farklı farklı teyemmüm etmiş gibi gösteren hadisleri izahı: 10, 258.

Yeryüzü nev'inden her şeyle teyemmüm edilir: 12, 197.

Teysirül Vüsûlün Tertibi: 1, 7.

Teyze, anne makamındadır: 1, 353; 12, 26.

Tezkiye, kişinin tezkiyesi için kaç şahit yeterli?: 13, 456.

TIB VE RUKYE BÖLÜMÜ: 17, 454.

Tib ve rukye bölümü hakkında umumi açıklama 1: 10, 523-44.

Tib ve rukye bölümü hakkında umumi açıklama 2: 10, 545-48.

Tib ve rukye bölümü için i'tizar ve teşekkür: 10, 519-21.

Tib ve rukye bölümü umumi açıklama 1'de istifade edilen kaynaklar: 10, 542-43.

Tebb-ı Nebvî üzerine tarih boyunca te'lif edilmiş eserler: 10, 543-44.

Tıbb ilminde meydana gelen gelişmeler ve Batı taassubunun yıkılması: 11, 123.

Bugünkü tıpta tedavi yolları: 10, 530-31.

Cerrahlığı bağımsız bir ilim haline getiren alimimiz: 10, 539.

Cibril (a.s.)'ın Resulullah'a öğrettiği bir ilaç: 11, 37.

Eski Tib: 10, 523-29.

Eski tib safsata mı?: 10, 528-29.

Eski tıbbın kurucularından Galinos: 10, 524-25.

Eski tıbbın kurucularından Hipokrat: 10, 523-24.

Eski ve yeni tıbbta cin ve peri unsuru: 10, 541.

Göz üzerinde keşifler yapan zatlar: 10, 539.

Günümüzün tib anlayışı: 10, 529-31.

Haramla tedavi bahsi: 10, 550-51.

Hastalık ve tedavi yolları: 11, 129-137.

Hummanın çeşitleri: 11, 33.

İbni Hacer'e göre tıbbın çeşitleri: 10, 545.

İdrar tutukluğunu tedavi eden bir Türk tıbb alimi: 10, 541.

İlaç alırken Rabbimize iltica: 10, 553.

İlmi tıbb: 10, 534-36.

İslam'a göre hastalığın mahiyet ve sebepleri: 11, 129.

İslam tıbbı: 10, 531-544.

Küçük kan dolaşımını bulan zat: 10, 540.

Koruyucu hekimlik: 11, 124-28.

Medine dışından gelerek rahatsızlanan kimselere deve sütü ve sidiğinin tavsiye edilmesi: 11, 39-40.

Mikrobu haber veren ilk alim Akşemseddin: 10, 540-42.

Nazarı tıb: 10, 536-37.

Çörek otunun faydaları: 11, 15-16.

Resulüllah'ın vastettiği ilaçlar: 11, 13.

Sena otunun bazı faydaları: 11, 25.

Sürme ile tedavi: 11, 28-29.

Şifası olmayan hastalıkla ilgili bir tahlil: 10, 553.

Şifa üç şeyde: Bal, kan aldırma ve dağlama: 11, 44-45.

Tabibin görevleri ve bunlara Kur'an'î işaretler: 10, 545-46.

Tedavide bal: 11, 14-15.

Tedavide kuvve-i manevî: 11, 38.

Tedavide dua: 11, 76-77.

Tababete dair Resulüllah'ın bir mucizesi; hastalara zorla yedirip içirmemek: 11, 76-77.

Tedavide Hz. Peygamber'in başvurduğu ilaçlar: 11, 76.

Tedavide dağlama: 11, 43-44.

Tedavide perhiz: 11, 52.

Tedavide mahremiyet meselesi: 11, 138.

Tedavi için tiryak içmenin mübah olup olmadığı: 11, 10-11.

Tedavide muhataba göre ilaç: 11, 36.

Tedavi ediciler: 11, 138.

Tedavinin cevazı: 10, 549-53.

Tedavinin mekruhluğu: 11, 7-11.

Tıbbî Nebvî'nin tedavi metodlarından gayr-ı müslim tecrübe: 11, 137.

Tedavisi olmayan hastalık: 17, 453.

Tedavi olmanın hükmü: 11, 131-33.

Tedavi olmalı şifa aramaya devam etmeli: 11, 131.

Tedavisi olmayan hastalık: 17, 453.

Tedavi kader inancı: 11, 132-33.

Teşhis ve tedavi: 10, 527-28.

Tıbbî Nebvî ile eski tıbb anlayışını karıştırmamak ve bunun zararları: 11, 139.

Tıbbî Nebvî'nin araştırılmasında ihtiyaçlar mı yoksa tabibler mi daha liyakat sahibidir: 11, 140-41.

Tıbbî Nebvî'nin tedavi konusunda benimsediği esaslar: 11, 129-37.

Tıbbî Nebevî, mahiyeti ve ehemmiyeti: 11, 123-41.

Tıbbî Nebevî'nin dinamik bir prensibi; tedavisiz hastalık yoktur: 11, 130-31.

Tıbbî Nebevî nasıl ihya edilebilir?: 11, 140-41.

Tıbbî Nebevî'nin araştırılmasında dikkat edilecek hususlar: 11, 139-40.

Tıbbın ehemmiyeti: 10, 547-48.

Tıbbî Nebevî'nin tedavi metodlarından: 11, 134-37.

(Tıbbî Nebevî'nin) kaynakları 1: 11, 138-40.

Tıbbî tatbikatı murakebe: 11, 138.

Tıbbî bilmeden tedaviye kalkışmak yasaklanmıştır: 13, 544.

Tıbbî hadiselerle amel ederken dikkat etmemiz gereken husus hakkında not: 10, 549.

Zehebî'nin tıbbî Nebevî'sinin baş kısmı: 10, 532-38.

Zehebî'ye göre tıbbın taksımı: 10, 532.

Resulüllah'ın kanayan parmağına yaptığı kelam: 7, 314.

Çarşamba günü tırnak kesmemek: 7, 39-40.

Tırnak kesmede usul: 7, 40.

TİCARETLER BÖLÜMÜ: 17, 247.

Ticaret ve ziraat sebebiyle cihadı ihmal: 16, 395.

Malının çoğunluğu haram olan kimse ile ticaret yapmak: 11, 50.

Geceleyin mescidden dönerken yüksek sesle tilavet: 12, 461.

Tilavet secdesi: 8, 203-237.

Tilavet secdesi hakkında umumi açıklama: 8, 204-206.

Tilavet secdesinin fazileti: 8, 211.

Tilavet secdesinin sayısı: 17, 31.

Tilavet secdesi hakkında bazı hükümler: 8, 206-209-236-237.

Kur'an'daki bazı ayetler okunurken secde edilmesinin sebepleri: 8, 204.

Tilavet secdesinin vacip olup olmadığı hususu: 8, 208.

Tilavet secdesi yaparken okunacak dua: 8, 235.

Mekruh vakitlerde tilavet secdesi yapılabilir mi?: 8, 209.

Tilki eti: 17, 522-23.

Tirid yemeğine Resulüllah'ın aşırı teveccühü ve hikmeti: 10, 482.

Tirmizi: 1, 234; 1, 23.

Tiryak kullanmak caiz mi?: 10, 10-11.

Tokat: 13, 550.

Tok gözlülük: 13, 402.

Toprak mübarektir: 17, 503.

- Toprak toprağı temizler: 16, 574.
Toprağın tedavide kullanılması: 11, 84.
Toprağın cesedi kabul etmemesi: 17, 537.
Toy etinin yenip yenmeyeceğinin hükmü: 10, 449.
Tıraş: 7, 9.
Baş ve bedenle ilgili temizlik: 7, 21.
Bıyığın kesilmesi şekli, miktarı: 7, 18-20-40.
Kadınların saçlarını kesmesi: 7, 12.
Koltukaltı kıllarının temizlenmesinde takib edilen yol: 7, 40.
Müslüman olan kimsenin traş olması: 10, 335.
Saçının tamamını traş etmek: 7, 12.
Saç traşının şekli: 7, 9-10.
Tufeyl b. Amr: 12, 465.
Tuleyha: 6, 365.
Tül-i Emel: 6, 259-60.
Tunç kaptan abdest: 16, 562.
Tunç bilezik takmak: 17, 468.
Turfanda sebze ve meyve çıkınca değişik bir hava yaşamak: 12, 138.
Asr-ı Saadette yılın ilk turfanda meyvesini Resulullah'a sunma merasimi: 0, 437.
Tuz: 17, 435.
Tübbâ': 14, 59.
Tükrüğün namaza mani olup olmaması: 8, 163; Bak: Namaz.
Tükrüğün tedavi edici hususiyeti: 11, 84.
Tükrük temizdir: 16, 586.
Mescidlere tükürme hususu (cevaz ve yasağı): 8, 162-167; Bak: Mescid.
Tumadir Bintu'l-Esbağ el-Kelbiyye: 13, 135-36.
Türkler: Allah'ın İslam dinini te'yid ettiği kavim: 17, 577.
Bediüzzaman'ın Türk milletinin yüceliği hakkındaki görüşleri: 14, 108.
Resulullah'ın Türkler hakkında verdiği haberler: 14, 105.
Türklerin asılları: 14, 104.
Türklerin atası: 13, 214-15.
Türklerin vasıfları: 17, 578.
Türklerle savaş: 17, 578.
Türkler ve Habeşlilerle ilgili bir hadis: Bak: Habeşliler ve ...: 12, 469.
Tüyler: 7, 7.

- Kaşları yolmak: 7, 47.
- Vücudun belli yerlerindeki tüylerin giderilmesi nasıl olur?: 10, 385; 17, 500.
- Ubeyde İbnu'l-Hâris: 11, 393.
- Ubey İbnu Ka'b (r.a.): 1, 453-54; 8, 26; 12, 363.
- Ubeydullah İbnu Ziyad: 12, 316-17.
- Udhiyye ve Hedy: 6, 45; "Kurban"a da bakınız: 4, 523.
- Ud-u hindi'nin faydaları: 11, 25-39.
- Uğur ve uğursuzluğa inanma: 17, 468.
- Uğur ve uğursuzluk nerede var: 17, 222.
- Uğur üç şeydedir. 7, 161; 17, 222.
- Uğursuzluk çıkarmak nasıl şirk olur?: 11, 209.
- Uğursuzluk inancı ile amel etmenin şirk olduğu: 8, 147.
- Uğursuzluk inancına düşen kimsenin kurtuluş çaresi: 8, 147.
- Uğursuzluk yoktur: 17, 469.
- Bazı şeylerde uğur ve uğursuzluk addetmenin İslam'daki hükmü: 8, 146-147.
- Cahiliyede uğursuzluğuna inanılan şeyler: 11, 209-214.
- Evde uğursuzluk var mı?: 11, 216.
- Evin uğursuzluklarından biri: 8, 254.
- Hadislerde gelen at, kadın ve meskenin uğursuz olması ve olmaması hususunun te'vili: 11, 214-15.
- İhtiyarsız kalbe gelen uğursuzluk marazını def etmek: 11, 209.
- Resulüllah'ın güzel isimleri sevip kötü isimleri sevmemesi uğur-uğursu inancı mıdır?: 11, 205-206.
- Resulüllah uğursuzluğa değil uğura inanmayı tavsiye buyururlar: 11, 208.
- Resulüllah'ın insanlardaki zaaf sebebiyle uğursuzluğa kapılanlara tavsiye buyurduğu bir dua: 11, 209.
- Resulüllah, uğursuzluk inancının Müslüman'ı yapacağı işten alıkoymasını tavsiye eder: 11, 209.
- Uhud Dağı: 11, 470.; 13, 13-14.
- Uhud'un fazileti: 17, 406.
- Uhud Harbi: 2, 262-63; 11, 443-470; 15, 276-78.
- Uhud Savaşı için istişare: 11, 471.
- Uhud Savaşı öncesi iki tarafın hazırlığı: 11, 470-61b.
- Uhud Savaşı öncesi Peygamber (s.a.v.)'in görmüş olduğu rüya ve te'vili: 11, 471.
- Uhud öncesi Peygamber (s.a.v.)'in cuma namazı kıldırması ve ashabın vaaz etmesi ve şecaatlendirmesi: 11, 471.

- Peygamber (s.a.v.)'in Uhud günü iki zırhı üst üste giymişti: 11, 469.
- Uhud Savaşı'ndan geri dönenler: 11, 443.
- Peygamber (s.a.v.)'in Uhud Savaşı'nda önemli bir tepeye okçular yerleştirmesi ve tenbihte bulunması: 11, 495-96.
- Uhud Savaşı'nda İslam ordusu üç gruba ayrılmıştır: 11, 473.
- Uhud Savaşı'na Mikail ve Cebrail (a.s.)'lerin katılması: 11, 468.
- Uhud Savaşı'nda iki ordunun sayısı: 11, 471-72.
- Uhud Savaşı'nda müşriklerin ordu düzeni: 11, 172.
- Uhud Savaşı'nda Peygamber (s.a.v.) ile sabit kalanlar (yanından ayrılmayanlar): 11, 474.
- Uhud Savaşı'nda okçuların Peygamber (s.a.v.)'in sözünü tutmaması ve sonuç: 11, 465-473.
- Uhud'da Hz. Peygamber (s.a.v.)'in aldığı yaralar: 11, 53-54.
- Uhud'da Peygamber (s.a.v.) öldü, şayiasının çıkması: 11, 473.
- Uhud'da şehid olan meşhur sahabeler: 11, 473.
- Uhud'daki şehid sayısı: 11, 465-473.
- Uhud Savaşı'nda Ebu Süfyan'ın savaştan sonraki sualleri ve verilen cevaplar: 11, 465.
- Uhud'da Halid b. Velid'in okçuları arkadan vurması: 11, 473.
- Uhud yenilgisinin sebebi: 11, 476-77.
- Peygamber (s.a.v.)'in (Uhud) savaş sonrası takipçiler göndermesi ve sebebi: 11, 476.
- Uhud şehitlerine namaz kılındı mı?: 4, 182; 5, 266.
- Uhud şehitleri namaz kılmadan defnedilmiştir: 11, 474-75.
- Uhud'da geri dönen münafıklara hükümde ashabın ihtilafı: 11, 443-494.
- Uhud'daki yenilginin hikmeti: 11, 477.
- Ukeydir: 4, 97; 5, 176.
- Ulâtu'l-Çeyş (Yer): 10, 253.
- Ulu'l-Emr etrafında birlik: 3, 536; 5, 64.
- Ulu'l-Emr'e itaat: 3, 533; 5, 61-66.
- Umman halkının fazileti: 12, 466.
- Ümmiye Bayrak: 5, 415; 6, 443.
- UMRA VE RUKBA BÖLÜMÜ: 11, 385.**
- Umra ve rukba arasındaki fark: 11, 388.
- Umra ve rukba meselesindeki ihtilaf ve görüşler: 11, 385-86.
- Umranın caiziyeti: 11, 386-87.

Umra çeşitleri: 11, 386.

Umra meselesine fiili bir örnek: 11, 390.

Rukbanın caiziyeti: 11, 388-89.

Umre: 17, 391.

Bir umre diğer umreye arada işlenenler için keffarettir: 4, 203; 5, 283-84.

Ramazandaki umre hacca muadildir: 4, 205; 5, 286-88.

Resulüllah'ın umresi ve haccı: 5, 115-125; 6, 168-79.

Resulüllah kaç umre yapmıştır?: 5, 116-119.

Umre tavafının tarifi: 4, 367; 5, 452.

Umre vacip midir?: 4, 219; 5, 300-302.

Umre ve hacc yapanlar için bir kere sa'y yeterli midir?: 4, 416; 5, 499-500

Bak: Hacc.

Umre ve haccın birleştirilmesinin fazileti: 4, 201; 5, 282-83.

Umretu'l-Kaza (Kaza umresi): 12, 10.

Umumi bela ne zaman gelir: 1, 234-36.

Bildiklerini unutanlara Resulüllah'ın bir tavsiyesi: "Bildiklerinde Allah' karşı muttaki ol!": 11, 251.

Resulüllah'ın öğrendiği hadisleri unuttuğunu söyleyen ashabına bir tavsiyesi "İstikamet üzere olmak": 11, 251.

Urene Vadisi: 4, 462; 9, 255.

Ureyne ve Uki kabilesinden Müslüman olduktan sonra irtidat edenlere Resulüllah'ın muamelesi: 5, 142-44; 6, 193-95.

Urve İbni Mes'ud İbnu Muattib: 12, 7-8.

Uşfân: 8, 413.

Dinin gereklerini öğrenmede utanma olmaz: 17, 204; "İstihya"ya d bakınız.

Utbe İbnu Ebi Vakkas: 11, 469.

Uydurma faaliyetlerinin neticesi: 2, 147-48.

Uyeyne İbnu Hısn: 12, 111-112; 16, 396.

UYUMA VE UYANMA ADABI BÖLÜMÜ: 4, 170-71; 16, 83.

Uyku halinde insan ruhu bedenden ayrılıyor mu?: 7, 371-72.

Uyku halinde ruhlar Allah'ın kabzası altındadır: 7, 370.

Uyku halinde insan yönünü nereye çevirmeli?: 16, 85.

Uyuyana kadar yatakta Allah'ı zikretmek: 6, 206.

Uyuyamayana Resulüllah'ın tavsiyesi: 6, 39.

Uyuyanın abdesti: 16, 563.

- Gece çok uyumanın zararları: 17, 74.
- Resulüllah (s.a.v.) yatsıdan önce uyumayı kerih görmüştür: 9, 47.
- Uyuşturucular, (içki dışındaki) meselis: 7, 268.
- Uzun ve kısa sureler: 7, 547-48.
- Uzuvları bir, iki, üç kere yıkıyarak abdest: 16, 552.
- Uzuvları birer birer yıkıyarak abdest almak: 16, 551.
- Uzuvları üçer kere yıkıyarak abdest almak: 16, 551.
- Uzuvların kıyamette sahibi lehine veya aleyhine şahidlik yapması (konuşması): 6, 114-15.
- Ubey İbnu Ka'b (r.a.)'ın fazileti: 12, 363.
- Übülle: 13, 30.
- Kitabet ve Kur'an öğretimine ücret almanın hükmü: 16, 173.
- Üç kişi beraberken iki kişinin hususi konuşmasının yasaklanması ve hikmeti: 9, 337.
- Üç şey istenilince vermemezlik edilmez: 17, 308.
- Üçte bire, dörtte bire müzaraa: 17, 307.
- Ümâme: 8, 185.
- Ümeranın fışkında onlara ortak olmamak, riyakârlık yapmamak: 5, 422; 6, 449.
- Ümeraya karşı emir ve nehiy: 1, 247-248.
- Ashabın ümid ve korkusu: 5, 321; 6, 356.
- Ne tam ümid ne de mutlak ye's: 5, 320; 6, 355.
- Ümmet batıl üzere toplanmaz: 17, 543.
- Ümmet kelimesinin hadis ve ayetlerde kullanıldığı manalar: 2, 260-61.
- Ümmet beş tabakadır: 17, 569.
- Ümmeti (Müsmümanları) helak eden beş şey: 7, 276.
- Ümmet içinde fitneler başlayacak: 17, 544.
- Ümmet içinde şefaât hakkı olan kimselerin olması: 17, 638.
- Ümmetin ömrü: 1, 332-33.
- Ümmeti sayıca en çok olan peygamber: 12, 204; 17, 637.
- Ümmet mağfiret olunmuştur: 17, 394.
- Ümmet-i Muhammed'e umumi belanın azabın gelmemesi: 12, 440; Bak: Bela.
- Ümmet-i Muhammed'in bütün peygamberlerin kavimlerine karşı şahitlik yapmaları: 2, 159.
- Ümmet-i Muhammed'in 73 fıkraya ayrılması: 13, 174.
- Ümmette bulunan fakat cahiliyye âdeti olan dört şey: 16, 362.
- Ümmetten yetmiş bin kişi hesapsız cennete girecek: 17, 634.

Ümmetlerin kıyamet günü ayrılımları: 17, 550.

"Biz bir ümmetiz okuma yazma bilmeyiz" ne demektir?: 9, 76-77.

Bu ümmetin ahiretteki cezaya keffaret olarak dünyada belalarla cezalandırılması: 12, 438-39; Bak: Bela.

Bu ümmetin kıyamete kadar kesin mağlup düşmeyeceği: 12, 445-46.

Bu ümmetin yağmura benzetilmesi, evveli mi ahiri mi daha hayırlıdır hakkında açıklama: 12, 443-44-45.

İslam ümmetinin fazileti: 12, 427-28-29.

Ümmü Eymen (r.ah.): 12, 413-14.

Ümmü'l-Fadl: 8, 8.

Ümmü Habibe: 12, 391.

Resulullah'ın Ümmü Habibe ile evlenmesi: 9, 513-515.

Ümmü Haram binti Milhan: 4, 177; 5, 260.

Ümmü Kays: 16, 10.

Ümmü Külsüm: 4, 171; 5, 255.

Ümmi Mihcan: 2, 256; 10, 119.

Ümmü Sa'd: 2, 292.

Ümmü Seleme (r.a.): 9, 192.

Ümmü Selit: 4, 171; 5, 255.

Ümmü Şerik: 1, 440; 11, 360; 15, 505.

Ümmü Veled: 17, 321.

Ümmü Veled satılmaz: 2, 463; 17, 322.

Ümmü Veled'in iddet müddeti: 11, 352-52.

Ümmü Veled, sahibinin ölmesiyle hür olur: 11, 323.

Ümmü Zer' hadisi: 9, 302-314.

Üsâme İbnu Zeyd: 11, 61; 12, 32-322.

Üveys İbnu Amir el-Karani: 12, 479.

Üzeyr (a.s.) peygamber midir?: 14, 59.

Üzüme, kerm dememek: 16, 379.

Resulullah'ın üzüntüsü: 17, 133.

VAAD BÖLÜMÜ: 16, 193.

Vaadla ilgili umumi açıklama: 16, 193.

Vadeli satış: 3, 85-86.

Vahşi eşeklerin eti: 17, 417.

Vahşi hayvanların artığı: 10, 48.

Vahşi hayvanların etinin yenmesini yasaklayan hadisler: 10, 472.

Vahşi hayvanca yaralanan av: 6, 234.

Vahşi İbnu Harb: 12, 48-49.

Vahiy sadece Hz. Aişe'nin yanında iken iniyordu: 17, 220.

Vail İbnu Hucr: 7, 508.

Vaizler Bediüzzaman'a göre neden te'sirli olamıyorlar, çaresi nedir?: 9, 331-332.

VAKIF BÖLÜMÜ: 16, 201.

Vakıfla ilgili umumi açıklama: 16, 201.

Vakf: 16, 201.

Vakıf Müslümanlara ait bir müessesedir: 16, 206.

İslami vakfın mühim bir hususiyeti: 16, 202.

İslam medeniyetinde vakıf: 16, 201.

İslam'da ilk vakfiye: 16, 208.

Hiz. Ömer (r.a.)'in vakfiyenamesi: 16, 206.

Vakfeler ve ifaza: 4, 443; 5, 527-57.

Vakfeden önce tavaf uygun mudur? 4, 398; 5, 484-86.

Vakfeler ve hükümleri: 4, 445; 5, 528-46.

VASİYET BÖLÜMÜ: 16, 179; 17, 353.

Vasiyetle ilgili umumi açıklama: 16, 179.

Vasiyete teşvik: 16, 180; 17, 353.

Vasiyetin ehemmiyet ve faydası: 17, 354.

Vasiyetin zamanı: 16, 181.

Vasiyette bulunmak menduptur: 16, 179.

Vasiyette zulüm: 17, 354.

Vasi: 15, 189.

Vasinin şartları: 16, 189.

Vasinin yetim malında tasarrufu: 16, 189.

Vasiyet zekata keffaret olabilir: 17, 355.

Bir kimse malının üçte birinden fazlasını vasiyet edemez: 16, 183.

Gayr-ı müslim bir kimsenin vasiyetine uyulur mu?: 16, 188.

Varise vesayet: 16, 187.

Vask, altmış sa'dır: 17, 185.

Vazife vermede Hiz. Peygamber neye dikkat etti?: 12, 89.

Veba ve Taun: 11, 101-108.

Veba hastalığı farelerden bulaşır: 7, 219.

Veba kafirlere azab, mü'minlere rahmettir: 11, 101.

Vebadan ölen mü'minlerin şehit olma şartları: 11, 102-104.

Vebalı yere girip çıkma hususunda Hz. Peygamber'in tedbiri: 11, 104-105.

Hız. Ömer'in bir sefer sırasında vebalı bir yere girip girmeme hususunda tereddüdü ve sebebi: 11, 106-107.

Hız. Peygamber'in vebalı yere girme veya çıkma yasağının hükmü: 1 105-106.

Yılda bir kez veba hastalığı yağar: 7, 219.

Vebere: 11, 425.

Vecc: 13, 28-29.

Veda haccında Hz. Peygamber'in ashabına temettu haccı yaptırmaların sebepleri: 4, 340; 5, 426-28.

Veda haccında neden ashab Resulüllah (s.a.v.)'in temettu emrine kar geldi?: 4, 339; 5, 424-25.

Veda haccında yapılan temettu ile kaldırılan bir cahiliye âdeti: 4, 342; 5, 428

Veda haccı ile ilgili hadislerin çeşitli tarikleri: 1, 159-161; 4, 342.

Veda haccının keyfiyeti: 4, 328; 5, 412-25.

Resulüllah veda haccında saçını tıraş edenlere üç, kısaltanlara bir ke dua etti: 4, 502; 6, 28.

Hız. Peygamber'in Arafat'ta (Veda) hutbesi: 1, 150-53; 4, 454; 5, 538-39.

Hız. Peygamber'in Veda Hutbesi'nden bir pasaj ve yorumu: 5, 120-121; 174-75.

Veda Hutbesi'nden öğrenilen tebliğle ilgili bir metod: Muhatabı hazırlam 1, 164.

Veda tavafı: 4, 405; 5, 490-93; 17, 400.

Veda tavafı kimlere vacip değildir?: 17, 401.

Veda tavafının hükmü: 4, 405; 5, 490-91.

Veddân seferi: 11, 392.

Sözünde durmanın önemi: 16, 193.

Vaad ettiği sırada içinden yapmama hususunda kesin kararlı olmak münafıklıktır: 16, 194.

Vefasızlık örneği: 17, 446.

VEKALET BÖLÜMÜ: 16, 199.

Vekalet: 16, 199.

Vela ne demektir? Velanın hukuki mahiyeti nedir?: 11, 193.

Vela-ı atakta: 15, 484.

Vela-ı Müvalat: 15, 484.

- Veled-i zinanın azadlığı: 17, 324; "Zina" bahsine de bakınız.
- El-Velid İbnu Ukbe: 6, 339.
- Velisiz nikah caiz değil mi?: 17, 196.
- Veliyyullahın kerameti haktır: 14, 40-41.
- Veliyyullah ne demektir?: 13, 53-54.
- Vera' ve takva: 17, 620.
- Varisler cemaati: 13, 142-43.
- Cahiliye taksimi cahiliye, İslam taksimi İslam üzeredir: 4, 163; 5, 247-48.
- Varis lehine vesayet olmaz: 17, 356.
- Katil maktule varis olamaz: 17, 344.
- Veresiyede belli miktar, belli müddet şart: 17, 265.
- Vergi alırken zulümden kaçınmak: 6, 354.
- Bugünkü vergilendirme şer'i esasa uygun mu?: 6, 348.
- Vergiler dinin istediği yere harcanıyor mu?: 6, 348.
- Verilen sözü yerine getirmek: 12, 143-44; "Vefa", "Ahde vefa" maddelerine de bakınız.
- Verilen şeyi yerine götürmek: 17, 446.
- El -Vesile: 7, 454.
- Vesvese hakkında açıklama: 1, 95-96.
- Vesveseyi red etmek: 16, 321.
- Vesveseler karşısında insanın tavrı: 16, 322.
- Resulullah'a vesvese geldi mi?: 16, 323.
- Vitir namazı: 8, 453; 17, 50.
- Vitirden sonra oturarak iki rekat kılmak: 17, 52.
- Vitir namazının gecenin sonuna bırakılmasının müstehab olduğu: 8, 170;
- Bak: Namaz.
- Gecenin başında vitir: 17, 54.
- Binek üzerinde vitir: 17, 53.
- Seferde vitir: 17, 52.
- Vücuttaki kılları temizlemek: 17, 500.
- Yağma yasaktır: 7, 47; 17, 522.
- Yağmur duası: 8, 543; 17, 65; "İstiska namazı"na da bakınız.
- Yağmur suyundan teberrüken bedene sürmek sünnettir: 8, 545.
- Yağmurla helak edilen bir kavim: 5, 318; 6, 353.
- Yağmur namazı: 17, 65; "İstiska"ya da bakınız.
- Yağmur yağarken Kâ'be'yi tavaf: 17, 406.

- Yağmur yağdığı halde kıtlık olması: 16, 434.
 Yahudiler, Allah'ın lanetlediği bir millettir: 6, 397.
 Yahudilerin Allah hakkındaki itikadı: 6, 353.
 Yahudilerin cumartesi inancı: 16, 510.
 Yahudi erekklerin öldürülmesi ferman: 11, 430.
 Yahudi erkeklerin bile Müslüman adaletini tasdik etmesi: 6, 397-98.
 Yahudilerin İlahi kelimeyi tahrif etmeleri: 2, 152.
 Yahudilere muhalefet etmek: 17, 129.
 Yahudilerin maymun ve domuza çevrilmeleri: 16, 415.
 Yahudilerin Müslümanları kıskandığı hususlar: 17, 7.
 Yahudilerle ortaklık: 17, 307.
 Yahudilerin Resulullah'a suikast düzenlemesi: 11, 427.
 Yahudi şairin öldürülmesi: 11, 435-36-37.
 Yahudi ve Hristiyanların kestiği hayvandan yemek: 6, 217.
 Yahudiler ve Medine'den sürülüşleri: 2, 250-51.
 Yahudi yanında çalışılabilir: 17, 306-307.
 Yahudilerin zekat memuruna rüşvet teklif etmesi: 6, 397.
 Yakarak öldürmenin caiz olup olmadığı: 4, 34; 5, 111-13.
 Yakın ve uzak çevrenin temizliği: 10, 118-119; "Çevre"ye de bakınız.

YALAN BÖLÜMÜ: 14, 357.

- (Yalanla ilgili) umumi açıklama: 14, 358.
 Yalanın ve yalancının zemmi: 14, 359.
 Yalancı peygamberler: 16, 443.
 Yalanın caiz olduğu yerler: 9, 214; 14, 369.
 Yalanın mertebeleri: 9, 213.
 Yalan söyleyen devlet reislerinin cezası: 16, 289.
 Yalan şahitlik: 17, 286.
 Yalan yere yemin eden cehennemdedir: 17, 275.
 Yalancıların zuhuru: 14, 123.
 Çocukları kandırmak için yalan söylemek: 14, 367.
 İnsanları güldürmek için yalan söyleyenin durumu: 14, 364.
 Söylenen her yalan kalpte bir karartı oluşturur: 14, 363.
 Şaka bile olsa yalan caiz değil: 16, 359.
 Verilmeyeni verilmiş gibi göstererek veya elde olmayanı varmış gibi göstererek yalan söylemek: 14, 365.
 Yankesici: 17, 334.

- Yaptığıyla böbürlenip, yapmadığıyla övünmek: 2, 269.
- Yaratılışla (alemin) ilgili umumi açıklama: 5, 327-28; 6, 358-59.
- Yaratılışla ilgili İslam'ın temel görüşü: 9, 408.
- Yaratılmışların en hayırlısı: 12, 155.
- Yaratılışın başlangıcı ile ilgili bazı haberler: 5, 328-331; 6, 359-62.
- Hz. Adem'in yaratılış sureti: 9, 408.
- Hz. Adem'in yaratılışından sonra Hz. Allah'ın bazı hususlarda onunla konuşması: 5, 363-65; 6, 394-97.
- Hz. Adem'in altmış zira boyunda yaratılması: 9, 408.
- Allah insanı nasıl Rahman suretinde yaratmıştır?: 9, 551-552.
- Allah miktarları Hz. Adem'den önce yaramıştır: 13, 386.
- Cinlerin ve meleklerin yaratılış malzemeleri: 5, 365; 6, 397.
- İnsanların farklı farklı olmaları ile yaratılışları arasındaki ilgi: 5, 361; 6, 392.
- İnsanın yaratılış fıtratı: 11, 277-79.
- İnsanın yaratılması ve tabiatıyla yeryüzünün tabiatı arasındaki ilgi: 5, 361; 6, 392.
- Yıldızların yaratılış gayesi ve bazı batıl inançlar: 5, 349-59; 6, 380-91.
- Kainatın büyüklüğüyle ilgili bir hadis: 5, 337-340; 6, 368-72.
- Yaralamalar: 6, 155.
- Yara sebebiyle yıkanma ve teyemmüm birleşebilir: 10, 264-265.
- Yardım toplamadan önce müessir bir vaaz yapılabilir mi?: 10, 249-50.
- Yas tutanın cezası: 17, 136-139; "Cenaze"ye de bakın.
- Yas tutan tövbe etmeli: 17, 136.
- Yas yasağı: 17, 136.
- Yaşlandıkça insanda genç kalan iki şey: 5, 281; 6, 328.
- Yaşlı ve hastaya hadd gerekir: 17, 331; "Haddler"e de bakınız.
- Al-i Muhammed'in yatağı: 17, 593.
- Yatma adabı: 6, 37.
- Yatağa abdestli olarak girmek: 6, 206.
- Yatağa girince yapılacak dua: 17, 526.
- Cehennem ehlinin yatış şekli: 17, 498.
- İki erkek bir örtünün altında yatamaz: 8, 111-112.
- Resulullah (s.a.v.)'ın hasır üzerinde yatması: 6, 257.
- Sırtüstü yatma: 16, 83.
- Sünnet olan yatış şekli: 17, 526.
- Yatarken lambaları söndürmek: 7, 219.

- Yüzükoyun yatmamalı: 17, 498.
- Yazışmalarda ashabın başlama şekli ve sonunu mühürlemesi: 6, 376.
- Yazıyı toprakla kurutma: 17, 502.
- Ye'cüc ve Me'cüc: 2, 508; 17, 570.
- Ye'cüc ve Me'cüc'den sonra da hacc ve umre yapılacaktır: 12, 512.
- Ye'cüc ve Me'cüc ve Sedd-i Zülkarneyn nedir?: 2, 507-12.
- Yedi arz meselesi: 5, 346-49; 6, 377-80.
- Yedi arz ve uzaklıkları: 5, 344; 6, 375.
- Yedi sema ve her birinin genişliği: 5, 341; 6, 372.
- Yelemlem: 4, 224; 5, 304.
- Yeme adabı: 10, 393-438.
- Yenilen şey insanın huyuna te'sir eder: 10, 447.
- Yemeği tenkid etmemek: 9, 360; 10, 432.
- Yemeğe buyur etme: 17, 430.
- Yemekten önce eli yıkama: 17, 426.
- Yemeğe besmele ile başlamak: 10, 397-401; 17, 427.
- Yemeğe başlarken besmele unutulursa: 17, 427.
- Yemeğe kenarından başlamak: 10, 406; 17, 428-429.
- Yemeğin başından kalkılmaz: 17, 429.
- Yemekte beraber olan kimselerin aynı kaptan birbirlerini ağırlamaları: 10, 478.
- Yemekte israfa gitmemek: 17, 445.
- Yemekte ölçülü olmanın faydaları: 10, 430.
- Yemekten hizmetçiye de ikram: 17,
- Yemekten sonra kapların sünnetlenmesi (hiç artık bırakılmaması): 10, 413-16.
- Yemekten sonra parmak yalamak: 10, 415.
- Yemekten sonra parmakları yalamadan ellerin yıkanması ve silinmesinden men: 10, 416.
- Yemekten sonra, su yoksa eller silinebilir: 17, 434.
- Yemek yedirme: 17, 425.
- Yenilen her yiyeceğin hesabı sorulacaktır: 6, 510.
- Yenmesi yasaklanan hayvanlar: 10, 469-70.
- Yenmesi yasak alan kesilmişler: 6, 235.
- Akşam yemeğinin terki ihtiyarlık sebebidir: 10, 431-32.
- Ateşte pişen yemekten sonra alınan abdest (el yıkama): 10, 405-406.

Bir kişinin yemekten tiksineceği biliniyorsa yemeğin mahiyetinin gizlenmesi: 10, 442.

Çok yemenin zararlı olduğunda tıp ve şariat birleşir: 10, 428.

Çömelerek yemek: 10, 411-12.

Dayanarak yemek: 10, 409-411; 17, 426.

Hangi çeşit yemeklerde önünden yemek, hangi çeşitlerde seçerek yemek gerekir: 10, 405.

"İki kişinin yiyeceği üç kişiye yeter" hadisi: 10, 426-28.

"Kafir yedi mideye yer, mü'min bir mideye yer" hadisi: 10, 420-26.

Kişi hangi şartlarda kabın istediği yerinden yiyebilir (karıştırarak): 10, 477.

Resulüallah'a göre cemaat halinde hurma yemenin edebi: 10, 407-409.

Sağ elle yemek: 10, 409-12; 17, 428.

Sofrada çokluk berekete sebeptir: 17, 425.

Sol eliyle yemek yiyenin Hz. Peygamber'in bedduasına maruz kalması: 10, 402-403.

Önce yemek mi? Namaz mı?: 7, 413-416.

Önünden yemek: 17, 428.

Resulüallah'ın kendisine getirilen yemeklerin ilmini, mahiyetini sorması: 10, 441.

Yemen: 13, 21-22.

Yemenlilerin ince ruhlu ve yufka yürekli insan olmaları: 13, 22.

YEMİN BÖLÜMÜ: 16, 210.

Yeminle ilgili umumi açıklama: 16, 211.

Yemin kelimesi ve kendisiyle yemin edilenler: 16, 212.

Yeminin dinimizdeki yeri: 17, 241.

Yemin bozmak: 16, 233.

Yeminde ihlas: 16, 240.

Yeminde "İnşaallah" demenin faydası: 16, 229.

Yemin-i Gâmûs: 16, 241.

Yemin-i Lağv: 16, 238.

Yeminde istisna: 16, 229.

Yemin edeni kurtarın: 17, 242.

Yemin günaha girmek veya pişman olmaktır: 17, 240.

Yeminin keffareti: 9, 172; 15, 572; 16, 243.

Yemin keffaretinde kaç kişi doyurulur?: 17, 241.

Yeminle ilgili hadis: 2, 213-14.

Yeminin şekli: 13, 462.

Yeminin yeri: 16, 227.

Yemin vasıtasıyla haksız yeri bir Müslüman'ın malını ele geçiren cehe nemliktir: 16, 226.

Yemin, yemin isteyeninin niyetine göredir: 16, 237.

Allah adına yapılan yeminlerin hususiyetleri: 16, 235.

Allah'ın adıyla yemin ettiği halde sonradan cayan kimsenin cezası: 16, 292

Allah (c.c.)'ın zatından başkası adına yemin etmek: 16, 217.

Basit işlerde yemin etmek: 1, 477.

Bir şeye hürmet, ehemmiyet ve sıhhatini göstermek için yemin etmer caiz olduğu: 8, 152.

Bir şeyi kuvvetlendirmek için yemin etmek: 6, 368.

Davalı yemini nasıl eder: 16, 213.

Eşhedü billahi, Şehidtu billahi şeklinde sarf edilen sözler yemin olur mu 16, 220.

Günah olan bir şeyi yapmak üzere yemin etmek ve böyle bir yemin eden kimsenin durumu: 10, 437-38.

Haceru'l-Esved rüknü ile Makam-ı İbrahim arasında yapılan yalan yem felaket getirir: 14, 9-10.

İslam'dan başka bir din ile yemin: 16, 326.

İslam dışı şeylere kasemde bulunmak: 16, 244.

Kadı, muhakeme olan kimselere yemini mescid de mi yaptırır?: 13, 461.

Kafir ve fasığın yeminine itibar edilir: 14, 12-13-14.

Kendine beddua sayılan kelimelerle yemin olur mu? 16, 218.

Kendisiyle yemin edilmesi yasak olan şeyler: 16, 217.

Kişinin gücü dışında bir şey üzerine yemin etmesi: 16, 326.

Kişinin olacağını zannettiği şeye yemin etmesi caizdir: 13, 548.

Kur'an-ı Kerim'de Cenab-ı Hakk'ın mahlukata yemin etmesinin hikme 16, 218.

Mahzurlu bir iş hususunda yemin eden kimsenin bunu bozması daha e ladir: 5, 403; 6, 432.

Namus ve şeref üzerine yemin yapılabilir mi?: 13, 462.

Neler üzerine yemin edilebilir?: 5, 117; 6, 170.

Resulullah (s.a.v.) nasıl yemin ederdi?: 16, 214.

Tevriye yoluyla yemin: 16, 239.

Yalan yemin: 16, 223.

Yalan yere yemin yapmanın cezası: 16, 281.

- Zannı galib üzere yemin caizdir: 9, 175; 14, 211.
Yeryüzündeki bazı yerlerin zemini: 6, 262.
Yeryüzünde faziletli yerler: 13, 17-18.
Yesrîb: 4, 361; 4, 533.
Yetime iyi muamele: 1, 389-91.
Yetim hakkı: 17, 489.
Yetime maddî yardım: 1, 391.
Yetimin ıslahı: 1, 396.
Yetimin istikbalinin düşünülmesi: 1, 393.
Yetimin malının korunması: 1, 400.
Yetim malı ile ticaret yapmak: 6, 411.
Yetimin vasisi: 16, 188.
Yetimin yetimliği ne zaman kalkar: 4, 32; 5, 108.
Yetimi yetiştirmek ve bakmak: 17, 489.
Yetimleri evlendirme: 1, 404.
Yetim veya kimsesiz kızın kimin vekaletinde kalması uygundur: 12, 26-27.
Bir çocuk ne zamana kadar yetimdir?: 16, 190.
(Vekil) Yetimin malından harcama yapamaz: 6, 411.
Yanında bulunan yetimin malından tasarruf: 14, 320.
Yevm-i şekk orucu: 17, 156.
Yılanların hükmü: 13, 507.
Yılan ve akrep sokmasına karşı rukye (dua): 17, 464.
Yılana nasıl ihtar verilir?: 13, 510.
Yılan çok düşürmeye sebep midir?: 13, 509.
Yılan niçin insana düşmandır: 13, 512.
Yılanı, intikam alır diye öldürmemek batıl bir inançtır: 13, 511.
Engerek yılanı gözü kör eder mi?: 13, 508.
Evlerde rastlanan yılanların durumu: 13, 508.
Medine evlerindeki yılanları öldürmenin hükmü: 13, 510.

YILDIZLAR BÖLÜMÜ: 16, 99.

- Yıldızların yaratılış hikmeti: 16, 103.
Yitik, bulana helal değil: 17, 319; "Lukata"ya da bakınız.

YİYECEKLER BÖLÜMÜ: 10, 387; 17, 425.

- Yiyecekler hakkında umumi açıklama: 10, 389-391.
Yiyecek aletleri: 10, 393-97.
Yiyeceklerin kokuşmasının hikmeti nedir?: 14, 60.

Yiyecekleri sıfatlarına uygun olarak birleştirerek yemeli: 10, 481.

Yiyeceklerin tartılması bereket getirir: 17, 259.

Bir kişilik yemek iki kişiye yeter: 17, 425.

İnsanlardan men edilen yiyecekler hayvanlara verilebilir: 6, 263-64.

Pişmiş eti bıçakla keserek mi yemeli, ısırarak mı?: 10, 409.

Yaş hurmayı kuru hurma ile yemek: 17, 437.

Yol emniyeti ve medeniyet: 5, 153-154; 6, 204-206.

Yol imar hizmetinin ehemmiyeti hakkında bilgi: 1, 84.

Yola abdest bozulmaz: 6, 306; 16, 536.

Yolda oturma izninin şartları: 9, 335-337.

Yoldan rahatsız edici şeyi temizlemeye dair: 1, 407.

Yolda rastlanan havuzun temizliği meselesi: 10, 48-49.

Yolkesen, mürted ve bağı (isyancı) hakkında tahlil: 5, 144-152; 6, 196-203.

Yolların genişliği: 17, 487-88.

Yolların inşası: 1, 408.

Yolu kirletenlere lanet: 10, 120-121.

Yol üzerinde konaklamamak ve abdest bozmamak: 6, 306.

İslam'da ilk yol düzenlemeleri: 5, 154; 6, 205.

YOLCULUK (SEFER) VE ADABI BÖLÜMÜ: 7, 85.

Yolculuk (sefer) hakkında umumi açıklama: 7, 87.

Yolcu kime denir?: 8, 381.

Yolculuk nedir?: 7, 115.

Yolculuğun çeşitleri: 7, 88.

Yolculuğa çıkmanın faydaları: 7, 88.

Yolculuğun zararları: 7, 115.

Yolculuk bir gayeye matuf olmalıdır: 7, 87.

Yolculuğu teşvik eden ayetler: 7, 87.

Yola (setere) çıkış günü: 7, 91.

Yolculuktan çabuk dönmek: 7, 115.

Yolculuğun hükmü: 8, 384.

Yolcu olma (sefer) mesafesi: 9, 160.

Yolcu olabilmenin şartları: 8, 381-84.

Yolcuların her hususta birbirlerinin eksiklerini ikmal etmesi: 7, 105-106.

Yolculuk esnasında alış-veriş: 11, 90.

Yolculukta kocanın karısını yalnız bırakmaması: 7, 109.

Yolcunun teyemmümü: 10, 267-69.

- Yolcunun, uğradığı yerde bir gece bakılma hakkı: 10, 14.
- Yolcunun yanında bulunması mekruh olan şeyler: 7, 113.
- Yolcu olan kişiye zengin bile olsa zekat vermek: 7, 105-106.
- Yolcu uğurlama: 11, 207.
- Yolcuyu karşılama: 7, 123.
- Yoldan geleni kucaklamak: 7, 126.
- Deniz yolculuğu: 7, 122.
- Mecbur kalmadıkça gemiye binmemek tavsiye edilmiştir: 7, 122.
- Geceleyin yolculuk yapmak: 7, 102.
- Gece yol üzerinde konaklama yapmamak: 7, 101-102.
- Konaklamada yol üzerine yatmamak: 7, 104.
- Konaklama sırasında yatarken yolcuların birbirine yakın yerde yatması: 7, 103-104.
- Perşembe günü yolculuğa çıkmak: 7, 91.
- Seferden dönüş: 7, 115.
- Seferden geceleyin dönmek: 7, 116.
- Seferden gündüz dönmeli: 7, 129.
- Sefere (yola) çıkış günü: 7, 91.
- Sefer sırasında mola: 7, 99.
- Seferde bineği gözönünde bulundurmak: 7, 99.
- Resulullah yolculukta katileyi geriden takib ederdi: 7, 106.
- Resulullah (s.a.v.)'ın seferden döneni karşılayarak kucaklayıp öpmesi: 7, 127.
- Resulullah'ın sefere çıkarken bir kimseye yapmış olduğu tavsiye: 6, 49.
- Kadının bir mahremi olmadan yolculuk yapma yasağı: 7, 107-108.
- Kadının, seferden dönen kocasını karşılaması: 7, 118.
- Kadının yapabileceği yolculuk mesafesi: 7, 107.
- Kadının yolculuktan dönen kocasını hazırlıklı beklemesi: 7, 116-17-18.
- Arkadaşla yola çıkmanın faydaları: 7, 96.
- Yalnız yola çıkmamak: 7, 95-96-97.
- Yolculuğa en az kaç kişi ile çıkılmalıdır?: 7, 95-96.
- Üç kişi yola çıktığında birini başkan yapmak: 7, 96-97.
- Yolculukta üç kişiye şeytan sıkıntı vermez: 7, 95.
- Resulullah (s.a.v.)'ın yalnız başına yola çıkardığı kimseler: 7, 95.
- Yolcu namazı hakkında umumî açıklama: 8, 381-85.
- Yolcu namazı: 7, 355-56; 8, 379-405.
- Seferdeki ikamet müddeti ve namazların kısaltılması: 8, 388-390.

- Yolculuk (seyahat) için bulunduğu yerden çıkan namazı kısaltır: 8, 385-86.
Yolculukta namaz kasredilmiştir: 9, 157.
Yolculukta namazı kısaltmanın korkuyla alakası var mı?: 8, 388-90-91.
Namazı kısaltmak için katetmek zorunda olunan mesafe: 8, 386-87.
Resulüllah'ın sefer dönüşü mescide uğrayıp namaz kılması: 7, 129.
Seferde iki namazın cemedilmesi: 8, 394-402.
Yolculuk anında sıcak sebebiyle öğle namazını tehir etmek: 7, 411.
Yolculukta nafile namazlar: 8, 043-405.
Yolculukta oruç tutmak: 17, 158.
Yolculukta Resulüllah'ın namaz adabı: 8, 132-33.
Yufka ekmek: 17, 439.
Yumuşak huylular: 6, 314.
Hz. Yunus (a.s.)'un kıssası: 6, 52-53; 12, 161-165.
Hz. Yunus (a.s.)'un balığın karnında durduğu müddet: 12, 164.
Hz. Yunus kıssasındaki hisse: 12, 164-65.
Hz. Yunus (a.s.)'un tesbihi (virdi): 12, 163.
Yunus (a.s.) Sûresi: 2, 457.
Hz. Yusuf (a.s.)'la ilgili kısım: 2, 234-35.
Yübna veya Übna: 4, 36; 5, 113.
Yünlü giymek: 17, 474.
Yürüme ve konaklama: 7, 99.
Yürüme ve koşu: 7, 150; "Spor"a da bakınız.
Yüze vurmanın yasaklanması: 6, 215; "Dayak"a da bakınız.
Kavga veya cezaların infazında yüze vurulmaması: 9, 551.
Yüzücülük: 7, 150.
Peygamberimiz (s.a.v.) yüzmeyi Medine'de öğrenmiştir: 7, 150.
Yüzük meselesi: 1, 321-22.
Sultan olmayanların yüzük takması: 7, 48.
Zaaf, gerçek zaaf, gerçek güç: 13, 227.
Za'feran sürmek niçin yasaklanmıştır?: 6, 553.
Zahire göre hareket edilir: 12, 32.
İslam'ın zaman anlayışı: 7, 427.
Kur'an'ın zamanı ifade şekli: 16, 125.
Kur'an'da zamanın sıkça hatırlatılması: 16, 126.
Kur'an'da zamanın taksimi: Takvim: 16, 127.
Günlük zaman ve taksimi: 16, 129.

Gündüz ve taksimi: 16, 130

Gece ve taksimi: 16, 130.

Namaz vakitlerinin zaman taksimindeki yeri: 16, 130.

Bir ayın taksimatı: 16, 129.

Muayyen belli zaman: 16, 126.

Mutlak ve mübhem zaman: 16, 126.

Allah indinde yarım günün dünyadaki ölçüsü: 6, 487.

Bazı zamanların fazileti: 12, 491-94.

Zamanın ibadetle olan ilişkisi: 7, 427-28.

Vay dehrin mahrumiyet ve hüsrânına, demek: 16, 379.

Zanna sebep olmamaya sünnetten örnek: 9, 483-84.

Zanna yer vermemek: 9, 328-329.

Zar atmak Resulullah'ın sevmediği on şeyden biri: 7, 50.

Zat-ı İrk Resulullah tarafından mı yoksa Hz. Ömer tarafından mı mikat kılındı?: 4, 223, 233; 5, 304-315-17.

Zarara zararla mukabele yok: 17, 279.

Zatı Leza: 1, 317.

Zatu'l-Cenb hastalığı ve tedavi yolu: 11, 49.

Zâtu'l-Çeyş (Yer): 10, 250.

Zâtu'r-Rika Gazvesi: 11, 510; 12, 389; 15, 462.

Zatü's-Selasil Gazvesi: 12, 88-89-253; 13, 26.

Zayıf hadisle amel: 1, 354; 6, 492.

ZEBAH (KESİMLER) BÖLÜMÜ: 6, 209; 17, 415.

Zehir ve sihire karşı Resulullah'ın tavsiye ettiği hurma çeşidi: 11, 17.

ZEKAT BÖLÜMÜ: 6, 343; 17, 177.; "Sadaka"ya da bakınız.

Umumi açıklama: 6, 345.

Zekatın manaları: 6, 345.

Zekat malın hakkıdır: 6, 367.

Zekatın farz oluşu: 6, 346.

Zekatın rüknü şart ve sebebi: 6, 345.

Zekata teşvik: 6, 345.

Zekatın ehemmiyeti ile alakalı hadisler: 6, 346-47.

Zekat İslam'ın köprüsüdür: 6, 346.

Namazla zekatın bir bütün olması: 6, 364.

Zekatı vermede acele etmek: 6, 412.

Zekatı vermek kaydıyla para ve mal biriktirmek: 6, 360-61.

- Zekatı verilen zinet eşyası kenz değildir: 6, 390.
- Zekat toplama ve sarf etme işi kime aittir: 6, 354.
- Zekat verecek durumda olmayan kimsenin yapacağı şey: 6, 347-48.
- Zekat düşen miktar: 17, 178.
- Zekat gerektiren mallar: 17, 181.
- Zekata tabi mallar: 6, 350.
- Altın ve gümüşün dışındaki süs eşyaları için zekat yoktur: 6, 391-92.
- Balın zekatı: 6, 412.
- Binek hayvanının zekatı: 6, 409.
- At ve kölelerin zekatı: 6, 409.
- Damızlık için beslenen atın zekatı: 6, 409-410.
- Develerin zekatı: 6, 376-381.
- Gümüşün zekatı: 6, 377.
- Hayvanların cinslerine göre zekatlari: 6, 376-77.
- Koyunların zekatı: 6, 376-381.
- Kölenin zekatı: 6, 409.
- Maden ve definelerin zekatı: 6, 400.
- Merada otlayan atın zekatı: 6, 409.
- Masraf yapılarak sulanan mahsulün zekatı: 6, 394-95.
- Meyve ve sebzelerin zekatı: 6, 393.
- Mezheblere göre takıların zekatı: 6, 391.
- Yerden çıkan beş şeyden zekat verilir: 17, 181.
- Mezheplere göre yerden çıkan beş şeyden zekat verme hususundaki görüşler: 17, 182.
- Nehir ve yağmur sularının suladığı şeylerin zekatı: 6, 394-95.
- Ticaret malından zekat verilir mi? 6, 417-18.
- Yetim malının zekatı: 6, 411.
- Zekat alınabilecek orta halli hayvanlar: 6, 386.
- Zinetlerin zekatı: 6, 389.
- Zekat düşmeyen mallar: 6, 373.
- Kadınların zinet olarak kullandıkları altın ve gümüş takılara zekat düşer mi?: 6, 391.
- Senesi dolmadan zekat vermek: 6, 411.
- Zekatin farziyeti, terk edenin günahı: 6, 351; 17, 557.
- Zekatı vermeyenle savaşılr: 6, 369.
- Zekatını vermeyenden cezalı olarak ve zorla zekat alınır: 6, 362.

- Zekatını vermeyenin kıyamet günündeki hali: 6, 356.
- Zinetlerin zekatını vermeyenlerin ahiretteki durumu: 6, 389-390.
- Deve, sığır, davar sahibi olup bunlardan zekat vermeyenin kıyamet gününde karşılaşacağı ceza: 6, 356.
- Zekat malından çalanın ahiretteki durumu: 17, 181.
- Zekat kimlere haram? Kimlere helal?: 6, 446-47-53-56.
- Peygamberler ve onun soyundan olanlara zekat haramdır: 6, 447-450.
- Al-i Muhammed (s.a.v.)'e zekatın haram olduğu meselesindeki ihtilaflar: 6, 447-48.
- Sıhhatı, gücü yerinde olana zekat verilmez: 6, 455.
- Zekatımızı verdiğimiz kimse zekat almaya ehil değilse zekat borcumuz ne olur?: 9, 252-253.
- Zekat olarak verilecek malın evsafı: 1, 70-71.
- Zekat iyi maldan verilmeli: 17, 182.
- Hangi hayvanlar zekat olarak alınmaz?: 6, 386.
- Zekat, malın cinsinden olmalı; 6, 415.
- Zekatlar, mükellefin ikamet mahallinde alınır: 6, 387.
- Zekat memuru zekat alacak malı vasatından seçmelidir: 6, 383.
- Zekat olarak verilecek hayvanın hususiyetleri: 6, 377.
- Zekat memurları (Amiline aleyh): 6, 461.
- Zekat memurlarına mühürlü vesika vermek: 6, 376-78.
- Zekat tahsildarının hak ve vazifeleri: 6, 424.
- Zekat memurunun zekat alırken dikkat edeceği hususlar: 6, 354.
- Zekat tahsildarının uyması gereken bir kaide: 6, 417.
- Tahsildarlar adil olmalı: 6, 429-30.
- Zekat memuru haksızlık yapsa bile malı gizlememek gerekir: 6, 427-29.
- Zekat memuru zekat verenin ayağına gider: 17, 180.
- Zekat memurlarını karşılama şekli: 6, 428.
- Zekat memuruna karşı çıkmamak: 6, 427-29.
- Zekatın taksim edilmesi: 6, 458.
- Mezheblere göre, zekatın bir başka yere nakli: 6, 352-53.
- Zekat, alındığı bölgeden dışarıya çıkarılır mı?: 6, 349.
- Zekat (sırasıyla) kimlere verilir?: 6, 349.
- Fasık kimselere sadaka ve zekat verilir mi?: 9, 253.
- Müellefe-i Kulub'a zekat verilir mi, verilmez mi?: 6, 460.
- Ulema iki sınıf hakkında zekat verilir mi diye ihtilaf eder: 6, 460.

- Yakınlara zekat: 17, 185.
Zekat vergi midir?: 6, 348-49.
Bugünkü vergilendirme şer'i esasa uygun mu?: 6, 348.
Vergiler dinin istediği yere harcanıyor mu?: 6, 348.
Zekere deymek: 10, 205-207.
Zekere deyince abdest bozulur mu?: 16, 564.
Zemzemin faydası: 17, 398.
Zemzem içme adabı: 17, 398.
Zemzem suyunun çıkışı: 14, 26.
Zengin kime denir?: 6, 453.
Hakiki zenginlik nedir?: 13, 402-403.
Zengin ve fakir kimlerdir?: 6, 189.
Zenginlik üstündür diyenler?: 6, 467.
Görünüş ve zenginlik o kadar önemli değildir: 6, 481.
Zenginlik cennete gitmek için bir öncelik değildir: 17, 585.
Dünyada çok kazananlara yazıklar olsun: 17, 588.
Çok mala sahip olmak ahiret için tehlike arzedebilir: 17, 588.
Mal biriktirip zengin olmak caizdir: 16, 184.
Zenginliğe teşvik: 6, 440.
Kişinin zenginliğiyle münasip giyinmesi: 10, 18.
Varisleri zengin bırakmak: 6, 476.
Zenginlerle sohbet arkadaşlığı etmemek: 6, 483.
Resulullah (s.a.v.)'in ümmetinin zenginliğinden duyduğu endişe: 4, 168.
Zerdüş: 14, 79-80.
Zevi'l-Erham: 13, 138.
Zevi'l-Kurba kimdir?: 4, 131.
Zeyd İbnu amr İbnu Nüfeyl: 12, 480.
Zeyd İbnu'd-Desinne: 11, 480-81.
Zeyd İbnu Hârise ve oğlu Üsâme (r.a.): 12, 322.
Zeyli (etek boyu) kadının ne kadar olmalı?: 17, 477; "Kıyafet"e de bakınız.
Resulullah'ın kızı Hz. Zeyneb'in yıkanması ve kefenlenmesi: 10, 326-28.
Zeyt: 13, 182.
Zeytinyağı: 17, 436.
Hz. Peygamber'in zeytinyağını medhi ve onun faydaları: 10, 476.
Zeytinyağı neden mübarek olarak ifade edilmiştir?: 10, 476.
Vücuda zeytinyağı sürmek: 17, 436.

ZİHAR BÖLÜMÜ: 11, 217-22.

Zihar: 11, 151.

Zihar keffareti: 11, 217-18.

Zihar ayetinin nüzulüne sebep olan hadise ve çıkarılan hükümler: 11, 220-22.

Zihar keffaretinin her üçünü de yerine getirmeyen sahabiye Resulullah'ın uyguladığı tatbikatı: 11, 218-19.

Zihar keffareti için azad edilecek kölenin evsafı: 11, 220.

Zihar gerektiren ifadeler: 11, 217.

Zihar yapan ve keffaret vermezden önce hanımına temasta bulunan kim-
senin durumu: 11, 221-22.

Resulullah, Uhud'da üst üste iki zırh giydi: 11, 469; 17, 371.

ZİKİR BÖLÜMÜ: 6, 195.

Zikirden murad: 13, 62-63.

Allah'ı zikretmek için biraraya gelmenin fazileti: 6, 196-99.

Allah'ın çok zikredeni (tesbih çeken) affetmesi: 6, 196.

Allah'ı zikreden ateşten çıkarılır: 5, 496.

Allah'ı zikreden bir cemaatle bulunmanın fazileti: 5, 498.

Hiz. İbrahim'in zikri: 6, 136.

"Kelime-i Tevhid'le" zikrin ehemmiyeti: 6, 207.

Otururken, yatarken, yürürken Allah'ı zikretmek: 6, 198.

Uyku sırasında zikir: 9, 287.

Zikir mi üstün, Tilavet-i Kur'an mı?: 6, 208.

Zikredenleri araştıran melekler: 6, 195-96.

Zikretme mahalleri ve şu zamanda en iyi zikir mahalli: 6, 202-203.

Zikrin çeşitleri: 13, 74.

Zikrullah: 6, 251; 13, 64.

Zikrullahın ehemmiyeti ve büyüklüğü: 6, 206-207.

Zil (çan) bulunan eve melek girmez: 6, 535.

Zil (çan) şeytanın düdüğüdür: 6, 536.

Zilhiccede on gün: 13, 493-94-95.

Zilyed: 17, 279.

Zimmette olmayanın kârı yoktur: 1, 512.

Kafir zimmetine teslim olmamak: 11, 478.

Zî-Merrân: 4, 171.

Zorba imam: 1, 127-28.

Zina haddiyle ilgili hükümler: 5, 159-200.

- Zina nedir?: 5, 160.
- Zina ne ile sabit olur?: 5, 162-63.
- Zinanın ilk basamağı: 9, 470.
- Zinanın isbatında dört şahid esastır: 12, 101.
- Zina cürmünün haddi gerektirmesi için gerekli şartlar: 5, 160.
- Zinada kesin isbat şarttır: 12, 102.
- Zina eden köleye terettüp eden ceza: 5, 167-68.
- Zina eden cariyesinin haddi: 17-331.
- Zina eden Yahudilere Hz. Peygamber'in verdiği ceza: 5, 196-200.
- Zina yapan kadınla evlenmenin hükmü ve Nûr Sûresi 3. ayetinin tefsiri: 2, 535-38.
- Zina suçunu itiraf eden iki kişi ile ilgili hadis: 5, 186-87.
- Zina iftirası ve suçu: 2, 539.
- Zaniden, zina yaparken iman nasıl çıkar?: 16, 296.
- Zina eden yaşlının cezası: 16, 289.
- Zinanın getirdiği musibet: 16, 336.
- Zina bir yerde alenen işlenirse: 17, 557.
- Zinanın haddi Tevrat'ta da recmdir: 2, 335.
- Bir kadınla zina ettiğini söyleyen adama ve kadına verilen ceza ve mahiyeti: 5, 177-79.
- Deli kadın zina etse ne uygulanır: 5, 173.
- Evlendikten sonra boşanıp, zina yapan kimse recm edilir: 13, 495.
- Karısının cariyesine temasta bulunan kimseye verilen ceza: 5, 174-75.
- Karısını zina halinde yakalayan kocanın durumu: 12, 102.
- Zaninin cezası: 17, 225.
- Zani ve zaniye birbirleriyle evlenebilirler: 15, 448; 17, 226.
- Peygamber (s.a.v.)'in zina yaptığı şüpheli bir kadını cezalandırması: 12, 102.
- Suçunu itiraf eden zaniyenin tevbesi ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'in cenaze namazını kıldırması: 5, 187-88.
- Zincirlere bağlı olarak cennete sevk edilenler: 4, 48; "Kıyafet'e de bakınız.
- ZİNET BÖLÜMÜ:** 6, 520.
- Zinet hakkında umumi açıklama: 6, 521.
- Zinetle ilgili çeşitli meseleler: 7, 33.
- Alimlerin, altın yüzüğün haram olduğuna itiraz edenlere verdikleri cevap: 6, 529.
- Altın nişan yüzüğü takmak: 6, 529.

- Bazı ahabın yüzüklerinin kaşındaki yazıları: 6, 524.
Demir ve pırınç yüzük takmamak: 6, 526.
Erkeğe altın yüzük takmak haramdır: 6, 526-27-28.
Gümüş yüzük takmak: 6, 525-26.
Gümüş yüzük bir miskaldan hafif olmalıdır: 6, 527.
Kadınların altın bilezik, gerdanlık (kolye), küpe takması: 6, 532-33.
Helaya girerken yüzüğü çıkarmak: 6, 531.
Hür kadınlar istedikleri parmaklarına yüzük takabilirler: 6, 530.
Kadının zinet taktığı yere bakılması: 6, 389.
Kur'an-ı Kerim'de zinet (süs): 6, 391-92.
Peygamber (s.a.v.)'in gümüş yüzüğü: 6, 523.
Peygamber (s.a.v.)'in altın yüzüğü çıkartıp atması, haram kılması: 6, 523-24.
Hz. Peygamber (s.a.v.) incik boncukları hür ve cariye sadece kadınlara dağıtırdı: 4, 167.
Resulullah'ı duyulandıran kolye: 11, 424.
Sultan olmayanların yüzük takması: 7, 48.
Yüzüğe sahibinin ismi ve zikrullah yazılabilir: 6, 524.
Yüzüğü orta ve işaret parmağına takmamak: 6, 529.
Yüzüğün kaşını avuç içine döndürmek: 6, 530.
Yüzüğü sağ veya sol ele takmak: 6, 530.
Yüzük altından ve demirden olmamalıdır: 6, 530-31.
Yüzük üzerine "Muhammedün Resulullah" yazdırmamak: 6, 523.
Ziraat sebebiyle cihadı ihmal: 16, 395.
Ziraat yerine sanayileşme: 16, 397.
Ziyâd İbnu Lebîd: 11, 274.
Ziyafetler: 10, 509; 12, 138.
İslam'da ziyafet çeşitleri: 10, 509; 12, 138-39.
Doğum vesilesiyle ziyafet verme: 1, 309.
Münkerat bulunan ziyafete katılmak: 7, 63.
Davetsiz ziyafetlere katılmama: 10, 493.
Evsahibinin, misafirlerin yemeğinden yememesi mümkündür: 10, 478.
Şerefli kimselerin, dunundaki kimselerin ziyafetine icabeti: 10, 478.
Ziyafete gitmeye mani teşkil eden sebepler: 10, 491-92.
Ziyafet günlerinin sayısı: 10, 490-91.
Ziyafete katılmadan hasıl olacak maslahatlar: 10, 497.
Ziyaret: Bak: Müşriğin istihdamı ve ziyareti: 9, 437.

Ziyaret tavafı: Bak: Hac: 4, 403.

Zorluk iki kolaylığa galebe çalmaz: 3, 512.

Zorluk kolaylıkladır: 16, 250.

Zulüm ve anarşi: 6, 441-42-43.

Zalim sultana karşı hakkı söylemek: 6, 339-340; 17, 556.

Zalimin akibeti: 16, 312.

Zulmün neticei: 16, 314.

Zübeyr İbnu'l-Avvam (r.a.)'ın fazileti: 12, 296.

ZÜHD VE FAKR BÖLÜMÜ: 17, 579.

Zühd ve fakr ile alakalı umumi açıklama: 6, 465.

Dünyaya karşı zühd (dünyaya rağbet etmemek): 17, 579.

Zühd ve fakrın medhi ve bunlara teşvik: 6, 481.

Asıl zahidlik nedir?: 6, 482.

Zahidleri dinlemek: 17, 579.

Gözü ahirette olanın hali: 17, 581.

Resulüllah yarın için hiçbir şey biriktirmedi: 7, 79.

Zü'l-Halasa Gazvesi: 12, 86.

Zü'l-Halasa: 12, 86-87; 14, 132.

Zü'l-Huleyfe (Abârı alî Ebyâr-ı Ali): 4, 223.

Zülkâde ayında umre: 17, 391.

Zülkarneyn: 14, 60.

Zü'l-Uşeyre Gazvesi: 11, 393.

Zü's-Südeyye (şahıs): 8, 239.

Zülyedeyn (Beni Süleymlî el-Hırbak): 8, 197.

2. LÜGATÇE VE İSTİLAHLAR FİHRİSTİ

Bu kısımda, eseri okurken anlamada zorluk çekebilecek kelimelerin kısaca açıklamasını bulacaksınız. Eserde uydurma kelimelerden kaçındığımız için, okuyucularımızın sıkça, garibseyecekleri kelimelerle karşılaşması mümkündür. Herkesin eline geniş bir lügat bulunmayabilir. Bütün kelimeleri bir lügatte bulmanın da zorluğu var. Diğer taraftan lügatler, kelimelerin, kitabımızda kastedilen mânâsını da vermemiş olabilir. Biz kelimelerin, öncelikle kitapta kastedilen veya ona yakın olan mânâsını kaydetmeye çalıştık.

İstilahlara gelince: Hadis ilmi, bazı tariflerde istilahlar ilmi'dir. Yani hususi mânâda kullanılan kelime bu ilimde çoktur. Şerhlerde geçen bu istilahların mânâsı iyice bilinmeden mevzu yeterince anlaşılamaz. Kolaylık için, şerh sırasında bir kısım kilit kelimeleri tekrar tekrar açıkladı isek de, her bir istilahı, her defasında açıklayarak geçmek imkan dışı bir durumdur. Bu sebeplerden dolayı istilahları da lügatçe içerisinde vermeyi uygun gördük. Esasen istilahların çoğu, kitabın birinci ve ikinci ciltlerinde, ilgili bahislerde açıklanmıştır. Bunları da sonda, özet olarak tekrar vermek, okuyucuya pratik fayda içindir. Açıklaması geçmiş olan istilah veya tabiri etraflica görmek isteyenler için, kelimenin yanına açıklamanın geçtiği cilt ve sayfa kaydedilmiştir.

Şu husus da bilinmelidir: Biz burada, kısa tutmuş olmak için, kelimelerin bütün mânâlarını göstermedik: Öyleyse bu kısma gerçek bir lügat nazarıyla bakılmamalıdır. Bilakis ihtiyacı asgari ölçüde karşılayan bir lügatçe bilinmelidir. Öyleyse zaman zaman büyük lügatlere de bakmak ihmal edilmemelidir.

A

Abâdile: (2, 477) Alim sahâbelerden, Abdullah adıyla meşhur olanlardır. Abdullah ibnu Ömer, Abdullah ibni Abbas, Abdullah ibnu Mes'ud, Abdullah bnu Râvâha, Abdullah ibnu-i Selâm, Abdullah bin Amr ibn-û'l as, Abdullah bin Ebî Evzâ.

Âbîd: İbadet eden.

Âbîdevi: Anıt gibi.

Âbîr: (6, 532) Za'feran karıştırılmış, kadınlara mahsus renkli bir sürünme naddesi.

Abras: Alaca hastalığı olan.

Abraş: Bak: Abras.

Abusâne: Asık suratlı gibi.

Acbu'z-Zeneb: (14, 151-52) Kuyruk sokumu kemiği. Hadiste bu kemiğin sürümeyeceği, kıyamet günü, insan vücudunun bu kemikten itibaren vukubula-acağı belirtilmiştir.

Acmâ: (6, 402-403) Acem'in müennesidir. Anlaşılır şekilde ifade-i meram edemeyen demek ise de bu kelime ile insan dışındaki bütün hayvanlar kestedilir.

Acz: (6, 97) Kişinin ihtiyaçlarını teminde düşmanlarını savmada gerekli güç ve kuvvetten mahrum güçsüz demektir.

Acz-i Mutlak: Hudutsuz, katî bir güçsüzlük.

Adâlet-i izâfiyye: Çoğunluğun selameti için, cüz'ü feda eden adâlet isûlü.

Adâlet-i mahzâ: Tam adâlet: Bu adalete göre, bir cemaatin selâmeti için bir ferdin, rızası bulunmadan hayatı ve hakkı feda edilmez.

Âdâb-ı Muâşeret: Görgü kaideleri.

Adâvet: Husûmet, düşmanlık.

Adâvet-i İlahiye: Cenab-ı Hakk'a husûmet beslemek.

Adem: Yokluk.

Adem-i cevaz: Câiz olmama, müsaadesizlik.

Adem-i rıza: Râzı olmama.

Ademu's-Sihhat: Hadisin sahîh olmaması. Bu tâbir bir hadis hakkında cullanılınca, o hadisin sahîh olmadığı belirtilmiş olur. Ancak hadis, hasen veya zayıf olabilir.

Ademu's-Sübût: Ademu's-Sihhat mânâsınadır.

Âdil: Adl demektir.

Adl: Adâletin gerektirdiği vasıfları taşıyan kimse demektir.

El-Adlu: (5, 543) Allah'ın sıfatlarındandır, adaletten ayrılmayan, heva ve zulme hiç meyletmeyen demektir.

Adlun Hâfizun: Râvinin adâlet ve zabt yönünün mükemmel olduğu ifade eden bir tabirdir. Bu vasfı taşıyan râvinin rivayetiyle ihticâc edilir.

Adlun Zâbitun: Adlun hâfizunla aynı mânâdadır.

Advâ: (11, 211) Hastalığın sirayeti.

Âfâkî: Mekke'nin etrafındaki "Mîkat" denilen noktaların sınırlad bölgenin dışında ikamet eden kimseler.

Âfâkî Mâlûmât: Kâinât ve içindeki hadiselerle ilgili bilgiler, kıymetsiz meselelerle ilgili.

Âfet: Hadîsin zayıflık veya mevzuluk sebebi.

Afiyet: (6, 111) Dünya ve ahiret âfetlerinden selamet.

El-Afuvvu: (5, 540) Allah'ın isimlerinden, günahları çokça affeden demektir.

Afvı kâbil: Bağışlanması mümkün.

Ahâdis: Hadîs'in cemi (çoğulu).

El-Ahadu: (5, 545) Allah'ın isimlerindendir. Bir ve ferd demektir.

Ahâdu'l-Asl: İlk nesilde (sahâbe) haber-i vahid olan rivayet.

Ahbâr: Haberin cemi haberler demek.

Ahbâri: Tarihle meşgul olan kimse.

Ahbaranî: Talîb, şeyhten hadis alırken yalnız ise bu sîgayı kullan. Yalnız değilse ahberenâ der.

Ahberenâ: Sema, kerâet, icâzet, münâvele, makrûne bi'l-icâze mukâtebe yoluyla alınan bir hadisi başkasına rivâyet (eda) ederken kulanılabilen bir eda sîgası.

Ahberenâ Fûlanun Kırâeten Aleyhi ve Ene Esmâu Fe Ekarre Bil Kiraat veya arz yoluyla tahammül edilen bir hadisin edâ sîgası.

Ahberenâ Fûlanun Kırâeten Min Aslı Semâihi: Kiraat yoluyla tahammül edilen bir hadisin edâ sîgası.

Ahd-i zihni: Zihinde kastedilen, bilinen şey.

Ahd u Misâk: Yemin, anlaşma, sözleşme.

Ahfâd: (11, 386) Torunlar.

Ahfaz: Hafızası daha güçlü, ezberi daha çok.

Ah-ı Fîzar: İnleyip bağırarak.

El-Âhir: (5, 545) Allah'ın isimlerindendir, bütün eşyadan sonra bâki kalacak demektir.

Ahkâm: Hükümler.

Ahkâm-ı Fer'îyye: İbâdet, ahlâk ve muamelâta dair hükümler.

Ahkâm-ı Fıkhiyye: Şer'î hükümler.

Ahlâf: Sonradan gelenler. Nesl-i âtî.

Ahlat: (10, 525) "Hilt" en cemi. Eski tababette insan mizacını teşkil eden lört ana unsurdan her birine hilt denir idi. Bunlar, kan, bal, gam, safra, sevla'dır.

Ahrece Lehu: Fail (yani müellif), için de söz konusu, (yani lehu'daki zaminin mercii) râvinin de bulunduğu bir senedle gelen bir hadisi kitabına aldı. Müellif, adı geçen râviden şahsen dinleyerek hadis alsaydı, ahraca anhu tabiri-i kullanırdı.

Ahsenu Şey'in Fi'l-Bab: Bu konuda rivayet edilen rivâyetlerin en ihhatlisi demektir. Hadisin hasen olmasını ifade etmez, sahîh, hasen ve hatta hayıf da olabilir.

Ahvâl: Haller, vaziyetler.

Ahz: Tahammül mânâsında, yani tâlibin rivâyeti şeyhinden alması öğrenmesi, yazması, ezberlemesi).

Ahz-İlm: İlimtahsil etmek.

Akapunktur: Vücudun bazı sinir merkezlerine fizikî uyarma yoluyla uygulan bir tedavi metodu.

Akar: (16, 408) Ev, dükkan, tarla, bağ gibi sabit mallar. Cemi akârât gelir.

Akd: Anlaşma, sözleşme.

Akdem: Daha önce. Daha mühim.

Akdetmek: Anlaşma, sözleşme yapmak.

Akd-i Fi'li: Gerçekten yapılan, sözde kalmayan anlaşma.

Akdût-Temâim: (7, 50) Hastalıklara, musibetlere karşı, insanın muska akınması.

Âkîb: (11, 386) (Dipnot) Ahfad diye de ifade ettiğimiz kişinin çocuğu, çocuğunun çocuğudur.

Akik: (13, 9) Medine civarında bir yer adı.

Akîka: (10, 502) Çocuğun doğumunun yedinci günü veya saçının ilk tırkılışında kesilen kurban.

Âkil: Temyiz kabiliyetine sahip olan kimse.

Âkile: (1, 41; 6, 170; 13, 140) Bir şahsın mensûb olduğu ehl-i divândır, veya onun asabesiyle aşiretidir, veya beytûlmaldır, veya âzad edilmiş bir şahsın mevlâsıdır. Bunların arasında yardımlaşma ve dayanışma vardır. Binâen-aleyh böyle bir âkile kendi efradından birinin hata sûretiyle veya

şüpheli amd ile yaptığı cinâyetin diyetini veya gurre denilen damânı usû dâiresinde te'diye etmekle mükelleftir.

Akîm: Neticesiz, Beyhûde.

Akîm rûzgâr: (14, 52) Hayır getirmeyen rûzgâr.

Akl: (13, 535) Temyiz kabiliyetine sahip olma. Adalet vasfında mütâlaa edilir

Aklî: Akıl ile bilinen ve bulunan şey.

Akl-ı evvel: Bir kısım feylesofların iddia ettikleri ilk akıl. Yaradılıştaki ilk akıl.

Akl-ı Selim: Sağduyu.

Akrân: Yaşça, ilmî seviyece birbirine yakın olan raviler.

Akrebiyyet-i İlâhiye: Cenab-ı Hakk'a yakın oluş.

Aksam: Kısımlar, bölümler, parçalar.

Aksülâmel: Tersine oluş, reaksiyon.

Aktâb: Kutublar.

Aktâb-ı Erbaa: Dört büyük kutbun velîleri, Seyyid Ahmed-i Rûfâî, Seyyid Abdülkadir-i Geylânî, Seyyid Ahmed-i Bedevî, Seyyid İbrahim Desûkî.

Aktar: Kuturlar, her taraf.

Akvâ: En kuvvetli.

Akvâl: Kavl'in cemi sözler demektir.

Akvâl-i Mufessirîn: Kur'an âlimlerinin sözleri kavilleri.

Akvâm-ı İslamiyye: Müslüman milletler.

Akvam-ı Zalîme: Zâlim kavimler.

Âl: Sülâle, soy.

Alak: (13, 364) Pıhtılaşmış kan, rahme asılan ilk insan rüşeymi.

Alâ küllî hâl: Her halukârda.

Alâmet-i Farika: Ayıran, ayırdedilmesine sebep olan işaret, sembol.

Alâ vechi't-Tafsîl: Teferruatlı olarak.

Âlâ-yı Celliyyîn: Cennette en yüksek derece.

Alâyîş: Debdebe, tantana, gösteriş.

Ale'l- Ahruf: Hadisleri harf sırasına (alfabetik düzene) koyarak hadisler cemedan kitap Câmî'u's-Sağîr gibi.

Ale'l-Ebvâb: Hadisleri mevzularına göre tanzim ederek kitap yazma Kütüb-i Sitte böyledir.

Alelittlak: Umûmiyetle, mutlak şekilde.

Alem: Bir raviyi diğerlerinden ayırmaya yarayan ismi, künyesi, lakabı.

Âlem-i Berzah: Dünya ve ahiret arasındaki âlem kabir âlemi.

Âlem-i Cezb: Çekim âlemi.

Âlem-i Esir: Bütün kâinatta bulunan, her tarafı kaplamış olan, elektrik, ışık ve hararetin yayılmasına vasıtalık eden maddenin kapladığı âlem.

Âlem-i Gayb: Zahir duygularımızla bilinemiyen, ruhlara, meleklerle ve cinlere mahsûs âlem.

Âlem-i İmkan: Allah'a ait olan "Âlem-i Vücûb"a karşılık, varlığı ve yokluğu eşit olan mümkinat âlemi, görünen maddî âlem.

Âlem-i Kebîr: En büyük âlem, kâinat.

Âlem-i Kehriba: Elektrik âlemi.

Âlem-i Sağîr: Küçük âlem, insan.

Âlem-i Şehadet: Şehadet âlemi, beş duyu ile algılanan âlem, dünya âlemi.

Âlem-i Vücûb: Bu âlemin varlığını kabul edebilmek için varlığı zaruri olan âlem, Cenab-ı Hakk'ın zât, sıfat ve şüûnâtına müteallık âlem.

Ale'r-Rical: Hadisleri ravilerine göre sıralamayarak kitap yazma. Ahmed İbnu Hanbel'in Müsnedi gibi.

Alevî: Hz. Ali'yi Hz. Osman'dan üstün gören kimse.

Âlî: Büyük, yüksek, aziz olan.

Âl-i Abâ: Ehlü'l-Abâ mânâsıdır.

Âl-i cenâb: Yüce ruhlu.

Âli hadisler: (11, 478) Senedi âli olan hadislerdir.

Âli Muhammed: Kısaca Hz. Peygamber'in ailesi mânâsına geldiği halde ıstılah olarak aile efradı ile Hâşim ve Muttaliboğullarından mü'min akrabalarına denir. Âl-i Muhammed tabirine, bazı hadislerde kan bağı olmayanlar da dahil edilmiştir. Selmân-ı Fârisî. Mevlası Ebu Râfi gibi. Bir rivayette bütün müttakilerin Âl-i Muhammed'den olduğu ifade edilir.

Âli Sened: Bak: Âli isnad.

Allâmu'l-Guyub: (Esma-i Hüsnâ'dandır) Bütün gaybları, geçmiş ve geleceği, dünya ve ahirettekileri bilen.

El-Amâ': (5, 330) Lügatte bulut mânâsına gelir. Allah'a nisbet edilince bir görüşe göre Arş'ın makamının ünvanıdır.

Amâde: Hazırlanmış, hazır.

A'mal-i Saliha: Hayırlı ameller, işler.

Amden: (6, 144) Taammüden de denir, bilerek, kasıtle yapmak demektir.

Amel-i Sâlih: Allah rızasına uyan hayırlı amel.

Âmin: (7, 543) Bu kelime dualardan sonra söylenir, "Kabul et Allah'ım" demektir.

Âmir: Emreden.

Âmiyâne: Cahillere yakışır sûrette.

Amm: Hükmü herkese şâmil olan haber.

Amme: Herkese ait, umûmî olan.

Amud'u Nurânî: Nurlu sütun.

Âmû'l-Hüzn: (12, 489) Hz. Hatice ve Resulullah'ın hamisi durumunda olan amcası Ebu Talib'in vefat ettiği yıla denmiştir.

An: ...den ekini karşılar. Hadis rivayetinde an fûlan an fûlan (falanca rav falanca şeyhten rivayet etti) denince rivayet eden öbürünü gördü mü, görmed mi belli değil.

An'ane: Hadisin an sigasıyla rivayet edilmesi: Talib hocasını gördü mü görmedi mi bu sigada belli olmaz. Onun için mu'an'an rivayetler zayıf addedilir. Ayrıca örfte an'ane gelenek, ağızdan ağza nakledilen söz mânâsına da kullanılır.

An'ane-i Mürsele: An'lı rivâyeti yapan, Tabiun'dan biri ise Sahâbey görme durumu kesinlik kazanıncaya kadar, rivâyetine bu isim verilir.

Anber: (6, 406) Bir koku çeşididir.

Ani's-Sîka: Sika (güvenilir) râviden.

Arafat: (4, 445) Hac esnasında, hacıların arefe günü toplandıkları bir yer Mekke'nin doğusunda bir tepedir.

Âraz: Zatî olmayan hâl ve keyfiyeti işaret, âlamet, tesadüf, kaza.

Âriz: Sonradan olan şey.

Ârî: Pâk, pislikten uzak. Hür.

Âriyât: (16, 422) Çıplak kadınlar demektir.

Âriyet: (11, 377; 17, 294) Geri verilmek üzere (ödünç) alınan, iğreti.

Âriyeten: İğreti olarak, emaneten (alınan).

Arrâf: (7, 189; 8, 145) Falcı, kâhin, müneccim.

Ârş: (4, 441; 6, 632-63) Sakif, serir, dam, çatı. Fevkiyyet, ulviyyet.

Arûbe: Fasih, hatasız Arapça konuşmak, Araplık.

Aryen Irkı: Batılıların kendilerini nispet ettikleri ve üstün vasıflara sâhip olduğunu zu'mettikleri ırk.

Arz: Râvi'nin, hadis aldığı şeyhe, öğrenmiş olduğu hadisleri sorması. Hadisi tahammül yollarından biridir. Arzdan sonra râvi şeyhinden, o hadisleri rivâyet izni alır.

Arz-ı Kıraat: Şeyhin huzurunda, ondan aldığı hadisleri tashîh veya rivâye izni için okumak.

Arz-ı Mukaddese: Mübarek yer. Eski peygamberlerin çok eserleri bulunan Kudüs, Filistin.

Arzileştirmek: Semavî vasfından uzaklaştırıp beşerileştirmek, hümanize etmek, cismanileştirmek.

Asabe: (12, 420) Lügate baba tarafından olan akrabaya denir. Bir ve birden ziyâde erkek ve kadına ıtlak olunur. Asabe'nin kısm-ı âzamını erkekler eşkil eder. İstilah olarak: "Ashâb-ı ferâizle (yani terikedeki hisseleri nasla belir-enmiş olanlara) beraber oldukları halde, onların hisselerinden mütebâki terik-âye müstahik olan ve ashâb-ı ferâiz bulunmadığı takdirde terikenin tamamını hraz eden akrabalara denir. Cemi asebâttır.

Asabiyyet-i Kavmiyye: (4, 263-64; 17, 541) Irkçılık. Yani aşırı derecede kendi kavim ve kabilesini koruma ve iltizâm gayreti. Hadîste: "Zulümde kav-nine yardımcı olmak." diye tarif edilir.

Âsâr: Eser'in cemidir, rivâyetler demektir. Bu tabirle Hz. Peygamber (aleyhisselâm) ve Selef'ten bize intikal eden bütün rivâyetler kastedilir.

Asebât: Asabeye mensup olanlar.

Ashâb: Sâhib'in cemi. Lügat olarak arkadaş demektir. Taraftar mânâ-sında çeşitli terkiplerde kullanılır. Ashâb-ı bid'a gibi. Mutlak olarak kullanılınca Hz. Peygamber'i temyîz hâlinde, mü'min olarak görüp mü'min olarak ölen kim-seye denir.

Mezhep imamlarından birinin yolunda giden büyük alimler. Bu mânâda o mamla mukayyed kullanılır: Ashâbu Ebî Hanife gibi. Ashâb, lüğat mânâsında olarak aynı gününü paylaşan kimselere denir. Ashâbu'l-Fitne gibi.

Ashab-ı Feraiz: Mirastan pay sahibi olanlar.

Ashâb-ı Kehf: Kur'an-ı Kerim'de bahsi geçen, dinlerini muhafaza için mağaraya sığınan makbûl zatlar.

Ashâb-ı Kisâ: Hz. Peygamber'in bir örtü altında topladığı kimseler, Âl-i Âbe veya ehlü'l-Âbe da denir. Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin (radiyallahu anhüm) âl-i âbadır.

Ashâb-ı Sefineteyn: (12, 371) Hayber'de Resulüllah'a gelen Habeş'ten dönen Câfer İbnu Ebî Talib grubu ile gemisi fırtınaya tutularak Resulüllah'a ge-en Eş'arî grubuna Ashâb-ı Sefineteyn denmiştir.

Ashâb-ı Suffe: Resûl-i Ekrem'in mescidinin sofasında yaşayıp, Re-sulüllah'tan ilim tahsil edenler. (Sofa ashâbı).

Ashâb-ı Şecere: Hudeybiye sulhüne katılıp, ağaç altında Peygamber (s.a.v.)'e biat edenler.

Ashâb'ın Adâleti: Ashabtan her birinin adâlet taşıması, Ehl-i Sünnet âyet ve hadislerle dayanarak buna inanır. Hiçbir sahâbeyi hadis rivayeti hususunda zerhe tâbi tutmaz.

Ashâbu'l-Bid'a: Sünnete muhalif görüş ve inanç sâhibi kimse. Bir kısı dinî meseleler çıktıkça, bunların çözümünde sünnete başvurmayan, akla gö hareket eden.

Ashâbu'l-Hadis: Bütün gayretleriyle hadise yönelmiş, fikhî meselelere ihtiyaç duyulan ahkâm-ı zayıf bile olsa hadislere dayandırıp, imkân nisbetince kıyastan kaçanlar, Mâlik, Şâfiî ve Ahmed ibnu Hanbel'in mezhebinde olanl umumiyetle bu ismi alırlar.

Ashâbu'l-Karye: Yâ-sîn Sûresi 13. âyetinde geçen köy halkı kastedil. Bu köyün Antakya olduğu, kıssada ahâli tarafından öldürülen zatın Habîbu' Neccâr olduğu tefsirlerde belirtilir.

Ashâbu'l-Mî'in: Binden az, yüzden fazla hadis rivayet eden sahâbe. Bunlar 32 kişi kadardır.

Ashâbu'r-Re'y: Fikhî problemlerin çözümünde önceliği kıyasa tanıyan Ebu Hanîfe taraftarları.

Ashâbu'l-Vâhid: Tek bir hadis rivayet etmiş olan sahâbe.

Ashâbu's-Suffe: Bak: Ehl-i Suffe.

Ashâbu's-Şûra: Hz. Ömer'in, kendisinden sonraki halifeyi seçmeleri iç vazifelendirdiği altı kişi: Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Talha, Hz. Zübeyr, Hz. Abdurrahman ibnu Avf, Hz. Sa'd ibnu Ebî Vakkâs (radiyallahu anhüm ecmain).

Ashâbu'z-Zulle: Ashâbu's-Suffe'nin bir diğer ismidir.

Asleyn: Buharî ve Müslim'in sahîhleri.

Aslu's-Sened: Senedin sahâbî tarafı. Duruma göre müellif tarafı da kastedilmiş olabilir.

Asreyn Namazı: (7, 357-58) Güneş doğmadan önceki ve batmazdı önceki namaz.

Asr-ı Sâlis-i asrin: (Hicri) On üçüncü asır.

Aşere-i Mübeşşere: Aşere "On" demektir. Bu tabirle, Resulullah tarafında cennete gidecekleri müjdelenmiş olan, Ashâb-ı Kiram Hazretleri'nden on kastedilir. Bunlar faziletçe de ümmetin en efdalleridirler: Hz. Ebu Bekr, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Talha, Hz. Zübeyr, Hz. Abdurrahman ibnu Avf, Hz. Sa'd ibnu Ebî Vakkâs, Hz. Ubeyde ibnu'l-Cerrâh, Hz. Saîd ibnu Ze (radiyallahu anhüm ecmain).

Aşikar: Açık, belli.

Âşina: Tanıdık, arif, bilgili.

Aşıyy: (7, 412) Zeval'den (öğle'den) gurûba) kadar ki zaman.

Aşk-ı Hakîkî: Cenab-ı Vacîbü'l-Vücud'a duyulan şiddetli muhabbet.

Aşk-ı Mecâzî: Fani şeylere duyulan aşk.

Aşûra: (9, 101) Muharrem ayının onuncu günüdür. Muharrem'in 9, 10, 11. günleri oruç müstehabdır.

Atâlet: Boş durmak. Tembellik.

Atek: Bunama, bunaklık.

Atf-ı Nazar: Bakma.

Âtıl: işlemez, boş, tembel.

Atîre: (10, 508) Câhiliye döneminde daha ziyade Receb ayında kesilen bir urban çeşidi.

Atiyye: Hediye, bahşış, lütuf, ihsan.

Avâli: (7, 400; 8, 528) Medine'ye yakın köylerin müşterek adı.

A'meş'de cemedilmiştir.

Avam: Halk tabakası.

Avantaj: Mentaat.

Avf: Bağışlama.

Avn: Yardım, yardımcı.

Âyise: (10, 343; 12, 33) Belli bir yaştan sonra hayız görmekten kesilen ve öylece çocuk yapma ümidi kalmayan kadın.

Ayn: Göz, pınar, kaynak, mal.

Ayn-ı Rahmet: Rahmetin (merhametin) ta kendisi.

Âzadlı: Kölelikten âzâd edilmiş, hürriyetine kavuşmuş.

Azâim: (8, 212) Azîmet'in cemidir: Sabır, sebat, gayret demektir. Azaim apılması için azim gösterilen (ciddi, farz) ameller.

Azâîmu's-Sücûd: (8, 212) Okununca secde edilmesi gereken âyetler.

Azamet: Büyüklük.

Âzamî: En fazla, en çok, nihayet derecede.

Âzây-ı Esasi: Vücudun asıl organları.

Azbatu'n-Nas: Zabt yönüyle kuvvetli demektir: ancak, ta'dilin birinci mer-
âbesindeki râvi için kullanılan tevsîk tabirlerindendir. Bu vasıftaki kimsenin
adisiyle ihticâc edilir.

Azîmet: Takva ile amel etmek.

Azîz: Lügat olarak, nadir bulunan kıymetli mânâsında ise de, istilah ola-
ak, baştan sona, her tabakada en az iki râvisi olan hadislerle denir. Bir bakıma
ki ayrı senetten gelen hadis, umumiyetle sahâbe tarafında sayının iki olması
ranmamıştır.

El-Azîzu: (5, 542) Allah'ın isimlerinden olup kahreden, galebe çalan de-
nedir.

Azl: (15, 539) Lügatte bir şeyi yerinden veya birisi işinden ayırm mânâsına gelir. Ancak hamileliği önlemek için meninin dışarı atılmasına da a denilmiştir.

Azme: (6, 23) Ciddiyet ve amir demektir. Cemi, azâim'dir. Azâ lügatlerde ferâiz olarak da ifade edilmiştir.

B

Bab: Lügatte; kapı, ıstılahta konu, mevzu mânâsında kullanılmıştır. Dal yaygın kullanışıyla bir ana bölümün tâli, daha alt kısımlarından her biri. Ce ebvâb gelir.

Bâb Başlığı: Bölüm başlığı.

Bâb-ı Âlem: Âlemin kapısı. Herkesin girip çıktığı yer.

Bâd-ı Heva: Hevâ ve nefes. Eğlence, bedava, baş.

Bâdî: Sebep, illet, mûcib, vesîle, Hâlık, Yaratan.

Bâdiye: (10, 441; 16. 420) Çöl, kır mânâsına gelir. Burada yaşayanlar bedevî denir.

Bâ-hem: Birlikte, beraber.

Bâhîre: Vapur, gemi.

Bâid: Uzak, irak, umulmadık.

Bâin Talak: Kadın istemedikçe, yeniden nikahı yapılmayan talak. Üçüncü bain talaktan sonra, hulle geçmeden, kadının rızası olsa da nikah mümkün olmaz.

Bâis: Gönderen, sebep olan. İcapettiren. Ölülerini tekrar diriltir.

El-Bâisu: (5, 544) Allah'ın isimlerindendir. Mahlukatı kıyamet günü yeni en diriltecek demektir.

Bâkî: Ebedî, daimî, sonu gelmez, ölmez.

Bâliğ: Olgun yaşına gelmiş, bülûğa ermiş.

Bânî: Kurucu, yapan, yapıcı.

Baras: (6, 99) Deride beyaz lekeler hâsıl eden bir hastalık, alaca da denir.

Bârik: (6, 134) "Bereket ver!" demektir.

Bârîka-i Hakikat: Hakikat parıltısı.

El-Bâriu: (5, 542) Allah'ın isimlerindendir. Mahlukatı örneksiz olarak yoktan var eden demektir.

Bâriz: Açıkça, belli, aşikâr.

Ba's: (13, 109) Yeniden dirilme. Kıyametteki diriliş kast edilir.

Basar: Görme, görme duygusu.

El-Bâsit: (5, 543) Allah'ın isimlerindendir. Kullarına rızıklarını açıp bol bol veren demektir.

Bathâ-i Mekke: Mekke'de bir yer adı.

Bâtıl: Hak ve gerçek olmayan. İstilahta mevzu, uydurma hadis yerine kullanılmıştır.

Bâtın: (5, 545) İç, dahil, gizli, iç yüzü, sır, esrar. Allah'ın ismi olarak el-Bâtın denince "Mahlukatın nazarlarından gizlenen" demek olur.

Batî'iyye: Kur'an-ı Kerim'deki âyetlerin âşikâr mânâlarından başka mânâları arayıp Cenab-ı Hakk'ın bazı sıfatlarında yanlış anlayış sahibi olan sapık bir tarikat.

Batn: (6, 174) Lügatte kanun mânâsına gelir ise de, kabileyi teşkil eden alt bölümden her birine de batn denmiştir.

Bâzil: (6, 141) Dokuz yaşına girmiş deve. Ancak bu kelime bol bol veren mânâsına da kullanılır.

Bâzil-i Âmeyn: İki yıl bağışta bulunan.

Bedahet: Apaçık meydanda olma.

Bedbaht: Talihi kötü, talihsiz.

Bedene: (5, 31) Deve, kurbanlık büyükbaş hayvan.

Beden-i Mîsâlî: Maddî olmayan, temsili beden.

Bedevî: (10, 61) Çölde yaşayan, göçebe.

Bedîhi: Delil ve isbata muhtaç olmayacak derecede açıklık.

Bedir Ehli: Bknz. Ehl-i Bedr.

Behemehâl: İster istemez, mutlaka, herhalde.

Behîme: Dört ayaklı hayvan.

Beka: (9, 547) Ebediyet, devam.

Bekâya: Geride kalanlar, bakîyeler.

Bekâya-ı Nesil: Neslin devamı.

Bekr: (6, 143) Devenin küçüğüdür. Dişi ise bekra ve balûs denir.

Belâ: Tasa, kaygı. Büyük sıkıntı, musibet.

Belâgat: Meramın düzgün ve süslü sözlerle anlatılması. İstilahta belâğın cemi olarak İmam Mâlik'in muallak hadislerine denir.

Belâzur: Usâresi zehirleme tesiri hasıl eden bir bitki (anacordia).

Beleğanâ, belağanî: Haberi rivayet eden kimse, bu haberin kaynağı ile kesin bir irtibat kurmamışsa, böyle bir sîga ile bir başka ifade ile, bu sîga gelen haberin, kaynağına ait olduğu veya, rivayet edenin o kaynaktan bizzat işittiği hususu şüphelidir, kesin değildir. Bu çeşit sîgalara tamrîz sîgası denir. Bknz. Tamrîz sîgası.

Belîğ: Meramı düzgün ve süslü sözlerle anlatan.

Beliyye: Zorluk, sıkıntı.

Belva: Dert, çile, musibet, zahmet.

Belvay-ı Âmme: Herkesin düçar olduğu çile, müsibetler.

Benî İsrâîl: İsrâil oğulları.

Berâat: İlmen, şecaat ve güzel vasıflardan emsallerinden üstün olmak.

Berâet: Temizlik vâri olmak, münezzehiyet.

Berâet-i Asliyye: Eşya asıl itibariyle temiz ve mübah, insanlar da mâsum ve suçsuz kabul edilir. Mezkûr temizlik ve mâsumluk için delil aranmaz. Aks söylendiği takdirde delil gerekir. İslam'ın bu peşin kanaati "Beraat-i zimme asıldır" diye ifade edilmiştir.

Berâet-i Zimmet: Berâet-i asliyeye bakınız.

Berhayat: Yaşayan, hayat üzere olan.

Berîd: (Mesafe ölçüsü) Dört fesah mesafe.

Berk-i Süyûf: Kılıçların parıltısı, kılıç korkusu.

El-Bedru: (5, 545) Allah'ın isimlerindendir. Kullarına karşı hususi merhamet ve şefkati olan demektir.

Bervech-i Âtî: Gelecekte olduğun gibi.

Berzah: Dünya ile ahiret arası. Kabir, sıkıntılı yer.

Beşâret: Müjde, hayırlı haber.

Beşîr: Müjdeci, haberci.

Be-Tahsis: Bilhassa, hasseten.

Bevarîh: (8, 146) Kişinin sağ tarafından sol tarafına geçen kuşlar olup uğursuzluk çıkarılırdı.

Bevl: İdrar, sidik.

Bey'at: (1, 112-113) Dilimizde biat (etmek) şeklinde daha çok kullanılır, birinin daha çok siyasi reisliğini kabul etmek üzere yapılan itaat akdine denir.

Beyân-ı Rey: Görüş beyan etmek.

Bey'ât (Bîat): Bağlılığını, itimâdını bildirmek, siyasi bağlanma akdi.

Bey'atu'l-Akabe: Hz. Peygamber (a.s.) henüz Mekke'de iken, Medineli 12 kişilik bir grupta yaptığı itaat akdi. Buna Birinci Akabe Biati denir. Bundan bir yıl sonra da 70 kadar Medineli ile İkinci Akabe Biati'ni yaptı. Hz. Peygamber (a.s.) bu ikinci biattan sonra Müslümanların Medine'ye hicretine izin vermiştir. Birkaç ay sonra da kendisi hicret edip Rebiyyülevvel ayının başlarında Medine'ye ulaşacaktır. Biatu'l-Akabe İslam tarihinde mühim dönüm noktalarındandır.

Bey'atu'n-Nisa: Resulüllah'ın Mekke'yi fethettiği gün gelen âyet üzere (Mümtehine 60, 12) kadınlarla yaptığı Bey'attir. Bu bey'atte savaşmak şart

roktur. Birinci Akabe Biatı'nda de şu şart olmadığı için "Bey'atu'n-Nisa şartı üzere yapılmıştır" denir. Bu bey'atin bizzat âyette zikredilen şartları şöyledir: Allah'a hiçbir şeyi ortak kılmamak, hırsızlık ve zina yapmamak, çocukları öldürmemek, iftira etmemek, hayır emredilince isyan etmemek." Bey'atu'r-Rıdvân: Hicrî 6. yılda, umre için Mekke'ye gelen Müslümanlara Mekkeliler umre izni vermeyince Hudeybiye suyu yanında, bir ağacın altında Müslümanların ölüm de olsa Resulüllah'a itaat edeceklerine dair yaptıkları biatır. Bu sırada Ashab'ın Resulüllah'a "Abdest suyunu ve hatta tükürüğünü kapışma derecesine" saygı ve sevgi beslediklerini görmüş olan Mekkeliler, bu biati duyunca, içlerine çöken korku sebebiyle, yumuşayıp, Müslümanlarla Hudeybiye Sulhü'nü yapacaktır. Kur'an'da Feth-i Mübîn ismi verilen bu sulhe vesile olması sebebiyle, Cenab-ı Hakk, ihlasla o bey'ate katılanlardan razı olduğunu bildirmiştir. Rıdvân kelimesi rızadan gelir.

Beydâ: (4, 291; 12, 512) Çorak geniş arazi.

Bey-i Fâsid: Gerekli şartları haiz olmayan satış.

Beynelmilel: Milletlerarası.

Beynessema Ve'l-Arz: Yer ile gök arasında.

Beyt-i Midras: (5, 197) Resulüllah devrinde Yahudilerin Medine'deki tedris yerleri.

Beytu'l-Atik: (2, 531) Kâ'be'nin bir diğer adı.

Beytu'l-Makdis: Mescid-i Aksâ.

Beytül-Mâl: İslam hükümetinin maliye hazinesinin eski adı.

Bey'ul-Hasât: (1, 503) Satıcının, attığı taşın ulaştığı yere kadar olan kısmı satması.

Bey'ul-Muzdar: (1, 504) Mal sahibine, zor kullanarak malını sattırmak.

Bey'ul-Urban: (1, 488) Meşru olmayan satışlardan biridir.

Beyyînât: Bürhanlar, deliller.

Beyyine: Hakkın tebeyyün ve tecellisine hizmet ettiği cihetle şehâdete beyyine adı verilmiştir. Lügat olarak beyân edici, ispatlayıcı demektir.

BezI etmek: Kendiliğinden verme, esirgemedi bol bol harcama.

Bezm-i Elest: Cenab-ı Hakk'ın ruhları yarattığı; "Ben Rabbiniz değil miyim?" diye sorup; "Evet Rabbimizsin" cevabı aldığı ana "Elest Meclisi" veya Bezm-i elest" denir.

Bezzâz: Bez satan, manifaturacı.

Bid'at: (13, 232; 13, 392) sünnete uymayan, sünnette olmayan şey demektir: Bu amel de olabilir, itikad da. Ancak ıstılah olarak, ehl-i bid'at deyince Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat mezhebinin dışında kalan itikâdî fırkaların hepsi kast

edilir. Bid'at, râvinin adalet vasfını yaralar.

Bidâyet: Başlangıç.

Bid'un (Bid'i): (1, 77) Kûsûr mânâsında kullanılan bir tabirdir.

Bîgane: Alâkasız, kayıtsız.

Bilâhilâf: Herhangi bir ihtilaf olmadan.

Bilcelp: Bizzat getirerek.

Bilicmâ: Lûgat olarak icmâ ile demektir. İcmâ, bir meselede bir asrı mevcut bütün âlimlerin aynı görüşü beyân etmesidir. Bu kitapta meselede bilicmâ aynı karara varıldığı gibi bir ifade kullanıldığı zaman, umûmiyetle, bütün İslam âlimlerinden ziyade Hanefî imamları (Ebu Hanife, İmam Muhamme İmam Ebu Yusuf, Züfe) kast edilir.

Bilistifâde: Faydalanmak için.

Bilkasd: Kasıtlı, bile bile, kasten.

Bilkuvve: Fikirde, düşünce halinde.

Bilmecbûriye: Mecbûren, zorunlu olarak.

Bî-Nihvye: Nihayetsiz, sonsuz, pek çok.

Bintu Lebûn: (6, 141-42, 376-78) Üç yaşına girmiş deve.

Bintu Mehaz: (6, 141-142; 376-78) İki yaşına girmiş deve.

Birki'l-Gıâmâd: Mekke'nin deniz cihetinde beş gecelik mesafede bir yer.

Birûn: Dışarı, aşırı.

Bî'set: Gönderme, bir peygamber gönderilerek halkın dine çağırılması.

Bitâb: Güçsüz, kuvvetsiz.

Bîtâne: (6, 104) Dâhilî haslet, huy.

Bittarîki'l-evla: Tercihen, tercih yoluyla.

Bu'diyyet: Uzaklık.

Bugât: (13, 208) Bâgi (âsî)nin cemidir.

Buhran: Sıkıntı, darlık, kriz.

Bukağı: Bağ, köstek.

Burjuva: Orta halli olup, ne çok zengin, ne de çok fakir olan halk.

Butlan: Haksızlık, batıl olmak, boş ve abes olmak.

Buud: Derinlik.

Büdn: (5, 24) Sığır ve deve için kullanılan bir kelimedir.

Bühtan: (12, 117) İftira etmek.

Bürde: Üstten giyilen libas, hırka.

Büre: (5, 33) Hayvan burnuna takılan halka.

Bürhan: Delil, hüccet, isbat vâsıtası.

Bürüd: (8, 387) Berîdin cemi. Berîd dört fersahlık bir mesafe ölçüsüdür.

Büzâha: (6, 177) Necid bölgesinde Toyy kabilesine ait bir su.

C

Cadde-i Kübrâ: Büyük cadde, Kur'an yolu.

Câh: Makam.

Cahiliyye: Hz. Resulüllah'a (aleyhisselatu vesselam) peygamberlik gelmezden önceki devre. Putperestlik, zulüm, ahlâki düşüklük, bencillik, kız çocuklarının diri diri gömülmesi, kadınların hukuken nâkis tanınması gibi belli başlı vasıflara sahiptir. Bazan "İslam'ın reddettiği şeyler." mânâsına da kullanılmıştır.

Caîfe: (6, 157) Karın veya başın boşluğuna inen yara.

Câize: (10, 19) Armağan.

Câlîb-i Dikkat: Dikkat çekici

Câlîb-i Maslahat: Menfaat getiren.

Câmi: Cemi, cevâmidir. Hadisçiler nezdinde mevcut olan sekiz ana mevzuaya giren hadislerin hepsini ihtiva eden hadis kitaplarına denir. Bu sekiz bab şunlardır: 1. İlm-i tevhîd ve sıfat (akâid), 2. Sünen (ahkâm), 3. Rikale (Zühd'i akva), 4. Fiten (Kıyamete kadar vukua gelecek hadisler), 5. Tefsî, 6. Sîre (Resulüllah'ın hayatı), 7. Adâb, 8. Menâkıb.

El-Câmi: (5, 547) Allah'ın isimlerindendir. Kıyamet günü mahlukatı toplayacak olan demektir.

Cânib: Yan, yön, cihet, yüksek taraf.

Cârî: İnsanlar arasında mer'i ve müteber olan. Akan, akıcı, geçmekte olan.

Cârih: Lügatte yaralayan. İstilahta: Herhangi bir râviyi, adâlet ve zabt sıfatlarını tam taşımadığını söyleyerek râvinin zayıf olduğunu beyan eder.

Câriye: (4, 528) Hem kız çocuğu, hem de kadın köle mânâlarına gelir.

Ca'zeri: (14, 270) Kaba, kibirli, böbürlenmeyi seven kimse.

Cazîb: Çekici. Hoş görünüşü olup dikkat çeken.

Cebâbire: Cebrediciler, mütekebbirler, zalimler.

El-Cebbâr: (5, 542) Allah'ın isimlerindendir. Mahlukâtı mecbur eden demektir.

Ceberrût: Azamet'in daha daimisi ve batınisi. Büyüklük, hakimlik, kudret, zelalet.

Cedd: Büyükbaba, dedelerden biri.

Cedde: Büyükanne, babanın ya da ananın anası.

Cedd-i Emced: En değerli cedd (ata).

Cedelleşme: Çekişme.

Cehâbize: Gerçeklerden haberi olanlar, mütehassıs âlimler.

Cehâlet: Ravinin iki yönden bilinmemesi demektir. 1. Zatı bilinmiyordu buna cehâletü'l-ayn denir; bu, kendisinden hadis alan râvinin bir kişi olması hasıl olur. 2. Hâli bilinmiyordur, buna cehâletü'l-hal denir, bu sıfat ise kendisinden iki veya daha çok sayıda ravi hadis almış olsa bile, hakkında adâlet ve zabt durumlarını bildiren beyan gelmeme halinde hâsıl olur. Buna asâletü vasf da dendiği gibi, bu vasfı olanlara mestûr da denir.

Cehâlet râviyi zayıf kılan bir vasıftır. Bak: Meçhûl.

Cehd (Effart): Çalışma, çabalama, çok uğraşma.

Cehmî: Cehmiye mezhebine mensub.

Cehmiye: (10, 7) Ferdî iradeyi inkâr edip insanın, kader karşısında mecbur olduğu inancına dayanan sapık bir mezheptir. Kurucusu Cehm Ibnu Sa'fan'a nisbeten Cehmiye denmiştir. Buna göre Allah'ın sıfatları ezelî değildir, cennet ve cehennem de ebedî değildir.

Celadet: Yiğitlik, bahadırlık.

Celâl: Nihayet derecede büyüklük, azamet, hiddetlilik, hışım.

Celb: Kendi tarafına çekmek, getirmek.

Celbî ervah: Ruhların getirilmesi.

Celb-i Lezzet: Lezzet kazandırmak.

Celd: Çıplak deri üzerine vurmak.

Celde: Suç işleyen birisine kamçı veya değnekle bir vuruş.

Cellâle: (10, 453) Necaset yiyen hayvanlar.

Celsetü'l-İstirâha: (8, 47) (Dipnot) Birinci rekatla ikinci rekat, üçüncü rekatla dördüncü rekat arasında kıyama gitmeden yer verilen kısa oturuş.

Cem': (4, 458) Toplama, bir yere getirme.

Cem: Görünüşte aralarında zıtlık bulunan hadisleri te'vil vs. yollarla uzaştırıp her ikisiyle de amel edilebileceğini gösterme işi. Hamî, telfik, te'vî, teâruz, tesâkut, tevakkuf tabirleri de bu bahisle ilgilidir.

Cem kelimesi, lügat mânâsına yakın olarak, hadisleri muhtelif maksadla uygun olarak biraraya getirmek, eser ortaya koymak, yeni bir terkipte bulmak mânâsında da kullanılır.

Keza muhtelif kitapları birleştirerek yeni ve tek bir eser vücuda getirmeyi de cem denir. El-Cam'u Beyne's-Sahîhayn gibi.

Cemaat: Kullanılışa göre hadisçilerden (veya fakihlerden...) bir grup mânâsında kullanıldığı gibi, Kütüb-i Sitte müellifleri için de cemaat denmiştir.

Bazı hususî kullanışlarda Ahmed ibnu Hanbel'in Müsned'inin de cemaate dahil edildiği unutulmamalı.

Cemâdât: Canlılardan ve bitkilerden gayri cisimler.

Cem'an: Toplanmış olarak, tümü birden.

Cem-i Te'hîr: (7, 441) Müzdelife'de akşamla yatsı vakti içerisinde beraber kılınması.

Cemîl: Çok güzel.

Cemre-i Akabe: Hacda bayramın 2. 3. ve 4. günlerinde en son taşlanan ve halk arasında "büyük şeytan" denen Cemre-i Kübra.

Cenâbet: (10, 50) Boy abdesti gerektiren manevi pislik.

Cenab-ı Bârî: Bir kalıptan döken gibi, düzgün, tertipli ve güzel yaşatan. Âza ve cihazları birbirine mütenasib ve kâinattaki umûmî nizama ve gâyelere yardımcı ve münasebettar olarak halk eden Cenab-ı Hakk.

Cenîn: (6, 225) Ana karnında, harekete başlayan çocuk.

Cennetâsâ: Cennet gibi.

Cennetü'l-Me'vâ: Cennet tabakalarından birinin adı.

Cerh-i Gayr-i Müfesser: Râvi'nin "zayıf" olduğu söylenmekle birlikte hangi sebepten zayıf olduğu belirtilmeyen cerh çeşididir. Bu çeşit bir cerh, büyük muhaddislerce yapılmamışsa umumiyetle makbul addedilmez.

Cerîde: Hurma dalı, çubuk, gazete.

Cerîha: Yara.

Cerh Elfazı: Râvi'nin kusurlarını beyanda kullanılan tabirlere denir. Yehîmu, Muhtalitun, Deccâlun, Vaddâ'un gibi.

Cerh Lafızları: Bak: Cerh elfazı.

Cerh Mertebeleri. Bâzı muhaddisler, zayıf ravileri, zayıflıkların şiddetine göre mertebelere ayırmışlardır. Bu mertebeler Zehebî ve Sehâvi'ye göre 6, Zeynüddîn Irâkî'ye göre 5'tir. Bu mertebeler, kendilerine terettüp eden hüküm yönüyle ikiye irca olunur: Terk ve itibar. 5-6 mertebeye taksimi teânuz hallerinde birini diğerine tercihte işe yarar.

Cerh-i Mübhem: Gayr-ı Müfesser cerh demektir.

Cer-i Müfesser: Râvinin hangi sebeple adaletinin veya zabtının noksan olduğu belirtilen, açıklanan cerh. Mesela: "Lehu evhâmun", "Deccâlun" tabirleri müfesser cerhtir, zira birinci tabir râvinin vehim sebebi olduğunu, ilmini tabir de yalancı olduğunu ifade eder.

Cerh Sîgası: Cerh ifade eden ellaz demektir.

Cerh ve Ta'dil İlmi: Bu, hadis râvilerinin adâlet ve zabt yönlerini belirtmey gaye edinen bir ilimdir. Hadislerin sahîh, hasen, zayıf ve mevzu şekli aldıkları değer, büyük ölçüde bu ilme dayanır. Râviler hakkında bilgimiz olmasaydı hadisleri değerlendirme imkanımız olmazdı ve sıhhatlarına itimad edemezdik.

İslam âlimleri, râviler hakkında araştırmalar yaparak, lehte ve aleyhte n elde etmişlerse kitaplarında derlemişlerdir. Bu sahaya giren çok sayıda ve pe hacimli eserler te'lif edilmiştir. Ebu Muhammed Abdurrahman İbnu Ebî Hâtir er-Râzî'nin Kitabu'l-Cerh ve't-Ta'dil'i en eskilerden ve meşhurlardandır.

Bu ilmin kendine has kaideleri ve kullandığı elfazları vardır.

Cemm Hey'eti: Kur'an-ı Kerim'i kitap haline getirmek için Hz. Ebu Bekr'i hilafeti sırasında Zeyd İbnu Sâbit başkanlığında teşkil edilmiş olan bu cemr hey'eti, dağınık haldeki Kur'an ayetlerini bir araya getirip ilk defa bir mushaf haline koymuştur.

Cede-i Necmî: Yıldızla ait beden, yıldız gibi parlak nurânî beden.

Cevad: (7, 27) Cömert, ihsanı bol.

Cevami: Câmi'nin cemi.

Cevâmiu'l-Kelim: (16, 441) az sözle çok mânâ ifade eden kelimeler. B çeşit kelimelerin sâhibi olmak Resulüllah'ın hususiyetlerinden biridir.

Cevârin: El, ayak gibi vücud âzâları.

Cevâz: Müsaade, ruhsat, izin, caiz olma.

Cevdet: Hadisin ceyyid olması, ceyyid ise hasen mânâsındadır.

Cevher: Bir şeyin özü, esası, kıymetli taş.

Cevn: (7, 159) Beyazlığı bulunmayan simsiyah at.

Cevr (Cevir): Cefa eziyet, sıkıntı, üzüntü.

Cev-i hava: Hava boşluğu, gök.

Ceyyidü'l-Hadis: Râvinin rivâyetlerinin umumî vastının ceyyid olduğun gösteren bir tabirdir. Vastı bu olan râvinin hadisleriyle itibar edilir.

Bak: İtibar.

Ceza': (6, 143, 376-77) Beş yaşına girmiş erkek deve yavrusu.

Ceza'a: (6, 378-386) Beş yaşına girmiş dişi deve yavrusu.

Cezâlet: Söyleyiş güzelliği.

Cezbetmek: Çekmek, ikna etmek.

Ceze': (4, 545) Ehli hayvanların yavrusu.

Ceziretu'l-Arab: (13, 132) Arap yarımadası.

Cezm: Kesme, kesin karar verme. Arapçada sükûn ve hareketsizlik işareti.

Cezmetmek: Kesin karar vermek.

Cezmen söylemek: Kesin bir kanaatle, zandan uzak olarak söylemek.

Cezrî: Köklü, kat'î, köke ait ve müteallik.

Ci'a: (7, 52) Mısır'da, arpa veya buğdaydan yapılan bir şarap.

Cibâye: Gelir toplama, vakıf kirası toplama, vergi mânâsına da kullanılır.

Cibîlîyet: Asıl, maya, huy, tabîat.

Cibillet-i Nefs: Nefsin mayası, fıtrî yapısı.

Cibillî: Cibilliyet, yaratılıştan olan.

Cidal: (4, 183) Sözle mücadele, ateşli konuşma. Muharebe, cenk, kavga.

Cidar: Duvar. İki yeri birbirinden ayıran zar, perde.

Cîfe: Kokmuş et, ölü hayvan, leş.

Cihâd: (1, 93-94) Allah yolunda savaş.

Cihâd-ı Ekber: (7, 339) Nefse ve şeytana karşı gösterilen adâvet.

Cihât: Yönler, cihetler.

Cihâzât: Cihazlar, maddî, manevî aletler, lüzumlu edevat.

Cima: Cinsî münasebet.

Cîmâr: (4, 479) Cemrenin cemidir. Cemârat da denir.

Cinâyet: (4, 301) Cana kıyma. Bu ağırlıkta suç veya günah işleme.

Cinci: (7, 192) Gaybı bilme iddiasında bulunanlardan biridir. Resulullah unlara gitmeyi yasaklamıştır.

Cinn: Melâike veya şeytanlardan olup zâhir duygularla hissedilmeyen ve ruhtelif şekillere girebilen lâtif ve akıl sâhibi mahlûklar.

Cirim (Cirm): Cansız cisimler.

Cism-i Dünyevî: Dünyadaki maddî beden, maddî olan şey.

Cizye: (4, 93) Gayr-i müslimlerin mükellef olan erkeklerinden seneden eneye alınan bir şahsî vergidir. Buna haracü'r-rûûs da denir.

Cûd: Cömertlik, eli açık olma.

Cu'du İlâhî: İlâhî (Allah'a ait) cömertlik.

Cuhr: (10, 93) Yılan deliği.

Cumhûr: Lügat olarak, kalabalık halk mânâsına gelirse de istilah olarak, tetindeki yerine göre, bir mezhebe mensûb âlimlerin ekseriyetini veya Hanefî mezhebi dışında kalan âlimlerin toplumunu ifade eder.

Cülübân: (5, 101) Deriden mâmul bir kılıf.

Cülûs-Kuûd: Oturma demektir.

Cünûn: Delilik.

Cüruf: Maden posası.

Cür'et: Yiğitlik, cesaret, korkmayarak ileri atılmak.

Cürüm (Cürm): Kabahat, kusur, hata, isyan, günah.

Cûz-i Ced: (15, 474) Anne-baba bir amcalar, baba bir amcalar ve ter üzere bunların ilânihâye oğulları.

Cûz-i Eb: (15, 474) Ana-baba bir erkek kardeşler, baba bir erk kardeşler ve bu tertip üzere bunların ilânihâye oğulları.

Cüzzam: (6, 100; 10, 532) Bulaşıcı bir hastalık.

Çebiç: Oğlağın büyüğü.

Çeşm-i Cestikbâl-Bînî: Gelecek zamanı, istikbâli gören göz.

Dabbe: Alimlerin hadîs konusunda titizliklerini gösteren bir işaretler. Şöyle ki: Zâhiren sahîh bir rivâyetle gelmiş olsa da yanlış olduğu zannedilen bir kelime veya noksan olduğu zannedilen bir ibâre üzerine yazılan başı "Sv harfine benzeyen işaret. Bknz. Tazbîb, temrîz, darb, dâd, muceme araştırır sonucu kelime ve ibârenin doğruluğu veya tamlığı ortaya çıkarsa sonuna "h eklenerek "sah" yapılır. Bknz. Sah. Bu işâretin, eski hadîs kitaplarında, senet birbirine atfedilmiş isimler arasında "vâv"la birlikte atıf (vasl) alâmeti olarak kullanıldığı vâkidir.

Dâbbet-ül-Arz: (14, 143-45) Hadîs-i şerîfle âhir zamanda geleceği hab verilen ve âhir zaman alâmetlerinden olan bir nevî yürüyen mahlûk. (Cenâbı Hakk'a hakîkî itaat etmeyenleri içlerinden kemireceği ve yiyeceği bildirilen dehşetli bir mahlûk taifesi).

Dâd Mu'ceme: Tazbîb alâmeti (dabbe) yerine bazen kullanılan "dâd" har

Dağarcık: (5, 101) Köylülerin, eşyalarını koymak üzere kullanılan bir te ba, umumiyetle deriden yapılır.

Dağr: (11, 26) Boğaza parmakla basmak, dürtmek.

Dâî: Dua eden, duacı. Dâvet eden, mezhebine çağırın, militan.

Dâîlik:

Dâim: Devam eden.

Daire-i Külliye:

Daire-i Uzma:

Dakîk: Pek ince, nâzik.

Dalâlet: İman ve İslamiyet'ten ayrılmak, azmak.

Dalkavukluk: Çıkarları uğruna yağcılık, şarlatanlık yapma.

Dâll: Kur'an ve adâlet yolundan sapan. Dalâlete giden.

Damâm (zamâm, zaman): (10, 21) Başkasının üzerindeki vâcib bir hak iltizam etmek, bir şeyin misliyattan ise mislini ve kıyemiyâtta ise kıymetini ve mektir. O şeye de "mazmûn" denir. Damân kefil olmak mânâsınadır. Kefil iç

âmin, zâmîn tâbirleri de kullanılır ki, damân bu mânâda, "Kefâlet sâhibi" dendir.

Dâne-i Hakikat: Hakikat tanesi.

Dâr: (6, 387; 13, 118; 17, 527) Yakınlarla beraber oturulan ev, bu evler yni avluya açılan beytler halinde çoğu hep birbiriyle bitişik halde inşa edilir.

Darb-ı Mesel: Misâl olarak söylenen meşhur söz, ata sözü.

Dar-ı Harb (Daru'l-Harb): Harb yeri, küffar reislerinden birinin hükmünün ârî olduğu yerler, Müslümanlarla gayr-ı müslimler arasında henüz sulh akdeilmemiş memleket.

Dâr-ı Saadet: Saadette kalınan yer, cennet.

Daru'l-Hadîs: Hadis okutulan medrese. İlk defa Şam'da Sultan Nureddin İlahmud Zengi tarafından 569 yılında açılmış, Dâru'l-Hadîs'in-Nuriye denmiştir. İlk müderrisi İbnu Asâkir olmuştur.

Daru'l-İslam: Müslümanların emniyet ve huzur içinde, kendi kanun ve niamları ile yaşadıkları memleket. Müslümanların hâkimiyeti altında bulunan yerler.

Daru'n-Nedve: Kureyş'in câhilîye devrinde, işlerini görüşmek üzere toplandıkları ev. Bir nevi meclis binası. Kâ'be'nin yakınında idi.

Daru's-Sünne: Resulüllah'ın nübüvvet hayatının şaşalı geçtiği ve sünnetin ilen yaşandığı yer olan Medine'nin diğer adı.

Day'a (Çiftlik) (2, 44) Ağaç yetiştirilen ekin yapılan çiftlik.

Debbağlama: Deri işleme.

Deccâl: (2, 498; 6, 19; 14, 67-93) Yalancı demektir: Cerh'in en kuvvetli mertebelerini ifade eden tabirlerden biridir. Vastı bu olan râvinin hadisi hiçbir urrette alınmaz.

Defter-i Âmal: İnsanların amellerinin, iyilik ve kötülüklerinin meleklerce aydolandığı manevî defter.

Dehâlet: Sığınmak, aman dilemek, medet, yardım isteyiş.

Dehr: (16, 379) Sınırsız zaman demektir.

Dekâik (Dekaik): Anlaşılması çok dikkat isteyen incelikler.

Delail: Delil'in cemidir. Hz. Peygamber'in peygamberliğini gösteren halleri, mucizelerine "delîl" denir. Mucizeleri toplayan bir kısım kitaplara isim lmuştur: Beyhâkî'nin Delâilü'n-Nübüvve'si gibi.

Delâil-i Rububiyyet. Cenab-ı Hakk'ın varlığını isbat eden deliller.

Delîl: Gerek delil ve gerekse beyyine bilinmeyen bir şeyi bilmeye, bilinen eyin de aslını faslını isbat etmeye yarayan madde, yazılı vesika, şahit, vesâir isbatlayıcı şeylerin hepsi.

Demagoji: Halkın hoşuna gidecek sözlerle insanların sevgisini kazanarak kendi maksadını elde etmeye çalışmak. Halk avcılığı.

Demeviyet: Kana ait, kanla ilgili.

Denâet: Alçaklık, çok fena hakaret, zillet, kötü mîzaç.

Denânet-i tab: Tabiat âdiliği.

Derdest: Elde, elde etmek, yakalamak, tutmak.

Derecât-ı Kurbiyye: Yakınlık dereceleri.

Dereke-i Kelbiyet: Köpeklik mertebesi.

Dermeyan (Dermiyan): ortada, arada.

Derpiş: Önde olan, gözönünde bulunan.

Deruhte Etmek: Üstüne almak. Kendini vazifeli bilmek.

Desise-i Şeytaniyye: Şeytânî hileler.

Devâsâ: Dev gibi.

Devr-i Mihne: Abbasîler devrinde yaşayan işkence yılları.

Dibâce: Başlangıç, önsüz. Kitabın yaldızlanmış, işlenmiş, başlangıç sahifeler.

Dibâr: (8, 279) Bir şeyin vakitlerinin sonu.

Diide-i Huffâş: Yarasa gözü.

Dikkat-i Nazar: Bakış inceliği, ehemmiyet ve kıymet vererek bakma.

Dinî Musîbet: (6, 46) Uhrevî sorumluluğa sebep olacak haller.

Din-i Mübîn: Hak ile bâtılı ayıran, izâh eden din.

Din-i Mübîn-i İslam: Hak ile bâtılı en güzel şekilde ayırıp gösteren İslam dini.

Dirâyet: Anlayış, şahsî kapasite.

Dirhem: (13, 254) Gümüş para, okkanın 400'de biri.

Diritnavt: Bir çeşit savaş gemisi.

Dispozisyon: Önceden hazır kılma.

Diyânet: Dindarlık, din buyruklarına uyma, başeğme.

Diyâr-ı Kütür: İslam diyarlarından gayri yerler.

Diyâr-ı Şirk: Müşriklerin (Putperestlerin) yaşadığı memleket.

Diyet: (2, 166; 6, 140) Nefse ve herhangi bir uzva karşı işlenen cinâ mukabilinde câninin ödemesi gereken maddî ceza.

Diyet-i Kâmile: (6, 145) Katl edilen şahsın nefsine beden câniden ve cânî ile beraber âkilesinden alınan tam diyetdir. Hür bir erkek için bin dinar ve on bin dirhem-i şer'i gümüş veya yüz deve veya iki yüz sığır veya iki bin koy veya her biri iki parçadan ibâret olmak üzere iki yüz kat elbise.

Dövme: (7, 45) Vücudun belli yerlerine hususî metodlarla kaba nakış işleme.

Duâ: (5, 483) Talep etmek, davet etmek, iddia etmek mânâlarına gelen bir kökten gelir.

Duhûl: İçeri girme.

Durnuk: Bir çeşit kumaş.

Dübbâ: (7, 259) Su kabağı.

Düçar: Yakalanmış, çatmış, mübtelâ.

Dükkan: (8, 308) Divan, sedir gibi oturmaya mahsus yüksek yer.

Dûn: Alçak, aşağı, altta olan.

Dûnunda: Aşağısında.

E

Eamm: Pek şümüllü, daha umûmî ve geniş.

Ebdâl: (13, 221) Evliya zümresinin, ziyâde bir nuraniyet kazanmış olanları.

Eblağ: En belîğ, daha belîğ, daha fasih.

Ebleh: Ahmak, budala.

Eblehçe: Budalaca, ahmakça.

Ebrâr: Özü sözü doğru hamiyetliler, sâdıklar, iyiler.

Ecel: Her mahlukun ve canlının Allah tarafından takdîr edilen ölüm vakti.

Ecîr: İşçi.

Ecîr-i Müşterek: Müste'cirinden başkasına işlememek şartıyla mukayyed olmayan ecîrdir (işçidir) hammâl, terzi, saatçi, köy çobanı gibi.

Ecnas-ı İnsan: İnsan çeşitleri cinsleri.

Ecr: Bir iş karşılığı verilen şey ücret, ahiret mükâfatı, sevap.

Ecr-i Misl: İşçinin çalışmasının veya ifâ ettiği işin belli esaslara göre takdir ve tesbit edilen piyasa değeridir. Bigaraz ehl-i vukûiun takdir ettikleri ücret diye de tarif edilmiştir.

Ecr-i Müsemma: Hîni akidde zikr ve tâyin olunan ücrettir.

Ecza: Cüzün cemi, Bak: Cüz.

Edâ: Bir hadîsi usûlüne uygun olarak başkasına nakletmek. Bknz. Rivâyet. Ahz, tahammül.

Edâ Sîgaları: alınan (Tahammül edilen) bir hadîsi başkasına rivâyet ederken kullanılan husûsî tabirler. Bu tabirler hadîsin şeyhten nasıl alındığını, alırken yanında başkası var mı, yalnız mı? Bu tâbirler belirtir. Mesela Hadde-senî "Şeyhten dinleyerek aldım, yanımda başkası yoktu." demektir. Vecedtu bi-rattî flân... "Falan'ın hattı (yazısı) ile yazılmış olarak şu rivâyeti buldum." demektir.

Edhem: (7, 159) Koyu siyah olan şey.

Edille: Kanıtlar, deliller.

Ef'a: (11, 115) Bir yılan çeşidi.

Ef'al: Fiil'in cemi. Bak: Fi'l.

Efdal: Pek çok faziletli, derecesi yüksek.

Efdaliyyet: Daha faziletli olma, üstünlük.

Efkâr: Fikirler.

Efkâr-ı âmme: Umûmun fikri, kamuoyu.

Efkâr-ı Umûmî: Kamuoyu.

Efkende (Efgende): Yıkılmış, yıkık, düşkün.

Efrâd: Ferd'in cemi. Bak: Ferd.

Efzûn: Ziyade, çok, aşkın, taşkın.

Egoizm: Bencillik.

Egosentrik: Bencil.

Ehâdis-i Kudsiyye: Mânâsı Resulüllah (a.s.)'a vahy ve ilham edilen, kendisi kendisinden sudûr eden kudsî hadîsler.

Ehadiyet: Birlik.

Ehak: Daha haklı, pek haklı, daha doğrusu, en hakîkî..

Ehas: En bahis, en bayağı, daha hassas, daha husûsî, daha yakın, daha hâlis.

Ehl-i Bâdiye: Çölde yaşayan, göçebe köylü.

Ehl-i Bedr: Mekke'li müşriklerle Müslümanların Bedir nâm mevkide yaptığı savaşa katılan. Bu ilk savaşa müşrikler 1500, mü'minler 300 kadarı Teçhizatça da geri idiler. Buna rağmen, tam bir ihlas ve imanla savaştıkları iç Cenab-ı Hakk zaferi müyesser kıldı. İslam tarihinde taşıdığı ehemmiyet yüceliği sebebiyle bu savaşa katılanlar ayet ve hadislerle övülmüştür.

Ehl-i Bey'atı'r-Rıdvan: Bey'atu'r-Rıdvan'a katılan. Bak: Bey'atu'r-Rıdvan.

Ehl-i Beyt: Ev ehli, ahalisi, daha ziyâde Resulüllah (a.s.)'ın aile efradı t isimle anılır.

Ehl-i Bid'a: (16, 463) Dinde yeni uydurmalar icâd edenler, Ehl-i Sünn dışında kalan fırkalara denir.

Ehl-i Enzar: Görüş sahibi olanlar, akıl yürütenler.

Ehl-i Eser: Lügat olarak eser sahibi demek ise de ıstılah olarak muhadd mânâsına gelir.

Ehl-i Feraîz: Mirasdan pay sahibi olan.

Ehl-i Hadîs: Hadisçiler demektir. Ancak ıstılahta zayıf hadis varken kıyas gitmeyen bir cemaati ifade eder.

Ehl-i Harb: Müslümanlarla sulh muahedesi yapmamış bulunan gayr-i müslimlere denir.

Ehl-i Hibre: Derin ilim sahibi, bilirkişî.

Ehl-i İlm'z-Zahir: Maddî ilimlere vâkıf olanlar. "İlm-i Zahir"le fıkıh ve kelâm gibi, nassa dayanan ilimler de kast edilir.

Ehl-i Kible: Kur'an'a inanan bütün Müslümanlar için kullanılan tabirdir. Mutezile, Şia, Hâricî, hepsine ehl-i kible denir.

Ehl-i Kubur: Kabir ehli.

Ehl-i Lügat: Gramer bilenler, dil alimleri.

Ehl-i Meder: (13, 22) Meder toprak demektir. Ehl-i Mederle şehirliler, yerleşik ahali kast edilir.

Ehl-i Makd: Nakd, tenkid mânâsında ise ehl-i nakd tenkid eden, cerh ta'dil yapan âlim demektir. Nakd para mânâsına ise ehl-i nakd parayla meşgul olan kimse demek olur.

Ehl-i Nakl: Râvi demektir.

Ehl-i Rey: Bir konuda fikir yürütme yetkisine sahip olanlar. Fıkıhta zayıf hadîslerle ameldense kıyasa gitmeyi tercîh edenlere denir.

Ehl-i Suffe: Bak: Ashab-ı Suffe.

Ehl-i Sünnet Ve'l-Cemaat: Resulullah (s.a.v.)'ın söz ve hareketlerine şüphesiz, kat'i ve sağlam delillerle uyan sahâbe ve onlara tâbî olan Müslümanlar. Bunlar Kur'an ve hadîsi anlamada olsun yeni hükümler koymada olsun, daima Kur'an ve hadîsin zahirinden delil ararlar. İhtilaflı meselelerde cemaatin (çoğunluğun) görüşünü iltizam ederler.

Ehl-i Tahkik: Araştırmacı.

Ehl-i Te'vil: (13, 337) Selefiye'den ayrı olarak, âyet ve hadîste gelen nüteşâbih ifadeleri uygun mânâlarla yorumlayanlar demektir. "Yedullah! tabiri-ni Kudretullah şeklinde yorumlamak gibi.

Ehl-i Veber: (13, 22) Veber deve günü demektir. Ehl-i Veberle çadırdaki oturanlar (göçebeler) kast edilir.

Ehl-i Velâyet: Velîlik makamına ermiş olanlar. Velîler.

Ehl-i Zâhir: Şeriatın zâhiriyle amel eden, batınî tevillerden kaçınan mânâsına geldiği gibi, Zâhiriye mezhebine mensup mânâsına da gelir.

Ehl-i Zimme: Zimmî demektir. Yani İslam devletinde yaşayan gayr-i müslimler.

Ehlü'l-Âbad: Resulullah (aleyhisselatu vesselam), Hz. Fatıma, Hz. Ali, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin.

Ehlü'l-Beyt: Resulullah (aleyhisselatu vesselam) ve zevceleri ile Hz.

Fatıma, Hz. Ali, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin. Bknz. Al-i Muhammed.

Ehlü'l-Bide' Ve'l-Ehva: Bid'at sayılan görüş ve amel sahiplerine denir. B diğ er ifade ile ehl-i sünnetin dışında kalan gruplar. Bak: Bid'at, Mübtedi.

Ehlü'l-Ehva: Ehlü'l-Bid'e Ve'l-Ehva mânâsındadır.

Ehlü'l-Eser: Bknz: Ashabu'l-Hadîs.

Ehlü'l-Hal Ve'l 'Akd: Halife seçiminde yetki sâhibi.

Ehlü'l-Kisa: Ehlü'l-Âba mânâsındadır. Bknz: Ehlü'l-Âbâ.

Ehlü'r-Rey: Bknz: Ashabu'r-Rey.

Ehlü's-Suffe: Mescid-i Nebevî'nin suffice denen kısmında yatıp kalkan, be vakitlerinde hep ilim ve ibadetle meşgul olan ashâb. Resulüllah bunlara yardım için diğ er mü'minleri teşvik etmiştir. Bunlar, fakir, evsiz barksız kimselerdi.

Ehven-i Şer: İki şerli işin daha az şerlisi.

Eimme: İmamlar.

Eimme-i Âlişan: Çok yüksek mertebe ve kıymeti olan imamlar. İmâm Âzam, İmâm-ı Şâfiî vb.

Eimme-i Hamse: Buharî, Müslim, Ebu Dâvud, Nisaî, Tirmizî.

Eimme-i Metbûin: Kendilerine uyulan imâmlar, dört mezhep imamı.

Eimme-i Müctehiddin: Müctehid imâmlar.

Eimme-i Selâse: Üç imam 1. Fıkıh kitaplarında ekseriyetle İmâm-ı Âzan İmâm-ı Şâfiî, İmâm-ı Mâlik için söylenir. 2. Hanefi mezhebine dâir meseleler bahsolunduğu zaman, İmam-ı Âzam, İmâm-ı Muhammed, İmâm-ı Ebû Yusuf kast edilir.

Eimme-i Sitte: Buharî, Müslim, Ebu Dâvud, Nesaî, Tirmizî, İbnu Mâce.

El-Eimmetü'l-Erba'a: Bu tabirle Ebu Hanife, Şafiî, Ahmed ve Mâlik (rahim ehullah) olmak üzere dört mezhebin imamları kast edilir.

Ekâbir-i Sahâbe: Büyük sahâbeler.

Ekûle: (6, 386) Etî yenmek üzere hususî beslenen hayvanlar.

Elfaz: "Lafz"ın cemidir. Kelimeler, sözler mânâsına gelir. Elfaz-ı cerh, e faz-ı ta'dil, elfaz-ı eda gibi çeşitli terkiplerle kullanılır.

Elfaz-ı Lâzime: Cezm sîgaları demektir. Bak: Cezm sîgası.

Elfiyye: Bir mevzuyu, bir ilmi bin beyitte anlatan mevzun eser. Zeynü'l Din el-İrâkî Nazmu'd-Dürer fi ilmi'l-Eser adında bir eserde Usul-i hadîs a latmıştır.

Elkab: Lakabın cemi. Bknz: Lakab.

Elyak: Daha münasip, daha lâyük.

Emalî: Şeyhin teşkîl ettiği imla meclislerinde imla ettirmesi suretiyle tal

benin yazdığı hadis mecmuası. Bknz. İmla. Bu yolla başka çeşit eserler de vücuda getirilmiştir ve hepsine de emâlî denir.

Emân: Eminlik, korkusuzluk, af ve yardım dileme.

Emân Vermek: Semniyet, bağışlamak.

Emânet: (2, 223; 6, 50) Emânet, dilimizdeki örfî mânâdan başka ıstılah olarak "Güven verme" mânâsında kullanılır. Sahib-i emânet güven veren demektir. Muhafazası için verilen şeye de emânet denir. Bütün dinîni tekliflerde emânet kabul edilmiştir.

Emârât: Emareler, nişanlar, işaretler, ipuçları.

Emârâtü'l-Melahim: Savaş belirtileri.

Emîn: Doğru, müstakîmu'l-hal, kendisine emniyet ve itimad olunan kimse-dir. Emânet olan devlet dâirelerinin başkanı, emî-i kaadi, hâkimin bir işe vekil tayin ettiği kimse emîndir.

Emîru'l Mü'minîn Fi'l-Hadîs: Hadis ilminde herkesin müracaat edeceği seviyede ilmini artırmış bulunan hadis üstadı Bknz. Muhaddîs

Emlah: (4, 538) Alacalı (koyun).

Emmâ Ba'd: Bundan sonra.

Emr-i Bi'l-Mâ'ruf Ve'n-Nehy-i An'il-Münker: (6, 339) İyiliği, İslamî hususları emretmek ve teşvik etmek, kötülüğü men edip yaptırmamaya çalışmak.

Emr-i Bi'l-Yed: (11, 152) Boşamada kullanılan bir tabirdir. Erkeğin, boşanma kararına kadına bırakması "İşin kendi elindedir" demesidir.

Emr-i Velîyyilemr: Yetkilinin (Devlet temsilcisinin) emri.

Emrullah: Allah'ın emri.

Emval: Mallar.

Emvâl-i Bâtına: (6, 350) Nakit paralarla, evlerde mağazalarda bulunan paralara denir.

Emvâl-i Zâhire: (6, 350) Saime denen hayvanlar, madenler, gümrüğe uğrayan ticaret malları, arazi mahsulatı gibi bir kısım mallardır.

Emvât: Ölüler.

Enbicaniyye. (8, 120) Sert, çizgisiz sade bir kumaş.

Encâm: Son, nihayet.

Enfa-ı Ulûm: İlimlerin en faydalı olanı.

Enfûsî: Bir kimseye mahsûs görüş ve düşünüş, subjektif olarak.

Enmât: (5, 34) Nemâtın cemi, renkli yünden mamul yaygı demektir.

Ensâb: Soyolar, nesebler, baba tarafından hısımlar, dikili taşlar, müşriklerin yanında kurban kestikleri putlar.

Ensârî: Ensara mensup.

Ensâr: Yardımcılar, müdâtiler, Resul-i Ekrem (a.s.) ve diğer Müslüma muhacirlere kucak açan Medinelî Müslümanlar.

Enseb: En lâıyk, çok münasib, tam yerinde.

Enva': Nevîler, çeşitler, türler, yıldızlar.

Envâru'l-İlm: İlim nurları.

Erâcîf: (7, 181) (Dipnot) Uydurma söz, yalan haber mânâsını taşıya urcûfenin cemi.

Erba'a: Ebu Dâvud, Nesaî, Tirmizî, İbnu Mâce. Bak: Sünenu Erba'a.

Erbaûn: Kırk veya buna yakın sayıda hadis ihtiva eden eser. Erbaûn Hadîsen veya el-Ehâdisu'l-Erba'a da denir. Bu çeşit te'lîfat, kırk hadîs ezberlemeye Hz. Peygamber'in teşvik edici sözlerinin sonucu ortaya çıkmıştır. İi Erbâûniyat te'lif edenin İbnu'l-Mübârek Hanzelî olduğu söylenir.

Erbaûniyyât: Kırk hadisler.

Ercah: Daha üstün, daha râcih (görüş, fetva).

Erguvan: (6, 37) Koyu kırmızı renge dair.

Ersele: Hadîsî mürsel olarak, yani bir veya birkaç râvî atlayarak rivâyetti. Bak: İrsâl.

Ersem: (7, 159) Hayvanın üst dudağındaki beyazlık.

Erş: (6, 152) Yaralanan ve kesilen uzuvlardan dolayı verilmesi lâzım gelen diyet.

Ervah-ı Habîse: Habîs, kötü ruhlar, Allah'a isyan eden, itaati sevmeye anarşist ruhlar.

Erzel-i Ömür: Yaşlılığın sonları, bunaklık halleri.

Esahh (Görüş): İhtilafli olan bir fıkıh mes'elesinde tercih edilen görüş "Esahh olan", "ezher olan", "muhtar olan", "ercah olan" gibi tâbirlerle ifade edilir. Hepsi de hemen hemen aynı mânâyâ gelen bunlar ve benzeri tabirlere ilaveten şu tabirlere de rastlanır: Ve aleyhi'l-fetvâ, ve bihi'l-yüftâ, (fetvâ bununla verilir) ve bihi' ne'huzu, ve aleyhi'l-i'timâd, ve aleyhi ameli'l-ümme, ve hüve' e'sbeh (rivayet yönüyle, nasla gelene, dirâyet yönüyle de ercah olmaya dah muvâfık, daha çok benzerlik arzeden), ve hüve'l-evceh, ve hüve'l-muhtâr, ve hüve'ahvat (ihtiyâta uygun olan budur).

Esahhu: İki hadîsten birinin diğerinden sıhhatça üstün olduğunu belirtme için kullanılan bir tabirdir.

Esahhu'l-Esânîd: En sîka râvilerin teşkil ettiği sened mânâsında kullanılır. Her müellifin, her Fakîh'in esahhu'l-esânîdi farklı olabilir.

Essahhu'l-İsnad: Senedlerin en sahibi.

Esânid: İsnadlar, senedler.

Esbab-ı: Sebepler, bir şeye vasıta olanlar.

Esbâb-ı Maddiye: Maddî sebepler.

Esbâb-ı Nüzûl: (2, 310) Kur'an âyetleri çoğu kere bir sebeple binaen nâzil olmuştur. Bu sebeplere esbabâi nüzûl denir.

Esbâbu Vürûdi'l-Hadîs: Resulullah'ın (aleyhisselatu vesselam) herhangi bir sözü söylemesine veya bir fiili yapmasına yol açan sebep, vesîle ve haller. Bir başka ifade ile sünnetin söyleniş, yapılış veya tahrîr edilişiyile ilgili kıssa. Bunun bilinmesi, hadîn anlaşılmasında, ondan hüküm çıkarılmasında yardımcı olabilir. Bir kısım hadîslerde belli ise de, belli maksadlarla özetlenerek, tahtî suretinde yapılan rivâyetlerde esbab-ı vürûd kaybolmuştur. Mesela: Tirmizî binaen hadîn sonunda "Ve fihî kissatun tavile" diyerek dikkat çeker. Özetleme yapmak Ebu Davud'un da prensibidir. Şu halde başka mecmualarda rivâyetin hikayesini bulmak mümkündür. Bu ihtiyacı duyan âlimlerimiz bazı te'lîfatta bulunmuşlardır. el-Beyan ve't-Ta'rîfî Esbab-ı Vürûdi'l-Hadîsi'sh-Şerîfî Ibnu Hamza el-Hüseynî. Esbabu Vürûdi'l-Hadîs evi'l-Lüma'fî Esbâbi'l-Hadis, es-Suyûtî.

Esbat: (12, 312) Torun mânâsına gelen sıbtın cemidir.

Eserî: Muhaddis demektir, ancak az kullanılmıştır.

Eser-i Hîmayet: Koruma sonucu, korumanın varlığını gösteren alâmet.

Esfel-i Sâfîlîn: Cehennemden en alt tabakası.

Eslâf: Selefler, evvelkiler, geçmişler.

Eslâf Uleması: Geçmiş âlimler.

Eslaf-ı Cezam: Evvelce gelmiş olan büyük zatlar, (emam-ı A'zam, İmam-ı Şafiî gibi).

Eslem: Daha sağlam, en sâlim, en selâmetli.

Esma: İsimler.

Esnâ: Ara, aralık, sıra, vakit.

Esrâr: Sırlar, gizli hikmet ve mânâlar. Keyif veren zehir.

Eşcar: Ağaçlar.

Eşkâl: Şekiller, kılık.

Etba: Tâbi olanlar.

Etbauttabîîn: Tabiilerden bir veya birkaçı ile karşılaşmış olanlar. Bunlar selef denen altın neslin son tabakasını teşkil eder. Bknz. Tabîî, selef.

Etnolog: Kavîm ve milletlerin has vasıflarını, terakkîsini ve kültürlerini inceleyen.

Etnolojik: İnsan cemiyetleriyle ilgili.

Etraf (Kitapları): "Etraf", taraflar demektir. Hadîsin baş tarafından -veya

tamamına delalet eden- bir kısmını vererek, arkadan hadîsin senetlerini ve muayyen bazı kitaplara bağlı kalarak onlarda geçtiği yerleri, senedlerine işaret ederek veren kitaplar. Bu çeşitten birçok te'lîf vardır. Etrafu'l-Garâib ve Efrad, Muhammed İbnu Tâhir, el-Makdisî, Tuhfetu'l-Eşrât bi-Ma'rifeti'l-Etr Ebu'l-Haccâc Yûsuf el-Mizzî gibi.

Etvâr (Tavır): Tavırlar, haller, davranışlar.

Evail Kitapları: Evâil evvelin cemi, ilkler demektir. Bazı âlimler, "ilk"i araştırarak, onlar hakkında eserler vermişlerdir. Bu eserlere umumiyetle ev denir. Keşf'z-Zünûn'a evâil maddesine bakılsa birçok örnek görülecektir.

Ayrıca, hadîşçiler, müteaddit hadîs kitaplarının ilk hadislerini bir araya to lamak suretiyle te'lîfler vücuda getirip, bunlara da evâil demişlerdir. Bu çe te'lîfler, muhtevalarını hazırlamada başvurulmuş kitapların rivâyet hakkına saf olan hoca veya hocalardan sema edilerek, mevzubahis olan kaynak kitaplar ilk hadîslerinin rivâyet hakkı elde edilmiş olurdu. Geri kalan hadîslerin rivâyeti için icâzet alınınca bu kitapların rivâyet hakkına kısmen sema (b kısım), kısmen de icâzet yoluyla sahip olunmuş olur ve bu şekilde rivâyet edil lerdi.

Evâmir-i Şerîyye: Dinin emirleri.

Evâmir-i Tekviniyye: Fitrî kanunlar ve Âdetullah'ın tazammun ettiği emirler.

Evfâk: Daha muvafık. En uygun.

Evhe'l-Esânid: Zayıflık yönünden en alt mertebede bulunan hadîsle rivâyet edildiği senedler. En zayıf râvilerin teşkil ettiği senedleri için de bu tal kullanılmıştır. Bu tabir "Falan muhaddisin ehve'l-esânidi şeklinde kullanıld gibi falan raviden gelen ehve'l-esânid şeklinde de kullanılabilir.

Evkât-ı Salavât: Namaz vakitleri.

Evlad-u İyâl (ayal): Çoluk çocuk.

Evleviyet: Öncelik, üstünlük.

Evsaf: Vasıflar, sıfatlar.

Evsâk: En çok inanılan, ziyade sağlam, en çok güvenilen.

Evsaku'n-Nas: İnsanların en çok güvenileni.

Evtanu'r-Ruvât: Râvilerin doğup büyüdüğü yerler demektir. Daha ç "Ma'rifetu Evtani'r-Ruvat ilmi" terkibiyle kullanılır. Anlaşıldığı üzere bu il râvilerin doğduğu, büyüdüğü, uğradığı, ikamet ettiği yerleri araştıran bir il Cerh ve Ta'dil de muhaddislerin, râvilerin lika durumlarını tesbitte gereklidir.

El-Evvel: (5, 545) Cenab-ı Hakk'ın isimlerindendir. Bütün eşyadan ön var olan demektir.

Evvelü's-Sened: Senedin müellif tarafı. İbtidau's-Senet, Sadru's-Sened t

birleri de bu mânâda kullanılmıştır.

Evza': Haller, durumlar.

Eyyamcı: Menfaatçi, gününü gün edinen, menfaatperest.

Eyyâm-ı Ma'dûdât: (4, 460) Sayılı günler demektir. Haccla ilgili olarak Kur'an'da geçen bir tabirdir.

Eyyâm-ı Mina: (5, 68) Zihhice'nin 9, 219-20, günleri ki o günlerde Mina'da şeytan taşlanır.

Eyyâm-ı Nahr: (4, 489) Kurban kesilen günler: Zilhicce'nin günleri.

Eyyâm-e Teşrîk: (4,460; 4, 489) Teşrî günleri: Zilhicce'nin 11, 12, 23. günleri.

Eyyâmu'l-Arab: Arap tarihi.

Eyyâmu'l-Asr: Asrın günleri.

Eyyâmu'l-Bîz: (9, 121) Kameri ayın 13, 14, ve 15. günleri en aydınlık günler olduğu için eyyâmu'l-bîz denmiştir. Bîz beyaz demektir.

Eyyâmu'l-Herç: Fitne zamanı.

Ezâ: Sıkıntı, eziyet, zulüm, ayrıca sıkıntı veren her şey.

Ezd: (13, 153) Yemen'de bulunan bir kabile adı.

Ezdâd: Zıdlar, mukabil ve muhalif olan şeyler.

Ezfar: (11, 372) Siyah buhur parçası tırnağa benzer.

Ezher (Olan): Bak: Esahh (Görüş).

F

Fâcir: Hakk'tan sapmış, haram ve günaha dalmış kötü insan.

Fâdıl (Fazıl): Fazîletli.

Fahîl: (4, 538) İğdiş edilmemiş erkek hayvan.

Fâhişu'l-Galat: Fuhşu'l-Galat denen ve râvinin zabt yönünde şiddetli zaafını ifade eden hâle musab olan râvi demektir. Böyle bir râvi, rivayetlerinin yarısından fazlasını da hata yapmakta olduğundan "şiddetli" zayıf kısmına girer ve bir kısım muhaddisler, terki gerektiren sıfatlardan kabul ederler. Bak: Fuhşu'l-Galat.

Fahl: (6, 386) Hayvanların erkeğine, hususan damızlık olarak döl almak üzere beslenenlere denir.

Fahr: Öğünme, öğünülecek şey.

Fâide: Kazanç, kâr, menfaat, işe yarama.

Fail: İş yapan, fiili işleyen.

Fâil-i Kasd: İsteyerek, niyet ederek bir işe giren.

Fakîh: Fıkıh âlimi.

Fakr: (6, 466) Zenginliğin zıddıdır. İhtiyacı duyulan şeyin yokluğudur.

Fânî: Muvakkat, gelip geçici, ölümlü.

Farak: (7, 230; 10, 329) Büyük kap, küp.

Farazî: (13, 113) Tahmine dayanan.

Fârîğ: İşini bitirmiş, boş kalmış, alâkasını kesmiş, rahata ermiş.

Fartu'l-Gaflet: Râvi'de gaflet (dalgınlık, dikkatsizlik) hallerinin büyü ölçüde mevcudiyeti demektir. Bu hâle musab olan râvi, rivâyetlerinin yarıda fazlasın da hata yapacağından bunun da rivâyeti alınmaz, terkedilir.

Farz-ı Ayn: Herkesin ifasına mecbur olduğu farz.

Fasd: (11, 51) Yarma mânâsına gelir.

Fâsık: Dinin emirlerini yerine getirmeyen, haramlarını alenen işleyen kimsedir. Bir başka ifade ile fîsk ile muttasıl olan kimsedir. Bknz: Fîsk.

Fasık-ı Mütezâhir: (12, 120) Açıktan açığa, kimseden sıkılmadan güne işleyen, işlediği günah ile sevinen (Boylesinin aleyhinde konuşmak gıyb sayılmaz).

Fâsıku't-Te'vil: Fîsk'ın itikada giren kısmına düşen kimseye denir. E bakıma ehl-i bid'at demektir. Ancak küfrü gerektiren sapıklığa düşmemi kaydıyla. Bknz: Fîsk.

Fâsıla: Kısım, bölüm, durak, mebhas.

Fasîh: Hatasız olarak söylenen. Açık ve güzel konuşan.

Fasîl: (6, 142) Memeden ayrılmış deve yavrusu.

Fâş: Meydana çıkmış yayılmış. Anlaşılmış olan.

Faşîstlik: Irkçı ve milliyetçi diktatörlük rejimi.

Fazîha: Rezâlet, ayıp, alçaklık, edepsizlik.

Fazıl: Âlimlere yakışır olgunluk. İman, cömertlik, ihsan, kerem, ilim, marifet, üstünlük.

Fecâat: Merak edilecek hâl, kederlenecek kötü durum, felaket.

Fecr: Sabahın çok erken vakti, tan zamanı.

Fecr-i Sâdık: (2, 179; 9, 137-38) Sabah'ın hakiki aydınlığının ilk belirlediği an.

Fedâil (Hadîsleri): Öncelikle bir kısım amellerin faziletlerini beyan eden hadîsler anlaşılır. Ancak, bazı şahısların, kabilelerin, beldelerinin.. vs. Faziletleriyle ilgili hadîsler de vardır. Daha umûmî kullanışlarda, ahkâm ve tefsîre giren, şerî bir hüküm ifade etmeyen, ahlak, âdâb, rikâk vs. bahislerine giren hadîsler de bu tabirle ifade edilir.

Fedâkârâne: Her türlü zahmetlere göğüs gererek davası uğrunda seb

etmek.

Feddâdîn: (13, 282-83) Çiftçi köylü, öküz, saban, çok bağırان, çölde yaşayan.

Fehm: Anlayış, zihnî kavrayış.

Fe'l: (11, 212) Dilimizdeki fal kelimesinin aslıdır.

Felek: Gök, gök katı. Dünya, âlem.

Fem-i Mübârek: Mübarek ağzı.

Fena: (9, 547) Yok olma, fanilik demektir.

Ferâiz: (13, 113) Allah'ın farz kıldığı ibadetler. Ayrıca mirasta pay, miras payı mânâsına da kullanılmıştır.

Feraset: (2, 471-73) Anlayışlılık, çabuk seziş.

Ferç: Ud yeri. Kadının tenâsül organı.

Ferd: Senedin herhangi bir tabakasında râvi sayısı bire düşen hadîs.

Aslında çok kimse tarafından rivâyet edilse bile, herhangi bir hocadan yalnız bir râvinin rivâyet edilmiş olduğu veya yalnız bir bölge ahâlisinin rivâyet etmiş olduğu hadîs. Bknz: Garîb, Efrâdu'l-Büldân: Garîb.

Ferda: Yarın. Bugünden sonraki gün. Tek olarak.

Ferd-i Muhalif: Bir râvinin diğer râvilerin rivâyet ettikleri hadîse veya hadîslere zıt olarak tek başına rivâyet etmiş olduğu hadîs. Bknz: Şâzz.

Fere': (10, 508) Bir sürü içinde ilk doğan yavru. Cahiliyede bu vesile ile kurban kesildiği için bu kurbanı fere' kurbanı denmiştir.

Fer'î: Esasa ait olmayan, kollara ve süslere ait ve müteallık.

Ferzendâne: Evlad gibi. Evlada yakışır surette.

Fesûd: (13, 169-70) Bozukluk, karışıklık, çürüme, çürüklük.

Fesâhat (Fasâhat): Bir dili doğru olarak, kolay ve düzgün söyleniş, yazılışı. Yabancı ve az kullanılır kelimeler bulunmaması.

Feshetmek: Kaldırmak, hükümsüz bırakmak, yürürlükten çıkarmak.

Fetânet (Fatânet): Zihin açıklığı, anlayış, çabuk kavrama.

Fetha: Arapça'da harfleri "E, A" diye okutan hariki, işaret.

Fetk: (13, 488) Lügatte yaralamak demektir. Ancak, hadîste, eman verilen adamın, veren tarafından ihanetle aniden öldürülmesi mânâsında kullanılmıştır.

Fetvâ: Bir hadise, bir muamele hakkındaki hükm-ü şer'iyi ehil olanın haber vermesi ve o hükme dair verilen malûmat, bilgi.

Fevâid: Cüz'ün bir çeşididir. Bir râvinin, bazı rivâyetlerini, notlarını ihtiva eden kitabı.

Fevc: Dalga, bölük. İman kalabalığı, cemaat.

Feverân: Maddi ve manevi, kaynayıp fışkırmak. Köpürmek, coşmak.

Fevk: Üst taraf, yüksek derece, yukarı.

Fevkalâde: Adetin fevkinde, müstesna ve yüksek bir sûrette.

Fevrî: Birdenbire gelen zorlu bir duygu etkisiyle düşünülmeden yapılan (hareket).

Fevt: Ölüm, kaybetme, elden çıkarma, kaçırma. Bir şeyin bir daha e geçmeyecek şekilde kaybedilmesi.

Fey': (4. 105; 4, 309-10) Ganimet, harbde elde edilen mal.

Feyz: Bolluk, bereket. İlim, irfan, şan, şöhret.

Fezail: Bak: Fedâil: Faziletler.

Fezleke: Hülasa, netice, öz, icmal, hesap listesinde netice.

Fıkhu'l-Hadîs: Hadîsten çıkarılabilecek mânâlar.

Fırâk-ı Dâlle: Dalalette gitmiş fırkalar. Dalalette kalmış gruplar.

Fıtrat-ı Selîme: Kusursuz sağlam huy. Ahlâk, din. Haram ve çirkin işlerde uzak ahlâk.

Fitri: Doğuştan, yaradılıştan, hayat kanunlarına uygun.

Fidye-i Necât: Can kurtarma fidyesi.

Fîhi Cehale: Râvi meçhûl demektir. Rivâyeti itibar için alınır.

Fiili Sünnet: Resulüallah (a.s.)'ın yaptığı iş ve hareketler. Amelî sünnet.

Fi'l: Resulüallah'tan (aleyhisselatu vesselam) sadır olmuş iş ve hareket.

Finâ-yı Hâne: Evin civarı.

Firak: Ayrılık, ayrılmak. Hicran.

Firdevs: (14, 238) Cennet mertebelerinden birinin adı.

Fi's-Sahîh: Hadîs'in Buharî veya Müslim'de bulunduğunu beyan eden t ifade.

Fiten İlmî: Resulüallah'ın (aleyhisselatu vesselam) vefadından son kıyamete kadar cereyan edecek fitneleri haber veren hadîsler.

Fitne: (13, 165-66) Müslümanlar arasında meydana gelen dâhilî ihtilaflar, kavgalar, savaşlar, huzursuzluklar ve çeşit çeşit menfi durumlar.

El-Fetnetü'l-Kübra: Büyük fitneler.

Fiyasko: Kesin başarısızlık elde etme. Yenilgi.

Fuâd: Kalb, gönül, yürek.

Fuhşu'l-Gaflet: Fartu'l-gaflet mânâsıdır.

Fukaha: Fıkıh âlimleri.

Furkan: Hak ile batılı birbirinden ayıran. Kur'an-ı Kerim ve 25. sûresinin ismi

Fücûr: (9, 219) Günah, zina, namusları pay-i mal etmek gibi şeytani iştiha. Dinsiz ve ahlâksızların durumu.

Fünûnu'l-Hadîs: Metin ve senedle ilgili muhtelif ilim dalları.

Fürû': Bir kökten ayrılmış kısımlar. Dallar budaklar. Bir sülaleden gelen torunlar.

Fütûr: Yeis: Ümitsizlik, usanç. Zaaf. Kader, gevşeklik.

G

Gabn: Alış-verişte hile ile çok kazanmak. Haram olan alış-veriş. İki çeşittir Gabn-ı Yesîr ve Gabn-ı Fâhîşdir.

Gadab: Hiddet, öfke, kızgınlık, dargınlık.

Gadâb-ı İlâhî: Cenab-ı Hakk'ın öfke ve kızgınlığı.

Gaddar: Kahredici, öldürücü. Hain, zalim, çok zulmeden. Ahdine vefa etmeyip hıyanet eden.

Gadr: (12, 143) Vefasızlık demektir, vefasıza gâdir denir.

El-Gaffâr: (5, 543) Cenab-ı Hakk'ın isimlerinden olup, günahları örten, affeden, mağfireti bol mânâsına gelir.

Gaffâru'z-Zünub: Günahları örten, affeden Allah.

Gaflet: Gaflet örtünmek, bürünmek mânâsına gelen gayn kelimesiyle de açıklanmıştır. Gaflet (Gayn), Resulüllah'a nisbet edilince bunun nurdan bir perde manevî terakkisinde sonrakine nazaran önceki mertebe olarak açıklanmıştır (6, 116). Hadîs istilah olarak, râvinin rivâyette yaptığı dikkatsizlik ve dalgınlığı ifade eder. Rivâyetlerin yarısından fazlasında gaflet olursa buna Fevtu'l-Gaflet denir. Bu hadîsi münker kılar.

El-Gafûr: (5, 543) Cenab-ı Hakk'ın isimlerindendir. Çok bağışlayan demektir.

Gâib: Gözönünde bulunmayan, hazırda olmayan. Kaybolmuş olan. Görünmeyen âlem.

Gâile: Dert, sıkıntı, baş belası. Tasa, zor iş. Düşünce.

Gâli (Şiilikte): İfrada kaçan, Hz. Ali'ye muhalefet edenleri tekfir eden, ve Gulüvvu maddesinde belirtilen tekfir-i mûcib itikadlara sapan kimse. Bu Şii grubuna Râfizî de denir. Bunların hiçbir surette rivâyseti alınmaz.

Galiz: Çirkin. Yoğun. Kaba. Terbiye dışı. Kokmuş madde.

Gâmız: Lügat olarak anlaşılması güç, mübhem şey demektir. Hadîste illet halini bildirir. Mesela aslında munkatı olduğu halde muttasıl görünen hadîs için bu tabir kullanılır.

Gammazlamak: Birisine iftira ederek zarar veren münafık fitne. Başkalarının ayıplarını arayıp gizli şikayet eden.

Ganîmet: (4, 66, 105) Savaşta düşmandan ele geçirilen mal.

Garabet: Hadîsin garîb olması.

Garâib: Acaib şeyler.

Garaz: Kötü niyet. Kasıt. Kin.

Garet: Yağmacılık. Düşman malını yağmalamak. Göbek.

Garîb: (17, 548) Lügat olarak yalnız yurdundan uzak yabancı, benzeyen olmayan mânâsına gelir. İstilah olarak 1. Hangi tabakada olursa olsun, senednin bir veya birkaç tabakasında râvi adedi bire düşen hadîse denir, ferdî müterâdifidir. 2. Sîkalardan, bir tanesinin zayıflar gibi rivâyette bulunması, b hadisi herkesten biraz farklı rivâyet etmesi.

Çok az kullanılan, mânâsı açık olmayan kelimelere de garîb denir, bu kelimelerin açıklanmasıyla uğraşan ilme Garîbu'l-Hadis İlmi denir.

Garîb isnâden: Metni birçok kimse tarafından bir veya birkaç râvide rivâyet edilmekle meşhur iken sonradan bir râvinin bunlardan başka kimsede tek başına rivâyet ettiği hadîs. Tirmizî böyle bir hadis için garîb min haze'l-vec tabirini kullanır.

Garîb Min Haze'l-Vech: Tirmizî'ye hastır. Garîb isnâden mânâsında kullanılır.

Garîbu'l-Meşhur: Aslında bir veya birkaç tabakada tek bir ravi tarafında rivâyet edilmiş olmasına rağmen sonradan her tabakada pekçok râvi tarafından rivâyet edilen hadis. Bunun en meşhur örneği "Ameller niyetle göredir..." hadisidir. Bunu Sahâbe'den Hz. Ömer, ondan Alkame, ondan Muhammed İbnu İbrahim, ondan Yahya İbnu Said rivâyet etmiş iken, Yahya'da sonra her tabakada pekçok kimseler rivâyet etmiştir.

Garîb-i Mutlak: Ferd-i mutlak demektir.

Garîb-i Nisbî: Ferd-i nisbî demektir.

Garîrî: Yaradılışla ilgili:

Gasb: (12, 113) Başkasına ait birşeyi zorla, rızası olmadan almak.

Gâsıb: Gasbeden, zorla alan.

Gâsîk: (4, 428; 6, 74) Gecenin ilk karanlığı.

Gayb Âlemi (Âlem-i Gayb): Zahir duygularımızla bilinemeyen ve âlem-i evah ve meleklerle, cinlere mahsûs âlem. Mâzi ve müstakbeldeki mahlûkat manevî hayatlarının âlemi.

Gayb-aşına: Gaybi bilen. Gaybdan haberi olan. Gelecekte veya âhirette haberi olan.

Gaybet-i munkatı'a: Gaybet, kaybolma, başka yerde bulunma mânâsına gelir. Gaybet-i munkatı'a bizzat metinde: "Üç günlük mesafede bulunma" şeklinde tarif edilmektedir.

Gaybî: Hazırda olmayan, görünmeyenlere ait, Ahirete âit.

Gaybûbet: Gayıblık, hazırda olmayıp başka yerde olma.

Gaybu'l-Gayb: Kalbde olmayan şey. Hiç ortada eseri, varlığının, geleceğinin izi ve nişanı olmayan. Gaybında gaybı olan.

Gayl: (15, 509) Hamile kadından çocuğun emdiği süte denir.

Gayle: (7, 50; 11, 392; 15, 509) Zevcin emzikli hanımıyla teması.

Gayretkeş: 1. Çalışkan, 2. Bir tarafı tutan, gayretli, 3. Hamiyetli, 4. Kıskaç.

Gayr-ı Dinî: Dini olmayan.

Gayr-ı İlmî: ilmi olmayan.

Gayr-ı İrâdî: İrade dışı.

Gayr-ı Me'mun: Cerhin 3. mertebesinde bulunan bir râvi hakkında kullanılan bir sîga. Vastı bu olan râvinin rivâyeti alınmaz.

Gayr-ı Meşru: Allah'ın rızasına uymayan, şeriat harici, kanunsuz iş.

Gayr-ı Mümeyyiz: İyiyi kötüden ayıramayan.

Gayr-ı Mümkün: İmkansız. Mümkün olmayan.

Gayr-ı Mütenahi Feyz: Sınırsız bir ilim. Sonsuz bereket, bolluk.

Gayr-ı Sâbit: Zayıf râvileri ve mevzu hadîsleri inceleyen kitaplarda hadîsin mevzu olduğunu ifade edici bir tabirdir.

Gayr-ı Sâbit Hadîs:

Gayr-ı Sika: Gayru Me'mûn mânâsında.

Gazve: (11, 391) Lügat olarak kasdetmek mânâsına gelir. İslam -tarihini hususen Resulüllah'ın siyerini- ilgilendiren bir tabir olarak Resulüllah'ın şahsen hazırladığı bir ordu ile küffara karşı "kasd"ını ifade eder.

Gazvetü'l-Usre (12, 93) Sıkıntı, zorluk gazvesi yani Tebük Gazvesi.

Ger: Eğer, şâyet.

Gıyâb: Görünmemek, gözönünde olmamak.

Gıybet: (12, 117) Arkadan çekıştirmek. Hazır olmayan birisinin aleyhinde konuşmak.

Gıyle: Bak: Gayle.

Gubeyrâ: (7, 236) Habeşlilerin mısırdan yaptıkları bir şarap çeşiti.

Gudüvv: (8, 334) Günün başından zevâl'e (öğle'ye) kadarki yürüyüş.

Gûl: (11, 213) Cahiliye arabının varlığına inandığı bir cin nevi.

Gulam: (2, 505; 10, 112; 13, 550) Genç, delikanlı, Bıyığı henüz bitmemi genç. Esir, köle.

Gulat (-ı Şia): Gulâat, gâlî'nin cemidir. Aşırıları mânâsına gelir. Istılaht daha ziyade gulat-ı şia (şianın aşırıları) şeklinde kullanılır. Bununla ehl bid'anın tekfiri gerektiren aşırılıklara (yani gulüvv'e) düşenleri kastedilir v hiçbir surette rivâyetleri alınmaz. Bknz: Gulüvv, Rafıza.

Gulül: (1, 469) Devlet ve ganimet malında hıyanet etmek.

Gulüvv: (Şiilikte) aşırılık. Yani Hz. Ali sevgisi ve Hz. Ali'nin efdaliyetine ir anmakla yetinmeyip başta şeyheyn (Hz. Ebu Bekr ve Hz. Ömer (radiyallah anhüma) olmak üzere, Cemel ve Sıffin savaşlarında Hz. Ali'ye muhalefi edenleri tekfir etmek. Gulüv bundan ibaret değildir. Allah'ı insan gibi telakki etmek, Hz. Ali'yi hulül ettiğine inanmak, ruhun bir bedenden diğerine geçmesin (lenâsuh) inanmak, haramları helal addetmek, kıyamete kadar başka peygamberlerin geleceğine inanmak, Peygamberliği Hz. Ali'ye, oniki imama isnad etmek, Cibril-i Emîn'i itham etmek gibi her biri küfür olan inançlar." Bunların b kısmı Hristiyanlık bir kısmı Yahudilik ve hatta Zerdüşlükten alınma inançlardır

Gurat: (3, 506) Gurfe'nin cemi, odalar demektir.

Gurre: (6, 169; 7, 186; 10, 175; 13, 132; 15, 507) Lügat olarak parlaklık sakar, ayın ilk günü gibi mânâlara gelir. Hadislerde köle mânâsında daha ço kullanılmıştır.

Gusl: (10, 273) Yikanmak demektir. Büyük hadesten temizlenmek içi ağız, burun dahil bütün vücudun, zerre miktar kuru yer kalmayacak şekild yıkanmasıdır.

Günâgûn: Türlü, çeşitli nevilerde olan, çeşit çeşit, renk renk.

Günah: (5, 309; 6, 42) Allah'ın razı olmayacağı bir fiil yapmaktır.

Gürûh: Bölük, cemaat. Takım. Kısam. Fevc.

Gasaku'l-Leyl: (2, 485) Gece karanlığı.

H

Habâset: Murdarlık, pislik, kötülük.

Habat: (4, 318) Kuruyan ağaç yaprağından yapılan hayvan yemi.

Habelu'l-Habele: (1, 544) Hamile develerin hamile kalması.

Haber: 1. Rivâyet mânâsına, Resulüllah (aleyhisselatu vesselam) Ashât Tabiîn ve Etbatu't-Tabiîn'den gelen merfu, mevkuf, maktu her çeşit bilgi, 2. Bazıları sadece mevkuf ve maktu hadîslere yani sahâbe, Tabîn ve Etbau' Tabiîn'e ait rivâyetlere haber der, 3. Horasan fakihleri Hz. Peygamber'e a rivâyetlere haber; Sahâbe, Tabiûn ve Etbau't-Tabiîn'e ait rivâyetlere de ese demişlerdir.

Haber-i Vahid: Haber-i Ahâd mânâsıdır.

Haberu'l-Ahad: 1. Her tabakada birden fazla kişi tarafından rivâyet edilmiş olsa bile mütevatır derecesine ulaşamayan haber. Bu mânâda meşhur, müstefiz, azîz, ferd, hadisler, haber-i âhâd'ın kısımlarını teşkil eder, 2. Daha az kullanılan mânâda bir kişinin yaptığı rivâyet demektir. Selef, ferd, garîb, vâhid, şâzz kelimelerini aynı mânâda kullanmıştır.

Habîr: (5, 543) 1. Haberli, haberdar. Âlim, Ârif-i billah. el-Habir: Her şeyi bilen Allah (c.c.), 2. Taze ve yeni şey.

Habîs: Fesadçı, hilekâr. Alçak tabiatlı. Kötü.

Hablullahi'l-Metin: Allah'ın sağlam ipi Kur'an-ı Kerim.

Hac Mîkatı: Doğrudan Harem bölgesine veya Mekke'ye gelen âfâkîlerin ihramsız geçemeyecekleri sınırları belirleyen noktalardır.

Hacâletâver: Utandırıcı, utanç veren.

Hacamat: (11, 45) Kan aldirmek.

Hacca: (4, 195) Arafat'ta vakte ve Kâ'be'de tavaf esasına dayanan İslam'ın temel rükünlerinden biridir.

Haccâm: (14, 328) Hacamat yapan kimse.

Hacc-ı Ekber: (2, 407) Hacc-ı Ekber normal hac demektir, hacc-ı asgar da umre demektir.

Hacc-ı İfrad: (4, 311) Umresiz yapılan hac.

Hac ayları içinde, hac'dan önce umre yapmayıp, hac niyetiyle ihrama giren ve sadece hac menâsikini eda edenler ifrad haccı yapmış olurlar.

Hacc-ı Kıran: Aynı yılın hac aylarında ikisine birden niyetlenerek, umre ve haccı bir ihramda birleştirmektir. İhrama girerken her ikisine de niyet ederek, hac ayları içinde önce umre yapıp, ihramdan çıkmadan hac menâsikinin ifa edilmesidir.

Hacc-ı Tatavvu (taâvvu): Farz ve vâcib olmadığı halde nâfile olarak yapılan hac ibadeti.

Hacc-ı Temettu: Aynı yılın hac ayları içinde umre ve haccı ayrı ayrı niyet ve ihramla eda etmektir. Hac ayları içinde umre yapıp ihramdan çıktıktan sonra, hac günlerinde yeniden hac için ihrama girilip hac menâsiki eda edilir.

Haccu'l-Asgar: (4, 195) Hacc-ı Ekber'e bakınız.

Haccu'l-Veda: Resulüllah'ın (aleyhisselatu vesselam) hicrî 10. yılda yaptığı son haccı. Hacc hac menâsikini tesbitten başka, bu sırada irad ettiği Veda Hutbesi'yle de ehemmiyet taşır.

Hacefe: (5, 211) Bir nevi kalkan.

Hacer: (4, 373) Taş.

Hâcet: İhtiyaç, lüzum, muhtaçlık.

Hâcîs: Tasa, keder, gam, hüzün.

Hacr: (10, 64) 1. Menetmek. Bir şeyi birisine yasak etmek. Malını kullanmaktan men etmek, 2. Kucak, âğuş.

Hadd: (5, 129) Lügat olarak sınır, derece, gerçek gibi mânâlara gelir ise de istilah olarak, bizzat Kur'an-ı Kerim tarafından belirlenen bazı cezaları müsterek adıdır: Hadd-i şü'rb, hadd-i kazf, hadd-i zina, hadd-i sirkat gibi.

Haddesenâ: İmla, sema, kıraat icâzet, münâvele, mukâtebe yollarında biriyle alınan bir hadîsi başkasına edâ (rivâyet) ederken kullanılabilen bir sîga. Bu sîga sema'yı yani doğrudan doğruya hocadan işitmeyi ifade ettiği için sema bulunmayan tahammül yollarıyla alınmışsa bunlara delalet eden bir ibare ilave edilmektedir. Haddesenâ münâveleten, haddesenâ kitabeten, haddesenâ icâzetten gibi.

Haddesenî: Haddesenâ için yapılan izahlar aynen bunun hakkında da mu teberdir. Tek fark bu tabir, rivâyeti yapan râvinin hadîsi tahammül sırasında yalnız bulduğunu belirtir.

Hadd-i Kazf: Namuslu bir kadına zina isnad edene verilen şer'î ceza.

Hadd-i Zina: Zina suçu işleyene verilen ceza.

Hades: (8, 104) Gözle görülmeyen manevî pislik, abdest ve gusulle giderilir. Su olmazsa teyemmümle giderilir.

Hadım Etmek:

Hâdim: 1. Hizmet eden, İslam'a ve millete faydalı olmaya çalışan, 2. Yıkıcı olan lezzetleri mahveden.

Hadîn(e): 1. Dost, yol arkadaşı, 2. Yaşdaş.

Hadîs: Lügat olarak söz demektir. Istilah olarak çeşitli mânâlarda kullanılır, 2. Mutlak olursa Hz. Peygamberle ilgili her çeşit rivâyeti ifade eder; söz fiil, tahrîr, şemaîl, ahval, etvar. Muhaddiscilere ait olan bu telakkîye Resulüllah'ın peygamberlikten önceki haberleri de girer, 3. Bu kelime bazı kayıtlarla kullanılınca, Sahâbe, Tabiîn ve Etbaüt'tabiîn'in söz, fiil ve tahrîrlerin de ifade eder, 4. Mevkuf hadis: Sahâbe'ye ait olanları, maktu hadis Tabiîn ve Etbaüt't-Tabiîn'e ait olanları ifade eder. Ayrıca takihler, peygamberlikten önceki rivâyetlere hadîs demezler, 5. Hadîs birçok durumlarda sünnet, haber, ese kelimeleriyle müsterektir. Hadîs sadece methiyle değil, senediyle birlikte hadis tir. Asıl maksad, metinde ifade ediliyorsa da, o metnin Resulüllah'la irtibatın kurup, onu hadîs kılan tek şey senettir. Senet olmazsa o rivâyet hadisiikter çıkar ve bir söz olur.

Hadîs ilimleri: Ulûmu'l-Hadîs maddesine bakınız.

Hadîs İlmî: 1. Kabul ve red yönlerinden sened ve metni yani hadîsi inceleyen ilim dalı. Bu bir bakıma usul-u hadîs veya rivâyetu'l-hadîs'tir. Mutlak kullanılırsa bu mânâa kastedilir, 2. Resulüallah (a.s.)'ın söz, fiil ve takrîrleriyle ahvalini bildiren ilim, yani rivâyetu'l-hadis ilmi, 3. Bu ıstılahla, beyan hem Dirayetu'l-Hadîs hem de Rivâyetu'l-Hadîs ilmi kastedilir.

Hadîs Nevebî: Mânâ ve lafzı Resulüallah'a (aleyhisselatu vesselam) ait olan hadîs. Mutlak olarak hadîs denince bu anlaşılır.

Hadîs Ricali: Râvi, muhaddis gibi hadîsle meşgul olan kimseler. Bir hadîsin senedinde yer alan râviler.

Hadîs Tarihi: Hadîs, Resulüallah zamanından günümüze kadar nasıl intikal etti. Bu yolda ne gibi çalışmalar yapıldı tedkik eden bir ilmdir.

Hadîs Usulu: Kabul ve red yönünden senet ve metni inceleyen bir ilmdir. Bu incelemeyi belli prensiplere ve kaidelere göre yapar. Bu kaideler esas itibarıyla âyet ve hadîslerden çıkarılmıştır.

Hadîs-i İlahî: Hadîs-i Kudsî mânâsına kullanılır.

Hadîsin Mahreci: Mahrecu'l-Hadîs maddesine bak.

Hadîs-i Rabbanî: Hadîs-i Kudsî demektir.

Hadîs'in Tedvîni: Tedvînu'l-Hadîs'e bakınız.

Hafâ: Gizlilik, saklılık, gizli olmak.

Hafaza Melekleri: Muhafız melekler.

Hafî: 1. Gizli. Açıkta olmayan. Saklı, 2. Sigasından değil bir arızadan dolayı mânâsı kapalı kalan lafız.

El-Hâfid: (5, 543) Allah'ın isimlerindendir. Cebbârları ve firavunları alçaltan demektir.

Hafizun: Ta'dil ifade eden bir tabirdir. hakkında bu tabir kullanılan râvinin rivâyetiyle ihticâc edilir.

Hâil, Haile: Korku ve dehşet veren. Trajedi.

Hâin: (5, 219) emaneti inkar eden.

Hâiz: Bir şeye sahip olma. Sahip, malik.

Hâiz-i te'sir: Te'sir edebilen.

Hakaiki Kainat: Kainat ile ilgili gerçekler, hakikatler.

Hakaik-i Ėmaniye: İman hakikatleri.

El-Hakem: (5, 543) Cenab-ı Hakk'ın isimlerindendir. Hâkim demektir.

Hakîbe: (10, 314) Bir nevi çul (deveye serilir).

Hakikat-ı hayâtiye: Hayati hakikatler.

Hakîr: Küçük. Ehemmiyetsiz. Kıymetsiz. İtibarsız. Kudretsiz.

Hakk: Yazıda yapılan bir yanlışlığın kazınmak suretiyle yok edilmesi.

Hakkâniyet: Hakdan ve doğruluktan ayrılmamak. Adâlet üzere bulunmak
Hakk-ı Hayat: Yaşama hakkı.

El-Hakku: (5, 544) Cenab-ı Hakk'ın isimlerindendir. Varlığı ve vücud gerçek olan demektir.

Hal': Kaldırma. Kal' etmek. Hükümdarı tahttan indirme. Karısını boşama
Evladını evlaldıktan reddetmek.

Halef: Etbau't-Tabiîn'den sonra gelenler, müteahhirin de denir.

Halel: Bozukluk. Eksiklik. Başkası tarafından verilen zarar.

Haleldâr: Bozma, bozulma.

Hâlet: Sûret. Hal. Keyfiyet.

Halet-i Ruhiye: Ruhî durum.

Hâlik: Yoktan yaratan, yaratıcı. Allah.

Hâl-i Maraz: Hastalık hali.

Hâl-i Sihhat: Sağlık hali.

Halife: Şer'î hükümlerin tatbik ve icrası için Peygamber (a.s.)'e vekîl olan zat

Halîl: (12, 262) Samimi dost demektir.

Halîm: Yumuşak huylu. Hoş muamele yapan.

Hâlis: Hilesiz, katıksız, saf, duru. Saffetli.

Halîsa: (6, 237) Kurdun ağzından alınmış olup kesilmezden önce ölmüş hayvan.

Halita: Karışık halde olan, karma. Madenlerin birbiriyle birleşmelerinde hasıl olan mürekkep madde.

Halk (Traş) (4, 498) Hacc menasikinden biridir. İhramdan çıkarken oldukları traş'a denir.

Halûk: (7, 50) 1. İyi huylu, herkesle geçimli olan, 2. Kırmızı renkli süsürme maddesi, zaferanla karıştırılarak elde edilir.

Halvet: 1. Tenhaya çekilme, 2. Yalnızlık, gizlilik.

Hâm: 1. Pişmemiş, çiğ, 2. Olmamış, 3. Kat, büküm, 4. Kemer, yay, Bükülmüş, kemerli.

Hamâle: (13, 413) İhtilafı iki kabileden birinin sulhü temin için addeddiği meblağ.

Hamâsi: Yığılıkte ilgili.

Hamd: (6, 70) Kişide bulunan güzel sıfatlar ve yaptığı iyilik sebebiyle ifad edilen övgü, şükür de böyledir, ancak sadece iyilik için ifade edilir.

Hamdele: Elhamdülillah demenin kısaca ismi.

Hâme: (11, 213) Baş, baykuş gibi mânâlara gelir.

Hamele-i Arş: İsrail, Cebrail, Mikâil, Azrail (a.s.).

Hâmid: 1. Cenab-ı Hakk'a hamd ü sena eden, 2. Alevi sönen ateş. Ölü gibi habis olan.

El-Hamîd: (5, 544) Cenab-ı Hakk'ın isimlerinden olup, fiiliyle hamde layık olan demektir. Lügat olarak da senaya, övülmeye layık olan mânâsına gelir.

Hamîl-i Kur'an: (9, 384) Hâfız-ı Kur'an demektir.

Hamîsa: (8, 120) Yün veya ipekten mamûl benekli kumaş.

Hâmiş: Kitabın kenarına yazılan açıklama. Mektubun yanına katılan ek.

Hamîyet-i Diniye: Ceman ve İslamiyeti ve Hz. Peygamber'in sünneti se- niyyesini, din ve mücâdele kardeşlerini muhafaza ve müdafaa etme gayreti.

Hamletmek:

Hamr: (5, 229; 7, 231) Aklı örten her şey, daha ziyade alkollü içkilere ve bilhassa şaraba ıtlak olunur.

Hamse: Kütüb-i Sitte'nin İbnu Mâce dışındaki beş kitabı.

Hâne-i Risaletpenahi: Resulullah (a.s.)'ın evi.

Hâne-i Saadet: Peygamberimiz (a.s.)'ın evi.

Hanîf: (5, 544) Hz. İbrahim'e mensup. Hakk'a teslim olmuş gibi mânâlarda kullanılır.

Haniflik: (12, 482): Cahiliye devrinde Hz. İbrahim'den kalan din, bu dine uyanlara hanîf denir.

Hânis: Yeminini bozan, ahdinde durmayan.

Hannân: Rahman ve Rahim olan, çok merhametli olan Allah (c.c.).

Hantem: (7, 259) Topraktan mamûl küp.

Hanût: (10, 331) Cenazenin kefenine konan koku maddesi.

Harac: (4, 98) Vaktiyle Müslüman olmayan vatandaşlardan alınan vergiye denirdi.

Harac-ı Tavzîf: Zimnîlerin arazisinden dönüm başına alınan vergidir.

Harbe: Kısa mızrak, süngü.

Harem: (4, 229; 13, 505) Sınırı Hz. İbrahim tarafından çizilen, bir kısım yasakların câri olduğu hacc mıntıkası.

Haricîler: (13, 295-301) Hz. Osman'ın şehadeti ile ortaya çıkan bir fitne grubudur. Büyük günahların küfür olduğuna inanır. Hz. Ali ile mücadele etmişlerdir.

Hârîç: Bir anlaşmaya dahil olmayan. Dışardan kimse.

Harîm: (13, 481) Bazı yasakların câri olduğu yer. Kuyunun harîmi, ağacın harîmi vardır.

Harîs: Bir şeye fazlaca düşkün. Hırslı.

Harkâ: (4, 548) Kulağı yuvarlak oyulan hayvan.

Hars (Hazr) (6, 395) Tahmim ve takdîr demektir. Bilhassa ağac başındaki meyvenin takdirinde kullanılır.

Harûrî: (2, 513; 10, 359) "Haruriyye"ye bakınız.

Haruriyye: Hz. Ali'nin (radiyallahu anh) hakem kabul etme görüşüne karşı olup O'ndan ve Hz. Osman'dan ayrılarak onlarla çarpışan Hâricîlerin bir diğeri ismi. Bu isim onlara, bu hareketi ilk başlattıkları yer olan Harûra köyünden gelir.

Hârut ve Mârut: Kur'an'da adı geçen iki melek. Büyü ile uğraştıkları için cezalandırılmış, kıyamete kadar kalmak üzere Babil'de kuyuya hapsedilmişlerdir.

Hasaîl: Hasletleri.

Hasais: Cenab-ı Hak tarafından sadece Rusulullah'a bahşedilen bir kısım hususî haller, imtiyazlar, mucizeler. Bunların bir kısmına hadislerde bizzat Resulullah (aleyhisselatu vesselam) dikkat çeker. Resulullah'ın bizler için tatbik mümkün bir kısım sünnetini de "hasâis"e dahil eden âlimler olmuştur.

Hasâis üzerine yapılan te'liflerden biri Suyûtî'nin el-Hasâisu'l-Kübrâ'sıdır.

Hasbîlik: Karşılıksız. Allah rızası için.

Haseb: (15, 482; 16, 363) Baba yoluyla veya insanların mefahirdi saydığı şeyler sebebiyle elde ettiği şeref.

Hased: (5, 273; 9, 329) Kıskanma, çekememe.

Hasen: Tirmizî tarafından çokça kullanılmış olan bir tabirdir. Onun tarifi göre, senedinde adalet yönünden kusuru olmayan, ancak zabt yönünden kusuru bulunan râvinin şâzz ve illetten halî olarak rivâyet ettiği ve benzeri başka tariklerden gelen rivâyettir.

Hadîse hasen denirken her zaman ikinci bir tarik aranmamıştır. Şâzz ve illet olmamak kaydıyla adâlet sahibi ve tek başına rivâyeti münker sayılmayacağı râvinin rivâyetine de hasem denmiştir.

Hasen'in tarifinde âlimler tam bir ittifaka ulaşmazlar. Hatta Tirmizî bile "Hasen" dediğinde geçerli bir tarif koyamamıştır.

Hasen Garîb: Bir râvinin tek başına rivâyet ettiği rivâyetinde teferrüd ettiği hasen hadîs.

Hasen Sahîh: 1. Senedleri çoğalıp sahîh derecesine ulaşan hadîs, bir bakımdan sahîh li-gayrihi, 2. Birden fazla senedi olup da bunlardan bazısı hasen, bazı sahîh olan hadîs, 3. Bazılarınca hasen, bazılarınca sahîh kabul edilen hadîs.

Hasen Sahîh Garîb: 1. Senedleri çoğalıp sahîh derecesine ulaşan ancak bazı senedlerde râvinin teferrüd etmiş olduğu hadis, 2. Tek senedle rivâyet edile ve bu senediyle sahîh garîb mi, hasen garîb mi olduğu kestirilemeyen hadîs.

Hasene: Güzellik. Sevaplı ve hayırlı amel.

Hasenu'l-Hadîs: Râvinin rivâyetlerinin itibar için alınabileceğini gösteren bir ta'dil elfazı.

Hasenu'l-İsnad: Metni değilse de senedi hasen hadîsin şartlarını taşıyan hadîs.

Hasf: (6, 236) Ay tutulması, ışığı sönmek, yere batmak.

Hâsıd: Ekin biçen.

Hasım: Muhalif, karşı taraf.

El-Hasîbu: (5, 544) Allah'ın sıfatlarından. Kâfi demektir, hesap gören mânâsı da vardır. Lügatte kendisinde değer olan mânâsına da kullanılmıştır.

Hasîm: Husumet eden, düşmanlık eden.

Haslet: Huy, ahlâk. Yaradılıştan olan tabiat.

Nasr-ı Nazar: Sadece bir şeye bakıp dikkat etmek. Yalnızca bir mevzu veya meslek üzerinde çalışıp onda mütehassıs ve muvaffak olmaya gayret etmek. Bütün fikri çalışmayı bir şey üzerinde toplamak.

Hassâten: Bilhassa.

Haşefe: (13, 369) Erkeklik organının tepesi.

Haşerât: (10, 454) Küçük hayvanlar.

Haşiye: Bir kitaba yapılan açıklama ve ilaveler. Bu şekilde ortaya konan kitap.

Sayfanın kenarına yazılan bir açıklamanın, kitabın aslından olmadığını belirtmek için konan kelime veya harfe de denir.

Haşr: Toplanmak, bir yere birikmek, kıyametten sonra bütün insanların toplanması.

Haşyet: (6, 42) Tazimle beraber olan korku.

Hatem-i Süleyman: Süleyman (a.s.)'ın mührü.

Hâtirât: Hatıralar. Hatırda kalan şeyler.

Hatîme: Son. Nihayet. Son söz.

Hatîra: (4, 360) Hicr de denen, Kâ'be'nin dışında kalan kısım, Hatîm denen duvarla çevrilmiştir.

Havâle: 1. Bir işi veya bir şeyi başka birine bırakmak. Ismarlama, 2. Baygınlık veren bir hastalık.

Havarî: (12, 178-296) Hz. İsa'ya inananların ismidir.

Havâriç: (13, 209) Hâricîler demektir.

Havâss: Dindarlık ve doğruluğuyla, ilmi ile âmil olup manevîyat mertebelerinde yükselmekle makbûl ve müteber olan zatlar. Zenginler sınıfı. Evliyaullah. Büyük zatlar.

Havâss-ı Bâtına: Kalbe bağlı beş duygu. Hayat, akıl, vahîme, hafıza, mu-tasarıfa.

Havâss-ı Zâhire: Beş duyu, görme, işitme, dokunma, tad alma, koklama.

Havâyic-i Aslîye: Mesken ile eve lüzumlu eşyadan ve kışlık yazlık elbise ile lüzumlu silahtan, aletten, kitaptan ve binek ile hizmetçi ve bir aylık -bir diğer kavle göre ise; bir senelik- nafakaya mahsûs erzaktan ibarettir.

Havl: (6, 125-26) Hareket ve iş yapmada muhtaç olunan güç, kuvvet.

Havra': Gözü iri, karası pek kara, beyazı da pek beyaz olan kız. Âhu gözlü.

Havsala: (6, 540) Kuşlardaki kursak, dilimizde taşlık denir.

Hayâ: (5, 287) Utanma korkusuyla kişinin kendini tutması.

Hayat-ı İctimaiye-i İslamiye:

Hayîy: (5, 509) Çok haya eden.

Hayretengiz: Hayretler içinde bırakma.

Hayrül Berlyye: (12, 155) Yaratılmışların en hayırlısı.

Hays: (10, 482) Hurma, keş ve yağdan yapılan bir yemek.

Hayşe: Kaba keten ipliğinden yapılan bir bez.

Hayt-ı Nuranî: Nuranî rabita, bağ, ip.

Hayy: Diri, canlı, sağ.

Hayz: Lügatte akmak demektir. Kadınların belli dönemlerdeki kar akıntılarına denir.

Hazâkat: İhtisas, maharet. Peyda etmek.

Hazer: Çekinme, korunma.

Hâzık: Maharetli, işin ehli, mütehassıs.

Hâzır: Hazırda olan. Âmade ve müheyya olan. Gaib olmayan.

Haziyre-i Kuds: (6, 9) İnsan ruhlarının cazibesine kapılarak gittikleri yer.

Hazine: (6, 400) Eski milletler tarafından yer altına saklanan altın, gümüş gibi kıymetli madde defîne de deriz.

Heba Etmek: Zıyan etmek. İsraf etmek.

Hedm: Yıkma, harab etmek, parçalamak. Birisine vurup belini kırmak.

Hedy: (4, 524; 12, 332) Cenab-ı Hakk'a kusurunu affettirmek ricasıyla, keffa-ret olarak Kâ'be'de Harem-i Şerife götürülen veya parası gönderilen kurban.

Helâk: Yıkılma, bitme, mahvolma. Azab, korku, havf. Fakr.

Helik: Râviyi şiddetle cerheden tabirlerdendir, rivâyeti alınmaz.

Hempa: Arkadaş, yoldaş.

Hengâme: Seslerin birbirlerine karışmasından çıkan gürültü. Şamata, kavga.

Henien Lekûm. "Size afiyet olsun", "Helal olsun, şifa olsun", "Tebrik ederiz."

Herc: (13, 170-71; 14, 113) Kısaca fitne demektir.

Herc-ü Merc: Darmadağınık, karmakarışık. Allak bullak.

Herise: (10, 80) Dövülmüş buğday ve etten yapılan bir yemek.

Heva: İstek. Nefsin isteği düşkünlük. Gelip geçici olan hevası.

Hevâm: (6, 51) Bit, pire, tahtakurusu gibi zararlı böcekler.

Hevazin Kabilesi:

Hevdec: (5, 105) Deve sırtında taşınan kadınlara mahsus hücre, mahfe.

Hey'et: (5, 505) 1. Şekil, sûret, 2. Birlik teşkil eden şahısların mecmuu.

Hey'et-i Cedîd:

Hey'et-i Umumiye: Genel kurul.

Hezl: (3, 2n17) Mânâsız, gayesiz söz.

Hıfş: (11, 368) Tamam çok kasık, dar küçük oda.

Hıfz: Hadîsi sağlam bir şekilde bellemek, ezberlemek, hadis hakkında bilgi sahibi olmaz, hâfız olmak.

Hıfzu's-Sihha: Sihhatını korumak.

Hıkd: (13, 259) Kin.

Hikka: (6, 140-141, 376-77) Dört yaşına girmiş dişi deve.

Hılâf-ı Asl: Gerçeğe zıd, karşı.

Hılf: (9, 379) Yemin.

Hillef: 1. Bir yere konup istirahat eden cemaat, 2. Yorgunluk, kırılganlık, 3. Boşanmış kadının iddetinin son bulması, 4. Samimi ve can-ı gönülden olan dostluk, arkadaşlık.

Hisân: Aygır.

Hışm: Öfke, hiddet, kızgınlık.

Hivân: (10, 393-94) Tantana, gösteriş taşıyan sofraya sehpa.

Hıyânet: Hainlik, vefasızlık. İtimadı kötüye kullanmak.

Hıyâr: Hayırlılar.

Hıyâru'l-Ayb:

Hıyâru'l-Şart:

Hıyâru'r-Rûye:

Hibe: Bağış. Bağışlanan şey, parasız ve karşılıksız verme.

Hibe-i Meçhûl: Kaynağı belli olmayan bağış.

Hicab: Perde, örtü. Utanma. Kendini kusurlu bilip insanlar arasından çekilme.

Hicâbe: Utanan kadın.

Hicretân: İki hicret demek olup, sahâbelerden bazılarının önce Habşistan'a sonra da Mekke'den Medine'ye yaptıkları hicretler kastedilir.

Hidâb: (6, 539) Saç ve sakaldaki beyazlığın rengini değiştirmek.

Hidâne: (5, 263) Çocuğun temyiz yaşına (takriben 7-8 yaşlar) kadar bakım, himaye ve terbiyesi.

Hidâyet: (6, 111) Doğruluk, İslamlık. Hakkı hak, batılı da batıl olarak görü doğru yola girmek, dalâletten ve batıl yoldan uzaklaşmak.

Hikemiyyât: Hikmet ve felsefeye ait sözler. İbret verici hadisler bildiren yazılar.

Hikmet: (7, 293) Lügatte doğru, hakka mutabık söze denir. Kur'an'da "Kıtap"la birlikte geçen bu kelime İmam Şafiî ve başka âlimlerce "Sünnet" olarak te'vil edilmiştir.

Hılaf-ı Edeb: Ahlâka uymayan. Edep dışı.

Hılaf-ı Vâki: Gerçeğe uymayan, olmamış şeyler.

Hilallemek (Tahli): (10, 173) Abdest ve gusûl esnasında parmaklar arasını, saç ve sakalın aralarını parmaklarla oğuşturmak, aralardan parmağı geçirmek.

Hil'at: Yüksek makamdaki zatların beğendikleri kimseye ve takdir edile zevata giydirdikleri kıymetli, süslü elbise. Kaftan.

Hile: 1. Aldatacak tertip. Düzen, 2. Sahtecilik, oyun, dolap.

Hill: (4, 230; 13, 505) Harem bölgesi ile Mikad arasında kalan kısma denir.

Hilm: Doğuştan olan huy yumuşaklığı. Zorluklara tahammül. Vakar. Sükûn.

Hilye-i Şerif: Resulüallah'ın (aleyhisselatu vesselam) hassaten fizikî tavsili ni yapan eser.

Himâr: (16, 441) Örtü.

Himâye: Koruma. Muhafaza etme.

Himâyekâr: Himâye edici.

Himâyet: Koruma.

Himmet: Kalbin bütün kuvveti ile Cenab-ı Hakk'a ve sair mukaddese yönelmesi. Kalb isteği ile gösterilen ciddî gayret.

Allah indinde makbûl ve mübarek bir kimsenin manevî yardımı ile birisi koruması, yardım etmesi. Lûtufluk, yardım.

Hîn-i Hâcet: İhtiyaca göre, ihtiyaç vaktinde.

Hipnotizma: Telkin kabiliyeti olan birinin söz ve bakışla karşıdakini uyuması. Uyuşukluk, iradesizlik hali.

Hisân: 1. Güzel kadın ve kızlar, 2. Aygır, at.

Hiss-i Kable'l-Vuku: Bir şeyi vukuundan önce hissetmek.

Hiss-i Karabet: Yakınlık hissi.

Hissiyât-ı Ulviye: Yüce duygular.

Hiyerarşi: Silsile-i merâtip.

Hizbu's-Şeytan: Allah'ın kanun ve nizamına tabi olmadan nefis ve hevalarının arzularına uyanlar.

Millet, mukaddesatı memleketi yıkmaya çalışan, ahlâksızlığa alıştıran dinsizler topluluğu.

Huble: (6, 510) (Dipnot) Asma (Üzüm ağacı).

Hubve: (8, 373) Kişinin kalçaları üzerine oturup dizlerini dikmesi ve kollarını dizler üzerinden kenetlemesi.

Hudûd: (5, 129; 16, 63) Sınır mânâsına gelen hadd'in cemi. Cezası Kur'an ve Sünnetçe belirlenen suçlar: Zina. Kazı (İftira), içki, hırsızlık, yol kesme, itidat suçları.

Hudûs: (9, 547) Sonradan meydana gelmek.

Hukno: Bur uzuva ilaç koymaya yarayan alet, şırınga, şırınga edilen ilaç.

Hul': (5, 475; 11, 155-200) Kadının talebi ile gerçekleşen boşanma.

Hulefa-i Râşidun: İlk dört halife: Hz. Ebu Bekr, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali (Radiyallahu anhüm ecmain). Bunlar, Ümmet-i Muhammed'in en efdal-leridirler.

Hulel: (5, 34) İki parçalı elbise mânâsına gelen hulle'nin cemi.

Hulf: Vaadinden, ahdinden dönmek.

Hulk: (5, 239) Huy, tab', seciye.

Hulkî: Huy ile alakalı.

Hulle: (4, 538) İki parçalı giyecek, takım elbise.

Hullel (Halîl): (12, 157-262) Sadakat, meveddet, samimi destek demektir. Bu duygu ile sevilene halîl denir. Bak: Halîl.

Hulûd: Bâkîlik, ölmezlik. Kalma. Durma.

Hulûl: Girme. Dahil olma. Vukû bulma. Zahir olma.

Hulûs: Saf, halis olma. İçten davranma. Her hayırlı işi ve ameli Allah rızasını niyet ederek yapma.

Hulûs-i Kalb: Kalbden, gönülden, içten, samimiyetle.

Humasiyyat: Sahâbî râvisinden hadisleri kitabına alan müellife kadar râvileri beş kişi olan hadisler.

Humma: (11, 40) Ateşli hastalıklar, sıtma.

Hummalı: Ateşli, kızgın. Çok faaliyetli, harâretli.

Hummara Kuşu: (6, 294) Serçeye benzeyen, başı kızılca olan kaya kuşu.

Humra: (10, 354) Secde edilen, küçük secde.

Hums: (4, 449) Hamasetten gelir, cahiliye devrinde Kureyşliler kendilerine hums diyerek Arafat vakfesine çıkmazlardı. Bu vakfeye çıkmayan başka kabileler de vardı, hepsine birlikte hums denirdi.

Humus: Beşte bir ganimetten beşte bir devlet reisinin tasarrufuna bırakılırdı.

Hûr: (14, 243) Siyah gözlü.

Hurûfât: Aslı esâs olmayan batıl rivâyetler. Hurafeler.

Hurûfe-Vâri: Hurafeye benzeyen, hurafe gibi.

Hurmet: Riayet, ihtiram. Haysiyet, şeref. Haram olma. Haramlık. Irz, namus gibi başkasına helal olmayan husus.

Hurmet-i Musâhara: Sihriyyet sebebi ile hasıl olan haramlık. Yani evlenmek suretiyle meydana gelen akrabalık, dolayısıyla hasıl olan haramlıktır.

Hurûf-u Heca: 1. Elif, vav, he, ye harfleri, 2. Alfabe harflerinin hepsi.

Husûmet: Düşmanlık.

Husye: Erkeklik bezi. Haya. Erkeğin yumurtalığı.

Huşû: (6, 101) 1. Alçak gönüllülük. Hayâ etmek. Mütevâzî olmak, 2. Koru-sevgi karışımından gelen edep hali. Sükûn ve tezellül.

Huvar: (6, 142) Süt emen yavru deve.

Huzûr: Hadîs alma yaşı sayılan temyiz yaşından önce teberrüken, ehliyet kesbinden sonra rivâyet için izin almak vs. maksatlarla hadîs meclisinde bulunmak.

Temyiz yaşından önce hadîs meclisinde bulunarak yapılan tahammüle sema değil, huzûr denir.

Hüccetü'l-İslam: İslam'ın delili.

Hüdây-ı Nâbit: (12, 525) Kendiliğinden biten ot, ağaç.

Hükemâ: Âlimler. Çok bilgili kimseler.

Hükmen Merfu: Görünüşte mevkuf veya maktû hadîs (yani sahâbe veya tabiîn sözü) olduğu halde, ifade ettiği meseleyi ancak vahye mazhar bir peygamber söyleyebilecekse o hükmen merfudur. Ahiret âlemiyle ilgili açıklamalar gibi. Bunu, sahâbe de söylese Tabiî'de Resulullah'tan çıkmış kabul edilir. Yet-er ki, gerek sahâbî, gerek Tabiî ehl-i kitap'tan rivâyette bulunan biri olmasın. Bu durumda rivâyet, İsrailiyyattan olabilir.

Hükümetin Adl: (4, 306) Miktarı hey'etin takdirine bırakılan cezaya denir.

Hülâsa: Kısaca, özet olarak.

Hülle: (17, 206) Üç talakla boşanan kadının eski kocasına tekrar helal olması için uygulanan muamele.

- Hünsa: Erkek veya kadın olduğu belirsiz olan.
- Hürriyet-i Hayâtiyye: Hayat hürriyeti. Yaşama hürriyeti.
- Hüsn: Hadîsin hasen olması.
- Hüsn-i Nazar: İyi gözle görme.
- Hüsn-i zan: İyi fikirler besleme.
- Hüsn-ü Kabûl: İyi karşılama. Güzellikle kabul etme.
- Hüsnü'l-Hâtime: Sonu selamette olmak. İmanla dünyadan gitmek.
- Husuf: (8/539) Hüruf ve kûsuf ay ve Güneş'in tutulmasıdır. Kûsuf güneş tutulması diyen alim olmuştur. Bu iki kelimenin müteradif olması esastır.
- Hüsuf ve Kûsuf Namazı: Ay ve Güneş tutulması anında kılınan namaz.
- Hüşyâr: Uyanık, akıllı, zekî. Ayık. uslu.
- Hüviyet-i Aslî: Asıl mahîyeti.

I

- Irdebb: (13, 254) Bir ölçek adı.
- Irz: (9, 381) Kişinin manevî şahsiyeti (şeref, haysiyet, itibar).
- İslah-ı Hâl: Nefsini düzeltmek.
- İtlâk: 1- Salıverme. Bırakma 2- Cezadan kurtulmak. 3- Boşama, boşanma..
- İttılaâ: Haberli olmak. Öğrenmek. Haberi malûmatı bulunmak.
- İzdibâ: (4/363) Hacının ridasını, bir ucunu sağ koltuk altından geçirip, sol omuz üzerine atıp sağ omuz ve kolu ihramın dışında bırakma suretiyle örtünmesidir, remelde sünnettir.
- İzdirab (İstirab): Sıkıntı, büyük üzüntü.
- İzdirâr: (6/466-67) Çaresizlik.

İ

- İâre: Lügatte ödün vermek demektir. İstilah olarak okuması veya istinsah etmesi için hadis kitabını birine ödünç vermek.
- İârefen: Ödünç olarak.
- İâşe: Yedirip içirme.
- İbâd: Kullar.
- İbâdât-ı Bidaiyye: Başlangıçta yapılan ibadetler.
- İbâhe: Mübahlık, kullanımını serbest ve caiz kılma.
- İbâre: Metin, yazı parçası.
- İbaziyye: Hz. Ali'nin hakem kabul etmesine karşı çıkıp O'ndan ve Hz. Osman'dan ayrılarak onlarla çarpışan Haricilerin pek aşırı olmayan kolu.

İbdal: Bak. Kalb.

İbham: Lügatte kapalılık demektir. İstilah'ta hadisin sened veya metninde bir şahsın ismini çok olarak söylemeyip, "Falanun", "reculün", "imreetün" gibi bir kelime kullanarak mübhem bırakmak. Bu durum senette inkıta eder ve hadisi zayıflatır.

İbka: Devamlı kılmak, ebediyet vermek.

İbka-i Vücut: Varlığını devamlı kılmak.

İblis: Şeytan.

İbnu Lebun: (6/140-41, 376-77) Üç yaşına girmiş erkek deve.

İbra (etmek): Bir kimsenin bir şahsı, zimmetindeki bir haktan veya müteaddid haklardan veya ona müteveccih bir veya müteaddid davalarda beri kılması, ondan bu hakkı talep etmemesidir.

İbraz: Açığa çıkarmak, ortaya koymak.

İbret-i Müessire: Tesir edici ibret, ders.

İbtida: Başlangıç.

İbtidâu's-Sened: Sened'in müellife bakan tarafı. İlk kaynağına (Resulullah tarafına) bakan kısmına da müntehası denir. İbtidâyâ Sadru's-Sened, evvelü's-Sened tabirleri de kullanılmıştır.

İbtılâ: Düşkünlük.

İcâb ve Kabul: Bir akitte (mesela nikahta meşru olan şartın teklif ve kabulü manasına gelir.

İcâbet: Dua veya daveti kabul etmek.

İ'cam: Şeklen benzerleri olan noktasızlardan ayırmak için noktalı harfleri noktalamak.

İcar: Kiraya verme.

İcâre: Kiralama.

İcâz: Vecizlik, özlülük.

İcat Li-Gayri muayyen: Belirsiz kimselere hadîs rivayeti için izin verme. İcâzet-i âmme de denir.

İcâzet Li-Muayyen Bi'l-Meçhul: Belirli kimse veya kimselere, bilinmeyen kitap veya hadisleri rivayet etmeleri için izin verme. Meçhul kitap veya hadisler karîne ile bilinirse caiz değilse batıldır.

İcâzet Li'l-Ma'dum: Henüz mevcut olmayanlara (dünyaya gelmemiş çocuklara) hadis rivâyeti için izin verme cevazı ihtilaflıdır.

İcâzet Li'l-Meçhul Bi'l-Meçhul: Bilinmeyen kimse veya kimselere, bilinmeyen kitap veya hadisleri rivâyet etmeleri için izin verme. Batıl bir icâzettir.

İcâzet-i Li-Âmme Mukayede: İcâzet-i umumi şekilde yaptıktan sonra bir bölgede, bir şehir, bir mezhep vs. ile kayıtlamak.

İcâzet-i Âmme Mutlaka: Bir şehir bölge, mezhep ile kayıtlı olmaksızın verilen icâzet-i âmme.

İcâzet-i Meçhul: Bilinmeyen kimse veya kimselere verilen rivâyet izni. Cevazı ihtilaflıdır.

İcâzet-i Muallaka: İznin verilip verilmemesi, kimlere verileceği belirli veya belirsiz kimselerin arzusuna bırakılması şeklinde rivayet için izin verme. Cevazı ihtilaflıdır.

İcâzet-i Mutlaka: İcazet-i Mücerrede manasındadır.

İcâzet-i Mücerrede: Kitap veya hadisleri talebeye elden vermeksizin onların rivayet iznini talebeye verme. Makbul bir icâzettir.

İcâzetü Bi-Muayyen Li-Meçhul: Belirli hadisleri veya kitabı, rivayet etmesi için bilinmeyen kimselere izin verme. İcazet verilen kimse karine ile de belli değilse batıldır.

İcâzetü Ma Lem Yetehammelhu'l-Mucîz: Şeyhin henüz elde etmediği fakat ileride elde edebileceği hadisleri rivayet etmesi için şimdiden birine icazet vermesi caiz değildir.

İcâzetü'l-Umum: Rivayet hakkına sahip olunan kitap veya hadisleri rivâyet etmeleri için umûma izin verme, icâzet-i âmme de demektir.

İcbâr (etme): Mecbur, zorunlu kılma.

İcbârî: Mecburî.

İchar (etmek): Sesle okumak, meydana çıkarma.

İclâl: Tazim, büyükleme.

İcmâ (etmek): Bir araya gelmek, dinî bir meselede bütün âlimlerin aynı görüşü ortaya koymaları.

İcra (etmek): Tatbikata koymak.

İctihâd: (13, 449) Bir alimin kıyas yolu ile yeni bir hükme ulaşması.

İctimâî: Cemiyete ait, sosyal.

İctimâiyyât: Cemiyetle ilgili olan şeyler, sosyoloji manasında da kullanılmıştır.

İ'dâl: Hadis'i senedinden peşpeşe iki veya daha fazla râviyi düşürerek rivâyet etmek.

İdbâr: İtibarını kaybetme.

İddet: (11, 153- 11, 342) Vefat veya müfârekatten (boşanma) sonra, bâki kalan nikâh ârinin inkızâzı için şer'ân muayyen olan bir ecel (müddet) demektir ki, bu müddet dolmadıkça karı veya koca başkasıyla ve bazı ahvâlde birbirleriyle tekrar evlenemez. Bu tariften iddet'in hem erkek ve hem de kadın için câri olduğu anlaşılır.

İddihar: Biriktirme.

İdğam: Arapçada birbirine yakın iki harften birincisinin ikinciye dâhil olması.

İdhal (etmek): Sokma, dahil etme.

İdrac: Resulullah'ın (aleyhissalatu vesselam) sözlerine veya hadisin herhangi bir kısmına aslında olmayan söz ve unsurların karıştırılması. Bu çeşit hadislere müdrec denir.

İdrak: Anlama, kavuşma.

İfâ: Yerine getirme, ödeme.

İfâkat (bulma): Şifa bulma, ayrılma.

İfâza: (4/449) Kelime olarak suyu taşıyarak dökmektir. Hacıların Arafat vaklesinden sökün etmelerine de ifâza denmiştir.

İfaza tavafı: (3, 454) (4, 403) Arafat vaklesinden sonra yapılan tavaf. Buna ziyaret tavafı da denir.

İfk: İftira.

İfrâd: Ferdlerine ayırma.

İfradu'l-Hadîs: Sahâbe ve Tâbiîn'in söz ve fiilleriyle karışık bir halde bulunan Hz. Peygamber'in (aleyhissalatu vesselam) hadislerini ayırma faaliyeti. Keza sahîh'i zayıftan ayırma işine de ifrâd denmiştir.

İfrâdu's-Sünne: Hadisleri mevzularına veya sıhhat durumlarına göre tasnîf.

İfrat: Aşırılık.

İfrâtkâr: Aşırı davranan.

İfraz etmek: Salgılamak.

İfrâzât: Salılar.

İfrit: Cinlerden şerli bir cins.

İfsad: Bozma, fesad verme.

İtşa: Açığa vurma.

İğbirar: Kin tutma.

İğdiş Etme: Husyelerini burarak, kadınlaştırma.

İğfâl etme: Aldatma.

İğfalât: Aldatmalar.

İğrab: Hadisi Garîb veya Ferd olarak rivâyet etmek. Garib hadis nakletmek.

İğtîsa: Yıkanma.

İğva: Aldatma, saptırma.

İğvicâc: Eğrilik.

İhâm (etmek): Vehim vermek, zannettirmek.

İhâta: Kuşatma.

İhbar Cümlesi: Haber vermeye müteallık cümle.

İhbâr-ı Gaybî: Gaybtan haber verme.

İhbarat-ı Dîniye: Dine mahsus haberler, bilgiler.

İhdâ etmek: Hediye etmek.

İhdad: (11, 368) Mâtem, kocası ölen kadının süsten uzak bir kıyafet taşıması manasında kullanılır.

İhdâs: Ortaya koyma.

İhkâk-ı Hak: Hakkı yerine getirme.

İhlak (etmek): Helak etmek.

İhlas (6/327) Allah'a mahsus kılma, amelde Allah rızasını arama.

İhlas-ı Etem: Eksiksiz, tam ihlas.

İhlîl: Erkeklik organının deliği.

İhmal: Noktasız harf yazmak.

İhrac: 1- Rivâyet asrı denen ilk üç asırda bir müllifin tahkikle bir hadisi senetli olarak kitabına alması. Ta'lihler ihrac sayılmaz. 2-Keza, râvilerini zikrederek bir hadisi ilk kaynağına götürmek, zikretmek, rivayet etmek.

İhrâk: Yakma.

İhram: Hacının giydiği hususi kıyafet.

İhrazz etmek: Elde etmek.

İhsan (1, 53): Bağış, iyilik demek ise de Cibril hadisinde, Allah'ı görürmüşçesine ibadet edebilecek gibi yüce bir mertebe manasında kullanılmıştır.

İhsâs: Duyurma, Hissettirme.

İhsâr: (5, 41) Hac veya umrede, kişinin herhangi bir sebeple tavaf ve vakfe yapamamasıdır.

İhtibâ: (1, 501; 15, 52) Sarınıp, bürünme.

İhtibar: (2, 40) Hadîsin sabit olup olmadığını bir aslının bulunup bulunmadığını araştırmak.

İhtifâ: Gizlenme.

İhtikâr: Ticaretle, fiyatların artması için malı piyasadan çekmek, sunî darlık hasıl etmek.

İhtilaf: Anlaşmazlık.

İhtilâf-ı Kadîm: Eskiden beri süregelen anlaşmazlık.

İhtilâfu'l-Hadîs: Hadîsler arasında hakiki değil de zâhirden, görünüşte bir zıtlık bulunması. Buna teâriz, muhtelifu'l-hadîs de denir.

İhtilak: Hadîs va'zetme, uydurma.

İhtilas: (8, 158) Kapıp kaçma.

İhmâm: İlgi alaka.

İhtirâ': Keşif, icad.

İhtiram: Saygı hurmet.

İhtirâsât-ı Hayvaniye: Hayvanî ihtiraslar.

İhtirâzî: Sakınmayla ilgili.

İhtisâ: (2, 210) Husyelerini aldırma, iğdiş olma.

İhtisâb: Hesab sorma.

İhtisâm: Düşmanlık, muhâsama.

İhtisar: (1, 111) Lügatte özetlemek demektir. İstilahta hadisin anlatmak ile tediği manayı eksiksiz olarak kısaca ifade etmek. Ayrıca uzun bir hadisten b parçayı almak manasına da kullanılır. Namazla ilgili hadislerde (7, 527) elleri böğre koymak manasına da kullanılır.

İhtiyâr: Seçme, irade.

İhtizâr: Can çekişme.

İhtizaz: Deprenmek, titremek, haz duymak.

İhvân: Kardeşler.

İhya: Hayat verme, diriltme.

İhya-ı emvat: Ölülerin diriltilmesi.

İhzâr: Hazırlama, getirme.

İhzâriye: Hazırlığa ait.

İka: Meydana getirmek.

İka: (8, 46) Kalçaları yere dayayıp bacaklarını dikerek oturma.

İkab: Ceza, cezalandırma.

İkâb-ı İlahî: Allah'a ait ceza.

İkâle: (1, 432) Akid süresi dolmadığı halde tarafların karşılıklı anlaşma ile akdî vaktinden önce sona erdirmeleridir.

İkrah: Tiksınme, zorlama, dayatma.

İkrâr: Kararlaştırma, dil ile söyleme, kabûl etme.

İkraz: Borç verme.

İkta: (14, 326) İmtiyaz verme.

İktibas etmek: Bir şeyden bir kısmını almak.

İktida: Uyma.

İktifâ: Yetinme.

İktisab etme: Kesbetme, kazanma.

İktisar etme: Yetinme.

İktiza (etme): Gerekme.

İla: (1, 271-17, 234) Yemin, muayyen bir müddet için hanımını kendine haram kılma (boşama) Resulullah hanımlarıyla bir ay müddetle ayrı kalmıştır bu da ilâ hadisesi diye geçer.

İlâc: Sokma.

İlahî Hadîs: Bak. Hadis-i Kudsî.

İ'lak: (11, 26) Boğazı şişen çockukların, şiş kısmına bastırarak şişi indirme.

İ'lal: Hadisin sened ve metninde bir kusur bulunduğunu söylemek.

İ'lam: (2, 65) Hocanın, rivayet edilmesine izin vermeden, falanca hadis veya kitabı tahammül etmiş olduğunu, rivayet hakkına sahip olmuş bulunduğunu talebeye bildirmesidir. Talebenin bunu rivayet edebileceği kabul edilmiştir, aksini söyleyen de var.

İlcaât: Zorlamalar, mecbur kılmalar.

İlel: İletler, sebepler, hastalıklar.

İlel Kitapları: Hadislerdeki illetleri gösteren kitaplar.

İlelu'l-Hadis: Hadiste herkesin göremeyeceği sıhhat bozucu unsurlar.

İ'lem Eyyühe'l-Aziz: Ey aziz kardeşim bil ki!.

İlga: Hükümden kaldırdı.

İlhâd: Dinden çıkmak.

İlhak (etmek): Kendi mülküne katmak.

İlim: Lügatte bilmek demektir. Başlangıçta bütün İslam alimleri, daha sonraları kısmen hadis alimleri arasında "ilim"den maksad "Hadis ilmi" idi.

İlliyyin: (8, 446-13, 47) Cennetteki en yüce makamın ismi.

İlm-i Bâtın: Gizlinin, aybın ilmi.

İlm-i Cedel: (4, 183) Muhalif tarafın fikrini çürütüp, kendi fikrini benimsetme ilmi.

İlm-i Ledün: Allah'a manhsus gaybî esrarın ilmi.

İlm-i Maâni: Kelamın ifade ettiği manaları mevzu edinen edebiyata ait bir ilim.

İlmî Muhtariyyet: İlmî hürriyet.

İlm-i Simyâ: Eski hükemanın meşgul olduğu bir nevi kimya ilmi.

İlm-i Yakîn: Reddi mümkün olmayan kesin ilim. Bknz. Yakîn.

İlm-i Zahire: Daha ziyade fıkıh ilmi kastedilmiştir.

İlm-i Zannî: Kesinlik ifade etmeyen ilim.

İlm-i Zarurî: Araştırmaya, kesbe gerek olmaksızın delilsiz hâsıl olan ilim.

Nazrî, aklî veya naklî yollardan biriyle insanda hasıl olan zarurî bilgi. İki kere ikinin dört etmesi gibi. Vahiy bilgisi de buraya girer.

İlmu'l-Ahbar: Hususen Resululah'ın (aleyhissalatu vesselam) umumen sahabe ve tabiin'in söz fiil ve takrirlerinden bahseden bilgi kolu.

İlmu'l-Âsar: Sahâbe, tabiin ve Etbau't-Tabiîn'in ve diğer büyüklerin söz, fi ve görüşlerini araştıran ilim kolu.

İlmu'l-Gayb: Gaybın bilgisi.

İlmu'l-Hadîs: Bknz. Hadis ilmi.

İlmû'l-Yakîn: Vahye veya tevatüre dayanan kesin ilim.

İlmu'r-Rical: Hadis râvileri ile ilgili ilim.

İktibas (etme): Giydirme. Karıştırma suretiyle hata yapma.

İltica: Sığınma.

İltifat (8, 158) Namazda gözleri sağa sola kaydırma.

İltikaf: Bulma, toplama.

İltiam: Yaranın kaynaması.

İltizam: Uyuma, kendine gerekli kılma.

Îlzam: Başkasına gerekli kılmak, kabule mecbur etmek.

Îmâ: Söz veya fiile işaret etmek.

Îmâle: Meylettirme.

Îmâl-i Fikir: Yeni fikirler ortaya koymak.

İmam: Lügat olarak önde olan, delil, rehber, devlet reisi gibi manalara gelir. Hadis ıstılah olarak tıpkı hakîm, hüccet, hâfız gibi muhaddisin müteradifid (eş manalı). Ayrıca hadis ilminde üstad-ı kâmil mertebesini bulan kimseye de imam denir.

Îmâmet: (1, 121) Devlet reisliği.

İmam-ı Dar'ıl Hicre: Hicret diyarı (Medine)'nin İmamı. Bununla İmam Mali kastedilir.

İmamu'l-Haremeyn: Bununla Cüveynî kastedilir.

İm'ân-ı nazar: Dikkatle, derinlemesine bakmak.

Îmâte: Öldürme.

İmkân-ı Akli: Vukûu aklen mümkün olan.

İmkân-ı Zâtî: Vukûu zatında mümkün olan.

İmkân-ı Zihnî: Vukuu hariçte değil zihinde kabul edilebilen.

İmla: Lügatte doldurmak, yazı yazmak manasına gelir. İstılahta Şeyhin talebeye hadis yazdırması (dikte ettirmesi). Bu sema yani üstün bir tahammî yoludur. Bu yolla ortaya çıkan kitaba da imla denir. Ancak bu manada emâ diye cemi olarak kullanılması daha yaygındır.

İmsâk: Tutmak, oruç esnasında, bozucu şeylerden kaçınmak.

İmtina: Kaçınma.

İmtisâl: Uyma.

İmtizaç: Kaynaşma.

İn'am (etmek): Nimet vermek.

İndenâ: Hadisçiler "Bize göre, hadisçiler nezdinde manasında kullanırlar.

İndelhâce: İhtiyaç olduğu zaman.

İndinde: Yanında.

İndîrâs: Yok olma.

İnfak: Nafaka vermek.

İnfâz: Ceza hükmünü yerine getirmek.

İnfîrad: Yalnız kalma, ayrılma.

İnlira: Alt.

İnhîlal: Çözülme.

İnhirat: İstikametten ayrılma, sapma.

İnhisar: Daralma, sınırlama.

İnhızam: Basılıp ezilme, bozguna ugrama.

İnkâr-ı Gayr-ı Kabil: İnkâr edilemez.

İnkıta: Senedde ravi düşmesi, ravi atlaması, irsâl, de denir. Bu çeşit hadisere munkatı denir.

İnsiyak: Sevkolunma, gönderilme, (İçgüdü).

İnsîyaki: Dahilden gelen manevi bir sevke aittir.

İnsiyatîf: Teşebbüs gücü.

İnşâd: Şiir okuma.

İnşikak: Parçalanma dağılma.

İntâc etmek: Netice, sonuç vermek.

İntehâ: Bir başka kitaptan veya bir başka şahıstan iktibas veya nakil yapıldığı zaman iktibas veya nakil sona erince, bugünkü imlada kapayıcı tırnak şaretinin yerine geçmek üzere intehâ (nakil bitti" manasında) denir.

İntibâ: Görüş, anlayış.

İntibah: Uyanış.

İntidah: (10, 113) Su ile istinca manasına geldiği gibi, abdest aldıktan sonra elbiseye su serpmek manasına da gelir.

İntihâb: Seçme.

İntikâd: Tenkid.

İntikal: Geçme, naklolma.

İntikal Tekbiri: Namazın bir rüknünden diğerine geçerken okunan tekbir.

İntikasu'l-Ma: (7, 30) Suyun noksanlaşması.

İntisab: Kendini bir başkasına nisbet etmek.

İnzal: İnme, meninin gelmesi.

İnzâr: (Ahirette) Korkutma.

İnzimam: Dahil oldu, katıldı.

İrâd: Gelir, beyan.

İrâde: İstek.

İrâde-i Hassa: (Allah'ın) kendi irâdesi.

İrade-i İlâhiyye: Allah'ın irâdesi.

İrâde-i kün: Allah'ın "ol" deme isteği.

İrâde-i Rabbani: Allah'ın iradesi.

İrca: Lügatte gönderme demektir. İstilahta Kelâmî bir fırkanın inancı ifade eder. Buna göre, büyük günah işleyenin cehennemlik olup olmadığı dair hüküm verilemez, onu Allah bilir. Kurtuluş için asıl olan imandır. Amil' imanla ilgisi yoktur. Bu itikatta olanlara mürcie denmiştir.

Ayrıca, amellerin imandan cüz olmadığına, imanın artıp eksilmeyeceğini mü'minlerin durumlarının Allah'a raci olduğuna, bu dünyada onların cennetli veya cehennemlik olduklarına dair kesin hüküm verilemeyeceğine inanma İmam-ı Azam Hazretleri bu inançta olduğu için mürcie denmiş ve bid'at olan önceki ircâ ile kasten iltibas edilerek itibardan düşürülmeye çalışılmıştır. Halbuki bu ircâ ehl-i sünnet inancına muvafıktır.

İrca etmek: Geri çevirmek, indirgemek.

İrfak: Fayda vermek, kolaylıkla tutmak.

İrhas: Ucuzlatma, hayırlı iş Peygamberimiz'in geleceğini haber veren hadise.

İrsad: Gözetleme.

İrsal: 1- Senette bir veya birkaç ravinin düşürülerek hadisin rivayeti irsâ bu manada inkıta demek olur. 2- Ravinin görüşmediği muasırından veya görüştüğü kimseden dinlemediği hadisi rivayet etmesi. 3- Tabiin'in Sahabe atlayarak, doğrudan doğruya Resulullah'tan (aleyhissalatu vesselam) hadis rivayet etmesi. Bu çeşit hadislerle mürsel denir.

İrsal-i Zahir: İrsâl-i celî demektir.

İrsâlu's-Sahabe: Sahabeler birbirlerinden aldıkları hadisleri bazan, kimde aldığını belirtmeden, Resulullah'tan (aleyhissalatu vesselam) dinlemiş gibi rivaye eder. Buna Sahabe irsali denir. Hadis uleması Sahabe irsalinin hadisi zayıflatma yacağı hususunda müttefiktir. Nitekim İbnu Abbas Müksirun'dan olduğu halde, biz zat müşahede ve mesmuatına dayanan rivayetleri kırkı bulmaz.

İrşâd: doğru yola götürme.

İrşadat: İrşadlar.

İrticâî: Ezberden.

İrtîdad: (5, 138) Dinden çıkma.

İrtihâl: Göçme, ölme.

İrtikab: Cürüm işleme.

Îşar: Başkasını, nefsine tercih etme.

Îsbâğ: (4, 464) Abdesti mükemmel şekilde alma.

İskâl: Ağır bir şey yükleme.

İskat: Düşürme.

İsmet: Günahtan korunma.

İsm-i Azam: Allahu Teala Hazretlerinin en yüce ismidir. Bu isim kesin olarak bilinmez. O isimle yapılan duanın makbul olduğu rivayetlerde gelmiştir.

İsm-i Hass: Belli bir şahsa ait isim.

İsm-i Tasgir: Küçültme ismi.

İsm-i Zâtî: İsm-i has gibi şahsa ait isim.

İsmid: (11, 28) Sürme yapılan taş.

İsnad: Anlatılan söz veya ameli, kendine has tabirler kullanarak, söyleyenine veya yapanına nisbet etmek. Bu, bir rivayeti, Hz. Peygamber'den (aleyhissalatu vesselam) ilk duyandan müellife kadar araya giren ravileri hoca-talebe düzeni içerisinde tarihi sırayla zikretmekle olur. Senette kullanılan tabirler, hadisin hocadan talebeye ne suretle intikal ettiğini yani tahammül ve eda şeklini belirtir.

İsnad ilmi: Ravilerin durumları, kullanılan eda sigaları vs. yönlerden hadisi sahlilik ve zayıflığını araştıran ilim.

İsnad-ı Adlî: Hadisi ilk kaynağa -başka rivayetlere nisbetle- daha az sayıda ravi ile ulaştıran isnad'a denir. Daha çok ravi ihtiva eden senede ise nazil denir. Buhari'nin en ali isnadında 3 ravi yer alır. En nâzil isnâdında ise 9 dokuz râvi yer alır. Ali isnâd ise nazile nazaran daha kıymetlidir. Râvi yer alır.

İsnad-ı Mu'an'an: İçinde eda sigası olarak an edatının kullanıldığı isnad.

İsnad-ı Nazil: Bir isnâdın diğerlerine nisbetle ilk kaynağa daha az sayıda ravi ile ulaşmasıdır.

İspirizma: Ölülerin ruhlariyla temasa inanan görüş.

İsrailiyat: Beni İsrâille ilgili kıssalar.

İstiab (etme): İçine alma.

İstiare: Ödünç almak, ariyet istemek. Edebiyatta bir benzetme sanatı: Bunda bir kelimenin manası muvakkaten başka bir manada kullanılır.

İstiare-i Tamsiliyye: Tamsile yer verilerek yapılan istiare.

İstiba: (16, 350) Esir etme.

İstib'âd (etmek): Akla, imkâna uzak görmek.

İstibdâd: Despotluk.

İştibak-ı Nücum: (16, 593) Yıldızların örülmesi (gökte çoğalıp cıvıldaşmaları maksuddur).

İstibra: (11, 353) Temizlenme demektir. Küçük abdestten sonra sızıntıda temizlenmede kullanıldığı gibi, boşanan kocası ölen kadının hamile olup olmadığının anlaşılması için geçirdiği iddete de istibra denmiştir.

İsti'cal: Acele etme.

İsticmâr: (10, 170) Abdest bozunca, taş kullanarak istinca etmek. (Temizlenmek).

İstidat: Kabiliyet, yetenek.

İstidlâl: Delillerden hareketle akıl yürüterek neticeye gitmek.

İstidrac: (11, 484) Veli olmayan insanlardan sadır olan kerâmetvâri harikâ haller.

İstidrat: Saded dışına çıkma.

İstifaza: Bir rivayetin tevatür derecesine ulaşamayan şöhrete ulaşması çok sayıda tarikden rivayet edilmesi.

İstifham-ı Tahrîri: Te'yid ettirici sual.

İstifrâş: Yatağa alıp yatma.

İstiftah: Açış yapma.

İstiğfar: (11, 289) Af talep etme, tevbe etme.

İstiğna: İhtiyaç duymama, gözü gönü tok olma.

İstiğrab (etmek): Lügatte: Hayret etmek, ıstılahta Hadisi garib saymak.

İstiğrak: Boğulma.

İstihâle: (6, 128) Bir halden başka bir hale gelmek.

İstiham: Ok ile fala bakma.

İstihâre (duası): (9, 31; 10 365; 13, 377) Hayır talep etme (duası).

İstihbab (etmek): Güzel bulmak.

İstihbâbî: Beğenilen sınıftan.

İstihdaf: Hedef edinme.

İstihdam: Hizmetlenme, kalkınma.

İstihfaf (etmek): İlafe almak.

İstihkak: Hak etmek.

İstihkar: Hakaret etme, küçük bulma.

İstihlaf: Yerine halef bırakmak.

İstihlâk: Eşyayı kullanıp harcamak, tüketmek.

İstihlâl: Helal addetmek, Küçük çocuğun ağlaması.

İstihrac: Bir kitabın hadislerini, bu kitabın senedlerinden başka olan senedlerle, sözkonusu kitabın müellifiyle, müellifin şeyhinde veya daha yukarlarda birleşmek şartıyla, tesbit etme, bir kitapta toplama. Bir kitaba ilaveler yapma.

İstihraç: Bir şeyden bir şey çıkarmak. Bir kitapta bulunan hadislerin kaynaklarını bulmak.

İstihsal: Ürün elde etmek.

İstihşân: Lügat olarak güzel bulma, beğenme demektir. Edille-i şerî'yyeden biri olarak ifade ettiği istilahi manayı anlamak için, önce "kıyas"ı hatırlayalım: Kıyas, yeni mes'eleler karşısında Kur'an ve hadiste gelmiş olan nasslara dayanarak hükme gitmeye diyoruz. Eğer yeni bir mes'ele karşısında, Kur'an, sünnet gibi aslî kaynaklardan ziyade örf, adet, maslahat, umumi belva gibi durumlar gözönüne alınarak hükme gidilirse buna istihşan denir. Aynı mes'ele hakkında kıyasen verilen hükümle istihşânen verilen hüküm farklılıklar arz edip, değişik neticelere ulaşabilir. Hanefi fıkhı, bu durumda -meşhur ve muayyen bazı mes'eleler dışında- istihşân'la amel etmeyi umumi bir prensip edinmiştir. Kitabımızda bu çeşit hükümlere açıkça rastlarız.

Bu vesile ile bir iki prensibi daha kaydetmede fayda var: Bir mes'eledede üç görüş var ise, birinci veya sonuncu ile amel edilir, ortanca ile değil. Keza bir meseledede İmam Â'zam'ın görüşü var ise ona uyulur. Sadece zarûrî hallerde imameyn'in müşterek görüşüne veya sadece birinin görüşüne uyulur. Fıkıh kitaplarında belirtildiği üzere, Ebu Yusuf ve İmam Muhammed, esas itibariyle hiç bir mes'eledede Ebu Hanife'ye muhalefet etmemişlerdir. Onların İmam'a muhalif düşen görüşleri, İmam'ın rücu etmiş bulunduğu eski görüşü olmaktadır. Bu mühim hususu teyid eden rivayetler mevcuttur.

İstihza: Alay etme.

İstikbal: Gelecek.

İstikrah: İğrenme.

istikraz: Borçlanmak.

İsti'lam: (4, 295, 363; 5, 72-73) Hac'da Hacerü'l-Esved'i selamlama, öpme.

İstima: Kulak kabartma, dinleme.

İstimal: Kullanma.

İstimla: 1- İmla meclisinde hocanın yazdırdığı hadisleri yazmak. 2- Kala-balık olan imla meclislerinde hocanın yazdırdıklarını uzaktakilere nakletmek.

İstimnâ: (2, 211) Meni getirme.

İstimta: Menfaatlenme.

İstinbat: Bir şeyden mana veya hüküm çıkarma.

İstinbâten: Hüküm çıkarma suretiyle.

İstinsah: Nüsha çıkarmak, çoğaltmak.

İstinsar: (10, 169) Abdest alırken burna su çekip dışarı atma.

İstinşak: (10, 169-170) Abdestte ağıza su çekip dışarı atmak.

İstirdad: Geri almak.

İstiska: Su isteme.

İstiska Namazı: Yağmur duası.

İstiskal: Soğuk davranmak.

İstismar: Meyve elde etmek, menfaatine kullanmak.

İstişâre: (16, 39) Lügat olarak işaretten gelir, işaret istemek demektir.

Ancak insanlar arasında fikir alış-verişi, müzakere, danışma vs. hep bu kelime ile ifade edilir. İslamda istişârenin mahiyeti uzunca tahlil edilmiştir. (16, 40).

İstişhad: Lügat olarak şahid getirmek manasına gelir. Istilahda bir hadisin, bir başka tarikden gelen benzerini kaydetmek.

İstişrâf: (9, 483) Gözünü dört açarak bakmak, seyretmek.

İstîât'a: Muktedir olma.

İstitab: (7, 221) Tevbe talebi.

İstitale: Uzanmak.

İstîtar: Gizlenmek.

İstitrad: Saded dışına çıkmak.

İstiva: (10, 8) Lügatte müsavi oluş, istila etme, yükselme, kuşluk vakti gibi manalara gelir. Allah'ın Arşa istivası müteşâbih ayetlerdendir.

İsti'zan: (9, 388) İzin talebi.

İşa: (9, 46) Gece kararlığının başlangıcı.

İş'ar: (4, 551) Anlatma, bildirme. Kurbanlık devenin hörgücünden çizilerek kanatılmasına da işar denmiştir.

İşâri Mana: Açık olmayan işaret yoluyla ifade edilen mana.

İşkâl: Müşkil ile aynı asıldan gelir. Hadiste anlaşılması güç, yanlış anlaşıl-maya kabil açıklanması gereken husus. Ayrıca belirtilen bazı zorlukları kaldı-rmak, yanlış okumaları önlemek için hareke ve nokta koymak manasına gelir.

İşkillenmek: Vehimlenmek, şüphelenmek.

İshmâm: Hissettirmek, koklatmak, hafif duyurmak.

İştibah: Şüphelenmek, benzemek.

İştigal: Uğraşmak, bir işle meşgul olmak.

İstişhar: Şöhret bulma, Ün kazanma.

İştîmâl: Kuşatma, sarma.

İştîra: Satın alma.

İştîyak: Şiddetli arzu ve şevk duymak, özlemek.

İtab: Azarlamak, takdir etmek.

İtbâ: (11, 25) Sözelimi manayı teyiden kullanılan ikinci kelimeye itba denir.

İtham (etmek): Suç kabahat nisbet etmek.

İstidlâl: Orta hal üzere olmak.

İtikâdi: İnançla ilgili.

İtikaf: (1, 257) (Ramazanda) bir yere çekilip sadece ibadet etmek.

İtimâd: Güven, dayanma.

İtiyad: Alışkanlık.

İtizâd: Zayıf bir hadisin başka yollarla desteklenmesi. Buna itibar da denir.

İtkan: Lügatte sağlam, pürüzsüz yapma. İstilahta ravinin zabt hususunda titiz ve fazlaca sağlam olması. İtkan sahibine mutkin denir.

İtla: Zıyan etme, yoketme, öldürme.

İtmâm: Tamamlama.

İtminân: Emniyet içinde olma.

İttefekâ Aleyhi (ş-şeyhân): Buharî ve Müslim bu hadisi kitaplarına almakta ittifak ettiler.

İttihâmu'r-Râvi Bi'l-Kizb: Herhangi bir ravinin Resulullah hakkında yalan töhmetine maruz kalması. Kizbu'r-Râvi kadar değilse de râvinin terkinin gerektirecek şiddette bir cerhtir. Adaleti seb eder.

İttikâl: Dayanma, güvenme.

İttir'a: Dolma, solma.

İttisâf: Sıfat sahibi olmak, vasıflanmak, sıfat kazanma.

İttisâl: Lügatte bitişiklik. İstilahta hadisin senedinde, raviler zincirinde kopukluk olmaması, ilk kaynağından, müellife kadar yer alan raviler, her birini görerek teselsül etmesi. Bu çeşit senedlere muttasıl veya mevsûl denir.

İvaz: Bedel.

İyâte: (11, 213) Kuş falı.

İyâl: Bakımında olan kimseler.

İyâs: (10, 343) Adet halinin kesilmesi.

El-İyâzubîllah: Allah'a sığınırım.

İz'ac: Taciz etme, rahatsız etme.

İzale: Nisbet etmek.

İzâfî: Nisbî.

İz'an: İdrak, basiret anlayış.

Îzar: (1, 447; 10, 237) Belden aşağıyı örten giysi.

Îzhâr etmek: Göstermek, ortaya koymak.

Îzhâr-ı Sürûr: Memnuyniyetini, sevincini göstermek.

Îzhîr: (10, 72; 12, 543) Temizlikte kullanılan bir ot.

İzinli (mez'un, me'zunleh): Baba, vasî, kaadî gibi velilerden biri tarafında kendisine ticaret yapma hususunda izin verilmiş bulunan çocuk, köle ve ma'tûh gibi hacr altında bulunan kimseye denir.

İzzet: Lügatte değer, üstünlük, ıstılahta hadisin aziz olması.

K

Kaani: Kanaat eden.

Kabâtî kumaş: (5, 33; 15, 55) Mısır'da ketenden yapılan ince beyaz t kumaş.

Kâb-ı Kavseyrî: İmkân ve vücûb arasında bir makam. İki yay uzaklığı m safesi.

El-Kabız: (5, 543) Allah'ın isimlerindendir. Kulların rızkını lütuf ve hikm tiyle tutan demektir.

Kabih: Çirkin, fena, kötü, yakışsız.

Kabl-el-Vücud: Olmazdan evvel.

Kabûl: Bak: İcab.

Kabz (etmek): Bir malı teslim almak, muhafaza veya tasarruf etmek üze mes'uliyeti altına almaktır.

Kabza-i Tasarruf: Harcama, kullanma, yetkisi elinde olmak.

Kader: (13, 347) Mu'tezile'nin iddia ettiği: "Şerri, kulun yarattığı" inancı Mu'tezili yerine bedevî dendiği de olur.

Kader-i Muallaka: Bazı şartlara bağlı kader, şartlar gerçekleşmezse kad vaki olmaz. Bu kadere melekler muttali olabiliyor.

Kaderiyye: (16, 467) Kaderi inkar edip kulun tam irade sahibi olduğu inkar eden sapık mezhep.

Kadh: Raviyi adalet veya zabt yönünden cerh etmek, eksikliğini iddia e mek. Ta'zîf, ta'n, cerh de aynı manaya gelir.

Kâdî Mübâşiri: Davalarda kâdının istihdam ettiği tebligat memuru.

Kadîm: Eski, eski zaman, eskiden beri var olagelen.

Kadir: Kudret sahibi, her şeye güç yetiren.

Kadîr-i Ezelî: Ezelî kudret, güç sahibi, Cenab-ı Hakk.

Kafiz: (13, 252) Irak'ta kullanılan bir ölçük çeşidi.

Kafûr: (10, 327) Cenaze yıkanırken suya katılan kokulu bir maddedir. Hindistan'da yetişen bir ağacın zambından yapılır.

Kahhâr: Galib-i Mutlak ve her an kahretmeye muktedir. Cenab-ı Hakk'ın esmâ ve sıfatlarından biri.

Kâhin: (8, 145) Gelecekte olacak şeyleri bildiğini iddia eden kimse.

Kâhir: Üstün gelen. Yenen. Galip gelen, Zorlayan.

Kahr: Zorlama. Cebir. Ezme. Mahvetme.

Kâil: Söyleyen, anlatan. Nakleden. Söz sahibi, inanmış.

Kâili: Söyleyen.

Kâim: Ayakta duran. Mevcut. Baki. Vaktini ibadetle geçiren.

Kalansüve: (3, 520; 15, 45) Başa konan serpuş, fes, takke, külah diyenler olmuştur. Üzerine sarık sarılarak giyilen bir gayr-ı müslim kıyafeti olduğu tahmin ediliyor, tek başına giyilmiyor.

Kalb: Hadisin sened ve metninde meydana gelen takdim ve tehirler. Takdim-tehir (yer değiştirme) sened veya metinde olabileceği gibi kelimelerde de olabilir, cümlelere de, meydana gelen kalb çeşidine göre hadisin ismi değişir: Kalb-i mürekkeb, serikat, ma'hus...

Kalb, hocanın talebelerini imtihan niyeti ile yapması caizdir. Halkı aldatmak için yapılırsa haramdır.

Kalb-i Selim: Sağlam kalb (Huzura selamete ermiş kalb).

Kalbolmak: Başka hale gelme, değişme, alt üst olma.

Kâle: Sema yoluyla alınan bir hadisi eda ederken kullanılabilen en düşük sîga. Talebe ile şeyhin likası biliniyor ve talebe de gayr-ı müdellis ise semaya delalet eder. Ayrıca vicade yoluyla alınan hadisleri eda ederken de kullanılmıştır.

Kalellahu Te'âla Fi Mâ Revâhu Anhu Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem: Kudsî hadisleri rivayet ederken kullanılan sîga.

Kale Lena Bi-Kirâatî: Bu sîga, râvinin hocasına bizzat, -ezberden veya kaptan- okuyarak hocadan bunu rivayet iznini aldığını ifade eder.

Kale Lenâ Kirâaten Aleyhi: Şeyhe okuyan tashih edilmeksizin, kıraat yoluyla alınan hadisleri eda ederken kullanılan bir sîga.

Kale Lenâ Lî: Daha ziyade müzakere ve münazara esnasında sema yoluyla alınan hadislerin edasında kullanılır..... Lenâ şeklinde hoca ile talebenin yalnız olduğu ifade edilir.

Kale Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem Fi-Mâ Yervi'an Rabbihi: Selef alimlerinin kudsî hadisleri rivayet ederken kullandıkları sîga.

Kalîlu'l-Hadis: Az rivayette bulunan kimse.

Kalûs (Bekra): (6, 143) Dişi devenin küçüğüne denir.

Kâm: İstek, Arzu, Maksud, Murad, Dilek.

Kamer: (6, 71) Hilali çıktıktan sonra, ayın dördüncü geceden itibaren ki hâline denir.

Kamer-i Takvim: Ayın durumuna göre uyarlanmış takvim.

Kamet-i Himmet: Himmetin boyu (derecesi).

Kâmil: Tam, olgun, eksiksiz. Kemâlde olan, Kemâl ve fazilet sahibi.

Kâmil İman: Eksiksiz bir iman.

Kan Ortaklığı: (4, 330) Kurban'da deve veya sığır için tecviz edilen ortaklığa denir. Bu hayvanlardan birine yedi kişi ortak olabilirler.

Kânitîn: Taat, ibadet, dua manasına gelen kunut'tan gelir, Allah'a çok zikreden demektir.

Kanun-i Esasî: Esas kanun, Anayasa.

Karâbet: Yakınlık, akrabalık.

Karâtis: Kağıtlar, kırtasiye.

Kara'tu Alâ Fûlan: Kıraat yoluyla alınan bir hadisin eda sîgası.

Kara'tu Bi-Hattı Fûlan: Vicâde yoluyla alınan bir hadisin eda sîgası.

Kara'tu Fi Kitabı Fûlan: Vicade yoluyla alınan bir hadîs için kullanılır. Ancak râvi, hattın kitabı te'lif eden müellife ait olmasında şüphelidir.

Kârî: (6, 489) Okuyan emektir. Kur'an okuyan kastedilir.

Karin: Yaş, tahsil ve ilim yönüyle birbirine yakın olanlar. Cemil kurena'dır.

Karine: Bilinmeyen bir şeyin anlaşılmasına yarayan ip ucu. Anlaşılması zor olan hususun hak ve hakikatına dair cuz'î delil olan şey. İşâret.

Karn: (12, 209) Asır, zaman, devre, boynuz. Bir insanın ortalama ömrü olan 60 sene; bir asırda yaşayan muasırlar cemaati gibi manalarda kullanılmıştır.

Karnu'sh-Şeytan: (6, 335) Lügat olarak şeytan boynuzu manasını taşıya bu tabirle her çeşit kötülüklerin ifade edildiği belirtilmiştir.

Karrâ: (6, 335) Kıraatı güzel olan demektir, cemi karraûn gelir.

Karz: Borç, ödünç.

Karz-ı Hasen: Sadece Allah rızası için verilen borç. Faizsiz verilen borç.

Kasâme: 14, 7) Kaatili meçhul olan ve üzerinde katl eseri bulunan b maktulün (öldürülmüş kimsenin) bulunduğu mahal ahalisinden elli kimseni vech-i mahsus üzere yemin etmelerine kasâme denir.

Kasâvet: Kalb katılığı, gaflet, kaygı, tasa, üzüntü, keder.

Kasd-ı mahsus: Bile bile isteyerek bir tertib hazırlamak.

Kasem: Yemin. Ahd.

Kâsır: Zorla yaptıran. Hukuki yetkileri eksik olan. Kusur işleyen.

Kâsıt: 1- Kasdeden, Zulmeden ve hakdan sapan. 2- Haklı olan. 3- Kısımlara bölün.

Kâsiyât: (16, 422) Giyinmiş kadınlar.

Kasr: (8, 385) Yolculuk sırasında dört rekatlı farz namazın iki rek'at kılınmasıdır.

Kâss: (16, 469) Doğruluk ve yanlışlıklarına bakmada halka hikayeler, haberler, israiliyat, megâzi vs. anlatan. Bunlar dikkat etmeden bir kısım hadisleri de yalan yanlış anlatırlar, bazan uydururlar da. Hadisciler bunlarla uğraşmak zorunda kalmıştır.

Kassî: (7, 53) Mısır ve Şam'da imal edilen yol yol ipek bulunan bir kumaş.

Kat': Hadisin senedinden bir veya daha çok râviyi atıp munkatı rivayette bulunmak.

Kat-ı Rahîm: (9, 268) Sıla-i rahm denen yakınlarımıza karşı ifa etmemiz gereken vazifeleri yerine getirmemek, yakınlarla ilgiyi kesmek, onları gücendirmek gibi manalar ifade edilmiştir.

Kâtil-i Müteammide: Taammüden adam öldüren. Bile bile önceden hazırlayarak adam öldüren.

Kattât: Nemmâm, koğucu.

Ka'ûd: (7, 139) Binek devesi, en az iki yaşındadır.

Kavaid-i mukarrere: Kesinlik kazanan kaideler.

Kavanîn-i Adetulah: Allah'ın alışılmış kanunları.

Kavî: Sağlam, metin, kuvvetli, güçlü, İstilahta: Makbul hadis.

Kaviyyen: Kati olarak. Kuvvetle. Şüphesiz olarak.

El-Kaviyyu: (5, 544) Kuvvetli manasına gelir. Allah'ın isimlerindendir, gücü tam, hiçbir şey aciz bırakamaz demektir.

Kaviyyu'l-Hadis: Sika ravi demektir.

Kavl: Resulullah'tan Kur'an dışında sadır olan söz, hadis. Ayrıca bir alimin herhangi bir meseledeki görüşü, re'yi manasında da sıkca kullanılır. Cemi akvâl gelir.

Kavli: Sözle, konuşarak.

Kavl-i Cedid: Yeni söz, İmam Şafiînin hayatının sonlarında söylediği eski görüşlerine muhalif fetvaları. Eski sözlerine kavl-i kadim'i denir.

Kavl-i İhtiyârî: İrâdeye tabi olarak söylenen söz.

Kavl-i Kadim: Bak: Kavl-i Cedîd.

Kavli Sünnet: Resulullah'ın sözleriyle beyan ettiği hadisleri.

Kavli Müselsel: Bknz: Müselsel bi'l-kavl.

Kaylule: (16, 90) Kerahet vakti olmayan kuşluk vakti uykusu. Öğle uykusu.

Daha ziyade, nısfı nehar denen öğleden önce icra edilir.

Kayyîm: Vasî, mütevellî gibi bir vazifeyi yürüten kimse.

Kayyûm: Başlangıç, nihayet ve yeniden oluş gibi hallerden münezzeh ve ezelden ebede kaim, daim ve var olan Allah (c.c.)

Kaza: (7, 10; 13, 347; 13, 425) Lügat olarak hükmetmek ise de başkî manalarda da kullanılmıştır: 1- Allah'ın ezelde verdiği küllî icmâlî hükmü. 2- Mahkemede hakim ve kâdî tarafından verilen hüküm.

Kazâen: Hukukî açıdan, hukuken.

Kaza-i hacat: İhtiyaçların giderilmesi. Büyük abdest bozmak.

Kazf: (6, 236); 11, 315-317) Muhsan olan kadına iftira edip zina ithamında bulunmak.

Kazurat: Pislikler, süprüntüler, insan pisliği.

Kebâs: Dağlarda yetişen ve meyvesi yenebilen bir çalı, karamukta olduğu gibi meyvesini insanlar, hayvanlar ve deve yemektedir.

El-Kebîru: (5, 544) Allah'ın sıfatlarından. Celal ve şanının yücelik sıfatlarını taşır demektir.

Keennehu Mushaf: Tevsik tabiri, ihticac ifade eder.

Kefalet: Başkasına ait olan bir şeyin yerine getirilmesini (ifasını) üzerine almak. Daha teknik ifadesiyle: Bir şeyin mütâlebe hakkında zimmeti zimmete zarr etmektir. Kefâlete zeâmet, kabâle, hamâle ve zaman da denir. Çeşitleri vardır.

Kefalet-i Bi'n-Nefs: Bir kimsenin şahsını mahkemeye veya muayyen sair bir yere izhar ve teslimi iltizam etmektir.

Kefalet-i Bi'l-Mâl: Hariçte mevcut veya zimmette sabit bir malın edasını kefil olmaktır.

Keffâret (9, 172) Lügate örtmek manasına gelir ise de. Istılahta işlenen bazı günahların örtülmesini sağlayan ibadete denir.

Keffâret-i Yemin: Bozulan yemini affettirmek gayesiyle Allah için yapılması gereken şey; oruç, sadaka v.s.

Keffâretu'z-Zihâr: (1, 32) Zihârda bulunan kimsenin ödemesi gereken ceza ya denir. Varsa köle azadı, yoksa üst üste iki ay oruç tutmak veya altmış fakir doyurmaktır.

Keffâretu'z-Zünûb: Günahların keffareti mü'minlerin başına gelen çeşit hastalık ve musibetlere denir. Çünkü günahların affına vesile olabilirler.

Kefîl: Kefâlet eden kimse.

Kehanet: (7, 189) Gaybı bilme iddiası.

Kelâle: (13, 137) Varisleri arasında babası ve oğlu olmayan kimse. Başkî yorumda yapılmıştır.

Kelâm: Bir manayı, bir maksadı anlatan ifade eden söz. Anlam ifade eden cümleler, Allah'ın konuşma sıfatı. İslam akidesiyle ilgilenen ilim.

Kelam İlm: İtikad esaslarıyla meşgul olup, onları izah ve ispat etmeye çalışan ilimdir. Bu ilimle meşgul olanlara mütekellim veya kelamcı denmektedir.

Kelâmullah: Allah Kelamı, Kur'an-ı Kerim.

Kelb-i Akûr: (4, 286; 6, 302; 13, 506) Azgın, saldırgan köpek.

Kelef: (10, 379) Kızılla siyah arası bir renk.

Keler: Bir nevi iri kertenkele.

Kelime-i Tayyibe: Allah ve Resulullah kelamı. Dua niyaz ve salavatlar gibi kelimalar.

Kemâl-i Bâri: Cenab-ı Hakk'ın kemâli, her çeşit noksanlıktan uzaklığı.

Kemâl-i Suhulet: Büyük bir kolaylıkla.

Kemiyet: Miktar, sayı, az veya çok oluş.

Kenz: (6, 357-58) Define hazine yer altında saklı kalmış kıymetli eşya.

Kerâhet-i Tahrimiyye: (13, 29) Harama yakın olan mekruhluk.

Kerâhet-i Tenzihîyye: Haramdan ziyade helale yakın olan mekruhluk, yasaklık.

Kerâmet: (7, 188) Allah indinde makbul bir kulun Lütf-u ilâhî ile gösterdiği nârika iş. Aynı iş peygamberden husule gelse mucize denir. Benzer bir iş sıradan bir insanda görülse istidrac denir.

Kerem: Nefâset, izzet, şeref, cömertlik, Allah'ın ihsanı.

Kerhen: İstemeyerek, tiksiniyerek, zorla.

Kerih: İğrenç, tiksindirici.

Kerim: (7, 27) Lügatte her şeyin iyisi, faydalısı, kıymetlisi, ihsan ve inayet sahibi, şerefli ve izzetli; muhterem. Cömert gibi manalara gelir. Cenab-ı Hakkın sıfatlarındandır. Hayrı çok, lütfu bol ihsanı hadsiz demektir.

Kerm: (16, 378) Üzüm asması ve üzümünden yapılan şarap.

Kerru Ferr: Muharebede, geri çekilip tekrar hücumla geçmek.

Kesâfet: Kesîflik, koyuluk. Bulanıklık, Yoğunluk.

Kesb: (14, 295) Kazanç, çalışmak, Sa'y ve amel ile kazanmak.

Kesb-i ilim: İlim öğrenmek.

Keser: (5, 217) Hurma ağacının ortasından çıkan yenilebilir bir yağ maddesi.

Kesif: Çok sık ve sert. Şeffaf olmayarı.

Kesra: Arapçada harfin altına konan ve harli 'i' diye okutan hareke.

Kesret: Çokluk, sıklık. Bolluk.

Kesretu'l-Galat: Fuhşu'l-Galat gibi zabt'taki aşırı bozukluğu ifade eder.

Keş: Çökelek de denen yağsız peynir.

Ketem: (6, 540-542) Saçları siyaha boyamada kullanılan bir bitki.

Ketm: Saklama, Gizlemek. Sır tutmak.

Ketûm: Sır saklayan. Herkese herşeyi konuşmayan.

Kevn: Var oluş. Alem. Kainat, mevcudiyet.

Kevnî: Oluşa ait, kâinat ilmine dair.

Kevser: (14, 217; 15, 354) Ahirette Muhammed Ümmetinin etrafında toplanacağı büyük havuzdur.

Keyfiyyet: Bir şeyin esası ve iç yüzü. Nasıl olduğu.

Keys: (7, 117) Akıl, hazer (sakınma), rıfle iyi teenni gibi değişik mana ifade eder.

Keyy: (11, 11) Dilimizde dağlama dediğimiz tedavi metodudur.

Kezzab: Ravinin rivayette yalana tevessül ettiğini bildirir. Vasfı bu ol ravinin hiçbir surette rivayeti alınmaz.

Kıdem: (9, 547) Öncelik, eksiklik. Evveli bulunmamak. Ezeli olmak. Cneab-ı Hakk'ın sıfatı: Ezeli ve ebedi oluşu.

Kılade: (7, 57) Takılan şey, takı.

Kıraat: 1-Okuma, Düzgün ve çabuk okuma. 2- Kur'an-ı Kerim'den bir m tar okuma.

Kırâm: (7, 63) Nakışlı ince kumaş.

Kırân: (4, 311; 10, 407) İki şeyin arasını birleştirmek.

Kîrat (Kırat): (9, 544) Lügatte beş arpa ağırlığı veya yarım dânik ve şeyin yirmi dörtte biri gibi bir manaya gelir ise de kelime muayyen olmayan miktar manasında da kullanılmıştır.

Kırn: Karîn manasındadır. Cemi akrân gelir.

Kirtâs: Kağıt.

Kisâ: Yün elbise. Seccade, halı.

Kisâru'l-Mufasssal: (8, 7) Kısa olan mufasssal sureler sonuncusu Nâs sur sidir. Başlangıcı ihtilaflıdır: Saffat, Tebareke; Sebbaha, Duhâ.

Kısas (2, 166; 13, 521) 1- Kıssalar, fıkralar, hikayeler, 2- Cinayetle öde mek. Bir suç işleyenin aynı şekilde cezalandırılması.

Kıssa: (14, 21) Hadisin vürûduna sebep olan vak'a, durum.

Kıst: (9, 549) Tartı, rızık manalarında kullanılmıştır.

Kıstâs: Mizan, Terazî, Ölçü. Manevi değer ve kıymet ölçüsü.

Kitrî: (10, 158) Bahreyn'de bulunan Kitr adındaki köyde imal edilen kumaş çeşidi.

Kıyam: 1- Ayakta durmak. 2- İsyan. 3- Ölümünden sonra tekrar diriliş.

Kıyam bi Nefsihi: (9, 547) Allah'ın selbi sıfatlarındandır. Varlığı ker

zatındandır, varolmak, varlığını devam ettirmek için bir başka şeye muhtaç değildir, demektir.

Kıyamet: (14, 65) Alemin günün birinde sona ereceğine inanan dinimiz sona erme hadisesini bu kelimeyle ifade etmiştir.

Kıyamu'l-Leyl: Gece kalkışı. Gece namazı.

Kıyas: (13, 436) Bak: İstihsan.

Kıyas-ı Maalfârik: Birbirine benzemeyen şeyler arasında yapılan kıyas. Yani doğru olmayan ve hakikate uymayan mukayese.

Kıyem: Kıymetler.

Kibarü't-Tabiin: Tabiinin büyükleri.

Kibriyâ: Azame, Cenab-ı Allah'ın azameti ve kudreti, her cihetle büyüklüğü.

Kîl ve Kâl: dedi-kodu.

Kîle: Kile, ölçü.

Kinaye: Dolaylı yollardan maksadın anlatılması. Üstü örtülü dokunaklı söz.

Kîrat: (1, 493 ; 17, 126) Bir dinarın onda birinin yarısı. Kelime bazan muayyen bir miktar kastedilmeden de kullanılmıştır.

Kiryâs: (10, 95) Mısır'da İslam'dan önce kullanılan, yerden yüksekçe yapılmış hela.

Kitab: Kitapları teşkil eden ana bölümlerden her biri. Ayrıca, hadisın vîcade yoluyla alındığını gösteren bir tabirdir.

Kitab-ı Mübin: Kur'an-ı Kerim kastedilir. Her şeyi açıklayan, kendisi de açık olan kitap demektir.

Kitâbu'l-Cenaiz: Cenazelerden bahseden bölüm.

Kitabu'n-Nafakât: Nafakalardan bahseden bölüm.

Kitabu's-Sayd: Av ile ilgili bölüm.

Kizb: Lügatte yalan demektir. Hadis rivayetinde bilerek yalan söyleme, Resulullah'a yalan nisbet etme. Bu râvi hakkında vaz'etmeye müsâvi en ağır cerhtir. Kizbi bilinen râviden hiçbir surette rivâyet alınmaz, tevbe etse bile. Kizb, yanıltma, hata yapma, yanlış anlama manasında da bidayette kullanılmıştır. Sahâbeden sahabeye bazan görülen kizb ithamı bu manada anlaşılmıştır.

Kizb ale'r-Resul: Ravinin Resulullah hakkındaki yalanını ifade eder.

Kodifikasyon: Taknin, kanunlaştırma.

Kozmoğrafik: Gök ilmiyle ilgili.

Kuba: (13, 13) Şimdilerde Medine ile birleşen, Resulullah zamanında iki mil mesafede bir köy.

Kubatî: Bak: Kabatî.

Kuddûs: (5, 542-619) Cenab-ı Hakk'ın isimlerindendir. Ayıplardan temi demektir.

Kudemâ: Kadimler. Eski büyükler. Eski adamlar. İleri gelen büyükler.

Kudemâ-i Hanefiyye: Hanefilerin büyükleri.

Kudret: 1-Güç, takat, 2. Her yeri kaplayan Kudretullah.

Kudsî Hadis: Hadis-i Kudsî'ye bakınız.

Kuhul: (12, 280; 16, 478) Kehl'in cemidir. Otuz veya kırk ile elli bir yaş arasındakilere denir. Olgunluk yaşıdır.

Kutle: (9, 538) İkiyüzzelli ritl veya daha fazla su alan büyük küp.

Kur'an-ı Mübîn: Beyanı açık Kur'an.

Kurbet: 1- Yakınlık 2- Allah'a (c.c.) manevi yakınlığa sebep olan amel-i salih.

Kurb-i isnâd: Sened yakınlığı Senetteki ulviyet.

Kurbiyet: Yakınlık.

Kurbiyet-i Zaman: Zaman itibariyle yakınlık.

Kurfusâ: (16, 87) Çileye giren sûfi'nin oturması: Kabalarını yere kor, uyluk larını karnına yapıştırıp dizlerini havaya diker ellerini kemer yapıp inciklerinde kaçaklar.

Kurie Ala Fulanın Ve Ene Esmâu: Kiraat ala's-Şeyyh yoliyle tahammülü ifade eden bir sîga. Şeyhin hadislerini Şeyh'e, ravinin dışında birisi okurke ravinin hazır bulunduğunu ifade eder.

Kurû': (11, 176) Ezdaddan olan bu kelime hem temizlik devresi, hem di hor devresi manasına gelmektedir.

Kusâme: (14, 347) Taksimcinin aldığı taksim ücreti.

Kussâs: Kâss'in cemi.

Kust (Küt, Küşt): (11, 372) Bedevilerin kullandığı bir buhur çeşidi.

Küttâb: (1, 440) Çocuklara mahsus mektep (ilkokula tekabül eder).

Kutta-i Tarık: (13, 209). Yol kesici.

Kuud: Oturmak. Namazın oturarak kılınan kısmı.

Kuvve-i Bâsıra: Görme duygusu.

Kuvve-i Ha'yaliyye: Hayal gücü.

Kuvve-i Kudsiyye: Cenab-ı Hakk'ın yardımına mazhar olan kuvvet. Evliy: kuvveti.

Kuvve-i Vahime: Vehim ve hayal duygusu.

Kuvve-i zaika: Tad alma duygusu.

Kuvve-i Dâfiâ: Zararlı şeylerden korunma hissi.

Kuzât: Kadının cemidir, kadılar demektir.

Küfûv: Arkadaş, denk, benzer. Bilhassa evlenme bahsinde geçen tabir ev

eneceklerin yaş, zenginlik, güzellik, mevki-i içtimaiye gibi bazı hususlarda birbirlerine denk olmasını ifade eder.

Küllî Kâide: Umûmi kaide.

Külliyen: Kâmilin, tamamen. Toptan, büsbütün.

Kültürel Terâküm: Kültür birikimi.

Kümeýt: (7, 159) Kızıl siyah arası renk.

Küna: Künye'nin cemi. Künyeler demektir. Bak: Künye.

Küna mücerrede: Hangi şahsa delalet ettikleri bilinmeyen künyeler. Böyleleri mübhem sınıfına girer, nazar-ı itibara alınmaz.

Küh: Bir şeyin aslı, cevheri, miktarı. Öz, nihayeti.

Künnâ Nef'alu Kezâ: Bu söz sahâbeye aitse rivayet hükmen merfudur. Sahâbe zamanında tâliken Tabiin tarafından söylenmişse hükmen mevkuftur.

Künuzul-Hikem: Hikmet hazineleri.

Künye: (17, 4, 98) Arap örfünde bir tesmiye çeşidi. Eb (baba), Ümm (anne) İbn (oğul), bint (kız) uht (kızkardeş) ve benzeri kelimelerle başlayan sim, lakab ve nisbet dışındaki alem, ayırdedici isim. Ebu Bekr, Ümmü Abdillah, İbnu Abbas gibi pek çok râvi ve âlim, isminden ziyade künyesiyle meşhur olmuştur. Bu maksadla hususî kitaplar telif edilmiştir. Rical kitaplarının son kısmında umumiyetle Kitabu'l-Küna adıyla bir bölüm vardır. Orada künyelerin talâlet ettiği isimler açıklanır.

Kürsü: (5, 332) Lügate sandalye demek ise de Allah'ın Kürsü'sünden bahsedilmesi, O'nun hakimiyetinin anlaşılması için başvurulan teşbihten ibarettir.

Küsuf: (8, 539) Güneş (veya Ay) tutulması. Bak: Hüsuf.

Kütüben Kesireten: Çok kitap.

Kütüb-i Erbaa: Kütüb-i Sitte'nin Sahihayn dışında kalan dört süneni. Muhavalaları ve sıhhat durumları birbirine yakın oldukları için beraber mütalaa olurlar. Bunlara sünen-i Erbaa denir.

Kütüb-i Hamse: Sahihayn (Buharî, Müslim) ile Ebu Dâvud, Nesâî ve Tirmizî'nin Sünen'lerinin müsterek ismi.

Kütüb-i Seb'a: Kütüb-i Sitte'ye Darimi'nin Sünen'i ilave edilerek Kütüb-i Seb'a denmiştir. Ancak yedinci kitab olarak Muvatta'yı kabul edenler de var.

Kütüb-i Selase: Buharî ve Müslim Sahihleri ile, sıhhatça üstün olan Muvatta'ya denmiştir.

Kütüb-i Sitte: Altı kitaplar demektir. En başta hadisler, İslam âlimleri nazarında mergûb olan şartları azami ölçüde taşıyan makbul hadisleri cemedan necmuaların teşkil ettiği hadis kitapları takımı. Sahihayn. Ebu Davud, Nesâî ve Tirmizî'den müteşekkil ilk beşi üzerinde bütün alimler müttelik ise de altıncı

kitap hususunda üç ayrı görüş mevcuttur. Hâl-i hazır çoğunluğa İbnu Mâce'n Sünen'i; mağribli alimlerin ekserisine, Razîn el-Abdevî ve Mecdüddin İbnu Esîr'e göre İmam Malik'in Muvatta'ı, diğer bazılarında Dârimî'nin Sünenidir.

L

La Arifu Lehu Aslen: La arifu manasınadır. Ancak La asla leh tabirinde olduğu üzere, vaz hükmünde ihtiyat gerekebilir. Zira bazı tahkikler "asl" kelimiyle "sahih bir asl"ın kastedilmiş olabileceğini ortaya çıkarmıştır. Böyle olunc "Zayıf" veya "Hasen" bir aslın varlığı mümkündür manası çıkar. Ayrıca, bu tati kullanan zat bilmiyorsa da bir başkası bilebilir. Nefiy mutlak olmadığına göre vaz hükmünde de ihtiyatlı olmak gerekir.

La A'rifu: "Bu hadisi (veya râviyi) Tanımıyorum" demektir. Bu cerh ifadesi tabirdir. Bir otorite söylemiş, muhalefet de görmemişse rivayet mevsayılır.

La Asle Leh: Bilinen veya "sahih" bir senedi yoktur demektir. Bu tabiri, hı seferinde "hadisin mevzu olduğunu ifade ediyor" şeklinde etevil caiz değildir.

Lafzen Mütevatir: Bak: Mütevatir lafzî.

Lafziyye: Kur'an'ın telaffuz ettiğimiz lafzının mahluk, aslının ise gay mahluk olduğunu söyleyenler.

Lağv: (2, 214; 8, 337; 9, 524) Fıkhî bir hükme sebep olmayan boş söz.

Lağvetmek: Kaldırmak, hükümsüz kılmak.

Lahd (Lahid): (5, 283; 17, 132) Ölüyü koymak üzere, kabrin içinde kible cı hetinde açılan hususi oyuk.

Lâhik: Yetişen, ulaşan. Eklenen. Katılan.

Lâhika: Ek, ilave.

Lahzâ: Göz açıp kapayacak kadar kısa zaman.

Lakit: (13, 154) Yolda, sahrada veya cami ve kilise gibi umuma ait tı yerde bulunan sahipsiz çocuk.

Laisize (etmek): Laikleştirmek.

Lakab: Ravinin asıl adından başka, onu övmek veya yermek veya -bariz bı hususiyeti sebebiyle- iyice tanıtmak için bu kişiye verilen tanıtıcı tarif edici isin Hz. Ebu Bekr'e Sıddık, Hz. Hamza'ya Esedullah denmesi gibi. Lakablar üzerin de kitaplar te'lif edilmiştir. el-Elkabu'l-İslamiyye fı't-târih, Dr. Hasan el-Bâşâ.

Lakha: (11, 383) Doğumu yakın sütlü deve.

La'net: (5, 238-39; 9, 317) Her çeşit kötü söz sarfetmek hem de Allah'ı rahmetinden uzak kalma manalarında kullanılır. La'net kelimesi kullanmakta kaçınmak İslam'ın edeblerinden biridir.

Lât: (4, 281) Cahiliyye putlarından biri.

Latîf: (5, 543) Mülayim, yumuşak, Nazik. Güzel. Şirin. Küçük ve hoş a gid-en manalarına gelir. el-Latif Allah'ın isimlerinden biridir. "Arzusunu sana rıflla ulaştıran" mahiyeti idrak edilmeyecek kadar latif olan" manalarını ifade eder.

Lâyezâl: Zeval bulmaz. yok olmaz, ebedî.

Lâzûrd: (10, 542) Sûs eşyası yapımında kullanılan lacivert bir taş.

Lemha: Bir öz atma. Şimşeg'in bir defa çakışı.

Lemme-i Melekiye ve Şeytaniye: (2, 239) Lemme, inme, yaklaşma değme manalarına gelir. İnsan kalbinden şeytan ve meleğin telkinde bulunduğu birer (manevi) cihaz'ın varlığı hadislerde bildirilmiştir. Bu lemmeyi maddî bir şey te-lakki etmek yanlıştır.

Letâfet: Hoşluk, lâtiflik. Cisimden alakayı kesip bir nevi nûrâniyet kesbetmek.

Letâif: Latif duygular manevi hisler.

Levâkîh: (6, 77) İlkah (döllenme) kelimesinden gelir. Bitkilerin döllenme-sini sağlaması sebebiyle rûzgara levâkîh denmiştir.

Levâzım: İhtiyaç maddeleri. Lüzumlu maddeler.

Levh-i Mahfuz: Her şeyin hayatının ind-i İlâhî'de yazıldığı levha. İlm-i İlâhî'nin bir unvanı.

Levm: Çekiştirmek. Birisinin yüzüne karşı kötü söz söylemek.

Levm etmek: Kötülemek.

Leyse bi Umde: "Sika (güvenilir bir kimse değildir)" demektir.

Lezâiz-i Mat'ûmat: Taamların, yiyeceklerin lezzetlileri.

Li'ân: (2, 540; 11, 151) Bir boşanma şekli olup, karısının zina ettiği iddi-asında bulunan koca ile bunu inkar eden karı arasında cereyan eder. Bunlar-dan herbiri doğru söylediğini ifade ettikten sonra, yalan söyleyene Allah'ın la'netini dörder sefer dilerler. Ondan sonra hakim bunları ayırır.

Li-Aynîhî Haram: Zatı, yaratılışı yönüyle haram olan şey, domuz gibi.

Libâs: Giyilecek şey, elbise.

Likâ: Kavuşmak. Görüşmek. Rast gelip buluşmak, Şeyhle karşılaşp, doğrudan kendinden hadis alma.

Lisân-ı Hâl: Hal dili.

Lisân-ı İslam: İslamın dili.

Lisân-ı Nübüvvet: Peygamberlik dili.

Lisânî: Lisana ait.

Livâ: (13, 159) 1- Bayrak. Sancak. 2- Eskiden, kazadan büyük vilayetten küçük yerleşim merkezlerine denirdi.

Livâta: (5, 261) Lûtîlik, yani Lût kavmini helak eden ahlaksızlık ki za-

manımızda homoseksüellik denen cinsî sapıklıktır.

Lîvâu'l-Hamd: Hz. Peygamber'in (a.s.) bayrağı. O'na inananlar kıyamette sonra bu bayrağın altında toplanacaklar.

Liyakat: İktidar. Ehliyet, Hüner, Layık olmak.

Lügavî: Lûgata ait.

Lümme: Nişan, alamet. Vesvese. Damga. Nokta.

Lütf-i İlâhî: İlâhî Lütuf. Allah'ın ikramı.

Lûtî: Lût kavminin işlediği cinsî sapıklığı işleyen, homoseksüel.

Lütuf: Rıfk ve ıtfat, ikram, bağış, iyilik.

M

Maarif: Tahsil ile elde edilen ilim, mâlûmat bilgi.

Maden: (6, 401) Yeraltında mahluk ve medfun olan ve kıymetli bir cevhe ihtiva eden toprağa denir.

Mâdud. Hesabedilen, sayılan, addedilen. Muayyen. Belli.

Mâdun: Alt , aşağı, emir altında bulunan.

Matsal: Vücuttaki kemiklerin ekli olan oynak yerleri.

Ma'füvv: Suçu affedilmiş. Bağışlanmış olmuş.

Mağribler: Bknz: Meğârib'e.

Muhcûr (mahçurunaleyh): Bak: Hacr.

Mahdud: Sınırlanmış, çevrilmiş, hududlanmış.

Mahfi: Gizli, saklı.

Mâhız: (6, 386) Hamile hayvan.

el-Mâhî: (15, 344) Allah'ın isimlerindendir. Yokeden demektir.

Mahiyet-i Eşya: Eşyanın içyüzü.

Mahlût: Karıştırılmış. Katılmış, karışık.

Mahmil: (2,553) Deve üstüne yerleştirilen insan taşımaya mahsus hücre.

Mahmud: Öğülmüş. Medh olmaya müstehak.

Mahmûm Kalb: (17, 621) Mahmum üzüntülü demektir. Tabir hadiste Allah'tan korkan tertemiz kalb manasına gelmiştir.

Mahreci Maruf: (Beldesinin hadislerini rivayet etmekle tanınan bir ravinin naklettiği o bölgenin hadisi. Bu tabir senedin muttasıl oluşunu ifade eder. Sözel gelimi, Katâde, Basralıların hadislerini rivâyetle tanınmıştır. Şayet Basralıların hadislerini Katade rivayet ederse, bunların mahreci ma'ruf olmuş olur.

Mahrem: Akrabalıktan (karâbetten) dolayı nikahı haram olan kimsedir, bir kıza nazaran kardeşi gibi. Mukabili gayr-ı mahrem veya nâmahrem diye ifade edilir. Mahrem, hürmet, ihtiram manasına da gelir, cemi mehârimdir.

Mahremiyet: Mahremlik. Bak: Mahrem.

Mahrûti: Mahrut (Koni) şeklinde olan.

Mahsûd: Hased edilen kıskanılan kimse.

Mahsulat: Hasıl olan şeyler, ürünler.

Mahsûsât: Beş duyu ile hissedilen, algılanan şeyler.

Ma'huf: Bilinen, kastedilen. Vaad edilen.

Mahviyet: Alçak gönüllülük. Tevazu içinde olmak.

Mahz: Safi ve Halis. K atıksız. Sıf.

Mahzen: Hazine ve define gibi şeyleri koyacak yer. Erzak yeri.

Mahz-ı Edep: Sâfi ve halis. Katıksız edeb.

Mahz-ı Küfür: Küfrün ta kendisi.

Mahz-ı Nur: Sadece ve sadece nur.

Mahzûf: Silinmiş. Yerinden düşürülmüş.

Mahzur: Haram. Memnu. Yasak olan şey.

Mâ-i Hayat: Hayat suyu.

Mâ-i Müsta'mel: (10, 46) Abdestte kullanılmış olan su, temiz sayılır, ama temizleyici değildir.

Mâedi-i İsa: Hz. İsa'ya gökten inen sofrası.

Mâilat: (16, 451) Lügatte meyleden demek ise de kırıtarak sağını solunu ynatarak yürüyen, başkalarını baştan çıkaran kadın anlaşılmıştır.

Makaam-ı Meşihat: Meşihat makamı: Osmanlıların son zamanlarında teşvîs edilen fetva makamı.

Mâkabil: Birşeyin evvelinde, önünde bulunan.

Makam: Durma yeri. Rütbeli yer.

Makam-ı Mahmud: (4, 550) En yüksek şefaât makamı. Peygamberimiz'in (s.) kavuşacağı, Allah tarafından vaadedilen makam.

Makam-ı Uluhiyyet: İlahlık makamı.

Makasid-ı Şeriyye: Şir'î masadlar, dinin gayeleri.

Makbul: Sened ve mekni bakımından amele elverişli olan hadistir. Bu tarriflerle sahih ve hasen hadisler kastedilir. Senedi zayıf bile olsa alimlerin kendileriyle amel ettikleri hadis.

Mâkes: Akis yeri. Akseden yer, ekran, perde.

Makhûr: Kahredilmiş. Mahvedilmiş. Haaret görmüş.

Makrûn: Ulaşmış. Kavuşmuş. Yakın, Müsaadeye mazhar.

Makrunen: Ravinin ayıflığından dolayı bir hadisi sika bir ravinin rivayetiyle irilikte zikretme usulü.

Maksat: Kast olunan şey. İstenilen şey.

Maksud: Kastedilmiş. İstenilen şey.

Maktû: Kesilmiş, kesik, pahası biçilmiş, pazarlık edilmez.

Maktu': Tabiun ve sonrakilerin söz ve fiilleri. İlk devirde munkatı (seinde ravi atlamış) manasında da kullanılmıştır.

Maktûl: Öldürülmüş.

Ma'kul: Akla yakın, aklın kabul edeceği.

Mâkulat: Alın uygun bulduğu, ancak akıl ile idrak edilen şeyler.

Makulek: Akla uygun, aklın kabul ettiği. Akıl ile bilinir, akılla isbatlanır.

Makzî: (6, 103) Allah'ın hükmettiği şey, başa gelen kaza.

Malâbüdden: Gerekli lazım, vazgeçilmez.

Mal ahzi: Mal alma.

Mâlâyânî: (16, 340) Manasız, faydasız boş söz.

Mâ-Lâyutak: Takat getirilmez, güç yetmez, dayanılmaz.

Mâlik: Sahip. Mal elinde bulunduran. Herşeyin sâhibi olan Allah.

Ma'lûl: İletli, hasta, sakat, kötürüm. Istılahda mu'allel (iletli) hadis.

Mâlumât-ı Müteârif: Herkesce bilinen şeyler.

Mâmelek: Bir kimsenin sahibi olduğu şeylerin hepsi.

Ma'mul: Yapılmış, imal edilmiş.

Mâmur: İmar edilmiş.

Manâ-i Harfi: Bir şeyin başka şeyleri tanıtip bildirmesi ve sevdirmesi ciltinde olan manasıdır.

Manâ-i ismi: Bir şeyin sadece endisini bildirip tanıtması.

Manastır: Rahib ve rahibelerin ibadet etmek için yaşadıkları meskenler.

Maa'yı Lügavi: Lügat manası.

Manâ-yı Maksud: Kastedilen mana.

Manâ-yı Muhâlif: Bir ifadeden çıkan muhalif mana. "Mü'min ölünce arz sema ağlar" ifadesinin muhalif manası "Kafir ölünce ağlamaz" olur.

Mançur: Mançurya'da yaşayan halk. Ahir zamanda ye'cüc ve me'cüc mançur ve moğol kavimlerinden çıkacağı yorumu yapılmıştır.

Manen mütevatır: Bak: Manevi mütevatır.

Manevî Mütevatır: Her biri haber-i vahid olduğu halde, delalet ettikleri nında birleşen ve sağlam tevatür mitarına ulaşan hadis. Resulullah'ın duası taamların bereketlenmesi pekçok vak'ada cereyan etmiştir. Şu halde bu va manen mütevatirdir.

El-Mani: (5, 546) Allahın isimlerindendir, dostlarını, başkalarının eziyetinden koruyan demektir.

Manifesto: İdeolojilerin temel görüşlerini ifade eden metinler. Müslümanların amentüsü gibi. Fransız ihtilalcilerinin, komünistlerin manifestoları vardır.

Mâni-i her kemâl: Her türlü terakkiye engel.

Manyetizma: Birisinin bazı davranışlarıyla, bir diğerinde uyutma hasıl etmesi.

Maraz-ı Sa'b: Tedavisi zor hastalık.

Ma'rifet: Bilme, bir şeyi cüz-i vecihle bilmek, hüner.

Ma'ruf: (2, 6-22; 9, 334) Lügatte bilinen, tanınmış. İstilahta münker mu-cabili olarak, zayıf bir ravi tarafından endisine muhalif bir hadis rivayet edilmiş olan hadis. Ma'ruf'un ravisi sîkadır. -Ayrıca, makbul manasında da kullanılarak zayıf ve hasen hadis kastedilir. Meçhul'ün zıddı olarak, durumu bilinen ve kendisinden birden fazla ravinin rivayette bulunduğu meşhur ravi manasında da kullanılır. Ayrıca, aklın ve şerî'atın hoş görüp kabul ettiği şeye de ma'ruf denir.

Ma'rufu'l-Ayn: Meçhul'ül-Ayn'ın zıddı, kendisinden en az iki kişinin hadis aldığı kimse.

Mâruz: Arzolanmış, verilmiş, sunulmuş.

Masârif: Sarfıyatlar, masraflar.

Ma'siyet: İsyan, günah.

Maslahat: İyilik yolu, bir işin hayırlı olmasına sebep olan şey.

Masnû': Mevzu, muhtelak ve uydurma manasındadır.

Masnû Müftera: Uydurma, iftira.

Masnuat: Sanatkarane yapılan şeyler.

Masnûat-ı İlâhî: Cenab-ı Hakk'ın sanat eserleri.

Mâsûn: Korunan.

Ma'şer: Cemaat, müttehid cemaat.

Ma'tuh: (11, 179) Bunak, bunamış, sakat.

Materyalist: Maddecî. Her şeyi madde ile kıymetlendiren.

Matlûb: İstek, istenilen şey.

Matrûh: Lügatte atılmış, terkedilmiş. İstilahta metruk hadis ve metruk ravi nanalarında kullanılır.

Matruhu'l-Hadis: Cerh tabiridir, vasfı bu olan ravinin hadisi itibar için bile alınmaz.

Mâtuf: Âit ve râci olan. Bir tarafa meyletmiş. İsnad edilen.

Mat'umat: Yemekler, taamlar. Yiyecek şeyler.

Mazarrat: Zararlar, zıyanlar.

Mazbut: Zabtolanmış, ele geçirilmiş. Sağlam yazılmış. Muhafazalı.

Mazhar: Sahip olma, nail olma. Şereflenme. Bir şeyin görüldüğü yer, ekran.

Mazmaza: Gusûl veya abdest alırken, elleri yıkadıktan sonra üç kere ağız

dolusu su alıp ağızda çalkalamak.

Mazmum: Zammolunmuş. İlave olunmuş, yapışmış.

Maznûn: Zaman verilmiş, ödenmiş, ödenmesi lazım gelen. Mana, meal mefhum. Bak: Damân.

Mâzur: Özürlü, özrü olan.

Meâd: Ahiret. Dönülüp gidilecek yer.

Me'afir: (4, 94) Bir kabile adı.

Meâl: Mana.

Me'âlî: Bir ravinin baba, dede... ve devamındaki ecdadından rivayet ettiği hadis.

Meâl-i Münif: Yüce meâl (Kur'an ve hadisin dilimize çevrilen manası içi kullanılır).

Meâlim: Dini inançlara, îtikadlara dair meseleler. İzler, nişanlar, eserler.

Meâsi: Günahlar, isyanlar.

Mebâdî: Mebdeler, başlangıçlar, ilk unsurlar, prensibler.

Mebde: Başlangıç. Baş taraf. Kaynak. Kök. Temel, esas.

Mebde-i Fitrat: Yaratılışın başlangıcı, baş tarafı.

Mebde-i Hareket: Hareketin başlangıcı.

Mebde ve Mead: (9, 36) Başlangıç ve son (ilk yaratılış ve ahiretten kinaye).

Mebdeu's-Sened: Senedin müellif tarafı. Bknz: İbtidau's-sened, evvelü's sened, sadru's-sened.

Mebnî: Yapılmış, kurulmuş. Bir şeye dayanan.

Mebûsût: Açılmış yayılmış, serilmiş, mufassal.

Mebtûte: (11, 393 Dipnot) Talak-ı bette ile boşanmış olan kadın.

Mecâlis: (li-ibî Ca'fer Muhammed İbni Ömer el-Üsrusenî'nin olup Hane fıkhı'nın fûruu üzerine yazılmıştır.

Mecâz: Gececek yer. Yol; Hakiki manası ile değil de ona benzer başka bir mana ile veya istenileni hatırlatır bir kelime ile konuşmak.

Mecbub: (5, 177) Cinsiyet organı burulmuş, iğdiş edilmiş.

Mecbûl: Yaratılmış, yaratılışında bir hal veya sıfat bulunan.

Meccanen: Ücretsiz, parasız.

Meccanî: Bedava, parasız.

Mecenne: (12, 543) Mekke yakınlarında panayır kurulan yer adı.

El-Mecîdu: (5, 544) Allah'ın isimlerindendir, Keremi geniş olan demektir. Sadece mecid lûgat olarak azametli, şerefli, galib manasına gelir.

Meclis: İlmî tedris yapılan toplantı. Bu toplantıda yazılan eser, emali gibi.

Mecma-i Enbiya: Peygamberlerin toplandığı yer.

Mecnûn: (11, 179) Çıldırılmış, deli.

Mecrûh: Lügat olarak yaralı, yaralanmış demektir. Istilahta: Adalet veya zabt yönlerinde kusur bulunarak zayıf addedilen ravidir.

Me'cûr: Karşılık almaya, mükafaata hak kazanmış kimse. Kiraya verilen.

Mecûsî: Mecûs dininde bulunan, ateşe tapan.

Meçhul: Lügate bilinmeyen hadis. Istilah olara hadis öğrenimiyle şöhret kazanmamış veya âlimler tarafından ilim talebesi olarak tanınmamış ve hadisi sadece tek bir ravi yoluyla gelen kimse. Vasfı bu olan ravinin rivayeti zayıftır. Mçhul, tabiri bazan sened ve hatta rivayetin kendisi için de kullanılmıştır.

Meçhûlu'l-Adâle Batinen: Görünüşe göre, tanınsa bilinse bile, hakkında cerh ve ta'dil olmadığı için durumu bilinmeyen, buna mestur da denir.

Meçhûlü'z-Zat: Meçhulu'l-Ayn demektir.

Medar: Sebep, vesile. Bir şeyin etrafında döneceği nokta. Bir şeyin devre-deceği üzerinde hareket edeceği yer. Seyyarelerin gezerken hareket noktalarının çizdiği daire, yörünge.

Medar-ı ahkam: Hükümlerin dayanağı, sebebi.

Medar-ı Bahs: Konuşma, araştırma sebebi.

Medar-ı İftihar: Övünme sebebi.

Medar- ı Rahmet: Rahmet-i İlâhîye'ye sebep.

Med: Uzatma, çekme, yayma ve döşeme. Çoğaltmak.

Meddah: Çok medheden, sena eden. Taklidli hikayelerle halkı eğlendiren hikayeci.

Meder: (13, 22) Yapışkan toprak. Ehl-i meder evlerde oturan, göçebe olmayan, yerleşik halk manasına gelir.

Medfun: Defnedilmiş, gömülmüş.

Medhal: Girilecek taraf. Dahil olacak yer. Giriş. Esere başlangıç, ön söz, mukaddime.

Medhul: Bir kimsenin rivâyet etmiş olduğu hadisler arasına sonradan sokulmuş olan rivayet. Bu sokma işi kasten de olabilir, kasıtsız olarak da.

Medlûl: Delalet olunan, gösterilen; mana, meal mefhum; Delil getirilen şey.

Medyûn: Borçlu, verecekli.

Medyûn-u Şükrân: Şükran borçlu.

Mefahir: İftihar edilecek, övünülecek şeyler.

Mefdul: Fadıl'ın mukabili: kendisinden üstün olan ve daha faziletli bulunan şey.

Mefhum: Anlaşılan mana, ifade. Sözdten çıkarılan mana.

Mefhum-u îşârî: İşaret yoluyla ifade edilen mana.

Mefhum-u Muhâlif: Muhalif mana, "Mana-yı muhalif" e de bakınız.

Mefhum-u Sarîh: Açık bir şekilde anlaşılan mana.

Meflûç: Felç olmuş, inmeli, kımıldayamaz hale gelmiş.

Mefrûşat: (2, 71) Evi döşemeye mahsus eşyalar.

Mefrûz: Farz olunmuş. Farz haline gelmiş. Çok lüzumlu.

Mefsede, mefsedef: Maslahatın zıddı, fesad, fesat etmek.

Meğâfir: (1, 276; 4, 330) Pis kokulu bir ot.

Mağaribe: Mısır'ın batısında bulunan Kuzey Afrika sakinleri.

Megâzi: (11, 391) Gazve'nin cemidir. Resulullah'ın katıldığı gazveler kastedilir. Bunları anlatan kitaplara da megâzî denmiştir.

Mehârîm: Haramlar. Mahremler.

Mehâsîn: İyilikler.

Me'haz: Menba. Bir şeyin alındığı, çıkarıldığı yer. Bir şeyin aslının alındığı kaynak.

Mehcûr: Uzaklaşmış, uzakta kalmış, ayrı düşmüş, kendisinden hicret etmiş. Bırakılmış, metruk, unutulmuş, gayr-ı müsta'mel.

Mehdî: (14, 67) Hidayete eren veya hidayete vesile olan. Ahir zamana gelip bütün müslümanları Hakâik-i imaniyye ve Kur'aniyye yi camî eserleri i uyandıracak, dinlerini takviye ve imanlarını tecdid edecek olan Resulullah' (a.s.) âlinden bir zattır.

Mehib: İnsanın kendisinden korktuğu. Heybetli. Azametli, korkunç kimse.

Mehr: (9, 501) Zevcenin, nikah akdi ile kocadan almaya hak kazandığı maldır.

Mehr-i Muaccel: (9, 502) Evlenme sırasında derhal verilen mihir.

Mehr-i Müccel: Sonradan verilecek olan mehir. Bu boşanma veya ölü halinde verilir.

Mehr-i Müsemma: İki tarafın az veya çok olarak tesmiye ve tayin ettikleri mal veya kaabil-i mübadele olan menfaattir.

Mehr-i Misl (normal mehir): (4, 193; 9, 501) Zevcenin babası cihetinde ve olmadığı takdirde beldesi ahalisinden akid tarihinde yaş, cemel, bekaret gibi vasıflarda akran ve emsali kadınların mehidir.

Mekfulunleh: Kendisine kefil olunan kimse. alacaklı gibi. Bir malın edası veya bir şahsın teslimini kefilinden talep etmeye hakkı olan kimsedir.

Makârîmu'l-Ahlak: Resulullah'ın ahlakına ve O'na benzeyen, O'nun sünneti seniyyesine ittiba ve imtisal edenlerin ahlakı, güzel ahlak.

Mekil: Kilo ile ölçülen şey.

Mekilat: Kile ile ölçülen hububat nevinden olan şeyler. Kile ise bir ölçü

çeşididir. Muhtelif nev'i bulunur. Bu sebeple miktarını kilo cinsinden vermek zordur. Tafsilat için büyük lügatlere bakmak gerekir.

Meknuz: Gömülü define. Örtülü gizli. Hıfzedilmiş, mahfuz.

Mekr: Hile, aldatma, oyun. Düzen.

Mekrûh: Dinin kesinlikle yasaklamadığı ve fakat yapılmasını da hoş karşılamadığı şey. Bir başka ifade ile, şer'an ve tab'ân hoş karşılanmayan şeye denir.

Mekrûme: İzzet, ikram yeri, seha, cûd, şeref. Cömertlik.

Meks: Lügatte noksanlık, zulüm. Istilahta vergi, tüccarlardan haksız alınan vergi manasında kullanılmıştır.

Mektubat-ı Samedaniyye: Hiçbir şeye muhtaç olmayan Allah'ın (c.c.) eserleri. Hepsi de çok manaları ifade etmektedirler.

Mekzub: Mevzu demektir.

Mel'abe-i Hevesât: Heveslere uygun gelen oyuncak.

Melâike-i Âsumân: Gökteki melekler.

Melâkih: (1, 544) erkek devenin belinde bulunup dişi deveyi dölleyen su.

Melce: Sığınacak yer. Halas olacak, kurtulacak yer.

Mele-i A'lâ: (2, 118; 7, 190; 13, 69) Kerrûbiyyun ve melâike cemaati. Allah'a yakın yüce meleklerden teşekkül eden yüce meclis.

Meleke: Tekrar tekrar yapılan bir iş ve tecrübeden sonra hasıl olan bilgi, maharet ve alışkanlık. Mümarese.

Melekût: Her şeyin kendi mertebesinde o mertebeye uygun ruhu, canı, hakikatı.

Melekût Alemleri: Eşyaların sahip olduğu hakikatlerin temsil edildikleri âlem.

Melfûz: Telaftuz olunmuş, olunmuş, söylenmiş, ağızdan çıkan söz, hece, kelime veya harf.

Melhuz: Mülhaza ve tefekkür olunmuş olan veya olunabilen. Düşünüle-bilen. Akla gelebilen. Olabilir.

Melik: Mülk ve melekut sahibi. Padişah. Mutasarrıf.

Me'luf: Alışılmış. Ünsiyet edilmiş.

Mel'un: (6, 251-52) Metruk ve rahmetten uzaklaştırılmış demettir.

Memduh: Beğenilmiş, medholunmuş, öğülmüş. Resulullah'ın (a.s.) sevmiş olduğu hareket, iş.

Memlûk: Köle, kul. Esir. Bende. Hizmetkâr.

Memnu': Yasak. Menedilmiş.

Memnû Hareket: Yasak hareet.

Me'mul: Umulan. Ümidler.

Me'mûme: (6, 157) Beyin zarına ulaşan yara.

Me'mun: Emin. Mahfuz. Korkusuz. Emniyet verilmiş. Abbasî halifelerinden birinin adı.

Me'murun bih: Yapılması emredilmiş olan.

Menâsı: (2, 66) Cahiliye devrinde helâl olarak kullanılan yerler.

Menâsik: (4, 223) İbadetgah manasına olan mensek kelimesinin cemidir. Umumiyetle hacca alakalı ibadetler menâsik-i hac tabiriyle ifade edilir. Böylece, mecaz olarak, Ka'be'yi tavaf, şeytan taşlaması (remy-i hicar), Safâ ile Merve tepeleri arasında sa'y (koşma), Arafat'da vakfe, kurban kesmek, ihram giymek gibi hacca alakalı amellerin hepsi bu tabirle ifade edilir.

Menât: 1-İslamiyetten evvel cahiliye devrind Ka'be'deki bir grubun adı. 2-Dönecek yer, merci, ilişip asacak yer.

Menba-ı Mucizat: Mucizelerin kaynağı.

Mendub: Yapılması beğenilen iş. Şer'atın yasak etmediği veya emretmediği iş olmakla beraber yapılmasında, sevab ve mendûbiyet olan amel. Müstehâb.

Menfez: Nüfuz edecek delik, pencere. Delik. Ağız, Yarık. Girilecek yer.

Menfi: Müsbet'in zıddı. Müsbet olmayan. Nefyedilmiş, sürgün edilmiş, sürgün. Bir şeyin olmayacak cihetini düşünen. Hakikatın aksini iddia eden.

Menfur: Kendisinden nefret edilen, seilmeyen, iğrenç, mebguz.

Menher: (5, 8) Kurban kesme yeri.

Menhî: Şer'ân yapılması yasak olan, haram olan şey.

Menhûs: Uğursuz. Kötü. Meş'ûm.

Men-i teselsül: Teselsülün menedilmesi, sebebin bir yerde kesilip, bir ilk başlangıcın zarureti.

Menîha: (4, 525; 7, 84; 11, 383) Bahşış, hediye, armağan.

Menkûl (mal): Menkul kelime olarak "taşınabilen", "taşınan" demektir. Bu tabirle ev, bağ, tarla gibi sabit akarlar dışında kalan ve bir yerden bir yere taşınabilen mal ve eşyalar kastedilir. Rivayet edilmiş söze de menkûl denir.

Menkûlat: Menkûl mallar.

Mennân: Allah'ın (c.c.) sıfatlarından olup, çoklukla ihsan eden manasındadır.

Mensûh: Hükmü, zaman bakımından sonraki şer'î bir delille kaldırılmış olan hadis veya âyet.

Menze': Çıkılan yer, esas, kök. Yetişilen meslek. Bitirilen okul.

Menşûr: Lügat olarak neşrolunmuş, dağıtılmış manasına gelir ise de yüksek rütbeler için verilen resmi mührü hâvi fermanlara da menşûr denmiştir.

Meratib-i Maneviyye: Manevî mertebeler.

Merrûb: Kul, memlûm.

Merbût: Bağlı, raptedilmiş. Mensûb. Ekli.

Merci: Merkez. kaynak. Baş vurulacak yer.

Mercûh: Müteâriz iki hadisten tercih edilmeyeni. Tercih edilene racih denir.

Merdûd: (2, 82) Lügate reddolunmuş demektir. İstilahta zayıflığına hükmedilen hadis. Muhalefet halinde tercih edilmeyen, mercuh durumuna düşen hadis. Şazz ve münker de aynı manaya gelir.

Merdûdu'l-Hadîs: Rivâyetlerin umûmî vasfı reddedilmeyi gerektiren râvî. Hadisleri alınmaz.

Merîû Hükmen: Bknz: Hükmen Merfu'.

Mergûb: Rağbet edilmiş, Beğenilmiş. Çok kıymet verilen. Çokları tarafından istenen.

Merhale: Yaklaşık bir günlük yol.

Merhun: (4, 140) Rehin edilmiş olan. Ödünç alınan bir şeyi teminata bağlamak için, onun yerine verilen herhangi bir şey. Muayen müddetle bir şeye bağlı olan.

Ma'rifetu'l-Esma Ve'l-kûna: Râvilerin isim ve künyelerine, künyeleriyle meşhur olan ravilerin isimlerini, isimleriyle meşhur olan ravilerin künyelerini öğretmeyi gaye edinen ilim dalı. Tehzîbu't-Tenzib'in son cildini İbnu Hacer kitabı'l-Künâ adıyla bu maksadla tanzim etmiştir.

Mersîye: Birisinin ölümü hakkında yazılan, teessürü anlatan manzûme.

Mervâniye: (10, 23) Halife Abdülmelik tarafından darbedilen ilk İslam dinarı.

Merve Taşı: (6, 232-33) İnce uzun (bıçak gibi) kopabilen sert bir taş çeşidi.

Mervî: Rivayet edilen. Anlatılan . Nakledilen.

Mervî âsâr: Anlatılmış, Nakledilmiş eserler.

Merviyet: Rivâyet edilenler, metinler, bu metinleri toplayan eserler, hadis kitapları.

Merzûk: Rızıklanmış. İhtiyaçları verilmiş. Bahtiyar. Saadetli.

Mes'â: (4, 390) Koşma yeri: Safa ile Merve arası.

Mesâha: Genişlik. Genişlik ölçme.

Mesâil: Mes'eleler.

Mesail-i âliye: Âli, yüce meseleler.

Mesâmât: Gözenekler.

Mesânid: Müsned'in cemi.

mesârif: Masraflar.

Mescid: (15, 314) Secde yeri, cami.

Mescid-i Aksâ: (12, 509) Kudüs'te bulunan mescid.

Mescîd-i Dırar: (2, 88) Medîne'de fitne faaliyetlerine merkez yapma üzere münafıklar tarafından inşa edilen mescid.

Mescîd-i Haram: (12, 516) Beytullah'da denen Kâ'be.

Mescîd-i Resûlullah: (12, 516) Resulullah'ın hicretle geldiği zaman Me dine'de inşa ettiği mescid.

Mesh: (10, 229; 10, 442; 16, 414) Abdest sırasında ıslak el ile başı dörtte birinin sığanması. Abdest sırasında ayağa giyilen mestler üzerine ısla elle usulünce dokunulması. Yaralı uzva sargı üzerinden de meshedili İsrailoğullarından bazılarının isyanları sebebiyle hınzır, maymun, kertenkel suretine çevrilmeleri gibi suret değiştirmelere de mesh denir.

Mesîh: Hz. İsa (a.s.)'ın bir adıdır. Elini sürdüğü, meshettiği hastaların iyileşmesinden inâye olarak "İsâ mesih" denmiştir.

Meskenet: Miskinlik, tembellik. Uyuşuluk. Bitkinlik. Beceriksizlik. Fairlik.

Meskût: Söylenmemiş sükut edilmiş.

Mesmuât: İşitilenler, duyulanlar. Bir muhaddisin, şeyhlerinden aldığı bütü rivayetler.

Mest: Topuğu da içine alacak şekilde büyükçe olan ayakkabı.

Mesruk: Maklûb hadisin bir çeşidi. Ravi rivayet yerini garîb kılarak, dikkatleri çekmek için, seneddeki bir ravinin yerine, aynı tabakadan bir başkası koyduğu hadis, bunu yapana sârik fiiline de seraket denir.

Mestur: (2, 6, 11) Lügatte örtülü demektir. Istalahta zahir haliye ac görülmekle birlikte, hakkında cerh ve tadil yapılmadığı için gerçek hali bilir meyen ravi, meçhulü'l-hal de denir.

Me'sûr: (6, 82) 1- Esir edilmiş. Hürriyeti alınmış olan. 2-Ecdaddan rivayet edilen. Meşhur. İtibarlı. 3-Rivayet yolu ile öğretilmiş meşhur ve mühim haberler.

Me'sur Dua: Resulullah (a.s.) ile sahabelerden nalolunan tesirli makbûl dua.

Meşâhîr: Meşhurlar. Çok kimselerce tanınanlar.

Meşâ'ir: Alem manasına gelen meş'ar'ın cemidir, haccın icra edildiği yer er demetir.

Meşakkat: Zahmet. Sıkıntı. Güçlük. Zorluk.

Meşârika: Mısır ile doğusunda kalan beldelerde yaşayanlar.

Meş'aru'l-Haram (4, 447) Müzdelife'nin Kur'an'da geçen bir ismi.

Meşâyih: Umûmiyetle âlimler şeklinde tercüme ettiğimiz bu tabirin kitahd sıkça geçen "ashabımız" tabirinde olduğu üzere hususî bir manada istilaf laştırıldığına dair bir açıklamaya tedkik ettiğimiz kitaplarda rastlayamadık. Ar cak, kitaptaki kullanışları ve hususen aynı cümle içerisinde "ashab"la mukay eseli olarak kullanılışı gözönüne alınınca Hanefî mezhebinin "ashab"tan sonrı gelen muahhar fakihlerinin kastedildiği anlaşılmaktadır.

Keza ulema kelimesinin de hangi mezhepten olursa olsun, bütün fakihleri ifade etmek için kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Meşhûd: Görünen. Şehadet edilen.

Meşhur: 1- En az üç farklı senedle rivayet edilen hadis. 2- İlk devirlerde bir iki kişi rivayet ettiği halde, sonraki devirlerde çokca yayılan, pekçoklarınca rivâyet edilen hadis. 3- Senedin varlığına râvî adedine bakılmasızın halk arasında yayılmış olan söz. Bu manada müştehir kelimesi de kullanılır. 4- Fakihler, hadisciler, nahciler gibi belli gruplar nezdinde tanınan hadisler. 5- İik kişi kendinden hadîs almakla cehâletten çıkan râvî, mâruf manasında.

Meşhur Garîb: Bknz: Garib Meşhur.

Meşiet (meşiyet): (11, 153) Dilemek. İrade. Arzu. Matlub. Murad. İstek.

Meşiet-i hassa: Husûsî dilek, arzu, istek.

Meşiet- ihassa-i İlâhiyye: Allah'a (c.c.) mahsûs meşiet., dilek, arzu ve işler.

Meşîha: Bknz. Meşyaha.

Meşîme: Ana karnındaki ceninin beslenmesini sağlayan kan torbası gibi bir cisimdir. Türkçede "Son" denir.

Meşkûk: Şüpheli. Kendinden şüphe edilen.

Meşkûr: Şükre layık olan. Teşekküre ve kendine şükredilmeye layık olan.

Meşreb: Huy. Yaratılış. Âdet. Ahlâk. Gidiş.

Meşrik: Güneş doğacak semt ve cihet. Gün doğusu. Şark.

Meşrikîlar: Bnz. Mşearika.

Meşrû: Doğru. Hak. Şeriatın kabul ettiği. Haram ve yanlış olmayan.

Meşruhât: Açıklama ve izahatlar.

Meşrûbe: (10, 463; 15, 434) Tenezzüh odası.

Meş'ûm: Kötü, uğursuz. Bedbahta.

Meşyaha: Râvinin hadis aldığı şeyleri ve hadislerini kaydettiği kitap. Bazan tek bir hocadan aldığı hadisleri topladığı kitaba da bu isim verilmiştir. Meşyahat, Şeyh'in cemi olarak da kullanılır ve dolayısıyla muhaddisin hadis aldığı hocalarını tanıttığı kitaba da bu isim verilir.

Meta': (15, 514) Fayda. Menfaat. Kıymetli eşya. Tüccar malı.

Metaf: Tavaf edilecek yer.

Metâin: Raviyi cerh edici kusurlar.

Metâini Aşere: Raviyi cerheden vasıflar ve cerh sebepleri bu başlık altında toplanır. Bir başka ifadeyle adalet ve zabt yönünden kişiyi yaralayıcı on kusur vardır. Bunların beşi adaleti, beşi de zabtı zedeler. Adaleti zedeleyenler: Kizb, ittiham bil kizb, fısk, cehalet, bid'at. Zabtı zedeleyenler. Fuhşu'l-Galat, Fertu'l-gaflet, Vehm, Muhalefet, Sû'u'l-hıfz. bunlar ilgili maddelerce açıklandı.

Metalürji: Maden sanayii.

Metbû: Kendine tabi oluan, uyulan.

Metin: Hadîsin senedden sonra gelen asıl hüküm ve mana ifade ede sözlü kısım.

El-Metînu: (5, 544) Lügate şedid ve kavi manasına gelir. Allah'ın isimlerin den olup hiçbir işinde meşakkatle karşılaşmayan demektir.

Metrûku'l-Hadis: Hadisi alınmayan ravi.

Me'va: Mekan. Varılacak yer. Mesken. Sığınacak yer. Cennetteki makam lardan birisi.

Mevâiz: Mev'izeler, va'z ve nasihatler.

Mevâkîf: Durulacak yerler. Vakıf, durak yerleri.

Mevâlî: Mevlâ'nın cemi.

Mevâlî: Efendiler. Azad edilmiş köleler. Mevleviyyet payesine ulaşmış sarıklı âlimler.

Mevâşî: Davar, koyun ve keçi, inek, öküz gibi hayvanlar.

Mevât: Cansız şeyler. Dürülmemiş topraklar. Sahipsiz yerler.

Mevc: Dalga. Denizin dalgası. Titreşim.

Mevdûd: Sevgi gösterilmiş, dost edinilmiş.

Meveddet: Sevgi, sevme.

Mevhibe-i İlâhî: Allah vergisi.

Mevhûm: Aslı, vücudu olmadan zihinde vücut bulan.

Mev'ize: Öğüt.

Mevkîf: Durak yeri, kıyamet günü hesap vermek üzere insanların toplanı bekleyecekleri yer.

Mevkûze: (9, 287) Taş ve sopa ile öldürülen hayvan, eti yenmez.

Mevlâ: (11, 316) 1- Azad edilen köle. 2- Köle azad eden efendiye d mevlâ denir. 3- Aradaki bir sebeple birbirini sevenlere de dost manasınd mevlâ denir. 4- Arap asıllı olmaan müslümanlara Emeviler devrinde ve Ak basîlerin ilk zamanlarında mevlâ denmiştir. 5-Dost manasından muktebes ola rak Rabb, Allah manasında da kullanılır.

Mevle'l-Musahabe: Herhangi bir sebeple beraber bulunanlar (tahsil, işçilik askerlik gibi).

Mevle'l-Müvâlât: Akit yoluyla kurulan ve veraseti de mucib olan dostluk akrabalık. Bak Vela.

Mevrus: Miras kalmış. Baba ile anadan kalmış.

Mevsim-i Hac: (4, 224) Hac mevsimi.

Mevsûk: İnanılır, Emin. Sağlam, Gerçek. Hadis ıstılahında hakkında tev-sîk gelmiş yani sîka olduğu söylenmiş râvî.

Mevsûk rivayet: Güvenilir rivayet.

Mevsul: Lügatte bitişik demektir. İstilahta muttasıl, müsned hadis ma-nasında. Senedisend kopuklu olmayan rivayet.

Mevzii: Bir yere mahsus olan umumî olmayan.

Mevzu: Resulullah'a (aleyhisselatu vesselam) yalan olarak nisbet edilen her çeşit rivayet.

Kizb'le cerhedilmiş herhangi bir ravinin rivâyet ettiği hadis. Muhtelak. Mah-zub, Müftera, Masnu, Batıl, Kizb, Mütte'al hep aynı manada kullanılan ıstılah-lardır.

Mevzuât Kitapları: Uydurma hadisleri, tanıtmak için onları bir araya topla-yan kitaplar.

Mevzûn: 1- Tartılı, tartılmış. 2-Vezinli. 3-Yakışıklı, düzgün.

Mevzûnât: Terazî ile tartılarak ölçülen maddeler: altın, gümüş, yağ, bal, şeker gibi.

Mevzu'u'l-İsnad: Zayıf bir hadisin değerini artırmak için, başına sahih bir sened konmuş olan hadis.

Mevzu'u'l-Metn: Metni İsrailiyattan veya diğer büyüklerden veya uydu-ranın sözlerinden alınıp Hz. Peygamber'e (aleyhisselatu vesselam) nisbet edil-miş olan hadis.

Meyân: 1-Bel. 2-Orta 3-Ara, aralık. 4- Şarkı ve bestelerin üçüncü mısraı, meyan.

Meyl: Eğilim, Temâyül.

Meyl-i Sa'y: Çalışma meyli.

Meysere: (7, 53) Erguvan renkli kadife şeklinde bir yaygı.

Meyseretü'l-Ercüvan: Kırmızı ipekten yapılan küçük minder.

Meysîr: (7, 236) Kumar, talih oyunu.

Meyte: (10, 38) Ölü, cansız, ölmüş. Hareketsiz.

Me'yûs: Ümitsiz. Kederli. Ye'se düşmüş. Ümidi kesik.

Me'yûsiyet: Ümitsizlik. Meyyit. Ölü, ölmüş insan.

Mezâlim: Zulümler, haksızlıklar. Eziyet ve işkenceler.

Mezâmin: (1, 544) Dişi devenin karnındaki yavru.

Mezâmir: Fülût manasına gelen mizmâr'ın cemidir, düdükler demek olur. Bir de Zebûr'un sureleri manasına kullanılır.

Mezar-ı Mûteharrik: Hareket halinde mezar, duygusuz, gamsız, ölü gibi yaşayan insandan kinâye.

Mezbaha: Hayvanları kesecek yer.

Mezbele: Çöplük. Pis şeylerin bulunduğu süprüntü yeri.

Mezc: Katma. Karıştırmak.

Mezellet: Alçaklık, zillet.

Mezemme: (15, 507) Uyulmadığı takdirde ayıplamayı gerektiren şey.

Mezi: (10, 194) Erkeklerin idrar yolundan gelen yapışkan ve sümüğümsü madde.

Mezîd fî Muttasıl'l-Esanîd: Bir râvinin kendisinden daha sîka olan râvi veya râvilerin zikretmemiş oldukları bir raviyi, senedinin arasına, yanlışlıkla ziyade etmiş olduğu hadis.

Mezniyye: (4, 111; 5, 159) Kendi rızası ile zina yapmayan kadın.

Mezniyyün bîh: (5, 159) Rızası ile zina yapmayan erkek.

Me'zûn: (Me'zûnunleh): Bak: İzinli.

Mezkûr: Zikri geçen. Zikredilmiş. Evvelce bahsi geçmiş olan.

Mezmûm: Zemmolunmuş. Makbul olamayarak ayıplanmış. Kötü.

Me'zûn: İzinli, izin almış. Selahiyetli.

Mıntıka: (4, 247) Bele bağlanan bir nevi kuşak.

Mîdâd: Yazı mürekkebi. Mürekkeb.

Mîât: Yüz adedini ifade eden mie'nin cemidir. Yüzler demektir.

Mie: Yüz. Yüz sayısı.

Mihcen: (11, 45) Kan almaya mahsus alet.

Mîhcen: (4, 396) Başı eğri değnek, baston.

Mîhmandar: Misafire hizmet ve yardım eden. Misafiri ağırlayan.

Mîhna: (16, 377; 17, 294) Kişinin malını bir başkasına istifade etmesi için geçici olarak vermesidir. Tarlayı ekmesi, ağacın meyvesinden istifadesi, hayvanı sağmak için vermesi gibi.

Mihnet: Zahmet. Eziyet. Dert. Bela.

Mîhrâk: (5, 357) Yakıcı nokta. Hareket merkezi.

Mihver: eksen.

Mikâde: (4, 447) Müzdelife hudud içinde yer alan Kuzeh Dağı üzerinde bulunan silindirik taştan alamet.

Mîkât: (4, 223) Bir iş için tayin edilen vakit ve mahal. Hacıların ihrama girdikleri yer.

Mikyâl: Ölçek. Tahıl ölçөгі.

Mikyâs: Kıyas edecek, ölçecek âlet. Ölçü âleti. Uzunluk ölçüsü.

Milel-i Mazlume: Zulme uğramış milletler. Mazlumî milletler.

Millet-i Sâire: Başka diğer milletler.

Millet: (13, 234) Aslında Allah tarafından teşrî edilen dine millet denmiş ise de sonradan insanların benimsedikleri dinlerin hepsine millet denmiştir.

Mîna: Hacc menasikinin bir kısmının icra edildiği bir mahal adı.

Minel Vücu: İhtimallerden biridir.

Mine's-Sünneti keza: Âlimlerin ekserisine göre sahâbe ve Tabiun'un dilinde bu söze haberin merfu olduğuna delalet eder.

Minsaha: (16, 36) İğne demettir, iplik demek olan nisah'tan gelir.

Minval: Hat-ı hareket. Davranış. Usûl. Yol. Fayda. Üslub.

Mi'rac Gecesi: Resulullah'ın (s.a.v.) huzuru İlâhî'de yükselmesi.

Mî'raz: (9, 529) Bir ucunda kesici bir demir bulunan bir sopa.

Misâfir: (10, 13) Yolcu.

Mîsâk: Anlaşma. Sözleşme. Yeminleşme. Verilen söz.

Mîsâk-ı Evvel: insanları yarattığı zaman Cenab-ı Hakk'ın elestü bi rab-biküm. ben sizin Rabbiniz değil miyim? diye sorarak, onlardan aldığı mîsak.

Mîsk: (9, 350; 7, 31) Birnevi geyikten elde edilen bir koku.

Mîskal: Yirmi dört kırıtlık (4,5 gr. kadar) bir ağırlık ölçüsü.

Miskîn: (6, 485; 13, 404) Fakir demek ise de daha ziyade dilenmek zorunda kalan fakire miskin denmiştir.

Misl: Benzer. Eş.

Misliyât: Benzeri, misli olanlar.

Misyon: Bir vazife ile bir yere gönderilen hey'et. Bir şahsa veya hey'ete verilen vazife.

Mişrat: (11, 45) Kan almada kullanılan yarma aletinin adı.

Miyâr: Ölçü. Bir şeyin kıymet ve vasfını gösterir olan.

Mîzaç: Huy, tabiat, fıtrat, bünye.

Mîzâhî: Mîzahlı, eğlenceli.

Mîzan: 1- Terazî, ölçü, tartı. Akıl idrak, Muhakeme. 2- Mahşerde herkesin amellerini tartmaya mahsus bir adalet ölçüsü olup hakiki mahiyeti ancak ahirette bilinecektir.

Mîzan: Ta'dil tabiridir. Zabtı, ezberlemesi kuvvetli râvi için kullanılır.

Muâhid: (1, 184) Müslümanlarla yaptığı anlaşma gereği İslam'da bulunan gayr-ı müslim.

Mu'addel: Tadîl edilmiş. Eski hâli değiştirilmiş.

Mu'addil: Lügatte tadîl eden, düzelten. İstilahta bir râvinin adalet ve zabt sahibi olduğunu söyleyen tevsik eden kimse.

Muâdil: Mûsâvi. Denk.

Muâf: Affolunmuş. İstisnâ edilmiş. Ayrı tutulmuş. Bağışlanmış. Serbest.

Muâhat: (1, 215) Resululah'ın Muhacirlerle Ensar arasında uyguladığı kardeşleme.

Muahed: (6, 147) Anlaşma gereği. Daru'l-İslam'da yaşayan gayr-ı müslim, zımmî de denir.

Muâhede: Karşılıklı yeminleşme, anlaşma. Devletler arasında antlaşma.

Muâheze: Muâheze olunan. Tenkid edilen, çekiştirilen.

Muahhar: Sonraya bırakılmış. Te'hir edilmiş. Geriye bırakılmış. Sonradan.

El-Muahhir: (5, 545) Allah'ın isimlerindendir. Eşyayı yerlerine te'hir eden demektir.

Muâhid: Akidleşme (antlaşma) yapanlardan her biri. Yeminli ve anlaşmalı olanlardan her biri.

Muallâ: Yüksek, yüce, âlî.

Muallak İcazet: Bknz. İcazet-i Muallaka.

Muallem: Ta'lim görmüş, Ta'limli, yetiştirilmiş (köpek).

Muallil: Lügat olarak illetli kılan. İstilahta hadislerin illetli olduğunu söyleyen hadiste illet tesbit eden.

Muammer: Lügatte uzun ömürlü. İstilahta ömrü uzun olan râviler ve bil-hassa sahâbe için kullanılır. Cemi Muammerûn'dur. Yaşı yüze yaklaşan ve yüzü geçenlere denir.

Mu'an'ın: Hadîsi mu'an'an şeklinde rivayet eden.

Muâriz: Bir şeyden yan çizen. Karşı gelen.

Muarras: (13, 16) Konaklama yeri, Resulullah'ın Zülhuleyfe'de konakladığı yer.

Muâsara: İki râvinin aynı devirde yaşamaları hali. Bunlar birbirlerinden hadis almış olabilirler.

Muâsır: Aynı asırda yaşayanlardan her biri. Hem asır olan. Aynı devirde yaşayan.

Muâşere: Beraber yaşama, birbiriyle geçinme.

Muattal: Tatil edilmiş. Kullanılmaz olmuş. Azarlanmış.

Muattıla: Allah'ı isim ve sıfatları nefyeden sapık mezhepe mensup.

Muâveme: (1, 461) Bikaç yılı içine alan bir satış.

Muavvizeyn: Kur'an-ı Kerim'in son iki suresi. En meşhur dersi verdiği ve her çeşit şerli işlerden Allah'a sığınmayı tavsiye ve emrettiği için bu isim verilmiştir.

Muâyene: (13, 91) Ölüm halinde bazı gaybî hakikatleri görme.

Muazzeb: Eziyet çeken, azab içinde bulunan. Sıkıntıda kalan.

Mubâşeret: (9, 93; 10, 349) Bir işe başlamak. Karşılaşmak. Başlamak ve devam etmek. Temas etmek. İnsanın derisinin başkasının derisine dokunması.

Mübâşeret-i Fahîşe: Cımanın kastedildiği münâsebet.

Mübeyyen Cerh: Bknz: Cerh-i Mübeyyen.

Mübtıl: İbtal edici, hükümden kaldırıcı.

Mûcib: 1-Taaccübe hayrete düşüren. 2-İcabeden, lazım gelen.

Mûcib-i İstikrah: Nefrete, sevmemeye sebep olan.

Mucib-i Mes'uliyet: Sorumluluk gerektiren.

El-Mucîbu: (5, 544) Cenab-ı Hakk'ın isimlerindendir, Kullarının duasını kabul eden demektir.

Mu'cize: (7, 187) İnsanların yapmasında âciz kaldıkları ve ancak Allah tarafından peygamberlere nasib olan, fevkâlade hadiseler.

Mûda: Kendisine bir şey emanet olarak verilmiş, emaneti tutan kimse.

Mudârebe: (14, 17) Bir taraftan sermaye, diğer taraftan sa'y ve amel (çalışma) olmak üzere akdedilen bir nevi ticarî şirket.

Mudârib: Mudârebe şirketinde sermayeyi kullanıp, ticâret etmek üzere alışan.

Mudhike: Güldürücü, güldüren, maskaralık ederek halkı güldüren.

Mu'dıl: Müşkil gibi, sened ve metninde anlaşılmasında zorluk bulunan hadis'e denir.

Mûdi: Emanet bırakan kimse.

Mufasssal Sureler: (2, 39; 4, 493) Besmeleerle sık sık kesilen kısa surelere mufasssal sureler denir. Kâf Suresi'nde Nâs Suresi'ne kadar (50, 114) olan sureler mufasssal surelerdir.

Mugolata: Karşısındakini yanıltmak için söz söylemek. Doğruya benzer yanlış sözler. Safsata. Demagoji.

Mugaffel: Çok hata yapan râvî, hadisi alınmaz.

Muğârib: (16, 418) Cinin iştirak ettiği kimse.

Muğıl: (15, 509) Hamile kadını emen çocuğa denir.

Muhâberat: Haberleşmeler. Haberleşme daireleri.

Muharebe: (1, 461) Ziraî ortaklığın bir nevi.

Muhaceret: Göçmen Ailece yerleşmek üzere başka yerlere göç etme.

Muhacir: Lügatta yerleşmek üzere bir başka yere giden, istilahta Mekke'ye Habeşistan'a veya Medine'ye hicret eden. Mutlak kullanılınca Mekke'ye hicret edenler anlaşılır.

Muhacir-i Evvel: Bazılarına göre iki kibleye namaz kılanlar, bazıları da ey'atu'r-Rıdvân'a katılanlara denmiştir. Mekke Fethi'nden önce hicret eden ahabeler diyen de var. Kur'an'da övülen zümre olduğu için üzerinde durulmuştur.

Muhacirun: 1- Göç edenler. Hicret edenler. 2- İslam'ın ilk devrelerinde Mekke'den Medine'ye hicret eden sahâbeler.

Muhâdâra: (1, 462) Hurmanın ağaçta iken, alaca düşmeden satılması.

Muhadram: (1, 288; 16, 498) Resulullah'ın sağlığında Müslüman olduğu halde Resulullah'ı görmemiş bulunan kimse.

Muhadrim: Muhadram demektir.

Muhafaza-i Hayat: Hayatın korunması.

Muhakkik: Hakikatı araştırıp bulan. İç yüzünü inceleyerek vakıf olan. Hakikatlara vakıf olan ve ehl-i tahkik olan büyük İslam alimi.

Muhakkîkin-i Asfiya: Asfiya umumiyetle ilim sahibi velî demektir. Asfiyanın muhakkiki araştırmacı, hakkı kaynaklarından tahkik edenleri ifade eder.

Muhal: İmkansız, vukuu mümkün olmayan. Batıl boş söz. Hurafe olan nazariye.

Muhâla'a: (Hul veya Hal de denir): (5, 475; 11, 348, 17, 233) Bir boşanma çeşididir. Geçimsizlik, tatsızlık gibi bir sebebe binaen karı ve kocanın karşılıklı olarak anlaşıp mutabakat sağladıktan sonra yaptıkları boşanmaya denir.

Muhalefet: Ravinin, başka râvilere muhalif rivayette bulunması demektir. Senette de olabilir, metin de de. Muhalefet raviyi cerh eden hadisi, zayıflatan sebeplerden biridir. Ancak zayıfa sîkaya evsak'a yapılan muhalefet veya zayıfın, sîkanın evsak'ın muhalefeti değerlendirmede farklıdır. Bu sebeple muhalefet taşıyan hadisler farklı isimler taşır: Şazz, münker, mahfuz merdud gibi.

Muhâlefetu'n-Li'l-Havadis: (9, 547) Allah'ın selbî isimlerindendir, hiçbir mahluka benzemediğini ifade eder.

Muhalleb: (17, 262) Sütü memede hapsedilmiş hayvan.

Muhalled: Ebedî. Dâimî. Bâkî. Sürekli olarak kalan. Klasik eserlere de muhalled denmiştir.

Muhallef: Geride kalan. Bir ölünün bıraktığı mal, tereke.

Muhallef: (6, 142) On yaşına girmiş deve.

Muhâlûnaleyh: Havaleyi ödeyecek kimse. Üzerine havale yapılan şahıs.

Muhânet: Denî, alçak.

Muhannes: (6, 547; 9, 480) Kadınlaşmış erkek. Alçak tabiatlı. Korkak. Namerd. Kalleş.

Muhaccel: (7, 159) Üç veya dört veya arka ayaklarında seki (beyazlık) olan at.

Muharrec: müstahrec manasına kullanılır.

Muhârib (eşkiya): (5, 150) Yol keserek müslümanın malına ve canına kasteden eşkiyaya muhârib denmiştir.

Muharremât: haramlar. Haram edilen şeler.

Muharric: Bir hadisi senetli veya senetsiz kitabında (ilk önce) nakleden kimse.

Bir hadisin veya belli bir itaptaki hadislerin, daha önce yazılmış kaynak kitaplarındaki yerlerini bulup gösteren (tahrir yapan) kimse. Hadîsi senetsiz nakleden kimse.

Muharrîk: Harekete geçiren. Hareket veren. Tahrîk eden. Teşvik eden, ayaklandıran.

Muhâsama: Bak: Hasm.

Muhâsib: Hesab eden. Hesap işiyle uğraşan.

Muhassis: Tahsis eden. Has kılan. Husûsileştiren.

Muharref: Tahrif edilmiş. Değiştirilmiş.

Muhâtara: Tehlike. Korkulacak hale tutulmak. Zarar. Zıyan. Tehlike ve zarar ihtimali olan.

Muhâvele: (6, 127) bir şeyi hile ile talep etmek demektir.

Muhâvere: Konuşma, görüşerek konuşma.

Muhavvel: Havale edilmiş. Ismarlanmış. Tebdil ve tağyir edilmiş. Bırakılmış.

Muhayyel: Tahayyül edilmiş. Hayal olarak düşünülmüş. Zihinde tasarlanmış.

Muhayyer: Seçilmesi serbest olan.

Muhâfaza: Mukabil, karşı bulunan, hizada bulunan.

Muhbir: Haber veren. Jurnalci.

El-Müheymin: (5, 542) Allah'ın isimlerindendir, Şahid olan, görüp gözetmen manasına gelir.

Muhîl: 1- İhale eden. Havale eden. 2- Borcunu ödemesi için başkasına havale eden kimse.

Muhikk: 1- Hakkı yerine getiren. Doğrudan ayrılmayan. 2- Haklı, doğru.

Muhkemât-ı Kur'aniye: Kur'an-ı Kerim'in teville hacet bırakmayan sarih âyetleri.

Muhkem Âyetler: Bak: Muhakemât-ı Kur'aniye.

Muhlis: Halis olan. İhlası kazanmak için gayret gösteren. Samîmî ve itikadî doğru olan.

Muhric: Bir hadisi kitabında nakleden.

Muhsan: (5, 160) Âkil, baliğ, hür, müslim, afif olan erkektir. Bu evsafı olan kadına da muhsana denir. Mezkur vasıfları taşıyan erkek ve kadın evlendikten sonra zina aparsa recm edilmeye müstehak olurlar.

El-Muhsî: (5, 544) Allah'ın isimlerindendir, İlmiyle her şeyi sayan demektir.

Muhsîn: 1- ihsan eden, iyilik eden. Kerîm, cömert. 2- Allah'ı (c.c.) görür gibi O'na ibadet eden.

Muhtâc-i Tafsîl: Açıklamaya muhtaç olan (söz vs.)

Muhtâl: (16, 368) Makam talib eden mütekebbir kişi.

Muhallil: (15, 517) Boşanan kadını hulle yoluyla kocasına helal kılan kimse.

Muhtar (Kavl): "Muhtar" seçilmiş demektir. Muhtar kavl (görüş), fıkhîta ihtilaf edilen mes'elelerde, mezhep alimlerinin çoğunluğunca amelde esas olmak üzere, tercih edilen görüşü ifade eder.

Muhteccün bih: Kendisiyle ihticac edilen, rivayet ettiği hadisın hükmüyle amel edilen ravi.

Muhtekir: İhtikar yapan. İhtiyaç mallarını ıymeti artsın da satayım diye saklayan.

Muhtelak: Mevzu, masnu ve uydurma (hadis).

Muhtefu'l-Hadis: Muhtelifu'l-Hadis manasında kullanılır.

Muhtelis: (5, 219) El çabukluğu ile bir malı kapıp kaçıran.

Muhtesib: Belediye işlerine bakan memur. kanundan ziyade idârî ve örfî işler için karar veren zabıta.

Muhyî: Maddî, manevî hayat veren. Dirilten. Canlandıran. Can ve ruh veren manalarında olup Cenab-ı Hakk'ın (c.c.) bir ismidir.

Muhziye: Utandırıcı, mahcup edici.

El-Mu'îdu: Allah'ın isimlerindendir, mahlukatı, hayattan ölüme götüren, ölümden de hayata döndüren demektir.

Muîn: Yardımcı, muavin. İlane eden.

Mukabele-i bil Misl: Mukabele, karşılık karşılamak demektir. Karşılaştığı aynı muameleyi sahibine iade etmek.

Mukaddem: Zaman ve imkân cihetiyle daha evvel olan.

Mukaddemât: Başlangıçlar. Mebde'ler. İleride bulunanlar.

Mukedderât-ı Hayatiyye: Hayatta başa gelenler.

Mukadderât-ı Kâinat: Kâinatın bağlı olduğu kanunlar, kainatın başına gelecek hadiseler.

Mukaddes: Takdîs edilmiş olan. Temiz ve pâk: Noksan ve kusurdan müberra ve uzak olan.

El-Mukaddim: (5, 545) Allah'ın isimlerindendir, eşyayı takdim edip yerli yerine koyan demektir.

Mukallid: Benzemeye veya benzetmeye çalışan. Takîd eden. Bir şeyi boy-nuna takan, asan, kuşatan.

Muk'iyi: (10, 412) Kollarını yere dayayıp bacaklarını dikerek oturmak.

Mukârenet: Yakınlık. Bitişmek, birleşmek. Uygunluk. Bir yere gelmek.

Mukaribu'l-Hadîs: Rivâyeti sıhhate yakın, orta halli hadis rivayet eden râvi. Rivayet itibara elverişlidir.

Mukâarin: Bitişik, yakınlık, beraberlik arz eden.

Mukarreb: Yakınlaşmış. Büyük zat veya padişah gibi kimselere hizmetle yakınlaşmış olan.

Mukarreb Melek: İsrail, Cebrail, Azrail (a.s.) gibi. Büyük meleklerden her biri.

Mukarrebûn: Büyük meleklerden bir zümre. Takva ve ubudiyet ile evliya derecesine gelmiş, Cenab-ı Hakk'ın indinde çok kıymetli ve mübarek büyük zatlar. Yakınlaşmış olanlar.

Mukarrunbih: Mıkırrın (ikrar edenin) ikrar ettiği haktır.

Mukarrunleh: Kendisine ait bulunan bir hak, başkası tarafından itiraf olunan hakiki veya manevi şahıstır.

Mukâta'a: (6, 413-414) Peşin alınan para manasınadır.

Mukatele: Birbirini vurmak, öldürmek, vuruşmak, kavga.

Mûkâvim: Sağlam. Dayanıklı, Mukavemet eden. Direnen. Karşı duran.

Mukavvim mal: Şer'an alım-satıma elverişli, ticaret metai olması caiz olan mala denir.

Mukayyed: Kayıdlı. Serbest olmayan. Sınırlı. Bağlı. Deftere gçmiş.

Kaydedilmiş olan. El veya ayağında zincir, kelepçe bulunan. Mevcut olan.

Mukil: İstilahta az sayıda hadis rivayet edene denirse de mûksir'in zıddı olarak binden az hadîs rivayet eden sahâbeye denir. Meçhul manasına, kendisinden bir kişinin hadis rivayet ettiği kimseye de mukill denir.

Mukırr: Başkasına ait olup kendisinin alakadar bulunduğu bir hakkı haber veren kimse, ikrar eden demektir.

Mukîm: 1- İkamet eden. Ayakta duran. Okuyan. Bir memlekette devamlı duran. 2- Vatanında veya vatani sayılan bir yerde onbeş günden fazla kalan kimse.

El-Mukîtu: (5, 544) Allah'ın isimlerindendir, Muktedir, mahlukata gıdalarını veren manalarına gelir.

Muknî: İkna eden.

Mûksirûn: Rivâyet ettiği hadislerin miktarı bini aşan sahâbelere denmiştir.

Mukri: Kiraat eden, okuyan.

el-Muksit: (5, 546) Allah'ın isimlerindendir. Hükmünde âdildir demektir.

El-Muktedir: (5, 545) Lügatte güçlü, kuvvetli, iktidar sahibi gibi manalara gelir. Allah'ın isimlerinden biri olarak Cenab-ı Hakk'ın Kâdir'den daha öte bir güçlülükte olduğunu ifade eder.

Muktetelîn: (13, 555) maktul taraf kısas taleb eder, kâtil taraf bun yanaşmayıp savaşırsa maktul tarafa muktetelîn denir.

Munfail: Senedinden iki veya daha fazla râvi düşürülmüş hadis, mu'alel gibi.

Mûnis: Herkesle görüşen, kanı sıcak.

Munkarız: Tükenip bitmiş. Arkası kesilmiş.

Munkatiu't-Tevatür: Senedin bir yerinde râvi sayısının azlığı sebebiyle mütevatır olma vasfını kaybeden hadis.

Murâfaa: Karşılıklı hak iddia ederek konuşmak. Yüzleşerek muhakem olunmak.

Murahhas: İzinli. Bir devlet veya kurul adına bir işi sonuca ulaştırmak için gönderilen.

Murakabe: Kontrol etme. İnceleyip vaziyeti anlamak. Hıfz etmek. Belleme.

Murâkib: koruyucu -Allah'a bağlanmış- Denetçi.

Murâtıb. Bağlanmış bağlı- ilgisi olan.

Murdi'a: Sütanne.

Mûris: Veraset mal bırakan.

Mûsab: Sevak kazanmış. İsabet almış.

Musaheret: Evlenmeyle meydana gelen akrabalık.

Musahhar: Fetih ve teshir olunmuş zappedilmiş, emre amade kılınmış.

Musahhif: 1- Rivayetinde tashih yapan kimse. 2- Hocadan değil doğrudan kitaplardan alıp (ekseriye hatalı) rivayette bulunan râvi.

Musâlahâ: Barışma. Güvenlik.

Mûsaleh: Bir şeyhin hadis kitabını vasiyyet ettiği kimse.

Musalla: Namaz kılmaya mahsus açık yer. Camilerde cenazeleri koyu önünde namaz kılınacak yer.

Musallat: Üzerine düşüp rahat bırakmayan.

Musalli: Namaz kılan.

Musâllîn: Namazlarını kılanlar.

Musannaf: Tıpkı sünenlerde olduğu gibi, hadisleri fikhî bablarına göre tanzim eden eserler. Bunlar sünenden farklı olarak, camilerde olduğu gibi fikh girmeyen ziyade onlara da yer verirler.

Musannıf: Tasnif eden, yazar.

Musarrât: (1, 482; 10, 465) Memesindeki süt sağılmayıp birkaç gün bekletilen sağmal hayvan.

el-Musaavir: (5, 543) Lügatte tasvir eden. Ressam manasına gelir. Allah'ın ismi olarak Cenab-ı Hakk'ın mahlukatı farklı suretlerde yaratmasını ifade eder.

Mushaf: Sahife halinde yazılmış şey, Kur'an.

Musır: (6, 115) Direnen, vazgeçmeyen, sözünden dönmeyen.

Mûsi: Hadîs kitabını bir kimseye vasiyyet eden şeyh.

Musib: İsabet eden, yanılmayan.

Mustaz'âf: (2, 300) Sahipsiz ve zayıf kimse.

Muştulamak: Müjdelemek.

Mut'a: (4, 330; 9, 441) Hac'da temettüde bulunmak.

Mutâbakat: Uygunluk. Birbirini tutar olma. Uyuşma.

Mûtad: Alışılmış, adet olmuş, Her vakit yapılan şey.

Mutahhar: Temizlenmiş, Temiz, mübarek.

Mutasavvife: Mutasavvıflar, sofular.

Mutavassıt: Araya giren.

Mutazammın: İçine alan, kapsayan, kefil olma.

Mutazzarrır: Zarar gören.

Mûteber: İtibarı olan.

Mu'tedde: İddet bekleyen kadına denir. Bak: İddet.

Mûtedil: Orta halde bulunan, itidalli olan, yavaş.

Mu'tekif: Bir tapınak veya türbe yanına çekilip ibadetle uğraşan.

Mûtemed: Güvenilen kimse.

Mutezile: Ehl-i Sünnet dışında kalan mezheplerden biridir. Hayır ve şer meselesinde aklın hükmünü esas alır. Akl'ı tenzih için kul fiilinin hâlıkıdır, görüşünü ileri sürer. Büyük günah işleyenlerin cennet-cehennem ortasında bir yerde olacaklarını iddia eder.

Mûti': İtaat eden.

Muti: Veren.

Mu'tik: Köle azad eden.

Mut'im: taamı veren.

Mutkın: Lügate: İşinde titiz sağlam demektir. İstilahta: Hadis tahammül ve edasına titiz davranan sîka ravi.

Mutlak: Kayıtsız şartsız. Salıverilmiş, başıboş. Salt. Saltlık.

Mutlak Müçtehid: Herhangi bir mezhebe bağlı olmayan müçtehid.

Mutlakı Mukayyede Hamli: Hadiste gelen mutlak beyanlar, aynı konuda gelen mukayyed hadisle de hamledilir, bu mutlaktan maksadın muayyedeki olduğu söylenir.

Mutmain: Tatmin olmuş, Şüphelerden arınmış.

Muttaki: Günah ve haramdan sakınan.

Muttalî: Bir işten haberli, bilgili.

Muttarîd: Sıralı düzgün bir şekilde giden.

Muttasîf: Bir sıfatla vasıflanmış.

Muvâcehe: Yüzleşme, yüzyüze gelme, yüze karşı, karşı yön.

Muvâfık: uygun, uyar, taraflı.

Muvahhid: Allah'ın birliğine inanan.

Muvâkaa: Kadına cinsî temasta bulunma.

Muzaffer: Düşman yenen, galebe çalan.

Muvazene: İki şey ağırlıkta denk olma. Ölçü, kıyas.

Muvazi: Biri, öbürünün karşısında olarak birbirine yaklaşıp uzaklaşmadan uzanan, paralel.

Muvazzaf: Bir iş görmekle vazifeli; maaş ve tayini olan ilk askerlik kademesi.

Muzâaf: İki kat.

Muza'af: Bazı muhaddislerce zayıf addedilmiş demektir. Böylesi bir hadisi bazılarının da sahih addettiği açıktır.

Muzdar: Zorda kalmış, mecbur olmuş.

Muzır: Zararlı, zararı dokunan.

Muzlim: Çoğu meçhul olan ravilerden meydana gelen senede denir.

Mübahale: (16, 432) İki tarafın: "Kim haksızsa Allah'ın laneti onun üzerine olsun." diye lanetleşmeleri.

Mübâhase: Bir iş hakkında iki kişi arasında olunan söz. Bir iş hakkında görüşme iddialı konuşma.

Mübalağa: Bir işte çok ileri varma çok aşırı. Küçük bir şeyi büyük gösterme.

Mübareze: İki düşman taraftan birer kişinin çekişmeye tutuşmaları. Teke tek vuruşma.

Mübaşeret: (9, 93) Bak: Mübâşeret.

Mübâyaa: (1, 112) Satın alma.

El-Mübdi'u: (5, 545) Allah'ın isimlerindendir. Eşyayı yoktan ilk defa var eden demektir.

Müberra: Açığa çıkmış, aklanmış.

Mübezzir: Yerli yersiz harcayan, çok israf eden.

Mübhem: Lügatte kapalı, karanlık; istilahta isim, künye, lakab gibi, şahsı belirtici bir tesmiye kullanmadan "recülün", "şeyhun", "imreetün", "fûlanun" gibi bir tabirle zikri geçen râvi. Bu senedin başında ise ta'lik esnasında ise inkıta'dır. Ancak, aynı had'in başka tariklerinde bu mübhem şahıs ismen zikredilebilir.

Mübhem Cerh: Bak: Cerh-i Mübhem.

Mübhemât: Mübhem râviler hakkında yazılan kitapların müşterek ismi.

Mübhemu't-Ta'dil: İsmi vermeden "bana, sîka rivayet etti, âdil rivayet etti" gibi bir tabirle yapılan ta'dildir. Ekseriyetle makbul sayılmıştır.

Mübiri: (13, 319) Zâlim.

Mübtedi: Sünnete aykırı davranışı olan kimse. Bknz: Ehl-i Bid'a.

Mübteli: Yutan, yiyip sindiren.

Mübtezel: Hor kullanan, değersiz. Bol ve ucuz.

Mücahir: (12, 126) Suçu alenen işleyen, hayasız fâsık.

Mücâmaat (Birleşme): (5, 160) Cinsî temas.

Mücalese: Birlikte oturma.

Mücâmaat: Cima etme.

Mücaz: Caiz görülmüş. Kendine izin verilmiş.

Mücaz Bih: Rivayet edilmesine izin verilen hadîs.

Mücaz Leh: Hocasından rivayet izni olan talibe.

Mücazefe: Mübalağalı, boş sözler, alış-verişte tartmadan kararlamayla miktar tayin etme, götürü satma.

Mücbir: Zorlayan. Zorla iş yaptıran.

Müceddid: Yenileyen, yeni bir şekil veren.

Mücella: Cilâlanmış, parlak.

Mücereb: Denenmiş.

Mücerred: Çıplak, soyulmuş. Tek, yalnız. Karışık olmayan. Cismi olmayan.

Mücessem: Cismi olan. Uzunluğu kalınlığı olan cisim.

Mücesseme: (6, 237) Atışlarda hedef kılınan hayvan.

Mücevved: Ceyyid'den gelir, makbul kelimesi gibi sahih ve hasen her ikisi için de kullanılan bir tabirdir. Bazan da tedlisin bir çeşidini ifade etmek için kullanılmıştır. Şöyle ki: Sîka râvilerden müteşekkil bir senedde yer alan tek kayıtlı atlanarak bütün ravileri sîka gösteren rivayet. Buna tedlisu't-tavsiye denir.

Mücmel: Delâlet ettiği mana izaha muhtaç söz kısa ve öz olarak anlatılmış (fikir).

Mücm'e'un Ala Da'fihi: Şiddetli cerh'i ifade eden tabirlerdendir, terki ifade eder.

Mücrim: Suçlu.

Müctehid: Kur'an âyetiyle, Peygamber sözleri olan hadislerden hüküm çıkarmak kudretinde olan bilgin.

Müctenip: Çekinen, uzak duran.

Müdâbere: (4, 547) Kulağının arka kısmından esip, kesilen kısmı sallanmaya bırakılan hayvan.

Müdahene: Dalkavukluk.

Müdakkik: Dakik, zamanında iş yapan.

Müdâra: Yüze gülme, yalandan dostluk gösterme.

Müdâretu'n-Nâs: (16, 41) İnsanlara iyi davranan, insanlarla iyi geçinme.

Müdâvemet: Bir işe aralıksız, sürekli çalışma.

Müdâvim: Bir işe aralıksız çalışan. Bir yere hep giden gelen.

Müdd: (6, 423) Bir sa'in dörtte biri miktarına hacim ölçüsü.

Müdebbir: (4, 140; 11, 317-333; 13, 500; 17, 321) Efendinin: "ben ölünce hür olacak" dediği köle. Bu artık satılmaz.

Müdebbir: Tedbirci.

Müdellel: Delil ile isbatlanmış.

Müdelles Anh: Müdelles hadistî atlanmış olan ravi.

Müdelles: Hadiste tedlis yapan, hadîsin kusurunu gizleyerek rivâyet eden.

Müdevvin: Toplayıp bir araya getiren kitap haline koyan.

Müdric: Hadîse aslında olmayan bir şey ilave etmiş bulunan ravi.

Müdür: şehirler, Medineler.

Müdy: (13, 254) Suriye'de kullanılan bir ölçek adıdır. 45 rıtl hacmindedir.

Müebbed: Sonsuz, ebedî.

Müeddî: Çıkaran, sebep olan.

Müeddib: Bilgi ve terbiye veren.

Müekked Sünnet: Resulullah'ın üzerinde ısrarla durduğu sünnet.

Müellet: Bir yere getirilmiş. Yazılmış, toplanmış.

Müellefe-i Kulub: Müslüman olmalarını sağlamak, zararlarını önlemek için bir kısım maddî imkanlar sağlayarak kalpleri kazanılan kimseler.

Müenen: Mü'en'en manasında kullanılır.

Müessir: Etki yapan, iz bırakan. Hükmünü yürüten. Dokunaklı. Eser sahibi.

Müesseriyet: Tesirlilik, etkin olma.

Müevvel: Görünür anlamında başa bir anlamla açıklanmış.

Müeyyed min İndillah: Alah'ın teyidine mazhar olmuş.

Müeyyide: Kanun ve ahlak emirlerini yerine getirici kuvvet, itaatsizliğin cezası.

Mütârâkat-ı Nebi: Resulullah'ın ayrılması.

Müfesser: Tefsir edilmiş, açıklanmış.

Müesser cerhi: Bknz. Cerh-i müfesser.

Müfessir: Açıklayan, tefsir eden.

Müfetten: (11, 288) Allah tarafından günahla imtihan edilen: Tekrar tekrar günah işleyip arkasında tevbe eden.

Müfred: Tek. Basit.

Müfrit: Haddini aşan, mübalağalı.

Müfte'al: Mevzu hadis.

Müftera: Mevzu hadis.

Müfteri: İftira eden.

Müfterik: Bknz. Müttefik ve Müfterik.

Müheyya: Hazırlanmış, emre âmade.

Müheyyci: Heyecan uyandıran.

Mühlet: Vakit verme.

Mühmel: İsim, künye, lakab ve nisbeti başkasına benzediği halde, ayırdedici bir vasıf eklenmemiş bulunan ravi. Keza, başka harflere benzerlik arz ettiği halde nokta taşımamakla ayrılan harfe de mühmel denir, mücmel'in zıddı.

Mükâfaaten: Ödüllendirme olarak.

Mükâfât-ı Muaccele: Peşin mükâfaat.

Makâteb: (6, 92-147-413; 11, 335) Hürriyetine kavuşmak için efendisiyle anlaşma yapan köle.

Mükâtebe: (11, 335) Birçok manada kullanılan bir kelimedir: 1- Yazışma, mektuplaşma. 2- Kölenin, hürriyetine kavuşmak için efendisiyle anlaşması. 3- Hadîs ıstılahi olarak, bir şeyhin rivayet hakkına sahip olduğu hadislerin tamamını veya bir kısmını yazıp bir başkasına rivayet etmek üzere göndermesi. Bu tahammül yollarından biridir.

Mükâtib: Bak: Mükâtebe.

Mükadder: Kederli, üzüntülü. Bulanık.

Mükeffir: Tekfir eden.

Mükellef: Bir işi yapmaya mecbur olan, sorumlu.

Mükeyyifât: Keyif veren şeyler. Sarhoşluk veren şeyler.

Mükreh: (11, 179) Bir işi kerhen yapmaya zorlanan, mecbur edilen.

Müksir: Çok rivayette bulunan. Sahabeye müksir denmesi için 1000'den fazla rivayeti olmalıdır.

Müsirun: Çok hadis rivayet edenler demektir. Bu tabirle Sahâbeden yedi kişi kastedilir. Zira bunların rivayetleri binden fazladır. Ebu Hüreyre 5374, Abdullah İbnu Ömer 2930, Enes İbnu Mâlik 2286, Hz. Ayşe 2210, Abdullah İbnu Abbas 1660, Cabir İbnu Abdillâh 1540, Ebu Said el-Hudrî 1170 hadis.

Mükteseb: Lügat olarak bir yerden çalınan kesbedilen şey demektir. İstilahta birinci nesilde (sahâbe) haber-i vahid iken sonraki nesillerde (Tabiin ve Etbauttabiin'de) mütevatir derecesine ulaşan bir hadisle şafiîlerin verdiği isim elde edilen ilme "yakîn" diyemeyen Şafiîler mükteseb demiştir.

Müktesebat: Elde edilmiş olanlar. Çalışmakla kazanılmış olanlar.

Mülâabe: Oynaşip eğlenme. Oynaşma.

Mülâ'ane: (17, 235) Birbirine beddua etme. Lanetleşme.

Mülâhaza: Mütâlaa. Dikkatle bakmak. İyice düşünüp bir işin hakikatını tedkik etmek. Tefekkür, düşünme.

Mülameşe: (1, 462, 499) Satışta mala elin değmesiyle satış akdinin kesinleşmesi.

Mülâtefe: Lâtifeleşmek. Birbirine iltifak etmek.

Mülâyemet: Yumuşaklık.

Mülâyim: Yumuşak huylu.

Mülâzemet: Devamlı bir işle meşguliyet. Bir işe sınıksız bağlılık.

Mülazim: 1- Bir kimseye bağlı gibi olan. 2- Medrese tahsilini bitirip icâzet alan. 3- Yüzbaşından aşağı rütbelerin derecesi.

Mülevves: Kirli, Bulaşık. Pis. Bulaştırılmış.

Mülga: İlgâ edilmiş. aldırılmış. Metruk ve Lağvedilmiş şey.

Mülhak: İlhak olunmuş. Sonradan katılmış, zam ve ilave olunmuş, eklenmiş.

Mülhemûn: İlhama mazhar olanlar.

Mülhid: Dinden çıkan, dinsiz, kâfir, imansız. Haşır ve ahirete inanmayan. Mültefit: İltifat eden, iyi muamele edip, dostluk gösteren.

Mültekî: Yola, sahraya veya camiye terk edilmiş (sahipsiz) çocuğu veya (herhangi bir yitik eşyayı) bulup alan kimseye denir.

Mültezem: (4, 372) Ka'be'de rükn ile kapı arasındadır, burada dua edilir.

Mültezim: Bir şeyi kendine lazım eden. Üzerine alan, derihte eden.

Mümânaat: Mânî olmak. Set çekme. Muhalefet. Önleme.

Mümârese: Çalışarak maharet azanış, üstadlık etmek.

Mümaselet: Benzeyiş, müsabih olmak, şekilce suretçe birbirine benzeyiş.

Mümâsil: Benzeyen.

Mümeyyiz: Temiz eden ayıran, hadis ıstılah olarak söyleneni tam olarak anlayıp doğru cevap verebilen ocuk mümeyyizdir.

Mümilat: (16, 423) Başkasını baştan çıkaran, salınarak yürüyen kadın.

El-Mü'min: (5, 542) Cenab-ı Hakk'ın isimlerinden olup, "Kullarına va'dinde sadık" demektir. Ayrıca, Allah'a ve emirlerine iman edip, uyana da mü'min denir.

Mümît: Öldüren, öldürücü, imate eden. Helak eden.

Mümmlî: Hadis yazdıran hoca.

Mümtaz: Diğerlerinden ayrılmış, üstün, seçkin. Ayrı tutulan.

Mümteni: İmkansız, muhal, mümkün olmayan.

Münâbeze: (1, 499-500) Satıcının müşteriye: "Bu elbiseyi sana atarsam satı tamam" demesi.

Münacaat: Allah'a (c.c.) yalvarmak. Dua. Yalvarmak için yazılan dua veya manzume.

Münâdî: Nidâ eden. Çağırın, müezzin.

Münâfat: Birbirinin aksine birbirine aykırı olmak, muhalefet.

Münafık: İki yüzlü, araya nifak sokan. Görünüşte müslüman olup haikatte kâfir olan.

Münâfî: Zıt, uymaz, aksi, aykırı, mugayyir ve muhalif olan.

Münâkale: Taşımak, ulaştırmak.

Mün'akid: Bağlanmış, düğümlenmiş. Teşkil olunmuş. Resmen iki taraf arasındakabul olunmuş.

Münâsebet-i Cinsiyye: Cinsî münasebet.

Münavebe: Nöbetle iş görmek.

Münavele Makrun Bi'l-İcaze: Şeyhin hadis kitabını talebesinin eline verirken, rivayetine izninin bildirilmesi. İzinli münavele.

Münâvele Mücerrede: Şeyhin, hadis kitabını talebeye verirken, rivayeti için izin verip vermediğini bildirmesi.

Münâzara: Karşılıklı konuşmak. İlmî ve kaideye uygun olarak yapılan münakaşa, mübahese.

Münâzır: Münâzara ve münakaşa yapan kimse, taraf.

Mün'azîl: Ayrılan, elini eteğini çeken, vazifeden azledilen.

Münbit: (7, 99) Verimli, verimi bol olan arazi.

Müncer: Nihayet bulmak, bir tarafa çekilmek, sürüklenme.

Müncezib: Beriye çekilen, cezbedilen, incizab eden.

Mündemiç: Donmuş, buz haline gelmiş.

Münderis: İndiras eden. Eseri, izi nişanı kalmamış olan.

Mü'ne: Sedd-i ramak edecek yani hayatta bırakacak miktardaki gıda, azık. Zahmet, külfet, meşakkat.

Münekkile: (6, 157) Küçük kemik çıkan yara.

Münezzeh: Tenzih edilmiş, teberri edilmiş. Pak, kusur ve noksanlardan uzak.

Münferin: Lügate tek başına demek ise de, ıstilahta kendinden sadece bir ravinirivayette bulunmuş olduğu kimse. Bu tabir, meçhul, Vühdân, Vahid, Garib, Şazz, Mukill, Maçhulü'l-Aya', Maçhulü'z-Zat ve hatta münker tabirleriyle ilgilidir.

Münhasır: Belli bir sınır içinde olup harice tecavüz etmeyen, her yanı çevrili. Yalnız bir kimseye veya bir şeye mahsus olan.

Münhasıran: Sadece, sade bir işe veya şeye ait olarak.

Münhezim: Bozguna uğramış.

Münkalib: Bazı kelimelerin değiştirilmesiyle manası değişmiş hadis.

Münkarız: İnkıraza uğramış, sönmüş.

Münker-Nekir: Mezardaki sual melekleri.

Münkeru'l-Hadis: 1- Rivayatlerinde münker rivayeti galebe çalan ravi içi kullanılır ve hadisi alınmaz. Buharî'den kendisinden rivayeti haram olduğ şahıslar hakkında bu tabiri de kullanırlar. Ahmed b. Hanbel gibi, mütekacimundan bazıları, münferid hadis rivayet eden şahıslar hakkında kullanılmışlardır. Yine bazıları, bunu cerh elfazı kabul etmekle birlikte, bu taşıyan ravinin rivayetlerinin itibar için yazılacağını söylemiştir.

Münkirâne: İnkâr edercesine.

Münsecim: İnsicamlı, düzgün.

El-Müntakim: (5, 546) Allah'ın isimlerindendir. Dilediğine ceza vermed şiddetli davranan demektir.

Münteha: Son, en son derece, en son yer, nihayet.

Müntehab: Seçilmiş, güzide. İntihab ve ihtiyar olunmuş.

Müntehau's-Sene: Senedin Resulullah (aleyhissalatu vesselam)'a baka tarafı. Müellife bakan tarafına da ibtida veya sadr tabirleri kullanılmıştır.

Müntehib: (5, 219) Yağmacı.

Müntehir: İntihar eden, kendini öldüren.

Müntesîr: Dağınık, yayınık.

Müntehir: Yayılmış, açılmış, dağınık. Basılmış, neşredilmiş.

Mürâat: Riayet, saygı göstermek, korumak, hıfzetmek.

Mürahik: (7, 360) Büluğ yaşına yaklaşmış erkek çocuk. 12 yaşına girip d balîğ olmayan erkek çocuk.

Mürchie: (13, 391; 16, 466) Temel görüşü "iman olunca günahın bir zararı yoktur, tıpkı küfür oldukça taatin faydası olmadığı gibi" olan sapık mezheplerden biridir.

Müreccah: Üstün tutulan.

Müreccihat: Tercih sebepleri demek olup, cem ve te'lif edilemeye mütearız hadislerden birini tercih diğerini terketme iman veren âmilleri, sebepleri manasına gelir.

Müreffeh: Geçineceği ve gerekli şeyleri sağlamış, rahata kavuşturulmuş.

Mürekkeb: Kalb bahsiyle ilgili bir tabir olup, kendi isnadı atılıp başka bir isnada eklenmiş hadis.

Mürsel An'ane Bknz. An'ane-i Mürsele.

Mürsel-i Celfî: Mürsel-i Zâhir manasınadır.

Mürsel-i Hafî: Bir ravinin, karşılaşp hadis aldığı veya sadece muasırı olduğu bilinen bir şeyhten tahammül yollarından biri ilie olmadığı halde ondan rivayet ettiği hadise denir.

Ayrıca bir ravinin muasırı olduğu bilinmekle beraber, karşılaşp karşılaşmadıkları, karşılaşlsa bile hadis alıp almadığı bilinmeyen bir kimseden yaptığı rivayete denir.

Mürsela-i Zâhir: Bir ravinin muasırı omadığı kimseden yaptığı rivayet.

Mürsel-ü's-Sahabî: Bknz: İrsalu's-Sahâbî.

Mürsil: Mürsel hadis rivayet eden ravi.

Mürşid: Doğru yolu gösteren, kılavuz. Müridlere yol gösteren, Şeyh, gaflatten uyandıran.

Mürted: İslamiyet'ten çıkan, İslam'ı terk eden.

Mürur: Gemek gitmek.

Mûrur-u Zaman: Zaman aşımı.

Müsâdeme: Vuruşma, çatışma.

Müsadere: 1- Zulüm ve cebir. 2- Yasak bir şeyin kanun yoluyla alınması.

Müsadif: Tesadûf eden.

Müsafir: 1- Selerde veya muharebede olan, yoldan gelen. 2-18 saatten uzak olan yerlere giden.

Müsâkat: (6, 398; 15, 193-200) Ağaçları sulamak, bakımını yapma, yetiştirip ürününü almak üzere bir başkasına ortağa verilmesidir.

Müsamaha: Hoş görülülük, dikkat etmemek, aldırış etmemek, kusurlara göz yummak.

Müsamahakâr: Aldırmayan, ihmalcı, hoşgörü sahibi.

Müsavi: Birbirine denk olmak.

Müsbet: İsbat olunan. Delili açık ve sabit olan.

Müsebbeb: (1, 29) Sebeple hasıl olan netice.

Müsebbib: Sebep, vesile ve mucib olan. Vücuda getiren, kuran.

Müsbet: İsbat olunan. Delili açık ve sabit olan.

Müsebbibü'l-Esabab: bütün sebeplerin sebebi Cenab-ı Hak.

Mücellah: Silahlı.

Müsellem: Teslim olmuş. Tasdik edilip inkâr edilmeyen.

Müsemma: İsimlendirilen.

Müseylime: Arabistan'da Asr-ı Saadet'te Yemenli bir yalancıdır. Peygamberlik iddiasıyla ortaya çıkmış Hicrî 11. yılda öldürülmüştü.

Müşil: İshal elde, için, yumuşatan.

Müsîne: (6, 379-383) Üç yaşında sığır.

Müskîr: Sarhoş eden, sarhoşluk veren.

Müskît: Susturan.

Müsle: (4, 15; 13, 548; 17, 349) Ölülerin azalarını tahrib etmek; gözünü oyma, burnunu, Kulağını kesmek, karnını deşmek gibi. Dinimiz bunu yasaklamıştır.

Müsmir: Hayır veren, meyve veren, faydalı netice veren.

Müsnid: Hadis-i senetli olarak rivayet eden kimse, râvi manasınadır, ilim aranmaz. Ayrıca müsned tarzında eser veren alime de müsnid denmiştir.

Müstağni: Kimseden bir menfaat beklemeyen, bir şey istemeyen gönlü gözü tok. Çekingen nazlı.

Müstağrak: Garkolmuş, dalmış, batmış. Manevi bir halete dalmış.

Müstahsil: Yetiştiren, üretici.

Müstahric: Müstahrec eser hazırlayan müellif.

Müstahsen: Beğenilen. Dinimizin güzel gördüğü şeylerin her biri.

Müstakbel: Karşılanan, istikbal edilen. Gelecek zaman.

Müstamel: Kullanmış.

Müstatir: Örtülü.

Müstebîn: Vazih, âşikar ve açık olan.

Müstebit: Despot, başkalarına söz ve hürriyet hakkı tanımayan.

Müstecab: Hoş görülen, icabet olunmuş, isteği kabul olmuş.

Müste'cir: Kira ile tutulan.

Müsteffî: Müftüden fetva isteyen.

Müstehab: Sevilen, beğenilen, farz, vacib ve hatta sünnet olmamakla birlikte şeriatça hoş karşılanan şey. Müstehak: Hak eden, hak sahibi.

Müstehaze: (1, 263) Hayızlı olmadığı halde, hastalık sebebiyle kanaması olan kadın.

Müstehlik: Yiyip içerek bitiren tüketen.

Müstehzi: Alay eden, eğlenceye alan.

Müsteir: Ödünç alan.

El-Mütekebbir: (5, 542) Cenab-ı Alah'ın isimlerindendir. Mahlukata ait sıfatlardan yüce, uzak demektir.

Müstekreh : İğrenç.

Müsteizm: Lüzumu gerektiren, bir şeyin lüzumunu deruhte eden. Mucib ve sebep olan.

Müste'min: Eman dileyen, dar-ı harbten olduğu halde dâr-ı İslam'da seyahat etmek veya yaşamak üzere anlaşma yapan imse.

Müstemir: Sürekli sabit.

Müsteşâr: (16, 39) kendisinden işaret istenen fikri sorulan kimse.

Müsteşir: (16, 39) İşaret isteyen, istişâre taleb eden, fikir soran.

Müsteşrik: Doğu illeri ve en çok da dil ve edebiyatları ile uğraşan batılı.

Müstevsile (Mevsule): (7, 13) İğreti saç takılan kadın.

Müşahede makamı: Görme yeri, mertebesi.

Müşahhas: Şahıs suretine girmiş, ayırd edilmiş, gözle görülen.

Müşahid: Gözcü, gözle gören.

Müşakele: Eşkalce bir olmak, benzemek.

Müşareke: Ortaklık, karşılıklı anlaşma.

Müşarik: Ortak.

Müşâvere: İki kişi veya daha fazla kişi arasında bir iş üzerinde konuşma.

Bak: İstişare.

Müşebbihe: Allah'ı insana benzeten sapık mezhep.

Müşerref: Şereflenmiş.

Müşevveş: karma karışık.

Müşevveşleşmek: Zihni karışıp ne yapacağında kararsız hale gelmek.

Müşfi: Şefkatli, acıyan, seven.

Müşîr: Emir ve işaret eden. Askeriyede yüksek rütbe: Mareşal.

Müşkilat: Çözülmesi güç işler.

Müşkilpesent: Zor beğenir, bir şey beğenmez.

Müşrîk: Allah'a ortak koşan.

Müştemîlât: Bir şeye dahil olan şeyler, eklentiler.

Mütalaâ: Bir işi iyice düşünme, okuma. Bir iş hakkında meydana gelen fikir ve oy.

Mütâlebe: Mekfûlünle'h'in Mekfûlünbih'i kefinden istemeğe hakkı olmatır.

Müteabbid: Allah'a ibadet eden.

Müteahhir(ûn): Bak: selef.

Müteâkiben: Ardı sıra. Arkası sıra.

El-Mütâlî: (5, 545) Cenab-ı Hak'ın isimlerindendir, "Mahlukatın sıfatlarını taşımaktan çok uzak" manasına gelir.

Müteallık: Asılı, bağlı, ilgili, dair.

Müteammik: Derinleşen.

Müteammil: Gayret sahibi.

Mütâref: Herkesin bildiği, ünlü.

Mütâriz: Lügatte birbirine zıd olan manasına gelir. Hadis ıstılahı olarak

zâhiren birbirine zıd görünse de aralarındaki farklılık giderilebilecek hadisler denir. Teâruz ve ihtilaf kelimelerine de bakın.

Müteârîf: Birbirini tanıyan, heresce bilinen.

Mütebâki: Geri alan, artan. Yalandan ağlayan.

Mütebayin: Zıd, birbirne zıd.

Mütebâzil: (9, 366) Birbirine mal ve canlarını harcayan samimi arkadaşlar.

Mütebessim: Gülümseyen, gülen.

Mütecahil: Bilmezlikten gelen.

Mütecânis: Bir cinsten olan.

Mütecâviz: Geçen, aşan, saldıran.

Mütedavil: kullanılan. Alınıp verilen.

Müteevvil: Te'vile yer veren Kur'an ve hadisın müteşabih ifadelerinde tev taraftarı.

Mütefekkir: Düşünen, meseleler hakkında fikir yürüten.

Mütefelsif: Feylesof geçinen.

Müteferri: Ayrılmış, dağılmış.

Mütefeyhi: (5, 307-308) Boşboğaz.

Mütegalibe: Bir idareyi zorla ele geçirmiş.

Mütehaccir: Taş haline gelmiş, taşlaşmış.

Mütehaddis: Yoktan varolan.

Mütehakkim: Tahakküm eden, zorba, zorbalık eden.

Mütehakkîmâne: Tahakküm ederek, tahakkümle, zorbalıkla.

Mütehammil: Dayanıklı, dayanabilen.

Mütehannis: Kadınlaşmış erkek.

Müteharri: Araştıran.

Müteharri: Hareket eden.

Mütehavvil: Halden hale geçen.

Mutikâbillik: Karşılıklı, bir diğerinin karşısında.

Mütekebbir: Kibirli, büyüklenen, tekebbür eden.

Mütekaliif: Zahmetli iş tutan, külfetli işe girişen.

Mütekellim: Söyleyen, konuşan, nutuk söyleyen, ayrıca kelam ilmiy meşgul olan alime de mütekellim denir.

Mü'tekîf: İtikâfa çekilmiş olan.

Mütelebbis: Giyinmiş, elbiseli, karışık başkasına bulaşmış, karışmış olan.

Mütemâdi: Devamlı, kesiksiz, sürekli daima.

Mütemâdiyen: Devamlı surette.

Mü'temen: Kendisine itimad edilen, güvenilen..

Mütemerrid: İnatçı, ısrar eden, dikkafalılık eden. Kibirlik eden.

Mütemmim: Tamamlayan ilave.

Mütenâkız: Noksanlaşan, azalan, mikdarı azalmış olan.

Mütenasib: Uygun bulunan.

Mütenatt: (16, 354) Çok soru soran, kelamına kazandırdığı güzellikle insanları aldatan gibi manalar taşır.

Mütenabbih: Uyanmış, tenbih ile uyarılmış olan, bir şeyden ders alıp aklını başına toplayan.

Mütenevvi: Çeşit çeşit, muhtelif, çeşitli, değişik.

Müteradif: Birbirine bağlı, tabi olan. Birbirinin ardınca giden. Yazılışı ayrı fakat manası aynı olan kelime.

Mütereccî: Yalvaran, ümid edip isteyen, rica eden.

Mütereddi: Soysuzlaşmış, soyca bozulmuş olan.

Mütesaddikun: (9, 366) Birbirine tasadduk edenler.

Mütesâhil: Kolay sanan, gevşek davranan.

Mütesânid: Birbirine dayanıp kuvvet alan.

Mütesâviyen: Eşit surette, aynı seviyede olarak.

Mütesellî: Teselli bulan, avunan, acıyı unutan gibi olan.

Müteselsil: Zincir gibi birbirine bağlı olan, peşi sıra, ardı sıra kesilmeden gelen.

Müteselsilen: Sıra ile, birbirinin peşi sıra.

Müteşâbihat: Kur'an ve hadiste, lügat manasında kullanılmayan ifadeler.

Müteşeddîd: Şiddet gösteren, kılı kırk yaran, ince eleyip sık dokuyan. Cerh ve tadilde ölçüyü kaçıracak kadar sika davranan.

Mütevafık: Birbirine uyan, uygun.

Mütevağğil: Bir şeyin çok ilerisine, derinliğine varan, uğraşan.

Mütevakkıf: Bir şeye bağlı olan.

Mütevâris: Birinden diğerine vâris olup kalan. Babadan oğula geçen, tevarün eden.

Mütevâtir: (2, 74-75; 9, 366) Çok kimselerin naklettikleri haber. Yalan üzere ittifakları alen muhal olan bir topluluk tarafından verilen haberler.

Mütevâtir bi-aslihi ve fer'îhi: İlk tabakada (Sahabe ve mütakip tabakalarda da (Tabiin ve Etbau't-Tabiin) mütevatir olan rivayet.

Mütevâtir Lafzî: Bütün ravilerince aynı lafızlarla veya açık şekilde aynı manayı veren lafızlarla rivayet edilen mütevatir hadise denir.

Mütevâtir manevi: Rivayet edilen vak'alar farklı da olsa hepsinin ifade

ettiği ortak bir mana mütevatir derecesine ulaşmış ise buna mütevatir manev denir.

Mütevâtiru'l-Fer': Tabiîn ve Etbau't-Tabiîn devrinde (veya sonraki nesil-lerde) mütevatir derecesindeki rivayet.

Müteveccih: Yönelmiş, dönmüş, bir yere doğru yola çıkan.

Mütevellî: Bir vakfın idaresine me'mur olan kimse. Bazan vasi manasını da kullanılmıştır.

Mütevellid: Doğan, dünyaya gelen. İleri çıkan, hasıl olan.

Müteyakız: Uyanık, uyanmış, tetikte, gözü açık olan.

Müttakî (Ehl-i Takvâ): İttika eden. Haramdan ve gûnahtan çekinen, kendisini Allah'ın (c.c.) sevmediği fena şeylerden koruyan.

Muttalî: Haberli. Bilgisi olan. Bir yüksek yerden bakarak görüp anlayan. Bişeye vakıf. Derk eden.

Muttefekun alâ terkihi: Terkedilmesi gereğinde muhaddislerin ittifaklarını ifade eden bir tabir. Böylesinden hadis alınmaz.

Muttefakun aleyh: Üzerine birleşen mesele. Hakkında müttefik olunlaşılmaya varılmış olan (fikir). Hadiste: Buharî ve Müslim'in birlikte kitaplarına aldıkları hadis.

Müttefik: İttifak eden. Birbiriyle aynı fikirde olan, birleşmiş, anlaşmış olan.

Müttehem: Kendinden şüphe olunan, ittiham olunan şey, töhmetli, maznun, zan ile kendine Kabahat isnad edilen. İstilahta Resulullah'a yalan nisbe etme töhmeti, yani müttehem bi'l-kizb maksuddur.

Müvâcehe: Karşı, ön, yüz yüze gelmek. Huzurunda olmak. Yüzleşmek.

Müvâlât Akdi: Dostluk akdi. Bak: Vela.

Müvekkel: Vekil tayin olunmuş olan, vekil edilmiş olan.

Müvekkil: Vekil tayin eden kimse, asıl da denir.

Müverrih: Tarihçi, tarih yazan. Ebced hesabıyla tarih düşüren kimse.

Müyesser: Kolaylıkla olan, olay geçen, asân olan, nasib.

Müzâbene: (1, 459) Daha ağaçta iken yaş hurmayı kuru hurma ile ölçekli satmak.

Müzâhere: (11, 217) Müzakere veya zihâr, kocanın hanımının bakılması haram olan bir uzvunu nikahı kendine haram olan bir kadına benzetmesidir.

Müzâheret: Yardım etme, himaye etmek.

Müzâkere: Bir iş hakkında konuşma. Bir iş için önceden danışıp görüşmek.

Müzâyede: Artırma, kim fazla verirse ona satma.

Müzdelife: (4, 446) Hac esnasında Arafat'tan sonra vakfe yapılan bölgenin adıdır. Müzdelife Arafat'la Mina arasında yer alır.

Müzdelife Vakfesi: (4, 445) Hacılar, Arafat vakfesinden sonra, akşam vakti girer girmez Müzdelife'ye hareket ederler. Akşam ve yatsı namazı burada beraberce kılınır. Müzdelife Vakfesi Hanîfilere göre 10 Zilhicce günü tan yerinin ağarmasından güneşin doğmasına kadarki vakittir.

Müzeffet: (7, 264) Ziftlenmiş hap.

Müzehheb: Yıldızlanmış, yıldızlı, altın sürülmüş.

Müzekki: Tezkiye eden, bir kimsenin şهادette bulunabileceği, şahitlik rapmaya salih olduğu, iyi hal üzere bulunduğu hususunda beyanda bulunan kimseye müzekki (tezkiye eden) denir.

Müzekkir: (16, 369) İnsanlara , Allah'ın nimetlerini hatırlatıp, şükre sevkeden kimse.

Müzeyyen: Bezenip süslenmiş, ziynetli.

Müzeyyin: Tezyin eden, süsleyen, ziynetlendiren.

Müzmahil: Çökmüş. Darmadağın olmuş. Perişan olmuş.

Müzmin: Eskimiş, üzerinden zaman geçmiş, zamanla yerleşmiş olan.

Müzha: (6, 155-157) Kemiğin beyazlığını ortaya çıkaran derin yara.

Müzza: (7, 254) Sırlı seramik kaplarda kurulmuş nebiz.

N

Nâdan: Cahil, hadini bilmez.

Naehil: Ehliyetsiz, becerisiz.

Nâfi: Nefyeden, olumsuz kılan, faydalı.

Nâfile: Farz ve vacib olmadığı halde, sırf sevabı için yapılan ibadet. boş şey yaramaz.

Nafile Namaz: Farz ve vâcibden gayrı, mecburiyet olmadığı halde sırf Allah rızası için kılınan namaz.

Nâfiz: Sözü geçen, içe işleyen.

Nahr: (6, 224) Kurban kesme.

Na'ib: Vekil. Birinin yerine geçen. Şeriat hakimi olan kadı vekili.

Nakd-ı Ricâl: Râvilerin tenidi, araştırılması.

Nakıb: (12, 467) Bir cemaatin işlerinde nezaretçi mümessildir, temsilcidir.

Nâkıs: Noksan, eksik. Nâkid: Tenkid eden, râvileri cerh ve tadil eden.

Nakîr: (7, 258) Tahta çanak.

Nakiyy: (10, 395) Has un.

Nakkâd: Paranın kalpını, sağlamını ayıran tenkidci, bir şeyin iyisini kötüsünü ayıran.

Nakl Ehlî: Sünneti akıl ve kıyasa tercih ederler. Bunlara ehl-i hadis de denir.

Naklî: Taşıma ile ilgili rivayet yoluyla elde edilen.

Nâkûr: (14, 157) İsrâfil'in kıyamet günü ölülerin dirilmesi için üfleyeceği borunun adıdır.

Nakzetmek: Bozmak, kırmak.

Nam-ı akdes-i İlahiye: Allah'ın mukaddes nâmı.

Nasb: Arapçada ismin i'rabının mensub (üstün) olması.

Nasb: Hz. Ali'yi sevmeyip Hz. Osman'ı ona takdim etmek.

Nâsibî: Hz. Osman'a taraftarlık gösterip, Hz. Ali'ye buğzeden sapık mezhep mensubu.

Nâsir: Yardımcı. Yardım eden.

Nâsih: (16, 35) Nesheden, hükümden aldırان (ayet ve hadis).

Nasihât: (9, 377) Hayırhaklık. Nasihat edilen kimse hakkında onun iyiliğini istemek.

Nâsik: Dine bağlı. Din buyruklarını tam olarak yerine getiren, hac yapan.

Nasrânî: Hristiyan, Hz. İsa'ya inanan.

Nassî: Nassa ait. Her türlü şüphe ve tereddüdün ve tenkidin üstünde tutulacak şekilde olan kesinlik, açıklık.

Nâşî: Yeniden vücuda gelen, yetişen. Delil, dolayı, sebebiyle.

Nâşir-i Efkâr: Fikirleri neşreden, yayan (gazete).

Nâz: Beğendirmek maksadıyla kendini ağır satmak.

Nazar-ı Dikkat: İnceden inceye düşünme ve bakma.

Nazar-ı Hafiy-i Kalbi: Kalbin gizli bakışı.

Nazar-ı İtibar: Dikkat etme bakışı, değer verme bakışı.

Nazar-ı Sünnet: Sünnetin bakışı.

Nazârî: Görünüşe ait; yalnız görünüş halinde bulunan, tatbik edilmeden halde olan bilgi.

Nazîf: (7, 27) Temiz.

Nâzil İsnad: Bak: Nazil İsnad.

Nazîr: Birşeye benzemek üzere yapılan şey, benzeri.

Nazm-ı Celil: Pek büyük, kıymetli nazm edilmiş güzel söz. Kur'a Kerîmin bir vasfı. Celil olan Cenab-ı Hakk'ın nazmı.

Nebâtât: Toprakta yetişen, biten her çeşit bitki.

NNebbe'ena (Bize haber verdi): Tahammül ve eda sîgasıdır. Sema ve kassa hasa alınan bir hadis rivayet edilirken kullanılır.

Nebbe'enâ bi-kirâeti: (Bize benim kıraatimle haber verdi) Ravi, izin alırken

şeyhine, kendisinden aldığı hadisleri bizzat okumuş ise, başkasına rivayet ederken bu sigayı kullanır.

Nebbe'nâ bi-kıraeten aleyh: Hocaya okunarak izin alınan hadislerin başasına rivayet edilirken kullanılan sîga. Bu sîgadan hadisi, hocaya rivayet edenden bir başkasının okuduğu anlaşılır.

Nebeân: Kaynayıp yerden çıkmak. Pınar suyunun çıkışı.

Nebevi: Peygambere dair. Peygamberle alakalı.

Nebî: Haber getiren peygamber.

Nebîz: (7, 249; 10, 53) Şıra, kuru hurma ve üzüm yapılan şıra.

Necâset-i Galiza: Az miktarda olsa bile namaza mani olan pislik. Eti yenen hayvanların ter, sidik, dışkı ve salyası; insan pisliği ve sidiği gibi.

Necâşî: (16, 398; 9, 513) Habeş krallarının unvanı, tıpkı han, padişah gibi.

Necih: (11, 207) İhtiyacı gönülden, muradına eren.

Necva: (14, 190) Hususi görüşme.

Nedb: Nafille, farz olmayan.

Nebde: Yara izi.

Nedim: Meclis arkadaşı.

Nefel: (17, 376) Mücâhide ganimetten ayrı olarak verilen mal.

Nefh: Üfleme, şişirme. Borcu çalma.

Neha: (12, 497) Kıyamet günü İsrail'in sura üflemesidir. Birkaç çeşidi vardır.

Nefha-ı Feza: (14, 150) Bu ilk nefhadır, bütün alem bununla sarsılacaktır.

Nefha-ı Sa'k: (14, 150) Bu ikinci nefha olup herşey bununla yıkılacak ve canlılar ölecektir.

Nefha-ı Kıyam: (14, 150) Üçüncü nefhadır, bununla kabirdeki bütün insanlar dirilecek ve hesap vermek üzere mahşer yerine koşacaktır.

Nefha-i Saniye: Bak: Nefha-i Sa'k.

Nefa-i Ulâ: Bak: Nefha-i Feza.

Nefl: (4, 120) Armağan demektir.

Nefr-i Ahir: (4, 489) Zilhicce'nin 13. günü.

Nefr-i Evvel: (4, 489) Zilhicce'nin 12. günü.

Nefs-i Emmâre. Kötülükleri emredici nefis.

Nefs-i Levvâme: Kötülüğü istedikten sonra fenalığını hatırlayarak insanı rahatsız eden, pişmanlık hali ve vicdan rahatsızlığı. İnsanın kendine ait kötülük ve günahını görüp fenalığını bilen ve hayra meyleden iradesi.

Nefs-i Mutmainne: İyiliği kötülükten ayırt ettirerek insanlık vazifesini tanıttıran ve vicdanına rahatlık veren hal. İnsanı Allah (c.c.)'a yaklaştıran hal.

Günaha meyleden kötü sıfatlardan temizlenmiş ve güzel ahlak ile mutasavvı olarak kurb-u İlahiye itmi'nan ve istikrar kazanmış olan insan iradesi.

Nefsin, Allah'ın (c.c.) emirleri altında sakin ve şehvâta muâraza edere ızdıraptan kurtulmuş olma hali.

Nefs-i Sübhâni: Cenab-ı Hakk'ın Zât-ı şerifleri.

Nefs-i Vahide: Tek bir nefis, bir tek kimse.

Nefsü'l-Emir: Hakikatın kendisi, işin hakikatı.

Nehy: Sürgün etme, olumsuzluk.

Nehy-i ani'l-Münker: Şeriatın yasa ettiği şeyleri yaptırmama.

Nekâis: Nakiseler, noksanlar.

Nekre: Belirsiz olan.

Nemâ: Gelişme, büyüme, uzamak, artmak, kâr.

Nemîme: Söz götürme. Bir kimsenin aleyhindeki sözleri ifsad maksadiy kendisine eriştirmek.

Nemire: (4, 456) Arafat'la Harem arasında kalan bir dağın adıdır.

Nemle Rukyesi (efsun): Vücutta çıkan bir kurda karşı yapılan afsun.

Nemmâm: Koğuculuk ve nemimecilik eden.

Neseb: Soy, ecdâd zinciri.

Nesim-i Rahmet: Rahmet rüzgarı.

Nesl-i Cedîd: Yeni nesil.

Nesl-i Emced: Değerli nesil.

Nekâret: Lügatte belirsizlik, istilahta hadis veya ravinin münker olmasıdır.

Nessab: Neseble uğraşan, neseb alimi.

Neş'et Etmek: Meydana gelmek, vücuda gelmek.

Neşic: (8, 24) Doku.

Neşr-i Dîn: Dînin yayılması, herkese duyurulması.

Neşş: (9, 512) Bir ağırlık birimi.

Neşvünema: Büyümek ve yetişmek.

Netaic: Neticeler, sonuçlar.

Nev': (11, 17) Yıldız ve buna bağlı batıl inanç.

Nevâl: (12, 454) Dünyevî nimetler.

Nevât: (9, 512) Lügat olarak çekirdek, hurma çekirdeği demek ise de be dirhemlik bir ağırlık birimi.

Nevâzîl: Hadîseler, belalar, hükmü kitaplarda bulunmayan yeni vukuat.

Nezâir: Nazireler, benzerler, emsal olan zevat.

Nezâret: Bakma, seyir, bakış, reislik.

Nezd: Yan, yakın, karîb.

Nezd-i Bârî: Allah'ın katı.

Nezîh: Temiz, saf.

Nezir: (12, 241; 5, 21) Adamak, yemin etmek, korkutmak.

Nezr-i Lecâc: (15, 583) İnad ve ısrar nezri.

Nezretmek: Cenab-ı Hakk'a tazim için mübah bir fiilin yapılmasını deruhte etmek, öyle bir işin yapılmasını kendi nefsine vacib kılmaktır.

Nısf-ı Nehar: Öğle vakti.

Nidâ: Seslenme, çağırmak.

Nifak: (6, 104) İçi başa dışı başka olmak, münafıklık. Bozgunculuk, fitne.

Nifaku'l-Amel: (16, 93) Nifak, batının zâhire muhalefetidir. Bu, inanca girmezse nifaku'l-amel denir.

Nifâku'l-Küfr: (16, 93) İnanca giren şeyde bâtının zâhire muhalefetidir.

Nifas: Kadının çocuk doğurma hali. Doğumdan sonra geçen kırk gün nifas hüddetidir, lohusalık da denir.

Nigâhbân: Bekçi, gözcü.

Nihai: Sonla ilgili, en sonuncu.

Nihai Hedef: Ulaşılmak istenen son hedef.

Nihal Kitaplar: Farklı din ve mezhepleri inceleyen kitaplar.

Nikâbet: Nakîblik, bir cemaate reislik.

Nikmet: Şiddetli ceza. Hoş olmayan muamelelerde olan mûc^ücazat.

Nisâ: (13, 422) Deriden örülen ip.

Nisab: Asıl, esas, Bir malın zekatı verilmek için verilmesi gerekli miktar.

Nisab Miktarı Mal: Zekat verilmesi gereken asgarî miktardaki mal.

Nisâh: (16, 35) İplik.

Nisbet: Bağlılık, ilgi. Kıyaslama, orantı.

Nisbî: Kıyaslama ile olan.

Nisyan: Unutma, Hatırdan çıkarma.

Niyabet: (5, 75) Vekillik, birinin yerine bakmak. Kadı vekillği.

Niyâbeten: Vekâleten.

Niyâh: Ölü üzerine ağlayıp sızlanma.

Niza: Çekişme, kavga.

Nizâi Mucib: İhtilafı gerektiren.

Nokta-ı Nazar: Görüş, bir nevi fikir.

Numune-i İmtisal: Örnek tutulacak şey.

Nurânî Cevher: Nur cinsinden olan cevher, öz-madde.

Nush: (16, 23) Öğüt, nasihat, hayırhah olmak.

Nusret: Yardım, İlâhî yardım. Başarı, üstünlük.

Nusûs: Naslar.

Nusûs-u Kur'aniye: Kur'an'ın nasları.

Nutfe: Döl suyu.

Nübüvvetkerâne: Peygamberliğe yakışır

Nücûm: (7, 191) Yıldızlar, yıldız falı.

Nühba: (4, 40; 13, 552) Arsızlıkla alıp kaçmak.

Nükûl: Rücu ve imtina etmek. Mahkemede yemin etmekten imtina etme.

Nüsük: (4, 307) Allah için ibadet etmek kelime hacla ilgili ibadetlerden daha çok kullanılır.

Nüşre: (7, 176) Birçok manada kullanılır. Bir manası, yapılan büyüü bozmak için yapılan, mukabil büyü.

Nüşûz: (2, 326; 9, 283; 15, 547) Kadının itaati terkederek kocasına asi davranması, kocanın kadına kötü muamele yapması. Bir başka deyişle, karı ve kocanın birbirlerine kötü davranıp, eziyet ve sıkıntıya sebep olmalarıdır.

Nüzhetgâh: Gezinti, seyir yeri.

Nüzl: (14, 265) Misafire yemekten önce ikram edilen iştah açıcı çerez.

Nüzul: Aşağı inme, konaklama, inme, vahyin gelmesi.

O, Ö

Okiyye: (7, 479; 9, 512) 2136 grama tekabül eden bir ağırlık birimi.

Ömra: (17, 289) Bir malı hayatı boyunca kullanması için bir adama verme.

Örosantrik: Herşeyde Avrupa'yı esas alma (düşüncesi) Batı bencilliğine ait.

Örosantrist: Avrupa-merkezci (yani her şeyde Avrupa'yı, Avrupa menfaati-ni önde tutan düşünce).

Öşr: (4, 98; 6, 394) Onda bir demektir. Meyve, sebze gibi ürünlere şeriatın takdir ettiği vergiye de öşür denir.

Özür: Yapılacak bir işin yapılmamasına, yapılmayacak bir işin de yapılmasına sebep olan husus. Meşrû özürler, faili suçsuz kılar.

P

Pars: (9, 308) Köpek gibi avda kullanılan bir hayvandır, yakaladığı avı yemez.

Pâye: Rütbe, derece.

Perçem: Tepede veya alında olan uzunca saç.

Perverde: Beslenmiş. Eğitilip yetiştirilmiş.

Pespâye: Derecesi düşük, aşağı, bayağı.

Peyderpey: Birinin ardı sıra, yavaş yavaş.

Peyk: Bir gezegenin etrafında dolaşan uydu.

Polemi: Münakaşa, kalemle yapılan mücadele.

Pozitivist: Herşeyi aklî ve maddî açıdan değerlendiren felsefî görüş taraftarı.

Proleterya: (6, 341) Fakir halk sınıfı (işçiler, köylüler).

Proleter: Fakirler sınıfına mensub.

Psikoz: Akıl hastalıklarının umumi adı.

R

Rabâî: (6, 142) Yedi yaşına girmiş erkek deve.

Rabita: İki şeyi birbirine bağlayan nesne, ilgi, münasebet. Bağlılık.

Rabita-ı İttifak: Birlik ve beraberlik bağı.

Râci: Yalvaran, rica eden, dönen, yönelen.

Râcih: Diğerinden üstün, daha evvel.

Raculiyet: Erkeklik.

Ra'd: (6, 75) Gök gürültüsü.

Radikal: Cezrî, köke ait, her işi temelden yakalayan.

Radiyallahu Anh: (4, 307) Ashab için kullanılan saygı cümlesi. Allah ondan razı olsun demektir. Bu cümlelerin, Eime-i erba'a gibi Ashab harici bazı büyükler için de kullanılabileceği belirtilmiştir.

Er-Râfi: (5, 543) Allah'ın isimlerindendir (dostlarını) yücelten demektir.

Râfizî: Hz. Ebu Bekr ve Hz. Ömer'in faziletlerini tanımayıp Hz. Ali'yi (radiyallahu anhüm) onlara takdim eden aşırı Şiî.

Müteahhirun istilahında râfizî Hz. Ebu Bekr ve Ömer'e sebbeden kimse-lerdir.

Râhil: Lügatte yola çıkan demek ise de, istilahta hadis öğrenmek üzere seyahate çıkan demektir.

Râhile: (5, 110; 8, 182; 16, 407) Binmeye mahsus deve.

Rahim: Esirgeyen, acıyan, rahmet duyan.

Rahl: (5, 111; 12, 415) Binek devesine vurulan semere denir. Cemi ri-hâldir.

Rahmet-i Hassa: Allah'ın hususi rahmeti.

Rahne: Gedik, yıkık.

Rakabe: (11, 219) Lügat olarak beyan demek ise de köle manasında kullanılmaktadır.

Rakabe-i Tâmmе: (11, 326) Köleliğinde herhangi bir kayıt ve şart olmayan mükâtib, ümmü veled gibi kölelik vasfını azaltıcı bir durumda olmayan köle.

Rakabe-i Vacibe: (11, 326) Bir köle azad edilmesi vacib hale gelen durum.

Er-Rakîb: (5, 544) Allah'ın bir ismidir, her şeyi gözünün altında tutan muhafız demektir.

Rakîk: İnce, köle veya cariye. Yufka yürek.

Rakk: Kitap, sahife. Kağıt yerine kullanılan ince deri parçası. Toma yama.

Ramak: Ancak nefes alacak kadar zaman. Az bir şey.

Raşîd: (8, 420) Doğru yolu bulan demektir, rüşd'den gelir.

Râtib (Revatib): (8, 420; 13, 38) Beş vakit farz namazla kılınan nafîle namazlar.

Er-Raûf: (5, 546) Allah'ın isimlerinden olup kullarına çok müşfik olan demektir.

Râvî: Hadisleri, kaidesine uygun şekilde rivayet eden, haber veren.

Râza (Reza): Bebeklerin süt emmesi.

Rebâiye: (11, 469) (Dipnot) İki ön dişle köpek dişi arasında kalan diştir.

Recm: Taşa tutma, taşlama.

Recm-i Nücum: Yıldızları taşlama.

Redd: Geri döndürme. Çevirme. Kabul etmeme.

Ref: Yukarı kaldırma, kaldırma, yüceltme.

Refakât: Yoldaşlık, arkadaşlık.

Re'fet: Ziyade esirgeme, çok acıma.

Rehavet: Gevşeklik, tembellik.

Rehin: (6, 320) Bir malı, bir hakka karşılık olarak birbirinin elinde bırakmak.

Rekâbet: Sözün kusurlu olması, kekeleme, dil tutukluğu, zayıflık.

Reza: (10, 375) Darbe, tekme.

Remel: (4, 361) Lügatte hızlı yürümek, hac ıstılah olarak, tavafın iki üşavtında erkeklerin kısa adımlarla hızlıca ve omuzları silkerek çalımli ve sür'atli yürümeleridir.

Reml Falı: (8, 148) Kum üzerinde hatlar çizmek suretiyle fala bakmak.

Remy: (4, 479) Lügatte atmak demektir. Hacc ıstılahı olarak şeytanı taşlamak üzere küçük çakıl taşlarının belli yerlerde atılmasıdır.

Remyü'l-Cîmâr: (4, 479) Cimar, cemre'nin cemidir. Mina'da şeytanı taşlamak üzere taşların atılmasına denir.

Rengin: Boyalı, renkli. Güzel, tabiata hoş gelen.

Resûl: Elçi, peygamber, haberci.

Er-Reşi: (5, 546) Allah'ın isimlerindendir, mahlukata maslahatlarını gösteren demektir.

Revâç: Sürüm, gerçeklik, itibarda olma.

Revâfız: Râfizîler.

Revâh: (8, 334) Öğleden başlayıp, akşama kadarki zaman içinde yapılan yürüyüş.

Revâtıb (Namazlar): Ak: Râtıb.

Re'y: Görüş, görmek, rey. Hüküm ve itikad. Kıyas etmek. Bir iş hakkında söylenen söz, fikir.

Rey Ashâbı: En büyük ihtimamlarını, kıyas yönünü, ahkamdan çıkarılan manayı tahsil etmeye veren hükme bağlanacak hadiseleri bunlara dayandıran Ebu Hanife'nin taraftarı Irak ehli.

Reyhan: (7, 28) Fesleğen dediğimiz kokulu ot.

Re'yu'r-Rical: Lügat olarak "insanların görüşü" demek ise de "Fukaha'nın kıyasî fetvası" manasında kullanılmıştır.

Reyyan: (9, 63) Oruçluların girdiği cennet kapısı.

Rezil-Rüsvâ: Kusur ve ayıpları meydana çıkarılmış, kepâze olmuş olan.

Rıfk: (7, 100) Şevk; şefkat merhamet, acıma, suhulet, yumuşak davranma.

Rıtl (Ratl): (10, 182; 13, 254) Eskiden kullanılan sıvı ölçüsü olup, bazı yerlerde yüz otuz dirhem sayılmıştır. Bazen oniki kıyyedir. Kıyye kırk dirhemdir.

Rıza: (6, 466) Az veya çok Allah'ın her verdiğine razı olmak.

Rızây-ı Bârî: Allah'ın rızası. Allah'ın râzı, memnun olması.

Rızık: (66, 111) İnsanların yaşamak için ihtiyacını duydukları şeyler.

Riba': (13, 117) Riba' kelimesi ile aile meseni, odalar demek olan Rab'in cemidir.

Ribâ: Lügat olarak artma, büyüme demektir. İstilahta borcun artırılarak ödenmesidir. Artan kısma riba denmiştir. Dinimiz bunu şiddetle haram ilan eder.

Ribat: (7, 33; 10, 125) Bağlama vasıtası, bağ, kale, kışla, tekke.

Ribka-i Ubudiyet: Ubudiyet, kulluk bağı.

Rical: Recül'ün cemi olup lügatte "erkekler" demektir. İstilah olarak hadis rivayileri, hadisle meşgul olan kimseler demektir.

Ricâlu'l-Gayb: Her devirde bulunan ve herkesçe görülmeyen ve bilinmeyen Allah'ın (c.c.) emirlerine göre çalışan mübarek büyük zatlar.

Ricâlu'l-Hadis: Hadîs râvileri, muhaddisler.

Ric'at: (11, 151) Lügatte bir şeyi geri çevirmek, talak istilahi olara, ric'î taaktan sonra evlenmeyi devam ettirmektir.

Ric'î Talak: Üç talakla boşanmamış, kadının tekrar kocasına dönmesi mümkün olan boşama.

Ridde Savaşları: (5, 138) Resulullah'ın vefatından sonra Hz. Ebu Bekr'i yalancı peygamberlerle yaptığı savaş.

Rihâl: (8, 269) Rahl'ın cemidir. Bulunan yer (menzil) demektir.

Rihle: Göçme, seyahate çıkma.

Rihu'd-Debûr: Batı rüzgarı.

Rihu'l-Hamra: Kızıl rüzgar, kıyamet alameti olarak çıkacak bir rüzgarın adı.

Rîka: (11, 510) Yama, bez parçası.

Rîkak: (6, 465) Rakika'nın cemidir, incelik, nezaket, acıma demektir; züh manasında kullanılmıştır.

Rîkaz: (6, 401-404) Maden, define, hazine, gömü.

Rîkkat: Acıma, incelik, yufka yüreklilik, yumuşaklık.

Rîkkat-ı Cinsiyye: Cinsî şefkat. İnsanın kendi cinsinden olana acıması.

Risalet: Birisinin bir vazife ile bir yere gönderme, peygamberlik, elçilik.

Risalet Karyeri: Peygamberlik mesleği.

Risâlet-i Muhammediye: Hz. Muhammed'in peygamberliği.

Rivaku'l-Hanâbîle: Ezher Üniversitesinde Hanbelilerin kaldığı kısım.

Rivâyet asrı: Hicrî ilk üç asır.

Rivâyet-i Bilmâna: Hadisleri, lafızları değil, manalarını esas alarak rivayet etme. Bu bazı şartlarla câiz görülmüştür.

Rivâyetin Envâr: Hadis rivayetinin muttasıl, munkatı gibi vasıfları.

Rivayetin Hükümü: Hadis rivâyetinin kabul veya reddedilmesi.

Rivayetin şartları: Ravinin, hadisi, sema, icazet gibi tahammül yollarında biri ile almış olması.

Rivâyette İksâr: Çok rivayet etmek.

Riya: (6, 329) Gösteriş, iki yüzlülük.

Riyâkârlık: İki yüzlülük.

Riyazat: Nefsi terbiye maksadıyla az gıda ile geçinme, nefsinin hevesatta men ile fikir ve işle meşgul olmak.

Riyazet: Nefsi kırma. Fani şeylerden nefsinin çekerek kanaat için yaşamak.

Rubûbiyyet: (14, 297) Cenab-ı Hak'kın her zaman, her yerde, her mal luğa, muhtaç olduğu şeyleri vermesi, terbiye ve tedbir etmesi ve malikiyeti ve besleyicilik keyfiyeti.

Ruhban: Râhib, hristiyan din adamı.

Ruhbâniyyet: Hristiyanlara mahsus bir inanç ve tatbikat. Buna göre ruhbanlar, yani din adamları günah işlemez, evlenmez, birçok hususlarda diğer insanlardan farklıdırlar.

Ruhî Muharrik: İnsanı harekete, eyleme sevkeden ruhi amil ve sebep.

Ruhsât-ı Şer'iyye: Şer'i'atın tanıdığı ruhsat, kolaylık.

Ruhsat: Kolaylık, izin.

Rûhü'l-Kudûs: Mukaddes ruh yani Hz.Cebrail Aleyhisselam.

Rukba: (11, 385) Bir malın: "Ben evvel ölürsem o senindir, sen evvel ölürsen bana geri gelecek" diyerek bağışlanmasıdır.

Rukye: (11, 11-75) Dua yoluyla (efsunlama ile) tedavi, okuma, muska yapma gibi manalarda kullanılır.

Rumeysa: (12, 251) Hz. Enes'in annesi Ümmü Süleym'in bir lakabıdır, çapak manasındaki ramas'ın ismi tasğiridir.

Ruvât: Râvi'nin cemidir raviler demektir.

Ruy-i Zemin: Yeryüzü.

Rubaiyat: Dörtlüler demektir. Dört senetli (veya dört ravili) hadisleri cemeden cüzlere (risalelere) denir.

Rübba: (6, 385) Sağmal hayvan, yavrusu olan anaç hayvan.

Rüçhan: Üstün olma.

Rüchaniyet: Üstünlük.

Rücu (etmek): Geri dönmek demektir. Fıkhî istilah olarak, edâ ettiği maddî bir tazminatı, hukuken borçlu durumda olan üçüncü şahıstan almak üzere ona başvurmasıdır.

Rükn: (4, 37; 13, 226) Ka'be'de Haceru'l-Esved'in bulunduğu köşeye Rükn dendiği gibi Rûn-i Esved Rükn-i Hacer-i Esved de denmiştir.

Rükn-i Hacer-i Esved: (13, 226) Ka'be'nin Hacer-i Esved bulunan köşesi.

Rükn-i Irakî: (13, 226) Ka'benin Irak cihetine bakan köşesi.

Rükn-i Şami: (13, 226) Ka'be'nin Suriye cihetine bakan köşesi.

Rükn-i Yemâni: (4, 376; 13, 226) Kâ'be'nin Yemen cihetine bakan köşesi.

Rümme: (14, 14) İp.

Rüsûh: Sağlamlık.

Rüsvay: Rezil, maskara.

Rüşeym: Rahimde bütün uzuvların teşekkül eden cenin. Çekirdekten yeni çıkan filiz.

Rüşd: (1, 395) Din ve dünyaya zarar veren şeyi bilme, anlama kapasitesidir.

S

Sa': (1, 379; 10, 182) Bir ölçü birimidir, 2120 grama tekabül eder. 5 1/3 rıtl eder.

Saâdet-i Dareyn: İki cihan saadeti, dünya ve ahiret saadeti.

Saadet-i İcâbe: Dualara, dileklere cevap verilen saatin vakti.

Sâbık: Geçmiş, geçen, şimdikinden bir evvelki memurluk veya işte bulunmuş olanı, esi.

Sâbika: Geçmiş şey, Geçmişte yapılmış, hükme bağlanmış suç.

Sabiî: İtaatten ayrılmakla bâtila meyleden. Yıldızla tapan ehl-i delaletten olanlar.

es-Sâbikûn el-evvelûn: Bu Kur'anî tabirle ahabtan şu grupların kastedildiği berimsenmiştir. 1- Bedir Savaşı'na atılanlar. 2- İki kibleye karşı namaz kılanlar. 3- Bey'atü'r-Rıdvan'dan önce müslüman olup hicret edenler; 4- Bey'atü'r-Rıdvan'a katılanlar. 5- Mekke Fethinden önce Müslüman olanlar.

Sâbit: Bazan sahih bazan hadis için kullanılan bir tabir.

Sabiye: Büluğa ermemiş çocuk.

Sabran öldürmek: (6, 371; 12, 457) Mukatele sırasında değil de idama mahkum edere, bağlayarak öldürmektir.

Sabr-ı Cemil: Allah'tan gelen bir acıya hakkıyla sabretme.

es-Sabur: (5, 546) Allah'ın isimlerindendir, asilerden intikam almada acele etmeyen demektir.

Sadaka: (9, 227) Doğruluk demek olan sıdk'tan gelir. Allah'a karşı kul-luğumuzda sıdk ve sadakat manasını taşır. Bu manada yapılan her çeşit hayır bir nevi sadaka olarak ifade edilmiştir. Zekat, öşür gibi her nevi vergi de sadaka kelimesiyle ifade edilmiştir.

Sadaka-i Cariye: Hayrı, sevabı dâimî olan sadaka.

Sadaka-ı Fitr: Nisab miktarı mala malik olan her Müslümanın ihtiyar, genç, çocuk ve hatta bunak da olsa fakirlere vermeye mükellef olduğu sadakadır, vacibdir.

Yaradılış sadakası, atıyyesi demettir.

Saded: Asıl konu, yakınlık.

es-Sadıkü'l-Masdû: (13, 362) Resulullah'ın bir vasfıdır, tasdike mazhar olmuş doğru sözlü kimse demektir.

Sadıkü'l-Va'd: Sözünde duran.

Sa'dır: Çıkan.

Sadr: (Göğüs. Yürek. Her şeyşin önü başı, ilerisi.

Sadr-ı Evvel: Resulullah'ın övdüğü ilk üç nesil, selef de denir. Sahabe, tabiîn, etbauttabiîn.

Sadru'l-Hadîs: Hadîs metninin baş tarafı.

Sadru'l-İsnad: Senedin baş kısmı.

Sadûk: (Sıdkına şehadet edilmiş olan ravi hakkında kullanılır, sîka demek değildir. Bu ravinin hadisi itibar için yazılır.

Safer: (4, 340; 11, 212) Arabî aylardan birinin adıdır. Ayrıca cahiliye devri araplarının inandığı bir uğursuzluk çeşididir. Hz. Peygamber bunu reddetmiştir.

Safiy: (11, 383) Bol sütlü deveye denmiştir.

Safiyy Payı: (4, 66) Ordu komutanının, taksimden önce ganimetten aldığı pay.

Safvet-i İslamiyye: Safvet, sâfilik demektir. Safvet-i İslamiyye İslamın saf ve berraklığını ifade eder.

Sahâbe Mürseli: (12, 530) Resulullah'tan bizzat işitmediği halde, başka ahabelerden işittiği bir hadisi Resulullah'tan işitmiş gibi rivayet eden sahabinin rivâyeti sahâbe mürselidir. Bunlar zayıf sayılmaz.

Sahafî: Hadisi hocalardan işiterek değil de kitaplardan alıp nakleden kimse. Bu çeşit nakle tashif denir.

Sâhib-i Sır: Ashabtan Huzeyfetu'l-Ensarî bu unvanla şöhret şiar olmuştur. Kendisi kimlerin münafık olduğunu bildiği halde kimseye söylememiştir.

Sâhibu'l-Hadis: Hadsle amel etmeye, bilhassa hadisten öğrendiklerini tatbik etmeye gayret eden kimse. Ayrıca hadis bilgisi olan kimseye de Sâhibu'l-Hadis denmiştir.

Sâhibu'l-Kitab: Hadîs rivayetlerinde hafızasından değil de daha çok elindeki kitaptan rivayet eden kimse.

Sâhibu'l-Sünet: Sâhibu'l-Hadis manasında bir tabirdir.

Sahife: Az sayıda hadîs ihtiva eden hadis mecmuası, buna cüz de denir.

Sahih Hadîs: Adalet ve zabt yönleriyle sika râvilerin muttasıl bir senetle iz ve illetten arı olarak rivayet ettikleri hadistir.

Sahih Müsned: Sahih merfu demektir.

Sahîheyn (Sahîhân): Buharî ve Müslim'in kitapları.

Sahihu'l-İsnâd: Metni olmasa da senedi yönüyle sahih olan hadis.

Sahihu'l-kitab: Elindeki hadis kitabını her türlü tahrif ve tebdilden oruyan, kitaptan rivayet edince hataya düşmeyen ravi.

Sâhir: Uykusuz, gece uyumayan.

Sahl: (6, 385) Yeni doğan koyun yavrusu, yani kuzu.

Saibe: (13, 154) Üzerinden kimsenin vela harı olmayaca şekilde azad edilen köle. İslam bunu meruh addetmiştir.

Sâid: Ahirette kurtuluşa eren, bahtiyar kişi.

Sâik: Götüren, sevkeden, sebep olan.

Sâika: (6, 376-78) Yıldırım, azab çığlığı.

Sâime: Otlakta beslenen koyun.

Sakîl: Ağır, can sıkıcı, çirkin, kaba.

Sakîn: Lügat olarak hastalıklı demek ise de istilahta zayıf hadis demektir.

Sâkitane: Ses çıkarmayarak, sessizce.

Salabet: Metanet, katılık, mukadde batı korumak hususunda cesaret,

metânet gibi sıfatlarla muttasıf olmak.

Salâbet-i Diniye: Dinini ve dinin emirlerini korumak ve tatbik etmekteki ciddiyet ve sağlamlık.

Salah: Bir şeyin en iyi hali. Rahatlık, sulh, iyileşme.

Salah-ı Hal: Durumun düzelmesi.

Salahiyyet: Bir işe karışmaya veya o işi yapmaya hakkı olmak. Bir davaya bakabilmek.

Salât: (5, 512; 6, 213-432) Dua, rahmet, namaz.

Salatu'l-Havf: (2, 314) Korku namazı. Savaş sırasında, tehlikeli anda cemaat halinde nasıl namaz kılınacağı Kur'an-ı Kerim'de tarif edilmiştir.

Salâtu'l-Vusta: (2, 218-22) Orta namaz. Bu namazın hangisi olduğu ihtilafıdır. Ancak ikindi namazı olduğu görüşü umûmiyetle benimsenmiştir.

es-Salâtu Câmiâtun: (4, 64) "Namaz toplayıcıdır." manasındadır. Ezan yerine namaza çağrı nidası olarak kullanılmıştır.

Salb: Asmak, darağacına çekmek.

Salih: İşe yarar, iyi. Faziletli, hadiste bilhassa Ebu Davud tarafından sıkıca kullanılan bir ıstılahtır. Rivayetin itibara (bazan da) ihticaca elverişli olduğunu ifade eder.

Sâlihu'l-Hadîs: Rivâyeti itibar için yani zayıf bir hadisi güçlendirmede kullanılabilir durumda olan râvi.

Sâlim: Sağlam, her türlü tehlikeden uzak olan: Hadiste bu itibarla elverişli manasında kullanılır.

Salvele: Peygamberimiz (a.s.v.)'e okunan salavat ve duaya denir.

Samediyet: Allah'ın hiçbir şeye muhtaç olmadığı gibi, hazinesinden hiçbir şeyin eksilmemesi.

Sâmî: Lügatte dinleyen, ıstılahta hocasından dinleyerek hadis alan ravi demektir.

Sanayi-i Garîbe: Garip sanatlar.

Sanemperestlik: Putperestlik.

Sânî: 1-İkinci. 2-Sanatlı bir şekilde yaratan Allah (c.c.)

Sâni-i Zülcelâl: San'atla iş yapan celâl sahibi zat.

Sâniu'l-İsneyn: İkinci ikincisi, bu ibare ile âyeti kerime ile Hz. Ebu Bekr (r.a.)'i kinaye etmiştir.

Çünkü O, hicret sırasında Resulullah'ın sığındığı mağarada ikiden biri idi. Diğeri ise Resulullah'tır.

Sarahât: Sarih olma, açıklık.

Sarâhaten: Açık ve sarih olarak. Açıktan açığa.

Sarâkat (Serikal): Hırsızlık.

Sarfu'l-Kelam: (16, 350) Söz sarfetmek, konuşmak.

Sârık: Lügatte hırsız, istilahta bir hadisi, daha dikkat çekici kılmak için asıl râvisinden değil de onun muasırı bir başkasından rivâyet eden kimse.

Satr: Satır. Yazı sırası.

Savm-ı Davûd: (12, 167) Hz. Dâvud'un oruu. Bu bir gün tutup bir gün tutmamaktır.

Savm-ı Visal: (1, 205) Hiç iftar etmeden üst üste birkaç gün oruç tutmaktır.

Sa'ût: (11, 51) Buruna ilaç akıtmamak.

Sa'y: Çalışıp çabalamak. Hac veya umre'de Safa-Merve arasında yedi defa gelip gitmek.

Sayd: (4, 303) Av.

Sa'y-i Helal: Helâl kazanç.

Sebbetmek: (8, 187; 12, 243) Küfretme, kötü söz söylemek, lanet etmek.

Sebeb-i Hacalet: Utanma sebebi.

Sebeb-i Zahirisi: Görünen sebebi.

Sebkat: Geçmek. İlerlemek.

Sebt: Sîka (güvenilir) manasında bir tabirdir. Bu tabirle tadil edilen kimse-
nin rivayeti sahih addedilir.

es-Sebu'l-Mesânî: (2, 144) Bu tabirle bazan Fatiha Suresi, bazan da yedi
uzun sûre kastedilir.

es-Sebu't-Tivâl: (2, 398) Fatiha'dan sonra gelen yedi uzun sûre.

Secde-i Sehv: Farzın tehiri, vacibin terki ile namazın sonunda yapılan sec-
dedir.

Secî: (6, 127) Şiirdeki kafiye gibi nesirdeki ses benzerliği, ses ahengi.

Seciyye: Huy, harekter. Ahlak durumu.

Sedd-i Zerâî: Şer'an memnu olan bir şeye vesile teşkil eden mübah fiille-
rin de men edilmesi.

Sedîs: (6, 142) Sekiz yaşına girmiş deve.

Sedl: (7, 16; 8, 166) Salmak, sarkıtma, saç alından aşağı sarkıtma.

Sefahet: Zevk ve eğlenceye ve asak olan şeylere düşkünlük, aklen nok-
sanlık.

Safer: Yolculuk. Arabî ayların ikincisinin ismi.

Sefih: Zevk ve eğlenceye düşkün, aklını kullanamayan beyinsiz.

Sefine: Gemi.

Seğair: Sağirin cemidir. Küçük günahları ifade eder.

Sehavet: (7, 77) Cömertlik, eli açıklık.

Sehm: Hisse, nasib, ok.

Sehv: (8, 191) Hata, yanılma.

Sehve: (7, 60) Yüklük, evin içinde duvar oyuğu.

Sehven: Yanlışlıkla, Yanılmak suretiyle.

Sehü Nisyan: Hata ve unutma.

Sekâfe: Akıllılık, küfür.

Sekerât: İnsanın ölüm anı.

Sekîne: (9, 376) Hareket ve davranışta vakar, teennî, sükûn melek vs.

Sekînet: Bak: Sekîne.

Selâhiyet: Salâhiyet: Yetkili olma.

Selbetmek: Nefyetmek, mahvetme, ortadan aldirmek. Zorlamak.

Selbî: Nefiy ile alakalı, nefye mensub olan.

Selb-i Sıfat: Cenab-ı Hakk'ın mahluata benzerliğini nefyeden sıfatlardır.

kıdem, bekâ, muhalefetün ilhavadis, kıyam binefsihi, vahdaniyet.

Seleb: (17, 375) Savaşta öldürülen kafirin üzerinde çıkan ganimet eşyası bu kâfiri öldüren gaziye aittir.

Selef: İslam alimleri, umumiyet itibariyle hicri ilk üç asra mensup olan büyüklere Selef derler. Hz. Peygamber (aleyhisselam) bu il üç asrın insanları hayırla yadetmiş, övmüştür. Dördüncü asırdan sonra gelen büyüklere müteahhirun denir. Ancak, Abdulhayy el-Leknevî, Hanefi faihlerinin hayatlarını tahsis ettiği el-Fevâidü'l-Behiyye' de diğer bir kısım alimlerden naklen, Hanefi fakihlerinin bu ve benzeri tabirlerle şu tarifleri getirdiklerini kaydeder.

es-Sadrü'l-Evvel: Selef'e yani ilk üç asır ricaline itlak olunur.

es-Selef: Ebû Hanîfe'den İmam Muhammed'e (189/805) kadar olanlara denir.

el-Halef: İmam Muhammed'den (v. 189) Şemsü'l-Eimme el-Halâf (Abdülâziz İbnu Muhammed) v. 456) devrine kadar olanlara denir.

el-Müteahhirun: Halvânî'den (456) (Hâfızüddîn el-Buharî'ye (693) kadar olanlara denmektedir.

Selef Devri: İlk üç asra denir.

Selef-i Salih: (13, 67) İlk üç asır ülemasına denir.

Selem: (2, 15) Peşin alınan para ile ileride verilecek malı satmaktır. E kısımlar şartlarla bu caizdir.

Semâhat: Cömertlik, iyilik severlik, el açıklığı.

Semânûniyyât: Seksen hadîsi ihtiva eden te'lif(lerin) müşterek adıdır.

Semâvat: Gökler, Semâlar.

Semere-i Sa'y: Çalışmanın meyvesi.

Semî: İşiten, duyan, Allah'ın insanlar gibi zamana, alete muhtaç olmayarak her şeyi işitmesi ve duyması.

Semiyyât: İşitilerek öğrenilenler.

Semt: (12, 332) Görünüş, ahlak.

Senâ: (5, 10) Övme, medh.

Sened: Hadîsi ilk kaynağından müellife kadar rivayet etmiş olanların isimlerini tarihi sırayla ihtiva eden isim zinciri. Bunlar birbirlerini gören kimselerse sened muttasıl (mevsul, müsned) olur, değilse munkatı olur.

Seniy: (4, 546) Altı yaşına girmiş erkek deve, dışisine seniyye denir. B tair sığır8 davar gibi diğer hayvanlar için de kullanılır. Diğerhayvanlar üç yaşına asınca seniyy 5seniyye) denmiştir.

Serâ: Toprak. Arz, malı çok almak, zengin olmak.

Serâzâd: Hür, serbest. Bşı boş. Dertsiz rahat.

Serfiraz: Başını yukarı kaldıran, yükselten. Benzerlerinden üstün olan.

Sergerdân: Başı dönmüş, aşkın. Hayran

Serikatu'l-Hadis: Hadiste serikat, kalbin bir çeşididir: Senette yer alan ayıf raviyi çıkarıy, yerine aynı tabakadan sika bir ravi koymaktır.

Seriyye: (7, 92; 16, 411) Geceleyin yürüyüp gündüz gizlenen 400 kişi ciarında eskeri birliktir.

Sersâr: (5, 307) Geveze.

Setr: Örtme, kapama, gizleme, Hat, saf. Yazmak.

Setretmek. Örtmek.

Setrü'l-Avret: Avret yerlerini örtmek.

Settan: Örtten, kapayan, gizleyen. Ençok örten.

Sevâib: (13, 119) Bedava istifade edilen şey.

Sevanih: (8, 146) Soltaraftan sağ tarafa uçan kuşlar. Cahiliye arapları onların uur getireceine inanırdı.

Sevda: (10, 526) Eskitıbda ahlat-ı erbaadan biridir. Vücuddaki asli maddeardendir. Soğukv e kuru yiyeceklerden hasıl olur.

Seyl-i Şuunat: İcraatı Rabbaniyenin daima görünmesi v ehakiki müessir lan Allah'n (c.c.) iradesiyle devuta olan, cereyan eden her çeşit hadiseler.

Seyrangâh: Seyir yeri. Gezme ve eğlenme yeri.

Seyr ü Sülûk: Tâkib edilecek usul. Bir terbiye yoluna girip devam etme. arikata devam etme.

Seyyal: Akıcı şey, su gibi sıvı olup akan.

Seyyid: (16, 347) Efendi, ağa.

Seyyi'ül-Askam: (6, 100) Müzmin hastalık.

Seza: Lâyık, münasib.

Sıbt: (16, 494) Torun.

Sıddîk: (9, 219) Doğru sözlü, Hz. Ebu Bekr'in lakabı.

Sıddîkiyet: sadakat ve doğrulukta ileri oluş.

Sıdk: (9, 212) Doğru sözlü.

Sıfat İlmi: Akaide (imana) giren hadislerle ilgili ilim.

Sıfat-ı Celîle-i Sübhâniyye: Cenab-ı Hakk'ın yüce sıfatları.

Sıfat-ı Müşebbehe: İsm-i faile benzeyen sıfat. Arabçada bu çeşit sıfatlar mübalağalı bir mana ifade ederler. Sözelimi alim ismi fâildir, bilen manasına gelir, alîm ise sıfat-ı müşebbehedirve devamlı bilen, bilmek vasfı olan kimse manasını taşır.

Sığar-ı Nefs: Zelil ve hakir olma hali. Küçüklük kıymetsizlik.

Sıhah: Sahih hadis kitapları demektir.

Sıhah-ı Sitte: Aslı sahih kitap demektir. Bu tabirle sahîhayn (Buharî, Müslim) ve dört sünen (Tirmizi, Ebu Dâvud, Nesâî, İbnu Mâce) kastedilir.

Sıhhat: Sağlık, hasta olmama hali.

Sıhrîyet: Evlilikle meydana gelen akrabalık.

Sıklet: Ağrılık. Manevî sıkıntı.

Sıla-ı Rahim: (6, 278-279; 9, 267) Sıla bağ demektir. Sıla-ırahim akrabalık dostluk, insanlık bağlarıdır.

Sınnak: (4, 208; 5, 338) Hayvan tırnağı, bilhassa koyun,keçi, sığır, eşek gibi hayvanların kaba ve kalın tırnaklarına sınnak denir.

Sır: İnsan aklının ermediği, Allah'ın hikmeti. Gizli söz.

Sırat: Cennete gidebilmek için herkesin üzerinden geçmeğe mecbur olduğu ve cehennem üzerine kurulmuş olan köprü.

Sırât-ı Müstakim: (1, 46) Doğru yol, peygamberin salihlerin, şehidlerin gittiği yol.

Sıyânet: Korunma.

Sibab: (13, 288) Karşılıklı küfürleşme.

Sîbak: Birşeyin öncelik hali. Birisinden ileri geçmek. Bir şeyin geçmişi.

Sîcne: (6, 278) Ağaçlarda diğerleriyle kenetlenmiş damarı, ince yol.

Sidane: (12, 49) Kâ'be'nin kapısını açma, temizliğini yapma hizmetleri.

Sîga: hadis rivâyetinde hadisin şeyhten nasıl alındığını gösteren kalıplaşmış formül. Bu bazen tahammül ve eda sîgası diye, bazan sevk sîgası diye ifade edilir.

Sihir: (7, 179-188) Sebebi iyice bilinmeyen, insan üzerinde tesir bırakan şey, büyü.

Sikaye: (1, 536; 11, 332) Hacılara suverme hizmeti.

Sikke: (16, 429) Mühür, damga, birşeyin kime ait olduğunu belirtmek üzere konan işaret.

Sikke-i Samediyet: Her şeyin her türlü noksandan, kusurdan beri olan kendisine hiçbir şeyin ağır gelmediği zatın elinden çıktığını gösteren damga nühür.

Silsiletü'z-Zeheb: İçindeki bütün ravilerin en üst derecede sika olan şened.

Silûet: Bir şeyin karanlıkta görülen dışhatları, tayf.

Sîmâ-yı İstidâdiye-i husûsiye: Husûsî istidad alâmeti.

Sîmay-ı Manevî: Manevî çehre.

Sîmây-ı Vechiye: Yüzdeki şekil.

Simsâr: Komisyoncu. Tellal, aracı.

Sinn: Yaş, yaşanmış olan zaman. Diş. Medine'de bir dağın ismi.

Sînn-i Kemâl: Olgunluk yaşı.

Sîrâyet: Yailmak, bulaşmak, geçmek.

Sirkat: (5, 209) Sirkat'ın aslı sarakat (veserikat)dır, dilimize sirkat diye girmiştir, hırsızlık manasınagelir. Bak: Sarakat.

Siyâdet: Seyyidlik, efnedilir.

Sîyak: Söz gelişi, ifade tarzı, üslub, tarz, yol.

Siyânet: Korunma, muhafaza hıfz.

Siyer ilmi: Siyer, sire'nin cemidir. Hz. Peygamberin hayatını inceleyen ilme siyerdenir.

Statü: Heykel, vaziyet durum.

Subjektif: Şahsî, enfûsî, tarafgir (değerlenirme).

Subhat: (9, 550) Sübha'nın cemi, subha isetenzih, takdis, tebrîe manalarını ifade eder.

Subûtî: Varlığı kesin isbat edilene ait.

Sudur: Sadr'ın cemi olursa göğüsler demektir. Meydana gelme manasına nurdar da olur.

Sufer: (10, 394) Sofralar demektir. Yolcunun beraberinde taşıdığı azığa şutre denir. Cemi suferdir.

Suffa: (2, 126) Mescid-i nebevî'nin mekteb kısmı.

Suffe Ashabı: (2, 535) Suffa'da kalıpyazı, Kru'an v esünnet vs. öğrenen şahabiler.

Sûfi: Tasavvuf ehli, sofu. Mutasavvıf.

Sufiye: Tasavvufçuluk. Tasavvuf taifesi, Sofilik.

Sufre, Sofra: (10, 394) Bak: Sufer.

Suht: (6, 433) Suht'u Resulullah aleyhissalatu vesselam hâkimin aldığı rüşvet diye tarif buyurmuştur.

Suhûlet: Kolaylık.

Su-i Edeb: Edepsizlik. Kötü terbiye. Kötü ahlak.

Sû-i İstimâl: Kötüye kullanma.

Sû-i Niyet: Kötü ve bozuk niyet.

Sû-i Tefsir: Kötü bir şekilde yorumlama. Kötü yorum. Yanlış değerlendirme.

Sû-i tesîr: Kötü bir etki bırakma.

Sûizan: Kötü zan. Başkalarının hareketlerinin kötü olduğunu zannetme.

Sulb: (6, 157) Bel kemiği.

Suleha: Salihler. Günah işlemeyen iyi insanlar.

Sulh: Barışma demektir. Teknik tabir olarak, ihtilafta olan iki tarafın yani da'va edenle da'valının rızaları ile anlaşarak, aradaki ihtilafı ortadan kaldırmalarıdır, bu maksadla yapılan akidler.

Sulta: Baskı, otorite.

Sultan: devlet reisi veya onun hakimiyetini temsil eden otorite.

Sun': Yapmak. San'atla yapmak. Eser, Yapılan iş.

Sûr: (14, 150) kıyametgünü İsrafil (aleyhisselam)'in çalacağı boru, kale duvarı.

Surad: Öldürülmesi yasaklanankuşlardan biridir. Sarı ve yeşil birkuş olduğu, ağaçkakan olduğu söylenmiştir.

Su'ut: (11, 26) Burun yoluyla verilen ilaç.

Sübbûh: (6, 9) Allah'ın, ilaha layık olmayan noksanlıklardan münezze ol-
masıdır.

Sübût: Sabit, berkarar ve payidar olup durmak.

Süfa: (11, 50) Hardal otu.

Sükkürce: (10, 394) üzerine iştah açıcı konan sehpa.

Süknâ: İkamet edilcek yer, mesken.

Sükûn: Durgunluk, sessizlik. Sakin olmak.

Sükût: Susma. Konuşma.

Sükürke: (7, 236) Habeşlilerin mısırdan yaptıkları bir hamr (içki) çeşidiidir.

Sülâsî: (Üçlü).

Sülâsiyyet: Üçlüler (üç ravisi olan senetler, üç senedi olan rivayetler vs.).

Sülb: Döl.

Sünâiyyât: İkिलiler (ik ravili senet, iki senetli hadîs vs.).

Sündüs: (Sırmadan kabartma desenli, eski bir çeşit ipekli kumaş.

Sünen-Erba'a: Kütüb-i Sitte'nin sahihayn dışında kalan dört kitabı: Tirmizî, Ebu Dâvud, Nesâî ve İbnu Mâce'nin sünenleri.

Sünenü'l-Hüda: Hidâyet yolları.

Sünnet-i Mâziye: Herkesce malum ve maruf olan, herkesin kabul ettiği tatikatta olan sünnet.

Sünnet-i Mutahhara: Tertemiz, her çeşit kusurdan eksikten, yanlışlıktan zak vetemiz olan sünnet.

Sünnet-i Müekkede: Resulullah'ın aleyhissalatu vesselam'ın hayatlarında âkip edip yaptıkları sünnet.

Sünnet repertuarı: Resulullah'a ait sünnetleri ortaya çıkaracağımızk ayaklar: Hadis kitapları, meğâzî, tarih, tabakat, menakıb, lûgat, şerh tefsir, rical itapları vs. Bunların her birinde Resulullah'a raci birrivayete rastlanabilir.

Sünnetü'z-Zevaid: Aleyhissalatu Vesselam'ın ibadet kasdı olmaksızın eme, içme gibi adet olarak yaptığı iş veya söylediğ sözlerine denir. Mü'min unlarasünnet niyetiyle uyunca ibadet yapmış gibi olur: âdâtını ibadeta tahvil der.

Sünnî: Sünnet ehlinden olan kimse.

Sürât-i intikal: Çabuk anlayıp, intikal etme kavrama çabukluğu.

Süreyya: Ülker yıldızı, yedi yıldızlardır ki; ikişer ikişer karşılıklı dururlar ve y'ın geçtiği yerlere yakın sürünürler.

Sürmedân: Sürmelik. Sürme kabı.

Sürur: Sevinç. Neş'eli olmak.

Sütire: Perde, örtü. Namaz kılarken kıble cihetinde duvar ve sâir olmadı-ndan önden geçenlerin namaza zarar vermemeleri için, ön tarafa dikilen şey.

Ş

Şahadet-i Âlemi: Bu dünya, gördüğümüz âlem.

Şahs-ı Manevi: 1- bir şahıs olmayıp kendisine bir şahıs gibi muamele atılan şirket, cemaat, cemiyet gibi ortaklıklar. 2- Beli bir kişi olmayıp bir ce- raatten meydana gelen manevi şahıs. 3- Birtopluluğun taşıdığı manevi kuvvet e meziyetler.

Şâibe: Leke, eksiklik.

Şakk: (15, 283; 17, 132) Kabrin ortasındaki açıklık.

Şakî: (6, 385) Ebedî hüsrana uğrayan kimse.

Şamil: Çevreleyen, içine alan.

Şâri: Şeriatı meydana okyan Allah (c.c.) Resulullah'a da şâri denmiştir.

Şârir: Şerheden açıklayan. Bir şeyin manasını izah eden.

Şâri-i Rahim: Şeriatı koyan, merhamet sahibi Allah (c.c.)

Şark: Doğu, güneşin doğduğu taraf.

Şarkâ: (4, 204, 360) Kulağı ortadan, boylamasına yarılmış hayvan.

Şavt: (5, 74) Ka'benin etrafında Hacerü'l-Esved'in bulunduğu köşed başlayıp tekrar oraya gelinceye kadar yapılan bir tavafa şavt denir.

Şayân-ı Teessüf: Esef edilmeğe (üzülmeğe) layık.

Şâyîâ: Yayılmış haber. Söylenti.

Şeair: (2, 163) Alamet manasına gelen şaire'nin cemidir.

Şecaat: Yiğitlik, cesurluk. Korkulu anda kalb kuvveti ile cesaretini muhal za eden.

Şecere-i Tuba: Tûba ağacı. CEnnette bulunan kökü yukarıda dall aşağıda abir ağaç.

Şedid: Sert, sîka şiddetli musibet bela.

Şefaât: (14, 204) İnsanlar arasında cereyan eden cürüm ve zünubu aff talebetmek.

Şetaat-ı Uzma (Makam-ı Mahmud) En yüksek şetaat makamı. Peyga berimiz'in (a.s.) kavuşacağı, Allah tarafınan vadedilen makam.

Şehâdet: (4, 173) Bir kimesnin bir şahısta olan hakkını isbat için şehac lafziyla hakimnin huzurunda ve hasmının muvâcehesinde vâki olan doğru barır.

Şehâmet-i Fitriyye: Yaradılıştan gelen akıl ve zeka ile birlikte bulun yiğitlik, Tez anlayışlılık.

Şehevât: Heva'yı nefsin meyil ve arzuları.

Şehîd: Allah (c.c.) yolundan canını feda eden müslüman.

eş-Şehîdu: (5, 544) Allah'ın isimlerindendir. "Kendisinden hiçbir şey gı olmayan her şeyi her an gören" demektir.

Şekâ: (6, 102) Şekâvet yani bedbahtlık.

Şekâvet: Her çeşit kötülük içinde olmak. Bela ve zillete düşmek. Sıkıntı kalmak.

Şekk: Şüphe, zan.

Şiğâr: (6, 388) Mehîr vermekten kaçınmak için başvurulmuş evlenme şel Karşılıklı kız verip kız almak ve her iki tarafında mehîr vermemesib. Bu yasa lanmıştır. Çünkü mehîr kadının hakkıdır.

Şekl-i Fitrî: Yaradılıştan sahip olunmuş suret. Dış görünümü.

eş-Şekûr: (5, 543) Allah'ın isimlerindendir, kullarını iyi amelleri sebebi mükafatlandıran manasına gelir.

Şemâil: Aleyhissalatu Vesselam'ın ahlakı, bedeni yapısı, huyu, yaşaı tarzı, hususi halleri; yemesi, içmesi, giyinmesi vs. gibi yüce şahsiyetiyle ilgili vâyetler, bunları derleyen kitaplar. İlk şemâil kitabını Tirmizî'nin yazdığı bilinir

Şe'n: 1- is, yeni olan hâl. Şân. 2- Tavır. 3- Hadise. 4- Birşeyin hususiyet-
erinin fiili tezâhürü, neticesive eseri.

Şenâet: Fenalık, kötülük, alçaklık. Cenab-ı Hakk'ın (c.c.) emrine muhalif
hareket.

Şen'î: Kötü çok fena, çirkin günahlı iş.

Şerefyâb: Şeref bulan, şerf kazanan.

Şer'i Ahkâm: İslâmî hükümler.

Şer'îat: 1- Doğru yol. Hak dini yolu. 2- Büyük ve geniş cadde. 3- Kur'an'ın
ve Resulullah'ın (a.s.) bildirdiği yol.

Şer'iat-ı Garra: "Parlak, nurlu şeriât" İslamiye.

Şerif: Şerefli, mübarek peygamber (a.s.) ve Hz. Hüseyin'inneslinden olup
slama bağlı kimse.

Şerir: Şerli, şer işleyen, kötülük yapan.

Şerîta Kurbanı: (6, 216) Cahiliye devrinde hayvanın boğazından az bir
tısim kesip kan damarlarına ulaşmadan ölüme terketmek suretiyle yapılan bir
tesimdir. Hz. Peygamber aleyhisselatu vesselamı bunu yasaklaştırdı.

Şevâhid: Şahidler. Şehadet edenler.

Şevk- Sa'y: Çalışma şevki.

Şeyh: Lügate ihtiyar, yaşlı demektir. İstilahta bir râvinin hadis aldığıhoca.
Şeyh, sıradan birrai manasına da kullanılmıştır.

Şeyhan: Buharî ve müslim manasındakullanılır. Tarih kitaplarında Hz. Ebu
Bekr ve Ömer manasınadır.

Şiar: (8, 160) İz belirti, işaret nişan, ayırt edici, iyi adet. Üstünlük veren,
şaret.

Şib: (6, 144) Doğru yolu, geçit.

Şibh-i Amd: (13, 132) Yaralayıcı aletlerle öldürmeye amden öldürme denir.
Katli meşru olmayan bir adamı yaralayıcı olmayan şeylerle öldürmeye de şibh-i
ımd denir. Sopayla vurarak öldürme gibi. Fıkıhta bunların hükmü farklıdır.

Şifâhi: Sözle, ağızdan konuşmak suretiyle.

Şifâyâb: Şifa bulma.

Şihab: Parlak yıldız. Kıvılcım. Yıldızdan fırladığı zannedilen ve dünya at-
nosferinde bir an görülüp kaybolan göktaşı.

Şiî: Bu kelime Ehl- isünneten ayrılanları ifade eder. Ancak, her alimin di-
nda aynı manada kullanılmamıştır. 1- Hz. Ali'yi Hz. Osman'a takdim etse de
Hz. Ebu Bekr ve Hz. Ömer'e takdim etmeyen. 2- Hz. Ali'yi Hz. Ebu Bekr ve
Ömer'e takdim etse de bu iki büyügedil uzatmayan tekfir etmeyenler. Selef
ilası böyledir. Daha sonradan -ki müteahhirin diyoruz- Hz. Ali'yi ilahlaştırırken,
Hz. Ebu Bekr ve Ömer'e dil uzatan, tekfir eden şiîler ortaya çıkmıştır. Bunlara
şâli (cemi gulat) şiî denir.

Şiir: (7, 287) Güzel tertipli manzume. Bazan "vezinli kafiye söz" diye de tarif ediliştir.

Şikak: (6, 103) Bölünme, nifak, ittifaksızlık.

Şikal (at): (7, 160) Atla ilgili bir vasıftır. Ön sağ ve arka sol ayağındaki veya ön sol arka sağ ayağından çarpazlama seki (beyaz benek) bulunduğu atdır.

Şirk: (7, 376) Allah'a ortak koşmak demektir. Küfür'e yakın bir haldir. Ancak bunda Allah'ı inkar yoktur. Bilhassa Şirk-i Hafi denenceşidi farkı varılmayan tehlikeli bir halettir. Mü'min buna karşı her an teyakkuzda olmalıdır.

Şirkalûd: Şirk karışık sapıtmış. Cenab-ı Hak'tan (c.c.) gaflet eden başkasından meded bekler surette.

Şirket: (7, 281) Birden fazla kimsenin ticaret yapmak üzere teşkil ettikleri ortaklığa denir. Bunun çeşitleri vardır. Bazılarını islam tevciiz eder bazılarını teviz etmez.

Şirket-i İnân: İki veya daha fazla kimse tarafından müsvat şartı olmadan kurulan şirket.

Şirki Hafi: ihlassızlık, riyakârlık. Allah rızası için değil de başkaların rızası için ibadet etmek gibi hallerdir.

Şöhretşiar: Şöhretli, şöhret sahibi.

Suğl-i Kalbi: Kabin meşglolduğu şey.

Şuhud Derecesi: Gözle görme derecesi.

Şûle: Alev, ateş alevi. Alevlenmiş odun.

Şunat: Şuunlar. Keyfiyetler, haller.

Şuf'a: (2, 7-8) Ortaklık ve komşuluk sebebiyle bir akar üzerinde ortak komşunun, üçüncü bir şahsa satılma şartlarında, o malı temellük hakkına dâir. Fıkıhta teferruatı olan bir bahistir.

Şuf'a Hakkı% Satılık birmal ve mülke müşterek ve ehissedar ve komşuların aynı semenle satın almak üzere ağyâre (başkalarına) tercih olunmaları hakkına denir.

Şuf'adâr: Şuf'a hakkına sahip olan şuf'adar'a şefî de denir.

Şükr: (3, 463; 6, 32) Gelmiş olan bir nimet veya iyiliğe mukabele eden nimeti verene tazimde bulunmaktır.

Şümûl: İçine alma, kaplama, kuşatma.

Şüyû: Duyulma, herkesin işitmiş olması, yailma, dağılma.

Şüyûh: Şeyh'in cemidir. Şeyhler, yaşlılar, büyükler, demektir.

Şüzûzat: Şazz'ın cemidir. Kaide dışı kalanlar demektir.

T

Taabbüd: Küllük etmek, tapınmak.

Taabbüdi: İbadete ait olup emreldiği için yapılan.

Taakkubat: Peşine düşmeler, tenkidler, sorgulamalar.

Taakkul: Hatırlamak, zihin yorarak anlamak. Akıl erdirmek. Hatıra getirmek.

Taallüm: İlim edinmek, öğrenmek, ders okuyarak öğrenmek.

Taammuk: Derinleşmek, mes'elenin içyüzüne vakıf olmak.

Taannut: İnatlaşmak.

Taarrüb: (13, 91) Göçebeleşmek, yerleşik hayatı (şehir hayatını) terkedip medevileşmek (çöl hayatına) başlamak.

Tab': Tabiat, karakter, damga basmak, kitap basmak.

Tabaka: Birbirine yaş ve tahsilde veya sadece tahsilde yakın olan imselelerin teşkil ettiği grup.

Tab'an: Yaratılıştan, doğuştan, huy tabiat itibariyle,

Tabi: Birinin arkası sıra giden ona uyan. Boyun eğen.

Tabib: (10, 538) Doktor, hekim.

Tabib-i Hâzık: Mütéhassıs hekim.

Tâbiin: Resulullah'ı (a.s.) görmüş olanları görüp, onlardan hadis dinlemiş olanlar.

Taybe: Taktik, askeriyede uygulanacak metod, takip edilcek ol.

Ta'cil: Acele ettirme, hızlandırma.

Tada: Sayı saymak, sayıp dökmek, birer birersöylemek, sıralamak.

Ta'dil Elfazı: Ravileri ta'dil ederken kullanılan hususi tabirlerdir. Ravinin ihticac, itibar gibi hangi mertebede olduğu bu tabirlerden anlaşılır.

Ta'dil-i erkân: Namazın bütün rükünlerini esaslarını usulüne uygunca yerine getirmek ve namazın tertip ve düzeninin hakkını vererek kılmak.

Tadil Mertebeleri: Hadis alimleri, ravileri taşıdıkları sıfatlara göre bir kısım mertebelere ayırmıştır. Bunların sayısı bazılraına göre dört, bazılarına göre iltıdır.

Ta'dil Sigaları: Raviyi ta'dilde kullanılan kalıplaşmış formüller. Evsaku'n-ı şas, sıhatun, hâfizun, sîkatun, sadûkun, yektubü hadisuhu gibi.

Tadlil: Doğru yoldan sapıtmak. Azdırmak., ayartmak. Günaş illetmek.

Tafdil: Bir şeyi üstün kılmak. Birisini ötekinden mühim görmek.

Tafi: (17 424) Su yüzüne çıkmı kamı yukarıda ölü balık. Hanefilere göre ıaramdır.

Tagallûb: Zorbalık: Hilaf-ı Hak olarak musallat olmak. İstila etmek. Üsti gelmek.

Tağayyurat: Başkalaşmalar. Bozulmalar. Değişmeler.

Tağlib: (7, 358) üstün kılma, birbirine benzeyen iki ayrı şeyi müşterek ifade etme usulü: Anna ve baba'ya ebeveyn denmesi, Ay ve Güneşe Kamer denmesi, Kufe ve Basra'yalrakeyn denmesi gibi.

Tağliz: Galib, kabasöylemek. Sert daranmak.

Tağsiş: Karıştırmak, saflığını gidermek hile yapmak.

Tağût: insanları Allah'a(c.c.) karşı isyana sevkeden. İsyankâr. Her ba mâbud, şeytan.

Tağyir: Başkalaştırma. Değiştirme. Bozma. İyiden kötüye değiştirmek.

Tahaddi: Bak: Tehaddi.

Tahakkuk: Bir şeyin doğruluğunun meydana çıkması. Gerçekleştirme. Deliliyle isbat edilmek.

Tahakküm: Tekebbür, zorbalık etmek.

Tahallukî: Ahlaklanmaya ait.

Tahallül: (4, 505; 16, 349) Helalleşme. Hacla ilgili bir ıstılah olarak ihrar dan çıkmak, ihram yasaklarının kalkması, helal olması manasın gelir.

Tahammül: Şey'ten hadisi almadır.

Tahammül Fresa: Dayanmayı aşan, tahammül edilemeyecek.

Tahammür: Mayalanmak. Ekşimek. Sarhoşluk verecek hale gelmek.

Taharrî: Aramak, araştırmak, incelemek.

Taharr-i Sıdk: Doğruyu araştırmak.

Tahassus: (9, 329) Bütünhislerle beşduyu ile haber toplama.

Tahavvül: (6, 127) Değişim geçirmek, bir halden başka bir hale geçmek.

Tahayyül: Hayale getirmek. Hayalde canlandırmak.

Tahayyülat: Hayalde canlananlar, fikirler.

Tahayyül-ü Küfür: Küfrü (Allah'ı inkarı) hayale getirmek.

Tahayyül-u Şetim: Kötü sözleri ve bu sözlerin hatırlattıklarını hayalde canlandırmak.

Tahcil: (10, 175) Ayaklarda beyazlık olması (hacî= ayağa takılan halka).

Tahdid: Hududlandırmak, sınırlamak.

Tahfif: 1- Hafifleme, yükünü azaltma. 2- Kelimelerin bazı harflerini terke mekle telaffuzunu kolaylaştırmak.

Tahkik: Doğru olup olmadığını araştırmak veya doğruluğunu yanlışlığı meydana çıkarmak.

Tahkir: Hakaret etmek. Hor görmek. Küçük görmek. Aşağıve alçak addetmek

Tahmid: Hamdetmek, medhetmek, öövmek.

Tahmil: Yüklenmek. Taşıtmak. Bir kimse üzerine bir işi bırakmak.

Tahnik: (1, 289-290) Yeni doğan çocuğun ağzına bir büyüğün kendi azğzında yumuşattığı hurmanın suyunu sıkmasıdır.

tahrif: Harflerin yerindeğiştirmek. Bozmak. Kalem karıştırmak. Kendi menfaat veya başkasının zararı için bir ibarenin manasını değıştirmek.

Tahrifat: Bozmalar. Kalem karıştırmalar.

Tahrik: Kımıldatmak. Kımıldatılmak. Yreinden oynatmak. Hareket ettirmek.

Tahrim: Haram kılma. Haram kılınma. Dinen yasak edilmek. Kudsî sayarak yaklaşmayı yasak etmek.

Tahrir: Yazmak. Yazılmak. Kaydetmek. Hürriyete kavuşturmak.

Tahsib: (5, 66-67) Mina ile Mekke arasında Mina'ya yakın muhassab denen yere inmek.

Tahsîl: Hasıl etmek, ilim edinmek. İlim öğrenmek veya öğretmek için çalışmak. İrad veya vergi toplamak. Aşıkâre eylemek.

tahsildar: Devlet gelirlerini vazifeli olarak tolayan tahsil eden memur.

Tahte'l-Arz: Yer altı.

KTaht-ı Tasarruf: Tasarrufu altında.

Tahur: (10, 37-38) Çok temiz.

Tahvil: Lügatte bir halden başka bir hale getirmek. İstilahta bir hadis metninin müteaddid senetlerinden birinden diğerine geçme, senet değıştirme. Kitaplarda bu büyük "H" harfi konularak yapılır. Bu harf tahvil diye okunur.

Tahvil: Hayalleme. Akla, zihne getirme. Canlandırma.

Tahyir: (11, 9-159; 12, 181) Muhayyer bırakma.

Tahzir: Sakındırma. Men ettirme.

Takarrûb: Yakınlaşmak. Yaklaşmak. Zamanı gelmek. Vakti yakın olmak.

Takarrur: Kesinlik kazanma, istikrarını bulma.

Takas: Ticarete bir rnalı bir başka malla değıştirmek.

Takbih: Çirkin bulma. Beğenmeme.

Takdis: Kutsal sayma. Allah'a şükretme. Ululama, saygı gösterme.

Taklid: (4, 551) Boyna gerdanlıktakmak. Kurbanlık hayvanlara takılan süsler "Taklid"dir.

Taklis: (17, 70) Def refaketinde güfte söylemek.

Takrir: Yerleşirme. Yerini belli etme. Sağlamlatma. Ağızdan anlatma. Resmi olarak yazı ile bildirme. Politika yazısı. Nota.

Takriri Sünnet: Resulullah'ın yapıldığını gördüğü veya söylendiğini işittiği halde müdahale etmediği fiil, söz vs. bunu kabul etmiş, tasdik etmiş sayılmıştır.

Taksimât: Taksimler. Bölmeler. Bölümler

Taksir: (4, 499) Bir işi eksik yapma, kusur etme. Bir şeyi yapmaya kudre var iken çekinip yapmamak.

Taksirât: Kusurlar. allah tarafınan belaya uğramaya yol açan bir suç veya günah.

Takva: Allah'tan korkma manasına gelir. Bu farzları yapmak, haramlarda kaçınmakla tahakkuk eder.

Takviye: Kuvvetlendirme. Sağlama, sağlamlaştırma.

Talakat: Dil açıklığı, kolay ve serbest söz söyleme.

Talat Bette Talakın çeşitlerindendir. Kesinlik ifade eden bir boşamadır.

Talak-ı Ric'î: (2, 215) Fiilen evlenip karı koca olduktan sonra zevcesi saraheten veya işareten üç adedinde delalet etmeyen söz ve hareket boşamasıdır. Bu çeşit boşamadan sonra, erkek, tekrar nikah ve mehir'e muhtaç olmadan zevacsiyle normal aile hayatına dönebilir.

Talak-ı Selase: Üç adedine mukaarrin olan söz ve ya işaretle yapılan talaktır. Birkimsenin, bir yerde karısına "üç kere boşsun" vöeya "üç talak i boşsun" demesi gib. Bu çeşit boşama ile evlilik bağı tamamen kopmuş olur.

Tali: 1- Doğan, tulu eden. Kısmet. Kader. 2-İkinci derecede sonradan gelen.

Talibu'l-İlm: İlim isteyen.

Tâlikât: Bir eseri açıklamak üzere kenarına yazılan veya ayrıca eser olarak hazırlanan notlar.

Ta'lil: Sebep göstermek bir hadisin illetli olduğunu söylemek.

Ta'lim: Öğretmek. Yetiştirmek. Alıştırmak. Belli etmek. İdman.

Taltif: İltifat etmek. Bir iyilik yaparak gönül almak. Yumuşatmak.

Ta'mim: Umumuileştirme. Herkese bildirmek.

Temriz sigası: Rivayet edilen muallak hadisin zayıf olduğuna delalet eden siga, yurva, kile gibi sigalar.

Ta'n: Hoş görmemek. Kötülemek. Birsinin ayıp ve kusurlarını beyan etmek. Muhalifin iddialarını çürütmek.

Teravet: Tazelik, körpelik.

Tarik-i Eslem: En selametli yol.

Tarik-i Hak: Hak yolu. Doğru yol.

Tarik-i Has: Hususi yol.

Ta'ris: (10, 253) Geceleyin mola vermek.

Ta'riz: (5, 251) Başa kakma.

Tark: (7, 191; 11, 214) Çakıl atarak yapılan bir fal ve kehanet.

Tarûkatu'l-Fahl: (6, 378) Erkek devenin aşacağı (dölleyeceği) deve.

- Tasadduk: Sadaka vermek.
- Tasallut: Musallat olmak.
- Tasannu: Yamacık hareket. Zorla bir şeyi daha iyi göstermeğe çalışmak.
- Tasavvur-u Dalâlet: Delaleti tasavvur etmek, mahiyetini anlamak üzere zinden geçirmek.
- Tasdik- iKüfür: Küfrü (Allah'ı inar fikrini) kalben tasdik etmek, bu hususta üküm sahibi olmak.
- Tasfik: 8, 160) Alkışlamak.
- Tasfir: Sarartma. Isık çalma.
- Tasfiye: Temizleme, şeffaflaştırma.
- Tasfiye-i Nefs: Nefsi temizleme.
- Tashih (etmek): Hadisin sahih olduğunu söylemek.
- Taslit: Sataşdırmak, musallat etmek, bir kimseyi başkası üzerine kuvvetle kahrıyla galib ve müstevli kılmak.
- Tasnif: Hadisleri belli bir tertibe göre sınıflandırarak eser ortaya koymak. u ravilere göre, sıhhat durumlarına ve konularına göre yapılmıştır.
- Tasrih: Açık açık anlatma.
- Tasrihat: Açık açık anlatmalar. izah etmeler.
- Tasvir: (5, 543) Hat ve şekil çizmek.
- Tatavvu: Müstehab ve mentup olan namazlar. İbadeti sırf kendi isteğiyle apmak.
- Tatavvu namazı: Nafile namazı.
- Tathir: Temizlemek, yıkayıp pak etmek.
- Taklik: Boşamak. Karısını terkedip nikahını feshetmek.
- Taun: (11, 101-102) Veba.
- Tavaf: (4, 204-360) Bir şeyin etrafında dönmek.
- Tevâfu'r-Rükn: (4, 403) Bak: Tavafu'r-Rükn.
- Tasavvut: Araya girme, aracılık.
- Tavattun etmek: Yrut tutma, yerleştirme.
- Tavazzuh: Açıklama, açıklık kazanma.
- Tavsif: Vafını beyan etme.
- Tavsilat: Vasıflandırmalar.
- Tavsil: Ulaştırma.
- Tavzih: Açma, açıklama.
- Taybe: (11, 494) Medine'nin bir adı.
- Taylasan: Başa ve boyuna örtülen şal vesaire.
- Tayyetmek: Silmek, kaldırmak. uzun zamanlık bir mesafeyi az zamanda eçip aşmak.

Tayy-ı zaman: Zamanı ortadan kaldırmak. Çok uzun bir zamanı, çokkisa olarak görmek veya yaşamak.

Tayyib: (7, 26) Temiz, hoş güzel.

Tazammun: İhtiva etmek. İçine almak.

Tazarru': Kendini alçaltarak yalvarma.

Ta'zif: İki kat etme. Bir o kadar daha artırma. Birarvî veya hadisın zayıf olduğunu söyleme.

Ta'zim: Hürmet, ikramdabulunmak.

Ta4zir: (5, 133; 17, 335) lügatte men, red, icbar, tedib gibi manalara gelir. Hukuk istilâhı olarak "hakkına muayyen bir ukubet" bir hadd,i şerî mevcut olmayan cürümlerden dolayı tatbik edilecek te'dib ve ceza demektir" Bunun nev'i ve miktarı takdire b ırkılmıştır.

Taziye: (17, 144) Başsağlığı dileme. Teselli etme.

Teabbüd: Bak. Taabbüd.

Teaddi (etmek): Zlûmetmek, tecavüz etmek, geçmek.

Teaddüd (Taaddüd: Çoğalma. Birden fazla olma.

Tearuz (etmek): Birbirine zıt düşmek, tezaad arz etmek.

Teârûf: Tanışmak. Birbirine yardım etmek.

Te'ataf: (9, 370) Birbirine yardım etmek.

Teati: Karşılıklı alıp vermek. Pazarlıksız ve konuşmadan fiilen vaki olan mal alış veriş.

Taayyün: Belli başlı olmak. Görünmek. anlaşılma.

Teayyüş: Geçimini temin etme.

Tebadür: ânî olarak zihne girmek. Hadis olmak.

Tebağuz: (9, 328) Birbirine buğzetme, kinleşme.

Tebârüz: Belli olma, belirleme.

Tebcil: Ağırlamak. Yüceltmek.

Tebdil: değiştirmek. Tağyir etmek.

Tebeddül: Başkalaşmak. Değişmek.

Tebellür: Billurlaşma. Kristalize olmak.

Teberri: Beri olma, sevmeyip yüzçevirme, uzaklaşma.

Teberru: Bağış.

Teberruc: (7, 50) kadınların açık saçık olmaları, kırıtarak yurûmeleri.

Teberrük: Bereket veya saadet vesilesi olarak alıp-vermek.

Tebeu't-Tabiin: Tabiinden birini görmüş olanlar. Bunlarselefe dahil övülmüş insanlardır.

Tebevül: Bevl etmek, akıtmak.

Tebeyyün: Belli olmak. Görölüp anlaşılmak.

Tebî: (6, 379-383) Sığır, yaşını doldurmayanyavrusu, buzağı.

Teb'iz: Bölme, bölüm bölük etme.

Tebrie: Bir kimseşi şüpheden ve zanaltından kurtarmak. Beraethükmü.

Tebvib: Kısım kısım ayırmak. Bablara, fikhî konulara ayırmak.

Tebyiz: ağartma. Temiz olarak yazma.

Tebzir: Dağıtma, serpmeye. İsraf.

Tecâhül: bilmezlikten gelme.

Tecbîh: (6, 249) Bir merkebe, iki kişinin birinin sırtı diğerinin sırtına gelecek şekilde binmesi.

Teceddüt: Yenileme, Tazeleme.

Tecelli: Görünme. İlâhî kudretin meydana çıkması görünmesi.

Tecelligâh: Tecelli yeri.

Tecemmülen: Etraflıca düşünerek.

Tecennüb: Sakınma, çekinme.

Tecennûn: Delirme, çıldırma.

Tecerrüd: Soyunma. Bütün ilgilerden geçip Cenab-ı Hakk'a (c.c.) ağlanma.

Tecessüm: Cisim şekline girmek.

Tecessüs: (9, 329) Halkın haberini toplamak (casusluk yapmak).

Techîl: Bir kimseyi cahil saymak, cahilliğini meydana koymak. Hadîs tılahı olarak râvinin meçhul olduğunu söylemek.

Techiz: Donatmak, cihazlamak. Gerekli şeyleri tamamlamak.

Tecmîl: Güzelleştirme, tezyîn etme.

Tecrîd: Soyma. Dünyayı yürekten çıkarıp Cenab-ı Hakk'a yönelme.

Tecvîd: Kur'anı Kerîm'i üsulüne uygun olarak okuma ilmi. Bir şeyi güzel apmak.

Tecvîz (etmek): Caiz görmek, izin vermek, yapılmasını uygun bulmak.

Tecziye: Cezalandırmak.

Tedâbü: (9, 329-330) Birbirine sırtını dönmek.

Tedâhül: Birbiri içine girme.

Tedbir: Bir işin başarısı için düşünülen yol.

Tedebbür: Duruma uygun davranma.

Tedenni: Aşağı inme. Daha kötü bir dereceye düşmek.

Tederrüş: Ders alma.

Tedhîş: Şaşırtma, ürkütme, yıldırma.

Te'dib: Terbiye verme. Edeplendirme.

Te'dib-i Şer'i: Şeriatın te'dibi, şerîata uygun te'dib.

Te'diye: Ödeme.

Tedkîk: İnceleme.

Tedricen: Yavaş, yavaş azar azar.

Tedris: Ders verme, öğretme.

Tedrîsât: Öğretim.

Tedvin: Manzumeleri divan şekline sokma. Hadîs ıstılahı olarak hadislerin ikinci asırda devlet emri ile hepsini içine alacak şekilde yazdırılmasını ifade eder.

Tedvir: Çevirme, döndürme. Daire biçimine koyma.

Teeddüp: Edeplenme, çekinme.

Tennî: Yavaş davranma.

Tefahur: Övünme.

Tefakkuh: Fıkıh öğrenme, bilgisini artırma.

Tefâül, tele'ül: (8, 146) Hayır yorumda bulunma, uğur çıkarma.

Tefâvüt: İki şey arasındaki farklılık.

Tefehhüm: Ağır ve azar azar anlama. Farkına varma.

Tefekkür: Düşünme, akıl yorma.

Tefel: (6, 34-35) Tükrüklü üfürme.

teferruat: Bir şeyin bütün noktaları, ayrıntılar.

Tefes: (4, 458) Tefes, kir, pislik, hac ıstılahı olarak ihramdan çıkınca yapılması gereken menasik.

Tefessüh: Çüryüüp dökülme.

Tefe'ül (etme): Uğur sayma. Fal açma.

Tefevvuk: Üste çıkma, üstün olma.

Tefhim: Anlatmak, bildirmek.

Tefrik: Birbirinden ayırmak. Ayrı tutma, seçme.

Tefrika: 1- Ayrılma, bozuşma, nifak. 2- Gazete ve mecmualarda parça parça yayınlanan uzun yazı.

Tefriş: Yayma, döşeme.

Tefritkâr: Tefritte bulunarak, vasatın altında kalarak.

Tefsik: Fısk ve fücra sürüklenme. Bozmak.

Tefviz (etmek): İşi bir b aşkasına havale etmek, bırakmak.

Teğanni: (2, 130) Şarkı türkü söylemek.

tegayyüb: Kaybolma, yoklara karışma.

Tegayyür: Halden hale geçmek, bozulmak, değişmek.

Tehâlcüm: Birbirine hücum etmek.

Tehaddi: Hasminin aczini ortaya koymak için ona meydan okumak.

Tehallûf: Geri kalma, halef olma.

- Tehassû: (8, 99) Huşu duymak, kalpten saygı duymak.
Teheccüd: (6, 29) Gee uyanık kalmak.
Teheccüd Namazı: Gec namazı.
Tehevvün: Hakir kılınmak, horlanma.
Tehevvür: sonunu düşünmeden birden bire karar vermek.
Te'hir: Geciktirmek, sonraya bırakmak.
Tehvin: Kolaylaştırmak ucuzlatmak, hakir görmek.
Tehyic: Heyecanlandırmak.
Tehzîl: Alaya alma, zayıflatma.
Tekabül: Karşılıklı olmak.
Tekaddüm: Öne geçmek. İlerlemek. Zamanı geçmiş olmak.
Tekâmül: Kemâl bulmak, olgunlaşmak.
tekarrüb: Birbirine yaklaşmak. Tedenni etmek.
Tekâsüt: Keşifleşme, yoğunlaşma, iktarca artma.
Tekâsül: üşenmek. Gevşeklik. İhtimamsız davranmak. Tenbellik.
Tekavvül: Yalan söylemek. Kenisinde olmayanı söylemeye çalışmak.
lastgele konuşmak.
tekavvüs: Kavislenme. Bükülme. Eğilme.
Tekdîr: Azarlama.
Tekebbür: Kibirilenmek. Kendini büyük saymak.
Tekeffül: Birine kefil olmak.
Tekellûf: Kendi arzusuyla külfete grimek.
Tekellüm: Konuşmak. Söylemek.
Tekerrüm: Saygı görmek. Keremli olmak.
Tekerrür: Tekrarlamak.
Tekessür: Çoğalmak. Kırılmak.
Tekevvün: Vücuda gelmek. Var olmak.
Tekfir: Birisine "Kafir" demek, kafirliğine hükmetmek.
Te'kid: kuvvetlendirmek. Sağlamlaştırmak. üstelemek.
Teknokrasi: Teknik elemanlar hakimiyeti.
Tekrim: Hürmet ve ta'zim göstermek ve görmek.
Teksif: Sıklaştırma, koyulaştırma, yığma, toplama.
Tekvin: Var etmek. Yaratmak.
Tekzib: Yalanlama.
Telakk-yi Bilkabul: (16, 453) Kabulle karşılamak, kabul etmek.
Telazzüzat: Lezzetler, hazlar.
Telbine: (11, 37) Süt ve balla yapılan bir yemek çeşidi.

Telbiye: (4, 201) Hac esnasında "Lebbeyk" diye yüksek sesle bağırma "Buyur, emrine amadeyim" demektir.

Telemmû: Pırıldama.

Telhîs: Kısaltma. Özetleme.

Te'lifat: Yazılmış eserler.

Telin: Lanetleme.

Telkih: Aşılama, rdölleme.

Telkinat: Aşılanan fikirler.

Telmin: Lâyıkıyla keşfedip nazara arz etmek. İmalî söz söylemek.

Telmîhan (Telmihen): İmalî olarak.

Telvis: Kirlletmek. bozmak.

Temâdi (tmek): Devam etmek.

Temâyüz: Kendini göstermek. Farklı ve yüksek vasıflı olmak.

Temellük: Mülk edinmek. Kadir ve muktedir olmak.

Temenna: (16 339) Hürmeten öne eğilip başı eğmektir. Bu yahudi adetidir.

Temenni: Dilek istek.

Temerküz: Bir merkezde toplanmak.

Temerrüd: İnad, direnme.

Temeskün: (8, 99) kişinin kendinden meskenet ve zillet ortaya koyması.

Temessük: Tutunma. Sarılma.

Temevvüc Sâz: Dalgalanma.

Temeyyü': Sulanmak. Cıvıklaşmak.

Temime: (11, 10-75) Cahiliye devri muska ve afsunları.

Temlik (etmek): Bir şeyin müllkiyetini bir başkasına vermek, mülkü kıılma

Temliken: Mülk kıılarak:

Temrin: Tekrarla, alıtsırma.

Temyiz: (5, 86) Ayırma. Çoğunun söyleneni tam anlama doğru cev verme hali.

Tenakuz: Sözlerde tutarsızlık. Zıdlık.

Tenâsüb: uygunluk. Uyuma. Tutma. Manaca birbirine uygun kelimeleri l arada söze güzellik vermek gayesiyle zikretmek.

Tenasül: Neslin devamı.

Tenbihât: Göz açtırmalar, ikazlar.

Tenevvü: çeşit çeşit olmak.

Tenevvür: Nurlanma, aydınlanma, parlama.

Tenezzüh: Uzaklaşmak.

Tenfir: Ürkütmek. Korkutmak. Nefret ettirmek.

Tenkis: Noksanlaştırma. Başaşağı etme.

Tenkil: Uzaklaştırmak. Tepeleyip sindirmek.

Tenkîs (etmek): Azaltmak, indirmek, noksanlaştırmak.

Temniye: Büyütmek. Yetiştirmek.

Tenvî: Çeşitlendirme.

Tenvir: Aydınlatma. Münevverkılma.

Tenzih: Suç ve noksandan uzak saymak.

terâcim: (Terâcüm): Tercümeler, karşılıklar, tercüme-i haller.

Terâdûf: Birbiri peşinden gitmek.

Terâhi: İşte gayretsizlik.

Terakkî: İlerlemek.

Terâkûm: Birikmek, yığılmak.

Terâvet: Tâzelik.

Terbiye-i Furkaniye: Kur'an'ın terbiyesi.

Tercüme-i Hal: Hal ve hayatını anlatma. Biyografi.

Tereddiî: Soysuzlaşma, adileşme.

Tereffh: b. Refaha ermek.

Terennüm: Güzel güzel anlatmak. Yavaş ve güzel sesle şarkı söylemek.

teressül: Acelesiz olmak. Yavaş yavaş yapmak.

Terettüb: Sıralamak, gerekmek lazım gelmek.

Terhîm: (4, 143) İsmi kısaltma, tıaffuzu hafifletme.

Terike: Bir ölünün bıraktığı malların hepsi.

Terk: Bırakmak. Salıvermek.

Terkîb: Birkaç şeyin beraber olması.

Tertib-i Mkuaddemast: Başlangıçlardaki sıralamalar.

Terviye: (5, 113) Bolbol su içmek ve düşünmek manalarına gelir.

Tesâhül: Kolaylık göstermek, gevşek davranmak.

Tesâkut: İki mütarız hadîsten birini râcih kıldıraak bir karine bulunmadığı akdirde birbirlerini hükümden düşürmeleri.

Tesbîh: (8, 161): Allah'ı tenzih manasında "Sübhanellah" demek.

Tesbi: Sağlam olarak yerleştirme. Sabit kılma.

Tesbitü's-Sünne: Hadislerin Resulullah ve Ashâb devrinde hafıza ve yazı yoluyla zabt edilmesidir.

Tescil: Sicile geçirmek, deftere kaydetmek.

Tesdîd: Uzunluğuna doğrultma. Hayırlı işe doğru yöneltme.

Tesellüm: Teslim edilen şeyi tekrar teslim alma. islâm olmak.

Teselsül: Silsile peyda etmek, birbirine takib etmek.

Tesettür: Kapanıp gizlenmek.

Teshîr: Büyülemek.

Teslîm: Emaneti vermek. Kabul etmek. Selamette dua etmek.

Tesmiye: İsimlendirmek. Besmele çekmek

Tesvib: (7, 475) Lügatte uydurmadansonra bir uydurma daha yapma istilahta ezandan sonra ikamete tasvib denmiştir. Ayrıca, sabah ezanında "es-salatü hayrun menen nevm" cümlesi de bir uydurma olduğu için ona da tasvib denmiştir.

Tesviye: Seviyelendirmek. Düzlemek. Bir neticeye bağlamak, iki şeyi müsavi etmek.

Teşâüm: (8, 146) Uğursuzluk çıkarmak: tetâyyur gibi.

Teşbih: Benzetmek.

Teşcî: Gayrete getirme. Yüreklendirme.

Teşebbüh: Benzetmek. Zorla benzemeğe çalışmak.

Teşeddüd: sertleşmek. Şiddetlenmek.

Teşehhüd: (8, 61, 8, 363) Hem dua adıdır, hem de namazda bu duanın okunduğu kısmın adıdır.

Teşeyyü: Şiilik taslamak, şiileşmek.

Teşmil: Şamil kılmak.

Teşmit: (9, 423) Hapşırana "Yerhamukellah" demek.

Teşriî: Şiriatla, kanun ile alakalı.

Teşrif: Şereflendirmek.

Teşrifât: Kabul merasimi.

Teşrik Günü: (5, 83) Zilhiccenin 11, 12 ve 13. günleri.

Teşvik: Şevketlendirmek.

Teşvikkâr: Şevke getirici. Cesâret verici.

Teşviş: Karıştırmak. Bulandırmak.

Teşyi: Uğurlamak.

Tetâvül: Boyunu uzun kılma.

Tetâvülü'l-Bünyan: (2, 85) İnsanların binaların yükseltilmesinde yarışı.

Tetayyür: (8, 146) Teşe'üm addetmek. Uğursuzluk addetmek. Uçmak. Teşâüm, tetayyür, aynı manada kullanılmıştır.

Tetimme: Tamam etme.

Tevâdüd: (9, 426) Karşılıklı sevişme.

Tevâfuk: Birbirine uygunluk.

Tevârüs: Mirasa konmak.

Tevâtür: İçinde yalan ihtimali olmayan ve bir cemaate dayanan kuvvetli haber, ferdî olmayıp cemaata ait olan sağlam haber.

Tevâtürü Âmm: Bir hadisin bütün âlimlerce mütevatir addedilmesi.

Tevâtür-ü Hass: Bir hadisin bazı alimlerce kabul edilmesi.

Tevbe-i Nâsûh: (16, 33) İhlasla apılan, bir daha günaha dönülmeyen tevbe.

Tevbih: Azarlamak. Levmetmek.

Tevcîh: Döndürmek. Yöneltmek.

Tevdî: Emânet vermek, bırakmak.

Tevehhüd: Evlamlanmak.

Tevekkül: İşi başkasına ısmarlamak.

Tevvillüd: Doğmak. Doğum.

Teverrük: (8, 83) Kabaardan birin veya her ikisini sağ ayak üzerine koyarak oturma.

Te vessül: Cenab-ı Hakk'ın (c.c.) dergahına yaklaştıracak amel işlemek.

Tevlik: Uygun düşürme.

Te'vil: Ayet ve hadisintaşıdığı muhtemel manalardan birini tercih etmek.

Tevkîf: Alıkoymak. Tutmak. Hapsolarak beklemek.

Tevkîfi: (13, 25) Vahye dayanan.

Tevkil: Vekil tayin etmek.

Tevkîr: Tâzim. Hürmetle anmak. ihtiram etmek.

Tevlid: Doğurmak. Doğurtmak.

Tevr: (10, 295) Taştan vs.den imal edilen tencere.

Tevrat: (Hz. Musa (a.s.)ya nazil olan kitab-ı mukaddesin nam-ı celîli.

Tevriye:X Örtüp gizlemek.

tevsî: Genişletmek. Bollaştırmak.

Teyakkuz: Uyanık olmak.

Teyemmüm.: (10, 249) Su olmadığı veya kullanılamadığı zaman toprakla abdest ve gusül yerine yapılan temizlik.

Te'yid: Kuvvetlendirmek. Sağlamlaştırmak.

Tezad: İki şeyin birbirine zıd olması.

Tezahüm: Birbirimize sıkıntı ve zahmet vermek.

Tezahür: Meydana çıkmak. Belirmek.

Tezezbüz: Kararsızlık. Karışıklık. Mütereddid olmak.

Tezekkür: Unuttuktan sonra hatıra getirmek. Zikretmek.

Tezellül: Zillate katlanmak. Aşağılanmak.

Tezeyyün: Süslenmek. Bezenmek.

Tezhib: Yıldız işi, yıldızlama san'atı.

Tezkiye: (10, 84) Hayvanınşerî usule göre kesilmesi, etinin bu suretle temiz kılınması demektir. Hadis istilah olarak râvinin tevsikini ifade eder.

- Tezlîl: Birisini tahkir etmek, aşağılatmak. Zelil ve hakir bulmak.
- Tezvîc: Nikahla birkadını aldirmek. Evlendirmek.
- Tezvir: Söze yalan karıştırmak.
- Tezyif: Çürütme. Eğlenme, maskaraya alma.
- Tezyin: Süsleme.
- Tıbb: (10, 545) Tedavi ilmi.
- Tılsım: Sırları bir türlü anlaşılmayan gizli şey.
- Tiyare: (11, 212) Uğursuzluk.
- Tîb: Sürünme maddesi.
- Tilâvet: Okukam. Takip etmek. Arkasına düşmek.
- Tinet: (Tıynet): Huy yaradılış.
- Tinetü'l-Hibal: (7, 240) Cehennemliklerin içeceği irin, ter karışımı bir made.
- Tirid: (10, 482) Etli yemek.
- Tiryâk: (11, 10) Zehirin zararını gideren ilac: Panzehir.
- Töhmet: İşlendiği isanılan gerçekliği meydana çıkmamış suç.
- Töhmet- Kizb: Yalancılık töhmeti, daha ziyade Resulullah hakkındaki kizb kastedilir.
- Tufuliyyet: Çocukluk.
- Tuğyan: İsyan zulüm ve küfürde çok ileri gitmek.
- Tuhût: (12, 675) Adı sanı olmayan insan.
- Tulekâ: (6, 259-260) Hç ölmeyecekmiş zannı kuruntusu.
- Tulû: Doğmak. Birden zuhur etmek.
- Tuluk: (6, 410) Hayvan derisinden yapılan kese gibi bir kap. İçerisinde yoğurt dökülerek yağ elde edilir.
- Tuluku'l-Yemin: (7, 159) Tuluk beneksiz demektir. Tuluk'l-yemin sağ ayağı beneksiz ala denir.
- Tûlu'l-Mülâzeme: Uzun müddet beraberlik.
- Tu'ma'mine: Kalbî itmînân.
- Turûk: Yolları, meslekler, usuller.
- Tuyar: (8, 146)
- Türs: (5, 211) Tak veya kemikten yapılmış üzerine deri geçirilmiş olan kal-kan.

U

- Ubûdiyet: Kulluk kölelik, kul olduğnu bilip Alla' itaat etmek.
- Ubûdiyet Dairesi: (14, 297) Kulluk, ibadet dairesi.

Ucma: Söz söylemeyen. Hayvan.

Uhdiye: (4, 519) Kurban bayramıda zengin olana kesmesi vacib olan kurban.

Ud-u Hindi (Kusd-u Hindi): (10, 379) Tedavide kullanılan bir ot çeşididir. Ahteri'ye göre dilimizde topalak denir, buhur olarak da kullanılır.

fûlû Gurub batış. Gözden kayboluş. Görünmez olmak.

uhda: Bir işi üzerine almak. Söz vermek. Ahidnâme. Bir kimsenin üstünde olan iş veya şey.

Uhrevî: Âhirete dair, âhiretle alakalı.

El-Ukâb: (12, 392) Cahiliye devrinde Mekkelilerin bayraklarının adı.

Ukaz Panayırı: Cahiliye araplarının ticaret için, hacc mevsiminde kurdıkları bir panayır yeri.

Ukde-i İstifham: Soru düğümü.

Ukubat (Ukubet): Cezalar, işkcneler, eziyetler. kisasve şahsî cezalar.

Ukuk: (10, 502) anne ve babaya karşı olan vazifeleri yapmamak.

Ulemâ: Âlimler. Osmanlı devrinde yüksek ilim ve fıkıh alimleri.

ulemâ-ı Muhakkikin: Araştırmacı, mütehassıs alimler.

Ulemâ-ı Sû: Kötü âlimler. Dünya için âhiretlerini unutan âlimler.

Ulûhiyet: İbadet ve itaat edilmeğe layık olmak. Cenab-ı Hakk'ın bir vasfı.

U'lulemr: (1, 117; 4, 535) Emretme yetkisine sahip kişi, devlet memuru.

ulum-ı Asriye: İçinde bulunulan asrın ilimleri.

ulûm-ı İslâmîye: İslâmî ilimler.

Ulumu'l-Hadîs: Hadîs ilimleri.

Umde: İnanılacak şey. Temel fikir. Destek. Güvenilecek yer veya kimse.

Ummâr: (13, 508) Uzun müddet evde kalan ev yılanına ve evlerde kalan cinlere ummar denmiştir.

Umra: (11, 385) Bir adama ömür boyu kullanması için yapılan tarl, ev vs. bağışdır.

Umre: (4, 198) Mukaddes yerlere hac mevsimi dışında yapılan ziyaret. umre ziyareti de aynen hacc ziyaretinin adab ve kaidelreine tabi olraak yapılır.

Umretu'l-Kaza: Hudeybiye senesinde yapılamayan Umre'nin ertesi yıl yapılması kararlaştırılmıştı. Bu umreye kaza edilen umre manasına umretü'l-kaza denmiştir.

Umûr: Emirler. İşler. Hususlar. Maddeler.

Unt: (7, 102) Zorluk, kabalık, şiddet.

Urfut: Örfler, âdet ve gelenekler.

Urş: (4, 324) Dikili ağaçlardan yapılan ariş'in cemidir.

Ur'ur: (2, 637): Abanoz ve çınara benzeyen bir ağaç.

urûz: Araz'ın cemi olup, nukut ve hayvanattan ve melikat ve mevzunattan (rtarılacaklardan) ve akârdan başka olan meta', kumaş, esliha, çadır, çuval ve emsali şeyler hakkında kullanılır. Bazan yalnız hayvan ve akâr dışında kalan şeyler için de kullanılır, böylece mekilât ve mevzûnata da şamil olur.

Urvetü'l-Vüska: Sağlam kulp. metin ve muhkem olan tutulacak şey. İslâmiyet.

Usûl: Asl'ın cemi birçok manadakullanılmıştır. Buharî Müslim gibi bir kısım müelliflerin bir babta delil olarak kaydettikleri ilk hadis: Ümmehât gibi temel hadis kitapları, şeyhlerin elinde bulunan tashihli muteber nüsha, metod manasına temel prensiplere de usûl denir.

Usûl-Fıkıh: Fıkıh ilmine ait bilgilerin esası ve istinahgahı olan bir ilimdir. Şerî hükümlerin mufassal ve muayyen delilleri ve hikmetleri bu sayede bilinir ve dinî hükümler bu muayyen müşahhas deliller ve vasıtalar ile istinbat ve isbat olunur

Usul-i Hamse: Beş temel kaynak kitap: Buharî, Müslim, Ebu Dâvud, Tirmizî, Nesâî.

Usarî: Müellifle Resulullah arasına on ravigiren hadis.

Utull: (14, 2470) Aşırı husumet eden, kaba söz dinlemeyen.

Uzlet: (13, 186) Yalnızlık insanlardan uzak durma.

Uzre: (11, 25) Çocuklarda görülen boğaz hastalığı.

Uzza: Cahiliye devrinde Kâ'be'deki büyük putlardan birinin ismi.

Ü

Ücret-i Misil: (6, 461) Emsaline verilen ücret.

ülfet: Alışmak, alışkanlık. Birisiyle münasebette bulunmak. Ünsiştet, ahbablık, dostluk.

Ümerâ: Emirler beyler. Seyyidler. Yüksek rütbeli zabitler.

Ümmehât: Başta Kütüb-i Sitte, ilk yazılan meşhur ve muteber hadis mecmuaları.

Ümmehâtü'l-Mü'minîn: Mü'minlerin anaları. Resûl-ü Ekrem (a.s.)'in mübarek zevceleri.

Ümmet-i Merhime: (12, 438) Allah'ın merhametine mazhar Ümmet: Muhammed ümeti.

Ümmî: (12, 292) Anasından doğduğu gibi kalmış tahsil görmemiş. Okuma-yazma bilmeyen.

Ümmü'l-Kitap: Kitabın anası, esası, levh-i mahtûz ve ilm-i ilâhî.

Ünsiyet: Alışkanlık, dostluk. Birikte düşüp kalkmak. Ahbaplık.

üryân (uryan): Çıplak.

Üslûb: Tarz Yol. Biçim. İfade tarzı.

Üssü'l-Esâs: Hakîki sağlam temel.

Üsvetü'l-Esâs: Hakîki sağlam temel.

Üsvetü'l-Hasene: Güzel örnek.

Üşâriyyât: Onlular.

Ütm: (13, 238) Medine'de cahilie devrinden kalan şato biçiminde evler.

V

Va'ad (Va'd: Söz verme. Söz verilen şey.

Vâbeste: Bağlı, mütevakkıf olması bir şeye bağlı olan.

Vâcid(e): (5, 545) Vüuda getiren. Varlıklı Fakir. Gani ve zengin. el-Vâcid şekliyle allah'ın isimlerindendir "Fakirliğe düşmeyen zengin" demektir.

Vadi: (7, 103) Dağların arasındaki sel yatakları.

Vaftiz: Hristiyanlarca çocuğun ve hristiyanlığa yeni girenine girme şartı sayılan, suya sokma merasimi.

Vahdaniyyet: (9, 547) Allah'ın birliği.

Vahdet: Birlik. Yalnızlık. Teklik.

Vahi: Manasız. Saçma. Ehemmiyetsiz. Ahmak. Düşkün. Zayıf.

Vahid-i Kıyasî: Bir şeyin mikdarını vesâir husûsiyetlerini ölçmek için kendi cinsinden değişmez olarak tayin edilen parça veya mikdar.

el-Vâhidu: (5 545) Allah'ın isimlerindendir, tek başına devameden demektir.

Vahidu'l-Kahhar: Kahredici olan bir Allah.

Vahiy Katipleri: Resulullah'a gelen Kur'an vahiylerini Resulullah'ın isteği ile yazıveren katipler. bu işte en çok Ubey İbnu Ka'b radiyallahu anh hizmet vermiş ise de Aleyhissalatu Vesselam kırk civarında zatı katiplikte istihdam etmiştir.

Vahy-i Gayr-i Metlûv: (16, 497) Resulullah'a Cebrail (a.s.) tarafından tilavet edilerek getirilmeyen vahiyleredir. Bu ilham veya kalbe doğuş şeklinde gelmiştir. Hadîs ve sünnetler vahiy kabul edilir ancak gayr-i metlûvdür.

Vahy-i Mahz: Kuvvetli ve sârih mertebede olan vahiy. Sırf vahiy olup çinde Allah'ın (c.c.) bildirdiğinden başka birşey katılmamış bulunan vahiy. Bak: Vahy-i sarihî Vahy-i Metlûv.

Vahy-i Sarihî: Hem sözü hem manası tam vahiy olan. Resul-i ekrem (a.s.) burada sırf teliğ edendir. Müdâhalesi yoktur. Bak: Vahy-i Mahz, Vahy-i Metlûv.

Vaid: İyiliğe sevk veya kötülükten kurtarmak için ilerde olacak kat'i hadisleri haber vererek korkutmak. Cehennemi haber vermek.

Vaiz: (16, 369) insanları Allah'la korkutan.

Vakf: Bir rivâyeti sahâbiye ulaştırmak Sahâbînin söz veya fiilini rivâyeye böyle yapılan rivâyete mevkuf denilir.

Vakfe (Arafede Vakfe): (4, 445) haccın rükünlerinden biri olup Mekke yakınlarından Arafat denilen mevkide, Zilhiccenin dokuzuncu gününün zev (öğle) vaktinden Kurban Bayramının birinci günü fecir doğuncaya kadar, bu müddet bulunmaya denir.

Vâkıfa: Vâkıf'ın cemidir. Kur'an'ın mahluk olup olmama meselesinde görüş beyanından kaçınanlar demektir.

Vâkıfî: Halkın Kur'an meselesinde görüş beyanından kaçınanlara mensup.

Vaki: Olan, düşen, kona. Mevcud ve var olan.

el-Vâli: (5, 545) Allah'ın isimlerindendir, eşyanın maliki ve eşyada dilediği gibi tasarruf eden demektir.

Vârese: Affedilmiş rahat. Halas bulmuş, kurtulmuş.

Vârid: 1- Ulaşan, yetişen, gelen, erişen, akla gelen, olay, birşey hakkı söylenip tatibk edilen. 2-Hazır, nâzır. 3- Bahadır.

Varid Olmak: Ulaşmak, yetişmek, erişmek.

Vârîdat: Kâr, gelir. Birkimse veya hazîniye ait apra ve gelir. Hatır agele içe doğan.

el-Varis: (5, 547) Allah'ın isimlerinden biridir, mahlukatın yok olmasında sonra da bâki kalan demektir.

Varta: Kurtuluş imkanı olmayan helak.

Vasî: Bir kimsenin mallarında veya çocuklarının işlerinde tasarruf etme üzere neshedilen kimsedir.

el-Vâsi'u: (5, 544) Zenginliği bütün fukaralıkları bürüyen manasındadır Cenab-ı Hakk'ın isimlerinden biridir.

Vasiyetnâme: Kişinin ölmezden önce yazdığı borçları ve alacaklarıyla ilgili yazılı vesîka.

Vask: (1, 456; 4, 83; 11, 220) Tahıl nevinden yiyecekleri ölçmede kullanılan takriben 127 kiloluk ölçektir.

Vatîy: (5, 160) Cinsî temas.

Vaz': Koymak, konulmak.

Vâzih: Açık. Ayan. Aşikâr. Besbelli.

Vazife-i Risalet: Peygamberlik vazifesi.

Vazife-i Ubûdiyyet: Kulluk vazifesi.

Vaz'la Müfteham: Hadis uydurma ithamı almış.

Vazza: Hadis uyduran.

Vazzain: Hadîs uyduranlar.

Veber: (13, 22) Deve yönü.

Vech: (6, 38) Yüz, çehre, surat, istilahta hadisın birbaşka tarihten gelen şekli.

Vecîbe: Borç hükmünde olan vazife. Yerine getirilmesi gereken şey.

Vecîz: Kısa, öz, derli toplu. Az sözle çok mana ifadesi.

Vech-i ilâhî: Cenab-ı Hakk'ın zatı, rızası manasında kullanılır.

Vech- iMübarek: (s.a.v.) Resulullah'ın mübarek yüzleri.

Vedec: (Evdac): (6, 24) Cemi evdadır, hayvanın boynundaki kan damarlarıdır.

Vedî: Küçük abdest bozduktan sonra çıkan beyazımsı sıvı.

Vedi'a: Emanet bırakılan şey.

el-Vedûd: (5, 544): Cenab-ı Hakk'ın isimlerindendir. "Allah Veli kullarını sever. salih kullarının kalbinde sovilir" gibi manalar ifade eder.

Vehâmet: Zor, güçlük. Ağırılık, tehlike, muhatara. neticesi fenâ, korkulacak hâl.

Vehn: Gevşeklik, kuvvetsizlik zayıflık.

Vekâr: (Vakar): Ağırbaşlı, halim ve heybetli oluş. Azamet ve izzet.

Vekil: Başkasının işini gören, nazır. Bir kimsenin yerine hareket etme selahiyetinde olan.

el-Vekîlu: (5, 545) Alla'ın isimlerindendir. "Kulların rızıklarına kefil" demektir.

Vela,i Ataka: (1, 497; 11, 330) azad edilen köle ile efendi arasındaki hukukî bağ.

Velâ-i İ'tak: (1, 464): Ba: Vela-i ataka.

Velâ-i Muvâlât: (1, 464; 11, 330) Kimsesiz olmayan birini n bir başkası ile yaptığı anlaşma sonucu hasıl olan hukukî bağ.

Velâyet: Velilik yani bir şeyi kudret cihetiyle tasarruf. Birinin işine mütekeffil olmak, işini üzerine almak.

Velî: Dost, yardımcı manasına gelir. İstilahta çocuk, matuh, mecnun gibi velâyet altında bulunan kaasırlar adına tasarrufta bulunup onların işlerini yürüten kimseye denir.

Velime: (10, 496) Düğün vs. sırasında verilen ziyafet.

Veliyyü'l-Emr: Söz sahibi, yetkili, devlet otoriteis kendisinde olan.

Vera: (6, 500) Takvânin ileri derecesi. Bilmedii ve şüphe ettiğın öğrenip iyie ve doruya göre hareket edip bütün günahlardan çekinme hâleti, harama vesile olabilir endişesiyle helali de terketme mertebesi.

Verese: Vârisler.

Verrâk: Müelliflerin nüsveddelerini temize çeken kitabet işlerinde muhaddislere yardımcı olan kâtiplik yapan kimse.

Vers: (4, 239; 10, 379) Sarı renkli bir boya maddesidir.

Vesâik: Vesikalar.

Vesail: Vesileler.

Vesait: Vasıtalar.

Vesâit-i Zahiri: Zahiri vâsıtalar.

Vesen: 515, 576) Kendisine ibadet için yapılan cüsseli putlar.

Vesika: Bir hususu isbat ve ilan için tanzim edilen varakadır. Akd ve muhkem şeye de itlak olunur.

Vesm: (16, 381) Hayvana işaret vurmak, enlemek.

Vesvese: Şübhe, tereddüt. Kuruntu aslı olmayan ihtimaller.

Veşm: iğne ile kan çıkarmak suretiyle vücudda yapılan damga, dövme, işaret.

Vetire: 1-Keçi yolu, dar yol. 2-Tarz üslûb: 3- Burnun iki deliğini ayıran zar.

Veyl: (10, 156) Tehdid makamında kullanılan bir tabirdir, vay haline! veya "yazıklar olsun" diye tercümesi uygundur. Ancak cehennemde bir vadinin adı olduğu da söylenmiştir.

Vezir: (5, 420) Sultanın yardımcısıdır. Bugün "bakan" demektir.

Vezn: (1, 433) Tartı.

Vicahem: Yüzüne karşı, yüzyüze gelerek.

Vikaye: Kayırma, koruma. Önünü alma.

Vukûf: Vâkıf olma. Bir şeyi bilme. Halde kalmak.

Vuzûh: Açık ve anlaşılır şekilde olmak. Netlik. aydınlık.

Vücud-u Bâri: Cenab-ı Hakk'ın varlığı.

Vahdaniyyât: Tek ravisi olan hadisleri cemedan kitaplar.

Vüs'at: 1- Genişlik bolluk. 2- Para bakımından durum. 3- Boş meydan, fırsat.

Vüsûl: ulaşma, yetişme, kavuşma.

Vu'ul: (13, 269) İnsanların ileri gelenleri.

Y

Yabis: Kuru.

Yakaza: Uyanıklık.

Yakîn: (10, 3600) Doğruluğunda şüphe olmayan kesin ilim.

Yatkin Bitkisi: Kabak, kavun ve karpuz gibi dalları yerde yayılan bir nebat adı.

Yâr-ı Gar: Resulullah (a.s.)'ın en sadık sahabesi Hz. Ebu Bekir'in (r.a.) ünvanı.

Ye'cüc ve Me'cüc: (2, 508) Kıyamete yakın çıkacak birkavimdir. Aslı, ne-sebi belli değildir, din tanımyacaktır. onun zuhuru kıyamet alametidir.

Yed: El. Kuvvet. Kudret. Yardım, Vasıta. Mülk.

Yed-i Beyzâ: Musa (a.s.)'ın mucize olarak gösterdiği beyaz ve parlak eli.

Yed-i Beyzâ-ı İslâm: İslamın beyaz eli.

Yeis: Ümitsizlik.

Yeknesak: Devamlı aynı halde olan.

Yen: elbisenin kolu.

Yerhemükellah: "Allah (c.c.) sana rahmet v emerhamet eylesin" mealinde du aolup aksırankimseye söylenmesi sünnettir.

Yevm-i İd: Bayram günü.

Yevm-i Nahr: (4, 489) Kurban ünü demektir. Zilhicce'nin 10. günüdür.

Yevm-i Zahf (2, 384) Zahf emeklemektir. Düşmana ağır ağır, gizlice yaklaşıldığı için savaşa yevm- izahf denmiştir.

Yevmü'l Edha: (4, 524) Kurban kesilen günün denir. Bak: Yevm i Nahr.

Yevmü'l-Mezid: (12, 498) Cennette, ehl-i cennetin misk tepeleri üzerinde toplanacağı müstesna bir gündür.

Z

Zabtetmek: İdaresi altına almak, sıkıca tutmak. Kendine maletmek, kavramak, kaydetmek bağlamak.

Zâd: (5, 110) Azık, yol yiyeceği.

Zâd,ı Ahiret: Âhiret azığı.

Za'ferân: Safran.

Zâhib: Gidici, giden. Bir fikir veya sanıya uyan, kapılan.

Zâhid: Dinin emirlerine aşırı bağlı, bütün düşüncesi bu emirlerin yerine getirilmesi olan, dünyalığa fazla itibar etmeyen.

Zâhir: Meydanda olan, açık belli, görünür. Birşeyindiş görünüşü.

ez-Zâhir: (5, 546) Allah'ın isimlerinden biridir, "her şeyin üstünde zahir olan ve onların üstünde çıkan" demektir.

Zâhirî: Dıştan görünen meydanda olan.

Zâireyye: Kıyası reddet. Kur'an ve hadisle hükmetmeyi esas alan Ehl-i Sünnet dışı bir mezheb.

Zâhir-i Şerî'at: Şerî'atın helal, mekruh, mübah nevinden hükümleri.

Zâhiru'r-Rivaye: Kelime manası: Rivyatein görünen kısmı demektir. İstilahta İmam-ı Muhammed'in bir grup kitabının müşterek adıdır.

Zaid: Artan, artıran. Fazla, gereksiz.

Zail: Sona eren, sürekli olmayan. Geçen, geçmiş olan.

Zakkum: (14, 249) Cehennem ehline mahsus pek acı bir ağaç.

Zaman: Bak: Damân.

Zâmile: (5, 111) Yük taşıyan devedir.

Zâmin: Ödeyen, kefil. Tazmie mecbur olan.

Zammetmek: ilave etmek, üstüne koymak

Zamm,ı Sure: Namazda Fatiha'dan sonra okunacak sure.

Zan: Şüphe, sezme, sanmak.

Zâni: Zinâ eden.

Zann-ı Galip: Kuvvetli hakîkate en yakın olan zan.

Zannî: Zanna ait o, zan ile ilgili, yakîn derecesine ulaşmayan (haber).

Zarar-ı Mutlak: Hibçir faydası olmayan zarar.

Zât,ı İlâhî: Cenab-ı Hakk'ın mukaddes yüce zâtı. mübarekeleri manasına gelir.

Zât-ı Zülcelal: Celal sahibi zât Allah (c.c.)

Zâtu's-Selâsil: Bir yer adı. Resulullah'ın oraya askerî sefri oluştur.

Zâtu's-Sinn: Yaşlı.

Zatülcenb: Akciğer iltihabı.

Zaviye: 1- Köşe. 2- Küçük tekke. 3- İki çizginin birleşmesiyle hasıl olan köşe açısı.

Zebh: (6, 224) Kesme, boğazlama, kurban kesme.

Zebûn: Zayıf güçsüz.

Zecr: (7, 191) Men etme, engel olma, nehyetme. zorlama, zorla yaptırma., önleme, sıkma.

Zecrî tedbir% Önleyici, yasaklayıcı tedbir.

Zehâb: Gitmek, zihnen biryola sapmak. Yanlış düşünce. Bir fikre uymak.

Zan.

Zekat: (6, 345; 17-179) Artma, temizleme manasına gelir. Malın kırkta birininin zekat adıyla verilmesi gerekir ki buna zekât denmektedir.

Zekâvet: Zekâ, zekîlik.

Zeker: Erkeklik organı.

Zelîk: Sürçüp düşen, yanılan, hor, hakir, alçak, aşağı tutulan.

Zemim: Zemmedilmeye, kötülenmeye layık.

zemin-i Asya: asya kıtası.

Zemm: Birisinin ayıplarını söylemek, çekiştirme. Kötülemek, yermek ayıplamak.

Zendavesta: Eski Fars dininin kitabı.

Zerk: Hîl, aldoatmak. ırına yapmak. İğne ile vücuda ilaç vermek.

Zevâhir: Görünüş, dış görünüş, göze çarpan yerler. Yüksek yerler.

Zevâid: Ziyade'nin cemi. Hadis istilâhı olarak bir kitabta bulunduğu alde diğerinde bulunmayan hadîslere denir.

Zevâl: (4, 489) Öğleyin güneşin batıya kayma anı.

Zevât: Zatlar, şahıslar.

Zevcât-ı Tâhirât: Resulullah'ın (a.s.) muhterem zevceleri.

Zevce-i pâk: Resulullah'ın muhterem zevceleri.

Zevî'l-kKurbâ Sehmi: (6, 452) Düşmandan elde edilen ganimetin beşte biri zevî'l-kurbâ'ya (Resulullah'ın yakınlarına) aittir. İşte buna zevî'l-Kurbâ Sehmi denmiştir.

Zevk-i Selîm: En temiz, nezih ve en yüksek derecedeki zevk. Meşru dairedeki zevk.

Zeyl: (1, 66) Kuyruk, entarinin uç kısmı.

Zihâr: (11, 217) Zimmî: İslam devleti tabiiyyetinde olan gayr- imüslmilere denir. Bunların ödediği vergiye haraç dendiği için zimmîye ehl-i haraç de denir.

Zımn: Kavl ve fiilin içyüzü, maksad zımında, içinde şümûlünde manasına gelir.

Zimnen: Açıktan olmayarak, dolayısıyla, îmâ yoluyla. İçinden olarak.

Zımnî: İçinde saklı, gizli olarak kendiliğinden.

Zındık: (8, 353) Ahirete ve kitaba inanmayan, küfrünü gizleyip iman izhar eden.

Zi'bâl: (8, 363) Şerefli, meşru, mübah.

Zî-hayat: Hayat sâhibi, canlı.

Zilyed: (17, 280) Lügatte el sahibî demektir. İstilahta bir ayne (mala) bilfiil vaz-ı yed eden (el koyan) veya mâlik olan kimselerin tasarrufları gibi tasarrufu sabit olankimse demektir. Zıddı hariçtir. Bak: Hâriç.

Zî Mirre: (6, 455-456) Kuvvetli, sıhhatli.

Zînet: (6, 521) Süs, takı.

Zirahm: Bak. Zevî'l-erhâm.

Zirâhm-ı mahrem: nikâhı haram olan akraba demektir. Zirahm ve mahrem kelimelerine bakılsın.

Zir-ü Zeber: Altüst, karmakarışık. Darmadağın.

Zîuur: Şuûr sahibi.

Ziyâ: Işık, aydınlık. Nur. Rüşenlik.

Ziyâdât: Fazlalar, ziyadeler.

Ziyâde: Artan. Fazla kalan. Çok bol. Fazladan. artma. Çoğalma.

Ziyâfet: (10, 13)

Ziya-ı Şems: Güneş ışığı.

Ziynet: Süs.

Zuâfa: Zayıflar. Hastalıktan dermansızlaşmışlar.

Zuhrufe-i Sakf: Gökyüzü zineti.

Zukuret ve Uniuset: Erkeklik ve kadınlık.

Zulmânî: Karanlık, karanlıkla alakalı, karanlıklı ve karanlık gaflet uyl
sunda olan.

Zu'm: Bâtıl zan. Şüphe. Yanlış zan.

Zu'm etmek: Şüphe etmek. Yanlış zanda bulunmak.

Zübde: Hulasa. Netice. Bir şeyin en mühim kısmı.

Zübürü'l-Evvelîn: Önceki kitaplar.

Zühd: (6, 455) Dünyaya rağbet etmemek. Nefanî zevk ve arzudan kend
çekerek ibadete vermek.

Zühul: unutmak veya bir işi geciktirmek. Elde olmayan bir sebeple bir
geciktirmek.

Zü'l-CELâl: (5, 546) Allah'ın isimlerindendir. Celâdet, nihayet derece
büyüklük şâhibi.

Zülzüneyn: İki kulaklı. Bu Hz. Enes'in bir lakabıdır. Resululah böyle hi
bederek onatakırmış.

Zü'l-Halasa : (12, 87) Yemen'in Has'am kabilesinde bulunan bir mab
(kilise) idi Kâbe'tu'l-Yemaniye de denirdi. Resulullah yaktırmıştır.

Zn-Nûn: 6, 52) Sâhibu'l-Hut da denen Hz. Yunus'un lakabıdır.

Zü-Süveykateyn: (12, 532) Ka'beyi kıyamete yakın yıkacak Habeşli
vsıdır. İki ince bacaklı demektir.

6. KAYNAKLAR VE KİTAPLAR FİHRİSTİ

Bu kısım, kitapta ismi geçen kitapları göstermektedir. Bunlardan bir kısmı, şerh için müracaat edilen kaynaklar olduğu açıktır. Bu kısım, daha ziyade, kitap ismi esas alınarak tanzim edilmiş olmakla birlikte, müellif isminin verildiği de olmuştur. Yani, kaynağın metinde zikredildiği şekle aynen yer verilme ciherine gidilmiştir.

KAYNAKLAR VE KİTAPLAR

A

- Âdâb-ı Menâzil: 9, 325.
Ahbâru'l-Medîne, Ömer İbnu Şebbe: 12, 264.
Ahbâru'n-Nisâ, İbnu'l-Kayyum: 2, 208.
Ahkâmu'l-Kur'ân, Cessas: 8, 239.
Ahkâmu'l-Kur'ân, İbnu'l-Arabî: 1, 251.
Ahkâmu'l-Kur'ân, İsmail el-Kadı: 12, 265.
Ahkâmu'l-Kur'ân, Ebu Bekr er-Râzî: 7, 238.
Ahkamu's-Sığar, Muhammed İbnu Muhammed el-Üşrûşenî: 15, 360.
Ahlâk-ı Alâiye: 16, 164.
Ahterî: 13, 513.
A'lâm Zîrikli: 8, 230.
Âlûsî: 8, 222-223-228.
Ârizâtu'l-Ahfazî, Ebu Bekir İbnu'l-Arabî: 6, 353, 430; 11, 57.
Asr-ı Saadet, Mevlanâ Şiblî: 8, 228.
Atatürkle Üç Ay, Ahmed Hamdi Başar: 14, 352.
Avârifu'l-Meârif, Sühreverdi: 6, 334.
Avnu'l-Ma'bud, Nevevî: 3, 197; 8, 170.
Avnu'l-Ma'bud, Azîmâbâdî: 8, 160; 9, 259.
Aynî Şerhi (Buharî Üzerine): Aynî: 3, 452.

B

- Bahru'l-Muhît, Ebu Hayyan: 4, 220.
Batı medeniyetinin zevali, Spengler, 9, 389.
Beşbuçuk Asırlık Türk Tabâbet Tarihi, Dr. Osman Şevki: 10, 540.
Buharî, Şerhî, İbnu Hacer: 5, 250, 351; 8, 215.
Buharî Tarihi: 6, 409.
Büyük Lugat: 6, 406.
Büyük İslam İlmihali, Ö. Nasuhî Bilmen: 6, 393; 8, 382.

C

el-Câmî, Mâmer İbnu Raşid: 7, 195.

el-Câmî, İbnu'l-Baytar: 6, 406; 7, 189.

Câmî, İbnu Vehb: 7, 311.

Câmiu'l-Beyânî'l-İlmi ve Fadîhi, İbn-i Abdilberr: 12, 245.

el-Camiu'l-Kebîr, Ebu Ca'fer Üsrûşenî: 15, 360.

el-Câmiu's-Sağîr, Suyûtî: 7, 29; 7, 159; 9, 75; 10, 476; 12, 245; 14, 295.

el-Camiu's-Sahîh, Dârîmî: 3, 265.

el-Câmiu'l-Usû, Ebu's-Seâdât İbnu'l Esîr: 4, 304; 7, 167; 13, 253, 311; 16, 412.

Cinlerin esrarı, İmam-ı Şîblî: 3, 238.

D

ed-Delâil, Ebu Nuaym: 12, 218.

Delâil-Beyhâkî: 15, 285.

ed-Dürerü'l-Kamîne, İbn Hâcer: 10, 542.

ed-Dürrü'l-Mensûr, Suyûtî, 2, 371; 3, 254.

E

Ebu Davud Şerhi, Hattabî: 8, 119.

Ebu's-Suûd: 8, 228.

el-Edebü'l-Müfred, Buharî: 1, 309; 6, 306; 9, 430; 10, 441, 12, 135; Dip not: 333.

el-Efrâd Dârakutnî: 6, 524.

Elmalılı H. Yazır: 8, 225-230.

el-Emsvl, Askerî: 5, 51; 6, 254.

el-Esma Veys-Sıfat, Beyhâkî: 6, 106.

Etibba, İbnu Hacer: 13, 366.

el-Evsat, Taberânî: 1, 351; 6, 231; 7, 320.

el-Ezkâr, Nevevî: 5, 239; 7, 525; 8, 490; 9, 340.

el-Ezkâr, Erdebilî: 11, 216; 11, 336.

F

el-Fâik, Zemahşerî: 9, 272; 13, 259; 14, 174.

Fetevâ, İbnu Hacer: 13, 221.

Fetevâa'l-Hindiyye: 12, 134. Dipnot.

Feteva's-Sagir, İbnu Kâdı Sîmavî: 5, 413.

Fethu'l-Bârî, İbnu Hacer el-Askelânî: 2, 379; 7, 63; 10, 8; 13, 488; 14, 499.

Fethu'l Kadir Kemal b. Hûmam: 16, 560.

Fethu'l-Vedûd, Sîndî: 8, 234; 11, 98; 13, 146; 13, 447.

Feyzu'l-Kadîr: 12, 133.

Fezâiru'l-Kur'ân, Ebu Ubeyde: 5, 284-285.

el-Fur'u Mine'l-Kâfi: 15, 453.

Futuhât-ı Mekkiye, İbnu'l-Arabî: 2, 493; 13, 223.

G

Garanik Meselesinin İstismarcıları, (A.Ü.İ.F.Dergisi) Prof. Dr. İsmail Cerrahoğlu: 8, 231.

Garibeyn, Herevî: 7, 527; 16, 87.

Garîbu'l-Hadîs, Ebu Ubeyd: 12, 333.

Garaibu Mâlik, Darâkutnî: 13, 311.

H

Hacc Rehberi, Diyanet İşl. Yay.: 4, 231.

Hak Dînî Kur'ân Dili, Elmalılı Hamdi Yazır: 13, 200.

Hatemu'l-Enbîya, A.H.Berkî-O. Keskiöğlu: 8, 228-230.

Hatemu'l-Enbîya Hazretleri'ne İsnad Olunan En Çirkin İftiranın Reddiyesi, A.H.Aksekili: 8, 224.

el-Hâvî Lîl'-Feteva, Suyûtî: 8, 252.

Hedy, İbnu Kayyûm: 11, 494.

el-Hidâye, Aynî: 7, 64; 7, 490, 504; 10, 167; 10, 327-484; 14, 427.

Hindîyye: 12, 133. Dipnot.

Hüccetü'l-İslâm: 7, 45.

Huccetullahi'l-Bâliğa, Şah Veliyyullah-i Dehlevî: 6, 10; 10, 41.

Hulbîyât, es-Subkî el-Kebîr: 11, 289.

Hutbe-i Şâmiye, Bediüzzaman Saîd Nursî: 17, 548. Dipnot.

Hız. Peygamber'in Sünnetinde Terbiye, Prof. Dr. İbrahim Canan, 11, 126.

İ

İhtilâfu'l-Hadîs: 10, 205.

- İslâm'da Çevre Sağlığı, Prof. Dr. İbrahim Canan: 10, 118; 12, 54. Dipnot.
 İslâm'da Çocuk Hakları, Prof. Dr. İbrahim Canan: 9, 419.
 İhya-î Ulumî'd-Dîn, İ. Gazzalî: 4, 52; 10, 30; 11, 126; 14, 405.
 İmâm Şerhi, İbnu Dakîkî'l-Æd: 4, 52; 9, 399; 11, 126.
 İstilah-ı Fıkhiyye Kamusu: 17, 182.
 İstilahât-ı Fıkhiyye Kamusu, Ö. Nasuhi Bilmen: 1, 132; 5, 131, 161; 6, 145, 151.
 13, 140-141; 14, 7; 14, 493.
 İbnu Hîbban'ın Sahîhi: 10, 397.
 İbnu Dakîku'l-Æd: 3, 491.
 İbnu Kesîr Tefsiri: 3, 355.
 İbnu Mâce: 11, 288.
 el-İhtiyâr: 5, 210; 6, 529.
 el-Æklîl, Hâkim: 12, 88.
 el-Ækmâl, Kadı İyaz: 9, 59.
 el-İrşad, İmamu'l-Harameyn: 15, 339.
 el-İntizâr, Bakillânî: 3, 315.
 el-İrşâd, Cüveynî: 5, 384.
 el-İrşâd, Fî İlmi'l-Hilâf Ve'l-Cedel, Amidî: 4, 183.
 İrşâdu's-Sârî, Kastalanî: 8, 426; 10, 504.
 el-İsâbe Fî Temyizi's-Sahâbe, İbnu Hâcer el-Askâlanî: 6, 525; 2, 504; 10, 328.
 İslâm Prensipleri, Dr. Ali Kemal Belviranlı: 10, 385.
 İslâm Tarihi, Caetanî: 8, 231.
 el-İstibsâr: 15, 452.
 el-İstizkâr Fî Şerh-i Mezâhib-i Ulemai'l-Ensar, İbnu Abdilberr: 8, 117.
 İnsan-ı Kâmil, Abdü'l-Kerîm Ceylî: 6, 11.
 el-Æstîksâ, Seymerî: 6, 298.
 İşâretu'l-Æ'caz, Bediüzzaman Saîd Nursî: 10, 514.
 İzharu'l-Hak, Şeyh Rahmetullah el-Hindî: 2, 493.

K

- Kabirlerin Ziyareti, Ebu Dâvud: 12, 222.
 Ka'bul-Ahbar, Hâkim: 12, 179.
 Kâbusnâme: 7, 152.
 el-Kâmil Fî't-Târih, İbnu'l-Esîr: 8, 411; 11, 434.

- Kâmus Tercümesi: 10, 182.
Kanun, İbni Sîna: 10, 538.
el-Kavli's-Sebt Fî's-Savmi Yevmi's-Sebt, İbnu Hâcer: 7, 18.
Keşfu'l-Hafa, Adlûnî: 5, 345.
Keşşaf: 3, 228.
el-Kirâ İi-Kâsıdî Ümmi'l-Kura Muhibbu't-Tâberî: 5, 104.
el-Kirâatu Halfe'l-İmam, Buharî: 8, 307; 9, 38.
el-Kifâye, Hatibu'l-Bağdadî: 11, 263.
Kitâbu'l-Akîbe, Abdu'l-Hak, 13, 371; Kitâbu'l-Âsârî'l-Kadîme, el-Bîrunî: 9, 105.
Kitâbu'l-Asnam, İbni Kelbî: Trc. B. Bilgin: 8, 230.
Kitâbu'l-Azâmet, Ebu's-Şeyh: 14, 158.
Kitâbu'l-Cemacim, Ebu Ubeyde Ma'mer: 14, 119.
Kitâbu'l-Emânet: 1, 223-228.
Kitâbu'l-Envâ, İbnu Kuteybe: 5, 360.
Kitâbu'l-Ezkâr: 11, 289.
Kitâbu'l-Fıkh Alâ Mezahîbu'l-Erba'a: 7, 269.
Kitâbu'l-İ'tibâr, Hâfız el-Hâzımî: 7, 486; 15, 439.
Kitâbu'l-CE'tîsam: 14, 102.
Kitâbu'l-Kaza, Ebu Ali el-Kerâbîsî: 5, 391.
Kitâbu'l-Kebâir, Şemseddin ez-Zehebî: 14, 418.
Kitâbu'l-Melikî: 10, 539.
Kitâbu'l-Mesîhî: 11, 84.
Kitâbu'l-Muğarrebîn, Ebu'l-Hasan el-Medâyinî: 6, 551.
Kitâbu'l-Muhâribîn, 9, 173. Kitâbu'l-Muhibbîn Ma'al-Mahbubîn, Ebu Nu-
aym: 9, 371.
Kitâbu'l-Mukaddes: 7, 264. Dipnot.
Kitâbu'l-Muvazene: 14, 172.
Kitâbu'l-Sünen, Ebu İshak el-Fezârî: 8, 416.
Kitâbu's-Şehâdât: 16, 220.
Kitâbu't-Tevhîd: 14, 290.
Kitâbu't-Tican, İbnu Hişam: 8, 137.
Kitâbu'z-Zühd, İbnu'l-Mübârek: 6, 475.
Kur'an-ı Hâkîm ve Meâli Kerîm, Hasan Basri Çantay: 6, 10; 9, 116.
el-Kunye: 9, 116.

L

Lejeun: 11, 7.

Lisânu'l-Arab, İbnu Münzir: 7, 179-189.

M

el-Mâkâsıd: 11, 231.

El-Mârifet, Beyhakî: 4, 104; 10, 225.

Ma'riletü Esâmi İrdâfu'n-Nebî, İbnu Mende: 9, 440.

el-Mealîmu's-Sünen, Hattabî: 7, 55; 7, 51, 8, 49.

Meânî'l-Ahbar, Ebu Bekr el Kelâbâzi: 8, 225; 12, 266.

Meânî'l-Âsâr, Tahavî: 6, 529.

el-Mebsut, Serahsî: 6, 399; 12, 201.

el-Mebârîk: 14-244.

el-Mecmû, Şeyh Ebu Hâmid: 5, 295.

ed-Medhal, İbnu'l-Hac el-Maliki: 9, 340.

Mefatihü'l-Gayb, Râzî: 8, 227.

el-Megâzi, İbnu İshak: 6, 167; 7, 143.

Megâzi (Vâkîd): 11, 475; 14, 504.

Meğâzi'l-Ümevî, İbnu Hâcer: 11, 392.

el-Makâsidü'l-Hasene, Sehavi: 16, 76.

Men Lâ Yakdaruhu'l-Fakih: 15, 452.

el-Merasîl, Ebu Dâvud: 7, 186.

Mesâhîf, İbni Ebi Dâvud: 3, 380; 8, 276.

el-Mevâhibu'l-Ledünniye, Abdülbâkî: 11, 75-76-77-115.

Mevzuâtü'l-Ulûm, Taşköprülüzâde: 16, 100.

el-Milhafi'r-Redi Alâ İbnu Talha, el Kemal İbnu'l-Adim: 7, 42.

Mirkat, Aliyyu'l-Karî: 1, 554; 3, 324; 6, 67; 6, 508. Dipnot, 7, 63; 7, 241; 7 514; 8, 240; 9, 39, 118; 9, 351; 10, 491-498; 12, 438; 12, 499; 13, 419; 13 420; 13, 442; 15, 45.

Mirkât'u's-Su'ûd, Suyûtî: 6, 168; 11, 71; 13, 272.

Mecmau'l-Rihâr: 7, 520.

Modern Dünyanın Bunalımı, Rene Guenon: 16, 60-61.

Mu'cemu'l-Buldân: 3, 440; 7, 41; 7, 296; 8, 131.

Mu'cemu'l-Buldân, Yakut el-Hamevî: 8, 230; 10, 268.

Mu'cemu'l-Evsat, Taberânî: 3, 39; 4, 204; 10, 479.

- el-Mu'cemu'l-Kebîr, Taberânî: 6, 214; 9, 105; 9, 272, 367; 13, 38.
Mu'cemu's-Sağîr, Taberânî: 15, 551.
el-Muğnî, İbn-i Kudâme: 8, 341, 354; 16, 347.
el-Muğrib, Mutarrızî: 5, 219; 6, 105.
Muhallâ, ez-Zâhirî: 6, 322.
Muhasebetü'n-Nefs, İbnu Ebîd-Dünya: 7, 315-316.
Muhibbu't-Taberî: 8, 510.
el-Muhkem: 7, 189.
Muhtasar-ı Şerhi's-Sünne: 13, 436.
Mukaddime, İbnu Haldun: 4, 183.
Musannafu Abdirrezzak, İbnu Hümâm es-San'ani: 3, 430; 6, 238; 7, 311; 9, 405.
Musannaf, İbnu Ebî Şeybe: 3, 54.
el-Muvatta, İmam Mâlik: 4, 457-458; 6, 226, 415, 450; 7, 18; 7, 96, 370, 512; 10, 546; 11, 327, 369.
Muvatta Şerhi, İbnü Sehnun: 10, 268.
Muvatta Şerhi, Zürkânî: 14, 16; 7, 66.
Müdevvene, İ. Mâlik: 4, 233; 11, 160-61.
el-Müfhîm, Kurtûbî: 6, 36, 474; 11, 287; 16, 261; 13, 438.
el-Müfredât, el-Gâfikî: 11, 22; 8, 222.
Müfredâtu'l-Kur'ân, Rağıp el-İsfahanî: 3, 29.
Müncid: 7, 239. Dipnot: 10, 39.
el-Münteka: 15, 359.
Müslim Şerhi, Nevevî: 5, 219, 309; 6, 534, 542, 554; 7, 21-22; 9, 151; 14, 370.
Müslüman İlim Öncüleri Ansiklopedisi: 10, 537.
Müsned, Ahmet b. Hanbel: 3, 54, 117, 143, 313, 375; 6, 359; 8, 225; 10, 465.
Müsned, Ebu Ya'lu el-Mevsilî: 4, 53.
Müsned, Abd İbn Humeyd: 8, 312.
Müsned, Bezzar: 12, 197, 265.
Müsned, Ebu Bekr İbnu Ebî Şeybe: 7, 210.
Müsned Dârimî: 11, 265.
Müsned, İshak İbnu Râhuye: 7, 449.
Müsnedü'l-Firdevs, Deylemi: 8, 372; 11, 282.
Müsned-i Kebîr, Müsedded: 6, 73.
Müsnedü Zeyd: 7, 145.

Müstedrek, Hâkim: 4, 306; 5, 555; 6, 62; 10, 513; 15, 562.

Müşkilü'l-Âsar, Tahavî: 6, 235; 10, 423; 12, 266.

N

Nasbu'r-Râye, Hâtız Zeylei: 10, 202.

en-Nâsih Ve'l-Mensuh, İbnu Şâhin: 10, 408-410.

en-Neseb, ez-Zübeyr İbnu Bekkâr: 4, 132.

Nesâi: 8, 225.

Neylü'l-Evtar, Şevkânî: 4, 249; 7, 529; 8, 37; 8, 240, 308, 321, 462; 9, 262; 10, 265, 299; 10, 401, 469, 177; 11, 327; 13, 524.

Nesâi Şerhi, Suyûtî: 14, 152.

en-Nihâye, İbnu'l-Esir: 17, 139; 6, 117, 167, 174, 216, 226, 335, 401, 532; 7, 9, 65, 48, 250, 254, 293; Dipnot: 7, 341, 392, 529; 8, 69, 110; 8, 146, 279, 514; 9, 268, 301, 512, 550, 10, 19; 10, 313, 394, 410, 426, 502, 26, 11, 75, 102, 208; 11, 323, 368, 385, 12, 100, 125, 312; 12, 372; 12, 108, 252, 356; 13, 399, 13, 517; 13, 488; 14, 203; 15, 562.

en-Nihâye, el-Ezherî: 7, 394.

en-Nihâye Evi'l-Fiten Ve'l-Melâhim, İbn-i Kesîr: 13, 165.

Nur Âleminin Bir Anahtarı, Bediüzzaman Saîd Nursî: 10, 514.

P

Hz. Peygamber'in Sünnetinde Terbiye, Prof. Dr. İbrahim Canan: 9, 353.

R

Râmzu'l-Ehâdis: 11, 64.

er-Ravdu'l-Unf, Süheylî: 8, 228.

er-Raddu Alel'-Cehmiyye, Osman İbnu Said-Darîmî: 5, 341.

er-Ravza, Nevevî: 11, 117.

Râzî: 8, 228.

Reddü'l-Muhtar: 11, 57.

Resâilü İhvanu's-Sata, 9, 354.

Resulullah Muhammed, Muhammed Hamidullah: 14, 79.

er-Risâle el-Ümm, İmam-ı Şafîî: 10, 403.

Risâel-i Hamidiyye, Hüseyin Cîsrî: 2, 493; 14, 78.

S

- Sâhibu'l-Hedy: 10, 401; 11, 43.
Sâhibu'l-Mîr'ât: 7, 298.
Sahîh, İbnu Hibban: 8, 230; 15, 575.
Sa'lebî Tefsiri: 12, 180.
Seyyid Kutup: 8, 231.
Siracu'l-Mûnîr: 3, 502.
Sîre, İbnu Hişam: 11, 392.
Sîre, İbnu İshak: 12, 348.
Sübülü's-Selâm, İbnu İsmail el-Emîn: 5, 218, 554; 8, 245; 10, 212-213, 303; 10, 448; 13, 430; 14, 431.
es-Sünnenü'l-Kübra, Beyhâkî: 7, 358, 376.
Sünen, Tirmizî: 401.
es-Sünenü'l-Kübra, Nesâî: 6, 529.

Ş

- Şerhu'l-Müslim, Nevevî: 10, 237.
Şemâilu't-Tirmizî: 6, 529.
Şemhudî, Belâzurî: 17, 262.
Şerh-i Akaid: 14, 382.
Şerhu'l-Ahkâm, Abdü'l-Hakk: 16, 19.
Şerhu Ma'ani'l-Asâr, Tahâvi: 10, 442.
Şerh-i Makâsîd, Taftazanî: 14, 382.
Şerhu'l-Mişkat: 13, 459.
Şerhu'l-Mühezzeb, Nevevî: 4, 204.
Şerhu'l-Müsned, İbnu'l-Esîr: 5, 555; 7, 356.
Şerhu's-Sağîr, Rafî: 4, 204.
Şerhu's-Sünne, Aliyyü'l-Karî: 5, 222.
Şerhu's-Sünne, İbnu Raslan: 10, 550; 13, 480.
Şerhu's-Sünne, Bağavî: 4, 242; 7, 307, 135-138; 11, 325; 13, 389, 127, 162, 544; 14, 486; 16, 100.
Şerhu't-Tirmizî, Irakî: 8, 118; 8, 348; 14, 477.
Şerhu't-Tirmizî, İbnu'l-Arabî: 15.
eş-Şifâ, Kâdı İyaz: 1, 105; 8, 228; 14, 383.
Şu'abu'l-İman, Beyhâkî: 3, 374; 6, 255; 16, 16.

T

Tabâkat, İbnu Sa'd: 7, 221; 10, 498; 11, 393; 13, 295.

Taberânî: 11, 289.

Ta'lik, el-Kâdı Hüseyin: 9, 61.

et-Ta'rîf, Süheyli: 3, 228.

et-Ta'rîfat, Cürcanî: 13, 393.

Tarihçe-i Hayat, B. Saîd Nursî: 7, 67.

et-Tarihu'l-Kebîr, Buharî: 12, 218.

Tarih-i Mekke, Erzâki: 4, 299.

Tarihu't-Taberî: 12, 9.

Tarih Boyunca Tevhîd Mücadelesi ve Hz. Peygamber, Mevdudî: 8, 225.

Tatarhâniye: 4, 98; 6, 529.

et-Tavzih: 3, 453.

el-Tazim Ve'l-Minne't Fî Enne Ebeveyi Resulüllah Fî'l-Cennet: 16, 277.

Tebliğ, Terbiye ve Siyâsî Taktik Açılarında Hicret: 16, 131.

et-Tecrîd, Zehebî: 12, 140.

Tecrîd-i Sarîh, Kamil Miras: 6, 402, 424, 529; 7, 306.

Tecrîd-i Sarîh, Ahmed Naim: 10, 182-184.

et-Tedribâtü'l-İlâhiyye Fî Islah-ı Memleketi'l-İnsaniye, Şeyh-i Ekber: 6, 11.

Tefsîru İbn Kesîr: 8, 225.

Tefsîru't-Taberî: 8, 225-226-227.

Tefsîru't-Tahrîr, İbn Aşur: 8, 222-230.

Tehzîbu'l-Ahkâm, Tûsi: 15, 445.

Tehzîbu'l-Esma, Nebevî: 14, 68.

Tehzîbu'l-Kemal, Mizzî: 12, 411.

Tehzîbu'l-Luğa, el-Ezherî: 5, 121.

el-Telhîsu'l-Habîr, İbnu Hacer: 13, 430.

Telhîsûs's-Sünen, Münzirî: 9, 76.

Telvîh, Alaaddin Moğoltay: 11, 334.

et-Tenkid, İbn-i Abdilberr: 12, 403.

et-Tıbbu'n-Nebevî, İbni Kayyîm: 10, 54.

et-Tergib Ve't-Terhib, Münzirî: 5, 202; 13, 432.

Teysîru'l-Vüsûl ila Câmiu'l-Usûl, İbnu Deybe: 6, 296, 463, 464, 544; 7, 26, 38, 54, 63.

et-Tıbyân, Nevevî: 3, 335.

Tirmizî Şerhi, Azim Ab

âdî: 9, 411.

et-Tezkire, Kurtubî: 14, 116.

et-Tıb, Ebu Nuaym: 7, 262-263; 10, 481; 11, 207.

Tıbbı Nebevî, Zehebî: 10, 531, 32, 537.

Tıb Tarihi, Dr. Galip Ata: 10, 524.

Tıb Tarihi, Dr. Süheyl Ünver: 10, 528.

Tirmizî Şerhi Mubarekfuri: 8, 427, 9, 76.

Tirmizî Şerhi el-Ârıza, İbnu'l-Ar

âbî: 8, 425, 9, 159.

Türkiye'de Nüfus Meselesi, Prof. Dr. Sebahattin Zaim: 15, 391.

U

Umdetu'l-K

ârî, Aynî: 11, 160.

el-Ümm, İmam-ı Şafîî: 1, 325; 6, 405; 10, 231; 10, 406; 12, 518; 13, 445.

Üsdü'l-Gâbe, İzzeddin el-Cezerî: 3, 449; 6, 522.

Üsdü'l-G

âbe, İbnu'l-Esîr: 11, 379; 15, 127; 17, 77.

V

Vasfu'liman ve Şûabuhu, İbnu Hibban: 1, 79.

el-Vecîz: 6, 225.

el-Ves

âiku's-Siy

âsiye, Muhammed Hamidullah: 4, 72; 13, 10.

el-Vişah, Suyûtî: 2, 203.

Z

Zecrû'n-Nâs Alâ İnkâr-ı Eser-i İbnu Abbas, Muhammed Abdülhayy el-Leknevî: 5, 349.

Zehrû'r-Rûba, Suyûtî: 8, 66.

Zevâidu'l-Mesânid: 9, 105.

Zeylû'l-Garîbîn, Ebu Musa el-Medîni: 10, 408.

Zeylû'r-Ravzateyn, Ebu Şamme: 14, 119.